Theodor Constantin

Fiul lui Monte Cristo

Theodor Constantin
Fiul lui Monte Cristo
Editura Adevărul holding
Versiune ebook: [1.0.]

1
Căutătorul de comori

— N-am să uit niciodată noaptea aceea. Luna fusese înscutecată de nori negri, care, asemenea unui tăvălug uriaş, se rostogoleau peste tot cerul. Nu se vedea nici sus, nici jos, nici înainte şi nici înapoi, dar îi simţeam coborâţi tare, parcă să-i atingă cu mâna năstruşnicul de Şuncărică, dacă, bineînţeles, i-ar fi venit în minte şi dacă s-ar fi găsit pe afară la ora aceea târzie din noapte. E drept, Şuncărică era un vlăjgan înalt, înalt, de parcă Dumnezeu îi pierduse măsura. Dar oricât de înalt era – tare se mai mira întreg oraşul de el! – ce însemna înălţimea lui de prăjină faţă de obişnuita înălţime a norilor? Numai că, aşa cum v-am spus, era o noapte neobişnuită.

Ei, da! N-am să uit niciodată noaptea aceea neobişnuită! Era neobişnuită nu numai pentru că era neagră să-ţi vâri degetele în ochi şi nici pentru că cerul era atât de jos, parcă să mângâie creştetul năstruşnicului de Şuncărică. De fapt, era neobişnuită pentru că se stârnise un adevărat uragan, care ameninţa să smulgă învelişul din carton gudronat de pe acoperişul majorităţii caselor din mahalaua noastră şi pomişorii din curţile oamenilor. Dar nu numai ei, ci chiar şi copacii vânoşi şi falnici ca nişte plăieşi, speriaţi de scuturătura înverşunată, se tânguiau cu un vaiet aproape omenesc. Vreun uluc, vreun burlan sau vreo bucată de tablă aproape smulse din locul lor şi abia ţinându-se în câte

un cui scârţâiau lugubru, aidoma unor ferestre rămase deschise de la nu ştiu ce casă părăsită, în care stafiile şi strigoii joacă, noapte de noapte, tontoroiul.

La o azvârlitură de băţ, jos. Dunărea, în ciuda bătrâneţii, se răzvrătise şi, furioasă, îşi trimitea valurile spumoase să înghiontească geamandurile, decisă să le scufunde, să bată în dig cu baroase de apă, să sfărâme, să hurduce pontoanele debarcaderelor, bărcile şi lotcile lipovenilor, priponite una lângă alta, în dreptul „pescăriei”. Şi dacă adăugaţi la toate acestea şi faptul că un câine – mi se pare Mustafa al lui Mihalache Suru – speriat şi el începuse să urle, biruind zgomotele uraganului, atât de lugubru, încât un băiat, cum eram eu, oricât de curajos ar fi fost, nu se putea stăpâni să nu-şi facă cruci nenumărate cu limba, veţi înţelege de ce am spus, mai adineaori, că era noapte neobişnuită.

Au trecut mulţi ani... Era prin vara anului 1937. Pe atunci eram un băiat ceva mai mare decât o şchioapă – cu toate că aveam paisprezece ani şi cu toate că mama spunea că sunt un „împieliţat”, după câte îmi mai aduc aminte pot afirma că părerea ei nu corespundea nici pe departe realităţii. De altfel, în ce măsură am fost, sau nu, un împieliţat ar putea depune mărturie toţi tovarăşii mei de joacă, dacă, bineînţeles, cunoscându-le adresele, vi le-aş comunica spre a putea verifica temeinicia afirmaţiilor mele. Cum însă nu le cunosc adresele, îmi place să sper că cititorii nu vor pune la îndoială spusele mele, mai ales că a fi un „împieliţat” la vârsta de paisprezece ani nu-i un lucru chiar atât de ruşinos.

Cum v-am spus, pe vremea aceea eram un băiat poate ceva mai mare decât o şchioapă. Şi dacă nu eram chiar un împieliţat, nu eram nici un mototol de băiat care stă acolo unde îl pui şi care nu ţi-ar trece strada singur, fără să se ţină de fustele maică-sii, nici dacă l-ai ispiti cu un coş întreg de portocale.

De altfel, asemenea podoabe de copii nu se prea găseau în mahalaua noastră.

Mahalaua noastră purta numele de strada Zidului. De ce i se spunea aşa, nu ştiu. Pesemne, la capătul străzii, înspre Dunăre, o fi fost cândva zidul cetăţii, fiindcă este ştiut că, pe vremuri, oraşul nostru fusese cetate turcească. Dar aceasta este o simplă presupunere a mea. Cert e un singur lucru: eu nu am apucat nici un fel de zid. Şi dacă, într-adevăr, o fi existat pe acolo, cândva, unul din zidurile vechii cetăţi, probabil că se prăbuşise atunci când s-a întâmplat nenorocirea despre care povestesc bătrânii. Spun ei că, demult, cu ani şi ani în urmă, malul se surpase, Dumnezeu ştie din ce pricină, şi strada noastră se scurtase cu aproape o sută de metri. Se năruiseră atunci multe case, mulţi oameni pieriseră îngropaţi.

Ei, dar toate acestea se întâmplaseră, aşa cum am mai spus, cu mulţi ani în urmă. Pe vremea când s-au întâmplat cele ce vreau să istorisesc în această carte, strada Zidului era o bucăţică de stradă. Un ţânc de zece ani dacă azvârlea o piatră de la un capăt al străzii, ea ajungea, sigur, până la celălalt capăt. Strada urca în pantă şi se sfârşea chiar în buza râpii. Jos, în vale portul, cu magaziile de însilozat cerealele, în cea mai mare parte părăginite sau arse încă de pe vremea primului Război Mondial, cu linia ferată de garaj, de ani de zile nefolosită, ruginită şi cu traversele putrezite şi astupate de bălării.

Mahalaua noastră nu număra mai mult de patruzeci de case, câte douăzeci pe fiecare parte a străzii. Dacă închid ochii o văd parcă aievea, aşa ca în anii copilăriei mele. Pe vremea aceea, mi se părea frumoasă, pe urmă, pe măsură ce am crescut, mi-am dat seama că nu era deloc frumoasă. Era o bucăţică de stradă, dar o veritabilă mahala, locuită de oameni care îşi câştigau pâinea muncind în port ca barcagii, şlepari, hamali, lucrători la Şantier – un minuscul şantier naval – sau la Rizerie. Casele, aproape toate case-vagon, erau vechi, mărunte – unele atât de mărunte şi de joase, încât se putea uita broasca pe fereastră – acoperite cu carton gudronat sau cu olane. Numai vreo două, a lui Mihalache Suru şi a lui nea Şuncărică, erau acoperite cu tablă. În casele acestea locuiau în cel mult

două cămăruţe şi un antreiaş, care, iarna, servea şi ca bucătărie, multe suflete de oameni necăjiţi. Dar parcă cei mai mulţi eram noi, copiii. Când se întâmpla să ne adunăm cu toţii umpleam strada, nu alta, spre marea disperare a mamelor şi mătuşilor pe care le asurzeam cu larma noastră, care răzbătea până peste şapte străzi. Norocul lor, şi al nostru, bineînţeles, era portul, jos, la doi paşi, care exercita asupra noastră o atracţie mult mai puternică decât bucăţica de stradă.

Ehei, ce vrăjitor mai era şi portul ăsta! Farmecul lui – locuri mai minunate de joacă nici că se puteau găsi altele – izbutea să ne facă să uităm până şi de foamea care mai toată ziua ascuţea ceva asemănător unor brice prin stomacurile noastre, pentru că, trebuie să ştiţi, aproape nici unul dintre noi – printre aceştia mă număram şi eu, cu toate că tata, care lucra la uzina electrică, avea un salariu invidiat de mulţi – nu ştia ce înseamnă a fi sătul cu adevărat.

Sătui nu eram noi niciodată, dar, tocmai pentru că eram copii, buna dispoziţie nu ne-o pierdeam. De altfel, cu unele excepţii, singurii oameni veseli eram doar noi, copiii. Oamenii mari nu erau şi, la drept vorbind, nici nu aveau de ce să fie. Când de abia câştigi atât cât să nu mori de foame, tu şi ai tăi, buna dispoziţie te ocoleşte şi veselia se călătoreşte pe aiurea. De aceea, oamenii de pe strada noastră erau posomorâţi, nervoşi, gata în orice clipă să se certe cu nevestele, care, la rândul lor, acrite şi ele de atâtea nevoi, nu se lăsau mai prejos, până şi beţia lor – şi oamenii de pe strada noastră se îmbătau adesea – nu era veselă, ci tristă sau arţăgoasă.

Vara şi, în general, în tot timpul când portul lucra, mai treacă-meargă. Iarna însă, oamenii deveneau mai morocănoşi, mai ursuzi, mai arţăgoşi. Înjurau mai mult, îşi certau mai des nevestele şi veneau mai de multe ori beţi acasă, deşi beau, cantitativ, mai puţin. Dar fiindcă le chiorăiau maţele de foame, repede li se urca băutura la cap.

Iarna, până şi noi, copiii, ne pierdeam buna dispoziţie. Stăteam mai mult în casă, şi când stai în casă, când nu poţi să te zbengui prin port, în fel şi fel de jocuri, sau să te scalzi în Dunăre, e normal să simţi, mai insuportabilă, senzaţia aceea că foamea ascute în stomacul tău un fel de brice. De aceea, iarna, care pentru toată lumea pare mai lungă decât este ea în realitate, nouă ni se părea în fiecare an că nu avea să se mai sfârşească niciodată.

Dar – aşa cum v-am mai spus – de toate aceste lucruri mi-am dat seama treptat, pe măsură ce am crescut, pe măsură ce am crescut mi-am dat seama că strada noastră e o biată mahala cu puţine case, dar cu nevoi multe, o stradă urâtă cu oameni înăcriţi din pricina lipsurilor, pe care rar îi vedeai zâmbind şi, mai rareori, veseli.

Ciudată mai era strada noastră, mahalaua noastră!... În primul rând, era de mirare ce căuta ea tocmai în partea aceea a oraşului, asemenea unei pecingini urâte pe un obraz rumen şi bucălat. Pentru că mahalaua noastră era înconjurată numai de străzi cu grădini frumoase şi case care mai de care mai arătoase, unele dintre ele adevărate palate. În toate casele şi palatele acelea locuiau moşieri, bancheri, armatori, cerealişti, mari procurişti, angrosişti, consuli, medici, avocaţi – pe ici, pe colo câţiva ofiţeri superiori – şi multe alte asemenea feţe simandicoase.

Pe una dintre străzi locuia chiar un conte. Un oarecare conte de Roma. Casa era cunoscută sub numele de palatul contelui de Roma. Astăzi, când încerc să-mi amintesc de palatul contelui de Roma, îmi dau seama că nu prea semăna cu ceea ce se înţelege, în mod obişnuit, prin cuvântul palat. Mă gândesc, probabil, că titlul de nobleţe îi impresionase în aşa măsură pe concetăţenii mei din protipendadă, încât, neputând concepe că un conte ar putea locui altundeva decât într-un palat, botezaseră astfel casa care, la drept vorbind, nu se deosebea de celelalte decât prin aceea că ferestrele erau din cristal veritabil şi prin cei doi lei de marmură care străjuiau cele câteva trepte, de asemenea de marmură, care urcau până la intrarea principală a casei.

Dar, după cum casa nu era un veritabil palat, tot aşa nici contele de Roma nu era un veritabil conte.

Grec de origine, începuse prin a fi băiat de prăvălie în taverna unei rubedenii din portul Napoli. Datorită norocului, dar în acelaşi timp şi unei excepţionale aptitudini pentru afaceri, înainte de a împlini treizeci de ani, viitorul conte de Roma câştigase suficienţi bani pentru ca în tot restul zilelor care îi rămâneau de trăit să poată duce o viaţă îndestulată şi lipsită de griji. Se hotărî pentru un asemenea fel de viaţă nu pentru că plăcerea de a fecunda capitalul ar fi încetat brusc să exercite asupra sa teribila lui tentaţie, ci doar pentru că avea o constituţie tare şubredă.

Instinctul de conservare biruind plăcerea de a câştiga mereu şi mereu mai mulţi bani, îşi cumpără un titlu de nobleţe datorită căruia îi fu uşor să capete şi titlul de consul – bineînţeles onorific – al statului italian, în portul de pe malul bătrânului Danubiu. Ce capriciu l-a mânat pe proaspătul conte de Roma să se aciueze tocmai în oraşul nostru, n-am putut afla niciodată. Bănuiesc însă că a fost ceva mai mult decât un capriciu, deoarece nici clima de baltă şi nici cohortele de ţânţari nu ofereau condiţii prielnice de trai unei constituţii debile.

Vecinul contelui de Roma era bătrânul şi putredul de bogat domn Spiros Spiratos. Acest Spiros Spiratos, pe cât era de bogat, pe atât era de zgârcit. Avea remorchere, avea şlepuri, avea câteva moşii şi era proprietarul caselor de pe o întreagă stradă. Zgârcenia lui însă i-ar fi putut face să pălească de invidie pe Harpagon, Hagi Tudose şi pe oricare altul din zgârciţii imortalizaţi de maeştrii literaturii din toate timpurile. Aceasta nu constituia deloc un impediment ca domnul Spiros Spiratos să fie stimat de toată lumea şi în faţa lui să se descopere, cu mult respect, până şi preşedintele tribunalului, domnul Lucian Dumbravă, proprietar al unei prea frumoase case de pe aceeaşi stradă.

Nu cred că i-ar interesa pe cititorii mei dacă aş înşira toate simandicoasele personaje care locuiau pe străzile învecinate cu mult hulita noastră mahala. Consider că pentru edificarea lor e suficient dacă adaug că în partea

aceasta de oraş înflorise, în decursul anilor, cartierul cel mai frumos şi că aici, în casele elegante şi spaţioase, se ascundea cea mai mare parte din bogăţiile oraşului nostru.

… Şi tot aici, ca o pecingine, în cel mai frumos cartier, strada Zidului.

Comparând strada noastră cu o pecingine, cititorii ar putea să creadă că încerc să-mi ponegresc strada pe care m-am născut şi pe care am copilărit. Departe de mine însă un asemenea gând. *Strada Zidului* era denumirea oficială a străzii noastre. Numele acesta era scris pe tăbliţa prinsă de zidul casei cu care începea strada. Fără îndoială, numele figura în nomenclatorul străzilor de la primărie sau al oficiului poştal. Dar cei care locuiau în casele frumoase din aristocraticul cartier nu-i spuneau altfel decât *strada Pecinginei.*

N-am putut afla cine fusese naşul. Se pare, deşi nu am putut aduna dovezi concludente, că naşul fusese armatorul, cerealistul şi proprietarul unei străzi întregi, domnul Spiros Spiratos, harpagonul oraşului nostru. Cică acesta, scandalizat odată nu ştiu pentru ce faptă a unuia dintre mahalagiii străzii noastre, s-ar fi adresat unui vecin, cam în felul următor:

— Ama asta strada? Asta *peţindţina.* Ptiu! Asta mascara, nu strada.

Indignarea domnului Spiros Spiratos, în exprimarea ei plastică, plăcu atât de mult şi fu atât de mult purtată din gură în gură, încât, în cele din urmă, nu ştiu prin ce proces obscur, pe care poate numai folcloriştii ar putea să-l limpezească, strada noastră începu să fie cunoscută ba sub numele *de strada Pecinginei,* ba sub acela de *strada Mascaralei.* Câtva timp, cele două porecle îşi disputară întâietatea, dar, până la urmă, aceea care câştigă o biruinţă definitivă fu ultima.

Partea curioasă e că porecla se impuse chiar acelora care locuiau strada, de la mic până la mare. Dacă, spre exemplu, cineva ar fi întrebat pe careva dintre noi:

— Pe ce stradă stai, mă ţică?

— Pe strada Mascaralei!, ţi-ar fi răspuns acesta, fără nici un fel de ezitare.

Câteodată mă întreb dacă nu cumva porecla aceasta a dat naştere, în sufletele celor care locuiau pe strada Mascaralei, unui complex de inferioritate de care nimeni nu era conştient, pentru că mi se pare şi astăzi curios faptul că, în marea lor majoritate, bărbaţii şi femeile de pe strada noastră, ori de câte ori aveau treburi în oraş, se foloseau de un drum despre care, în nici un caz, nu se putea spune că e cel mai scurt. Aceasta, fără a mai pune la socoteală că era cel mai puţin comod.

Cititorii nu au uitat, desigur, că strada noastră se sfârşea în buza malului şi că jos în vale, cât vedeai cu ochii, se întindea portul. Ei bine, locuitorii străzii noastre, când voiau să se ducă în oraş, în loc să folosească străzile simandicosului cartier, coborau malul, până jos, în port. Dacă erau grăbiţi sau dacă îşi puteau permite luxul luau tramvaiul; ceilalţi – şi aceştia erau cei mai mulţi – ajungeau în oraş urcând unul din vaduri spre partea de oraş unde aveau ei treburi.

Din această cauză, dacă priveai de sus, de pe mal, panta care cobora până în port, o vedeai întretăiată de nenumărate potecuţe – un adevărat labirint de potecuţe – care, la prima vedere, şi mai ales pentru cineva străin de locul şi obiceiul acestor oameni, păreau cu totul lipsite de sens, ele datorându-se exclusiv întâmplării.

În realitate, fiecare potecuţă îşi avea rostul ei. Aşa, spre exemplu, una care cobora în verticală era a noastră, a copiilor. Ne făcea mare plăcere să coborâm malul de-a dreptul şi să-l urcăm apoi pieptiş. Erau alte potecuţe, ceva, ceva mai line. Acestea erau folosite de oamenii tineri care lucrau la „silozuri” şi care, de asemenea, nu se prea speriau de un fleac de deal. Altele, mai şerpuitoare, erau folosite de oamenii cărora, datorită vârstei, bucăţica de deal li se părea cât un munte, până şi babele care nu puteau merge decât sprijinindu-se în cârje îşi aveau potecuţele lor, care şerpuiau mult până să ajungă jos. Drumul dura mult, dar cruţa eforturile.

Dintre toţi locuitorii străzii noastre, singurii care nu sufeream de vreun complex de inferioritate – asta în cazul când ceilalţi sufereau cu adevărat – eram noi, copiii. Dacă drumurile noastre duceau de cele mai multe ori în port, aceasta se datora faptului că ele ne atrăgeau cel mai mult. Şi cum să nu ne placă, de vreme ce nicăieri nu se puteau înfiripa jocuri mai frumoase ca acolo, în port?

Bineînţeles, nimic nu ne oprea să năvălim ca nişte diavoli pe străzile boiereşti, pe care părinţii noştri, în mod deliberat, le ocoleau, şi să le umplem cu larmă şi strigăte barbare, puţin păsându-ne că e ora când, înapoia ferestrelor şi zidurilor, boierii îşi tăceau siesta.

Dar, în afară de noi, copiii, mai erau câţiva tineri care nu se sfiiau să treacă prin cartierul boieresc, dar mai erau şi câteva fete frumoase, fiindcă strada noastră, aşa de mică şi neînsemnată cum era ea, avea fete foarte frumoase. Când treceau ele pe străzi şi se întâmpla ca niscai feţe simandicoase să se găsească în vreun balcon, pe vreo terasă sau în chioşcul vreunei grădini frumoase ca aceea a paradisului, nu trebuia să fii mare psiholog ca să înţelegi ce exprimau privirile cu care le urmăreau până le pierdeau din ochi.

Până şi domnul Spiros Spiratos, pe care nimeni nu-l întrecea în ceea ce priveşte dispreţul faţă de locuitorii de pe strada Mascaralei, în ciuda bătrâneţii sale senile, nu se putea abţine să nu exclame în limbajul său amestec de cuvinte greceşti şi româneşti:

Chitaxe! Ţe mai comatachi![1]

Dar era să uit pe cineva care, de asemenea, nu ocolea niciodată străzile boiereşti. E drept, de obicei numai noaptea şi când era cu chef, dar aceasta nu are importanţă. Fiindcă numai de laşitate nu putea fi acuzat Şuncărică. Căci doar despre el e vorba.

Acum, când scriu despre el parcă l-aş avea în faţă. Înalt, bolovănos, cu capul ţuguiat ca o pepenoaică din cele uriaşe de Berteşti, cu ochii mici, clipind mereu din pleoape, de parcă lumina zilei l-ar fi supărat prea tare, cu nasul lui ca

[1] Priveşte! Ce mai bucăţică! (n.a.).

un cioc de cucuvaie, cu bărbia ascuţită ca de zgripţuroaică, cu picioarele lui lungi şi încovoiate ca nişte uriaşe paranteze. Îl văd, dar mi se pare că-i aud şi vocea puternică să trezească până şi morţii din groapă, dar ciudat de subţire, ca a unui băiat în pragul adolescenţei.

Da, parcă îl aud, detunând cu vocea lui subţire, pus pe harţag, aşa cum se întâmpla ori de câte ori se întorcea acasă cu chef.

„Cine şi ce are cu mine? Ia să te văd, mă! Grijania lui cui nu ştiu ce are cu mine!... Arată-te, mă!”

Şi Şuncărică privea încruntat în dreapta şi-n stânga, ca şi când l-ar fi pândit duşmani nevăzuţi de dinapoia grilajelor porţilor boiereşti sau dinapoia storurilor lăsate.

Dar cum nimeni nu avea nimic de împărţit cu el la ora aceea, iar cei care aveau motiv să fie nemulţumiţi pe el fiindcă îi trezise din somn, nu îndrăzneau să-l înfrunte măcar cu o dojană, lui Şuncărică, dacă era luna, i se căşuna pe ea.

O apostrofa, ameninţând-o cu pumnul:

„Şi tu, paciaură, ce mă priveşti aşa, hai? Ei, da, eu sunt. Eu, Şuncărică! M-am îmbătat – şi ce dacă? Dorm boierii? Doarmă, dormir-ar somnul ăl de pe urmă! Uiuiu! Care eşti ăla de dormi, mă, când trece Şuncărică? Ura! Trăiască Şuncărică! Trăiască subsemnatul!

Foaie verde şi-o sipică
Dă-mi un ţoi de secărică.
Mie, mă, lui Şuncărică!

Nici când ajungea în mahalaua noastră, Şuncărică nu se liniştea. Continua să apostrofeze luna, împotriva căreia era mereu mai pornit, pe măsură ce se apropia de casă.

Oamenii, câţi îl auzeau – puţini, deoarece, trudiţi cum erau, nici chiar o canonadă de artilerie nu i-ar fi putut trezi – îl înjurau, întorcându-se de pe o parte pe cealaltă. Femeile îl blestemau, iar Tanti Aspasia, nevastă-sa, da fuga în prag să-l ia în primire, să-l dezbrace şi să-l culce în pat.

Se întâmpla regulat ca invectivele lui Şuncărică la adresa lunii să mă trezească din somn. În liniştea biruitoare a nopţii, vocea lui sonoră căpăta rezonanţe apocaliptice. Mi se părea că Şuncărică nu mai este un om ca toţi oamenii, ci un uriaş ca din poveste, înalt cât un turn, căruia, dacă i-ar fi venit chef să întindă mâna după lună şi să se dea cu ea de-a rostogolul, ar fi putut-o face fără nici un fel de greutate. Şi mult după aceea, când Şuncărică dormea sforăind în patul lui, eu continuam să-i aud cuvintele şi hohotele de râs detunând.

Acelaşi lucru mi se întâmpla şi în noaptea bântuită de uragan, pentru că glasul ca de pe alt tărâm al lui Şuncărică izbuti să domine zgomotele demente ale furtunii. Numai că, de data asta, hăuleala lui Şuncărică mă găsi treaz, până la ora aceea nu închisesem o geană. Seara, ca s-o păcălesc pe mama, mă vârâsem îmbrăcat în aşternut. Dar cum am simţit-o călătorindu-se pe tărâmul visului, am sărit din aşternut şi m-am furişat în bucătărie.

Furtuna începuse de cu seară şi, pe măsură ce noaptea înainta, în loc să se domolească, dimpotrivă, creştea în intensitate. Uraganul îşi pusese parcă în gând, dacă nu să culce la pământ toate casele din oraş, în orice caz toate coşmeliile de pe strada noastră.

Era o simfonie deşucheată de chiote, de zgomote, de scrâşnete, de vaiete, de hohote când de râs, când de plâns. Şi cu toate că Dunărea nu era chiar atât de aproape, atunci când furtuna se domolea pentru o clipă, o auzeam, jos, în port, zvârcolindu-se neputincioasă. În noaptea aceea. Dunărea îţi amintea marea, pentru că se zbuciuma şi mugea la fel ca şi ea.

Ascultam chiotul vântului, mugetul Dunării, multele şi straniile zgomote ale furtunii, priveam fără să văd nimic în bezna de afară şi îmi era frică, tare frică. Frica creştea pe măsură ce noaptea înainta, pe măsură ce se apropia miezul nopţii, pe măsură ce se apropia clipa când trebuia să plec de acasă.

Dacă pentru ceea ce mă pregăteam să întreprind era nevoie de mult curaj, chiar într-o noapte cu o lună ca un

fanar, vă puteţi închipui de cât curaj era nevoie într-o noapte ca aceea. Or, mie îmi era frică. Îmi era atâta frică încât, la un moment dat, aproape mă convinsesem că nu voi îndrăzni să ies din casă. Mă convinsesem şi, de asemenea, aproape mă resemnasem cu gândul că a doua zi va trebui să înfrunt batjocurile tovarăşilor mei de joacă. Ştiam cât de mult mă va durea când vor începe să râdă de mine, socotindu-mă laş, şi mai ştiam că cel mai mult mă vor durea râsul şi batjocura lui Fane.

— Mă – îmi spusese el – pun rămăşag că n-ai să ai curajul să te duci acolo.

— N-am să am? Nu, zău! Chiar vrei să pui rămăşag? Pă ce?

— Pă ce vrei tu.

— Pă ce vrei tu!

— Atunci pă zmeul tău cel mare. Te prinzi?

— Mă prind.

— Atunci dă mâna aici!

Am întins mâna, Fane mi-a apucat-o, apoi s-a răstit la Ştefănel, care, din felul cum mă privea, am înţeles că împărtăşea întru totul părerea lui Fane:

— Taie, mă, bibiloiule! (Fane îi spunea aşa lui Ştefănel pentru că avea faţa stropită cu pistrui).

Ştefănel tăie cu muchia palmei, descleştându-ne mâinile. Şi, ca de obicei, cuvintele cu care însoţi operaţia de pecetluire a legământului ne uimi prin logica lor.

— Bă, dacă se duce şi dacă găseşte comoara, parcă va mai avea el nevoie de zmeul tău! Îi plăteşte lui nea Şuncărică şi-i face unul cât uşa.

Remarca lui Ştefănel îl cam dezumflă pe Fane. Imediat începu să clipească des – când Fane începea să clipească des era semnul cel mai neîndoios că îşi punea creierii la contribuţie – sforţându-se să găsească o replică tare cu care să-l dea gata pe Ştefănel.

Când l-am văzut că nu mai clipeşte des, am înţeles că, în sfârşit, găsise una:

— Deştept eşti, bobocule! *Dacă!,* îl persiflă pe Ştefănel, blagoslovindu-l şi cu un bobârnac drept în vârful nasului

puţintel cam cârn. *Dacă* eu aş avea elice şi motor aş fi şalupă, bibiloiule. Numai că eu îţi spun că nu se va duce. Şi cu asta, basta!

Siguranţa lui mă amuză. I-am râs în nas şi, ca să-l fac să turbeze de necaz, i-am scuipat, până la picioare, printre dinţi, cu o dibăcie pe care Fane zadarnic se străduia să şi-o însuşească.

În clipa aceea eram atât de convins că voi avea curajul să caut comoara în „Ruinele Mortului”, încât, pentru o clipă, m-am şi închipuit săpând în locul de unde văzusem ţâşnind din pământ şi jucând ca nişte şerpi flăcările prin care comoara îşi trăda prezenţa.

Iluzia fu perfectă şi, convins că mă voi duce să caut comoara, l-am privit cu o atât de strivitoare superioritate, încât Fane, înroşindu-se de ciudă, îmi spuse:

— Te grozăveşti tu acum, dar să te vedem la noapte pe unde ai să scoţi cămaşa.

— Lasă, nu-mi mai purta tu mie grija. Dacă vrei, când am să trec prin faţa casei voastre am să bat în uluc.

— Ei, şi ce dacă ai să baţi? Mare scofală! De câte ori nu ne-a prins pe noi miezul nopţii pe uliţe. Ai să vii să-mi baţi în uluc, pe urmă te cari acasă şi mâine ne pui bărbi că ai fost în Ruinele Mortului. Ca să te cred, va trebui să dovedeşti. Uite, ia briceagul meu, şi dacă mâine-dimineaţă îl găsesc înfipt acolo, atunci al tău e zmeul. Dacă nu, înseamnă că eşti un lăudăros, că numai gura e de tine.

Ştefănel interveni din nou cu o remarcă plină de bun-simţ:

— Ce e nevoie – vorbi el – să înfigă briceagul în pământ? Dacă se duce şi găseşte comoara, are să ne arate un ban de aur. Dacă n-o găseşte, ce vrei altă dovadă mai bună decât groapa pe care o va săpa ca să caute căldarea cu bani? (În mentalitatea lui Ştefănel toate comorile se aflau ascunse în căldări şi cazane de aramă).

Trebuie să recunosc, remarca lui Ştefănel mă cam puse şi pe mine pe gânduri, pentru că nu era puţin lucru să sapi de unul singur şi pe întuneric – unde? – tocmai în „Ruinele Mortului”.

Dar acum era prea târziu ca să mai dau înapoi.

De altfel, făcându-se ora prânzului – vestea aceasta ne-o dădea foamea, care, deşi permanent ascuţea brice prin măruntaiele noastre, acum se făcea şi mai mult simţită – ne-am împrăştiat pe la casele noastre să hăpăim pe nemestecate şi pe nerăsuflate tot ceea ce avea să ni se dea de mâncat.

După aceea, am şters-o la scaldă, în Docuri, împreună cu ceilalţi băieţi. Acolo, pentru prima dată în viaţa mea, am simţit beţia plăcută a succesului. Şi, trebuie să mărturisesc, mi-a plăcut. Ei, nu e puţin lucru să simţi aţintite asupra ta privirile admirative ale tovarăşilor tăi de joacă, nu e puţin lucru să te arăţi năzuros şi ceilalţi să se dea cu toţii în vânt ca să te împace, nu e puţin lucru să auzi pe vreunul dintre tovarăşii tăi şoptind unui băiat din vreo altă mahala:

„Îl vezi? La noapte se duce, singur, să caute o comoară în «Ruinele Mortului»“.

Faima mea nu se datora faptului că eu, un băiat de paisprezece ani, mă încumetam ca, la miezul nopţii, să pornesc, singur, în căutarea unei comori. Aşa ceva se mai văzuse. Dar una e să sapi după comori prin curţi, prin grădini, prin pivniţe şi alta e să te duci să cauţi comori în „Ruinele Mortului”.

„Ruinele Mortului” era un loc de groază pe care noi îl evitam în jocurile noastre, chiar în timpul zilei. În mod obişnuit, atunci când ai paisprezece ani, ba chiar şi cincisprezece ca, spre exemplu, Fane, când locuieşti pe strada Mascaralei şi când bunicile şi mătuşile – bătrâne mai cât un secol – ştiu a povesti întâmplări cu strigoi şi stafii, e firesc să-ţi fie teamă de nişte ruine. Dar în portul nostru erau multe asemenea ruine, mai toate foste magazii de cereale, distruse încă din timpul primului Război Mondial. Erau aşa de multe, încât, dacă le-am fi ocolit pe toate, aria jocurilor noastre s-ar fi îngustat foarte mult. Pe de altă parte, nici nu puteau exista ascunzători mai ideale pentru jocul nostru preferat de-a hoţii şi vardiştii decât aceste ruine. Cred că tocmai nevoia de ascunzători sigure a

contribuit să ne învingem frica şi să nu mai ocolim, în jocurile noastre, ruinele fostelor magazii de cereale.

Singura ruină cu care nu ne putusem obişnui şi care continua să exercite asupra noastră aceeaşi groază ca şi la început era aceea denumită „Ruinele Mortului”, şi ea tot o fostă magazie de cereale, distrusă în timpul primului Război Mondial. Groaza pe care o exercita asupra noastră se datora însă unei alte cauze.

Cu mulţi ani în urmă, în ruinele acelea fusese găsit, intrat în putrefacţie, cadavrul decapitat al unui necunoscut. Toate cercetările poliţiei de a-l descoperi pe asasin se dovediră infructuoase, cum infructuoase rămăseseră şi cercetările întreprinse în vederea stabilirii identităţii celui ucis. Şi de bună seamă că întâmplarea de mult ar fi fost dată uitării dacă, din când în când, cel omorât nu ar fi ţinut să reamintească obişnuiţilor portului de crima care fusese făptuită cu mulţi ani în urmă, fără ca vinovatul să-şi primească pedeapsa. Cică se arăta sub forma unui craniu, de culoare argintie, care plutea, prin aer, la înălţimea unui om, azvârlind prin orbitele ochilor un fel de flăcări verzui.

Cele mai bătrâne din bunicile şi mătuşile mahalalei noastre spuneau, clătinând din cap, că arătările acelea nu puteau să însemne altceva decât că mortul nu-şi putea găsi odihna în mormânt, atâta vreme cât nu avea să fie găsit capul şi îngropat în acelaşi loc unde se afla şi trupul. Ele erau încredinţate că, dacă s-ar fi găsit cineva, un suflet de creştin, care să aibă curajul să sape în „Ruinele Mortului”, ar afla, negreşit, capul.

Nu se găsise însă nimeni, şi nu pentru că n-ar fi existat şi oameni cu atâta curaj, ci pentru că până şi cele mai creştineşti suflete aveau altceva mai bun de făcut decât să caute craniul unui om care de mult putrezise.

Aceasta era explicaţia pentru care „Ruinele Mortului” continuau să exercite asupra noastră atâta groază, încât până şi în jocurile noastre cele mai înflăcărate nu uitam să le ocolim, şi încă de la o foarte mare depărtare.

Ei bine, tocmai în locul acela, loc de groază, mă hotărâsem să caut comori. Se putea, oare, ca o asemenea

hotărâre temerară să nu stârnească senzaţie printre ceilalţi căutători de comori, cu toţii de-o seamă sau aproape de-o seamă cu mine? Unii – puţini de altfel la număr, ca Fane spre exemplu – sceptici incorigibili, râdeau de mine, sfidându-mă. Ceilalţi – şi aceştia erau cei mai mulţi – începuseră să mă admire fără rezervă, cu toate că hotărârea mea încă nu ieşise din starea de proiect.

Asupra unui singur lucru eram cu toţii de acord. Anume că în „Ruinele Mortului" exista, sigur, o comoară. De unde această credinţă, n-aş putea spune, poate că această convingere nu ar fi fost unanimă dacă m-aş fi hotărât să sap în alt loc. Acolo însă fusese asasinat un om şi decapitat; acolo se arăta o stafie sub chipul unui craniu cu ochi de foc. Or, este unanim cunoscut că aproape nu există vreo legendă despre comori în care să nu fie vorba de oameni asasinaţi şi de stafii. Toate acestea erau cunoscute de tovarăşii mei de joacă, la fel ca mine şi ei căutători de comori.

Fiindcă trebuie spus, pentru a păstra adevărul istoric, pe vremea aceea molima căutării de comori ne contaminase pe toţi. Până şi Fane – cel mai realist dintre noi toţi – se molipsise. În aşa măsură eram obsedaţi de comori, încât nopţile nu visam altceva. De câte ori nu ni s-a năzărit că ţâşnesc flăcări din vreo grămadă de gunoi, din vreun fund de grădină sau te miri de prin ce ungher al curţii! Câtă energie nu am risipit noi scormonind cu hârleţul pământul unde nu trebuia, spre marea disperare a taţilor şi mamelor noastre! Şi dacă toată energia cheltuită în această treabă am fi folosit-o într-o alta mai utilă, sunt convins că urbea noastră s-ar putea mândri astăzi cu cine ştie ce operă edilitară de seamă.

Dacă tovarăşii mei de joacă deveniseră pasionaţi căutători de comori, aceasta se datora în primul rând mie. Eu fusesem prima victimă a acestui microb. De la mine se molipsiseră şi ceilalţi, cu o repeziciune care ar fi putut face să pălească de invidie oricare alt microb, cum, de exemplu, cel al gripei, al pojarului sau al scarlatinei.

Eu, la rândul meu, mă molipsisem de la tata, care era, ca să zic aşa, purtător de microbi, fără însă să sufere consecinţele acestui fapt.

Trebuie să ştiţi că tata era un pasionat căutător de comori. Dar cred că mai potrivit ar fi dacă aş spune un original căutător de comori. Credea necondiţionat în existenţa comorilor şi tot atât de necondiţionat credea că până la urmă va găsi el însuşi o comoară, partea cea mai curioasă însă era – şi de aceea l-am numit un original căutător de comori – că nu mişca măcar un deget ca s-o găsească.

Îl văd şi acum înaintea ochilor. Mărunt, cu privirile ochilor săi bruni mereu neastâmpărate, cu faţa luminată mai totdeauna de un zâmbet trist, cu fruntea lui înaltă care se boţea în cute nenumărate numai atunci când era foarte supărat, cu vocea lui caldă şi, nu arareori, cu uşoare accente de ironie, abia sesizabile, până astăzi, tata a rămas pentru mine un om ciudat, înzestrat de natură cu multe calităţi excepţionale, din care motiv ar fi trebuit să aibă parte de o soartă mai bună decât aceea pe care a avut-o.

Vorbea bine franceza, germana şi italiana, cânta la pian, putea enunţa păreri personale în domenii destul de variate, ceea ce-i dădea o anumită siguranţă în conversaţie, pe de altă parte, avea o înclinaţie deosebită pentru o mulţime de treburi de ordin practic.

Când mama s-a măritat cu el avea douăzeci şi doi de ani, iar tata trecuse de treizeci şi trei. Pe atunci, tata avea meseria de sobar. (Una din multele pe care le-a încercat). După spusele mamei, câştiga bine şi casa le era îndestulată.

Scurt timp după aceea, tata s-a gândit să devină şi el maestru sobar şi să angajeze lucrări pe cont propriu. Era într-o perioadă când se construiau multe case. În afară de aceasta, deoarece ieşise moda sobelor de teracotă joase şi nu înalte, până aproape de tavan, cum se obişnuise până atunci, foarte mulţi, pentru a se ţine în pas cu moda, dărâmau masivele sobe vechi, înlocuindu-le cu altele, scunde sau cu cămine.

Concepu un plan grandios, dar lipsindu-i capitalul, trebui să se lase păgubaş. Asta îl scârbi şi de meseria de sobar. Încercă altele, de la cele mai dificile până la cele mai uşoare. Căci ce nu puteau face mâinile pricepute ale tatălui meu!...

Cu toate că au trecut mulţi ani de atunci şi cu toate că privesc lucrurile nu cu ochiul copilului de atunci, sunt convins şi astăzi că nu ar fi fost posibil să existe un obiect, oricât de dificil, pe care mâinile îndemânatice ale tatălui meu să nu-l fi putut face.

Dar pe cât de dibace îi erau mâinile, pe atât de lipsit era el de orice fel de aptitudini pentru afaceri. Toate încercările tatei de a scăpa de necesităţile mărunte ale vieţii s-au soldat cu eşecuri.

Aşa, spre exemplu, într-o iarnă, în preajma Crăciunului, s-a gândit să meşterească jucării, pe care să le desfacă prin magazinele care vindeau asemenea articole. Şi a izbutit atât de bine, încât negustorii de jucării, încântaţi de calitate şi nu în mai puţină măsură de preţurile cu care li se oferea marfa, l-au copleşit cu comenzi.

Când a văzut tata câtă căutare au jucăriile lui, s-a gândit să-şi facă o făbricuţă de jucării. S-a împrumutat cu bani, a angajat lucrători, a comandat materie primă. Dar, după câteva săptămâni, mica întreprinderea început să şchioapete, comenzile să se împuţineze. După câteva luni a trebuit să lichideze întreprinderea în pierdere.

Altă dată – mi-a povestit mama – a închiriat sala unui cinematograf al cărui proprietar dăduse faliment. Aceasta s-a întâmplat pe vremea când filmele sonore câştigau primele bătălii asupra filmului mut. Patronul sălii dăduse faliment fiindcă se încăpăţânase să aducă numai filme mute, şi acelea vechi.

Tata, el însuşi partizan al filmului mut, preluă întreprinderea, încă de mai înainte falimentară, convins că, dacă va aduce filme bune, va izbuti să atragă din nou publicul către cinematograful mut.

Poate că încercarea nu s-ar fi soldat cu un eşec atât de categoric dacă ar fi avut capital suficient. Neavându-l, el fu

obligat să angajeze filme vechi şi proaste – erau ieftine – şi din acelaşi motiv să fie patron de cinematograf, operator şi pianist.

Poate vă veţi întreba cum izbutea să le facă pe toate? Foarte simplu; până la începerea spectacolului, rupea biletele. După aceea, se urca în cabina operatorului şi dădea drumul filmului, apoi cobora repede la pian. Dar aparatul era prost, filmul vechi şi nu apuca tata să zdrăngăne la pian câteva măsuri că filmul se şi rupea. Fuga sus în cabină pentru a lipi filmul, apoi fuga înapoi la pian. Treaba asta se repeta de mai multe ori, aşa că, la sfârşitul fiecărui spectacol, tata era leoarcă de transpiraţie şi frânt de oboseală.

Vă daţi seama că, în asemenea condiţii, toate speranţele tatei se prăbuşiră.

Cu toate acestea, nu dispera. Credea că vor veni vremuri mai bune şi pentru el. Resortul moral al acestui optimism îl constituia credinţa nezdruncinată că într-o zi va găsi o comoară şi că astfel va scăpa de sărăcie.

Era o credinţă, aş zice, pur intuitivă, pentru că niciodată nu a întreprins ceva ca să găsească o comoară. De aceea, mult timp am crezut că glumeşte. Dar aşa a fost totdeauna tata; un om ciudat. Sunt încredinţat că, în sinea sa, dispreţuia bogăţia. Îmi amintesc bine cu cât dispreţ vorbea de domnul Spiros Spiratos sau de ceilalţi bogătaşi din imediata apropiere a mahalalei noastre. Vreau să spun că tata voia să scape de sărăcie, dar cred că, în acelaşi timp, nu dorea să devină un om bogat.

De altfel, cred că nezdruncinata sa credinţă că într-o zi va găsi o comoară, dar fără să facă cel mai mic efort ca s-o caute, consta tocmai în această contradicţie dintre dorinţa de a scăpa de sărăcie şi firea sa intimă care dispreţuia bogăţia.

Până la urmă mă molipsii şi eu de pasiunea tatei pentru comori, cu deosebirea că el nu mişca un deget ca să dea de urma ei, pe când eu am început să sap pe unde vreţi şi pe unde nu vreţi. Am început cu pivniţa şi am sfârşit cu grădina, spre marea disperare a mamei, care era sceptică,

nu în ceea ce priveşte existenţa comorilor, ci scepticismul ei se referea la posibilitatea ca tocmai cineva din familia noastră să aibă şansa de a descoperi una.

Bineînţeles, zelul meu neobosit nu putea să scape neobservat tovarăşilor mei de joacă. De altfel, nici nu-mi era aceasta intenţia. Dimpotrivă, trebuie să recunosc cinstit că am manifestat acelaşi zel şi în recrutarea de prozeliţi. Şi roadele nu întârziară să se arate. În scurt timp, cei mai mulţi dintre ei deveniră aproape tot atât de zeloşi căutători de comori ca şi mine. Numai că entuziasmul lor nu dură mult. După primele eşecuri, cei mai mulţi se lăsară păgubaşi. Trebuie să ştiţi că aceasta se datora nu numai eşecurilor repetate, ci într-o foarte mare măsură şi fricii.

Cine dintre noi nu ştia că dezgroparea unei comori este legată de o serie de mari riscuri? Aşa, spre exemplu, ştiam că unele comori sunt sortite să rămână îngropate pentru vecii-vecilor, cu toate că flăcările care ţâşnesc la suprafaţa pământului trădează locul unde ele se află ascunse. Dar vai de nenorocitul care s-ar lăsa ispitit să sape. În cel mai bun caz – dacă scăpa cu viaţă – rămânea cu vreun beteşug oarecare.

Mai ştiam că sunt alte comori care nu se lasă dezgropate decât numai dacă îţi jertfeşti ceva, un mădular oarecare: o mână, un picior, un ochi etc.

În alte cazuri, descoperirea comorii nu este condiţionată de ştirbirea integrităţii corporale a căutătorului, ci comoara acceptă să se lase descoperită în schimbul jertfirii unui animal oarecare. Dar aceasta se întâmplă numai în rare cazuri. Şi, în fine, ştiam că există şi posibilitatea să descoperi o comoară fără să fii nevoit a da ceva în schimb smolitului şi încornoratului păzitor al comorii. Bineînţeles, acestea erau cazurile cele mai rare.

De aceea, se obişnuieşte – tocmai pentru ca să ştii, în prealabil, ce ţi se cere în schimb – să presari cenuşă deasupra locului unde ai văzut jucând drăceştile flăcări. Dacă faci aşa, a doua zi găseşti imprimat în cenuşă ce mădular sau ce animal trebuie să jertfeşti pentru ca Belzebutul comorii să te lase s-o dezgropi.

Câte poveşti înspăimântătoare am auzit în legătură cu semnele imprimate pe cenuşa presărată de diverşi căutători de comori, aş putea scrie o carte groasă!... Vreau să vă spun numai că tocmai în perioada aceea, când ne transformasem în zeloşi căutători de comori, au început să circule o mulţime de asemenea poveşti, care mai de care mai înspăimântătoare. Bunicile, mătuşile, pe scurt toate babele din mahalaua noastră îşi amintiră dintr-odată de ele şi începură să ni le povestească. Astăzi, când îmi amintesc de ele, îmi explic de ce entuziasmul ciracilor mei întru aflarea comorilor a sucombat atât de repede.

Poate că aş fi sfârşit prin a mă lăsa şi eu păgubaş, dacă optimismul tatălui meu nu mi-ar fi stimulat permanent apetitul. La aceasta s-a mai adăugat însă şi altceva, hotărâtor: am văzut flăcările – semn neîndoios al existenţei unei comori. Ei, da, într-o seară, am văzut flăcări jucând geamparalele în „Ruinele Mortului”.

În seara aceea, mă întorceam cu tata din port. Se înnoptase, şi pentru ca să scurtăm drumul, am luat-o printre magazii. Acest alt drum trecea prin apropierea „Ruinelor Mortului”. Tata nu era un fricos. Nici eu nu prea eram. De altfel, prezenţa lui îmi sporea curajul. Şi în timp ce tata mergea agale, cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor, fluierând şi privind, nepăsător, cerul, parcă mai pistruiat ca oricând, eu, fiindcă tocmai ne apropiasem de „Ruinele Mortului”, scrutam cu teamă întunericul, să văd dacă nu cumva apare şi începe să se ţină după noi craniul cu flăcări în găurile orbitelor. Dar în locul craniului, deodată văzui ţâşnind, din mijlocul ruinei, şerpi mari de flăcări. Şerpii, de înălţimea unui om – ba unii erau chiar şi mai mari – începură să joace, lungindu-se, scurtându-se, apoi deodată dispărând, de parcă i-ar fi înghiţit pământul.

Am fost atât de surprins, încât am înţepenit locului, eu răsuflarea oprită, dar cu inima bătând să se spargă parcă. Tata mai tăcu câţiva paşi până să observe că nu-l urmez.

— Ce ţi s-a întâmplat? De ce te-ai oprit?, mă întrebă, întorcându-se spre mine.

— Ai văzut, tată?

— Ce să văd? N-am văzut nimic! Cine ştie ce ţi s-o fi năzărit. Hai să mergem! Am întârziat şi mama ne aşteaptă cu masa.

Eu însă nu mă dădui plecat:

— Tată, n-ai văzut flăcările? Cum se poate să nu le fi văzut!

— Ce flăcări, Ducule! N-am văzut nimic. Unde le-ai văzut?

— Acolo, în ruine. În „Ruinele Mortului”. Jucau ca nişte şerpi. Zău, tăticule! O fi vreo comoară…

Tata, apucându-mă de braţ, se răsti la mine:

— Ţi s-a năzărit! Hai, mişcă-te odată. Vrei să ne certe mama?

Dar tocmai în clipa aceea, parcă spre a-l dezminţi, flăcările din nou ţâşniră, din nou şerpii de foc începură să joace în ruină.

— Priveşte, tăticule! Vezi că nu mi s-a năzărit! O clipă, două, trei, apoi flăcările iarăşi dispărură.

— E acolo o comoară, tăticule!, îi şoptii, ca şi când mi-ar fi fost teamă să nu mă audă Nichipercea comorii.

— Prostii! Ţi-am spus odată care este explicaţia ştiinţifică a acestui fel de flăcări. În orice caz, ar fi mai bine să nu povesteşti nimănui ce ai văzut. Nu de alta, dar ca să nu râdă de tine ceilalţi băieţi.

Şi mă sili să merg cu o brutalitate pe care nu i-o cunoşteam. Tot drumul n-a mai scos un cuvânt şi acasă, de asemenea, s-a menţinut într-o muţenie desăvârşită.

În noaptea aceea, aproape n-am închis ochii. În sfârşit, dădusem de urma unei comori. Nu mai încăpea nici-o îndoială. Acolo, în „Ruinele Mortului” se afla îngropată o comoară şi, dacă nu era din cele blestemate, care îşi joacă flăcările numai pentru ca să amăgească oamenii şi să-i calicească, atunci trebuia să fie a mea.

Dar siguranţa începu să mă părăsească atunci când îmi amintii de tigva-stafie. Cum aveam să sap tocmai în „Ruinele Mortului”? De unde voi găsi atâta curaj? Şi apoi, ce legătură există între comoară şi tigvă? Nu cumva

tigva-stafie se arăta tocmai pentru ca să vâre groaza în oameni şi astfel să ferească bogăţiile ascunse sub pământ de lăcomia lor? În acest caz, ce s-ar întâmpla cu mine dacă, învingându-mi teama, m-aş încumeta să sap după comoară?

Acestea erau gândurile care mă împiedicau să dorm. Până la urmă, somnul birui. Am adormit şi am visat, bineînţeles, comoara. Un cazan de aramă, mare cât acela în care fierbea mama rufele, plin ochi cu monede de aur. Zeci, sute, mii de monede, strălucind să-ţi ia ochii. Îmi înfundam mâinile până la cot în aur, vânturam monedele cu palmele făcute căuş, aşa cum vânturau hamalii în port, cu lopeţi de lemn, munţii de cereale.

Visul fu atât de sugestiv, încât şi după ce m-am trezit din somn, câteva minute am continuat să văd cazanul plin cu bani de aur şi să aud clinchetul straniu al monedelor. (De ce neapărat straniu, nici eu nu ştiu. Dar aşa mi se părea mie în vis).

Primul lucru pe care l-am făcut, când m-am dat jos din pat, a fost să-l caut pe Fane şi să-i propun să dezgropăm împreună comoara. I-am făcut lui propunerea, în primul rând pentru că, în ciuda rivalităţii dintre noi, Fane îmi era prieten, iar în al doilea rând pentru că el deşi se hotărâse cel mai greu să devină căutător de comori, spre deosebire de toţi ceilalţi, încă mai continua să caute. Dar când a aflat unde trebuia să căutăm comoara, nici nu a vrut să audă. Zadarnic am căutat să-i insuflu curaj, relatându-i visul şi tâlcuindu-i-l ca un semn favorabil, zadarnic i-am înşirat toate minunăţiile pe care şi le-ar fi putut procura cu partea lui din comoară. N-a fost chip să-l înduplec.

Singurul lucru pe care l-am putut obţine de la el a fost făgăduiala de a mă însoţi, ziua în amiaza mare, dacă nu chiar la „Ruinele Mortului”, atunci până în apropierea lor. Temându-mă ca nu cumva Fane să se răzgândească, am umplut o găleată cu cenuşă şi, însoţit de el am plecat spre „Ruinele Mortului”.

Fane m-a condus până la vreo cincizeci de metri depărtare de ruină. Mai departe n-a vrut să meargă nici în ruptul capului.

— Gata! Mai departe nu merg să mă pici cu ceară. Zi mersi că am să te aştept până te vei întoarce.

Deşi era ziuă şi cald, lui Fane îi clănţăneau dinţii de frică.

Nici eu nu mă simţeam în largul meu, dar, făcându-mi curaj, am pornit-o spre ruină. Mai greu a fost până am ajuns acolo, pentru că „Ruinele Mortului” nu se deosebeau prin nimic de celelalte ruine pe care le cunoşteam. Din cele patru ziduri, nu mai rămăseseră în picioare decât trei, şi acelea pe jumătate năruite. Bineînţeles, acoperişul lipsea cu desăvârşire.

Pe vremuri, magazia avusese două încăperi. Dar zidul despărţitor se prăbuşise complet, iar cărămizile se măcinaseră. Prin colţuri, mormane de moloz. Iarbă, bălării şi, ici-colo, câţiva lăstari de oţetar.

Hotărât, „Ruinele Mortului” nu se deosebeau de celelalte ruine, unde noi ne ascundeam fără nici un fel de teamă, atunci când ne jucam „de-a hoţii şi vardiştii”, jocul nostru preferat.

Constatarea aceasta îmi potoli bătăile inimii. Nu îmi mai era frică. Şi fiindcă găleata plină cu cenuşă mă cam obosise, am lăsat-o jos şi m-am aşezat pe ea să chibzuiesc puţin cum să ies din încurcătură. Căci, într-adevăr, mă găseam într-o mare încurcătură. Unde să presar cenuşă? Din ce loc anume ţâşniseră flăcările? Căci doar nu aveam s-o presar peste toată suprafaţa magaziei, pentru o asemenea operaţie, nu o găleată, dar nici măcar o căruţă plină nu mi-ar fi ajuns.

M-am gândit şi răzgândit, dar, văzând că îmi este peste putinţă să descopăr cam din ce loc ţâşniseră şerpii de foc, mă hotărâi să presar cenuşa la întâmplare. Eram hotărât ca, în cazul când încercarea avea să dea greş, să repet operaţia în fiecare zi, dar tot în altă parte, până când aveam să nimeresc locul cel bun.

După ce am presărat cenuşa pe locul care mi s-a părut mie cel mai potrivit pentru o ascunzătoare, am părăsit

ruina, mărturisesc – nu numai fără nici un fel de emoţii – ci, dimpotrivă, într-o excelentă stare sufletească. Totul decursese atât de normal şi fără nici un fel de incident, încât nu m-am putut opri să nu-mi bat puţin joc de Fane, pe care l-am găsit galben la faţă ca o turtă de ceară şi continuând să tremure cum nu cred că tremurase nici cu vreo doi ani în urmă, când zăcuse bolnav de friguri.

— Lasă că, până la urmă, dai tu de dracu!, îmi spuse, privindu-mă cu ură.

Şi cred că ar fi sărit la bătaie, dacă ne-am fi găsit ceva mai departe de „Ruinele Mortului”.

A doua zi am revenit la ruină să caut semnul pe stratul de cenuşă. De data asta, Fane a refuzat categoric să mă mai însoţească.

Ca şi prima dată, a fost greu până am ajuns în ruină, pe urmă, nu mi-a mai fost deloc frică. Şi, stând pe vine, am început să cercetez cu atenţie stratul de cenuşă.

Nu cred să existe printre cititorii mei unul atât de naiv care să-şi închipuie că trebuia să găsesc imprimat pe cenuşă ceva asemănător unei fotografii. Ca să poţi descifra semnul, trebuia să-ţi concentrezi puţintel atenţia şi, eventual, să-ţi schimbi de mai multe ori locul, procedând în felul acesta este imposibil să nu ţi se *releve* semnul.

Aşa am procedat şi, nu după mai mult de zece minute de intensă concentrare, am descoperit semnul, care reprezenta, în chip neîndoios, conturul unei păsări. După toate probabilităţile, conturul nu putea să reprezinte altceva decât o cioară.

Bucuros din cale-afară că stăpânul nevăzut al comorii îmi cere ca preţ de răscumpărare doar o cioară, am plecat în goană să duc vestea şi lui Fane. Eram atât de sigur de reuşită, încât, generos, mi-am reînnoit oferta de a împărţi cu el comoara, în cazul când va accepta să mă însoţească. Dar Fane refuză şi de această dată. Mai mult, pentru a mă determina să renunţ, începu să-mi relateze o întâmplare fioroasă pe care abia o aflase de la o babă din mahala.

E de prisos să vă mai spun că nu eram deloc dispus să mai ascult asemenea poveşti. L-am lăsat cu povestea

neterminată şi am plecat în căutarea ciorii pe care trebuia s-o sacrific demonului păzitor al comorii.

Uraganul, în loc să se aciueze, se înteţise. Din cauza furtunii, nu am auzit când a bătut miezul nopţii în turnul Bisericii Sfinţilor Petru şi Pavel. Am ştiut însă că e miezul nopţii atunci când l-am auzit pe nea Şuncărică hăulind şi apostrofând luna. Sosise timpul să plec, dar îmi era o frică nebună, din cauza furtunii. Şi totuşi, trebuia să mă hotărăsc dacă nu voiam ca a doua zi să râdă de mine copiii şi, în special, Fane. Trebuia să mă hotărăsc şi, până la urmă, m-am hotărât.

Nici astăzi nu pot să-mi explic unde am găsit atâta curaj. S-a datorat dorinţei de a pune neapărat mâna pe comoară, s-a datorat ambiţiei de a deveni eroul mahalalei noastre şi să lichidez în felul acesta, definitiv, lupta pentru întâietate între mine şi Fane? Nu ştiu. Ştiu doar atât că, la un moment dat, am deschis uşa de la bucătărie şi am ieşit în curte.

Bezna mă înscutecă din toate părţile. Am luat hârleţul pe care îl pregătisem de cu seară şi, cu cioara ucisă ascunsă în sân, am ieşit pe poartă. Vântul era atât de puternic, încât mă silea să merg în trap. Ba, câteodată, ca să nu mă doboare, trebuia să mă agăţ de vreun uluc sau de stâlpul vreunui felinar.

Când am ajuns în dreptul casei lui Fane, mi-am adus aminte de consemn.

Mi-am văzut de drum fără să-i mai bat în burlan.

„Lasă-l să se bucure – mi-am zis – până mâine-dimineaţă. Să-l văd eu atunci ce ochi are să facă prostălăul când am să-i vâr sub nas un pumn de galbeni”.

Bezna era atât de mare, încât nu se vedea nici la un pas. Deşi aveam o lanternă la mine, nu îndrăzneam s-o aprind, cu toate că pe o vreme ca aceea era puţin probabil să mă vadă cineva.

Cu tot întunericul de iad, am pornit-o, orientându-mă precis, pe drumul cel mai scurt, spre „Ruinele Mortului”, până acolo nu am făcut mai mult de un sfert de oră. Dar mie mi se păru că mi-a trebuit cel puţin o oră ca să ajung

acolo. Eram istovit, de parcă aş fi alergat kilometri întregi, şi leoarcă de transpiraţie. Cu toată furtuna, era o căldură înăbuşitoare. Tremuram ca varga şi dinţii îmi clănţăneau ca la un om bolnav de malarie, îmi era frică. O frică înnebunitoare. Frica pusese stăpânire pe mine încă din clipa când izbucnise furtuna. De atunci nu mă mai părăsise. Dimpotrivă, crescuse. Crescuse în clipa când, cu hârleţul subsuoară, am ieşit în stradă. Devenise potopitoare în clipa când, la un pas de mine, mi-au apărut zidurile „Ruinele Mortului”, negre ca un munte negru şi înalte, parcă, până la cer. Dar în clipa când am păşit în ruină, îndreptându-mă spre ungherul unde presărasem cenuşa, eram la un pas de nebunie.

Mai aveam doar câţiva paşi până acolo când, deodată, am văzut că se ridică şi se îndreaptă spre mine o mogâldeaţă. Şi atunci, nebun de frică – în clipa aceea cred că eram nebun de frică – am urlat şi, instinctiv, am ridicat hârleţul şi am izbit cu el în mogâldeaţă.

Ce s-a mai întâmplat apoi cu mine – nu ştiu. Ştiu doar că, la un moment dat, am avut conştiinţa că sunt treaz, că trăiesc. Aveam senzaţia că haina mi-e căptuşită la spate cu un strat de gheaţă, din care pricină mi-e tare frig. Pe urmă, încet, încet, am început să-mi amintesc ceea ce se întâmplase cu mine. Bezna era tot atât de desăvârşită. Numai furtuna trecuse departe, până şi Dunărea se aciuase. Era acum linişte ca într-o împărăţie a morţii. Şi pe măsură ce amintirile îmi reveneau, începeam să iau cunoştinţă de o senzaţie nouă, care îmi producea greaţă. Aveam în nări un miros curios, necunoscut, ceva de acru şi de sărat în acelaşi timp.

Cred că numai datorită mirosului acela mi-am putut da seama că mă aflu tot în „Ruinele Mortului” şi că stau cu obrazul culcat pe ceva aspru şi umed. În clipa aceea, groaza puse din nou stăpânire pe mine. Numai că de data asta era o altfel de groază decât aceea care mă bântuise până în clipa când îmi pierdusem cunoştinţa. Dacă înainte îmi fusese groază de supranaturalul care putea să survină în orice clipă, implacabil, acum îmi era groază nu de ceea

ce se poate întâmpla, ci de ceea ce se întâmplase şi de care urma să iau cunoştinţă în clipa imediat următoare.

Bineînţeles, toate acestea nu mi-au fost atunci chiar atât de clare cum vi le expun acum. Dar m-am gândit de atâtea ori la această întâmplare, încât nu e de mirare că am izbutit să pun o oarecare ordine în încâlceala de senzaţii.

Şi cum stăteam eu aşa, tălăzuit de groază, deodată am avut conştiinţa că nu sunt singur şi că – şi acesta era lucrul cel mai îngrozitor – obrazul meu se odihneşte pe pieptul altcuiva, prăbuşit ca şi mine.

Cum n-am înnebunit de groază, nu ştiu! N-am înnebunit, deşi groaza mă scutura, aşa cum furtuna scutura un pomişor să-l frângă. Da, groaza mă tălăzuia şi totuşi am avut curajul să întind mâna spre a mă convinge, palma mea a întâlnit un obraz care nu era al meu. Obrazul era rece, rece ca gheaţa. Şi abia acum, când am simţit pe obrazul acela răceala morţii, mi-a adus aminte de tot ceea ce s-a întâmplat cu mine. Mi-am adus aminte că mi-a ieşit în faţă o mogâldeaţă şi că, înnebunit de spaimă, am lovit-o cu hârleţul.

„Dumnezeule, eu l-am ucis! L-am ucis cu hârleţul…”

Constatarea aceasta fu atât de deznădăjduitoare, încât am izbucnit în plâns.

Dar, în acelaşi timp, în bezna deznădejdii din mine se aprinse luminiţa unei speranţe, poate că nu e încă mort şi mai poate fi salvat. Mi-am lipit urechea de pieptul celui ucis şi am ascultat. Dar urechea mea n-a putut prinde nici cea mai neînsemnată zbatere a inimii lui. Omul era ţeapăn ca o stană de piatră şi rece tot ca ea.

„Ce-am făcut. Dumnezeule, ce-am făcut!”, murmurai, hohotind de plâns. Dar n-am vrut să-l omor… Nu am nici-o vină…

M-am ridicat în genunchi. Mâna îmi era umedă, obrazul umed. Am ştiut că e sânge. Sângele omului pe care îl ucisesem, izbindu-l cu hârleţul. Am vârât mâna în buzunar, căutând o batistă. Dar în loc de batistă, am dat de lanternă. Şi în clipa aceea, am simţit nevoia să-l văd la faţă pe acela pe care îl ucisesem. Am scos lanterna, am aprins-o.

În clipa când fasciculul de lumină se opri pe faţa cadavrului, am scos un urlet ca de fiară şi am rupt-o la fugă.

Omul pe care îl ucisesem era tatăl meu.

2
Ducu năucu – păr cărunt

Au trecut ani de atunci... Şi ori de câte ori încerc să-mi aduc aminte ce s-a întâmplat după aceea, de fiecare dată îmi revine în minte imaginea zânei îmbrăcate în alb. O văd cu trupul ei mic, de fetiţă, înveşmântat în halat alb, îi văd ochii albaştri, senini şi veseli, niciodată întunecaţi de tristeţe sau suferinţă, îi văd părul blond, mai bine-zis văd cei câţiva zulufi blonzi care scăpau de sub boneta albă şi, mai ales, îi aud vocea rostind doar aceste cuvinte:

— Haide, băieţaş, că a venit cineva să te ia acasă! Zâna îmbrăcată în alb era soră la Spitalul comunal şi cuvintele de mai sus le-a rostit în ziua când unchiul Iancu a venit să mă scoată din spital. Ce s-a întâmplat cu mine în perioada anterioară clipei în care sora Anişoara – aşa o chema pe zâna îmbrăcată în alb – mi-a amintit că puteam pleca acasă, niciodată nu am izbutit să-mi amintesc. Din perioada convalescenţei, păstrez câteva amintiri, dar şi ele sunt aşa de vagi, încât nu sunt sigur dacă aparţin, într-adevăr, perioadei respective sau perioadei ulterioare, când am încercat să reconstitui, prin deducţii, cele ce mi se întâmplaseră.

Aşa, de exemplu, nu ştiu dacă e o amintire sau dacă nu e cumva o închipuire ulterioară, imaginea unei săli lungi, cu multe paturi, pe care zăceau bolnavi de toate vârstele şi care se tânguiau continuu şi lugubru pe diferite voci, ca

într-o stranie şi tulburătoare simfonie a durerii. Nu ştiu dacă bătrânul înalt cu barba albă, ca a lui Dumnezeu, care făcea mereu cruci asupra mea şi care îmi umezea buzele cu o cârpă udă, a existat în realitate şi, mai ales, nu ştiu dacă l-am văzut într-o zi mort şi întins pe o targă mult mai mică decât trupul lui mare.

Da, nu ştiu dacă toate acestea s-au întâmplat, într-adevăr, sau sunt doar închipuiri.

Ştiu – şi în privinţa aceasta nu încape nici-o îndoială – că zâna în alb nu a fost închipuire, cum nu a fost închipuire nici vocea care şi astăzi mi se pare că o aud, melodioasă ca o alăută, spunându-mi:

— Haide, băieţaş, că a venit cineva să te ia acasă!

M-am dat jos din pat, sprinten şi vesel şi am alergat după sora Anişoara. Doamne, mă bucuram atât că aveam s-o văd pe mama! Pentru că eram încredinţat că nimeni altcineva, în afară de ea, nu putea să vină să mă ia acasă. Ce dor îmi era de ea. Dumnezeule, ce dor îmi era! Şi străbătând coridorul în urma surorii Anişoara, mi se părea că niciodată nu se va sfârşi şi că, între timp, voi muri de dorul mamei.

Dar încă nu ajunsesem la capătul celălalt al coridorului, când deodată îmi amintii de cele întâmplate. Şi atunci frica puse stăpânire pe mine. Frica de a da cu ochii de mama. Mi se părea peste putinţă s-o pot privi în ochi, mi se părea peste putinţă să-i primesc îmbrăţişarea, fără ca să-i spun adevărul. Şi totuşi simţeam că nu voi avea curajul s-o fac. Mai puternică decât frica de a da ochii cu ea era cealaltă teamă, aceea de a-i mărturisi că eu, fiul ei, nădejdea ei, îi ucisesem bărbatul, îmi ucisesem tatăl.

O iubeam pe mama. O iubeam nespus de mult. Dar de ea mi-a fost totdeauna puţin teamă, pentru că, spre deosebire de tata, simţeam la mama o anumită asprime, care mă intimida. Ştiam că mama mă iubeşte mult şi că dragostea ei adevărată trebuia s-o caut înapoia asprimii ei, totuşi nu izbuteam să-mi înfrâng teama. În schimb, de tata nu mi-a fost niciodată frică. L-am simţit întotdeauna ca pe un prieten mai mare. Pe de altă parte, prezenţa tatei avea

darul să alunge frica, atunci când asprimea mamei se manifesta ca atare. În asemenea împrejurări, îmi făcea semn din ochi şi zâmbea într-un anumit fel.

Semnul din ochi şi zâmbetul voiau parcă să-mi spună:

„Să fim cuminţi, Ducule! Mama e supărată. Munceşte mult, săraca!”

Acum însă, când sora Anişoara mă ducea la mama, simţeam mai mult decât obişnuita frică. Şi, izbucnind în plâns, n-am mai vrut să merg.

Auzindu-mă plângând, sora Anişoara se întoarse din drum şi observă că n-o mai urmez.

— Ehei, băiete! Iarăşi începem?

Şi îmi pipăi fruntea să vadă dacă nu mi-a revenit febra.

— Nu vreau s-o văd!, scâncii.

— Pe cine nu vrei să vezi, dragul meu?

— Pe mama!

— Ei, asta-i bună! Auzi, un băiat care nu vrea s-o vadă pe maică-sa! Dar dacă acesta-i motivul, atunci nu mai plânge. Nu maică-ta a venit să te ia acasă.

— N-a venit mama?

— Ei, drăcie! Adineaori plângeai că nu vrei s-o vezi şi acum s-ar zice că-ţi pare rău că n-a venit.

Trebuie să recunosc, sora Anişoara nu greşea. Ciudată e firea omenească. Numai o clipă m-am bucurat că nu aveam să dau ochii cu ea, pentru ca, în clipa următoare, să-mi pară rău că n-am s-o pot îmbrăţişa.

— Dacă nu e mama – am întrebat intrigat – atunci cine a venit după mine?

— Altcineva. O rudă, bănuiesc. Ei, haide, lasă nazurile, că nu am timp pentru tine.

Şi luându-mă pe după umeri, mă sili să merg.

De altfel, nu mai era nevoie să insiste. De vreme ce nu era mama, nu mai aveam nici un motiv să mă opun. Dimpotrivă, eram tare curios să ştiu pe cine anume trimisese după mine.

Curiozitatea mea în scurt timp fu satisfăcută. Căci în încăperea în care am intrat după ce s-a sfârşit coridorul, am dat de unchiul Iancu. Când l-am văzut, am ţipat de bucurie

şi am alergat să-l îmbrăţişez. Şi cu braţele pe după gâtul lui, am plâns mult, cum nu mai plânsesem niciodată până atunci. Şi era atât de bine să poţi plânge la pieptul lui, să-i simţi palma mângâindu-te pe păr şi să-i auzi vocea, puţin tremurată de emoţie:

— Măi Ducule! Măi flăcăiaşule! Ia să nu mai dăm apă la şoricei! Ce, noi suntem fete?

Da, am plâns mult la pieptul bunului, minunatului unchi Iancu!... În tot acest timp, sora Anişoara, grăbita soră Anişoara, nu s-a dezlipit de lângă noi. Cred că, dacă aş fi plâns încă o dată pe atâta timp cât am plâns, sora Anişoara nu ar fi manifestat nici un semn de nerăbdare. Şi aceasta nu pentru că scena la care era martoră ar fi emoţionat-o, ci numai pentru plăcerea pe care o simţea de a fi în preajma unchiului meu. Pe atunci eram prea mic ca să înţeleg lucrul acesta. Dar mai târziu mi-am dat seama ce farmec exercita asupra femeilor bunul meu prieten, unchiul Iancu.

Am înţeles mai târziu că numai datorită acestui farmec sora Anişoara a ţinut să ne conducă până la poarta spitalului.

Mergeam alături de unchiul Iancu. Era o după-amiază cu soare, cu zăpuşeală şi praf. Pe strada Călăraşi era multă lume sau poate mi se părea mie, care nu prea eram obişnuit cu forfota străzilor.

Strada Călăraşi era una dintre cele mai frecventate străzi din oraş. Mirosea a bragă, a seminţe, a pepeni verzi şi a pământ ud, mirosul acela caracteristic al caldarâmului stropit. Pe stradă erau şi mulţi copii – de-o vârstă sau mai mari ca mine – care se jucau aşa cum se joacă toţi copiii pe stradă şi cum ne jucam şi noi, cei din mahalaua Mascaralei. M-a intrigat de la început faptul că aceia dintre ei care mă băgau în seamă – cei mai mulţi, absorbiţi de joc, erau cu desăvârşire absenţi la ceea ce se întâmpla în jurul lor – se uitau la mine de parcă aş fi fost o arătare de pe altă lume.

La început am crezut că mi se pare numai. Dar regăsind apoi în ochii tuturor copiilor aceeaşi nesilită uimire, mi-am dat seama că nu mă înşelasem. Intrigat, am vrut să-i cer

explicaţii unchiului Iancu. N-am îndrăznit însă, deoarece, de când părăsisem spitalul, nu-mi adresase încă nici un cuvânt – el care, de obicei, era atât de comunicativ. Mă ţinea de mână şi părea departe, furat de cine ştie ce gânduri, pentru că altă explicaţie nu puteam găsi celor două cute paralele apărute dintr-odată între sprâncenele lui stufoase.

Dragul, bunul şi ciudatul meu unchi Iancu! Au trecut ani şi ani de atunci. Dar chipul lui mi-a rămas viu întipărit în minte. Chipul tatei, aşa cum arăta el în realitate, s-a estompat cu desăvârşire. Imaginea pe care o păstrez este a chipului din fotografiile de familie. Imaginea mamei, de asemenea, s-a întunecat. Imaginile colegilor, profesorilor, ale unor prieteni pe care nu i-am văzut de mulţi ani s-au estompat în mai mare sau mai mică măsură, cu toate că ele sunt legate de evenimente mult mai apropiate. În schimb, chipul unchiului Iancu a rămas la fel de viu şi strălucitor, de parcă n-ar fi trecut atâţia ani de când a călătorit în lumea umbrelor.

Îl văd aşa cum arăta în după-amiaza aceea, când a venit să mă ia de la spital. Înalt, cu o faţă mare, aproape pătrată, pe care o luminau ochii, doi ochi verzi şi atât de strălucitori, încât păreau că sunt luminaţi pe dinăuntru. De deasupra frunţii boltite pornea hălăciuga de păr blond. O mustaţă, de asemenea blondă, acoperea buza superioară. Cred că părul blond, bogat, precum şi mustaţa blondă dădeau chipului său nu ştiu ce frumuseţe stranie.

Pentru mine, unchiul Iancu întruchipa perfecţiunea. Mi se părea că nu putea să existe un om mai frumos, mai bun, mai desăvârşit decât el. Şi fiindcă nu-l mai văzusem de mult timp, mă uitam la el pe furiş şi îl admiram. Unchiul Iancu purta celebra lui pălărie cu borul – tivit cu panglicuţă – ridicat în sus. Pusă ştrengăreşte pe sprânceana stângă, pălăria îl prindea de minune. Era îmbrăcat cu cel mai bun costum pe care îl avea şi care părea ca turnat pe el. La gât purta o lavalieră de culoarea ciocolatei. Ca accesoriu, bastonul cu măciulie de argint, pantofii, ca de obicei, străluceau, de parcă ar fi fost de lac. Unchiul Iancu nu suferea un fir de praf pe el şi cum vedea că praful începe

să le întunece luciul, cu o bucată de pluş roşu, pe care o păstra în buzunarul de la spate al pantalonilor, le reda pe dată strălucirea.

Ochilor mei de atunci li se părea că nu se putea să existe un om mai elegant decât unchiul Iancu. Ochii copilului de atunci nu vedeau că celebra lui pălărie, deşi recent spălată şi călcată de pălărier, era totuşi un pic uzată, că hainele bine periate şi, de asemenea, călcate erau cam lustruite şi că pantofii strălucitori ca de lac se deformaseră de atâta purtat.

De asemenea, nu observau că lavalierele şi cravatele erau vechi şi că începuseră să se decoloreze de prea mult spălat în neofalină. Copilul de atunci nu avea de unde să ştie că tot ceea ce lua el drept cel mai de calitate parfum nu era decât o ieftină apă de colonie.

Îl priveam pe furiş, nemaisăturându-mă să-l admir. Cele două cute paralele dintre sprâncenele lui stufoase încă nu dispăruseră. Fără îndoială, unchiul Iancu era preocupat de ceva. Din acest motiv, uitase de mine. Dar nu-mi părea rău. Dimpotrivă, îmi convenea, pentru că, acum, după ce trecuse bucuria revederii, îmi era teamă de întrebările pe care ar putea să mi le pună. Ştiam că lui nu i-aş fi putut ascunde adevărul, dacă ar fi început să mă întrebe. Unchiul Iancu era singurul om pe care – credeam eu – nu l-aş fi putut minţi.

Puteam însă să fiu liniştit. Unchiul Iancu uitase cu desăvârşire de mine.

Pe de altă parte, ardeam de curiozitate să-l întreb ce se întâmplase cu mine, cum de ajunsesem la spital, dar teama de a nu ajunge la mărturisiri mă împiedica s-o fac.

Străbătusem aproape jumătate din drum când unchiul Iancu îşi aduse aminte de mine. Îşi opri privirea asupra mea, punându-mi mâna pe umăr, îl auzii murmurând de parcă şi-ar fi vorbit sieşi:

— Ducule, băiete, băiete!

Apoi tare, zâmbindu-mi aşa cum numai el ştia să zâmbească:

— Cam de timpuriu va trebui să înveţi a privi lucrurile ca un bărbat. Şi nu e deloc uşor. Dar va trebui să te străduieşti. Îmi promiţi?

Deşi nu pricepeam mare lucru, am dat din cap afirmativ.

Se pare că făgăduiala îl bucură foarte mult, pentru că cele două cute dintre sprâncene dispărură pe dată. Pe buze îi apăru obişnuitul lui zâmbet, care exprima îngăduinţă, dar şi zeflemea.

— Da, băiete, va trebui să te străduieşti să priveşti lucrurile în faţă, ca un bărbat. Fiindcă am să-ţi dau o veste tristă, Ducule, băiatule. E vorba de tatăl tău. Tatăl tău a murit. Haide, fii tare! Ce putem face? Parşiva asta de moarte e mai puternică decât noi. Mai devreme sau mai târziu, tot ea ne îngenunchează. Cu taică-tu a terminat repede. Sărmanul, n-a avut parte să te vadă mare. Cum a murit, nu ştii. Nu ai de unde să ştii. Dar, pentru că până la urmă tot ai să afli, mai bine s-o ştii de la mine. A fost ucis! De cine şi pentru ce, numai Dumnezeu ştie! Poliţia cercetează...

Ei, ei, măi băiete, dar asta nu-mi place de fel, se nelinişti unchiul Iancu în clipa când băgă de seamă că mă îngălbenisem ca o lămâie şi că începusem să tremur. Iarăşi ţi-e rău? Asta înseamnă că încă nu te-ai vindecat. Atunci de ce proştii aceia de medici ţi-au dat drumul de la spital? Ia hai să ne întoarcem!

— Nu, unchiule, te rog, nu!, îl implorai, îngrozit de perspectiva reîntoarcerii la spital. Mi-e mai bine. A fost aşa, ca o ameţeală...

— De fapt, nu e de mirare. După atâta timp de zăcere e firesc să fii tare slăbit. Cred că am făcut o greşeală cărându-te pe jos. Vrei să luăm o trăsură? De altfel, nu mai avem decât puţin de mers.

— Nu-i nevoie, unchiule! Pot merge pe jos. Acum mi-e mult mai bine.

— Atunci, dă-mi mâna şi să ne grăbim. Maică-ta e nerăbdătoare să te vadă.

Câtva timp, unchiul Iancu se lăsă din nou pradă gândurilor, apoi reluă discuţia exact de acolo de unde o lăsase:

— Şi cum îţi spuneam, de cine şi de ce a fost ucis, numai Dumnezeu ştie. Poliţia cercetează, dar până în prezent nu a descoperit nimic.

Poliţia cercetează…

Erau cuvintele din pricina cărora, mai adineaori, puţin a lipsit să nu leşin.

Unchiul Iancu spunea că deocamdată poliţia nu descoperise nimic… Dar dacă mâine-poimâine va descoperi adevărul? Un fior de spaimă îmi zgudui din nou umerii. Şi văzui, profilându-se înaintea mea, de parcă ar fi fost, într-aievea, penitenciarul oraşului.

— Părerea mea – continuă unchiul Iancu – e că mare lucru nu vor descoperi.

— Cum, unchiule, crezi că…

Dar mai mult de atât nu am mai fost în stare să pronunţ.

— Ai vrut să mă întrebi dacă îl vor prinde pe cel care l-a omorât pe taică-tu?

— Da, asta am vrut să întreb!

— Aş pune rămăşag că nu. Asta nu-i o crimă obişnuită, ascultă-mă pe mine. Poliţia bâjbâie. Dar are să bâjbâie mult şi bine, fără să poată da de firul acestei afaceri împuţite. După cât se pare, ei presupun că e vorba de răzbunare. S-ar putea, nu zic nu! Totuşi… totuşi… Acolo, în ruină!… Taică-tu nu era un om prost, ca să se lase momit în aşa hal. Ei, dar ce stau eu să discut lucrurile astea cu tine, măi Ducule, băiatule! Astea ne privesc numai pe noi, oamenii mari…

Şi îndreptându-se de umeri, grăbi pasul, silindu-mă aproape să alerg ca să mă pot ţine de el La început, unchiul Iancu nu observă. Abia mult mai târziu îşi dădu seama şi încetini pasul. Apoi, petrecându-şi braţul pe după umerii mei, vorbi parcă mai mult pentru sine:

— Sărman băiat, prea de timpuriu ţi s-a înţărcat copilăria. Şi unchiul Iancu va trebui să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru tine… Pentru voi. Să ştii, Ducule, mama ta e

o femeie cum nu există alta. Ai grijă să n-o dezamăgeşti niciodată. Mai bine-zis va trebui să n-o dezamăgim niciodată.

Atunci n-am înţeles la ce se gândise spunând că nu trebuia s-o dezamăgească pe mama. Am înţeles însă mult mai târziu. Şi am mai înţeles că marea nefericire a unchiului Iancu consta tocmai în faptul că nu şi-a putut ţine făgăduiala de a nu o dezamăgi pe mama.

După aceea, pe unchiul Iancu din nou îl înmlăştinară gândurile. N-a mai scos un cuvânt, de parcă iarăşi uitase de mine. Numai din când în când, din obişnuinţă, îşi aşeza mai bine pălăria pe o sprânceană, plimbând palmele de-a lungul borurilor, parcă spre a se convinge că îşi păstrează intact impecabilul lor oval.

Ne aflam pe strada principală a oraşului, pe strada asta nu prea se întâmpla să mă aventurez deseori. Dar când mă hazardam până acolo, vitrinele mari, încărcate cu tot ce vrei şi ce nu vrei – multe lucruri nici nu ştiam la ce folosesc – mă încântau până aproape de ameţeală. Şi fiindcă unchiul Iancu nu se grăbea – mergea de parcă s-ar fi plimbat – puteam să admir din mers vitrinele, multele vitrine, una mai frumoasă decât alta. Şi, furat de mirajul vitrinelor, uitai cu desăvârşire tot ceea ce mă zbuciuma.

Dar iată că se întâmpla ceva care readuse în sufletul meu toate spaimele. Treceam tocmai prin faţa unui mare magazin de încălţăminte. Mi se pare că era cel mai mare. Magazinul „La balon” avea o vitrină uriaşă de cristal, iar pe cele două laturi verticale, oglinzi tot atât de înalte cât vitrina. Când am ajuns în dreptul magazinului şi când imaginea mea s-a reflectat în oglindă, am văzut un băiat care semăna cu mine, dar care, totuşi, mi se părea peste putinţă că aş fi putut fi eu. Şi mi se părea lucrul acesta peste putinţă, pentru că băiatul din oglindă avea părul alb, pe când al meu, după cât ştiam, era castaniu. Instinctiv, m-am oprit în faţa oglinzii. Şi abia atunci am înţeles că băiatul cu părul alb din oglindă sunt eu însumi.

— Ce te-ai oprit, băiatule?, mă întrebă unchiul Iancu, deşteptat parcă atunci din vis.

— Unchiule…

Dar nu mai fu nevoie să continui. Unchiul Iancu înţelese dintr-o singură privire de ce mă oprisem în faţa oglinzii.

Mângâindu-mi părul care din castaniu devenise alb, îmi spuse cu o voce care nu ştiu dacă tremura puţin sau numai mi se părea mie.

— Nu trebuie să te necăjeşti, Ducule dragă, că ai un păr de moşneguţ. Creşte el din nou cum a fost, n-ai grijă. Ei, ei, dar ce să-i facem dacă băiatul nostru e fricos ca un iepure! … Păi, se poate să te sperii tu de furtună în aşa hal, încât să încărunţeşti ca un bunicuţ? Dacă unei vecine nu i-ar fi venit gândul cel bun să fii trimis la spital, cine ştie dacă biata maică-ta nu ar fi avut de plâns acum doi morţi dintr-odată.

— Cum, unchiule, am fost trimis la spital fiindcă mi-a fost frică?

— Da, măi băiatule! Te-ai speriat de furtună. E drept, un adevărat uragan, cum n-am mai pomenit. Totuşi, să-ţi pierzi firea în halul ăsta!… Şi doar îmi spuneai că vrei să te faci marinar. Cine a mai pomenit marinar căruia să-i fie frică de un fleac de furtună?

Ultimele cuvinte fură însoţite de un zâmbet duios, apoi petrecându-şi din nou braţul pe după umerii mei, mă îndemnă să merg.

M-am smuls greu din faţa oglinzii. Arăta atât de straniu băiatul acela cu faţa cât pumnul şi cu părul încârlionţat şi alb!… Cu cât mă priveam mai mult, cu atât mă recunoşteam mai puţin. Da, eram eu şi totuşi nu mai eram acelaşi. Nu mai eram acelaşi nu numai pentru că aveam părul alb. Nu mai eram cel dinainte pentru că acum ascundeam în suflet o taină înfricoşătoare.

Şi pe măsură ce mă apropiam de casă, pe măsură ce se apropia clipa când aveam să dau ochii cu mama, din nou începea să-mi fie frică. Eram încredinţat că va fi suficient s-o văd pe mama, pentru ca să-i cad în genunchi şi să-i mărturisesc adevărul. Stăpânit de acest gând, nici nu mi-am dat seama când am ajuns în mahalaua noastră. Ca un somnambul mă lăsam dus de unchiul Iancu. N-am văzut

vecinele care, din întâmplare, se aflau pe la porţi, nu i-am văzut nici pe tovarăşii mei de joacă, cu toţii prezenţi în stradă, n-am auzit ce-au întrebat vecinele şi nici ce le-a răspuns unchiul Iancu. Ştiu doar că, în clipa când am păşit pe poartă, eram convins că-i voi mărturisi mamei adevărul.

Unchiul Iancu a deschis uşa şi a păşit primul. Eu îl urmam, ţinându-mă ca un plod de surtucul lui.

— Bună ziua. Ana!, a spus unchiul Iancu. Iaca, l-am adus pe Ducu. Cum îţi mai este?

Şi atunci am văzut-o pe mama. Era culcată în pat, palidă, cu cearcăne la ochi, cu fruntea brăzdată de cute pe care înainte nu le avusese.

— Ducule!... Ducule!... Băiatul meu!

Şi mama întinse braţele. Am alergat şi m-am cuibărit la pieptul ei.

— Iartă-mă, mamă! Iartă-mă!

Dar cuvintele de iertare le-am rostit doar în gând.

Cuibărit la pieptul ei, am plâns, dar am izbutit să încui în mine mărturisirea. Atunci n-am înţeles cum de s-a putut întâmpla acest lucru. Abia mult mai târziu am găsit explicaţia. De fapt, nu ştiu nici astăzi dacă ea corespunde realităţii. După toate probabilităţile, cred că da.

Mai spre începutul acestei povestiri am amintit, în treacăt, că în dragostea pe care o nutream faţă de mama se amesteca şi puţină teamă. Din acest motiv, niciodată nu se întâmplase s-o mint. Era în privirea ei, în vocea ei o anumită severitate care mi-o tăcea temută.

Dacă în ziua când unchiul Iancu m-a adus de la spital mama nu ar fi fost bolnavă, dacă în privirea ei aş fi citit acea severitate de care îmi era teamă, din prima clipă i-aş fi mărturisit adevărul. Dar marea încercare prin care trecuse o schimbase şi pe ea. Asprimea din priviri şi din voce dispăruse. Mama era parcă acum o altă mamă: bună, duioasă, o mamă în sufletul căreia nu mai era loc decât pentru dragoste neprisosită faţă de mine.

De schimbarea aceasta mi-am dat seama instinctiv, şi numai datorită acestei intuiţii am putut să încui în mine mărturisirea.

Îmi amintesc de zilele care au urmat... Mama era bolnavă. O doborâseră emoţiile, durerea. Ce ciudată fiinţă a fost mama! Nu mi-aş fi putut închipui, văzând-o mereu cu privirea aspră şi cu vocea repezită, că îl iubea atât de mult pe tata.

În ziua reîntoarcerii mele de la spital, după plecarea unchiului Iancu, strângându-mă la piept şi suspinând, îmi spuse unele cuvinte al căror tâlc, tragic şi în acelaşi timp profetic, aveam să-l înţeleg mult mai târziu:

— Vezi tu, Ducule, eu am fost ca o floare care a trăit numai în umbra tăticului nostru. Dar acum, când el nu mai este, tare mi-e teamă că am să mă usuc şi am să pier. Şi ce ai să te faci atunci, Ducule!

— Taci, mamă, taci! Nu vorbi aşa, că mă arunc în fântâna lui moş Niculi.

Mama m-a strâns la piept, a oftat şi a adăugat, dar atât de încet, încât abia am auzit-o:

— Tatăl tău a fost un om minunat, Ducule. Să nu-l uiţi niciodată!

Fiecare cuvânt al mamei fu ca un pumnal care îmi cresta inima, ca o vâlvătaie care îmi pârjolea creierii. Dar mă ţineam tare. Mi-am dat seama că, dacă i-aş fi spus: „Iartă-mă, mamă, eu l-am ucis pe tata!”, mărturisirea mea ar fi ucis-o şi pe ea.

Fiindcă mama mai adăugase:

— Acum, Ducule, când tăticu’ nu mai este, nu te mai am decât pe tine!...

Mărturisindu-i adevărul, ar fi însemnat să mă piardă şi pe mine. Şi, apoi, mama era atât de slăbită... Puţintică la trup şi firavă fusese ea totdeauna. O voinţă, pe care n-ai fi bănuit-o în trupul acela mic, o făcea să fie mereu activă şi iute în mişcări ca un prâsnel.

Acum, însă, durerea o doborâse. Am aflat mai târziu că, în timp ce eu mă zbăteam în ghearele morţii la spital, mama, acasă, fusese şi ea la un prag de moarte. Dar mai mult decât doctoriile au ajutat-o să se pună pe picioare bucuria de a mă şti pe mine vindecat.

Trei zile nu m-am dezlipit de lângă mama. Dar a patra zi – prima când a putut să părăsească patul – mă trimise să mă joc. Am ieşit în stradă. Strada Mascaralei era neschimbată. Aceleaşi case mici, din paiantă, aceiaşi salcâmi piperniciţi şi cu frunza răritâ din cauza arşiţei, acelaşi covor de coji de seminţe în dreptul fiecărei porţi.

În ziua aceea, cum am ieşit în stradă, am dat cu ochii de Fane, deşi era o oră când, în mod obişnuit, toţi copiii se aflau la joacă prin port. Am bănuit – şi nu m-am înşelat – că, dorind să mă vadă, se răzleţise în mod intenţionat de ceilalţi.

Fane era mai mare ca mine cu un an. Mai înalt decât vârsta pe care o avea, mătăhălos, îndesat şi iute la mânie, se făcuse temut până şi de băieţii mai mari ca el. Fiind cel mai puternic, se comporta ca un mic dictator; absurd, capricios, crud, vindicativ.

Dintre toţi băieţii de pe strada noastră, numai eu nu-i recunoşteam autoritatea, numai eu mă încumetam să-l înfrunt. Între noi exista o rivalitate permanentă care îmbrăca forme foarte variate şi care dura de mult timp.

Dacă această rivalitate s-ar fi putut lichida numai prin puterea pumnilor, oricât de bine mă ţinusem eu până atunci ca încăierările dintre noi doi să se soldeze cu rezultate nedecise, până la urmă Fane ar fi sfârşit prin a mă înfrânge. Dar dacă eu nu eram tot atât de puternic, dispuneam în schimb de o armă care lui îi lipsea: imaginaţia. Fane era cu desăvârşire lipsit de imaginaţie. În schimb, eu aveam chiar mai mult decât trebuia. (De multe suferinţe aş fi fost scutit în viaţă dacă fantezia mea ar fi fost mai puţin bogată). Imaginaţia îmi era de folos, chiar atunci când Fane încerca să lichideze rivalitatea dintre noi numai cu ajutorul muşchilor. Îmi ajuta, pe de o parte, să găsesc şi să adopt la timp tactica cea mai potrivită pentru a putea rezista atacului impetuos al lui Fane, iar pe de alta, de a inventa vreun şiretlic şi a contraataca tocmai în momentul cel mai favorabil pentru mine şi defavorabil pentru Fane.

Dar imaginaţia îmi era de cel mai mare folos şi în alte împrejurări, când între noi doi exista un fel de armistiţiu.

Capricios şi despotic, Fane era acela care decreta când şi ce anume jocuri să jucăm, cine să participe şi ce anume rol să aibă. Fie că era vorba de jocul „de-a piraţii”, „de-a documentul” „de-a hoţii şi vardiştii”, „de-a Gruia lui Novac”, Fane hotăra totul, şi „banda” lui trebuia să i se supună fără să cârtească.

Ei bine, tocmai cu aceste prilejuri imaginaţia mă ajuta să fiu mai tare ca el. Eu mă bucuram de privilegiul de a primi sau nu rolul pe care mi-l oferea. Dar indiferent dacă în tipicul jocului rolul pe care îl primeam era, sau nu, important, în timpul desfăşurării lui inventam atâtea episoade inedite şi „extraordinare”, încât deveneam, de fapt, şeful bandei noastre.

De aceea, aproape în mod regulat, după fiecare joc, Fane îmi căuta „price” cu lumânarea.

Dar, în ciuda permanentei şi nedecisei rivalităţi – cred că tocmai de aceea – nu puteam unul fără celălalt. Ne căutam reciproc şi dacă se întâmpla să treacă o zi fără să ne vedem, eram amândoi nenorociţi.

De aceea, nu m-am mirat atunci când, ieşind în strada, prima dată după reîntoarcerea mea de la spital, l-am găsit pe Fane dând târcoale casei. Deşi ne bucura revederea, am căutat, reciproc, să ne ascundem sentimentele.

Fane mă măsură cu ochi mici, scuipă cojile unei seminţe de floarea-soarelui în aşa fel încât una dintre coji să rămână neapărat pe mâneca hainei mele, apoi mă întrebă:

— Te făcuşi, mă, bine? Lumea zicea pe aici că ai dat ortul popii.

— După cât vezi, nu am murit!… Ce fac băieţii?

— Nu oi fi crezând că ţi-au dus dorul?

— Şi de ce nu? Mie cum mi-a fost dor de voi? Fane nu se aştepta la o asemenea replică împăciuitoare.

Se încruntă, îşi scărpină vârful nasului, absolut fără motiv, şi rămase câtva timp cu ochii pe un hulub care dădea târcoale unei hulubiţe.

Dar, până la urmă, tot nu se dădu bătut.

— Ce are să râdă banda de tine!, reluă el provocarea.

— Şi, mă rog, de ce să râdă?, întrebai, deşi ştiam foarte bine la ce se referea Fane.

— Te uitaşi, mă, în oglindă? Văzuşi ce păr ai?

— Să văd eu cine are să aibă curajul. Îi arăt eu lui!

— Nu te mai grozăvi, mă! Crezi că nu ştiu din ce-ţi veni boala?

— Din ce?

— Din frică, mă! Ţi-a fost frică de furtună şi era mai, mai s-o mierleşti, puah! Şi te lăudai că ai curajul să dezgropi comori!... Numai gura e de tine. Toţi ţâncii or să râdă de tine.

— Unul să îndrăznească numai!...

Fane ridică din umeri, mă mai măsură o dată din cap până în picioare cu un dispreţ suveran, apoi, întorcându-mi spatele, îmi strigă peste umăr:

— Haide, nu vii?

M-am luat după el Am coborât dealul în goană pe partea cea mai abruptă. Jos, în port, i-am găsit pe ceilalţi.

Băieţii mă primiră cu strigăte de bucurie. Bineînţeles, părul meu alb produse o impresie deosebită asupra tuturor. Şi fiindcă am simţit că cel puţin la doi, trei, poreclele le stăteau pe buze, i-am avertizat că dacă vreunul va avea proasta inspiraţie să-şi râdă de părul meu alb, îi voi face „mutra chiseliţă”. Ameninţarea îşi produse efectul, pentru că pornea de la cineva care îl înfruntase în nenumărate rânduri pe „şef”, respectiv pe Fane.

Pe urmă, am început să ne jucăm. Nu-mi aduc aminte ce joc a fost. Ştiu doar că era unul din jocurile acelea pe care altădată, jucându-l inventam de fiecare dată peripeţii inedite şi palpitante, spre marea satisfacţie a tovarăşilor mei de joacă. De astă-dată, însă, n-am făcut altceva decât să-mi joc rolul şi atâta tot. Izvoarele imaginaţiei mele secaseră cu desăvârşire parcă. Dar nu acesta era lucrul cel mai grav. Mai gravă era constatarea că nu-mi mai plăcea să mă joc. Vreau să spun că nu-mi mai producea decât o vagă plăcere.

Explicaţia, deşi am căutat-o, nu am găsit-o atunci. Ci – ca şi cu alte multe prilejuri – mi s-a relevat mai târziu, după scurgerea anilor.

Jocurile nu m-au mai atras pentru că – obsedat de o întrebare care nu mă părăsea o clipă – nu mă mai puteam dărui lor. Nu trebuie înţeles că eram conştient, aş spune, de existenţa acestei întrebări. Permanent însă, atenţia mea era divizată, permanent, aş spune, percepeam realitatea numai cu jumătate din ceea ce constituia fiinţa mea. Cealaltă jumătate era întoarsă înăuntrul meu, pentru că nu mai de acolo putea veni răspunsul la întrebarea care mă frământa.

În definitiv, ce se întâmplase cu mine din clipa când, la lumina lanternei, mi-am dat seama că omul pe care îl ucisesem era tatăl meu şi până în clipa când zâna în alb mi-a cerut s-o urmez, ca să mă ducă la cineva care venise să mă ia acasă? Ce făcusem, pe unde umblasem? Cum de avusesem putere să mă întorc acasă? Apoi ce s-a mai întâmplat? M-am îmbolnăvit? Dar cum m-am îmbolnăvit? Unde m-au găsit? Chiar în pat? După câte îmi aminteam, pe mâini, pe faţă, fusesem plin de sânge. Or, dacă aş fi fost găsit cu sânge pe mâini şi pe faţă, aş fi fost întrebat. Dar nimeni nu mă întrebase nimic. Ce putea să însemne asta? Că avusesem totuşi prudenţa să mă spăl... Înainte de a mă îmbolnăvi?

Erau toate acestea întrebări pe care mi le puneam şi la care poate că aş fi putut găsi – măcar la unele – răspunsuri, dacă, bineînţeles, aş fi putut pune întrebări celor din jurul meu. Dar cum nu le puteam pune, mă străduiam să smulg răspunsurile dinăuntrul meu.

Din cauza aceasta eram şi nu mai eram acelaşi. Îmi dispăruse aproape cu desăvârşire voioşia. Cu gândurile tot în altă parte, existenţa mea de toate zilele devenise aproape somnambulică. Dacă mi se vorbea nu izbuteam să fiu atent decât puţin timp. Pe stradă treceam ca un orb, fără să văd ce se petrece în jurul meu.

O asemenea schimbare nu putea să treacă neobservată de către mama:

— Ce se întâmplă cu tine, Ducule?, mă întreba ea adesea.

— Ce să fie, mamă? Nimic!

— Cum nimic, dragul meu? Ce, aşa erai tu? Unde-i voioşia ta de altădată? Trecea zi de la Dumnezeu să nu te cert pentru că, împieliţat ca nici un alt copil, numai de drăcii te ţineai? Şi acum… Nu te-am mai auzit râzând, nu te-am mai văzut zburdând. La ce te gândeşti tot timpul, Ducule?

— La nimic, mamă!…

— La nimic!, repetă mama oftând, învăluindu-mă în luminile ochilor ei, care de fiecare dată se umezeau.

Tovarăşii mei de joacă observară şi ei că nu mai sunt acelaşi. Făcură fel de fel de presupuneri, dar, până la urmă, se obişnuiră cu somnambulismul meu şi îşi văzură de jocurile lor.

În schimb, îmi pierdui tot prestigiul de care mă bucurasem până atunci în ochii lor. Rivalitatea dintre mine şi Fane luă sfârşit prin victoria acestuia din urmă. O victorie care nu fu rezultatul unei bătălii hotărâtoare, ci consecinţă a întregului meu comportament.

Mă bucurasem de prestigiu în ochii tovarăşilor mei de joacă atâta vreme cât, inventând peripeţii senzaţionale, îi făcusem să petreacă, aşa cum nu era în stare să-i facă să petreacă Fane. Dar, din momentul când eu am început să-mi joc pur şi simplu rolul fără nici un fel de participare activă şi „creatoare”, admiraţia puştilor a scăzut brusc şi, în scurt timp, a dispărut cu desăvârşire.

În schimb, cu acea cruzime caracteristică tuturor copiilor, au început să râdă de mine, de năuceala mea.

La început am reacţionat. Nasurile câtorva au sângerat abundent. Nu mi-a folosit la nimic. Au tăcut ei, dar au continuat ceilalţi. Şi doar nu puteam să mă bat cu toţi.

Întâi, m-am resemnat, pe urmă, a început să nu-mi mai pese. Pentru că, de cele mai multe ori, cu gândurile tot în altă parte, nici nu auzeam răutăcioasele porecle, cum, de exemplu, aceasta:

— „Ducu-năucu – păr cărunt!”

3
Şuncărică întunecă faima lui Terente

Anii care au trecut nu au şters imaginea lui Şuncărică. A lui Şuncărică „ziaristul”, bufonul obrazelor subţiri ale oraşului, clientul credincios al tavernei la „Lupul de mare”, duşmanul înverşunat al lunii, dibaciul constructor al celor mai extraordinare zmee din oraş. Şuncărică – uriaşul cu voce ca de copil în pragul adolescenţei, Şuncărică – mătăhălosul cu nenumăratele şi falsele lui ipostaze prin care izbutea să-şi ascundă tenebroasa lui îndeletnicire şi să-şi câştige, astfel, îngăduitoarea simpatie a tuturor.

Nu exista o figură mai populară în tot oraşul, popularitatea lui se datora unor însuşiri foarte variate. Faţă de lumea de pe stradă, îşi datora popularitatea înălţimii sale şi modului original în care îşi exercita meseria de „ziarist”, aşa cum îi plăcea lui să se recomande. Şuncărică îşi zicea ziarist fiindcă vindea ziare. Aceasta era meseria lui, ca să zicem aşa, de bază.

Dimineaţa, spre ora prânzului sau spre seară, Şuncărică putea fi văzut străbătând strada principală cu un teanc uriaş de ziare sub braţ, strigând cu vocea lui piţigăiată veştile-bombă ale zilei. Clienţii lui Şuncărică erau aproape toţi negustorii de pe strada principală, precum şi majoritatea plimbăreţilor.

Şuncărică avea un mod original de a-şi desface marfa. Ca în orice negustorie, şi în difuzarea ziarelor colportorii aveau nevoie de reclamă. Evenimentele politice, aşa, de exemplu, căderea unui guvern sau întâmplările senzaţionale: crimele, dramele amoroase etc., constituiau reclama care asigura o difuzare sigură ziarelor. De aceea, colportorii, oferindu-şi marfa, se întreceau în a trezi curiozitatea cititorilor. O ediţie obişnuită devenea în gura lor „ediţie specială”, o audienţă obişnuită la palat, o cădere iminentă a guvernului, iar un simplu fapt divers, o fioroasă crimă, şi o senzaţională spargere, o abominabilă faptă a unor satiri etc., etc.

Spre deosebire de confraţii săi, Şuncărică folosea un alt procedeu pentru a-şi desface marfa, în fiecare zi de două ori mai multă decât a oricărui alt colportor. Venea şi el în fiecare zi cu noi şi senzaţionale întâmplări. Dar toate acestea priveau numai un singur personaj, şi anume pe „coana Manda”.

Mulţi dintre tinerii mei cititori îşi vor pune întrebarea cine era această coană Manda. De aceea, mă grăbesc să-i lămuresc. Coana Manda, un fel de coana Chiriţa, a constituit o creaţie originală a unui actor foarte popular, actorul Iulian.

Prezentând-o pe a lui coana Manda, Iulian a poposit în dese rânduri şi în oraşul nostru. Afişele cu care împânzea tot oraşul îl reprezentau îmbrăcat femeieşte, cu o rochie cu volănaşe, în cap cu o pălărie cum purta Francesca Bertini, hăt-hăt după primul Război Mondial.

Parcă îl văd şi acum pe Şuncărică, înalt cât o clopotniţă, cu o pălărie de damă în cap, un fel de tocă cu voaletă, strigând cu vocea lui piţigăiată:

— Curierul!... Spiciala!... Senzaţionala dispariţie a coanei Manda. Spiciala. Răpirea coanei Manda!... Spiciala! Ediţie spicială!

În fiecare zi, Şuncărică avea alte veşti senzaţionale în legătură cu aventuroasa coană Manda: coana Manda, în audienţă la Mussolini; coana Manda, la vânătoare de tigri în India; coana Manda cu balonul în stratosferă; coana Manda

la polul Sud; coana Manda face să plouă la comandă; coana Manda, mai tare ca Sherlock Holmes şi aşa mai departe.

Pălăria cu voaletă, statura uriaşă, vocea piţigăiată turuind vrute şi nevrute în legătură cu populara coană Manda, toate acestea contribuiau ca Şuncărică să vândă în fiecare zi de două ori mai multe ziare decât oricare alt colportor.

Vânzarea ziarelor era – aşa cum am mai spus – ocupaţia lui de bază. Dar, în afară de aceasta, Şuncărică mai avea şi alte îndeletniciri, pe care le exercita în orele când nu avea de vândut ziare. Aşa, spre exemplu, vindea lame de ras prin bodegile şi cafenelele din centrul oraşului, iar seara, alune turceşti la unul dintre cinematografe. Cu toate aceste multiple îndeletniciri, lui Şuncărică îi mai rămânea timp să dea o raită, la anumite ore, pe la bodega „Blanduzia”.

La bodega „Blanduzia”, spre ora prânzului, se aduna, la un aperitiv, mai toată lumea „subţire” din oraş: profesori, avocaţi, judecători, ofiţeri superiori, protopopul oraşului, câţiva gazetari, „stâlpii” presei locale. Faima bodegii „Blanduzia” consta în excelentul „pelin de mai” şi în extraordinarele pifteluţe, ambele articole fără rival, dacă ar fi să credem pe nu ştiu ce „maestru” al barei adus special pentru vreun proces dificil chiar în Capitală.

Şi tocmai când fierberea era mai mare şi chelnerii abia pridideau să facă faţă comenzilor, îşi făcea apariţia şi Şuncărică. Păşea în local, cu faţa toată numai zâmbet, trecând pe la mese să salute, ducând familiar două degete la toca lui…

„Să trăieşti, coane Fănică!… Plecăciune, părinte Iordache!… Să trăieşti, domn’ colonel!…”

Pe reprezentanţii presei îi saluta cu un ton şi mai familiar:

„Noroc, presa!”

Prezenţa lui Şuncărică descreţea frunţile. Îl considerau cu toţii un fel de bufon şi se amuzau, fie îndemnându-l să spună vreo snoavă – şi Şuncărică ştia o groază cu ciobani şi cu popi – fie provocându-l, te miri pe ce chestie măruntă,

ca să se amuze auzindu-l cum ia în tărbacă pe careva dintre ei.

De altfel, Şuncărică era o fire tare capricioasă. În unele zile se mulţumea să treacă de la masă la masă ca să dea obişnuitele bineţe, asculta la ce se discuta, prefăcându-se că nu sesizează glumele care se făceau pe socoteala lui, refuza să-şi dezlege sacul cu snoave; alteori, binedispus, nu aştepta să fie solicitat, ci dădea el drumul la vreo snoavă porcoasă, care dezlănţuia râsul homeric al auditorilor. Când Şuncărică era pus pe harţag, de obicei i se căşuna pe vreunul dintre cei câţiva judecători, clienţi nelipsiţi ai bodegii „Blanduzia”. Se părea că avea o aversiune deosebită faţă de tagma judecătorească, deşi niciodată nu avusese de-a face cu ea.

Clienţii bodegii „Blanduzia” îl cunoşteau pe Şuncărică de cum păşea pragul dacă era sau nu binedispus.

Când avea chef să se pună „în beţe” cu judecătorii, Şuncărică se cunoştea după zâmbet, care devenea parcă rânjet.

— Ia uitaţi-vă la Şuncărică, remarca vreunul. Să ştii că iarăşi are să se ia de Steriade.

Şi, într-adevăr, chiar aşa se întâmpla. După ce trecea pe la mese ca să salute, Şuncărică ajungea şi la aceea ocupată de judecătorul Steriade.

— Să trăieşti, coane Georgiule!

— Să trăieşti şi tu, Şuncărică!... Ce mai ala-bala?

— Ceac-pac! Da matale, coane Georgiule? Câţi ani ai dat astăzi?

— Numai treizeci, Şuncărică, replică judecătorul, făcând eu ochiul celorlalţi.

— Numai treizeci!, repetă Şuncărică, silindu-se să imite cât mai bine vocea judecătorului.

— Trei tâlhari, Şuncărică! La fiecare câte zece ani. Tâlhari de drumul mare. Meritau mai mult, dar mi-a fost milă de ei. Toţi trei sunt tinerei.

— Uită-te, frate, cum îl prinse mila pe conu’ Georgiu al nostru, persiflă Şuncărică. Când o muri conu’ Georgiu, nu va mai fi nevoie să-i citeşti ca să-l dezlegi de păcate,

fiindcă dumnealui îşi şterge păcatele prin faptele bune pe care le face şi care plac lui Dumnezeu. Auzişi, părinte protopoape? Azi n-a dat decât treizeci de ani de puşcărie.

— Şi câţi ar fi trebuit să le dea?, întrebă protopopul cu prefăcută naivitate.

— Păi nu mulţi, părinte, nu mulţi! Vreo şaizeci. Nu-i aşa, coane Georgiule?

— Nu chiar şaizeci, dar patruzeci meritau, ca popa.

— Aşa!... Aşa! Şi nenorociţii aceia nu ţi-au pupat ciubotele drept mulţumire, coane Georgiule?

— Ar fi făcut-o, dacă ar fi ştiut că-i lasă jandarmii care îi păzeau.

— La matale acasă, coane Georgiule, sunt şoareci?

— Şoareci? M-a ferit Dumnezeu!

— N-ai nici cursă de şoareci?

— Nu!

— Aşa!... Vasăzică n-ai cursă de şoareci! Păcat!

— Şi, mă rog, de ce-i păcat?

— Fiindcă nu ai avut ocazia să vezi un şoarece prins în capcană. Abia acum înţeleg eu de ce eşti matale aşa de milos, conchidea Şuncărică, pronunţând cuvântul milos cu un anumit ton.

— Ce vrei să spui, Şuncărică? A priceput careva dintre voi?

Bineînţeles, toţi cei de faţă negau. Şuncărică îi privea întunecat pe fiecare, apoi izbucnea:

— Eu am văzut odată, acasă la mine, un şoarece prins în capcană. Alerga înnebunit de colo-colo, chiţcăia deznădăjduit, căuta să scape şi nu putea. În ochişorii lui era atâta spaimă, atâta spaimă... ce mai, parcă ar fi fost ochii unui om. Acum, la drept vorbind, şoarecele e un animal scârbos şi primejdios. În ziua aceea, însă vă rog să mă credeţi, mi s-a făcut milă. Am deschis capcana şi l-am lăsat să fugă.

— Vasăzică aşa, măi Şuncărică! Iei apărarea tâlharilor, pungaşilor!

— Ia las-o mai moale, coane Georgiule, că la mine nu se prinde, parcă n-ar şti până şi copiii că dreptatea a fost

mâncată de câini încă în ziua când a apărut primul judecător, pe Şuncărică vrei să-l prosteşti, coane Georgiule? Dacă eu sunt de partea tâlharilor şi pungaşilor, apoi matale de ce închizi ochii la toate tâlhăriile?

— Cum asta, măi Şuncărică?

— Iaca bine. Parcă matale nu ştii că pelinaşul ăsta pe care îl sorbi cu atâta plăcere a fost botezat de nea Stelică?

Şi Şuncărică arătă către rotofeiul patron, care, înapoia tejghelei, nu mai prididea să însemne comenzile celor trei chelneri.

— Taci, măi Şuncărică, îl sfătuia vreunul dintre judecători. Dacă te aude domnul Stelică, te dă în judecată pentru calomnie. Şi oricât de simpatic îmi eşti tu, tot te alegi cu vreo doi ani de pârnaie.

Dar Şuncărică ridica din umeri dispreţuitor:

— Dacă mă aude, tot se va preface că n-a auzit nimic. Nu e prost el să se vâre singur în belea. Dar măcelarul matale nu-i tâlhar? Nu fură la cântar? Dar băcanul? Dar brutarul? Şi matale ce faci? Închizi ochii. În schimb, acolo, la tribunal, dai la ani de puşcărie!... Că mai galanton ca matale nici că există un altul, pe ăştia te faci că nu-i vezi. N-aude, nu vede. Şi să nu le fie de deochi, câţi nu sunt!... Aşa, de pildă... Părintele Iordache...

Şuncărică rosti numele protopopului cu voce joasă, trăgând cu coada ochiului spre masa unde părintele Iordache stătea de vorbă cu şeful manutanţei şi cu un maior de cavalerie.

Protopopul, care tocmai povestea o anecdotă cam deşucheată, nu auzise nimic.

— Ei, asta-i din cale-afară! Acum te legaşi şi de părintele protopop. Nu cumva îl pui şi pe el în rând cu ceilalţi?

Şuncărică, după ce se încredinţă din nou că protopopul nu-l aude, continuă cu voce scăzută:

— Eu? Nu! Un lucru îţi cer să judeci, coane Georgiule! Iaca, să zicem că matale nu eşti conu' Georgiu, ci ia, un pârlit de român care abia are cu ce sătura gurile pe care le are de hrănit. Şi să mai zicem că într-o zi se abate asupra matale o nenorocire: îţi moare un plod. Te duci la părintele

Iordache: „Sărut dreapta, părinte! Mi-a murit plodul. Hai de mi-l înmormântează”, zici matale. „Îmi dai cinci sute şi ţi-l înmormântez”, se tocmeşte popa. „Nu-i cam mult, părinte?”, întrebi matale, popa însă nu se lasă. „Fără cinci sute nu ţi-l înmormântez. Dar, ştii, o înmormântare după tipic”. „Bine, părinte, dacă nu se poate altfel, te învoieşti. Numai să fie slujba aşa cum scrie la carte”. „După tipic. Eu când spun o vorbă e sfântă”, se laudă popa.

Şi matale mai vinzi ceva, mai te-mprumuţi şi faci rost de cei cinci sute de lei. Vine popa acasă şi începe să citească moliftele. O ia el binişor, aşa cum scrie în carte, dar după câtva timp începe să-i fugă ochii, peste rânduri, la vale. Până să te ştergi bine la ochi, gata slujba. La biserică la fel, la cimitir, ce să mai vorbesc! Şi iaca aşa, părintele Iordache îţi ia cinci sute de lei ca să-ţi citească slujba morţilor după tipic şi, când colo, câteva rugăciuni şi gata. Ei, ce zici, coane Georgiule, e cinstită o treabă ca asta?

— Fugi de aici, măi Şuncărică! Părintele Iordache nu ţi-ar sări din carte o buche. Te legi de pomană de el.

— Dacă ai fi în locul meu, n-ai mai spune aşa. Dar chiar dacă el n-o face, o fac ceilalţi. Şi ăştia sunt destui. Ei, dar ce stau să mă contrazic cu matale!... Bine zice proverbul: corb la corb nu-şi scoate ochii!

Cam aşa se sfârşeau toate discuţiile în contradictoriu.

Şuncărică îşi făcea drum până la tejghea, comanda o „juma’ de pelin” şi, acolo, într-un colţişor, îşi bea vinul tacticos, trăgând cu urechea la cele ce se vorbeau pe la mese.

Niciodată nu depăşea măsura şi niciodată nu accepta să-l „cinstească” boierii.

— Lasă, coane, căci avem şi noi de-o juma’! Considerat drept un golan caraghios şi puţin cam zănatic, obişnuiţii bodegii „Blanduzia”, ca şi, în general, toate obrazurile subţiri din oraş, nu pierdeau prilejul să se amuze copios pe socoteala lui. Faima lui de mare şolticar şi ghiduş era atât de unanim şi definitiv consacrată, încât era suficient să deschidă gura pentru ca spusele sale, oricât de lipsite de haz şi oricât de serioase ar fi fost, ca intenţie, să fie însoţite

de hohotele de râs ale asistenţei. Din acest motiv, nici paradoxalele lui replici atunci când se lua „în beţe” cu judecătorul Steriade sau cu protopopul nu supărau pe nimeni, convinşi fiind cu toţii că ele făceau parte din repertoriul său de ghiduş.

Astăzi, când retrăiesc, prin amintire, întâmplările de atunci şi când ştiu ceea ce n-a ştiut şi, mai ales, nu a putut să înţeleagă copilul care am fost, îmi dau seama că golanul ghiduş şi puţin cam trăsnit, care izbutise să întrunească simpatia îngăduitoare sau entuziastă – şi când spun entuziastă mă gândesc la noi, copiii – aş zice a întregului nostru oraş, a fost un mare actor care, pe scena vieţii, a jucat în acelaşi timp tot atâtea roluri dificile câte categorii de spectatori l-au aplaudat, păcat că şi-a irosit marele său talent spre a camufla îndeletniciri care repugnă oamenilor cinstiţi.

În ciuda golăniei, Şuncărică se trăgea – zice-se – dintr-o „familie bună”, cel puţin dinspre partea părintelui său. Acesta fusese unul dintre cei mai mari avocaţi din oraş, politician cu renume şi mare moşier.

Când a cunoscut-o pe aceea care avea să devină mama lui Şuncărică, avocatul Adrian Popoiu – aşa se numea politicianul cu renume – avea patruzeci şi cinci de ani, era căsătorit şi avea doi copii.

Mama lui Şuncărică era fata unui măturător care în fiecare dimineaţă era văzut cu tumbălăul şi târnul chiar pe strada unde locuia domnul avocat Adrian Popoiu. Acest biet măturător, puţintel cocoşat şi puţintel saşiu, avea, în schimb, o fată care, cu prilejul unui concurs de frumuseţe organizat de o revistă ilustrată din Capitală, câştigă premiul întâi. Gurile rele spuneau că premiul nu i s-ar fi cuvenit ei, ci unei manichiuriste, dar că juriul trebui să cedeze insistenţelor preşedintelui – avocatul Adrian Popoiu – fermecat de frumuseţea fetei măturătorului.

Fata câştigă odată cu titlul de „miss” a oraşului şi inima domnului preşedinte al juriului, care şi-o făcu metresă. Şi ceea ce la început păru doar un capriciu, se dovedi un

sentiment durabil, spre marea disperare a familiei avocatului. Lucrurile se complicară în ziua când fata măturătorului îi născu un băiat.

Împărţindu-şi viaţa între cele două case, avocatul Popoiu era hotărât să-şi recunoască feciorul nelegitim, dar dintr-un fel de laşitate, în care intra şi foarte multă lene, amâna mereu. Se întâmplă însă ca, într-o dimineaţă, servitorii casei să-şi găsească stăpânii morţi în pat, ambii cu beregăţile tăiate cu briciul. Scopul dublului asasinat fusese jaful. Argintăria, bijuteriile şi o mare sumă de bani dispăruseră. Crima făcu mare vâlvă şi cu toate că poliţia locală primise ajutorul celei din Capitală, asasinii rămaseră nedescoperiţi.

Cu mama lui Şuncărică se întâmplă ceea ce se mai întâmplase şi altora aflate în aceeaşi situaţie. Deveni, succesiv, metresa unor oameni bogaţi. Dar întrucât nu izbuti să trezească în sufletul nici unuia dintre noii ei amanţi un sentiment durabil ca acela pe care îl trezise lui Adrian Popoiu, după vreo şase ani era şi ea una dintre multele care aveau oricând un pat de închiriat.

Apoi, într-o dimineaţă, în dreptul pescăriei îi fu pescuit cadavrul. Şi nu s-a putut afla niciodată dacă a fost sinucidere, asasinat sau numai un simplu accident.

Cât priveşte copilul – pe Şuncărică – acesta a crescut sub oblăduirea bunicii sale – atâta vreme cât ea a trăit – apoi din mila mahalalei.

Am încercat să reconstitui biografia lui Şuncărică, dar toate încercările mele s-au dovedit infructuoase. Din cele ce am putut afla, se pare că a avut o copilărie de haimana şi că ar fi trecut chiar pe la o şcoală de corecţie. Am mai aflat că încercase mai multe meserii fără să se poată fixa asupra vreuneia şi că s-ar fi îmbarcat în mai multe rânduri pe diferite vase comerciale.

Când s-a reîntors în oraş, după ani de absenţă, şi când nimeni nu-l mai recunoştea, s-a aciuat pe strada Mascaralei.

Popularitatea printre clienţii bodegii „Blanduzia” Şuncărică şi-o câştigă nu datorită celebrului său repertoriu

cu privire la nu mai puţin celebra „coană Manda”, ci următoarei împrejurări:

Se spune că într-o zi, intrând în bodegă şi oprindu-se la o masă, se adresă unuia din grup, cu următoarele cuvinte:

— Ce mai faci, frate?

Cel interogat, crezând că are de-a face cu un beţiv, chemă chelnerul:

— Dă-l afară pe beţivul ăsta!…

— Stai, frate, nu te mai aprinde aşa!, căută să-l potolească Şuncărică, vorbind însă tare ca să se facă auzit de cât mai mulţi. Nu eşti Barbu… Barbu Popoiu?

Barbu Popoiu, roşu la faţă de indignare, simţind atâţia ochi aţintiţi asupra sa, nu ştia ce atitudine să ia. Şuncărică, tot atât de calm, se adresă unui tânăr:

— Spune, dumneata, nu-i aşa că e Barbu Popoiu? Cel întrebat dădu din cap afirmativ.

— Păi, vezi? Eşti Barbu… Barbu Popoiu. Şi eu… eu sunt Adrian. Mă cheamă Adrian, ca pe tata. Al meu şi al tău. N-ai auzit de mine? Haide, haide, nu te mai preface. Nu se poate să nu fi auzit că taică-tu a avut o amantă, căreia i-a făcut un băiat. Află, dragul meu, că eu sunt bastardul.

Şi îşi privi fratele vitreg râzând, ca şi când l-ar fi amuzat uluiala de pe chipul acestuia. De altfel, uluială oglindeau şi chipurile celorlalţi clienţi ai domnului Stelică.

Barbu Popoiu, după ce-şi mai reveni puţin din surprindere, tamponându-şi fruntea cu batista, întrebă cu o voce care se străduia să sune cât mai calm:

— … Şi presupunând că e adevărat ceea ce spui, în definitiv, ce doreşti?

Pe Şuncărică întrebarea păru că-l amuză.

— Ce vreau? Asta e bună! Şi ce te face să crezi că vreau ceva, frate? Poţi sta liniştit. Nu vreau nimic. Absolut nimic. Te-am întrebat numai de sănătate. Şi apoi, mă gândeam că poate vei fi fiind curios să-ţi cunoşti şi tu fratele. E drept, numai frate vitreg, dar, în definitiv, acelaşi sânge curge şi în vinele mele, şi într-ale tale. Mie îmi pare bine de cunoştinţă. Atâta tot, frate, poţi să fii liniştit. De acum încolo, ca să nu-ţi mai dau motiv să te ruşinezi de mine,

când are să te mai întâlnească Şuncărică, are să se prefacă, dragul meu, că nu te vede. Şuncărică sunt eu, aşa mi se spune. E o poreclă care mi se trage de la o bucată de şuncă. Ei, dar asta pe tine nu te interesează. Rămâi sănătos, frate!

Ceea ce a urmat după aceea denotă ciudăţenia firii lui Şuncărică. Se spune că odată ajuns acasă, Barbu Popoiu îşi convocă toate rubedeniile într-un adevărat consiliu de familie. După ce deliberă îndelung, consiliul ajunse la concluzia că se impune îndepărtarea lui Şuncărică din oraş. Acest lucru trebuia obţinut în schimbul unei sume forfetare şi a unui fel de pensii viajere. Nici în ceea ce priveşte suma forfetară şi nici în ceea ce priveşte pensia, consiliul de familie nu se arătă zgârcit. Era vorba doar de prestigiul întregii familii.

Barbu Popoiu fu însărcinat să aducă la cunoştinţa lui Şuncărică hotărârile consiliului de familie. Dar, spre surprinderea emisarului şi, ulterior, spre uluiala consiliului, Şuncărică refuză oferta.

La început, de nea Şuncărică mi-a fost frică. Mi-a fost frică de înălţimea lui, de ochii care clipeau des, aşa cum nu mai văzusem pe altcineva clipind, frică de nasul ca un cioc de cucuvaie, de bărbia ascuţită ca la muma-pădurii, de palmele mari cât nişte lopeţi. Dar asta la început, când îl vedeam numai de departe. Mai târziu însă, când am mai crescut, când l-am putut cunoaşte mai bine, nu mi-a mai fost teamă, ci, dimpotrivă, am început să-l iubesc, aşa cum îl iubeau şi ceilalţi copii de seama mea. Îl iubeam cu toţii pentru că atunci când îi venea chef să se joace cu noi, petreceam cum nu cred că se putea mai minunat. E drept, lucrul acesta se întâmpla destul de rar. Mai des se întâmpla să-şi facă timp ca să ne meşterească vreo jucărie: zmeie, sfârleze, puşcoace. Ştia să facă zmeie ca nimeni altul. Nouă ne făcea zmeie mici, de formă dreptunghiulară, cu o singură coadă, sau în formă de romb, cu mai multe cozi.

Cea mai mare plăcere a noastră era atunci când lui nea Şuncărică îi venea chef să înalţe zmeul. Zmeul pe care îl înălţa era confecţionat dintr-o coală întreagă şi avea

speteze cioplite de mâna lui din şindrilă. Zmeul acela era mai înalt decât majoritatea dintre noi.

Când lui nea Şuncărică îi venea chef pentru un asemenea joc, ieşea în poartă şi striga vreunui ţânc:

— Dragule, ia vesteşte băieţii că înălţăm zmeul.

Ca fulgerul se răspândea vestea. Şi oriunde ne-am fi aflat şi oricât de furaţi am fi fost de jocul pe care îl jucam, dam fuga.

— Nea Şuncărică, înălţăm zmeul?

— Îl înălţăm, dragilor!

— Uraaa!

Şi uralele noastre le asurzeau pe mamele şi pe bunicile noastre.

Nea Şuncărică avea un sistem al lui propriu de a înălţa zmeul. Cel mai înalt şi cel mai voinic dintre noi rămânea pe deal să ţină zmeul, iar el împreună cu toată ceata, cobora în vale. Desfăşura sfoara – ghemul cântărea câteva kilograme – şi atunci când socotea că se află la o distanţă potrivită fluiera o dată ca un haiduc. Cel care ţinea zmeul îi da drumul şi nea Şuncărică, din câteva smucituri, îl făcea să se înalţe. Şi pe măsură ce îi da sfoară, zmeul se urca mai sus, mereu mai sus, până când nu se mai vedea decât ca o batistă de mare.

Alteori, nea Şuncărică ne lua la scăldat, ne punea să ne întrecem, făgăduind câştigătorului camiş sau covrigi.

Se întâmpla însă în mod regulat ca atunci când plecam toată banda, în frunte cu nea Şuncărică, să-l căutăm pe moş Huseim, vânzătorul de camiş sau pe Barba Periclache, covrigarul, să se înfrupte din bunătăţile făgăduite învingătorilor nu numai aceştia, ci întreaga noastră ceată.

Şi cum ar fi fost, oare, posibil, ca pe un om care ne făcea să petrecem atât de minunat să nu-l îndrăgim? Da, îl îndrăgeau toţi băieţii mahalalei noastre, dar, dintre toţi, cred că cel mai mult eu îl îndrăgeam, îl admiram şi îl compătimeam. Dar dacă hazardul a făcut ca din toţi băieţii mahalalei eu să fiu acela care, mai mult decât toţi, să-l îndrăgesc, acelaşi hazard a avut grijă să fiu primul – şi în acelaşi timp singurul – care, aflând adevărata lui identitate,

nu numai să încetez a-l mai iubi, dar să-l şi dispreţuiesc, aşa cum vor face şi cititorii acestei cărţi atunci când vor ajunge să afle şi ei adevărul despre nea Şuncărică.

Porneam apoi spre casă, nea Şuncărică în frunte şi noi, buluc, după el.

Când ajungeam în dreptul casei lui, Şuncărică ne expedia:

— Ei, şi acum, după ce petrecurăm, dragilor, să ne vedem şi de treburi.

Dar, până să ne risipim, unii mai apucam să-i spunem „sărut mâna, Tanti Aspasia” nevestei lui, care ieşea în poartă să-l întâmpine.

Ce ciudat mi se pare că noi îi spuneam nevestei lui nea Şuncărică „tanti”. Nici unei alte neveste din mahala nu-i spuneam aşa. Şi asta nu fiindcă ne-ar fi impus cineva. Dar îi spuneam tanti şi nu ţaţă sau lele pentru că nu îndrăzneam să-i spunem altfel, probabil că ceva asemănător le făcea şi pe femei s-o strige „madam Aspasia”.

Cine o vedea pentru prima dată pe madam Aspasia nu putea crede că era nevasta lui nea Şuncărică. Un contrast mai izbitor ca între aceşti doi oameni nici că putea exista. Era şi ea o femeie înaltă. Dar pe lângă înălţimea neobişnuită a lui Şuncărică, părea doar o femeiuşcă. O femeiuşcă frumoasă. Abia când îi vedeai alături îţi dădeai seama cât e de frumoasă Tanti Aspasia. Frumoşi îi erau ochii bruni cu sprâncenele groase şi frumos arcuite, frumoasă îi era gura cu buze însă puţin prea groase, dar roşii, fără să folosească un pic de fard, frumos îi era părul de culoarea grânelor coapte, frumoase gropiţele care-i apăreau în obraji atunci când râdea. Dar, la prima vedere, frumuseţea Aspasiei îţi părea cuminte şi rurală. Erai ispitit să crezi că o ie şi nişte fote ar fi scos şi mai mult în evidenţă frumuseţea acelui chip, care, deşi trecut de prima tinereţe, se păstra uimitor de tânăr. Dacă o priveai însă mai atent, îţi dădeai seama că farmecul chipului ei se datora tocmai unui anumit fel de nobleţe care se degaja din întreaga ei făptură. Cred că dacă noi, copiii, îi ziceam „Tanti

Aspasia”, iar femeile din mahalaua noastră „madam Aspasia”, aceasta se datora tocmai acestei nobleţi.

În comparaţie cu frumuseţea ei, urâţenia lui Şuncărică părea aproape hidoşenie. Închipuiţi-vi-l pe mătăhălosul de Şuncărică îmbrăcat ca vai de lume, cu toca aceea în cap în loc de pălărie, cu o basma roşie în jurul gâtului, fie iarnă, fie vară, cu nişte ghete cât nişte lotci de pescari, scorojite şi rareori fără noroi pe ele; mai închipuiţi-vă acum şi pe Tanti Aspasia, frumoasă, aşa cum v-am descris-o, îmbrăcată într-o rochie din materialul cel mai bun, lucrată corect, cu pantofi şi poşetă în armonie, din punct de vedere al culorii, atât ele între ele, cât şi în raport cu rochia; închipuiţi-vi-i unul lângă altul şi spuneţi-mi dacă poate să existe un contrast mai izbitor.

Şi dacă veţi ajunge la această concluzie, veţi înţelege de ce această ciudată pereche a dat de lucru cumetrelor din mahalaua noastră. Dar, cu scurgerea anilor, sutele de ipoteze emise, care mai de care mai extravagante, se dovediră simple scorneli şi toată lumea ajunse să-i considere doar nişte oameni foarte originali.

Aşa că, până la urmă, femeile nu s-au mai mirat că, în timp ce Şuncărică arăta ca un cerşetor, ea umbla gătită ca o adevărată cucoană; nu s-au mai mirat văzând-o că pleacă singură în oraş – pe străzile pe care ei le ocoleau – la cinematograf sau la cofetăria „Papacanaris” cea mai selectă cofetărie din oraş; nu s-au mai mirat nici că, în loc să-l cârpească şi să-l cureţe pe nea Şuncărică, pierdea toată ziua îngrijind porumbeii sau citind romane; nu s-au mai mirat că, periodic. Tanti Aspasia pleca din oraş pentru o săptămână să-şi viziteze – după spusele ei – părinţii bătrâni.

Da, nu s-a mai mirat pentru că, sub aspectul fidelităţii conjugale, cu toate eforturile depuse de cumetrele din mahalaua noastră, niciodată nu i s-a putut reproşa ceva. Or, o femeie frumoasă ca Tanti Aspasia, oricât de originală ar fi ea, dacă nu oferă prilejul să se vorbească despre moralitatea ei, într-o mahala ca a noastră sfârşeşte totdeauna prin a nu mai fi interesantă.

Când am venit eu pe lume, mai bine-zis când am început să înţeleg ce se întâmplă în jurul meu, mahalaua noastră obosise să se mai mire şi să-i mai bârfească pe cei doi originali soţi, de cel puţin trei ani de zile. Eu, la rândul meu, cu toate că nu înţelegeam lucrurile tot aşa de bine ca oamenii mari, am început să mă mir de multele ciudăţenii din viaţa acestor doi oameni. Dar, cel mai mult, mă miram de faptul că Tanti Aspasia putea să îndure ca omul ei să vină în fiecare noapte beat, fără să-şi iasă din fire şi să-l ocărască, fără ca o dată măcar să se plângă vreunei vecine, aşa, ca să se mai răcorească.

Trebuie să ştiţi că dacă Şuncărică îmi era drag, în schimb. Tanti Aspasia îmi era nesuferită. Noaptea, când mă trezeau din somn invectivele lui Şuncărică adresate lunii, simţeam cum mi se strânge inima de mila lui şi nu ştiu de ce, dar aveam convingerea că de vină e numai Tanti Aspasia dacă el se îmbată în mai fiecare noapte.

Când eram mic, nimic nu mă îngrozea mai mult decât un om beat. Ceilalţi băieţi râdeau de mine. Taţii lor veneau acasă pe două cărări măcar o dată pe săptămână, aşa că erau obişnuiţi. Pe tata însă niciodată nu l-am văzut beat.

De aceea, când întâlneam pe stradă un om beat, mă cuprindea un fel de groază, ca şi când aş fi avut în faţa mea un om atins de o boală ciudată.

Am întrebat-o pe mama de ce se îmbată oamenii şi mi-a spus că oamenii beau pentru ca să uite de necazuri. Aşa am aflat că pe strada noastră sunt foarte mulţi oameni necăjiţi.

Ei, da! Copil, am descoperit cât de mulţi oameni necăjiţi sunt în mahalaua noastră nu atât după numărul celor beţi, cât mai ales după cât de des se întâmplă ca oamenii să se întoarcă acasă bălăngănindu-se de la un capăt la celălalt al trotuarului, pe urmă, pe măsură ce am crescut, după cu totul alte criterii am început să-mi dau seama cât de mulţi oameni necăjiţi sunt în mahalaua noastră. După alte, mai bine-zis, după multe alte criterii. Dar, dintre toate, cel mai sigur şi, aş spune astăzi, cel mai tragic, a fost acesta că, pentru fiecare, de la copil până la bătrân, nu exista o

aromă mai tulburătoare şi mai de râvnit decât aroma de pâine caldă. Şi nici nu se putea să fie altfel, atâta vreme cât marea majoritate a celor care locuiam în mahalaua noastră nu ne puteam procura cantitatea de pâine pe măsura hămeselii noastre.

„Bieţii oameni!, îi compătimeam. Bine că mai există băutura. Altfel, cum ar mai uita de necazuri?”

Şi fiindcă nea Şuncărică se îmbăta cam la două-trei zile, eram încredinţat că nu există un om mai necăjit decât el.

Îl iubeam pe nea Şuncărică. Cred că îl iubeam mai mult decât toţi ceilalţi băieţi. De ce îl iubeam atât de mult? Nu-i uşor de răspuns. În primul rând pentru că şi el mă prefera celorlalţi. Dacă era vorba de câştigat o întrecere, pe nimeni nu-l sprijinea ca pe mine, cu sfaturi şi îndemnuri. Apoi, cred că în dragostea ce i-o purtam intra şi foarte multă milă. Îmi era milă de el fiindcă era, din cauza lui Tanti Aspasia, cel mai necăjit om de pe strada noastră. Sunt convins că mi-ar fi fost mai puţină milă de el şi, în consecinţă, l-aş fi iubit mai puţin dacă ar fi început să se îmbete mai rar.

Într-o zi, am aflat că şi beţia lui era ciudată, ca şi întreaga lui viaţă.

Toată ziua nu se atingea de băutură. Vindea ziare, vindea lame prin cafenele şi restaurante, vindea alune la cinematograf. Cu această ultimă îndeletnicire îşi încheia activitatea de fiecare zi. Când nu-i venea chef să se îmbete, se întorcea acasă. Atunci însă, când simţea nevoia să bea, pleca de la cinematograf cu coşuleţul sub braţ pe strada cu fete. Trecea totdeauna pe acelaşi trotuar, fluierând de fiecare dată aceeaşi melodie, cu desăvârşire absent la chemările acelora din porţi. Dacă vreuna îi ţinea calea, lipindu-se profesional de el, o dădea uşurel de o parte şi pleca mai departe, fără să-i adreseze vreun cuvânt, fără să-şi întrerupă fluieratul.

Când ajungea la celălalt capăt al străzii, se oprea şi aştepta. Mult nu aştepta. O fată, totdeauna aceeaşi, îl ajungea din urmă.

Se agăţa de braţul lui şi, fără să-şi adreseze vreun cuvânt, plecau împreună. Ea mică, el uriaş. Mergeau pe

străzi, fără să-şi vorbească, parcă ar fi fost nişte spectre. Străbăteau bulevardul şi coborau, pe vad, în port. Acolo intrau în prima cârciumă şi se aşezau la o masă, faţă în faţă. Fiind un cunoscut al localului, patronul se înfiinţa cu o sticlă de vin. Le umplea paharele, apoi se depărta. Şuncărică şi femeia din faţa lui duceau paharele la gură în acelaşi timp, le deşertau în acelaşi timp şi tot în acelaşi timp le puneau pe masă, fără să schimbe un cuvânt, fără să se privească. După aceea, femeia, cu obrajii scufundaţi în palme, se punea să contemple fundul paharului gol, în timp ce Şuncărică, clipind cum îi era obiceiul, nefiresc de des, părea că încearcă să descifreze nu ştiu ce inscripţie nevăzută de pe peretele din faţa lui. După câtva timp tresărea, umplea paharele, ritualul se desfăşura exact după acelaşi tipic, pentru ca apoi din nou femeia să contemple fundul paharului gol, iar Şuncărică inscripţia nevăzută de pe perete.

Şi totul se repeta, până când goleau sticla. Atunci, Şuncărică se ridica, lăsa banii pe masă şi pleca urmat de femeie. Afară, ea se agăţa din nou de braţul lui şi plecau până la cârciuma următoare. Intrau, beau o nouă sticlă de vin şi din nou plecau.

Târziu, după miezul nopţii, după ce sfârşeau de colindat toate tavernele din port, se întorceau pe acelaşi drum pe care veniseră. La capătul străzii cu fete, exact în locul de unde se întâlniseră, femeia dădea drumul braţului care o sprijinise şi pleca, fără nici un cuvânt.

Fuseseră ore întregi împreună, colindaseră toate tavernele din port şi în tot acest timp nu schimbaseră măcar un singur cuvânt, de parcă nu ar fi petrecut doi oameni, ci două spectre.

Totuşi, un martor atent la această stranie despărţire ar fi putut observa că femeia cu care Şuncărică băuse prin tavernele din port, înainte de a se despărţi de el îi strecura de fiecare dată în palmă ceva care semăna foarte mult cu o scrisoare.

Şuncărică privea o clipă după ea, apoi, cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor, pleca spre casă, încet, fără să

se grăbească, adus de umeri, de parcă ar fi purtat în spate o greutate imensă, care izbutise să-i gârbovească până şi puternicii săi umeri.

Trecea ca un somnambul pe străzile pustii la ora aceea, cu toată făptura lui crispată parcă într-o durere pe care băutura nu izbutise s-o astâmpere. Abia când se apropia de casă, beţia părea că începe să pună stăpânire pe el Şi odată cu ea, durerea din el căpăta glas, invectivând cu furie luna şi pe cei care dormeau înapoia zidurilor şi ferestrelor cu storurile lăsate:

„... Şi tu, paciauro, ce mă priveşti aşa, ha? Ei, da, eu sunt! Eu, Şuncărică. Da, m-am îmbătat!... Şi ce dacă?

Dorm boierii? Uiuiuuu! Care eşti ăla de dormi când trece Şuncărică? Ura, trăiască Şuncărică!”

Ne jucam printre magazii de-a piraţii, când Ştefănel ne-a adus vestea, abia trăgându-şi sufletul:

— Unde sunteţi, mă? Ieşiţi să vă dau o veste grozavă. Noi l-am auzit şi am ieşit fiecare de pe unde ne ascunsesem.

— Ce se-ntâmplă, Ştefănel?, întrebă Fane.

— Mă, l-au arestat pe nea Şuncărică! Cică l-au ridicat de pe stradă.

— Mă, nu minţi?, se îndoi Fane, privindu-l ameninţător.

— Să-mi sară ochii dacă mint!

— Şi tu de unde ştii?

— Păi ştie toată strada. Vestea a adus-o nenea Marinache.

— S-o fi încăierat cu cineva azi-noapte, căci iarăşi a venit beat, îşi dădu cu părerea Fane. Numai să nu-l fi ucis. Are un pumn cât un baros.

Vestea nu ne impresiona prea mult. Eram încredinţaţi că pe el care nu era în stare să facă rău nici unei muşte, nu era posibil să-l ameninţe vreo primejdie reală.

Ştefănel însă rânji batjocoritor că Fane putea face o presupunere atât de năstruşnică şi, căutându-mă cu privirea, mi se adresă:

— Ştii de ce l-au arestat? Cică el l-a ucis pe taică-tu. Vestea aceasta, neaşteptată şi atât de uluitoare, mă făcu să mă clatin. O clipă am crezut că voi leşina. N-a fost însă

decât o slăbiciune de moment. Când mi-am revenit – şi mi-am revenit repede – am rupt-o la fugă. Fugeam cât mă ţineau puterile şi hohoteam de plâns. În mine nu era decât un singur gând, care durea, durea ca o rană: gândul că Şuncărică, cu desăvârşire nevinovat, ar putea să fie condamnat pentru o crimă pe care eu o făptuisem. Până acum tăcusem. Avusesem tăria să încui în mine teribila taină. Acum însă, când un nevinovat era în primejdie să ispăşească în locul meu, trebuia să vorbesc. Şi aceasta cu atât mai mult, cu cât era vorba de Şuncărică, prietenul nostru, al copiilor, care îmi era atât de drag.

Cum trebuia să procedez, nu-mi era clar. Ştiam doar atât: că trebuia să mărturisesc adevărul, ca să-l scap pe Şuncărică.

Am urcat dealul în goană, hohotind acelaşi plâns deznădăjduit, şi deodată m-am trezit acasă la nea Şuncărică, în faţa Aspasiei. Acum, când aştern pe hârtie întâmplările de atunci, îmi dau seama că ţâncul de mine nu a greşit adresându-se Aspasiei. Tanti Aspasia era nevasta lui nea Şuncărică şi pe cine altcineva mai mult decât pe ea l-ar fi putut interesa ceea ce aveam de gând să mărturisesc? Destăinuirea mea îi scăpa doar sigur omul de puşcărie.

Bineînţeles, nu m-am gândit la toate acestea atunci, când am dat buzna în casa lui Tanti Aspasia. Dar instinctul care mă călăuzise acolo nu greşise, deoarece tot acolo aş fi ajuns chiar dacă aş fi reflectat îndelung, şi nu cu mintea unui băiat de paisprezece ani, ci cu aceea a unui om în toată firea.

Când am dat buzna în casă, am găsit-o pe Tanti Aspasia aplecată asupra unei valize care se afla deschisă pe pat.

— Ce s-a întâmplat, băieţaş?, mă întrebă ea. Ce dai aşa buzna în casele oamenilor?

Vocea ei era aspră şi privirea pe care mi-o aruncă, severă ca a unei profesoare.

Îmi aduc aminte că ceea ce m-a izbit neplăcut a fost nu primirea neprietenoasă, ci faptul că nu-mi ştia numele. Altfel, desigur, nu ar fi întrebuinţat cuvântul „băieţaş”. Dar

imediat am găsit explicaţia. Mi-am adus aminte că Tanti Aspasia îşi petrecea mai tot timpul citind sau îngrijindu-şi hulubii, aşa că era normal să nu ştie cum mă cheamă. Dimpotrivă, ar fi fost de mirare dacă s-ar fi întâmplat altfel.

— Sărut mâna. Tanti Aspasia!, am început când mi-am mai putut trage sufletul, fiindcă tot drumul venisem numai într-o goană.

— Haide, spune, ce vrei?

Bineînţeles, o asemenea primire nu era de natură să mă încurajeze în hotărârea pe care o luasem. Totuşi, bâiguii:

— Tanti Aspasia, am auzit că l-au arestat pe nea Şuncărică. Cică…

— Da, l-au arestat. E o greşeală şi fără îndoială că or să-i dea drumul, îmi răspunse foarte liniştită, continuând să-şi facă valiza. Dar asta nu-i o treabă care să privească pe un băiat ca tine.

— Desigur! Dar… eu ştiu că e o greşeală. Tanti Aspasia. Nea Şuncărică nu l-a ucis pe tata!

— Ce tot bâigui, băieţaş? Ce legătură are arestarea lui… bărbatu-meu cu moartea lui taică-tu?

Şi pentru prima dată de când îi păşisem pragul se opri din lucru, privindu-mă, cred, compătimitor.

— Păi. Tanti Aspasia, cică din cauza asta l-au arestat. Dar eu ştiu precis că nu el l-a omorât. Acela care l-a omorât…

Dar Tanti Aspasia nu părea deloc curioasă să afle cine era adevăratul ucigaş.

Curiozitatea ei se manifestă într-o altă direcţie, care mie mi se păru cu totul lipsită de sens:

— Şi de unde ştii tu că… bărbatul meu a fost arestat pentru că l-ar fi ucis pe taică-tu?

— Păi, Tanti Aspasia, toată lumea ştie!

— Toată lumea!, repetă Tanti Aspasia cu un ton dispreţuitor. Care toată lumea?

Întrebarea mă puse în încurcătură. De fapt, avea dreptate Tanti Aspasia. „Toată lumea” era de fapt Ştefănel Dacă Ştefănel deţinea vestea de la vreo babă din mahalaua noastră, una din acelea care din prostie, surzenie sau mai ştiu eu din care alte motive răstălmăcesc toate?

Dar imediat mi-am spus:

„Nu e el Ştefănel băiatul prost care să se ia după o babă nătângă şi surdă! Şi dacă a auzit, într-adevăr, de la nea Marinache, atunci sigur că-i adevărat. Nu sunt mulţi oameni ca nea Marinache!”

Şi tare pe raţionamentul pe care îl făcusem în gând, i-am răspuns:

— Toată lumea din port. Tanti Aspasia! Matale ştii că în port totul se află.

— Aşa!, făcu Tanti Aspasia, privind parcă descumpănită pe fereastră.

Acum, când aştern pe hârtie aceste întâmplări şi când, parcă mai mult ca oricând, îl văd şi îl înţeleg pe băiatul care am fost atunci, îmi explic de ce am alungat bănuiala pe care mi-o trezise întrebarea Aspasiei, de ce am fost atât de categoric în răspunsul pe care i l-am dat. Într-un fel, am minţit-o spunându-i că toată lumea din port cunoaşte motivul pentru care a fost arestat omul ei. Dar în acelaşi timp, m-am minţit pe mine însumi. Minţisem, şi mă minţisem pentru că voiam ca, într-adevăr, să planeze asupra lui Şuncărică o asemenea bănuială. Voiam acest lucru, pentru că, în clipa aceea, taina pe care atâta vreme, şi cu atâta grijă, o păstrasem ascunsă în mine se voia mărturisită. N-o mai puteam ascunde. Faţă de unchiul Iancu, faţă de mama, faţă de cealaltă lume izbutisem să păstrez taina. Acum, însă, în faţa acestei femei, al cărei bărbat fusese arestat pentru o vină de care era străin, nu mai puteam tăcea. Nu mă gândeam şi nici nu-mi mai păsa ce avea să se întâmple după aceea cu mine. Mai mare, mai de nestăvilit decât teama de consecinţe era nevoia de a mărturisi adevărul, de a mă elibera de istovitoarea povară care îmi apăsa sufletul…

Şi am mărturisit. I-am povestit tot. I-am povestit cum am plecat în noaptea aceea cu furtună înspăimântătoare să caut comoara în ruină, cum mi-a ieşit înainte tata, pe care, luându-l drept o arătare, înnebunit de frică, l-am pălit în cap cu hârleţul. I-am povestit ce mi s-a mai întâmplat după aceea.

La început. Tanti Aspasia mă ascultă atent, uitând să mai îndese în valiză obiecte de îmbrăcăminte. Dar, după câtva timp, îşi reluă ocupaţia până când nu mai încăpu nimic în valiză. După ce valiza fu închisă – şi pentru ca operaţia aceasta să reuşească, Tanti Aspasia trebui să se lase cu toată greutatea corpului pe capacul valizei – începu să se îmbrace. Ca să se îmbrace, începu prin a se dezbrăca. Şi făcu acest lucru de parcă ar fi fost singură. Îşi scoase capotul şi rămase într-un combinezon scurt mult deasupra genunchilor. Îşi puse portjartierul apoi începu să-şi îmbrace ciorapii. Ciorapi lungi, care îi acopereau aproape în întregime coapsele. Făcea toate acestea fără să-i pese de mine. De altfel, absorbit de spovedania mea, nici nu prea observam ce se petrece în jurul meu.

Nu ştiu cât a durat spovedania mea. Îmi amintesc numai că, atunci când am sfârşit. Tanti Aspasia terminase să-şi pună ciorapii, să-şi încalţe pantofii cu toc înalt şi că aşa, aproape goală, începuse să se pudreze în faţa unei oglinzi care avea prinse în rama ei câteva fotografii decolorate.

— Dacă am să spun la poliţie cele ce ţi-am povestit matale, desigur că au să-i dea drumul lui nea Şuncărică. Nu-i aşa. Tanti Aspasia?

Acestea fură cuvintele cu care îmi încheiai spovedania.

Tanti Aspasia, care sfârşise probabil şi ea cu pudratul lăsă pufuleţul într-o pudrieră mare de alabastru şi, răsucindu-se cu scaun cu tot, îmi spuse cu o voce care sună aproape duioasă:

— Apropie-te, băieţaş!

M-am apropiat. Mă săltă pe genunchi şi, îmbrăţişându-mă, murmură, parcă mai mult pentru sine:

— Bietul băieţaş! Bietul băieţaş!

Şi eu, cu obrazul culcat pe sânul ei gol şi tare, îmi spuneam că în braţele ei e mult mai bine, infinit mai bine decât în ale mamei.

— Deci, tu eşti Ducu, băiatul răposatului domn Mănăilă! …

— Da, Tanti Aspasia!, confirmai, căutând să-mi culcuşesc şi mai bine obrazul între sânii goi şi tari.

— Şi vrei să-l scapi pe… nea Şuncărică, nu-i aşa?

— Da, Tanti Aspasia! Nea Şuncărică mi-e tare drag. De ce să pătimească dacă nu e vinovat? Eu sunt copil. Şi apoi, parcă am vrut să-l omor pe tata? Mi-era atât de frică!… Am crezut că e o arătare şi atunci, de frică, l-am pălit cu hârleţul. Poate că mi-or da o pedeapsă mai uşoară.

Ce mult simţeam nevoia să plâng! Să plâng, cuibărit acolo, la pieptul cald şi aromitor al nevestei lui Şuncărică. Dar nu puteam plânge. Şi, cine ştie! Poate că n-am putut plânge tocmai pentru că mă ţinea în braţe o femeie aproape goală şi pentru că, instinctiv, căutam culcuş obrajilor mei între sânii albi şi catifelaţi.

— Ei bine, dragul meu, dacă ţi-e drag nea Şuncărică, nu în felul acesta îi poţi fi de folos. Dacă l-au arestat pentru ceea ce spui că se zvoneşte în port – şi spunând acestea Tanti Aspasia zâmbi tare ciudat – îşi va dovedi el nevinovăţia, n-ai tu grijă, fără să mai fie nevoie să depui tu mărturie, sărman băiat ce eşti!… Toată povestea ta… cine ar putea-o crede?

— Îţi jur. Tanti Aspasia, că aşa s-a întâmplat!

— Bine, bine, Ducule. Să lăsăm asta. Dacă vrei să-l ajuţi pe nea Şuncărică, atunci va trebui să faci ceea ce am să-ţi spun eu. Vrei, Ducule dragă?

Miroseau aşa frumos sânii şi mă simţeam atât de bine în braţele ei, încât aş fi fost în stare să fac orice pentru Tanti Aspasia.

— Am să fac. Tanti Aspasia, tot ce-mi vei cere, ca să-l scăpăm pe nea Şuncărică.

— Eşti un băiat bun, Ducule. Şi să ştii că nea Şuncărică ţine la tine mai mult decât la ceilalţi copii. Mi-a spus-o el în mai multe rânduri. Când o scăpa, are să-ţi facă el nişte zmeie şi nişte puşcoace cum numai el ştie, să crape de ciudă ceilalţi băieţi. Dar ceea ce am să-ţi spun acum trebuie să rămână numai între noi. Nimeni nu trebuie să afle. Înţelegi, Ducule?

— N-am să spun la nimeni. Tanti Aspasia.

— Orice s-ar întâmpla?

— Da, Tanti Aspasia!

— Chiar dacă cineva ţi-ar cere să spui?

— Chiar şi atunci. Tanti Aspasia.

— Trebuie să-mi juri, Ducule!

— Îţi jur pe viaţa mamei mele. Tanti Aspasia, că nimeni nu va afla nimic, chiar dacă m-ar sili cineva să spun. Acum mă crezi?

— Te cred, Ducule. Eşti un băiat minunat. Nu trebuie însă să-mi iei în nume de rău că te-am pus să juri. E viaţa lui nea Şuncărică în joc. Dacă tu vorbeşti, atunci... Dar dacă mi-ai jurat pe viaţa mamei tale, ştiu că n-ai să pălăvrăgeşti.

Mă strânse în braţe, mă sărută pe frunte apoi continuă:

— Dragă Ducule, eu trebuie să plec din oraş. N-am să lipsesc decât două zile. Mă duc să aduc proba nevinovăţiei lui nea Şuncărică. Dar nu trebuie să se ştie că am plecat. Dacă prind de veste cei de la poliţie, mă arestează şi pe mine. Înţelegi?

— Înţeleg. Tanti Aspasia!

Cu alte cuvinte, dacă mă văd în gară cu valiza asta, sigur că pun mâna pe mine. Vasăzică, eu trebuie să plec de aici ca şi când m-aş duce în oraş după treburi. Ce vreau eu de la tine? În primul rând, să dai o fugă până la cafeneaua lui Mustafa şi să vezi dacă nu cumva printre clienţii lui – îi cunoşti pe toţi fiindcă, de obicei, sunt oameni din mahalaua noastră – nu e vreunul pe care nu l-ai mai văzut. Mai ales să fii atent la mesele din stradă. Fiindcă dacă cineva străin a poposit la cafeneaua lui Mustafa, apoi, mai mult ca sigur, acolo ai să-l găseşti. După aceea, fie că dai sau nu de cineva la cafenea, mai faci un drum până la capătul străzii dinspre oraş. Uită-te bine împrejur şi de-a lungul străzii celeilalte, dacă nu zăreşti pe careva aşteptând, ascuns în umbra vreunei porţi, de după vreun copac sau, pur şi simplu, plimbându-se de colo-colo. Deocamdată atâta îţi cer. Haide, du-te şi întoarce-te cât mai repede!... Gândeşte-te însă că, dacă vrei să-l scăpăm pe nea Şuncărică, va trebui să te achiţi de însărcinarea pe care ţi-am dat-o, fără ca, în cazul când dai de vreun străin, acesta să miroasă ce vânt te aduce pe acolo. Ai să poţi, dragul meu?

— Tanti Aspasia, n-ai nici-o grijă!

— Atunci du-te şi Dumnezeu să-ţi ajute!

Am plecat. Însărcinarea dată de Tanti Aspasia îmi plăcea. O consideram ca un joc, un joc nou care mă pasiona tocmai pentru că, jucându-l aveam drept parteneri nu copii ca mine, ci oameni mari: Tanti Aspasia, eventuali poliţişti, unul la cafeneaua lui Mustafa, celălalt pândind la capătul străzii. De câte ori, în jocurile noastre, împletind fantezia cu unele întâmplări văzute la cinematograf, nu creasem situaţii identice... Numai că, de data asta, jucam un joc adevărat. Fiindcă nu mi-a fost deloc greu să înţeleg că Tanti Aspasia voia să ştie dacă nu cumva cei care-l arestaseră pe Şuncărică n-o supravegheau şi pe ea. De aceea, pentru că, pe de o parte, jocul îmi plăcea nespus, iar pe de alta, pentru că Tanti Aspasia îmi atrăsese atenţia, am căutat să aflu ceea ce o interesa, fără ca, eventual, oamenii poliţiei să prindă de veste.

Sărind într-un picior şi, în acelaşi timp, străduindu-mă ca la fiecare săritură să împing cu celălalt picior o piatră înainte, m-am apropiat de cafeneaua lui Mustafa.

Bătrânul cafegiu dormita înapoia tejghelei în aşteptarea muşteriilor. Bucuros de acest rezultat, am plecat să aflu care este situaţia la celălalt capăt al străzii. Dar nici aici vreo urmă de poliţist. Deşi ardeam de nerăbdare să comunic rezultatul, precaut, n-am revenit la Tanti Aspasia decât după ce m-am convins că nici un ochi nu mă vede.

Am găsit-o aşteptându-mă, îmbrăcată, gata de plecare.

— Ei?, mă întrebă ea, şi nerăbdarea i se citea în ochi.

— Tanti Aspasia, nici la cafenea şi nici în colţul străzii n-am văzut pe nimeni.

— Te-ai uitat bine? Eşti sigur?

— Nici-o grijă. Tanti Aspasia. Nu te urmăreşte nimeni!

Tanti Aspasia deschise gura, cu intenţia parcă de a dezminţi o asemenea presupunere, dar renunţă. Schiţând un început de zâmbet, îmi spuse:

— Dragă Ducule, eşti un băiat de treabă şi tare deştept. Ne-ai făcut un mare bine, mie şi lui nea Şuncărică. Dar va trebui să ne mai dai o mână de ajutor. Eu am să plec acum.

Uite, am aici două scrisori. Cu asta mică în plic alb dai fuga în port până la şantanul lui Budileanu. Acolo întrebi de nea Gheorghiţă, chelnerul, şi îi dai scrisoarea. Nu-i spui cine te-a trimis şi nici el nu are să te întrebe, pe astălaltă, în plic albastru... Ei, dar, ia spune-mi, Ducule dragă! Ai putea tu, pe la unsprezece noaptea s-o ştergi de acasă, fără ca maică-ta să prindă de veste? Vreau să spun, de când cu întâmplarea aceea nenorocită, nu cumva maică-ta te ţine din scurt?

— Mama e bolnavă. De altfel, ea are încredere în mine. Pe de altă parte, nici nu-i dau motiv să mă ţină din scurt, pentru că, de când m-am întors de la spital, cum se întunecă, mă adun singur de pe uliţă. Ceilalţi băieţi râd de mine, dar mie nu-mi pasă.

— Şi de ce? Nu cumva, după cele ce ţi s-au întâmplat ai prins frică de întuneric? În acest caz, nu ştiu cum ai putea să ne fii de folos.

Şi Tanti Aspasia se întunecă dintr-odată. Dar nu acesta era motivul pentru care mă adunam singur de pe uliţe odată cu căderea întunericului. Mai bine-zis, nu acesta era motivul hotărâtor. E drept, îmi era frică, puţină frică. Dar nimic nu-mi amintea mai mult de hidoşenia faptei mele decât întunericul. De aceea, preferam să fiu acasă, în patul meu şi acolo, ascuns sub plapumă, să pot plânge sfâşiat de remuşcări. Plânsul îmi făcea bine. Mă uşura, oarecum. Îmi da tăria să pot ascunde şi pe mai departe teribila taină pe care numai lui Tanti Aspasia avusesem curajul să i-o mărturisesc.

Observând cât de necăjită era, am căutat s-o liniştesc:

— Tanti Aspasia, nu mi-e frică de întunericul nopţii în aşa măsură încât să nu fiu în stare să fac tot ceea ce-mi vei cere. Spune-mi în ce fel îi pot fi de folos lui nea Şuncărică şi n-are să-ţi pară rău că te-ai încrezut în mine.

Tanti Aspasia se hotărî destul de greu. Cred că ceea ce o hotărî însă fu faptul că între două rele era nevoită să aleagă pe cel mai puţin rău.

— Dragul meu – vorbi ea în cele din urmă – tu cunoşti cantonul de lângă cimitir?

— Îl cunosc. Tanti Aspasia.

— Şi ai să ai curajul să fii la canton cam pe la orele unsprezece din noapte? Gândeşte-te bine! Ca să ajungi acolo pe jos, vei avea de mers aproape o oră.

Înainte de a-i răspunde m-am gândit bine, aşa cum îmi ceruse Tanti Aspasia. Am făcut în prealabil drumul în închipuire. Am mers pe strada Fregatei, am străbătut o bună parte din bulevard, apoi pe celelalte străzi, până am ajuns la linia ferată. Am mers de-a lungul zidului cimitirului şi puţin mai încolo, unde se terminau casele, am dat de canton. În închipuire, trecând pe lângă zidul cimitirului, inima a început să-mi bată mai tare, dar mi-am continuat drumul. Şi am ştiut că şi la noapte, când voi străbate acelaşi itinerar, atunci când voi trece pe lângă zidul cimitirului, inima avea să-mi bată ceva mai tare, dar nu aveam s-o rup la fugă înapoi.

— Tanti Aspasia, voi fi la noapte la canton. Spune-mi, ce trebuie să fac?

— Mai nimica, dragul meu. Vei lua o piatră, vei înfăşură scrisoarea pe care ţi-am dat-o, adică plicul albastru, şi-o vei lega bine cu sfoară. Apoi te vei apropia de canton atât cât vei crede că e necesar ca să poţi nimeri cu piatra în fereastră şi...

— Înţeleg! Va trebui ca, spărgând sticla ferestrei, piatra cu scrisoarea să ajungă în mâna cantonierului. Nu-i aşa?, întrebai înveselit, pentru că în clipa aceea nu-mi spuneam de ce trebuie să procedez astfel, ci pur şi simplu pentru că mă amuza jocul.

— Exact!, replică Tanti Aspasia.

— Şi după aceea?

— După aceea o rupi la fugă. De altfel, îţi poţi uşor pierde urma, ascunzându-te în porumbişte. Spune-mi, crezi că ai să poţi duce la îndeplinire această însărcinare? N-are să-ţi fie frică?

— Nu-mi va fi frică. Dă-mi scrisoarea şi îţi jur că înainte de miezul nopţii ea va zbura prin fereastră drept pe masa cantonierului.

— Dragul meu, nu e nevoie să-mi juri. M-ai convins să am încredere în tine. Numai că scrisoarea nu trebuie să ajungă sub ochii cantonierului nici mai devreme de zece minute înainte de miezul nopţii, dar nici mai târziu. Ceas n-ai, aşa-i? Ei bine, ia ceasul ăsta. Merge exact. Când el îţi va arăta că mai sunt zece minute până la miezul nopţii, azvârli piatra cu scrisoarea. Cadranul e cu fosfor, aşa că te vei putea folosi de el şi pe întuneric… Şi acum, dragul meu, o ultimă rugăminte. Aşteaptă puţin!

Dispăru pentru puţin timp în camera alăturată. Când se întoarse, ţinea în mână un porumbel alb, de toată frumuseţea.

— După cum ţi-am spus – începu ea, dându-mi porumbelul – intenţionez să părăsesc oraşul şi să lipsesc vreo câteva zile. Ce te rog eu pe tine. Ia hulubul ăsta, ţine-l până poimâine şi poimâine, înspre prânz, dă-i drumul. Dar nu mai curând de poimâine. Ştii, noi avem un prieten la Buzău, care iubeşte hulubii tot aşa de mult ca şi noi. Prietenul nostru e un mare învăţat şi scrie la o carte despre hulubi. Acum, prietenul nostru studiază viteza cu care zboară diferitele soiuri de hulubi. Acesta pe care îl vezi se pare că face parte dintr-un soi care are zborul cel mai iute. Ne-am înţeles cu prietenul nostru să-i dăm drumul poimâine, ca el să poată calcula viteza cu care va străbate distanţa până la el. Vezi că, atunci când ne-am înţeles, nu am ştiut ce nenorocire avea să se abată asupra lui nea Şuncărică. De aceea, ca să nu aştepte prietenul nostru zadarnic şi ca să nu fie necăjit, închipuindu-şi că hulubul a fost înhăţat de vreun uliu, te-aş ruga să-i dai tu drumul, aşa cum ţi-am mai spus, poimâine. Vrei?

— Mai încape vorbă. Tanti Aspasia!

— Îţi mulţumesc, dragul meu! Eşti un băiat de nădejde. Nea Şuncărică şi cu mine niciodată nu vom uita binele pe care ni l-ai făcut. Acum ia hulubul. Vârâ-l în buzunar, să nu te vadă careva cu el. Aşa!… Acum vino să te îmbrăţişez!…

Mă îmbrăţişă, mă sărută pe ambii obraji, apoi îmi spuse:

— Acum, du-te! Şi nu uita, Ducule, că mi-ai jurat. Nimănui nici un cuvânt!

Am sărutat-o şi eu şi am dat să plec. În prag mi-am amintit de valiză. Tanti Aspasia se pregătea să plece fără ea.

— Şi valiza. Tanti Aspasia?

— Nu purta tu grija ei...

4
Luna ştie, dar nu spune

Curios s-o văd pe Tanti Aspasia plecând, am rămas pe stradă, afectând de departe un interes deosebit pentru şotronul pe care-l jucau câteva fetiţe. Acestea, măgulite de atenţia pe care le-o acordam – toţi băieţii, fără excepţie, manifestau un dispreţ suveran faţă de toate jocurile fetelor, dar mai ales faţă de şotron – se maimuţăreau în aşa fel şi scoteau asemenea strigăte care voiau să însemne tot atâtea manifestări de prematură cochetărie, încât aveam mare poftă să mă duc să le trag de coade şi să le stric jocul. Şi poate că n-aş fi rezistat ispitei dacă Tanti Aspasia ar fi întârziat mai mult. Spre norocul lor însă, nu se lăsă mult timp aşteptată.

Din poartă, privi o clipă în dreapta, în stânga, apoi porni hotărâtă spre capătul străzii ce ducea în oraş, fără să se grăbească şi parcă dinadins mai încet decât îi era mersul obişnuit. Avea o batistă în mână pe care o ţinea mai tot timpul la ochi, parcă să şi-i zvânte de lacrimile care şiruiau. Şi eu, care abia o părăsisem, fără să fi observat, cât timp stătusem la ea, măcar o lacrimă înroşindu-i ochii, am înţeles mai mult din instinct că plânsul era prefăcut şi Tanti Aspasia, din motive pe care nu le cunoşteam, ţinea neapărat să fie văzută plângând.

Indiferent de motive, rezultatul compensa efortul. Fu văzută de ţaţa Domnica, nevasta lui nenea Neculai Opincă,

mecanic pe un remorcher. Ţaţa Domnica o lăsă să treacă fără să-i adreseze vreun cuvânt, dar după ce Tanti Aspasia se îndepărtă, îşi şterse la rândul ei ochii cu un colţ al basmalei şi, intrând în curte, o strigă peste gard pe vecina ei, ţaţa Aglaia, ca să-i povestească cât de nenorocită era Aspasia lui Şuncărică.

„Plângea, soro, de parcă omul i-ar fi mort!…”

Lăsând pe cele două ţaţe s-o compătimească în voie, am şters-o acasă, să mă descotorosesc de hulub. I-am găsit o ascunzătoare în podul casei, apoi am tulit-o în port să mă achit de cea de-a doua însărcinare pe care mi-o dăduse Tanti Aspasia: să predau scrisoarea cu plicul alb chelnerului Gheorghiţă de la taverna lui Budileanu.

Când am ajuns, începuse să se înnopteze. Cârciuma era plină de lume. Marinari, hamali, lucrători de la rizerie, pescari lipoveni, barcagii. Îmi era frică să intru, de teamă să nu dau înăuntru de vreun cunoscut. Şi cum stăteam eu în stradă, neputându-mă hotărî dacă să intru sau nu, întâmplarea îmi veni în ajutor.

Unul dintre băieţii pe care îi văzusem prin fereastră alergând pe la mese, cu pahare şi sticle, ieşi să cumpere nişte ţigări de la un debit din apropiere.

— Ascultă, e aici la voi un chelner Gheorghiţă?, l-am întrebat.

Băiatul, care era cu mult mai mare decât mine, mă măsură din cap până în picioare înainte de a catadicsi să-mi răspundă.

— Este, mă, cap de oaie. (Am înţeles că-mi spune aşa din cauza părului alb.) Şi ce ai tu cu el?

— Am să-i dau ceva. Vrei să-l chemi puţin afară? Băiatul mă măsură din nou din cap până în picioare şi spuse parcă mai mult pentru sine:

— Cine dracu’ ai mai fi şi tu! Până acum nu te-am mai văzut. Apoi, parcă dintr-odată înveselit: Şi zici că ai treabă cu nea Gheorghiţă? Bine, ţi-l trimit acuşi!

Şi, într-adevăr, câteva clipe mai târziu, un om ieşi în stradă, căutându-mă cu privirea.

— Tu mă cauţi?, mă întrebă când dădu cu ochii de mine.

— Domnul Gheorghiţă?

— Eu!

I-am dat scrisoarea şi pe urmă, aşa cum îmi ceruse Tanti Aspasia, am plecat. Am plecat înciudat că băiatul de la cârciumă mă făcuse cap de oaie şi eu, din cauza însărcinării pe care mi-o dăduse Tanti Aspasia, nu putusem reacţiona.

Liniştea şi somnul biruiseră cu desăvârşire pe strada noastră, când am pornit spre canton. Drumul a durat aproape o oră, cu ocolişuri, pentru că mă feream de sergenţii de stradă. Şi aşa cum prevăzusem, teamă mi-a fost numai atunci când am trecut pe lângă zidul care împrejmuia cimitirul.

Am ajuns cu un sfert de oră înainte. Şi fiindcă aveam timp suficient, m-am putut strecura până în imediata apropiere a cantonului. Sarcina era mult mai uşoară decât mă aşteptasem, pentru că porumbiştea începea chiar din spatele cantonului. Iar ca să nimeresc fereastra era, de asemenea, un fleac pentru mine, care îmi dovedisem în nenumărate ocazii îndemânarea, spărgând becurile felinarelor din port.

Cu ochii pe cadranul fosforescent al ceasului, am aşteptat ora indicată de Tanti Aspasia. Şi în clipa când limbile ceasornicului mi-o indicară, am azvârlit piatra cu scrisoarea. Am auzit zgomotul geamului spart, dovadă că nu greşisem ţinta. Cantonierul nu se arătă deloc, probabil ocupat să citească depeşa care îi parvenise pe o cale atât de puţin obişnuită.

După ce mi-am îndeplinit sarcina, m-am tras în porumbişte, aşteptând să văd ce se va mai întâmpla. Din ascunzătoarea mea, ţineam cantonul sub observaţie şi ar fi fost imposibil să se întâmple ceva, acolo, fără ca eu să observ.

Răbdarea nu-mi fu pusă la grea încercare. Scurt timp după aceea, l-am văzut pe cantonier ieşind din canton cu un felinar aprins în mână şi pornind ca un bezmetic printre şine. Alerga şi agita felinarul în dreapta, în stânga, poticnindu-se adesea de traverse.

La început, nu mi-am dat seama de ce agita felinarul şi nici de ce alerga printre şine. Numai când am văzut, drept în faţă, o lumină roşie care, pe măsură ce treceau clipele, creştea, creştea mereu, am înţeles de ce se grăbea atâta şi mai ales ce semnificaţie aveau oscilaţiile de pendul ale felinarului. Din faţă venea un tren şi cantonierul semnaliza ca să-l oprească.

Pe măsură ce trenul se apropia, cantonierul îşi precipita fuga, înteţea oscilaţiile felinarului, iar de la un timp începu să şi strige:

— Opreşte!… Opreşte!…

Somaţia alterna cu nişte fluierături lungi, haiduceşti.

Eu, care mă ţineam după cantonier, fără a ieşi din porumbişte, trăiam, cred, aceleaşi emoţii. Oare mecanicul avea să observe semnalele? Şi în cazul când nu, ce avea să se întâmple? O catastrofă poate. Şi în acest caz, de unde ştia Aspasia? Pentru că, până şi pentru un copil ca mine, era evident că, fără scrisoarea Aspasiei, cantonierul şi-ar fi văzut liniştit de treburile lui la canton, fără să bănuiască primejdia care ameninţa acceleratul de la miezul nopţii.

Emoţia mă gâtuia, fiecare clipă mi se părea o veşnicie. Şi trenul venea, venea, cu o viteză parcă de bolid, îmi pierdusem nădejdea că mecanicul va mai observa semnalele şi, cu ochii măriţi de groază, aşteptam clipa când monstrul de fier va trece peste bicisnicul trup al cantonierului, hăcuindu-l Dar mă înşelam. Locomotiva slobozi câteva semnale scurte, tot încetinindu-şi mersul, până când se opri cu botul abia la vreo doi metri de cantonier.

Începu un dialog între acesta şi mecanicul locomotivei, din care aflai că, la o depărtare de canton de circa o jumătate de kilometru, linia fusese smulsă. Comunicarea parvenindu-i abia în ultimul timp, nu mai avusese când să verifice linia. Abia avusese răgazul să anunţe staţia.

Nici nu sfârşi bine să dea toate explicaţiile, când o drezină ajunse din urmă trenul. Drezina îi aducea pe şeful staţiei şi pe comisarul gării. După un conciliabul care nu

dură mult, şeful staţiei hotărî ca drezina să fie transbordată înaintea trenului şi să plece în recunoaştere.

O jumătate de oră mai târziu, drezina se înapoia cu vestea că, până la proxima staţie, linia era intactă. Bănuind ca e vorba de o farsă, şeful staţiei, înjurând ca un surugiu, dispuse ca trenul să-şi continue drumul.

Locomotiva chiui prelung, apoi trenul se puse în mişcare. Şi în timp ce vagoanele defilau prin faţa mea, am văzut-o la una dintre ferestrele luminate – şi sunt sigur că nu m-am înşelat – pe Tanti Aspasia.

Privea în noapte şi surâdea unor imagini pe care numai ea le vedea.

Drumul spre casă l-am făcut mergând de-a lungul căii ferate. Era mai lung, dar mai sigur. Nu trebuia să străbat străzile mai populate la ora aceea târzie de noapte eu, un băieţaş de paisprezece ani.

M-am strecurat în oraş printr-o ulicioară care nici nu ştiu dacă avea nume şi apoi, prin spatele regimentului de artilerie, am pornit-o spre casă. Pe străzi, nici ţipenie de om. Pe sergenţii de stradă parcă îi înghiţise pământul.

Era aproape ora unu din noapte când am ajuns în apropierea morii Violatos, lătrat de toţi câinii mahalalei.

Moara se profila în dreapta, uriaşă şi întunecată. Nu se zărea decât o singură lumină, probabil la căsuţa portarului, în stânga, abia se zărea, mai măruntă, dar mai sumbră, clădirea penitenciarului, penitenciarul mi-a amintit de nea Şuncărică. Mi-l închipuiam într-una din celule, chinuindu-se pe o laviţă goală, pradă unei cumplite deznădejdi. Am lăcrimat de mila lui şi, întorcând spatele sumbrei clădiri, am început să cobor vadul. Cred că străbătusem aproape jumătate din vad, când, deodată, o împuşcătură mă făcu să încremenesc locului. În liniştea deplină a nopţii, zgomotul împuşcăturii bubui – aşa mi se păru – ca un tunet. Încă nu izbutisem să-mi revin din spaimă, când auzii o nouă împuşcătură, urmată apoi de altele. Şi fiindcă împuşcăturile se auzeau dinspre penitenciar, am înţeles imediat ce se

întâmplase. Un puşcăriaş încercase să evadeze şi fusese surprins de santinele.

„Oare va izbuti să scape?”, m-am întrebat.

Răspunsul la întrebare mi l-au dat tropăiturile soldaţilor din garda penitenciarului care porniseră, în pas alergător, în urmărirea evadatului.

Şi fiindcă tropăiturile păreau că se îndreaptă în direcţia în care mă aflam, am rupt-o la fugă, tocmai în clipa când, foarte aproape de urechea mea, piui glonţul unei carabine.

Mi-am înteţit fuga şi, tocmai când nu mai aveam decât încă o sută de metri ca să ajung jos, în port, ţignalul unui sergent de stradă îmi atrase atenţia că alergam de-a dreptul în braţele lui. Acesta, atras de zgomotul împuşcăturilor şi bănuind cam ce puteau ele să însemne, pornise să suie vadul, ca să le vină în ajutor soldaţilor.

Probabil, din cauza întunericului, sergentul de stradă nu m-a văzut decât după ce a fluierat, altfel, nu-mi explic de ce s-a folosit de ţignal ratând ocazia de a-i cădea în braţe.

Luat, ca să zic aşa, între două focuri, în loc să mă dau prins sergentului de stradă, căruia m-aş fi priceput să-i îndrug o minciună, am făcut stânga împrejur şi am început să alerg, la deal, dincotro venisem.

Bineînţeles, nu aveam de gând să mă dau prins soldaţilor. Altceva urmăream. Coborând vadul, mai adineaori, lăsasem în urmă ruinele fostei fabrici de halva „Helios”, distrusă de incendiu cu vreo câţiva ani în urmă. Trepte de piatră săpate în parapetul malului urcau până la clădirea fabricii. Ei bine, pe drumul acesta voiam să încerc să scap.

Şi, într-adevăr, am izbutit să ajung, fără ca vreunul din gloanţele trase de sergentul de stradă să mă nimerească. Odată ajuns acolo, dinspre partea lui nu mă mai pândea nici un fel de primejdie. Dincolo de fabrică începea spinarea dealului, cu suficiente tufişuri, înapoia cărora mă puteam ascunde.

Dar nu apucai să răsuflu uşurat, când observai că acum primejdia începe să mă pască de sus, din partea soldaţilor. Trăgătorii începuseră să coboare panta, strigându-se între

ei şi, din când în când, trăgând, la întâmplare, focuri de armă.

Mi-am dat seama că, dacă voiam să nu cad în mâinile soldaţilor, nu-mi rămânea decât o singură cale: să cobor dealul până jos, în port. Sperând că puţinătatea făpturii mele şi întunericul mă vor ajuta, m-am culcat la pământ şi, cu mâinile lipite de-a lungul trupului, am început să mă rostogolesc la vale ca un poloboc.

Planul mi-a reuşit şi am ajuns jos fără ca vreunul dintre soldaţi să prindă de veste. Din acea clipă, mă puteam considera ca şi salvat. Am pornit-o spre casă, dar nu atât de repede pe cât aş fi dorit, pentru că, tot rostogolindu-mă la vale, mă lovisem de nişte bolovani, o dată în coastă, altădată în umăr şi altădată în genunchi. Dintre toate loviturile, cea mai dureroasă era aceea de la genunchi. Am pornit spre casă şchiopătând, din care motiv mi-a trebuit un timp aproape dublu ca să ajung până unde trebuia să urc înapoi dealul spre casă. Şi fiindcă mă durea genunchiul şi eram tare trudit, înainte de a-l urca din nou m-am gândit să mă odihnesc un pic şi să văd ce se întâmplase cu genunchiul meu. Dar fiindcă locul era deschis, dintr-o excesivă prudenţă – de altfel, legitimă, dacă se au în vedere peripeţiile prin care trecusem – m-am tras puţin mai departe, până sub malul scobit al unei lutării părăsite.

M-am aşezat pe o moviliţă de pământ şi am început să-mi pipăi genunchiul. Era umflat şi frigea tare. Dar nu a trecut mai mult de un minut, când deodată mă auzii strigat de o voce care mi se păru cunoscută, dar pe care, în prima clipă, n-o recunoscui:

— Răducule, nu te speria! Sunt eu… Mă recunoşti?

— Matale eşti, nea Şuncărică?, întrebai, vorbind tot aşa de încet cum îmi vorbise el.

— Da, eu sunt. Fă-te încoace, măi băiete, că mi-e greu să vin până la tine!

M-am apropiat. Stătea într-o rână şi gâfâia scurt.

— Vasăzică matale evadaşi, nea Şuncărică!

— Eu, măi Răducule! Dar n-am avut noroc deplin. Un păcătos de soldat m-a rănit în umăr. Cred că mi-a rupt

clavicula. Partea proastă e că am pierdut mult sânge, şi încă mai continui să pierd. Măi Răducule, tată, vrei să-mi faci un strop de bine?

— Cum să nu, nea Şuncărică. Ce trebuie să fac?

— Să te duci s-o anunţi pe nevastă-mea că sunt aici. Eu nu mai am putere să urc dealul. Să-i spui că sunt rănit, căci la asta nu se aşteaptă, şi că sunt singur. Apoi te-i duce la culcare. Eu, măi băiete, am încredere în tine şi ştiu că n-ai să spui la nimeni că m-ai văzut. De altfel, nu-ţi cer decât să-ţi ţii gura în noaptea asta. Mâine-dimineaţă n-ai decât să vorbeşti. Eu mâine-dimineaţă am să fiu într-un loc unde ei n-au să mai poată pune mâna pe mine. Haide, măi Răducule, dă fuga şi cheam-o pe nevastă-mea.

— Nea Şuncărică, Tanti Aspasia nu mai e acasă. A plecat încă de azi de la prânz. Şi fiindcă îmi amintii de fereastra luminată a vagonului în cadrul căreia o văzusem pe Tanti Aspasia surâzând nopţii, adăugai: Mi se pare că a plecat din oraş cu trenul… cu acceleratul de la miezul nopţii.

— A plecat!… Bravo ei! Şi acum ce dracu’ facem? Ei, fir-ar al dracului de ghinion. Dacă se face ziuă fără să mă urnesc de aici, sunt pierdut. Mă înhaţă din nou.

— Da’ de ce te-au arestat, nea Şuncărică? E adevărat că te învinuiesc de a-l fi omorât pe tata?

— Asta de unde ai mai scornit-o, măi băiete?

— Păi, aşa s-a zvonit.

— Cum, măi? Chiar aşa s-a zvonit? Asta e nostim de tot.

— Dar atunci de ce te-au arestat, nea Şuncărică?

— Ei, de ce m-au arestat! Parcă eu ştiu de ce m-au arestat? Am înţeles că nu voia să-mi spună şi n-am mai insistat.

Dar dacă până acum fusesem convins de nevinovăţia lui, refuzul de a-mi spune motivul pentru care fusese arestat strecurase în sufletul meu o umbră de îndoială.

L-am privit. Ochii mi se obişnuiseră cu întunericul şi îl puteam vedea bine. Palid, cu trăsăturile crispate de durere, cu hainele murdare şi mânjite de sânge, era de nerecunoscut. Niciodată nu fusese el frumos. Dar acum arăta fioros, atât de fioros, încât, fără voie, m-am

cutremurat. Nimic nu-mi mai reamintea de nea Şuncărică, as al zmeielor şi neîntrecut meşter al puşcoacelor, sfârlezelor şi altor asemenea năzdrăvane jucării.

Dar, apoi, mila birui, pentru că, până la urmă, birui imaginea celuilalt Şuncărică, prietenul nostru, al copiilor.

— Spune-mi, nea Şuncărică, ce să fac? Cum aş putea să te ajut?

— Cum să mă ajuţi! Vezi, tocmai la asta mă gândesc şi eu. Ehei, dacă ai fi puţin mai mare... cum m-ai mai putea ajuta!...

— Spune, nea Şuncărică! Poate că nu sunt chiar atât de mic, pe cât crezi, ca să nu te pot ajuta, poate că până la ora asta n-am tăiat frunze câinilor, ci oi fi făcut unele lucruri pentru care m-ar putea pizmui chiar băieţi mult mai mari decât mine.

— Ce vorbeşti! Chiar mă miram eu, pe unde mi-oi fi umblând tu până la ora asta.

Dar din felul cum vorbea mi-am dat seama că nu mă lua în serios şi că nu era curios deloc să afle cu ce mă îndeletniceam până a nu-l întâlni.

Se ştie că lăudăroşenia este un păcat de care nu s-au putut feri – cu rare excepţii – nici măcar spiritele cele mai luminate. Şi dacă aşa stau lucrurile, nu e de mirare că eu, un băiat de paisprezece ani, nu am putut rezista ispitei de a mă lăuda oleacă faţă de nea Şuncărică.

— Nea Şuncărică, oare chelnerul Gheorghiţă de la taverna lui Budileanu n-ar putea să-ţi dea o mână de ajutor?

Amintii de chelnerul Gheorghiţă pur şi simplu pentru a mă lăuda. Nu eram deloc sigur că el l-ar fi putut ajuta. Dar voiam să-l văd mirându-se, întrebându-mă de unde îl cunosc şi atunci eu să-i povestesc toate peripeţiile prin care trecusem. Faptul că-i jurasem lui Tanti Aspasia să păstrez un desăvârşit secret nu mi se părea o opreliştе care privea şi pe soţul ei.

Dar surprinderea lui nea Şuncărică se manifestă într-o asemenea formă, încât îmi regretai imediat lăudăroşenia.

Ridicându-se în capul oaselor şi apucându-mă cu mâna sănătoasă de umăr, începu să mă scuture atât de tare, încât pur şi simplu ameţii.

— Plod afurisit ce eşti! Ia spune-mi, ce ştii tu despre chelnerul Gheorghiţă şi de ce crezi că m-ar putea ajuta? Haide, vorbeşte o dată, vierme! Ce mai aştepţi?

A trecut însă câtva timp până să-i pot răspunde şi nu din cauza ameţelii, care dispăru imediat, ci pur şi simplu pentru că eram uluit, stupefiat. Gestul de adineaori, dar mai ales privirea nu puteau fi ale lui nea Şuncărică pe care îl cunoşteam şi pe care îl iubeam.

Nu atunci, ci mai târziu mi-am dat seama că izbucnirea lui de o clipă a fost primul prilej pe care, fără voia lui, mi l-a oferit ca să-i cunosc adevărata fire. Dar, dacă atunci nu mi-am dat seama, în schimb am simţit o strângere de inimă.

Şi cred că datorită acestei strângeri de inimă, al cărei tâlc îmi scăpa, răspunzându-i, abia m-am putut stăpâni să nu plâng.

— Ce te-ai supărat pe mine, nea Şuncărică? Parcă ce vină am eu! Tanti Aspasia m-a trimis să-i duc o scrisoare şi m-am gândit că el ar putea să te ajute. Spunea Tanti Aspasia că în scrisoare era vorba de salvarea matale.

Cuvintele mele avură darul să-l îmblânzească. Mângâindu-mă pe obraz îmi spuse:

— Iartă-mă, Răducule! Aşa îmi ies eu din fire câteodată. Vorbi aşa de încet, încât abia dacă îl auzii.

Explicaţia mi se păru stranie, pentru că până atunci nu mi se întâmplase niciodată să-l văd ieşindu-şi din fire. Dar mi se păru stranie şi pentru faptul că ceea ce-i spusesem nu mi se părea deloc că era un motiv să-şi iasă din fire.

— Minţi, nea Şuncărică!, i-am răspuns înciudat, dar numai în gând, deoarece, pentru prima dată, îmi era frică de el.

După câtva timp, întrebă:

— Oare cât să fie ceasul?

Am scos ceasul din buzunar. Era aproape ora două. Nea Şuncărică recunoscu ceasul. Mi-l luă din mână, se uită la el apoi, restituindu-mi-l mă întrebă:

— Ea ţi la dat?

— Da!

— Bine. În cel mult două ore începe să se ridice ceaţa de pe fluviu şi atunci... Dacă pleci acum, până într-un sfert de oră ajungi la Budileanu?

— Nu ştiu dacă voi putea merge chiar atât de repede, nea Şuncărică. M-am lovit la genunchi şi mă cam doare.

— Grijania mă-sii! Oare mă înconjoară un lanţ de ghinioane? Ridică-te şi încearcă dacă poţi merge.

Am tăcut câţiva paşi. Genunchiul mă mai ţinea, dar puteam să merg.

— Ei?, mă întrebă, după ce mă lăsă să fac vreo câţiva paşi.

— Am s-o scot la capăt, nea Şuncărică!

— Crezi că drumul va dura mai mult de douăzeci de minute?

— Nu cred. S-ar putea să ajung şi în cincisprezece minute.

— Perfect!... Vasăzică, cincisprezece minute până ajungi, cinci minute până îl găseşti pe Gheorghiţă şi până îi explici despre ce-i vorba. Încă cinci minute până îşi procură cele necesare. Încă un sfert de oră drumul înapoi. Să zicem încă un sfert de oră timp necesar ca să mă panseze, pe urmă... Ei da! După toate probabilităţile, mai există şanse. Haide, şterge-o, Răducule, şi cu Dumnezeu înainte! Salvarea mea, băiete, stă în picioarele tale. Ei, ei, dar era să uit esenţialul. Nu trebuie să intri în cârciumă. Tu ştii să faci ca huhurezii? Uite aşa! Şi Şuncărică imită perfect strigătul huhurezului.

Spre norocul lui, ştiam. Mă puse să repet, după el de câteva ori, apoi, mulţumit, îmi spuse:

— Te ascunzi pe undeva, pe aproape de cârciumă, şi faci de trei ori ca huhurezul. El are să te audă şi are să iasă afară. Te duci la el îi spui că sunt rănit şi că îl chem să vină aici. Dar să ia cu el tot ce trebuie ca să mă panseze. Haide, şterge-o! Iar dacă poţi să zbori, cu atât mai bine.

Am plecat repede, atât cât îmi îngăduia genunchiul. Când am ajuns, m-am uitat la ceas. Nu depăşisem cele cincisprezece minute.

Zece minute mai târziu plecam, însoţit de Gheorghiţă, chelnerul, care îşi luase o geantă mică, aidoma unei truse de medic.

Când am ajuns, la lumina unei lanterne oarbe, cu care lumină chiar Şuncărică – nu numai că nu au vrut să-i ajut, dar mi-au cerut să mă retrag ceva mai departe – chelnerul Gheorghiţă, cu o îndemânare de chirurg, i-a oblojit rana, prinzându-i tot umărul într-un adevărat corset de vată şi tifon.

N-am auzit nimic din cele ce şi-au vorbit, cât timp a durat oblojirea lui nea Şuncărică. Vorbeau tare încet şi apoi, ştiind că nu e frumos să tragi cu urechea, nici nu m-am arătat curios să aflu cam despre ce putea fi vorba în conversaţia lor şoptită.

După ce operaţia fu terminată, Şuncărică îmi ceru să mă apropii şi, mângâindu-mă pe obraz, îmi spuse:

— Dragă Răducule, iată-mă cu umărul bandajat şi ceva mai în putere ca acum o jumătate de oră. Şi aceasta datorită numai ţie. Ai făcut mult pentru mine, şi un alt băiat mai inimos decât tine nici nu cred să existe. Îţi datorez viaţa şi n-am s-o uit niciodată, poate că, într-o zi, am să mă pot revanşa, în vreun fel oarecare, deşi îţi urez să-ţi ajute Dumnezeu să nu te găseşti vreodată în situaţia de a avea nevoie de ajutorul meu.

Eu, în schimb, încă mai am nevoie de ajutorul tău, dragă Răducule. Aş spune că ceea ce ai făcut până acum pentru mine e fleac pe lângă ceea ce îţi cer să faci de-acum încolo. După cum ştii, am fost arestat azi-dimineaţă şi în noaptea asta am evadat. Nu importă motivul pentru care m-au arestat. Dar ca să le pot dovedi că nu sunt vinovat, trebuia să fiu liber, şi nu în închisoare. Dacă în cel mult o oră nu ajung într-un anumit loc, atunci sunt pierdut. Ei bine, în locul acela numai tu mă poţi conduce.

Uite ce avem de făcut. Va trebui să ne strecurăm în port. La dana nr. 15 se află o barcă. Barca asta are ramele

înfăşurate în cârpe, ca să nu facă zgomot când intră în apă. Va trebui să ajungem la barcă fără să ne simtă vreun grănicer. Treabă grea, nu-i aşa? Dar abia după aceea va începe greul. Va trebui să mergem pe apă în aşa fel încât să nu prindă de veste grănicerii şi să ne apropiem de vasul care mă va lua pe bord. După aceea, tu va trebui să te întorci singur. Dacă te simte vreun grănicer şi te somează, sari în apă şi încearcă să ajungi la mal înot. Iaca, măi băiete, ce vreau de la tine. Dacă mă ajuţi, sunt scăpat, dacă nu, mâine mă înhaţă din nou. O dată i-am păcălit eu, evadând. A doua oară vor avea ei grijă să nu se mai repete lucrul acesta.

Ei, ce spui? Gândeşte-te bine! Vrei sau nu vrei să mă ajuţi? Dacă n-aş fi rănit, mă descurcam eu singur, şi la ora asta eram de mult acolo unde trebuie. Dar cu o singură mână, şi încă cea stângă, e greu să vâsleşti, fără să faci zgomot.

Când nea Şuncărică tăcu, aşteptându-mi răspunsul, prima întrebare care îmi veni în minte fu următoarea: de ce îmi cerea mie, unui copil, să-l ajut într-o treabă atât de plină de primejdii şi nu lui Gheorghiţă, chelnerul?

Dar mai înainte de a avea timp să-mi exprim tare nedumerirea, ca şi când mi-ar fi citit gândul, Şuncărică adăugă:

— Poate că îţi pui întrebarea de ce îţi cer tocmai ţie un lucru atât de greu şi nu prietenului meu Gheorghiţă. Dragul meu, Gheorghiţă n-a pus mâna în viaţa lui pe rame. Mai mult, nu ştie să înoate. Spune şi tu dacă un asemenea ageamiu îmi poate fi de vreun folos. Nu-i aşa că nu?

A trebuit să-i dau dreptate. Un om care n-a ţinut în viaţa lui nişte rame în mână nu se poate hazarda într-o aventură atât de primejdioasă.

Era al naibii de primejdioasă. Dacă ne simţeau grănicerii? Fără îndoială, Şuncărică în nici un caz nu s-ar fi dat prins. Şi atunci grănicerii vor trage. De două ori în noaptea aceea auzisem fluierându-mi gloanţele pe la ureche. Dacă se întâmpla şi a treia oară, oare aveam să am şi de data asta

noroc? Dacă un glonţ mă nimereşte şi mă trimite să îngraş peştii? Biata mama, de durere avea să se prăpădească.

Acestea erau gândurile care îmi treceau prin minte, în timp ce Şuncărică aştepta să mă hotărăsc.

M-am uitat la el Chipul parcă nu-i mai era atât de fioros. Ochii lui mă priveau rugător. De fapt, nu ştiu dacă mă priveau, într-adevăr, rugător sau numai mi se părea. Celălalt, Gheorghiţă, chelnerul, stătea mai deoparte. Nu scotea o vorbă. Mă privea numai cu nişte ochi enigmatici şi fuma dintr-o ţigară ascunsă în podul palmei.

Şuncărică îmi simţi ezitarea. Şi atunci, ca să mi-o risipească, vorbi din nou:

— Fără tine, Răducule, sunt pierdut!

Cuvintele sunară, într-adevăr, atât de rugător şi atât de pline de deznădejde, încât mă înduioşară. Am simţit că-mi dau lacrimile.

— Bine, nea Şuncărică. Te-oi duce până la vas. Poate o da Dumnezeu să nu ne simtă vreun grănicer.

— Dacă ai să faci aşa cum te-oi învăţa, n-are să ne simtă. După atâta ghinion – grijania mamei lui! – trebuie să am şi eu un pic de noroc. Hai să plecăm! Noi o luăm înainte. Gheorghiţă vine după noi, să ne acopere fuga în cazul când va fi nevoie.

În ce fel înţelegea el că Gheorghiţă, chelnerul, ar putea să ne acopere fuga, n-am înţeles, dar nici n-am îndrăznit să-l întreb. De altfel, scurt timp după aceea, l-am pierdut din vedere pe chelner, de parcă l-ar fi înghiţit pământul.

Cât timp am mers printre magazii, primejdia a fost minimă. Aceea adevărată avea să înceapă abia în clipa când trebuia să pornim a traversa cheiul, pentru a ajunge la dană. Pe chei păzeau grănicerii. E drept, ei aveau posturi fixe. Dar nu o dată mi s-a întâmplat să aud pe câte unii învinuindu-i pe grăniceri că au ochi vultureşti şi că posturile de santinelă sunt astfel dispuse, încât întreg cheiul să fie cuprins în raza lor de observaţie. (Pe strada Mascaralei, ca şi pe alte străzi megieşe portului, erau şi din aceia care aveau motive să fie nemulţumiţi de vigilenţa grănicerilor.

Este ştiut că nu se poate concepe oraş de port fără o vie activitate de contrabandă).

Înainte de a ne hazarda pe chei, nea Şuncărică cercetă cu atenţie spaţiul gol din faţa noastră. Fluviul nu era mai departe de o sută de metri. Aceasta era distanţa pe care trebuia s-o străbatem în linie dreaptă. Liniştea era desăvârşită. Abia dacă se auzea, vag, curgerea leneşă şi neobosită a fluviului.

După ce se convinse că, deocamdată cel puţin, nici-o primejdie nu ne ameninţă, nea Şuncărică, aplecându-se la urechea mea, îmi spuse pe şoptite:

— Întrucât terenul e descoperit ca în palmă, trebuie s-o tăiem de-a dreptul. Altă posibilitate nu există. Ne vom târî până acolo, porneşte-o tu întâi! Eu vin după tine.

M-am culcat pe burtă şi am început să mă târâi. Nea Şuncărică mă urma, la un pas înapoia mea. Nu pot spune că nu mi-era frică.

Dar, în afară de frică, mă încerca un sentiment de amărăciune, înţelegeam că nea Şuncărică îmi cerea să merg înaintea lui pentru ca, în caz de primejdie, ea să se abată în primul rând asupra mea şi astfel să aibă el posibilitatea să scape prin fugă.

Era acesta al doilea prilej pe care mi-l oferea spre a-i cunoaşte adevărata fire. Şi, Doamne, cât de puţin semăna cu acel nea Şuncărică pe care îl îndrăgisem, cât de puţin semăna cu acel Şuncărică, ghiduşul inofensiv şi puţin trăsnit, de care tăceau atâta haz clienţii „Blanduziei”, cât de puţin semăna cu mătăhălosul şi caraghiosul vânzător de ziare, care debita, spre hazul trecătorilor, ultimele aventuri ale celebrei „coana Manda”.

Dar n-aş putea spune că de toate acestea mi-am dat seama atunci. Ştiu doar că ceea ce mă amăra cel mai mult era presentimentul că ceea ce fac e un lucru necinstit, de care ar fi trebuit să mă ruşinez. Zadarnic încercam să mă conving că nea Şuncărică era nevinovat, cum singur mi-o mărturisise şi că, ajutându-l să scape, îi dam posibilitatea de a-şi dovedi, în scurt timp, nevinovăţia, pentru că, mai

puternic decât toate argumentele, era sentimentul care nu mă părăsea o clipă, că fac un lucru necinstit.

Poate că, dacă nu aş fi fost frământat de asemenea gânduri, minutele acelea mi s-ar fi părut o veşnicie, conştiinţa primejdiei iminente mi-ar fi istovit, mi-ar fi măcinat nervii.

Poate că numai aşa se explică de ce atunci când am ajuns chiar pe dig şi am coborât treptele de piatră până la apă, nea Şuncărică avea obrajii leoarcă de transpiraţie, în timp ce mie abia dacă mi se umezise fruntea.

Ne-am urcat în barcă. Eu am trecut la rame, iar nea Şuncărică la cârmă. Ramele erau înfăşurate în cârpe. Înainte de a da semnalul de plecare, nea Şuncărică scrută întinderea apei, parcă spre a se orienta, apoi îmi şopti:

— Manevrează cu rama de la babord. Încet, încet, pe lângă ponton, ca să putem ieşi în larg.

Am făcut întocmai cum mi-a cerut. Câteva clipe pontonul ne camufla, şi chiar dacă ar fi trecut cineva pe chei, foarte aproape de apă, tot nu ne-ar fi putut vedea.

— Ei, acum să te văd, Răducule, ce poţi. Când ţi-oi spune gata, atunci tu volta cu toată viteza şi fără nici un fel de zgomot. Înţelegi, dacă izbutim să ne îndepărtăm de mal cincizeci de metri, suntem salvaţi. Dacă ar avea grănicerii faruri în loc de ochi, şi tot nu ne-ar putea descoperi pe o ceaţă ca asta. Să vâsleşti cu toată puterea şi să nu-ţi pese de curent. Eşti gata, Răducule?

— Gata, nea Şuncărică!

— Atunci volta cu toată puterea şi Dumnezeu să ne-ajute!...

Clipele acelea au fost cele mai grele. Vâsleam ca un disperat, şi în acelaşi timp mă străduiam să nu fac zgomot. Din clipă în clipă mă aşteptam să aud fluierând pe lângă urechea mea gloanţele. Încordarea a fost atât de mare, încât atunci când l-am auzit pe nea Şuncărică spunându-mi că am trecut de zona periculoasă, am dat drumul ramelor, cu desăvârşire istovit.

— Nu mai pot, nea Şuncărică!

— Odihneşte-te un pic, dragul meu. Ce a fost greu a trecut. Ce a mai rămas e un fleac. Uite, vezi vasul acela profilându-se prin ceaţă? Acolo trebuie să ajungem.

Cu toate că eram un băieţaş pe care un om mare putea uşor să-l ducă de nas cum poftea, mi-am dat seama, cu amărăciune, că nea Şuncărică, spunându-mi că a trecut greul, se gândea doar la el şi ignora cu desăvârşire faptul că eu trebuia să fac drumul înapoi, cu toate riscurile pe care le incumba această treabă, pe de altă parte, deşi vasul nu era departe, faptul că trebuia să vâslesc numai împotriva curentului nu era deloc uşor în halul de istovire în care mă găseam.

De oboseală şi amărăciune, mi-au dat lacrimile. Dar imediat mi-am făcut singur curaj:

„Dacă am intrat în horă, trebuie să joc acum până la capăt. Sunt obligat s-o fac pentru că trebuie să-mi salvez propria mea viaţă. Altfel, biata mama ar muri de supărare”.

Am apucat din nou ramele şi, încordându-mi puterile, am început să vâslesc împotriva curentului. Nea Şuncărică mă ajuta, folosind cârma în aşa fel încât să-mi cruţe cât mai mult forţele.

Când am ajuns lângă vas, imediat se lăsă de sus o scară de frânghie, ceea ce însemna că fusesem aşteptaţi. Nea Şuncărică apucă scara cu mâna sănătoasă şi se ridică în picioare, în barcă.

— Răducule, a venit clipa să ne despărţim. Îţi datorez viaţa şi nu am să uit niciodată acest lucru. Rămâi sănătos, îţi urez să ai acelaşi noroc şi la întoarcere! Dacă însă te simt grănicerii şi te somează, aruncă-te în apă. Te-am învăţat cum să înoţi sub apă. Şi, dacă îmi amintesc bine, dintre toţi dracii de copii, tu erai cel care izbuteai să te menţii cel mai mult sub apă. De trei ori dacă te afunzi, scapi de ei. Asta dacă te simt cât timp eşti pe apă. Când ajungi pe chei, pentru tine nu mai e nici-o primejdie. Cârpeşte-le o minciună şi or să te creadă, mai ales că n-au să găsească nimic la tine.

Un singur lucru vreau să-ţi spun. Dacă pun mâna pe tine grănicerii şi scapi vreo vorbă, bine n-are să-ţi fie. Asta aşa, ca să ştii. Şi acum, încă o dată, noroc.

Şi se pregăti să se caţere pe scară. Dar, ca şi când abia atunci şi-ar fi amintit, mă întrebă:

— Mai ai la tine ceasul pe care ţi l-a dat Aspasia?

L-am scos din buzunar şi i l-am arătat. Mi-l luă din mână şi-l azvârli în apă.

— E mai bine ca să se odihnească ceasul pe fundul apei decât la tine în buzunar. Vreau să spun că e mai prudent. Adio, dragul meu!

De data asta începu să se caţere pe scară cu atâta îndemânare, deşi nu se putea folosi decât de o singură mână, încât mi-am dat seama că n-o făcea pentru prima dată în viaţa lui.

Când a ajuns pe punte, scara fu trasă sus şi nea Şuncărică, după ce îmi mai tăcu o dată cu mâna semn de rămas-bun, dispăru vederii mele.

Am pus mâna pe rame şi m-am îndepărtat. Manevrând pe lângă proră, am aflat că vasul pe care se adăpostise nea Şuncărică purta numele de SIEGFRIED.

Iată-mă de data asta singur în barcă, înapoi, pe drumul pe care venisem, încercând să mă orientez după puţinele semne de reper care îmi stăteau la îndemână. E inutil să vă descriu emoţiile prin care am trecut până am ajuns din nou la dana nr. 15. Faptul că am izbutit să ajung exact de unde plecasem s-a datorat mai mult hazardului decât priceperii mele. Dar, indiferent cărui fapt s-a datorat această performanţă, în clipa în care am recunoscut dana şi în timp ce manevram pe lângă ponton, plimbând uşurel ramele deasupra apei, mi-au dat lacrimile. Ignorând că mai aveam de străbătut zona primejdioasă a cheiului, mă consideram salvat. De aceea, plângeam, plângeam de bucurie. Bucuria mea a fost deplină când prora bărcii, strecurându-se printre celelalte bărci ancorate acolo, se lovi uşurel de dalele digului. M-am ridicat în picioare, dar, din cauză ca mă grăbeam, am călcat prea lateral şi barca a început să se

legene în tangaj. Dar tocmai această balansare a însemnat salvarea mea.

Totul s-a petrecut fulgerător, atât de fulgerător încât mult mai târziu, din câteva imagini disparate, am putut reconstitui întâmplarea.

Iată ce s-a întâmplat: în clipa când m-am ridicat în barcă, Gheorghiţă, chelnerul, care mă pândise ghemuit pe ultima treaptă a scării ce ducea la apă, s-a ridicat şi el în picioare şi, cu o vâslă, a vrut să-mi zdrobească ţeasta. Şi dacă nu aş fi avut şansa ca, tocmai în clipa când a pornit lovitura, barca să se legene, fără îndoială că m-ar fi omorât. Dar clătinătura bărcii m-a tăcut să-mi pierd echilibrul, am căzut în apă şi vâsla nimeri unul dintre strapazanele bărcii.

M-am dat la fund, am înotat pe sub apă cât am putut şi când am ieşit la suprafaţă eram în spatele pontonului. M-am căţărat pe unul din flotoare şi, de acolo, tremurând de frig şi de frică, m-am uitat să văd ce făcuse Gheorghiţă, chelnerul.

Dar Gheorghiţă dispăruse, plecase, probabil temându-se să nu-l prindă zorile pe chei.

M-am lăsat din nou în apă şi am înotat până în dreptul scărilor. Le-am urcat şi iată-mă pe chei. Noaptea începea să se destrame, dar ceaţa era încă asemenea unui val de fum alb, rostogolindu-se fără zgomot pe dalele cheiului.

Eram atât de îndurerat, atât de istovit fiziceşte, încât ignorând cu desăvârşire prezenţa grănicerilor, am traversat cheiul în picioare, cu mâinile în buzunar, fără să mă grăbesc şi, ceea ce e mai de necrezut, fără să mă oprească cineva. Abia când am ajuns între magazii mi-am revenit şi în clipa aceea a revenit şi frica. Frica de Gheorghiţă, care încercase să mă omoare. Adineaori scăpasem numai datorită întâmplării. Dar dacă acum mă pândea pe undeva? A doua oară, desigur că nu avea să mai greşească. În orice clipă mă puteam trezi cu el apărând de după vreo magazie şi repezindu-se să mă sugrume sau să mă înjunghie. Ce aş fi putut face? Cum m-aş fi putut apăra? Să ţip? Ei şi? Aici, între magazii, cine m-ar auzi, mai ales la o oră când până şi pe dulăii de stână îi fură somnul?

Raţiunea mă îndemna să nu merg pe drumul cel mai scurt. Dar trupul refuza s-o asculte. Nu mergeam, îmi târâm paşii, istovit cu desăvârşire. Eram trudit, peste măsură de trudit, dar cu toate că eforturile fizice pe care le făcusem ar fi obosit până şi pe un om mare, totuşi truda era mai mult a sufletului bântuit de sentimente contradictorii, era a minţii mele care încerca zadarnic să găsească explicaţia logică a tuturor întâmplărilor prin care trecusem.

Şi tocmai pentru că truda din mine fu mai puternică decât raţiunea, am pornit pe drumul cel mai scurt spre casă.

Dar temerea mea nu se adeveri. Am ajuns cu bine. Am intrat pe fereastră. M-am dezbrăcat şi mi-am pus hainele la uscat pe speteaza unui scaun. De altfel, ele aproape se uscaseră pe mine. Mama dormea în camera ei şi nu m-a simţit. M-am vârât în pat şi am adormit pe dată. Când am închis ochii, întunericul începea să se destrame.

Nu ştiu câte ore am dormit. Ştiu doar că ţipătul unei sirene m-a făcut să sar în picioare. Am ieşit afară, în curte, şi m-am căţărat pe gard. Impunător, cu ambele coşuri fumegând, cargobotul „Siegfried” trecea prin faţa mea, îndreptându-se spre Galaţi. În vârful catargului flutura pavilionul cu o cruce mare, încârligată. Pe punte, câţiva mateloţi priveau nemişcaţi panorama însorită a oraşului. L-am căutat cu ochii pe Şuncărică, dar, aşa cum era şi de aşteptat, nu l-am găsit.

Când cargobotul dispăru din raza privirilor mele, amintindu-mi de toate cele întâmplate în cursul nopţii, mi-am zis:

„Dacă ziarele ar putea scrie despre toate, faima lui nea Şuncărică ar întrece-o pe cea a lui Terente”.

5
Rocambole, Gorila, contesa Mariţa et comp.

În zilele următoare se întâmplară puţine evenimente care să merite a fi consemnate. În primul rând, a doua zi, abia seara, când m-am trezit din somn şi am ieşit în stradă, curios să aflu ce se vorbeşte în legătură cu evenimentele din noaptea precedentă, primul lucru pe care îl aflai de la Fane fu că poliţia efectuase, încă în cursul dimineţii, o percheziţie în casa lui nea Şuncărică.

— Ţaţa Mina – vorbi el cu ton conspirativ – spune că au întors casa pe dos (Ţaţa Mina era una dintre vecine).

— Şi? Au găsit ceva?

— Dracu' ştie!

— Când au plecat nu i-ai văzut? Au luat ceva cu ei?

— Au plecat aşa cum au venit. Încruntaţi, cu mâinile în buzunare şi cu pălăriile trase pe ochi. Numai cât te uitai la ei şi te lua cu fiori. Au lăsat pe unul să păzească. E şi acum acolo. Hai să-l vezi şi tu.

Am plecat cu Fane. Uitându-ne printre crăpăturile gardului, l-am văzut. Omul poliţiei sta în curte, pe un scaun, şi mânca seminţe. În jurul lui, pe jos, un adevărat covor de coji.

Covorul de coji nu era un decor cu care noi nu eram obişnuiţi. Dimpotrivă, aş putea spune că el tăcea parte din specificul mahalalei noastre. Deşi gospodinele caselor

măturau de mai multe ori pe zi, totuşi, covorul de coji de dovleac sau floarea-soarelui apărea mereu în faţa fiecărei porţi. Nu ştiu motivul adevărat pentru care americanii mestecă gumă toată ziulica. Ştiu însă că, dacă la noi pe stradă, de la mic la mare, spărgeam cu toţii seminţe de floarea-soarelui sau de dovleac, o făceam pentru că seminţele au marea calitate de a-ţi amorţi foamea sau, mai bine-zis, de a uita că ţi-e foame.

Ne-am uitat unul la altul. Oamenii poliţiei, îmbrăcaţi în haine civile, nici mie şi nici lui Fane nu ne erau simpatici. De altfel, în mahalaua noastră nu exista un singur om care să-i vadă cu ochi buni. Şi asta din pricina lui nea Marinache.

Nea Marinache lucra în docuri, la silozuri, şi era „roşu”. Ce însemna să fii „roşu”, pe vremea aceea nu prea îmi era clar. După cât putusem înţelege, a fi „roşu” însemna să vrei ca stăpânirea să treacă din mâna boierilor într-aceea a muncitorilor. Şi fiindcă nea Marinache voia acest lucru, în fiecare an, cu două-trei zile înainte de 1 Mai, un poliţist în haine civile îşi făcea apariţia în mahalaua noastră ca să-l ridice.

La plecare, poliţistul era ocărât de toate femeile din mahala şi fluierat de noi, copiii, care, fără a fi „roşii”, eram cei mai indignaţi de ceea ce i se întâmpla lui nea Marinache. Şi pentru că indignarea aceasta, a noastră, se cerea satisfăcută, cei mai curajoşi dintre noi plecam să spargem globurile felinarelor de pe strada Fregatei şi de pe celelalte străzi boiereşti din imediata apropiere a mahalalei noastre.

— Iaca, asta face tot timpul, mă lămuri Fane. Când le termină, iese în poartă, strigă după cine se nimereşte, îi dă bani şi îl trimite să-i cumpere alte seminţe. Şi pe mine m-a trimis o dată. Oare de ce crezi că nu pleacă?

— Ştiu eu?

Fane găsi singur un răspuns care părea destul de plauzibil!

— Eu cred că o aşteaptă pe Tanti Aspasia. Şi-or fi făcând ei socoteala că, pe unde o fi ea şi ce o fi dregând, până la urmă tot are să se întoarcă acasă.

— Poate că ai dreptate. Cu oamenii n-au stat de vorbă?

— Ba bine că nu. Le-au tras de limbă pe alde ţaţa Mina, ţaţa Domnica, ţaţa Aglaia, tuşa Lixăndrina, ce mai, pe toată lumea. Dar ştii, au descusut pe toată lumea numai despre Tanti Aspasia. Despre nea Şuncărică n-au întrebat nimic. Mama zice că tartoriţa e Tanti Aspasia şi că nea Şuncărică numai din cauza ei pătimeşte.

— Dar despre el ce se mai aude?, am întrebat, aşa, într-o doară.

— Ce să se audă? Nimic. Zace, săracu', la puşcărie.

Am rămas cu gura căscată. Cum, nea Şuncărică evadase şi pe strada Mascaralei nu se ştia nimic? Cum era posibil lucrul acesta? „Slova", ziarul local, sigur că a scris despre evadare, probabil că Fane era un prost şi încă nu aflase.

L-am lăsat pe Fane în plata Domnului şi m-am dus să trag cu urechea la ce vorbeau femeile. Se înserase, şi pe la porţi începuseră să se adune la taclale.

O auzii pe ţaţa Mina căinându-l:

— Sărmanul om! Dacă a intrat în vreo încurcătură, apoi numai de la pricopsită de nevastă-sa i se trage. Acu' el zace în puşcărie şi ea…

— Dacă mi-e necaz de ceva – se îndârji ţaţa Aglaia – e că a putut să ne îmbrobodească atâţia ani de zile, sclifosită dracului!

— Da, tu!… Şi s-o fi văzut ce lacrimi vărsa, te cuprindea mila.

Vasăzică, nu numai Fane, ci toată lumea din mahala era încredinţată că nea Şuncărică zăcea şi acum la puşcărie.

Lăsându-le pe femei să foarfece în voie pe Tanti Aspasia, am dat fuga până la cel mai apropiat debit, al lui „nea Nae ciungul".

— Bună seara, nea Nae!

— Bună! Ce să-ţi dau?

— Vrei să-mi dai voie să mă uit un pic prin „Slovă"? N-am bani, că l-aş cumpăra.

— Na, mă! Uită-te!

Când am pus mâna pe ziar, îmi tremurau mâinile de nerăbdare. Am parcurs cu ochii tot ziarul, titlu de titlu, dar

n-am găsit nici un fel de informaţie, oricât de mică, în legătură cu evadarea lui nea Şuncărică.

„Or să scrie ei mâine!”, mi-am zis, împăturind ziarul.

M-am întors acasă. Deşi era destul de devreme, mama se pregătea să se culce, trudită de atâta robotealâ „cu ziua” pe la diferite case. Am lăsat-o să adoarmă, apoi m-am dus să verific dacă uşa e încuiată şi dacă ferestrele sunt bine închise.

Toate aceste măsuri de precauţie le luam de frica lui Gheorghiţă, chelnerul. Era suficient să închid ochii pentru ca să-l văd cu vâsla ridicată, gata să-mi sfărâme ţeasta.

Dimineaţa, când am ieşit afară, soarele aurea toate acoperişurile de pe strada Mascaralei.

În poarta casei lui Şuncărică, un alt agent, cu ţigara în colţul gurii şi pălăria dată pe ceafă, privea posomorât în lungul străzii.

Agentul cel nou a stat mai toată dimineaţa în poartă, fumând ţigară de la ţigară, zornăind, ca divertisment, nişte bani mărunţi în buzunare. Pe seară, şi-a făcut apariţia un alt agent, însoţit de un gardian. Şi în timp ce ceilalţi doi agenţi stăteau de vorbă în poarta casei, gardianul a intrat în curte, s-a cocoţat pe un scaun şi a dat jos hulubăria. După isprava asta, spre marea stupoare a vecinelor şi spre hazul nostru al copiilor, plecă cu hulubăria în spate.

Odată cu el plecară şi cei doi agenţi. Casa, sigilată, fu lăsată în paza ţaţei Mina.

Hulubul pe care mi-l lăsase în păstrare Aspasia îşi luase zborul încă de la prânz.

Dacă oamenilor de la poliţie le-ar fi venit în minte să confişte, în ajun, hulubăria lui nea Şuncărică, sunt sigur că învăţatul prieten de la Buzău ar fi aşteptat mult şi bine hulubul, care, probabil, nu numai pentru a putea fi recunoscut avea prins de picioruşul stâng un ineluş de metal auriu.

În zilele ce urmară, mai mult ca oricând îmi meritai porecla care, de altfel, ajunsese să nu mă mai supere: „Ducu-năucu!”

Cred că nu greşesc afirmând că evenimentele din noaptea evadării lui nea Şuncărică uciseseră, definitiv, copilăria din mine. Dacă şi mai înainte jocurile nu mai aveau farmecul de altădată, acum ele nu mă mai atrăgeau deloc. Mă răzleţeam de ceilalţi copii de seama mea şi până şi Fane se obişnuise cu gândul că nu mă mai are tovarăş dejoacă.

Nu ştiu de la cine a pornit întâi, dar în orice caz nu de la copii, la un moment dat se statornici convingerea aproape unanimă printre cei mari şi apoi printre cei mici că de la moartea tatei devenisem puţintel cam zănatic, (poate că originea poreclei: Ducu-năucu tocmai în această părere trebuie căutată).

Dacă mă gândesc bine, cred că aveau dreptate să mă considere altfel decât pe ceilalţi copii de seama mea. Gândiţi-vă numai câte secrete trebuia să tăinuiesc în micul şi zbuciumatul meu suflet. Gândiţi-vă câte probleme se voiau dezlegate şi veţi înţelege că nu e deloc de mirare dacă devenisem puţintel cam năuc. Cum să nu par cu gândul aiurea, când mintea mea era permanent preocupată să înţeleagă adevărata semnificaţie a întâmplărilor la care luasem parte, fără voia mea? Cine era, în fond, nea Şuncărică şi frumoasa lui nevastă? Ce legătură exista între ei doi şi chelnerul Gheorghiţă? Cine era acest individ şi de ce, atunci când i-am pomenit numele, puţin a lipsit ca nea Şuncărică să-mi scoată umărul din loc, ca şi când, numai pronunţându-i numele, aş fi comis un sacrilegiu? Cine îi ajutase lui Şuncărică să evadeze şi cine îi pregătise barca cu vâslele înfăşurate în cârpe? Şi, mai ales, de ce ziarele nu pomeniseră măcar un singur cuvânt în legătură cu evadarea? Ce era cu ceasornicul acela pe care nea Şuncărică îl azvârlise în apă, motivând că era mai prudent să se odihnească pe fundul apei decât la mine în buzunar? Dar atunci cum se împăca aceasta cu tentativa chelnerului Gheorghiţă de a mă trimite pe lumea cealaltă? Trebuia să cred că era o iniţiativă a acestuia, de care nea Şuncărică nu avusese habar?

Mai ales aceasta mă preocupa cel mai mult. Mă îndurera gândul că fusesem pur şi simplu tras pe sfoară şi că, de fapt, amândoi plănuiseră uciderea mea. Cum era oare posibil ca nea Şuncărică, omul pe care îl îndrăgiseră toţi copiii de pe strada Mascaralei, să fie atât de sadic, de monstruos sadic şi să-mi ureze noroc la întoarcere, când ştia foarte bine ce-mi pregătise el şi complicele lui?

Nu, îmi era imposibil să cred că nea Şuncărică se folosise de naivitatea mea şi că, la fel ca el se folosise şi Tanti Aspasia.

Închideam ochii şi mă vedeam în braţele ei, cu obrajii pe sânii de care mi-am amintit apoi ori de câte ori mi-am culcat obrazul pe un sân de femeie şi o auzeam cu ce accente de sinceritate îmi vorbea de nevinovăţia lui nea Şuncărică. O auzeam cum mă implora s-o ajut pentru că numai astfel va putea proba nevinovăţia lui.

Era, oare, posibil ca să găsească totuşi cineva, care urmăreşte scopuri necinstite, atari accente de sinceritate?

Şi din cauză că mintea mea era chinuită de asemenea întrebări fără răspunsuri, iar sufletul bântuit de sentimente atât de contradictorii, devenisem mai mult ca oricând Ducu-năucu!

Am redevenit ceva mai puţin năuc câteva luni mai târziu, când s-a îmbolnăvit mama de febră tifoidă. A fost internată la spital şi am rămas singur cu puţinii bani pe care mi-i lăsase. Şi banii s-au terminat repede. Ce era să fac? Să aştept mila vecinilor? Rude nu aveam. Singura rudă era unchiul Iancu. Încă mai înainte de a mă duce eu să-i bat la uşă, a venit el să mă caute. A venit şi mi-a adus un carton de prăjituri, pe unchiul Iancu niciodată n-am să mi-l pot închipui altfel decât cu un carton de prăjituri în mână. Până la ora aceea nu mâncasem încă nimic şi îmi era foame. Le-am mâncat pe toate cât ai clipi din ochi.

Unchiul Iancu se uită la mine tot timpul cu ochii umezi.

Când sfârşii, îmi spuse:

— Ducule, Ducule, sunt un nemernic!

Eu am crezut că glumeşte. Mai târziu am înţeles că vorbise serios.

Unchiul Iancu era burlac. Masa o lua pe la birturi, şi totdeauna pe datorie. Pe la birturi trebuia să-l aştept la ora prânzului, după ce ieşeam de la şcoală. În fiecare zi îmi dădea întâlnire tot la alt birt. El de la slujbă, venea direct acolo. Comanda mâncare pentru amândoi. Mâncarea lui se răcea în farfurie, spunea că-i plăcea să mă vadă mâncând. La început l-am crezut. În realitate, nu mânca pentru că nu-i era foame. Apetitul nu i se deschidea decât după ce înghiţea o anumită cantitate de alcool. În mod obişnuit, când ieşea de la slujbă se oprea la prima bodegă. Bea o „litruţă" şi pleca mai departe la altă bodegă. Abia de la a patra „litruţă" începea să i se facă foame şi comanda mâncare. Eu îi stricasem tabieturile. Ca să nu mă facă să aştept, de la slujbă venea întins la birt, unde îmi dăduse întâlnire. Aştepta să mănânc, pentru masa mea de seară comanda ceva ce se putea mânca rece, apoi mă expedia acasă, în zilele când nu mergeam la spital, parcă îl aud şi acum:

„Haide, Ducule, să vedem cum îi mai merge mamei".

De fapt, n-o puteam vedea. Era internată la contagioşi şi nu ni se dădea voie. În schimb, ajungea până la ea floarea pe care o cumpăra, în drum, unchiul Iancu. Niciodată nu s-a întâmplat să nu-i ducă măcar o floare.

— Ai auzit, Ducule? Mamei îi este mai bine. În curând are să vină acasă.

Dorea ca mama să se facă sănătoasă şi se bucura sincer că merge spre însănătoşire. Dar îi mai dorea însănătoşirea şi pentru a scăpa de corvoada de tutore. Numai după câteva zile mi-am dat seama cât de mult îl stânjenesc şi am început să mă întreb de ce anume treabă ar trebui să mă apuc ca să câştig atâţia bani cât îmi trebuiau ca să-mi asigur cele două mese pe zi.

În rezolvarea acestei probleme spinoase mi-a venit în ajutor noul meu prieten, Rocambole.

Îl aşteptam pe unchiul Iancu într-o plăcintărie, plăcintăria lui Dimachi, poreclit „leul balcanic", porecla făcea aluzie la activitatea din prima tinereţe a lui Dimachi, când îşi

câştigase o oarecare faimă în diverse competiţii de lupte greco-romane.

Dimachi, urmaş al unor generaţii întregi de negustori, dându-şi seama, la timp, cât de nesigură şi de scurtă durată este gloria unui sportiv profesionist, se resemna să schimbe tricoul de luptător cu şorţul şi boneta de plăcintar, ambele moştenite, împreună cu localul, sacii de făină şi tăvile uriaşe, de la socru-său. Ca plăcintar, Dimachi îşi câştigă o faimă care întunecă cealaltă faimă, aceea de luptător. În foarte scurt timp se statornici părerea unanimă în oraş că nicăieri nu se putea mânca o mai bună plăcintă cu carne sau cu brânză, gogoşi mai gustoase şi mai delicioase baclavale şi sarailii ca la plăcintăria „leului balcanic”.

O asemenea unanimă apreciere nu putea decât să umple de mândrie inima unui plăcintar, ştiut fiind că în oraşul nostru existau plăcintari cu vechime de câteva generaţii. Din acest motiv, nici gusturile şi nici competenţa concetăţenilor mei de a aprecia calităţile unei plăcinte, ale unei baclavale sau ale unei sarailii nu pot fi puse la îndoială.

Îl aşteptam pe unchiul Iancu în plăcintăria „leului balcanic” şi, contrar obiceiului, întârzia. Dar întârzierea lui nu mă nelinişstea, prevăzusem că aşa se va întâmpla. Era ziua când unchiul Iancu primea salariul. Şi, într-o asemenea zi, primul lucru pe care îl tăcea era să-şi achite datoriile. Datorii mari unchiul Iancu avea numai la bodegi şi cârciumi. Sumele datorate spălătoresei, băcanului sau vreunei dughene cu articole de galanterie reprezentau sume derizorii, care nici nu ar trebui amintite, în numai câteva ore după ce primea salariul îl topea achitându-şi datoriile. Şi dacă se mai întâmpla să-i rămână câţiva poli, până seara se odihneau şi ei în tejgheaua vreunui cârciumar.

Datorită conştiinciozităţii cu care îşi achita datoriile, unchiul Iancu avea credit la toate cârciumile.

Mult îi mai plăcea vinul unchiului Iancu! Poate că dacă i-ar fi plăcut mai puţin, alta i-ar fi fost şi viaţa.

Toată lumea spunea despre el că e un mare beţiv. Dar aceeaşi lume recunoştea că niciodată nu a fost văzut măsurând strada de la un capăt la altul, niciodată nu a fost auzit vorbind cu limba împleticită, aşa cum se întâmpla tuturor beţivilor.

De aceea, eu aş spune că beţia unchiului Iancu era o beţie ciudată.

Când era beat, se cunoştea doar prin aceea că-i sticleau ochii foarte tare, că surâdea tot timpul şi că mirosea a vin. Vinul îi dădea o stare euforică şi beţia lui era o beţie optimistă. De multe ori am avut impresia că unchiul Iancu bea ca să nu plângă, bea ca să poată surâde, ca să poată fi vesel, ca să poată trece prin viaţă ignorându-i umbrele şi penumbrele.

Beţia unchiului Iancu era ciudată pentru că şi el era un om ciudat. Era aidoma oglinzii unui lac, netedă şi lucitoare, dar care ascunde dedesubt ape adânci şi mâloase.

Pe unchiul Iancu l-am iubit ca pe un părinte, ca pe un frate, ca pe un prieten. Şi poate pentru că sufletul meu îl îmbrăţişa în atâtea feluri, am putut intui că omul acesta ascunde o taină şi că datorită acestei taine viaţa lui e aşa şi nu altfel, că ea începuse să coboare, când în mod normal ar mai fi trebuit să urce încă mult până să ajungă în crucea zilelor ei. Taina aceasta nu mi-a destăinuit-o niciodată. Dar am descoperit-o singur. Nici eu n-o voi destăinui, poate că cititorii mei, la rândul lor, o vor descoperi singuri din cele ce vor mai afla de-acum încolo.

Aşteptam de mai bine de jumătate de oră pe unchiul Iancu, când a intrat pe uşă, cu un teanc de ziare sub braţ, un băiat – să tot fi avut şaptesprezece sau poate optsprezece ani.

Duse două degete la cozorocul şepcii şi-i salută pe patron şi pe nevasta acestuia, care trona la casă:

— Iasu[2], Leule! Sărut mâna, madam Acrivi.

— Bună ziua, Rocambole!, răspunse la salut grecoaica. Cât priveşte fostul campion de lupte greco-romane, acesta,

[2] Noroc (n.a.).

probabil jignit de tonul familiar al puştanului, nici nu catadicsi să răspundă.

Rocambole contemplă, o clipă, cu ochi pofticioşi, vitrina cu tăvi pline de baclavale şi sarailii, pe urmă, punând banii pe măsuţa improvizatei casieriţe, se adresă plăcintarului:

— Atinge-mă şi pe mine, Leule, cu o porţie de plăcintă cu carne!

Îşi luă în primire farfuria cu plăcintă şi, aşezându-se la o măsuţă din faţa mea, începu s-o devoreze.

Fiindcă nu mă băga în seamă, l-am putut cerceta în voie.

Fără îndoială, Rocambole era un băiat frumos. Ochii, fruntea, buzele, părul negru şi ondulat, fiecare luate în parte nu prea le găseai cusur. Dar ceea ce te izbea de la început erau ochii mari, strălucitori, scăpărând de inteligenţă.

Spre deosebire de ceilalţi vânzători de ziare, Rocambole era îmbrăcat cu nişte haine noi şi frumoase. La mână avea un ceas-brăţară – e drept, cam vechi – şi în degetul cel mic un inel cu o piatră albastră.

Costumul, ceasul-brăţară şi mai ales inelul mă impresionară în aşa măsură încât, am început să-l privesc aproape cu respect. Dar Rocambole crescu cu adevărat în ochii mei abia când începu să vorbească.

Cât ai clipi, înfulecă porţia de plăcintă şi mai ceru una.

— Ia mai atinge-mă cu o porţie, Leule! Astăzi nu prea sunt în franci şi asta ţine loc de prânz.

— Ai pierdut la barbut?, se informă nevasta plăcintarului, care părea a fi la curent cu felul de viaţă al lui Rocambole.

— N-ai ghicit, madam Acrivi. Barbut eu nu joc. Nu cer norocului ceea ce nu sunt în stare să-mi ofer punându-mi mintea la contribuţie.

— Atunci ce-ai făcut cu banii? se interesă mai departe madam Acrivi, a cărei curiozitate – după cum aveam să aflu mai târziu, când aveam să devin unul dintre clienţii obişnuiţi ai plăcintăriei – nu avea limite, ea manifestându-se, în egală măsură, atât faţă de lucrurile importante, cât şi pentru fleacuri.

— Ce am făcut cu banii? şi Rocambole râse înveselit. Nu-ţi spun, madam Acrivi, că tot n-ai să înţelegi!

— Şi de ce n-am să înţeleg?, întrebă jignită madam Acrivi. *Chitaxe exipnada!*[3]

Rocambole, care între timp devorase şi cea de-a doua porţie de plăcintă, răsturnat pe scaun, picior peste picior şi eu ambele mâini vârâte în buzunarele pantalonilor, o privea pe madam Acrivi amuzat. Un zâmbet ironic îi flutura pe buze.

— Ia spune-mi, madam Acrivi! Dacă îţi pică pe jos o băncuţă, ce faci?

— Cum ce fac? Mă aplec şi o ridic!

— Dar dacă băncuţa s-a rostogolit pe undeva?

— O caut!

— N-o laşi în plata Domnului?

— Ce vorbă e asta!, se revoltă madam Acrivi. S-o las în plata Domnului, fără s-o caut? Mai întâi o caut şi dacă n-o găsesc şi n-o găsesc, o las, cum zici tu, în plata Domnului. Ascultă, măi băiete! Noi, grecii, avem un proverb care spune: *Fasuli me fasulighiomizi tosaculi*[4]*.* Cine nu ţine seama de acest proverb, să ştii că niciodată nu are să se pricopsească.

Rocambole, care tot timpul n-o slăbise din ochi, izbucni în râs:

— Ei bine, află, madam Acrivi, că eu aseară aveam o „bătrână”. Ştii ce-i aia o bătrână? Un miar. Şi ce crezi că am făcut cu ea? Am făcut-o sul şi i-am dat drumul pe Dunăre, spunându-i: „Du complimente din partea mea la Istanbul!”.

— Fugi de aici, *psefti!*[5] Nu ai făcut tu una ca asta!

— Nu chiar aşa s-au întâmplat lucrurile. Dar dacă ai şti ce am făcut cu bătrâna, ai zice că am azvârlit banii pe Dunăre. Dar ascultă aici, la mine, madam Acrivi! „Cuţu” să-mi spui dacă bătrâna nu s-o întoarce, şi încă cu pui de la Istanbul.

---

[3] Ia te uită ce deştept! (n.a.).

[4] Bob (de fasole) cu bob se umple sacul (n.a.).

[5] Mincinosule! (n.a.).

— Şi de unde am să ştiu eu dacă trebuie sau nu să-ţi spun „cuţu”?

Pe Rocambole logica întrebării îl surprinsese în aşa măsură, încât câteva minute se uită la madam Acrivi aproape admirativ.

— Lasă că am să-ţi spun eu, dacă trebuie sau nu să-mi zici „cuţu”.

— Dacă e vorba de asta, am să aştept eu mult şi bine.

„Leul balcanic”, până în clipa aceea mut ca un peşte, arătând cu degetul spre teancul de ziare, îi spuse cu un ton dispreţuitor:

— Decât să stai la palavre, mai bine te-ai duce să-ţi vinzi marfa.

— Nu-mi purta grija, palicarule! într-un sfert de oră le-am dat pe toate. Îmi cunosc eu meseria!…

— Ce scrie azi în ziar?, se interesă madam Acrivi. Nici eu, nici Apostoli nu am avut timp să ne aruncăm ochii pe vreunul.

Madam Acrivi minţea. Din principiu, ei nu cumpărau şi nici nu citeau ziare. La ce bun să cheltuiască bani şi să piardă timp citind, când puteau afla toate noutăţile de la clienţii plăcintăriei?

— Nimic important, madam Acrivi. O proastă din Atârnaţi a încercat să se sinucidă din amor, o bătaie între nişte marinari la o cârciumă pe Călăraşi şi cam atâta. După cum vezi, nu se mai întâmplă nimic important. Adormirea Maicii Domnului, nu alta!… Cu asemenea veşti, ne paşte şomajul, coană Acrivi!

— Dar de Şuncărică nu se mai aude nimic? Nu i-au mai dat drumul? Zău, de când nu-l mai văd în prăvălie, parcă îmi lipseşte ceva. Avea un haz şi ne tăcea atâta să râdem! Nu-i aşa. Apostoli?

Apostoli confirmă, dând din cap, fără să răspundă.

— Întreabă şi matale pe domnul chestor. El ştie mai bine decât mine ce-i cu nea Şuncărică. Ehei, ce mai reportaj pe cinste ar ieşi din toată povestea asta cu nea Şuncărică! Într-o singură zi aş desface mai multe foi decât într-o

săptămână. Dar, nu vezi? „Slova” – mormânt, parcă nici n-ar fi existat un nea Şuncărică.

— Dar tu, care eşti un băiat deştept, ce crezi de toată povestea asta?

— Gura, madam Acrivi. Când ziarele tac, e mai bine să nu ai nici-o părere.

Probabil că-l admiram cu gura căscată, pentru că Rocambole mă întrebă, zâmbind amuzat:

— Dar tu, băieţaş, ce ai rămas cu gura căscată? Aştepţi pe cineva?

— Da! Aştept pe un unchi de-al meu.

— Aşa! Dar o sarailie nu mănânci până atunci?

— Nu! Mulţumesc!

— Ba bine că nu! Zi mai bine că n-ai cu ce. Fac eu cinste. La mine de-o sarailie se găseşte.

N-am putut să refuz. Mi-a adus singur sarailia şi mi-a pus-o dinainte.

— Ia şi mănâncă!

— Mulţumesc!

În plăcintărie intrară vreo trei hornari. Vorbeau tare şi râdeau, de nu se mai auzea nimic.

Profitând de această împrejurare, mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat:

— Aş vrea să vând şi eu ziare. Spune-mi, te rog, ce trebuie să fac?

Rocambole se uită la mine de parcă abia atunci m-ar fi văzut.

— Na-ţi-o bună! Dar ce treabă ai tu să vinzi ziare? Te văd băiat de şcoală.

— Păi, să vezi!... Tata a murit. Mama e la spital. Am un unchi – pe el îl aştept – care îmi plăteşte masa la birt, la prânz şi seara. Dar e greu şi pentru el. Aş vrea să mă pot întreţine singur.

Rocambole se uită la mine compătimitor.

— Unde stai?

— Pe strada Mascaralei.

— Strada lui nea Şuncărică, starostele nostru. Îl cunoşti?

— Se poate să nu-l cunosc?

— Vasăzică ai vrea să vinzi şi tu ziare.

— Aş vrea, dar nu ştiu cum să fac.

— De unul singur nu-i uşor. Te cotonogesc ceilalţi. Ce să-i faci? Concurenţa! Bani pentru garanţie ai?

— Trebuie şi bani pentru garanţie?

— Sigur că da! Care administrator de gazetă e fraier să-ţi dea foi, aşa, pe încredere... Ei lasă, nu te mai amărî. Te iau sub protecţia mea. Am să garantez eu pentru tine.

Apoi, bătându-mă protector pe umăr:

— E în regulă. Vino pe seară la mine. Ai să-i cunoşti şi pe ceilalţi.

— Unde să vin?

— La „Metropol”!

— E o stradă? Rocambole începu să râdă:

— Ce, măi, n-ai auzit de hotelul „Metropol”?

— Cum, stai la un hotel?

— Ei şi ce găseşti de mirare în asta? Da, stau la un hotel, şi hotelul ăsta se numeşte „Metropol”.

În naivitatea mea, credeam că numai cei care au bani mulţi îşi pot permite luxul să locuiască la un hotel. De aceea, Rocambole crescu şi mai mult în ochii mei.

— Atunci ne-am înţeles. Mă cauţi diseară. Eu m-am făcut căruţă. Noroc, puştiule!

La scurt timp după plecarea lui Rocambole a apărut şi unchiul Iancu.

— Haide, Ducule, să mâncăm repede şi să mergem s-o vedem pe mama.

Am mâncat la un restaurant, peste drum de plăcintărie, şi de data asta deoarece, în drum, unchiul Iancu, oprindu-se să-şi achite datoriile, deşertase şi obişnuitul număr de „litruţe”, nu a mai lăsat să i se sleiască mâncarea în farfurie. A mâncat cu o poftă care o egala pe a mea. După aceea, am plecat la spital, pe drum, unchiul Iancu a cumpărat flori. La spital, ca de obicei, nu ne-au lăsat să intrăm. Am predat florile, ne-am ales cu promisiunea că în scurt timp mama va veni acasă şi am plecat.

Unchiul Iancu m-a dus la cinematograf şi seara mi-a dat drumul acasă, cu un carton de prăjituri. Dar în loc să mă

duc acasă, m-am dus să-l caut pe Rocambole la hotelul „Metropol”.

În ciuda faptului că hotelul „Metropol” se afla situat în plin centru, se bucura de un renume prost, întru totul justificat. Era o vechitură de casă, plină de ploşniţe, pe care numai un incendiu, care să mistuiască întreg hotelul, ar fi putut să le stârpească.

Pasageri de prin alte oraşe nu nimereau decât din greşeală. Altfel, doar vreun harpagon de voiajor ispitit de tarif, mult redus faţă de-al celorlalte hoteluri.

De altfel, aceasta era şi explicaţia pentru care Rocambole şi prietenii lui locuiau într-un hotel cu un nume atât de pompos.

Până a intra în holul hotelului, mai ales din cauza firmei impunătoare de la intrare, am fost impresionat. Când am intrat însă în hol şi am văzut că el nu semăna nici pe departe cu ceea ce îmi închipuisem, m-am liniştit.

De altfel, nici portarul – care de fapt nu era portar, ci patronul hotelului – nu avea un exterior cu care să-mi impună. Era îmbrăcat în nişte haine negre, stropite de sus până jos cu pete de grăsime, şi atât de largi, încât aş fi putut jura că nu-i aparţinuseră pe vremea când ele fuseseră noi.

De aceea, l-am întrebat, destul de degajat, unde îl pot găsi pe Rocambole. Am presupus că dacă în plăcintăria lui Apostoli Dimachi noul meu prieten era cunoscut sub numele de Rocambole, cu atât mai mult aici numele acesta nu putea să-i fie străin domnului cu simbolica listă de bucate imprimată pe haina care, numai cu multă bunăvoinţă, s-ar mai fi putut numi neagră.

— La etaj, camera 31!, mă lămuri, fără să-mi acorde vreo atenţie deosebită.

Am urcat scara cu trepte de lemn, îngrozitor de murdare. Treptele scârţâiau, balustrada se clătina. În ceea ce priveşte peretele, era imposibil să-i ghiceşti culoarea.

Când am ajuns la etaj, am privit pe coridorul care se deschidea înaintea mea. Uşi numerotate în dreapta şi în stânga; un preş verde pe jos, aproape cu desăvârşire uzat.

Pereţii, şi aici, tot atât de murdari. Stăruia, insuportabil, un miros de mucegai şi de acru.

În sfârşit, aproape de capătul coridorului, am dat şi de camera cu nr. 31. Am bătut la uşă şi am intrat, prin fumul gros de tutun şi în lumina anemică a becului murdar, am putut vedea că în jurul unei mese rotunde erau strânşi trei băieţi, cu toţii mai mari decât mine, care, atunci când am deschis uşa, abia catadicsiră să-mi arunce o privire fugară şi dispreţuitoare.

— Măi Băţ, ia întreabă-l pe sugarul ăsta ce caută aici!, porunci unul dintre băieţi vecinului său.

Cel care purta porecla de Băţ, fără să-şi ia ţigaretul din gură, vorbi printre dinţi:

— Auzi, măi ţâncule? Ce vânt te aduce? Mână măgarul şi nu te mai uita ca viţelul la poarta nouă!

Nu mă aşteptam la o asemenea primire şi, intimidat din cale-afară, eram gata să dau curs invitaţiei atât de puţin politicoase a lui Băţ, când celălalt băiat, pe care, mai târziu, am aflat că îl chema Gorila, mă făcu să renunţ.

— Ia lăsaţi băiatul în pace! A venit să-l caute pe şef. Nu-i aşa, măi?

Bănuind că „şeful” nu putea să fie decât prietenul meu Rocambole, am dat din cap afirmativ.

— Atunci fă-te-ncoa’, că nu te mănâncă nimeni! Apoi, privind peste umăr la o fetişcană care stătea turceşte pe pat şi-şi dădea în cărţi:

— Conteso, anunţă-l pe şef că a venit puştiul. Îl aşteaptă. Fata îmi aruncă o privire dispreţuitoare şi continuă să întindă cărţile pe o pernă murdară, care îi servea drept masă.

Dând curs invitaţiei lui Gorila, m-am îndreptat către uşa înapoia căreia bănuiam că se afla Rocambole şi am aşteptat, cuminte, să mă anunţe fata căreia acelaşi Gorila îi dăduse titlul de contesă. Dar se părea că nu e deloc dispusă să se deranjeze.

După vreo zece minute de aşteptare, am întrebat-o:

— Nu mă anunţi şefului?

— Şeful studiază!, îmi răspunse, de astă-dată fără să mă învrednicească măcar cu o privire. Aşteaptă! Când termină, vine el aici.

Din felul cum îmi vorbise, mi-am dat seama că nu are rost să mai insist.

Ca să-mi treacă timpul – eram de altfel şi curios – m-am apropiat să văd cu ce se ocupă cei trei băieţi.

Erau atât de absorbiţi de lucrul lor, încât nici nu mă băgară în seamă. La prima vedere, am crezut că se joacă. Fiindcă, ce altceva putea să însemne decât joacă să faci şiraguri de mărgele din „steluţe”? Mama punea steluţele în supă şi nu auzisem până atunci că ele aveau şi o altă întrebuinţare decât aceea de a fi mâncate. Sau, ce putea să însemne altceva decât joacă să pisezi creta şi apoi, la fel ca spiţerul, s-o pui în nişte punguliţe pe care stătea scris cuvântul „năbuc”?

Şi cu toate acestea, nici Gorila, care înşira „steluţe” pe un fir de aţă, nici Băţ, care vopsea şiragurile de mărgele cu o pompă „Flit”, şi nici Sugiuc, băiatul care pisa cretă, nu se jucau.

Dar, la început, aşa am crezut şi tare m-am mai mirat că nişte băieţi mari îşi pierd vremea cu asemenea fleacuri.

M-a lămurit la scurt timp după aceea Băţ:

— Decât să te holbezi ca un papă-lapte, mai bine mi-ai da o mână de ajutor.

Şi îmi arătă un ac înfipt în faţa de masă, murdară şi decolorată.

M-am executat. Am început să înşir şi eu pe un fir de aţă steluţe.

— Şi ce faceţi cu şiragurile astea?, l-am întrebat pe cel care purta numele de Gorila.

Gorila îmi aruncă o privire dispreţuitoare şi nu-mi răspunse.

În schimb, mă lămuri Băţ:

— Păi, ce să facem? Le vindem. Mâine e zi de obor. Vin mulţi ţărani. Ia uite aici! Ai văzut tu mărgele mai frumoase ca astea? Crezi că au să le treacă prin minte ţăranilor că

astea sunt steluţe vopsite? Draci! Au să dea uşor zece lei pe bucată. Este, măi Sugiuc?

— Las’ pe mandea! Când mi-oi da drumul la papagal, într-o oră desfac toată marfa.

— Şi cu praful de cretă?

— Ăsta nu e numai pentru gorobeţi. Îl cumpără toate raţele din mahala. „Năbucul”curăţă şi albeşte pantofii, îi face ca noi. Marfa asta se desface mai greu, dar de rămas nu rămânem cu ea.

Probabil că aveam o figură tare caraghioasă, pentru că Băţ izbucni în râs:

— Ia priviţi, fraţilor, la el! Parcă ar fi picat din lună! Bă, mi se pare că tu eşti unul de-ăla crescut în puf şi hrănit cu lapte de pasăre! Ce vrei, măi băiete! Când te taie ramazanu’, faci şi pe dracu’ în patru, numai biştari să iasă. Este, măi Gorilă?

— Este!

Câteva minute, conversaţia lâncezi. Ne vedeam fiecare de treabă, zorindu-ne, de parcă am fi fost în întrecere. Abia mult mai târziu. Sugiuc mă întrebă:

— Şi tu ce treabă ai cu şeful?

Nevăzând vreun motiv special ca să păstrez secretul, le-am spus ce mă aducea la Rocambole.

Băţ, care era pe punctul de a termina vopsitul colierului pe care, între timp, îl confecţionasem, lăsă pompa de flit de-o parte şi, mutându-şi scaunul ceva mai înapoi, mă examină din cap până în picioare:

— Hm! Nu prea ai tu stofă pentru meseria asta. Eşti pirpiriu, cu muci la nas şi prea crescut în puf. Să ştii, bă, de la mine! în meseria asta, dacă nu eşti uns cu toate alifiile, nu faci doi bani.

— Ba nu-s crescut deloc în puf!, protestai. Gorila mă izbi cu cotul în coastă, admonestându-mă:

— Dacă spune Băţ că eşti crescut în puf, apoi aşa este. Băţ cunoaşte la oameni. Băţ e mare *psiholoc.* Dacă nu crezi, întreabă-l şi pe şef.

Băţ zâmbi stingherit, dar se cunoştea că lauda lui Gorila îi face plăcere.

— Ascultă, băieţaş! Mandea când spune un lucru, ştie ce spune. Mă rog, se poate să nu fii crescut chiar în puf. Dar asta – şi arătă cu degetul în dreptul inimii – e crescută în puf. Inima, sufletul, băieţaşule! Ele sunt crescute în puf. Şi, în meseria noastră, cu asemenea marafeturi, mai bine te apuci de altă treabă. Aşa că, ascultă-mă pe mine! Meseria asta nu-i de tine. Mult mai târziu mi-am dat seama câtă dreptate avusese Băţ. Atunci însă mi-a fost ciudă pe el că mă considera un băiat cu sufletul crescut în puf.

— Şi şeful ţi-a promis să te ia în ceata lui?, reluă Sugiuc firul discuţiei după câtva timp.

— Da, aşa mi-a promis. Dar de ce nu vine? Ce face acolo?

— Nu ţi-a spus contesa Mariţa? Studiază!

— Ce înseamnă asta „studiază”? Nu cumva vrei să spui că învaţă?

— Poate nu-ţi vine a crede?, ironiză Băţ. Da, bă, toceşte. Şeful e un şef pă cinste! Dar are şi el damblaua lui! Vrea să ajungă mare... el ştie ce! Mă rog, fiecare cu păsărică şi gărgăunii lui. El spune că fără carte nu poţi să ajungi boier. Şeful e deştept foc. Le rupe gura profesorilor, nu alta. L-am auzit azi-dimineaţă. M-am dus să-l aud şi eu, să văd ce-i poate pielea, îi mergea gura, mamă, mamă! Pă profesor, un ăla urât şi chel, l-a lăsat cu gura căscată. Eu nu m-am putut stăpâni şi am strigat; „Bravo, şefule! l-ai rupt gura untului!”

Untul m-a dat pe uşă afară, iar şeful mi-a ars vreo două pe sub coastă.

Băţ nu inventa. Începuseră de câteva zile examenele particulare.

Cele ce aflam despre Rocambole mă bucurau. Dacă Rocambole mă primea în ceata lui, trebuia să renunţ la şcoală. Dar îmi rămânea posibilitatea să mă prezint la examen ca elev particular.

În clipa aceea, uşa se deschise şi Rocambole apăru în prag, îmbrăcat într-un halat de culoarea vişinei putrede. Se apropie de noi, cu mâinile vârâte în buzunare, cu ţigara în colţul gurii, arborând un aer de plictiseală. Deşi halatul era puţin cam prea mare pentru el şi puţin cam uzat, îl prindea

de minune. Pe deasupra, îl făcea să pară mult mai în vârstă.

— Uite-l pe şef!, anunţă Băţ. Şefule, ţi-a venit ţâncul.

Rocambole îmi aruncă, în treacăt, o privire, îmi zâmbi, apoi se adresă tuturor:

— Ei, cum merge treaba?

— Merge! Merge ca pă roate, şefule! Pun rămăşag că ne-om alege pă puţin cu cinci sutare, pronostică Sugiuc.

„Şeful” zâmbi distrat. Întrebă apoi:

— Da’ ceva de mâncat avem?

— Pe dracu’!

Şeful scoase din buzunar şi aruncă pe masă nişte bani.

— Asta e tot ce am! Scobiţi-vă şi voi prin buzunare şi unul să se cărăbănească până la Lupu Speer după mâncare.

Apoi, arătându-mă:

— De mâine, băiatul ăsta intră în ceata noastră. După cum îl vedeţi, e mic şi cu caş la gură. Băgaţi de seamă! Să nu vă atingeţi de el! Gorilo, ţi-l dau pe seamă să-l înveţi meserie şi să-l aperi de ceilalţi golani, până s-o obişnui s-o facă singur.

— Bine, şefule!

— Atunci e în regulă! Tu vino puţin la mine!... L-am urmat în odaia cealaltă.

Încăperea aceasta era mult mai mică decât aceea pe care o ocupau băieţii. Încolo, la fel de prost mobilată şi cu tapetul la fel de murdar.

Patul care ocupa peretele din fund avea aşternutul răvăşit. Lângă peretele din stânga, un dulap de haine şi, în continuare, o masă cu un munte de cărţi pe ea. De altfel, cărţi, reviste şi ziare erau împrăştiate pretutindeni. Pe noptieră, pe pat, sub pat, pe jos, pe o altă masă, în dreapta, sub fereastra deschisă. În afară de această masă, la care, după toate probabilităţile, Rocambole învăţa, nu mai exista altă mobilă. Prin fereastra deschisă se vedeau alte două ferestre, de pe celălalt palier al hotelului, ambele scufundate în întuneric.

— Stai jos, Răducule, mă invită Rocambole, arătându-mi un scaun.

Poate că în alte împrejurări interiorul acesta, care gemea literalmente de cărţi, mi-ar fi suscitat în mai mare măsură atenţia, dacă Rocambole, invitându-mă să iau loc, nu mi-ar fi pronunţat numele. Dar aşa, curiozitatea de a şti cum de-mi aflase numele fu mai mare.

L-am întrebat.

— De unde ştii cum mă cheamă?

Rocambole se trânti în pat. Cu mâinile vârâte sub cap, privi câtva timp tavanul care fusese odată alb, dar care acum era aproape negru, şi abia apoi îmi răspunse:

— L-am aflat din întâmplare. Ehei, câte lucruri nu descoperă omul numai datorită întâmplării. Nu-i aşa?

— Nu ştiu!

— Mda! într-adevăr, nu ai de unde să ştii.

Şi mă privi într-un anumit fel, care mă tăcu să roşesc, de parcă aş fi fost vinovat de ceva.

— Uită-te la el! Te-ai înroşit ca o fată mare. Măi! Măi! Contesa Mariţa ar trebui să înveţe de la tine să roşească. Dar, spune-mi! Cum o găseşti pe contesa Mariţa?

Am ridicat din umeri. Aproape nici n-o băgasem în seamă.

— Nu ţi se pare puţin cam ciudată?

— Nu ştiu! Nu prea am băgat-o în seamă. Mi-a părut mai curând îngâmfată. Mă întreb, cum n-o plictiseşte să tot facă pasienţe, probabil că e tare proastă.

Rocambole izbucni în râs:

— Proastă? Zău că ai haz. Dimpotrivă, e tare deşteaptă, îţi dau un sfat: străduieşte-te s-o cunoşti mai bine şi n-are să-ţi pară rău. De altfel, nu-i deloc urâtă. Tu cum o găseşti?

— Ţi-am spus că aproape n-am băgat-o în seamă. Dacă m-ar pune careva s-o descriu, zău că n-aş şti să spun cum arată.

— Uite, eu am s-o chem. Să te uiţi bine la ea. Poate că…

— Poate că ce?, întrebai, înţelegând că Rocambole nu mai avea să continue.

Rocambole nu-mi răspunse, prefăcându-se că nu mi-a auzit întrebarea. În schimb, o strigă pe contesa Mariţa.

— Catina! Vino un pic încoace!

Catina veni atât de repede, încât am avut impresia că ascultase tot timpul la uşă.

— Ce doreşti, şefule?

Şi se rezemă de uşă, cu mâinile în buzunarele rochiei, o rochie ieftină de stambă.

Am privit-o altfel acum, aşa cum mă îndrumase Rocambole.

Da, într-adevăr, Catina era frumoasă. Avea o faţă puţin cam prelungă, pometii obrajilor proeminenţi, fruntea, fără a fi înaltă, era cuminte proporţionată, gura mare cu buze cărnoase şi roşii, de parcă abia ar fi fost date cu fard. Trupul subţire, dar împlinit, pe care nu-l ascundea deloc rochia de stambă strânsă pe corp, invita ochii să se oprească îndelung asupra sânilor şi şoldurilor.

Rezemată de uşă, cu mâinile la spate, Catina privea când la mine, când la Rocambole, legănându-se ca o trestie. Când privirile ei se opreau asupra lui Rocambole, i se aprindeau în ochi parcă nişte tainice luminiţe, pe care însă el nu le vedea, pentru că toată atenţia îi era concentrată asupra mea. Atenţia încordată cu care mă privea trăda o abia vizibilă cută dintre sprâncene.

Cred că tocmai pentru a-i evita privirea care, nu ştiu de ce, îmi producea o vagă nemulţumire, am întârziat mai mult în examinarea Catinei. Şi, tot privind-o aşa, deodată, ca într-o străfulgerare, mi-am dat seama că semăna mult cu Tanti Aspasia.

„Aşa trebuia să arate Tanti Aspasia când era o fetişcană!”, mi-am zis, uluit de descoperirea făcută.

Când după aceea m-am uitat la Rocambole, acesta continua să nu mă slăbească din ochi, dar, în schimb, cuta dintre sprâncene îi dispăruse, şi dacă nu mi s-a părut, atunci sigur că îi înflorea un zâmbet pe buze.

— De ce m-ai chemat, şefule?, întrebă pentru a doua oară Catina.

— Lasă, nu mai am nevoie. M-am răzgândit. Te poţi duce, Catina!, o expedie Rocambole, care imediat începu să fluiere o melodie veselă.

Contesa Mariţa plecă, fără să pară afectată de purtarea ciudată a lui Rocambole.

— Ei, cum ţi se pare contesa noastră?, întrebă Rocambole, care, între timp, începuse să măsoare camera de la un capăt la altul, cu mâinile vârâte în buzunarele halatului.

Dacă Rocambole nu m-ar fi întrebat şi dacă, mai ales, nu mi s-ar fi părut că întrebarea se referea tocmai la ceea ce descoperisem, sunt sigur că i-aş fi spus cât de uimit eram de asemănarea Catinei cu Tanti Aspasia.

Aşa, însă, simţind instinctiv că era mai prudent să nu-i spun, i-am răspuns, ridicând din umeri:

— Ce mă pricep eu la fuste!

Rocambole se opri scurt în faţa mea. Avea acum o mină foarte veselă.

— Să ştii că-mi placi! Eşti, pe cât se pare, un băiat deştept.

Mă bătu pe umăr, râse, apoi continuă plimbarea. Spre surprinderea mea, Rocambole râdea fără să se audă. Râsul gâlgâia în interior.

Cu altfel de voce, indiferentă şi plictisită, Rocambole începu mai târziu:

— Te-am dat în seama lui Gorila pentru că e cel mai bun dintre toţi. Nici Băţ nu e un băiat rău. De Sugiuc însă să te fereşti. Ăstuia îi place să cumpere, dar de vândut nu vinde nimic. E un tip scârbos. Încă o dată îţi spun: să te fereşti de el!

În clipa aceea. Băţ, bătând cu pumnul în uşă, strigă:

— Şefule, fă-te-ncoa'! Mâncarea e gata şi te aşteaptă.

— Să mergem. Mi-e foame al naibii!

M-am ridicat. Stătusem pe un scaun, cu spatele la fereastră. Vrând să pun scaunul la loc, m-am întors şi atunci l-am văzut pe Gheorghiţă, chelnerul. La una dintre ferestrele care până mai adineaori erau întunecate,

Gheorghiţă, chelnerul, se uita la mine cu ochi întunecaţi de ură.

Groaza m-a potopit dintr-odată. Am dat un ţipăt şi am leşinat.

Când mi-am revenit şi am putut deschide ochii, i-am văzut pe toţi strânşi în jurul meu. Capul mi se odihnea pe genunchii Catinei, care mă tot mângâia pe frunte, probabil mă stropiseră cu apă, pentru că îmi simţeam cămaşa udă la piept.

— Uite-l că face ochi, mormolocul!, vorbi Sugiuc.

M-am ridicat anevoie şi primul lucru pe care l-am făcut a fost să privesc fereastra. Dar fereastra era cu desăvârşire scufundată în întuneric.

O clipă am crezut că fusesem prada unei halucinaţii, dar mi-am dat repede seama că a crede aşa ceva însemna să mă înşel singur. Nu fusese nici-o nălucire, ci Gheorghiţă, chelnerul. Dar ce avea cu mine? De ce mă urmărea? Şi locuia, oare, în hotel? În acest caz, a doua oară nici că aş mai îndrăzni să vin.

Frica mă tălăzui în asemenea măsură, încât am început să tremur.

— Uite-l cum dârdâie!, se miră Gorila.

— Mi-e frig!

— Ia vezi, şefule, să nu dea ortul popii şi să mai dăm de vreun bucluc, îşi mărturisi temerea Sugiuc. Ar fi mai bine dacă ne-am descotorosi de el, mai e timp.

— Ţine-ţi gura!, îl certă Rocambole. Şi mână măgarul! Sugiuc ridică din umeri a dispreţ şi trecu în cealaltă cameră. Ceilalţi îl imitară, inclusiv Catina.

Când am rămas numai noi doi, Rocambole, zburlindu-mi părul, mă mustră cu ton prietenesc.

— Cam feşteliräm iacaua, Răducule! Ia spune-mi, ce fu asta?

— Parcă eu ştiu!, îl minţii. M-a cuprins deodată o ameţeală şi pe urmă nu mai ştiu ce s-a întâmplat cu mine. Probabil că am leşinat.

Rocambole mă cercetă câteva minute, parcă spre a se convinge dacă spun adevărul.

— Se mai întâmplă!, mă consolă el. Nu trebuie să-ţi faci griji. Dar acum hai dincolo, să îmbucăm ceva. Ţi s-o fi tăcut şi ţie foame. S-or fi răcit ei, micii lui taica Lupu Speer, dar sunt buni şi reci când ţi-e foame.

Am trecut dincolo.

— Ei, măi, ne-aţi lăsat şi nouă ceva?, întrebă Rocambole din prag.

— Se poate, şefule?, protestă cu gura plină Băţ. Treci aici, în capul mesei. Iar tu, măi ţângăule, stai lângă nen-tu Gorila. Doar lui i-a poruncit şeful să te îndoape cu biberonul.

În ciuda fricii care încă nu mă părăsise, am înfulecat tot ceea ce mi s-a pus dinainte, spre deosebire de Rocambole, care mânca parcă în silă, privind visător, pe deasupra capetelor noastre, o plasă de păianjen în care se dădea huţa o gânganie mare cum nu mi se mai întâmplase să văd.

— Acum, fraţilor, soileala!, comandă Gorila, după ce Rocambole se retrase.

Am căutat-o cu ochii pe Catina, curios să ştiu dacă îndemnul lui Gorila o privea şi pe ea, întrucât în cameră nu exista decât un singur pat dublu. Dar Catina dispăruse.

Trebuia să plec, dar nu îndrăzneam de teama lui Gheorghiţă, chelnerul. Şi dacă nu mi-ar fi fost ruşine, l-aş fi rugat pe Gorila să mă însoţească până jos, în stradă.

În sfârşit, după multe ezitări, m-am putut hotărî. Le-am urat noapte bună şi am plecat. Am ajuns în stradă fără nici un incident. Dar abia am apucat să fac doar vreo câţiva paşi şi din umbra unei porţi mi-a ieşit înainte Catina.

— Ai plecat?, mă întrebă, mergând alături de mine.

— După cum vezi. Tu unde stai?

— Unde să stau! La hotel.

— Da? Şi unde te duci acum?

— Nicăieri. Am coborât ca să-ţi vorbesc.

— Da?

— Vreau să te întreb ceva.

— Întreabă-mă!

— Nu-i aşa că ai leşinat pentru că te-ai speriat?

— Da, m-am speriat! Mărturisirea mi-a scăpat fără voie.

— Te-ai speriat de cineva, nu-i aşa? Făgăduindu-mi să fiu prudent, i-am răspuns în doi peri:

— Da, m-am speriat de o stafie!

— În mine poţi să ai încredere. Îţi vreau binele, dragul meu. Haide, spune-mi, te rog, de cine te-ai speriat?

Mi s-a părut că tonul dezminte înţelesul cuvintelor. I-am răspuns aproape răstit:

— Ţi-am spus că de o fantomă. Nu-ţi mai răci gura de pomană.

— Bine, băiat încăpăţânat şi prost ce eşti!

Şi întorcându-mi spatele, porni înapoi, spre hotel.

6
Asasinului îi plac trandafirii

Drumul până acasă mi s-a părut lung, nesfârşit de lung. Fiecare copac, fiecare colţ de stradă, fiecare stâlp de telegraf şi fiecare poartă îmi producea spaimă. Fiecare constituia o ascunzătoare şi din fiecare putea să apară Gheorghiţă, chelnerul. Şi din cauza aceasta, tare mai mi-era frică. Dar, în măsura în care mi-era frică, în aceeaşi măsură nu-mi păsa ce avea să se întâmple cu mine. Mă găseam cumva în situaţia aceluia care, de frica morţii, e gata să se sinucidă?

Numai când am păşit în mahalaua noastră, frica m-a părăsit. Mă simţeam ca şi când atunci m-aş fi trezit dintr-un vis urât, bucurându-mă că totul nu a fost decât vis.

Era aproape de miezul nopţii, şi în mahalaua noastră aţipiseră până şi câinii. Liniştea era atotbiruitoare. Emoţiile prin care trecusem mă istoviseră în aşa măsură, încât doream să ajung mai repede acasă ca să pot dormi. Totuşi, la gândul că voi petrece încă o noapte singur, simţii cum mi se strânge inima, de data asta nu de teamă, ci de dor. Îmi era dor de mama.

Am împins cu piciorul poarta şi am intrat în curtea pustie, toropită şi ea de somn şi tăcere. Mult mi-ar fi plăcut să-mi iasă înainte şi să se gudure la picioarele mele Lăbuş, bondocul şi arţăgosul Lăbuş. Poate că singurătatea nu mi s-ar fi părut atât de apăsătoare şi, în orice caz, ochii nu mi

s-ar fi umezit, aşa cum îi simţeam în clipa aceea. Dar îl pierdusem şi pe Lăbuş, otrăvit Dumnezeu ştie de cine.

Am luat cheia de sub burlanul care îmi servea drept ascunzătoare, am descuiat şi am intrat în casă. Dar abia am înaintat câţiva paşi, când am simţit o lovitură în cap. Mi-am pierdut cunoştinţa şi m-am prăbuşit pe podele.

Nu ştiu cât am zăcut aşa. Când mi-am revenit, capul mă durea, de parcă mi l-ar fi strâns, să-l strivească, cercuri de fier. Ştiu că a trecut mult până am îndrăznit să mă mişc, deşi din prima clipă mi-am amintit ce mi se întâmplase.

Şi, bineînţeles, tot din prima clipă am fost convins că, pentru a doua oară, fusesem victima răzbunării lui Gheorghiţă. M-am ridicat şi, cumpănindu-mă, am izbutit să ajung până la comutator şi să fac lumină. După ce am privit talmeş-balmeşul din jurul meu, am început să am serioase îndoieli că agresorul fusese Gheorghiţă.

Totul era răvăşit. Scrinul, un scrin bătrânesc, moştenit de la bunica, decolorat şi ros de carii, avea toate sertarele deschise şi tot conţinutul răvăşit şi împrăştiat pe jos. Şifonierul, de asemenea, cu uşile deschise, vădea aceeaşi dezordine. Nici măcar saltelele nu scăpaseră necercetate; aveau pânza sfâşiată.

Tot acest talmeş-balmeş, în loc să mă îngrijoreze, mă înveseli. El nu mi se părea a fi opera lui Gheorghiţă, chelnerul, ci a vreunui borfaş, prost inspirat, care, pentru a nu pleca cu mâinile goale, se încăpăţânase să caute vreun obiect de valoare până şi în lâna saltelelor.

Dar eram atât de săraci, încât bietul de el nu numai că truda îi fusese zadarnică, dar puţin a lipsit să aibă pe conştiinţă şi viaţa unui copil.

Am început să îndes în scrin boccelele şi celelalte nimicuri, aşa cum îmi veneau ele la mână. Dar, după câteva minute, zelul meu sucombă, fiindcă mi se făcuse somn. Mi-am scos ghetele şi, aşa îmbrăcat, cu ochii pe jumătate închişi, m-am târât până la pat.

Şi abia în clipa aceea am observat, acolo, pe salteaua sfâşiată, aproape de tăblia patului, un trandafir mare şi

roşu de culoarea sângelui. M-am culcat în pat şi cu ochii închişi am dus la nas trandafirul.

„Ce frumos miroase!”, mi-am zis, pe jumătate adormit.

M-am trezit dimineaţă tare, când abia se lumina de ziuă, şi m-am grăbit să ajung la locul de întâlnire cu Gorila. Am ajuns înaintea lui şi, până l-am văzut venind, am trecut prin mari emoţii.

— ’Neaţa, ţică! Ai şi făcut ochi! Bravo, îmi place!

— Bună dimineaţa… Nu ştiu care ţi-e numele adevărat.

— Cum, nu ştii? Gorila! Dacă îmi zic toţi aşa, zi-mi şi tu. Ce, crezi că fac urât? Şi acum, întinde compasul, să ajungem la timp.

Toate ziarele de Capitală se distribuiau de la un singur depozit, acela al domnului Dimopoh unicul depozitar din oraş. Depozitul se afla în imediata apropiere a gării.

Când am ajuns, aştepta o armată întreagă de vânzători. Majoritatea o formau băieţii între 15 şi 19 ani. Printre ei erau câţiva oameni în toată firea.

— Dar puştiul ăsta ce caută aici, mă Gorila?, întrebă unul dintre băieţi.

— Ce să caute! Vrea să vândă şi el Ce, nu-i dai tu voie? Unul dintre cei în vârstă, împingând cu umărul pe cineva care îi stătea în drum, se înfipse în faţa mea:

— Măi chioştec, stânga-mprejur! Să nu te mai prind pe aici, că-ţi rup ţurloaiele. Suntem şi aşa destui.

Gorila, apucându-mă de braţ, replică nu fără oarecare dârzenie:

— Lasă-l în pace, nea Dobrică! E un băiat sărman, vai de sufletul lui! Taică-su e mort, maică-sa e la spital. Ce, vrei să se supere şeful? Acuşi pică şi el.

Nea Dobrică se înmuie ca prin minune. Mormăi ceva de neînţeles şi, cu mâinile în buzunar, cu capul vârât între umeri, se întoarse la locul lui.

De altfel, curând după aceea, începu distribuirea. Se formă pe loc o coadă, cu cei vârstnici în frunte. Am crezut că ordinea era în funcţie de ora sosirii fiecăruia. Dar în zilele următoare am aflat că se aşezau în rând după o

anumită ierarhie, prestabilită şi unanim acceptată. (Criteriul care stătea la baza acestei ierarhii era forţa.)

Când ne-a venit şi nouă rândul, patronul întrebă pe Gorila:

— Ăsta e cu tine?

— Este, domnule Dimopoh.

— Are garanţie?

— Nu, dar şeful garantează pentru el.

— Ei, dacă garantează Rocambole, atunci îi dau marfă pe credit.

Mi-a dat un teanc de ziare, încât abia puteam să-l duc. Gorila a luat de două ori pe atâta, dar era vesel şi se mişca cu atâta uşurinţă, de parcă ar fi purtat subsuoară un fulg.

— Măi ciracule, tu cară-te pe partea cealaltă a străzii şi eu pe asta!, mă dădăci el Are să meargă mai greu la început, dar dacă te las singur, mi-e teamă să nu te întâlnească vreunul mai al dracului, care să te bată şi, pe deasupra, să-ţi fure şi foile. Ce să-i faci? Aşa-s ăştia? Dar bojoci ai? Ascultă ce spun eu şi dă-i şi tu cu papagalul după mine.

Am trecut strada şi, cu urechea la Gorila, repetam după el, strigând cât mă ţinea gura:

— Spiciala! Iediţie spicială! Remanierea guvernului. Catastrofa de pe calea ferată (Era vorba de deraierea unei simple locomotive de manevră). Spiciala!

Într-adevăr, vânzarea a durat mai mult ca de obicei, aşa cum, de altfel, prevăzuse şi Gorila. În orice caz, la prânz, când am intrat într-un birt să mâncăm, vândusem toate foile.

— Băieţaş, cred că treaba o să meargă!, ţinu să mă încurajeze Gorila. Ai urlat bine, n-am ce zice, dar de răguşit n-ai răguşit decât puţin. Eu, după prima zi de meserie, nici nu mai puteam vorbi. Înseamnă că ai bojoci buni, băieţaş. Şi asta e prima condiţie în meseria noastră. A doua, să ai papagal. Dacă ai papagal bun, cât ar fi omul de grăbit, şi tot îşi face timp să se scobească în buzunar.

(Acum, când îmi amintesc de timpul acela, îmi dau seama că laudele lui Gorila nu mi se cuveneau decât într-o

mică măsură, dacă nu chiar deloc. Numărul impresionant de foi pe care izbutisem să le desfac se datora nu aptitudinilor pe care Gorila mi le atribuise cu mare dărnicie, ci evenimentelor, care ofereau gazetelor, de la o zi la alta, adevărate „bombe”. E vorba doar de anul 1937, anul când, mai ales după alegerile din noiembrie, sistemul parlamentar burghez şi-a dovedit mai mult ca oricând putreziciunea).

— Dar cu şeful, ce-i?, am găsit prilejul să întreb.

— Păi ştii doar! Şeful studiază, până termină examenele nu lucrează.

După ce am mâncat la repezeală câte o ciorbă de burtă şi câte o musaca de vinete, ne-am întors la depozitar pentru ziarele de după-amiază.

Se înnoptase când, mai mult târât de Gorila, am început să urc scările putrede ale hotelului. Dacă emoţiile debutului şi bucuria de a simţi în buzunar nişte bani, primii bani câştigaţi prin munca mea, mă tăcuseră să uit de Gheorghiţă, chelnerul, acum, când urcam scările, îmi amintii din nou de el şi din nou frica puse stăpânire pe mine. Îmi spuneam că mă duceam singur în gura lupului, convins fiind că hotelul acela, atât de murdar şi de puţin ospitalier, adăpostea şi pe Gheorghiţă, omul care mă duşmănea, numai Dumnezeu ştie din ce motive.

Când am ajuns sus, în „apartamentul” locuit de Rocambole şi ceata lui, am găsit-o pe Catina stând singură la masă, cu obrajii scufundaţi în palme, cu părul vâlvoi, privind în gol cu nişte ochi stranii şi plânşi. Nici zgomotul uşii trântite de Gorila, nici bineţele mele se păru că nu izbutesc s-o smulgă din mlaştina în care o înnămoliseră gândurile.

M-am uitat întrebător la Gorila. Acesta îşi flutură degetele în dreptul tâmplei, semn că fata nu era în toate minţile.

— Unde sunt ceilalţi?, întrebă Gorila, azvârlind pe un scaun haina ponosită. Sub haină nu avea cămaşă, ci un tricou cu dungi albastre.

Catina nu-i răspunse, de parcă nu l-ar fi auzit. Gorila mă privi semnificativ:

„Vezi? Ţi-am spus eu că nu-i în toate minţile!”, citii în privirile lui.

Neprimind răspuns, se îndreptă spre uşa care dădea în camera şefului. Cuvintele Catinei îl opriră la jumătatea drumului:

— Nu te duce la el! Lasă-l în pace! Studiază. Gorila se abătu din drum şi se duse să se tolănească pe patul cu aşternutul de culoarea cenuşei.

— Te-am întrebat: ceilalţi unde sunt? Te doare gura să răspunzi?

— Deşteptule, de unde vrei să ştiu? Aşteaptă, şi or să pice şi ei.

— Bine, fandosito! N-oi fi eu deştept, dar nici nu calc în strâchini ca tine. Dacă te-ai fandosi mai puţin, ţi-ar sta mai bine.

Catina ridică din umeri a dispreţ, apoi întrebă cu o voce în care nu se citea deloc supărarea.

— Tiriplic ţi-a dat multă bătaie de cap? Şi continuă să privească în gol.

Am înţeles că „Tiriplic” eram eu.

— Fain! Băiatul are stofă!, mă laudă Gorila, fără entuziasm, dar nu fiindcă el i-ar fi lipsit, ci pentru că nu considera necesar să şi-l manifeste faţă de Catina.

Catina râse şi fiindcă nu putui înţelege semnificaţia râsului ei, îmi fu ciudă pe dânsa. Ciuda se transformă în antipatie, o clipă mai târziu, când îi surprinsei privirile pe care mi le trimitea pe furiş şi care mi se părură ironice.

Acesta fu, de altfel, şi motivul pentru care am refuzat-o când îmi ceru să-i cumpăr ţigări:

— Dragă Tiriplic, vrei să-mi iei nişte ţigări? Debitul e peste drum.

— De-aia te-au poreclit contesa Mariţa? Bag’ seama că ai nevoie de slugi. Mai du-te şi singură!

Îmi amintesc, Gorila, care stătuse până atunci culcat, într-o rână, la replica mea se ridică şi mă privi într-un anumit fel, aş spune tare uimit.

La rândul ei, Catina mă învălui într-o privire a cărei semnificaţie am înţeles-o mult mai târziu. După aceea se ridică şi, tacticoasă, târându-şi picioarele, în papuci, părăsi camera.

— Ascultă, fiule, mi se adresă Gorila după plecarea Catinei; îţi dau un sfat: nu te lua în beţe cu Catina. Cu ceilalţi dacă te pui în râcă, te apăr eu. Dar dacă prinde nebuna pică pe tine, e de rău!

— Cum adică e de rău?

— Uite aşa, bine! Catina asta e ca un câine din aceia care te lasă să treci fără ca măcar să te latre şi după aceea vine pe furiş şi te apucă de picior.

— Ce poate să-mi facă!, bravai cu un dispreţ caracteristic vârstei.

— Dacă i se pune pe tine, poate să-ţi facă multe!, îmi replică Gorila cu gravitate.

— S-ar zice că ţi-e frică de ea!, îl ironizai.

Gorila, fără să pară deloc supărat, îmi răspunse:

— Nu mi-e frică de ea, dar mă feresc să-i dau prilejul de a mă duşmăni.

— Adineaori însă te-ai arătat destul de băţos. I-ai zis: „fandosito”.

— Ei, şi? Crezi că ăsta-i un motiv să mă duşmănească? Da de unde! Ştiu eu ce trebuie să-i cânt ca să nu prindă necaz pe mine.

Deşi n-am înţeles ce vrea să spună, n-am insistat. Dar, intrigat de cele ce auzisem, întrebarea mi-a scăpat aproape fără voie:

— Ia ascultă! Poţi să-mi spui şi mie cine-i Catina asta? Gorila mă privi nedumerit.

— Cine vrei să fie? Una ca mine, ca tine, ca oricare dintre noi! Un suflet al nimănui. Viaţă parşivă, grijania ei de viaţă! …

— Şi ce caută ea, aici, cu voi?

— Şeful a adus-o. O toană a lui!

— E iubita şefului?, întrebai aproape în şoaptă. Imediat am simţit că-mi ard obrajii.

Gorila râse tare, ca şi când întrebarea mea l-ar fi amuzat mai mult decât orice.

— Asta e bună! Auzi, contesa Mariţa, iubita şefului!... Bă, tu nu-l cunoşti pe şef. Nu se încurcă el cu o mangosită ca asta.

Apoi după o clipă, cu ton confidenţial:

— Bă, tu ştii să fii mormânt?

— Pot să fiu şi cavou.

— Are şeful o iubită... S-o sorbi, bă, ca pe un pahar cu apă neîncepută. Urâtă nu-i nici Catina. Dar iubita şefului nu-i din lumea noastră. Obraz subţire, bă. Familie lux. E amorezată de el, foc. Dacă ai fi văzut-o, aşa cum am văzut-o eu, eu ce ochi se uita la el! Exact ca în film.

Secretul pe care mi-l dezvăluise Gorila mi se păru de-a dreptul senzaţional. Şeful, Rocambole, un simplu vânzător de ziare, iubit de o fată din lumea mare, o fată care poate locuia pe una dintre străzile pe care oamenii din mahalaua noastră nici măcar nu îndrăzneau să treacă!

— Ce vorbeşti!, replicai uluit.

— Nu-ţi vine să crezi, nu-i aşa? Ehei, dar când ai să-l cunoşti pe şef mai îndeaproape, ai să ai multe prilejuri să te miri. Dar bagă de seamă! Mormânt. Nimeni nu ştie de treaba asta, în afară de noi doi. Nici celorlalţi nu le-am spus nimic. Ehei, straşnic băiat şeful ăsta al nostru! După cum vezi, şeful nu are nevoie de o scârbă ca alde contesa Mariţa.

— Atunci de ce a adus-o aici la voi?, întrebai bucuros că Gorila îmi dă prilejul să reiau şirul întrebărilor privind-o pe Catina.

— Nu ţi-am spus? O toană a şefului. Dar acum, mucles! O aud urcând scările.

Şi Gorila se lungi din nou în patul care scârţâia îngrozitor la fiecare mişcare pe care o făcea.

Catina intră pe uşă cu ţigara în gură, cu mâinile vârâte în buzunarele rochiei murdare şi boţite. Îşi reluă locul şi poziţia de mai înainte, ca să privească, absentă, aceeaşi pată de pe peretele din faţă.

Gorila îşi trase şapca peste faţă, hotărât să doarmă până la venirea celorlalţi. Emoţia debutului şi alergătura din timpul zilei mă obosiseră şi pe mine destul şi aş fi vrut să fiu acasă să mă dăruiesc somnului. Încă de pe drum, un motiv în plus pentru care refuzasem să urc scările hotelului – în afară de frica de a da ochii cu Gheorghiţă, chelnerul, fusese şi aceasta; nevoia de a mă odihni. Dar Gorila nu mă lăsase, sub motivul că avea ordin de la şef.

„Şeful vrea să te vadă. Mi-a dat ordin să te aduc!”

Dar, iată, trecuse mai bine de jumătate de oră şi şeful care, fără îndoială, auzise că ne întorsesem, nu dădea nici un semn de viaţă, pe de altă parte, şi ceilalţi întârziau. Dumnezeu ştie pe unde. Până una-alta, eu stăteam şi aşteptam privind când la Gorila, pe punctul de a adormi, când la Catina, pierdută în contemplarea petei invizibile de pe perete.

O priveam fără sfială, încredinţat că nu mă vede, şi mă întrebam în ce măsură sunt adevărate cele ce-mi spusese Gorila despre ea. Deşi la o vârstă când alţi copii înalţă zmeie şi visează Feţi-Frumoşi, totuşi, datorită faptului că văzusem lumina în mahalaua Mascaralei, dar mai ales că, de fapt, crescusem în port, mi se ivise deseori prilejul să văd anumite lucruri despre care ştiam că e ruşine să-i întrebi pe cei mai mari decât tine. Bineînţeles, explicaţiile le căpătasem, cu lux de amănunte încă, de la băieţii mai mari decât mine. Datorită acestei iniţieri – la vârsta aceea încă teoretică – am putut înţelege la ce anume se referea Gorila în limbajul lui colorat, atunci când vorbise aşa de Catina.

O priveam cu uimire şi curiozitate. Mi se părea atât de tânără, încât nu puteam crede despre ea ceea ce trebuia să cred din cele ce-mi spusese Gorila. Nici una dintre fetele pe care le văzusem petrecând prin tavernele din port cu mateloţii nu semăna cu Catina. Şi cu toate acestea. Gorila mă lăsase să cred că între ele şi Catina nu exista vreo deosebire.

Şi apoi, uimirea mea mai avea o cauză: cu cât o priveam mai mult, cu atât îmi dădeam seama cât de mult semăna cu Aspasia, ciudata şi frumoasa soţie a lui Şuncărică.

Am închis ochii şi am văzut-o, aşa, ca atunci, frumoasă şi aproape goală, ţinându-mă în braţe, descântându-mi cu cuvintele, dar în acelaşi timp şi cu mireasma trupului ei de femeie care învolbura pentru prima dată sângele unui biet băiat de paisprezece ani.

Era oare Catina, într-adevăr, fata ei? Sau poate numai sora ei mai mică? Dar dacă, într-adevăr, exista vreun fel de rudenie între ele, cum se face că niciodată Catina nu-şi tăcuse drum până în mahalaua Mascaralei să-şi vadă mama sau sora? Sau, poate, tocmai pentru că apucase pe drumul cel rău. Tanti Aspasia – mama sau sora ei – nu mai voise să ştie de ea? Foarte posibil. Dar tot atât de posibil era ca asemănarea dintre ele să se datoreze doar unei simple întâmplări. Râsul Catinei îmi risipi gândurile:

— Ce mă priveşti aşa, măi Tiriplic? Te pomeneşti că mă placi şi tu.

— Dinspre partea mea – replicai furios din cauza poreclei – să te placă moartea! (Asta era un blestem pe care îl auzisem la mătuşa Lixandra, bunica lui Ştefănel cârnu'). Dar, în afară de mine, mă rog, cine altul te mai place, fandosito?

— Cine? Toţi!

M-am uitat la Gorila, aşteptând ca el să infirme cele spuse de ea. Gorila adormise cu şapca trasă peste faţă şi cu ţigaretul în gură.

— Dar şeful?

Am întrebat, aşa, într-o doară, pentru că nu credeam o boabă din cele ce-mi spusese.

Mi-am dat însă imediat seama că întrebarea mea o pusese într-o mare încurcătură. Se înroşi brusc, îmi aruncă o privire furioasă şi, până la urmă, în loc să-mi răspundă, parcă spre a se eschiva, mă întrebă cu o voce pe care se străduia s-o facă să pară cât mai prietenoasă:

— Spune-mi, câţi ani ai, dragă Tiriplic?

— Te rog să nu mă mai porecleşti. Mă privi, sincer mirată:

— De ce te superi? Toată lumea are aici o poreclă, până şi şeful. De ce ai fi tu mai cu moţ? Dar dacă nu-ţi place, îţi

făgăduiesc să nu te mai poreclesc. Nu ştiu însă dacă şi ceilalţi or să fie tot atât de înţelegători. Ei, şi acum îmi spui câţi ani ai?

— Paisprezece!

— Numai atâţia? După mintea pe care o ai, pari mai mare. Căci nu eşti prost deloc, Tiri... Iartă-mă! M-a luat gura pe dinainte. Ai mai multă minte decât Gorila, care e cel mai deştept dintre toţi. Mie îmi plac al dracului băieţii deştepţi. Dacă ai fi mai mare, te-aş face iubitul meu. Aşa, haide să fim prieteni. Îţi propun acest lucru, deşi te uiţi cam chiorâş la mine. De ce naiba, nu înţeleg, poate că ţi-a spus ceva despre mine urâtul ăsta de Gorila. Află că eu nu-ţi vreau decât binele. Mai târziu, ai să te convingi de lucrul acesta şi ai să-mi fii recunoscător. Spune-mi, vrei să fim prieteni?

În ciuda cuvintelor, în ciuda tonului cald şi a privirilor prieteneşti în care mă învăluia, Catina nu-mi inspira nici un fel de încredere. Dimpotrivă, instinctiv, îmi dădeam seama că trebuie să mă feresc de ea.

„Nu ştiu ce dracu' urmăreşti, dar te crezi prea deşteaptă dacă socoţi că ai să mă poţi duce de nas, conteso!", i-am vorbit în gând.

Apoi tare:

— Dacă vrei să fim prieteni, nu am nimic împotrivă. Numai că nu văd ce ţi-ar folosi ţie prietenia unui băiat ca mine.

— Dacă îţi închipui că nu-mi foloseşte, atunci caută şi convinge-te că-ţi poate fi ţie de folos. Atâta îţi cer numai: să ai încredere în mine.

— Nu văd de ce n-aş avea. Şi în gând: „Să fiu al dracului dacă am un pic de încredere în tine!"

— Ei bine, dacă spui că ai încredere în mine, vreau să-ţi arăt prietenia începând prin a-ţi da unele sfaturi care, oricât ţi s-ar părea de aiurea, să ştii că ele nu urmăresc decât binele tău.

Apoi încet, atât de încet, încât abia dacă am auzit-o:

— În primul rând, să nu te încrezi în şef.

La orice m-aş fi aşteptat, numai la o asemenea recomandare nu.

— Măi, măi, câteodată citesc pe figura ta ca într-o carte. Nu te aşteptai să-ţi dau un asemenea sfat. Nu-i aşa?

— Nu-i vorba de asta, protestai prompt. Nu pricep însă ce trebuie să înţeleg atunci când spui să nu am încredere în şef!

— Mai încet, pentru numele lui Dumnezeu! Dacă ne aude sau dacă lepădătura asta nu doarme, ci numai se preface... Ce imprudenţă din partea mea!

— N-ai nici-o grijă. Doarme să tai lemne pe el.

— Aşa mi se pare şi mie. Dar dacă totuşi nu doarme... Vino încoace!

M-am apropiat. Ochii Catinei erau neliniştiţi, mi se păru că citesc în ei spaima, ori de câte ori se opreau cercetători asupra lui Gorila.

— Să n-ai încredere în şef. Te rog să mă crezi că, dacă îţi spun asta, o fac numai în folosul tău. Îţi jur că numai în folosul tău.

Deşi tonul era convingător, totuşi, instinctiv, am simţit că mai curând în ea, decât în Rocambole nu trebuia să am încredere.

— Bine! îţi mulţumesc mult că m-ai avertizat.

— E... e un monstru!

Şi din ochii ei mari şi verzi, două lacrimi se prelinseră, încet, de-a lungul obrajilor.

Ciudat însă, lacrimile nu mă impresionară deloc, după cum nici cuvintele nu mă convinseseră că Rocambole era un monstru.

— Haide, nu mai plânge! Nu pot suferi femeile care dau apă la şoareci.

Catina îşi şterse ochii cu dosul palmei şi zâmbi:

— Măi, măi, ce băiat eşti tu! Mă repezi de parcă ai fi bărbat.

Şi cu acelaşi zâmbet pe buze, întinse mâna să mă mângâie pe obraz.

Gestul îmi aminti de cealaltă mângâiere, aceea a mamei sau surorii ei. Palma Aspasiei era caldă, catifelată, şi

mângâierea ei îmi plăcuse; palma Catinei era umedă şi rece şi mă zgribulea.

— Dragul meu, cum te cheamă? Ca să nu mai fiu ispitită să-ţi servesc porecle, ar trebui să-ţi ştiu numele.

— Radu îmi spune.

— Eu am să-ţi spun Răducu. Îmi place numele. Răducu! Am să-mi închipui că am un frate cu numele ăsta. De altfel, am să te iubesc ca pe un frate. Mi-am dorit totdeauna să am un frate. Tu ai, Răducule, o soră?

— Nu! Nici soră şi nici vreun frate. Sunt singur.

— La fel ca mine. Tu cel puţin ai o mamă. Pe când eu…

Şi din nou două lacrimi începură să i se prelingă din colţul ochilor, de-a lungul obrajilor.

Deşi nici dedata aceasta lacrimile ei nu mă mişcară, totuşi, pentru a doua oară, am avut un sentiment pe care atunci nu l-am putut tâlcui, dar care, mai târziu, când mi l-am explicat, am înţeles că fusese admiraţie. Dar, aşa cum am mai spus, lucrul acesta s-a întâmplat mult mai târziu, când am cunoscut-o bine pe Catina.

— Vezi, iarăşi am plâns. Să nu-ţi închipui că-mi place să mă smiorcăi ca alte femei. Dar dacă în seara asta plâng, tu eşti de vină. Ei, dar ce spun! Desigur, tu nu ai nici-o vină. M-ai făcut însă să-mi aduc aminte de soarta mea nenorocită.

Dar acum, gata! îţi promit, frăţioare, că nu ai să mă mai vezi plângând. E bine?

— Bine!

— Spune: bine, surioară! Nu mi-a spus încă nimeni aşa şi mult mi-ar mai plăcea să mi se spună aşa.

— Bine, surioară!

— Dragă Răducule, vrei să-mi dai o dovadă că vezi în mine o surioară, că ai încredere în mine?

— Ce fel de dovadă?

— Dar vrei?

— Ca să vreau, ar trebui să ştiu ce vrei de la mine. Cu voi, femeile, e greu s-o scoată cineva la capăt.

— Vreau… Dar să ştii că e numai spre binele tău.

— Bine, bine. Dă-i drumul.

— Vreau să-mi spui ce-i cu stafia?

— Care stafie?, întrebai nedumerit.

— Stafia pe care ai văzut-o aseară şi din pricina căreia ai leşinat.

— Ah, da!, tăcui, amintindu-mi.

— Ei bine, nu mă vei fi socotind chiar atât de proastă încât să cred că, într-adevăr, te-ai speriat de o stafie. Tu, care eşti băiat de şcoală, ştii tot aşa de bine ca şi mine că stafii nu există. Stafia aceea era un om, nu-i aşa? Haide, spune-mi pe cine ai văzut la fereastră? Crezi că n-am observat? Primul lucru pe care l-ai făcut atunci când te-ai trezit din leşin a fost să priveşti, îngrozit, spre fereastră. Te rog să ai atâta încredere în mine şi să-mi spui pe cine ai văzut la fereastră.

Încă pe când vorbea mă hotărâsem să nu-i spun adevărul. „Degeaba, adevărul tot n-ai să-l afli, conteso!”, o avertizai în gând.

Dar tocmai în clipa aceea uşa se deschise şi Rocambole apăru în prag. Era îmbrăcat cu acelaşi halat de casă care îl făcea să pară aproape un bărbat.

Doar o clipă am privit la Rocambole. Când m-am uitat din nou la Catina, mi-am dat seama că fusese suficient numai secunda aceea pentru ca să redevină, aşa cum ne apăruse, mie şi lui Gorila, în clipa când intraserăm pe uşă: nemişcată ca o statuie, privind în gol cu nişte ochi stranii şi plânşi. Nu exagerez deloc, dar am rămas, pur şi simplu, cu gura căscată.

Catina părea atât de dusă cu gândurile pe altă lume, atât de puţin prezentă la ceea ce se întâmpla în jurul ei, încât aş fi putut jura – dacă n-aş fi ştiut ceea ce ştiam – că habar nu avea de prezenţa lui Rocambole în odaie.

Instinctiv, m-am uitat la Rocambole, curios să ştiu dacă el se va lăsa sau nu mistificat de această altă ipostază a Catinei. Dar oricât mă străduii, îmi fu imposibil, pentru că, la rândul său, şi chipul acestuia purta o mască. Masca aceasta îmi înfăţişa un Rocambole care surâdea abia perceptibil şi care privea cu ochi prieteneşti la mine,

indiferenţi la Catina şi, aş spune – cu înţelegerea de mai târziu – dispreţuitoare la Gorila.

Rocambole se apropie cu paşi mici şi leneşi, ca de plimbare, trecu pe lângă noi şi se opri în dreptul ferestrei, privi câteva clipe în întunericul de afară, apoi, făcând drumul înapoi, se opri lângă patul în care dormea Gorila.

— Bine o mai soileşte!

Şi tonul cu care rosti cuvintele trăda dispreţul care i se citea în privire.

N-am observat când şi în ce fel, dar în clipa când Rocambole se opri lângă patul în care dormea Gorila, Catina se şi afla lângă el.

La remarca lui Rocambole, replică:

— L-a ajuns oboseala, sărmanul de el.

Tonul cu care rosti cuvintele sună plin de duioşie, de parcă ar fi vorbit o mamă sau o soră.

Dar Rocambole, întorcându-i spatele, mi se adresă cu ton prietenos:

— Hai la mine, să-mi spui cum a mers! Şi o porni înainte.

L-am urmat, închizând uşa în urma mea, din proprie iniţiativă. Mai înainte însă mi-am aruncat o ultimă privire în camera pe care abia o părăsisem. Am văzut-o atunci pe Catina, în picioare, ducând degetul la gură.

Deşi se uita la mine şi deşi aveam destule motive să cred că semnul acela discret mie îmi era adresat, totuşi mi s-a părut că recomanda altcuiva să păstreze tăcere, probabil lui Gorila, pe care eu îl crezusem adormit.

— Stai jos şi spune-mi cum a mers, îmi porunci Rocambole, arătându-mi un scaun.

M-am aşezat, dar nu înainte de a muta scaunul în aşa fel încât nici să nu văd fereastra şi nici să nu pot fi văzut de cineva din afară.

Tocmai mă pregăteam să răspund întrebării lui Rocambole, când acesta vorbi din nou:

— Începe mai bine prin a-mi spune ce ţi-a mai spus contesa Mariţa asta a noastră.

M-am hotărât să-mi ţin gura, nu din simpatie faţă de Catina, ci numai din prudenţă.

Ridicând din umeri, i-am răspuns într-o doară:

— Ce să-mi spună? A tăcut mai tot timpul. Nu prea pare ea deloc vorbăreaţă.

Rocambole mă sfredeli cu privirea, dar mi-am păstrat cumpătul.

— Câteodată e mai vorbăreaţă decât trebuie, ţinu să mă lămurească, vorbind mai încet. Şi câteodată…

Întrerupându-se, ocoli scaunul pe care stăteam şi, apropiindu-se de uşă cu paşi de pisică, ascultă o clipă.

— … Şi câteodată e foarte curioasă!, îşi reluă gândul, deschizând în acelaşi timp uşa larg de tot.

Am înţeles imediat că toată manevra lui Rocambole avusese drept scop s-o surprindă pe Catina ascultând la uşă. Dar bănuiala lui nu se adeveri. Catina nu numai că nu ascultase la uşă, dar nici nu se mai afla în cameră, în schimb. Gorila continua să doarmă cu faţa în sus şi cu gura căscată.

Închise uşa, împingând-o cu piciorul şi, rezemându-se cu spatele de ea, mă privi câtva timp parcă spre a se convinge dacă înţelesesem sau nu ce urmărise, probabil că privirile mele vorbeau destul, pentru că, boţindu-şi o clipă fruntea, a nemulţumire, îmi spuse:

— Totuşi, asta nu înseamnă că nu e câteodată curioasă! Am înţeles că trebuie să interpretez cuvintele de mai sus ca un fel de justificare.

— Nea Şuncărică spunea că toate femeile sunt peste măsură de curioase, replicai mai mult pentru ca să spun ceva.

— Mda! Să ştii însă că mie nu-mi plac deloc nu numai femeile, dar, în general, oamenii curioşi.

Cuvintele sunară ca un fel de avertisment, dar, în acelaşi timp, ca o ameninţare.

— Nici mie!, replicai absolut fără intenţie, ci numai pentru că îmi dădeam seama că, într-adevăr, nici mie nu-mi plăceau oamenii curioşi.

Rocambole mă sfredeli din nou cu privirea, apoi mă întrebă cu ton prietenos:

— Spune-mi, mai bine, cum a mers? Gorila ţi-a fost sau nu de vreun folos?

— Pentru început m-am descurcat binişor. Gorila spune că am stofa.

— Gorila e un băiat de nădejde, poţi să te încrezi în el şi să-l asculţi orbeşte. Şi dacă el spune că ai stofă, să ştii că ai. Dar poate că ar fi fost mai bine să n-ai.

— De ce?

— Pentru că, aşa, te paşte primejdia să rămâi în meserie. Şi asta, de fapt, nu-i o meserie. Te apuci de ea când te afli la o mare ananghie şi până îţi găseşti una mai ca lumea. E un fel de golăneală care îţi aduce atâţia bani cât să nu crăpi de foame. Dar asta merge până pe la optsprezece ani. Dacă până la vârsta asta nu ţi-ai făcut un rost, rămâi o viaţă întreagă golan. De ce crezi tu că m-am pus eu cu dinţii pe carte? Tocmai pentru că s-a cam apropiat vremea să mă las de golăneală. Un vânzător de ziare, om în toată firea, e ca măgarul între oi. De aceea, nu mi-ar plăcea să ajung ca nea Şuncărică, nea Gurău sau nea Lumânare: colportor bătrân. I-ai văzut azi-dimineaţă. Spune şi tu, nu arătau ca măgarii între oi? Câţiva măgari într-o turmă de oi. Nu-i aşa?

— Da!, recunoscui oftând, pentru că cele spuse de Rocambole mă făceau să regret că şcoala începuse fără mine.

— Păi, vezi? Aşa că ai grijă să nu te dai la fund, băiete. Acum, când te afli la mare ananghie, vinde şi ziare. Dar caută tot timpul altceva. Nu e pentru tine meseria asta!

— La fel spune şi Băţ. Cică sunt crescut în puf.

— Pe dracu’! Din alt motiv meseria asta nu-i de tine. Ar fi păcat să atârni pentru totdeauna şcoala în cui.

— Dacă mama nu s-ar fi îmbolnăvit, nu aş fi întrerupt şcoala. Ea nici în ruptul capului nu ar fi acceptat una ca asta. Dar acum, când are să iasă, n-am s-o las să se spetească numai ca eu să pot merge la şcoală. Îmi pare rău

că am întrerupt şcoala, dar n-am avut încotro. La fund însă în nici un caz n-am să cad.

— Bine! Tocmai pentru că maică-ta ţine atât de mult să înveţi carte nu trebuie s-o dezamăgeşti.

Rocambole îmi vorbea sfătos ca un bunic.

— Poţi să fii sigur că n-am s-o dezamăgesc. Am să fac ceea ce faci tu: îmi voi termina liceul ca elev particular.

— Şi maică-ta când iese din spital?

— Păi, cred că cel mult într-o săptămână îi dau drumul.

— Ce să faci! Aşa se întâmplă totdeauna: o nenorocire nu vine niciodată singură. Dacă taică-tu scăpa cu viaţă, nu se îmbolnăvea nici maică-ta şi nu ajungeai nici tu vânzător de ziare.

— Da, da!, murmurai, simţind un fel de săgetare în inimă, aşa cum, de altfel, se întâmplă ori de câte ori cineva îmi amintea de crima pe care o făptuisem.

— A fost o crimă straşnică! O crimă „perfectă”, cum se mai spune. Ai auzit de expresia asta „crimă perfectă”?

Şi Rocambole, fără să mai aştepte răspunsul meu, începu să se plimbe prin odaie, cu mâinile la spate, agitat.

— Şi ce noapte!, continuă. Cerul de păcură, furtună cum n-au mai pomenit nici bunicii noştri, pe o asemenea vreme ai putea omorî nu un om, ci jumătate de oraş. Nu-i aşa?

Rocambole se opri în faţa mea. Ochii lui neastâmpăraţi mă cercetau întrebători.

Şi deodată m-a cuprins teama. Nu cumva el se juca de-a şoarecele şi pisica? Nu cumva el cunoştea adevărul?

Ciudat mai era Rocambole ăsta! Era o constatare de moment, dar era, de fapt, rezultatul unui şir întreg de uimiri care se succedaseră încă din clipa când îl cunoscusem în plăcintăria lui Apostoli Dimachi. O puşlama de vânzător de ziare, căruia Acrivi, soţia „leului balcanic”, îi vorbeşte amabil, iar „leul balcanic” acceptă, fără să se supere, tonul familiar cu care i se adresează puşlamaua. O puşlama care avea păreri personale în legătură cu arestarea şi dispariţia lui Şuncărică, dar pe care, din anumite motive, se ferea să le împărtăşească şi coanei Acrivi. O puşlama căreia ceilalţi golani îi spun „şef” şi care se bucură de atâta încredere în

ochii depozitarului de ziare, încât acesta acceptase să-mi dea ziare spre vânzare, fără nici un fel de garanţie materială.

Toate acestea abia acum le legam între ele, minunându-mă că Rocambole, această curioasă puşlama care părea că se simte atât de bine între cei asemenea lui, era, totuşi, atât de puţin o puşlama.

Era Rocambole ăsta un băiat ciudat, de care începea să-mi fie teamă, pentru că mi se părea că el cunoaşte adevărata cauză a morţii tatălui meu.

De altfel, cele ce-mi spuse după aceea, îmi întăriră această convingere:

— … Şi în ce loc se făptuieşte omorul?, continuă el monologul. În „Ruinele Mortului”. Loc parcă predestinat, fără riscuri. Nici nu e nevoie să-ţi vină în ajutor furtuna pentru ca într-un loc ca acela să trimiţi un om pe lumea ailaltă, absolut fără riscuri.

Dar ce-ţi spun eu ţie acestea! Tu cunoşti mai bine decât mine toate amănuntele.

Mă simţeam pierdut şi, asemenea înecatului care este gata să se agaţe şi de un pai, abia putui îngăima, cu voce tremurată:

— Ce te face să crezi asta?

Rocambole, care continua să se plimbe, se opri brusc în faţa mea, cercetându-mă cu privirea pe care nu i-o cunoşteam. Eram convins că ceea ce mă trădase fusese tocmai vocea tremurată, înspăimântată.

„Gata! Sunt pierdut. Chiar dacă până acum mai avea vreo îndoială, acum n-o mai are. M-am trădat singur!”, m-am mustrat în gând, făcând eforturi să ocolesc privirea ochilor lui, care mă sfredeleau parcă până în tainiţele cele mai ascunse ale sufletului.

— Bine, dar e normal să te intereseze toate amănuntele în legătură cu crima. E vorba doar de tatăl tău.

— Nu ştiu nimic, nu cunosc amănunte, murmurai ca pierdut. Noaptea, când s-a întâmplat nenorocirea, m-am îmbolnăvit, zice-se, din cauza fricii. Frica de furtună. M-au dus la spital şi câteva săptămâni am fost pe lumea cealaltă.

— Da!... da!... Te-ai speriat de furtună! Acum îmi amintesc că am auzit de treaba asta.

M-am întrebat cum putuse să afle Rocambole de boala mea, amănunt cu totul lipsit de importanţă, dar n-am avut timp să reflectez prea mult.

— Dar, pe urmă, după ce ai ieşit din spital, nu ai fost deloc curios să afli în ce împrejurări a fost ucis tatăl tău?

— Nu!, murmurai îngrozit. La ce mi-ar fi folosit?

— La ce? Poftim întrebare! La multe. Cum, nu eşti curios să afli, de pildă, de ce a fost înjunghiat tatăl tău?

Cred că au trecut câteva minute până mi-a ajuns la cunoştinţă cuvântul „înjunghiat”.

Şi atunci am întrebat, aproape convins că în capul lui Rocambole se petrece o confuzie:

— Cum ai spus? Că tata a fost înjunghiat? Mi se pare că te înşeli.

— Cum să mă înşel, că doar de „cazul” ăsta m-am ocupat şi eu. S-a întâmplat aşa cum îţi spun: taică-tu a fost înjunghiat cu un şiş. O lovitură formidabilă, care i-a străpuns inima.

— Tata a fost înjunghiat!... Tata a fost înjunghiat!... Şi în gând: Vasăzică, nu eu l-am ucis!... Vasăzică nu eu l-am ucis!...

Repetam cuvintele mereu, mereu, deocamdată incapabil să înţeleg ce se petrece cu mine. Abia când lacrimile au început să-mi curgă şiroaie pe obraji am priceput. Întâi, am simţit năvălind în mine o undă caldă de bucurie. Vasăzică, nu eu îl ucisesem. Toată suferinţa, tot chinul din mine, toate remuşcările ucigătoare fuseseră zadarnice. Nu eu eram ucigaşul tatălui meu. Şi, Doamne, cum să nu mă bucur descoperind acest lucru dintr-odată? Dar bucuria nu dură mult timp. Sufletul meu începu să fie tălăzuit de o mare durere. Simţeam, aşa, de parcă abia în clipa aceea aş fi aflat că tata murise, că îl pierdusem pentru totdeauna. Abia în clipa aceea îmi dădeam seama cu adevărat cât de mult îl iubisem, cât de mult îmi lipsea. Atâta vreme cât mă crezusem ucigaşul lui, nu fusesem în stare şi nici nu îndrăznisem să sufăr pentru că îl pierdusem, dintr-un

obscur şi inconştient instinct de conservare. Simţind ceea ce simţeam acum şi sfârtecat de remuşcări, fără îndoială, nu aş fi putut supravieţui.

Şi tocmai de aceea lacrimile, care la început fuseseră de bucurie, se preschimbau acum în lacrimi amare, de durere. Da, acum, abia acum plângeam moartea tatălui meu.

— Tata a fost înjunghiat! Şi în gând: Vasăzică nu eu l-am ucis!, continuam să-mi vorbesc, lăsând lacrimile să curgă nestăvilite pe obraji.

— Ei, da, băiete, a fost înjunghiat! Nu înţeleg de ce îţi faci atâta sânge rău acum. S-ar zice că plângi nu pentru că a fost omorât, ci pentru că a fost înjunghiat. Ce, parcă are importanţă cum a fost omorât?

— Desigur că nu! Dar, vezi, eu nu am ştiut din ce cauză a murit. N-am ştiut nimic în legătură cu crima. Absolut nimic! … Şi nu ştiu nici astăzi.

— Şi te-ar interesa să ştii?

— Desigur că m-ar interesa. E doar vorba de tatăl meu. Rocambole mă privi din nou ciudat de cercetător şi-mi spuse:

— După potopul ăsta de lacrimi, nu prea ar fi recomandabil să-ţi satisfac curiozitatea.

— Te rog, te rog să-mi povesteşti tot ce ştii!, îl rugai, sperând că cele ce voi afla de la el vor însemna tot atâtea răspunsuri la întrebările pe care mi le pusesem, în nenumărate rânduri, până atunci.

— Decât să-ţi povestesc, mai bine îţi dau să citeşti ce s-a scris în legătură cu asasinarea tatălui tău.

Şi se duse spre dulapul de haine, pe care îl deschise larg.

— Ţi-am spus că de „cazul” ăsta m-am ocupat şi eu un pic. Ştii, fiecare om cu păsărelele lui. Am şi eu păsărică asta. Îmi place să mă ocup de unele crime mai interesante, ca şi când aş fi un om al poliţiei. Uite, vezi tu aici pachetele astea?

Şi îmi arătă un raft ticsit cu pachete legate cu sfori.

— Ei bine, în pachetele acestea păstrez tăieturi din ziare şi diferite alte documente, procurate prin mijloace proprii, privind diferitele „cazuri” de care m-am ocupat.

Poate că ai să mă întrebi în ce scop? Pentru plăcerea mea. Pentru amorul artei, cum se spune. Cunoşti expresia asta? Şi râse de parcă şi-ar fi bătut joc de mine.

— Nu!, recunoscui cu umilinţă.

— Iar dacă ai să mă întrebi cu ce rezultate, am să-ţi spun că ele au fost amestecate. Unele pozitive, altele negative, iar altele fără rezultat.

— Nu prea înţeleg!

— Vreau să spun că într-unele „cazuri” am descoperit pista cea bună înaintea celor de la poliţie; în altele, am bătut zadarnic poteci lăturalnice, iar în altele am tot orbecăit prin beznă până m-am plictisit şi atunci m-am lăsat păgubaş. E ceea ce s-a întâmplat şi în cazul care te interesează.

Uite, aici, pacheţelul ăsta cu tăieturi din ziare. Citeşte-le şi dacă vei avea nevoie de unele informaţii suplimentare n-ai decât să mă întrebi.

Îmi întinse pacheţelul, după care, aşezându-se la masa de lucru, deschise o carte, pe coperta căreia izbutii să citesc că era destinată elevilor din clasa a VI-a de liceu.

Pacheţelul conţinea numai tăieturi din ziare, vreo cinci la număr, pe fiecare era scris, cu creion roşu, numele ziarului, numărul şi data apariţiei articolului. Tot cu creion roşu erau făcute şi unele sublinieri.

Din toate, un reportaj îmi atrase atenţia. Îl reproduc mai jos, încredinţat că el îi va interesa şi pe cititorii acestei cărţi:

ASASINULUI ÎI PLAC TRANDAFIRII?

UN TELEFON MISTERIOS. RUINELE MORTULUI. COMISARUL APOSTOLESCU INTRĂ ÎN SCENĂ. CINE E VICTIMA? UN HÂRLEŢ, UN NASTURE ŞI URMELE UNUI PICIOR DE COPIL. ASASINULUI ÎI PLAC TRANDAFIRII?

În numărul de duminică, cititorii ziarului nostru au putut citi, la rubrica „Fapte diverse”, că un

necunoscut a fost găsit înjunghiat în dimineaţa acelei zile într-un loc din port numit „Ruinele Mortului”.

În numărul nostru de azi suntem în măsură să dăm noi şi senzaţionale amănunte în legătură cu această misterioasă crimă.

UN TELEFON MISTERIOS

În dimineaţa zilei de duminică, telefonul din biroul comisarului Apostolescu zbârnâi prelung.

Comisarul Apostolescu, de serviciu în ziua aceea, ridică receptorul.

— Alo?

— Domnul comisar Apostolescu?

— Eu sunt. Cine-i?

— Domnule comisar, duceţi-vă în port, la locul numit „Ruinele Mortului” şi veţi găsi acolo cadavrul unui necunoscut care a fost înjunghiat. Bună ziua!

Un clinchet scurt şi necunoscutul de la capătul celălalt al firului întrerupse convorbirea.

Comisarul rămâne o clipă pe gânduri. Să fie o farsă? S-ar putea! Există şi oameni amatori de asemenea distracţii. Dar dacă, totuşi, comunicarea telefonică este adevărată? Dacă un om a fost asasinat acolo, în „Ruinele Mortului”?

„Ruinele Mortului”!

Pe unde naiba or mai fi şi ruinele astea! Habar nu are. Ridică receptorul:

— Dă-mi, te rog. Căpitănia portului. Alo! Cine-i?

— Agentul Muşat.

— Aici e comisarul Apostolescu. Spune-mi, Muşat, există acolo la voi, în port, un loc numit „Ruinele Mortului”?

— Este! Dar de ce întrebaţi, domn’ comisar?

— Am fost anunţat că s-a întâmplat acolo o crimă.

— Aoleu! Tocmai azi, duminică.

— Vasăzică nu ştii nimic!

— Nimic, dom’ comisar.

— Bine! Aşteaptă-mă! Iau o trăsură şi în zece minute sunt la tine.

Nu mai târziu de jumătate de oră, comisarul Apostolescu şi agentul Muşat se aflau la locul crimei.

RUINELE MORTULUI

În prelungirea străzii Misitiilor şi până departe, până în apropierea Docurilor, se înşiră, pe mai multe rânduri, magaziile, asemenea unor nesfârşite şi ciudate trenuri de marfă. Magaziile acestea au fost construite de către proprietarii lor – cerealişti – pe vremea când încă nu existau silozuri, pentru a adăposti în ele tot ceea ce producea binecuvântatul nostru pământ, începând cu grâul şi sfârşind cu turtele de floarea-soarelui.

Cohortele acestor foste magazii de cereale vorbesc despre epoca de glorie a portului nostru, când cerul era străpuns de sutele de catarge ale vaselor de tot felul, începând cu cele ale corăbiilor şi sfârşind cu ale cargoboturilor.

Astăzi, aceste magazii sunt în cea mai mare parte goale, cu acoperişurile fără olane şi pe jumătate putrezite, cu grinzile roase pe dinăuntru – atât cât mai au ce roade – de carii, eu duşumelele zdrumicate de dinţii ascuţiţi ai şobolanilor, mari cât nişte mâţe.

Din loc în loc, şirurile de magazii se întrerup. Doi, trei pereţi, arareori patru, între ele movile de moloz, acoperite cu bălării şi puiandri de oţetari. Cu ani în urmă, înainte de primul Război Mondial, în locul acestor dărâmături se înălţau tot magazii, aidoma acestora care se mai văd astăzi şi pe care vremea încă nu le-a colbuit. Au zburat însă zepelinele nemţeşti şi au lăsat bombe. Unele au căzut în apă, fără să producă pagube, altele pe chei, distrugând caldarâmul, iar altele, din întâmplare, au nimerit magaziile, dărâmându-le.

Printre multele asemenea ruine se află una care nu se deosebeşte prin nimic de celelalte, dar care poartă sinistra denumire de „Ruinele Mortului”. Scriitorul acestor rânduri îi sfătuieşte pe cei care au o fire mai impresionabilă să nu citească rândurile ce urmează, pentru că, trebuie să ştiţi, locul acesta e un loc de groază, ocolit de toţi oamenii portului. Aici, între aceste ruine, mai bine-zis între cei trei pereţi, căci atâţia au mai rămas, cu mulţi ani în urmă, a fost ucis, prin decapitare, un om. Poliţia n-a putut descoperi nici până astăzi identitatea celui ucis şi nici nu a putut da de urma asasinului. Dar asemenea lucruri îngrozitoare se mai întâmplă în lume şi, fără îndoială, ruina aceea nu ar fi devenit, numai pentru atâta, un loc de groază, ocolit statornic de megieşi, generaţii după generaţii. Dar s-a întâmplat ca decapitatul să nu-şi afle odihnă în groapa comună din ţintirimul oraşului şi, din când în când, să vină şi să plângă, cu voce omenească, acolo, între ruinele unde şi-a sfârşit atât de tragic zilele. L-au auzit unii, l-au văzut alţii, vestea s-a întins, superstiţia a prins rădăcini şi, astfel, „Ruinele Mortului” au devenit un loc de groază, ocolit de toată lumea.

Şi, iată, după ani de zile, în acelaşi loc, altcineva îşi găseşte sfârşitul, de asemenea, răpus de o mână ucigaşă. Şi acest nefericit ar fi putut să şi putrezească acolo, în ruină, fără ca cineva să prindă de veste, pentru că, aşa cum v-am mai spus, „Ruinele Mortului” este un loc pe care toată lumea îl ocoleşte cale de o poştă, dacă un telefon misterios nu l-ar fi vestit pe comisarul Apostolescu de cele întâmplate.

„Ruinele Mortului”! N-au mai rămas în picioare decât trei pereţi, dintre care unul năruit pe jumătate. În dreapta, în stânga, magazii, de mai mulţi ani nefolosite. Între cei trei pereţi, pe o suprafaţă de circa cincizeci de metri – interiorul de altădată al magaziei – movile de pământ, bălării şi cucută. Bănuieşti, ascunse prin găuri, şopârle, care, fără îndoială, ies să

se sorească în orele prânzului. De dinapoia bălăriilor te pândesc, sau numai ţi se pare, ochi fascinanţi de şerpi. Şi pretutindeni, acolo şi jur-împrejur, o linişte care ţi se pare cu atât mai apăsătoare acum, când ştii că de curând aripa morţii a fâlfâit din nou pe locul acesta blestemat.

COMISARUL APOSTOLESCU INTRĂ ÎN SCENĂ

Trăsura care l-a adus în port pe comisarul Apostolescu s-a oprit o clipă în faţa Căpităniei, ca să se urce agentul Muşat, apoi sub îndrumarea acestuia din urmă şi-a continuat drumul spre „Ruinele Mortului”.

Obişnuiţii portului, misiţi, samsari, barcagii, şlepari şi toată plevuşcă de pe strada Misitiilor, care la ora aceea îşi beau cafeaua instalaţi la mesele scoase în stradă de către cafegii, văzând pe agentul Muşat, personaj bine cunoscut de toată lumea aceea a portului, într-o trăsură alături de un comisar, au înţeles că undeva, acolo la ei, în port, se întâmplase ceva grav. Şi cum în bietul nostru orăşel, din prea mare plictiseală, simpaticii noştri concetăţeni sunt gata să dea proporţii celei mai neînsemnate întâmplări, apariţia oamenilor în uniforme avu darul să învingă lenea consumatorilor şi să-i determine a porni pe urmele trăsurii, mai ales că aceasta nu cerea din partea lor eforturi prea mari, întrucât cele două gloabe înhămate la trăsură se târau într-un trap atât de mărunt, încât numai cu mare indulgenţă putea fi numit astfel. Din acest motiv, atunci când oamenii legii coborâră la un pas de ruină, ca din pământ apărură zeci de gură-cască, înconjurându-i.

Nu considerăm necesar să-l prezentăm cititorilor noştri pe comisarul Apostolescu. El are la activul său o serie de succese răsunătoare, care i-au dus vestea până în Capitală. E suficient numai să amintim că lui i se datorează prinderea bandei care a spart banca

Lascaridis, descoperirea asasinului bătrânei proxenete, celebra madam Gâscă, sau a falsificatorilor de monede.

Faptul că de cazul acesta se ocupă acelaşi comisar Apostolescu, al cărui palmares strălucit este invidiat de cei mai dibaci copoi ai brigăzii speciale din poliţia Capitalei, ne dă speranţa că asasinul nu va rămâne nepedepsit şi că îşi va primi, până la urmă, pedeapsa binemeritată pentru această abominabilă crimă.

Păşind în ruină, dintr-o singură privire, comisarul Apostolescu se convinse că telefonul pe care îl primise nu fusese o farsă de prost gust. Între pereţii pe jumătate năruiţi zăcea cadavrul unui necunoscut.

Un om de statură mijlocie, slab, cu părul aproape cărunt, îmbrăcat destul de modest, zăcea pe spate, cu picioarele răşchirate, cu mâinile asemenea, cu ochii, mari, deschişi şi imobili, în piept avea implântat un şiş cu un mâner lung, ale cărui plăsele erau de sidef. După lungimea mânerului, se putea presupune uşor că lama era cel puţin de două ori mai lungă.

— Muşat, să fie anunţat procurorul de serviciu! Acestea au fost primele cuvinte ale comisarului Apostolescu.

Şi în aşteptarea procurorului de serviciu, dădu ordin agentului Muşat să percheziţioneze victima, spre a-i stabili identitatea. Dar buzunarele erau cu desăvârşire goale. Altcineva, înaintea agentului, avusese grijă să-i golească buzunarele. Dar în ce scop? Era vorba de un simplu jaf sau asasinul, în mod deliberat, făcuse să dispară tot ceea ce putea duce la identificarea victimei? Oare, după atâţia ani, avea să se reediteze în acelaşi loc şi aproape în condiţii asemănătoare o crimă tot atât de abominabilă ca aceea care transformase ruina aceea într-un adevărat loc de groază?

CINE E VICTIMA?

— Domnule comisar, păi ăsta e domnul Andrei Mănăilă, electricianul, izbucni unul dintre nenumăraţii curioşi care se încumetaseră să păşească până în spatele comisarului Apostolescu. De altfel, în mulţimea de gură-cască se mai găsiră şi alţii care să dea informaţii, privind victima.

Iată câteva:

Andrei Mănăilă, în etate de patruzeci şi cinci de ani, eu domiciliul pe strada Zidului, nr. 19, cunoscută mai bine sub denumirea de strada Mascaralei. Căsătorit, cu un copil, elev în clasa a IV-a de liceu. Soţia casnică, profesiunea actuală – electrician, angajat numai de două luni la uzina electrică a oraşului.

Mărturiile vecinilor, ale tovarăşilor săi de muncă, precum şi ale şefilor – toate excelente – vorbesc despre el ca despre un om cu un comportament ireproşabil, cu o fire prietenoasă, săritor la nevoie, un om fără vicii şi un tată de familie excelent, în câteva cuvinte, un om care întrunea simpatii unanime, atât în cartier, cât şi la slujbă. Din acest motiv, cel puţin până la ora actuală, mobilul răzbunării pare cu desăvârşire exclus.

În ziua crimei. Andrei Mănăilă pleacă de acasă în jurul orei douăsprezece, pretextând că are unele treburi în oraş. În realitate, se duce la uzină fiind în tura de după-amiază. (Un amănunt interesant: plecând de acasă, lasă vorbă să nu fie aşteptat la cină, deoarece se va duce direct la uzină, urmând să intre în tura de noapte).

La slujbă, nimic neobişnuit în comportamentul său. Aceeaşi mină de fiecare zi, aceeaşi bună dispoziţie şi afabilitate care contribuiseră, în cea mai mare măsură, a-l face simpatic tuturor.

La terminarea lucrului, în poarta uzinei, îl întâlneşte un cunoscut care îl invită la un aperitiv. Refuză, motivând că e obosit şi că vrea să se culce cât mai devreme, deoarece, a doua zi, fiind duminică, are proiectată o excursie, cu familia, în Baltă.

Bineînţeles, proiectata excursie nu e decât un pretext.

Andrei Mănăilă vrea să scape de inoportunul său prieten pentru că destinul îl mână în altă parte – la moarte!

Întâlnirea aceasta a avut loc în jurul orei douăzeci şi unu. Întrebarea pe care şi-o pun anchetatorii este următoarea: ce a făcut Andrei Mănăilă de la această oră până la miezul nopţii, poate chiar ceva mai târziu decât miezul nopţii? Pentru că, după constatările medicului legist, asasinatul nu s-a produs înainte de această oră. Dar toate investigaţiile întreprinse în această direcţie nu au dus până acum la vreun rezultat. Cu toate acestea, comisarul Apostolescu în această direcţie îşi îndreaptă eforturile, încredinţat fiind că dezlegarea enigmei nu ar mai întârzia dacă ar putea descoperi în ce fel şi-a petrecut Andrei Mănăilă aceste câteva ore.

Cititorii noştri îşi amintesc, fără îndoială, că în noaptea de sâmbătă spre duminică o furtună cu totul neobişnuită s-a abătut asupra oraşului nostru. Ei bine, se pune întrebarea: ce a căutat Andrei Mănăilă în timpul unei asemenea furtuni – nici oamenii cei mai bătrâni din oraşul nostru nu-şi amintesc de vreuna similară – în „Ruinele Mortului”, când ştiut este că drumul spre casă nu trecea, în nici un caz, pe acolo? Oare ucigaşul l-a doborât în afara ruinelor şi apoi l-a târât acolo, pentru o mai mare siguranţă?

Din cercetările întreprinse, o asemenea ipoteză pare exclusă. Andrei Mănăilă, sigur, a fost ucis în ruină. Dar ce a căutat acolo? Oare trebuie admisă ipoteza – de altfel cea mai probabilă – că şi-a dat întâlnire cu asasinul acolo, în ruine?

Ipoteza aceasta e cea mai ispititoare şi totuşi nu-i aşa de uşor de admis. Şi nu-i uşor de admis pentru că, presupunând că cei doi aveau să-şi comunice lucruri care nu trebuiau să fie auzite de nici-o ureche omenească, pot fi imaginate zeci de alte locuri care

să ofere aceeaşi siguranţă, dacă nu chiar mai mare. Oare trebuie să presupunem un apetit deosebit pentru romantic, fie din partea lui Andrei Mănăilă, fie din partea asasinului? Greu de admis. Şi în acest caz, din nou întrebarea: de ce, neapărat, tocmai acolo, în ruină?

Să presupunem că locul a fost fixat de asasin care voia să se asigure că va putea să-şi pună planul în aplicare absolut fără riscuri. Dar în acest caz, cum de a acceptat Andrei Mănăilă? Asta nu înseamnă că îl cunoştea pe acela care îi propunea o asemenea stranie întâlnire? Sau, chiar dacă locul de întâlnire i s-a părut suspect, totuşi, din anumite motive, nu a putut să refuze? Dar, în acest caz, cine e, în definitiv, acest Andrei Mănăilă? Nu cumva avem de-a face cu un altfel de om decât ni-l prezintă cei care îl cunosc?

UN HÂRLEŢ, UN NASTURE ŞI URMA UNUI PICIOR DE COPIL

Iată numai câteva dintre nenumăratele întrebări pe care şi le pun cei care încearcă să elucideze acest caz. Un hăţiş de întrebări din care, până în prezent, nimeni nu a putut ieşi. În orice caz, pe locul crimei nu s-au putut găsi indicii care să arunce măcar o dâră de lumină în bezna aceasta de nepătruns. Dimpotrivă. Acolo, răsturnat pe spate, cadavrul, cu picioarele răşchirate, cu braţele în lături, de parcă ar fi fost răstignit pe o cruce nevăzută, cu ochii mari, bruni, încremeniţi într-o holbare care nu înseamnă groază, ci parcă o neţărmurită uimire. Cine ştie dacă nu cumva tocmai privirea aceasta răspunde la întrebarea pe care comisarul Apostolescu şi colaboratorii săi şi-o pun de o săptămână, fără să găsească, până la ora actuală, un răspuns satisfăcător, puţin mai încolo, un hârleţ aruncat la întâmplare. Un hârleţ care, după toate probabilităţile, se găseşte acolo abia din noaptea crimei. Dacă s-ar fi

aflat acolo mai de mult, ploile ar fi ruginit lama, ar fi putrezit mânerul. Ce caută hârleţul acolo, iată încă o întrebare la care anchetatorii nu au putut răspunde. Oare hârleţul a fost adus de asasin? Şi în cazul afirmativ, în ce scop? Oare, iniţial, a intenţionat ca după ce îl va ucide pe Andrei Mănăilă să-i îngroape cadavrul? Dar în acest caz, de ce a renunţat? Nu cumva a existat, totuşi, un martor de prezenţa căruia asasinul a luat cunoştinţă abia după ce a făptuit crima şi atunci, intrând în panică, a dat bir cu fugiţii? Ipoteza aceasta nu este exclusă, dacă se are în vedere că cineva a anunţat prin telefon Chestura de ceea ce se întâmplase în ruină, pentru că e greu, dacă nu imposibil de presupus, că însuşi asasinul a avut grijă să anunţe poliţia.

Dar, ceea ce încâlceşte şi mai mult iţele, anulând diferitele ipoteze, sunt urmele unor paşi de copil întipărite vizibil în colbul din imediata apropiere a cadavrului. Nu încape îndoială că un copil a intrat în ruine. Un copil a îndrăznit să pătrundă în ruină, când oamenii în toată firea de prin preajma locului o ocolesc în mod statornic! Aproape de necrezut, dar adevărat, pentru că urmele paşilor există şi au fost fotografiate de către poliţie. Nu ne rămâne decât de presupus că un copil dintr-o altă mahala, până la care nu a ajuns faima rea a „Ruinelor Mortului” să fi nimerit acolo din întâmplare. Da, nu este exclus ca lucrurile să se fi întâmplat aşa. Ceea ce ni se pare însă cu desăvârşire imposibil este a presupune că băiatul a nimerit în ruină în timpul nopţii. Nu credem că există un copil care să fi avut curajul să se hazardeze în ruină tocmai într-o noapte ca aceea în care s-a petrecut crima. Un asemenea copil ar merita toată admiraţia noastră. Dar cum el nu există, evident că paşii întipăriţi pe colbul imaculat din ruină nu au nici-o legătură cu această crimă.

ASASINULUI ÎI PLAC TRANDAFIRII?

... Şi acum, iubiţi cititori, câteva cuvinte despre un trandafir. Un trandafir mare, involt, de culoarea sângelui. Un asemenea trandafir a fost găsit lângă cadavrul lui Andrei Mănăilă. Mai precis, lângă tâmpla lui dreaptă. În contrast cu chipul livid, cadaveric, roşul de sânge al trandafirului pare şi mai aprins, privind trandafirul de lângă tâmpla lividă a celui asasinat, eşti ispitit să-i atribui semnificaţia unui ultim omagiu adus de asasin lui Andrei Mănăilă.

Te scuturi însă imediat de colbul acesta romantic, pentru că îţi dai seama că o asemenea presupunere nu poate fi adevărată. Gândurile roiesc fel de fel de ipoteze pe care le accepţi o clipă, pentru ca apoi să le respingi, una câte una. Cui aparţine trandafirul? Lui Andrei Mănăilă? Şi imediat închipuirea ţi-l proiectează parcă aievea, cu înfăţişarea lui plăcută şi cu frumoşii lui ochi bruni, înaintând prin furtună, cu mâinile vârâte în buzunare, cu capul aplecat înainte ca să sfâşie cu umărul taftaua nevăzută a vântului. Între dinţi mestecă uşurel codiţa frumosului trandafir de culoarea sângelui. Şi iată, imediat, imaginea despre om se întregeşte: Andrei Mănăilă – un om căruia îi plac florile!...

Dar aceasta nu-i decât o simplă presupunere, poate că nu-i plac deloc florile, dar că a cumpărat floarea pentru a o oferi femeii cu care îşi dăduse întâlnire în „Ruinele Mortului”. Iată o nouă ipoteză... Andrei Mănăilă s-a întâlnit în ruină cu o femeie? O ipoteză care la rândul ei puieşte o alta: dacă Andrei Mănăilă s-a întâlnit în ruină cu o femeie şi dacă nu a mai ieşit viu de acolo, înseamnă că tocmai femeia aceasta i-a împlântat şişul în inimă. Absurd!, veţi exclama poate mulţi dintre dumneavoastră. De acord, absurd. Dar oricare din ipotezele enunţate până acum, luate în parte, par tot atât de absurde. Şi, totuşi, nu este deloc imposibil ca una dintre ele să fie cea adevărată, poate tocmai aceea care nouă ni se pare cea mai absurdă.

A trecut o săptămână de când moartea a poposit pentru a doua oară în „Ruinele Mortului”. De o săptămână, cei însărcinaţi să elucideze acest caz nu-şi mai găsesc odihnă. Deocamdată, nici un licăr de lumină în bezna care îi înconjoară.

Un şiş... un hârleţ... un nasture... urme ale unor paşi de copil... un trandafir mare şi frumos, roşu ca sângele...

Acestea sunt corpurile delicte, cam puţine, nu? Totuşi, pornind de la ele, anchetatorii vor trebui să ajungă la ucigaş.

Anevoioasă sarcină pentru comisarul Apostolescu.

Am citit pe nerăsuflate reportajul. Împăturind tăietura din ziar, am întâlnit privirea lui Rocambole. Se uita la mine – cred că tot timpul lecturii nu mă slăbise din ochi – şi privirea lui exprima ironie. Eram însă atât de uluit de ceea ce aflasem din lectura acelui reportaj, încât nu prea am dat atenţie acestui lucru.

— Ei, ce spui?, mă ispiti Rocambole.

— Ce să spun! Pentru mine, toate lucrurile acestea sunt atât de noi, atât de neaşteptate, încât sunt pur şi simplu uimit, zăpăcit.

Şi eram, într-adevăr, aşa. Atâta vreme cât mă crezusem ucigaşul tatălui meu, niciodată nu-mi pusesem întrebarea, ce căutase tata în ruine, şi tocmai într-o noapte ca aceea. Nu-mi pusesem nici alte întrebări pe care şi le punea autorul reportajului pe care îl găseam excelent, tocmai pentru că răspundea parcă propriilor mele gânduri. De ce nu mi le pusesem, dacă atunci mi-a fost greu să-mi răspund, acum, când retrăiesc întâmplările de atunci cu închipuirea, nu-mi mai este. Considerându-mă ucigaşul tatălui meu, sfârtecat permanent de mustrări, în mod conştient, dar mai ales inconştient, căutam să mă mistific, să uit, căutam să evit tot ceea ce mi-ar fi putut aminti de monstruoasa, deşi involuntara mea faptă.

Dar, iată, acum, când mă descătuşasem de acest coşmar, stimulată pe de altă parte şi de reportajul pe care îl devorasem, mintea mea puia întruna întrebări, mai ales că eu cunoşteam mult mai multe decât autorul reportajului. Aşa, spre exemplu, dacă pentru comisarul Apostolescu hârleţul şi urmele de paşi constituiau, fiecare, întrebări fără răspuns, pentru mine ele nu reprezentau nici un fel de problemă, deoarece îmi aparţinuseră. Asta nu însemna însă mai puţine întrebări şi nici mai puţin dificile.

— Reportajul nu e rău!, vorbi Rocambole, alungându-mi gândurile.

Mie mi se părea extraordinar. Lipsit cu desăvârşire de experienţă – poate tocmai din cauza aceasta – îmi ajuta să gândesc, să construiesc, la rândul meu, „ipoteze”.

Şi fiindcă îmi amintii că Rocambole se ocupase de acest caz, am fost curios să-i cunosc părerea, pe care presupuneam că nu concordă cu aceea a autorului reportajului.

— Mie mi se pare straşnic! Dar dacă te-ai ocupat de acest caz, nu mi-ai spus, care-i părerea ta?

Contrar aşteptării, Rocambole se arătă tare zgârcit cu răspunsul. De fapt, răspunsul lui însemna o eschivare.

— Ţi-am spus, într-adevăr, că m-am ocupat de acest caz. Dar am adăugat că, plictisit să tot orbecăi prin întuneric, am clasat dosarul, cum se spune în asemenea cazuri. Asta înseamnă că am sfârşit prin a nu mai avea nici-o părere proprie. Revenind la reportajul pe care l-ai citit, repet, mi se pare interesant. Dar din tot ceea ce scrie acolo, cel mai interesant mi se pare următorul pasaj.

Şi luându-mi din mână tăietura din ziar, citi accentuând fiecare cuvânt:

— Acolo, răsturnat pe spate, cadavrul, cu picioarele răşchirate, cu braţele în lături, de parcă ar fi fost răstignit pe o cruce nevăzută, cu ochii mari, bruni, încremeniţi într-o holbare care nu înseamnă groază, ci parcă o neţărmurită uimire. Cine ştie dacă nu cumva tocmai privirea aceasta răspunde la

întrebarea pe care comisarul Apostolescu şi colaboratorii săi şi-o pun de-o săptămână, fără să găsească, până la ora actuală, un răspuns satisfăcător.

Aceasta dacă, bineînţeles, privirea tatălui tău exprima, într-adevăr, uimire şi nu-i cumva o năzărire a gazetarului sau numai o floricică de stil.

— ... Şi trandafirul... Cel mai interesant lucru mie mi se pare trandafirul.

— Serios?, se miră Rocambole, învăluindu-mă într-o privire care mie mi se păru batjocoritoare. Şi, mă rog, de ce?

— Pentru că... Vezi, dacă, într-adevăr, asasinului îi plac trandafirii, cum spune gazetarul acela, aceasta ar putea duce până la urmă la descoperirea lui. În gând, însă, explicaţia pe care i-o dădui fu alta: pentru că azi-noapte cineva ne-a întors casa pe dos şi, la plecare, de asemenea, a uitat un trandafir mare, roşu, de culoarea sângelui.

Dar, aşa cum am mai spus, explicaţia aceasta i-am dat-o numai în gând. M-am întrebat, adesea, de ce nu i-am mărturisit lui Rocambole ce mi se întâmplase în noaptea care trecuse şi de ce mi se părea cel mai important, din întreg reportajul, tocmai pasajul în care reporterul se referea la trandafirul găsit pe locul crimei.

Răspunsul a fost de fiecare dată acelaşi: prin instinct – spun prin instinct, pentru că atunci nu am fost conştient – de la început nu am avut încredere în Rocambole, în ciuda faptului că el mă ajutase să-mi câştig existenţa fără a mai depinde de unchiul Iancu, în ciuda bunăvoinţei pe care, în general, mi-o arăta, aş zice, în ciuda chipului său frumos şi a privirii sale deschise, care, cum observasem şi cum aveam să mai observ ulterior, mai ales ele izbuteau să-l facă tuturor simpatic.

De altfel şi Catina mă avertizase să nu am încredere în „şef”. Dar nu cred că neîncrederea în Rocambole s-a datorat avertismentului ei. Pentru că, dacă în Rocambole,

din instinct, nu am avut încredere, în schimb, Catina de la început mi-a fost profund antipatică.

Cititorii acestei cărţi vor afla, din paginile ce vor urma, cât de justificat am fost eu, băiatul de atunci, să nu am de la început încredere în Rocambole, iar mai târziu neîncrederea să se transforme în dispreţ.

Întrucât explicaţia pe care o rostisem tare nu-l mulţumise, Rocambole replică ironic:

— Desigur, arestând pe toţi aceia despre care se va putea afla că au o deosebită slăbiciune pentru trandafiri. Nu-i aşa?

M-am înroşit, am căutat un răspuns demn, dar nevenindu-mi vreunul în minte, m-am mulţumit să ridic doar din umeri.

Rocambole, care continua să se plimbe de la un capăt la celălalt al odăii, se opri o clipă ca să mă bată pe umăr, apoi, reluându-şi plimbarea, îmi spuse cu ton prietenos:

— Haide, nu te mai necăji! Am glumit doar. Fără îndoială că trandafirul acela ar putea elucida enigma acestei afurisite afaceri. Dar parcă numai el? Degeaba se plânge gazetarul ăla că punctele de reper sunt puţine, pornind de la fiecare, poţi construi o adevărată dramă, al cărui epilog să-l constituie omorul din ruină. Să luăm, de exemplu, hârleţul…

Nu l-am ascultat, pentru că începuse să mă preocupe altceva: de ce Rocambole, care cel puţin de o jumătate de oră vorbea cu mine exprimându-se într-un limbaj decent, de obicei vorbea folosind expresii de argou? Ţinea el cu tot dinadinsul să pară o haimana crescută pe şapte maidane? Şi dacă acesta era adevărul, în ce scop o făcea?

Gândurile acestea îmi trecură prin minte ascultând, fără să aud, ceea ce spunea Rocambole. Dar asta nu dură mult. Următoarele cuvinte îmi captară din nou atenţia:

— … Sau, dacă ne gândim la urmele de paşi de copil. Gazetarul acela afirma că nu există un copil care, pe o asemenea furtună, să se fi încumetat să iasă din casă, nicidecum să se fi hazardat până la „Ruinele Mortului”.

Dacă el nu crede, treaba lui. Eu însă cunosc un băiat cu un asemenea curaj.

Şi spunând acestea, Rocambole mă sfredeli cu privirile lui pătrunzătoare.

„Cunoşti un asemenea băiat? Cine este?”

Am întrebat numai în gând, pentru că tare nu am avut curaj s-o fac. Şi nu am avut curaj, pentru că îmi era teamă să nu primesc următorul răspuns:

„Băiatul acela eşti tu. Ale paşilor tăi sunt urmele descoperite în ruină, degeaba încerci s-o faci pe şmecherul cu mine, drăguţule!”

Da, da, fiindcă îmi era frică de un asemenea răspuns, nu l-am întrebat cine este băiatul de care vorbeşte.

„Oare să fi descoperit el adevărul?”, mă întrebam cu îndoială, privindu-l la rândul meu cercetător.

Era în ochii lui parcă un pic de batjocură, dar asta putea, oare, să însemne că el cunoştea adevărul?

Iată, au trecut mulţi ani de când s-au întâmplat toate acestea. Pe atunci eram doar un băiat de paisprezece ani. Este o vârstă când nu prea poţi păstra secrete. Îţi place să cunoşti multe, cât mai multe secrete, ele te înalţă în propriii tăi ochi, dar tocmai pentru că ştii că te vei înălţa şi mai mult în ochii tovarăşilor tăi de joacă, dacă le vei divulga şi lor secretele pe care le deţii, nu poţi rezista ispitei şi ţi-i faci confidenţi, dar nu fără a-i supune, în prealabil, unor înfricoşătoare jurăminte.

Cu mine se petreceau însă lucrurile altfel. Deşi trecuseră luni de la cele întâmplate în noaptea uraganului, şi cu toate acestea, câte teribile secrete nu ascundeam în suflet!... În acest timp, fusesem eroul unor întâmplări atât de extraordinare, încât, dacă le-aş fi povestit lui Fane şi celorlalţi tovarăşi, mi-aş fi câştigat o celebritate pe care nimeni şi nimic nu ar mai fi putut-o umbri.

Cu toate acestea, avusesem tăria să păstrez numai pentru mine taina la care, cu sau fără voia mea, fusesem părtaş. Explicaţia? Poate că, azvârlit în inima unor întâmplări ai căror eroi, cu excepţia mea, erau cu toţii

oameni mari, am înţeles, prin instinct, că a-mi ţine gura însemna o problemă de viaţă şi de moarte.

Şi cred că acelaşi instinct de conservare m-a împiedicat să-i destăinui lui Rocambole ceea ce ştiam, mai mult decât el, în legătură cu cele întâmplate în „Ruinele Mortului”. Mai mult chiar, să-mi fie teamă ca nu cumva el să fi aflat. Dumnezeu ştie pe ce cale, şi altceva decât ceea ce găsise de cuviinţă să-mi spună.

M-am uitat din nou la el pe furiş. Acum, Rocambole nu mă mai sfredelea cu privirea lui pătrunzătoare, ci îşi reluase plimbarea, gânditor, rozând, între dinţi, ţigaretul de chihlimbar.

— După cum vezi, vorbi el din nou, într-un târziu, misterul nu se lasă pătruns. Ucigaşul tatălui tău a lucrat ca un artist în meserie. A făptuit o crimă „perfectă”, până şi poliţia a obosit să-l caute. Aşa că el poate dormi liniştit, în cazul când n-a dormit şi până acum.

— Vasăzică nu mai e nici-o speranţă ca să fie prins cel care l-a omorât pe tata.

Rocambole se opri în faţa mea şi cu ton de profesor care se străduieşte să vâre în capul unui elev prost un lucru elementar, mă dăscăli:

— Trebuie să ştii că, după părerea specialiştilor, nu există crime „perfecte”. Deci nici aceasta care ne preocupă. Astăzi ea poate să pară aşa. Mie... comisarului Apostolescu... gazetarului acela... ţie. Dar mâine? Mâine, poate, asasinul comite tocmai greşeala fatală. Mâine, poate că abia mâine, altcineva, analizând aceleaşi date ale problemei, descoperă ceea ce astăzi nimeni nu a observat; unde a greşit criminalul! Tu, de pildă!

— Eu?, continuai să mă mir.

— Tu! E doar tatăl tău. Dragostea pe care i-o porţi te înarmează cu nişte antene care celorlalţi le lipsesc.

— Dar nu sunt decât un băiat de paisprezece ani! Ceea ce spui mi se pare...

— Haide, de ce te-ai oprit? Ai vrut să spui că ceea ce afirm ţi se pare o prostie. Nu-i aşa?

— Nu vreau să te jignesc, dar aşa mi se pare.

— Ba nu mă jigneşti deloc. Ţi se pare o prostie? în definitiv, ce ţi-am spus? Că s-ar putea ca, mâine, tu să fii acela care să descoperi în ce constă greşeala pe care a comis-o ucigaşul tatălui tău. Pentru că, de vreme ce nu există o crimă „perfectă”, înseamnă că a comis totuşi o greşeală.

Am spus mâine! Dar prin asta nu am înţeles că lucrul acesta se va întâmpla, într-adevăr, mâine. „Mâine” acesta poate să însemne un an, doi, cinci, zece. Nu are importanţă când.

Apoi cu alt ton, ca şi când până acum nu ar fi făcut altceva decât să glumească:

— După cum vezi, teoretic, e posibil ca tu să-l descoperi pe asasinul tatălui tău. Că în practică lucrurile nu se vor întâmpla aşa, asta e cu totul altceva.

Şi în ochii săi luciră din nou luminile acelea mici a bătaie de joc.

7
Coana Aurica, roaba lui Dumnezeu

Trecu o lună de la întâmplările povestite în capitolul anterior. O lună fără evenimente care ar merita să fie consemnate. Mă obişnuisem cu meseria de vânzător de ziare. Ceilalţi, datorită prestigiului lui Rocambole, mă acceptaseră în tagma lor, fără ca măcar să mă aleg cu o chelfăneală.

Dimineaţa desfăceam ziarele de Capitală, la ora prânzului gazeta locală, pe seară presa de după-amiază. Pe la orele opt sau nouă seara, eram liber. Mâncam la un birt o ciorbă de burtă şi un iaurt, apoi mă duceam acasă.

Încă lipsit de experienţă, câştigam destul de puţin, dar şi din puţinul acesta economiseam cea mai mare parte. Voiam ca atunci când mama va ieşi din spital să-i pun în palmă suma economisită.

În tot acest timp, numai de două ori am urcat scările hotelului în care locuia Rocambole cu ciracii lui. Dar nici prima dată şi nici a doua oară nu am făcut-o cu plăcere, ci numai din teama ca nu cumva absenţa mea să pară ingratitudine. Nu puteam să uit că, dacă acum aveam ce mânca şi pe deasupra să şi economisesc ceva bani, aceasta o datoram lui Rocambole.

Dar nici prima dată, nici a doua oară nu l-am putut vedea, în ambele dăţi, Catina nu m-a lăsat să intru la el sub

pretextul că studiază. Cât priveşte pe ceilalţi, de fiecare dată i-am găsit jucând zaruri. Absorbiţi de joc, aproape că nici nu mă băgau în seamă. Catina, deşi nu participa la joc, manifesta faţă de mine o indiferenţă mai mare ca oricând.

Am plecat de fiecare dată nu numai fără nici un fel de părere de rău, ci, dimpotrivă, cu un sentiment de uşurare. De altfel, zilele acelea au fost zile de o extraordinar de mare concentrare sufletească. Viaţa mea se desfăşura normal – mă sculam cu noaptea în cap ca să-mi ocup rând la depozitar; colindam străzile răcnind cât mă ţinea gura ştirile senzaţionale, închipuite sau reale, dar toate acestea le făceam parcă în prada unei stări somnambulice. Întreaga mea fiinţă era preocupată de cu totul altceva. Doream, şi mă străduiam permanent, să retrăiesc întâmplările din noaptea uraganului. Voiam să confrunt ceea ce aflasem, citind tăieturile din ziare, cu propriile mele amintiri. Nu o dată, ci de nenumărate ori am retrăit în amintire clipele de groază din noaptea crimei. Nu a fost ceva întâmplător, ci un act deliberat de voinţă. Făceam aceasta deoarece nădăjduiam că, proiectând mereu şi mereu reflectorul amintirii asupra întâmplării din ruină, voi ajunge să luminez bezna care mă înconjura.

Îmi aminteam cum am plecat de acasă... Îmi aminteam cât era de neagră întunecimea din jurul meu... Îmi aminteam cum mai urla uraganul şi câte eforturi făceam ca să pot merge. Îmi aminteam de frica nebună care făcea să-mi clănţăne dinţii... Îmi aminteam cum am ajuns la ruină, cum am păşit între ziduri şi cum deodată mi-a apărut în faţă mogâldeaţa... Îmi aminteam cum, înlemnit de groază, am ridicat hârleţul şi am izbit... Îmi aminteam că am leşinat... că mi-am revenit apoi din leşin şi că încet, încet mi-am dat seama că obrazul meu se odihnea pe pieptul unui cadavru... Că, deşi groaza mă paraliza, am avut curajul să întind mâna pentru a mă convinge... Îmi aminteam ce am simţit când palma mea a atins faţa rece şi înţepenită a cadavrului... Îmi aminteam cum am aprins lanterna să văd chipul aceluia pe care, după credinţa mea, îl omorâsem, despicându-i capul cu hârleţul. Îmi aminteam

cum a pus stăpânire pe mine nebunia în clipa când, la lumina lanternei, am constatat că-l ucisesem pe tatăl meu...

De zeci de ori am retrăit aceste clipe înnebunitoare, cu trupul incendiat de febră, de parcă de fiecare dată aş fi trăit aievea momentele acelea de groază.

Acum era clar pentru mine: când am păşit în ruine, tatăl meu era mort, cu inima străpunsă de şiş. Ucigaşul tocmai se pregătea să plece, când i-am ieşit în cale. S-a repezit la mine, fără îndoială cu acelaşi gând ucigaş. Şi dacă eu, nebun de frică, nu aş fi izbit cu hârleţul, poate că, o clipă mai târziu, aş fi împărtăşit soarta tatălui meu. Dar poate că nu acesta a fost norocul meu, ci tocmai faptul că, imediat după ce am lovit, am leşinat. Lovitura mea! Oricâtă forţă mi-ar fi dat în clipa aceea groaza, nu cred că l-am putut vătăma pe asasin. De altfel, de unde ştiam că, într-adevăr, am şi apucat să dau cu hârleţul? îmi aminteam că l-am ridicat cu această intenţie, dar dacă am şi izbit, asta nu mai ştiam. Altfel, oare asasinul m-ar fi cruţat? Furios, cu acelaşi hârleţ mi-ar fi sfărâmat ţeasta. Dacă asasinul se arătase mărinimos, o făcuse probabil tocmai pentru că leşinasem înainte de a-l lovi.

Vasăzică, mă găsisem faţă în faţă cu asasinul tatălui meu şi eu, pradă fricii superstiţioase, îl luasem drept o apariţie supranaturală, un duh rău, paznic al comorii.

De fiecare dată când, în mod deliberat, încercam să retrăiesc în amintire întâmplările, căutam să întârzii cât mai mult asupra clipei când mi-a ieşit în faţă acela pe care eu, bolnav de spaimă, îl luasem drept un paznic răzbunător al comorii. Şi făceam acest lucru nutrind de fiecare dată speranţa că poate asasinul îmi va apărea şi altfel decât sub chipul unei mogâldeţe care aducea parcă mai mult a fiară decât a om. Dar niciodată nu s-a întâmplat aşa.

Această neputinţă mă deznădăjduia. Eram singura fiinţă care îl văzusem pe asasin, care fusesem în imediata lui apropiere, şi cu toate acestea îmi era tot atât de necunoscut ca şi acelora care nu-l văzuseră niciodată. Singurul amănunt privind pe asasin care ar fi putut fi

adevărat era statura. Asasinul trebuia să fi fost un om de statură neobişnuită, pentru că, oricât de îngrozit fusesem, era imposibil ca omul pe care îl luasem drept un uriaş să fie, în realitate, un om cu o înălţime obişnuită. Dar chiar dacă lucrul acesta era adevărat, la ce mi-ar fi folosit? În oraşul nostru erau doar atâţia oameni înalţi, încât a-l căuta printre ei pe asasin nu era o treabă mai uşoară decât aceea de a căuta un ac rătăcit într-un car cu fân.

Şi, de asemenea, la ce folosea faptul că eu aveam mult mai multe motive decât, să zicem, comisarul Apostolescu, de a crede că trandafirul de culoarea sângelui, găsit în „Ruinele Mortului”, aparţinuse asasinului? Fără îndoială că lui îi aparţinuse. El îl pierduse acolo, aşa cum pierduse, sau uitase, un alt trandafir acasă la noi, în noaptea când venise să caute Dumnezeu ştie ce, şi când, pentru a treia oară într-un interval de timp scurt, trecusem foarte aproape de moarte.

Ce frumoasă era dimineaţa aceea când ne-am dus, eu şi unchiul Iancu, s-o scoatem pe mama de la spital!... Cerul parcă niciodată nu fusese atât de curat, parcă niciodată nu mai fusese atâta risipă de lumină aurie şi domoală.

Cu unchiul Iancu mi-am dat întâlnire în parcul din mijlocul oraşului. Cu cinci minute înainte de ora fixată, l-am văzut venind, într-o mână cu un buchet de flori, în cealaltă cu un pachet, care, după aparenţe, nu putea fi altceva decât un carton de prăjituri, privindu-l de departe, îl admiram ca de obicei. Venea fără grabă, cu un mers caracteristic omului stăpân pe sine, înalt, mlădios, îmbrăcat în obişnuitele lui haine lustruite, dar călcate impecabil. Îmbrăcase cea mai frumoasă cămaşă pe care o avea şi îşi pusese, de asemenea, cea mai frumoasă cravată. Colţurile batistei mijeau discret din buzunarul de la piept. În ceea ce priveşte pălăria – aceeaşi – o purta trasă un pic ştrengăreşte spre sprânceana stângă.

I-am ieşit în întâmpinare şi, când m-a zărit, mi-a surâs, agitând buchetul în semn de salut.

— Bună dimineaţa, unchiule!

— Bună, Ducule!, mi-a răspuns, plimbându-şi ochii de la buchetul lui la al meu, pentru că aveam şi eu în mână un buchet de flori, parcă spre a se convinge care din amândouă este cel mai frumos.

Şi fiindcă al meu era mai mare şi mai frumos, am văzut – şi cred că nu mi s-a părut – trecând şi întunecând pentru o clipă bănuţii de lumină din ochii lui o umbră de tristeţe.

— Nu am întârziat, Ducule?

— Punctual, unchiule, ca întotdeauna.

— Asta o spui ca să-mi faci plăcere. Tu, dragul meu, ai putut constata, în nenumărate rânduri, cât de puţin punctual sunt. Te-am făcut de atâtea ori să mă aştepţi, nemâncat…

— Doar nu era din vina matale, parcă îţi este posibil să pleci de la slujbă chiar în clipa când s-au împlinit orele de program…

— Mulţumesc, băiete! Eşti drăguţ ca totdeauna. Dar haide să ne grăbim, căci dacă pierdem tramvaiul ăsta vom întârzia.

— Lasă, unchiule, tramvaiul în pace! Luăm o trăsură. Mama trebuie să fie tare slăbită şi în tramvai nu are să se simtă bine. Ce Dumnezeu! Azi e doar mare sărbătoare.

— Da, da, Ducule! Mare sărbătoare!…

Ne-am urcat într-o birjă. Birjarul era bătrân, caii bătrâni, birja bătrână.

— Cred că nu are să se rupă în două până ajungem, glumi la urechea mea unchiul Iancu.

Dar era, totuşi, nu ştiu din ce motiv, mâhnit. M-am uitat la el cu coada ochiului, privea absent în dreapta şi-n stânga şi în colţul gurii îi înflorea un zâmbet trist.

Pe genunchi se odihneau cartonul cu prăjituri şi buchetul de flori…

Dragul meu unchi Iancu!… Flori şi cartonul cu prăjituri… Scăpase din vedere că mamei, abia sculată de pe boală, deocamdată îi erau interzise prăjiturile! Dar unchiul Iancu nu ştia să dăruiască altceva decât flori şi cartoane cu prăjituri. De ani de zile, acestea erau darurile lui invariabile, o dată pe lună, în ziua salariului.

Dar ziua aceasta nu era zi de salariu... Oare de la cine împrumutase banii unchiul Iancu?

Când am ajuns la spital, nu a trebuit să aşteptăm mult. Farmecul, irezistibilul farmec al unchiului Iancu a făcut şi de data asta minuni. O soră micuţă şi plinuţă care se tot alinta pe lângă unchiul Iancu a îndeplinit toate formalităţile într-un timp-record.

E drept că şi-a primit şi plata:

— Mersi, drăguţo!

Şi când unchiul Iancu a adăugat la această mulţumire şi o mângâiere pe obraz, sora micuţă s-a înroşit de plăcere.

În sfârşit, a apărut şi mama!... Când am dat ochii cu ea, mi-au dat lacrimile, plângeam de bucurie, dar plângeam şi din cauză că mama era slabă, slabă cum nici nu mă aşteptam s-o găsesc.

— Ducule, dragul meu băiat!

Ne-am îmbrăţişat şi am plâns amândoi, stând aşa îmbrăţişaţi minute întregi.

Abia după aceea l-a descoperit şi pe unchiul Iancu. Unchiul Iancu i-a sărutat mâna şi i-a întins florile. A vrut să-i dea şi cartonul cu prăjituri, dar în ultima clipă şi-a dat seama că nu era momentul cel mai potrivit şi a renunţat, înroşindu-se. Unchiul Iancu părea intimidat şi mi se întâmpla pentru prima dată să-l văd aşa.

— Mă bucur. Ana, că te văd sănătoasă.

— Bine te-am găsit, Iancule! Îţi mulţumesc pentru tot ceea ce ai făcut pentru noi.

— Nu, Ana! Am făcut mult mai puţin decât îţi închipui. Spre ruşinea mea. Ana!

Mama nu-i răspunse. Se uită la mine întrebător, dar eu i-am surâs. Asta a liniştit-o.

Pe urmă am plecat. Mama la mijloc, strângând la piept cele două buchete, eu la dreapta, unchiul Iancu la stânga. O duceam amândoi la braţ.

Pe drum, mama m-a întrebat:

— Ce mai e pe acasă, Ducule? Cum te-ai descurcat singur, sărman băiat?

— N-ai nici-o grijă, mamă. Totul e bine şi în ordine.

Într-adevăr, totul era în ordine. O vecină spălase şi dereticase în ajun. Tot ea pregătise şi de mâncare, numai bunătăţi pe care le putea mânca şi mama.

În sfârşit, am ajuns acasă. Din poartă chiar, unchiul Iancu ne-a părăsit. Mama a vrut să-l reţină la masă, dar a refuzat.

— Mulţumesc, Ana! Trebuie să mă întorc la slujbă. Am mult de lucru.

M-am uitat în ochii lui şi am găsit în ei neliniştea aceea al cărei tâlc nu-mi era necunoscut. Şi am ştiut că, plecând de la noi, unchiul Iancu va face popas în toate cârciumile pe care avea să le întâlnească în drum. Şi, după aceea, dacă avea să-i mai rămână timp, poate că avea să ajungă şi la slujbă.

Nici nu apucarăm să intrăm bine în casă că au şi început să vină vecinele. Şi vorbăreţe cum sunt, în general, femeile, am pierdut o mulţime de timp. În sfârşit, am rămas singuri. Mama a privit împrejur, cu ochii umeziţi, masa pusă şi florile din mijloc, şi a izbucnit în plâns. Mi-am tras un scaun aproape de-al ei şi, trecându-mi braţul pe după mijlocul ei, am îmbrăţişat-o.

— Nu plânge, măicuţo. Bine că te-ai însănătoşit. Am să muncesc şi o să ne descurcăm noi, n-ai grijă!

— Şi cu şcoala, Ducule?

— Deocamdată, să te faci tu sănătoasă, până atunci va trebui să muncesc eu. Mai târziu, vedem noi ce facem şi eu şcoala. N-am de gând deloc să agăţ ghiozdanul în cui.

— Nu se poate, Ducule. Tu trebuie să înveţi. Tata nu mi-ar ierta niciodată dacă aş accepta să-ţi întrerupi şcoala din cauza mea.

Apoi, în altă ordine de idei şi cu alt ton:

— Văd, dragul meu băiat, că mă răsfeţi. De unde ai avut bani? Ţi-a dat unchiu-tu Iancu?

— Nu, mamă! Sunt bani câştigaţi de mine. Am muncit pentru ei.

Ochii mamei mă priviră întrebători. Am înţeles că voia să afle în ce fel câştigasem bani, dar nu îndrăznea, de teamă să nu afle lucruri care ar fi mâhnit-o.

— Să nu-ţi fie teamă, mamă. Banii i-am câştigat muncind. Nu-i o meserie prea lăudată, dar nici una necinstită.

— Despre ce meserie e vorba?, întrebă mama cu spaimă.

— Vând ziare, mamă dragă!

— Asta numeşti tu o meserie? Dar cine vinde ziare? Toate puşlamalele, toţi derbedeii. Toată scursoarea mahalalelor. Nu, dragul meu! Asta nu se poate. Ce se va alege de tine în contact cu derbedeii aceia? Gândeşte-te la tatăl tău: ce ar fi zis el dacă ar fi trăit? Tu erai, Ducule, mândria lui, speranţa lui. Nu voi accepta nici în ruptul capului. Am să mă înzdrăvenesc repede, ca tu să poţi continua şcoala. Sau dacă, totuşi, va trebui să munceşti, cel puţin să-ţi cauţi o meserie de care nici ţie şi nici mie să nu ne fie ruşine.

Abia sfârşi mama aceste cuvinte, când auzirăm, afară, în stradă, oprindu-se o trăsură. Ne-am privit amândoi întrebător, şi, tocmai când mama îmi tăcu semn să mă duc să văd cine venise, uşa se deschise şi în prag apăru o doamnă, pe care atunci o vedeam pentru prima dată, de talie mijlocie, cam în jurul vârstei de cincizeci de ani, cu părul cărunt şi pieptănat cu cărare la mijloc şi slabă ca o schimnică. Era îmbrăcată într-o rochie neagră şi largă ca o uniformă şi era încălţată, lucru cu totul neobişnuit, cu ghete.

— Bună ziua!, ni se adresă închizând uşa după ea. Eu sunt roaba lui Dumnezeu Aurica, poate aţi auzit de mine!

Desigur că auzisem. De altfel, ar fi fost de mirare să nu fi auzit pentru că o figură mai populară decât coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, nici că exista în oraş. Mai ales în mahalale, coana Aurica era cunoscută şi iubită aproape cu veneraţie.

Multe se mai povesteau despre coana Aurica, roaba lui Dumnezeu. Deşi în viaţă, de pe acum era un personaj intrat în legendă. Dacă ar fi să credem cuvintele Evangheliei, care recomandă oamenilor să nu-şi adune bogăţii pe pământ, unde furii le sapă şi le fură, ci în cer, unde nu există un asemenea pericol, atunci aş putea afirma, cu certitudine,

că legendara coana Aurica, bogată pe pământ, îşi asigurase şi continua să-şi asigure, prin nenumăratele acte de milostenie pe care le săvârşea, averi fabuloase în închipuita împărăţie a cerului.

Că fără o mare avere, aici, pe pământ, nu ar fi fost posibil să-şi asigure asemenea comori în cer, asta e altceva, pentru că, asemenea ei, mai existau în oraşul nostru încă mulţi alţii, putrezi de bogaţi, care însă nu găsiseră de cuviinţă să-şi poată investi capitalul în acte de milostenie, scontând pe dobânda de pe lumea cealaltă, dobândă pe care, după ceea ce ne dau să înţelegem Evangheliile, ar putea-o invidia până şi cei mai nesăţioşi cămătari. Cert este că despre coana Aurica se vorbea ca despre o fiinţă a lui Dumnezeu, ale cărei acte de milostenie erau fără de număr. Văduve, orfani, oameni bătrâni, tineri fără mijloace, dornici să înveţe carte, fete sărace, ameninţate să îmbătrânească nemăritate, lipsindu-le zestrea, danii la diferite biserici, în bani sau icoane ferecate în aur şi argint – pe scurt, toate formele de caritate erau folosite de coana Aurica, fără preget şi fără odihnă.

Fără îndoială, fantezia mahalalei nu a fost deloc zgârcită atunci când a împodobit-o pe coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, cu virtuţi, şi nici nu s-a preocupat să folosească o contabilitate rigidă, atunci când a fost vorba să înregistreze şi să facă bilanţul actelor ei de milostenie. Cert e, însă, că ele erau variate şi numeroase. Dar din multe acte de caritate, faţă de unul, mai ales, coana Aurica manifesta o predilecţie constantă şi tocmai acestui fel de caritate îi datora, în cea mai mare măsură, faima de care se bucura. Este vorba de predilecţia pe care o manifesta coana Aurica în a înzestra fetele sărace. Se zvonea că nu exista stradă în vreo mahala a oraşului în care măcar o singură fată săracă să nu fi fost înzestrată de către coana Aurica. Numai că acest fel de milostenie, de altfel ca şi aproape toate celelalte, coana Aurica înţelegea să le facă într-un mod, am spune, original. Folosim acest cuvânt pentru a nu fi învinuiţi de careva că ne raliem gurilor rele cărora le plăcea să insinueze că, de fapt, originalitatea

coanei Aurica nu era altceva decât un apetit deosebit pentru publicitate.

Pentru a nu pune la grea încercare răbdarea cititorului, mă grăbesc să spun în ce consta originalitatea, pentru a nu spune apetitul pentru publicitate al coanei Aurica.

Coana Aurica avusese cândva un fiu. La vârsta de douăzeci de ani, acesta, copil unic, muri. În cimitirul oraşului nostru, chiar în inima lui, se ridica, impunător şi măreţ, aproape cât o casă, în care ar fi putut locui o pereche de tineri însurăţei, cavoul, construit din marmură albă, în care odihneau rămăşiţele pământeşti ale acestui unic fiu al coanei Aurica.

Cavoul era impunător, era măreţ, dar nu era deloc frumos. Arhitect şi sculptor în acelaşi timp, creatorul acestui lăcaş – Paulini din pisa era numele pe care îl indica o tăbliţă de bronz, prinsă de soclul unuia dintre femeile-înger care decorau complexul acela funerar – nu dovedea decât un talent mediocru şi o lipsă evidentă de gust. Aceasta în cazul în care nu i s-a impus de către aceea care l-a plătit să ridice o asemenea grandilocvenţă arhitectonică, materializată în marmură.

Casa aceasta funerară, care voia să reprezinte un fel de grotă, era străjuită de nişte îngeri-femei, solide şi musculoase, cu aripile întinse. De jur-împrejur, o grădiniţă cu brazde de flori, cu gazon şi cu vreo câţiva tei tineri, în aşa fel tunşi, încât tăceau impresia unor umbrele de grădină deschise. Sub fiecare tei, câte o băncuţă de marmură. În sfârşit, totul era înconjurat de un gărduţ din fier forjat.

Interiorul cavoului era mobilat de parcă cineva l-ar fi locuit. O sofa joasă, acoperită cu un minunat covor oltenesc, un alt covor, mult mai mare şi mai frumos, acoperea un întreg perete, un birou micuţ, elegant, din lemn de trandafir, cu măiestre înfloriturі de daltă. Pe birou, o mapă splendidă din cea mai fină piele. O etajeră cu cărţi, o pianină, pe perete, portretul unui tânăr de douăzeci de ani. Un băiat frumos, cu ochi inteligenţi, cu o frunte înaltă, cu un surâs aproape femeiesc pe buze. În fine, un iconostas

cu o icoană a sfântului Neculai îmbrăcată în argint şi aur, o candelă de argint care nu se stingea niciodată.

Astfel arăta lăcaşul unde odihneau rămăşiţele pământeşti ale aceluia care fusese fiul coanei Aurica.

Ei bine, acolo, în cimitir, din faţa acestui impunător cavou, coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, obişnuia să împartă pomenile. Nimic nu ajungea în mâna fericiţilor miluiţi fără să fi trecut în prealabil pe acolo, indiferent dacă era vorba de un plic cu bani sau de mobila necesară unei gospodării pe cale de a se înfiripa. Mobilă, trusou, văsărie, maşină de cusut, de gătit şi toate ustensilele de bucătărie erau cărate acolo. Un popă venea să citească rugăciuni pentru odihna sufletului acelui răposat întru Domnul. La această slujbă asistau coana Aurica, mireasa şi mirele, părinţii şi rudele însurăţeilor, nuntaşii, pentru că aceasta era dorinţa coanei Aurica: să-i fericească pe miri în chiar ziua cununiei lor. Odată ceremonia aceasta sfârşită, de altfel foarte scurtă, mobila şi toate celelalte lucruri de zestre erau încărcate în aceleaşi camioane cu care fuseseră aduse acolo şi transportate la locuinţa mirilor.

Cei care asistaseră la ceremonie şi care, mişcaţi, plânseseră din belşug, părăsind cimitirul pentru a se duce să petreacă la nuntă, se porneau să chiuie, să joace şi să se cinstească din sticlele aduse cu ei şi ascunse sub pernele trăsurilor sau chiar în buzunare.

Cât o priveşte pe coana Aurica, ea, care totdeauna refuza invitaţia de a participa la nuntă, părăsea ultima cimitirul, gânditoare şi grăbită, singura din toată asistenţa care nu vărsase o lacrimă măcar.

Şi de fiecare dată, după un asemenea original act de filantropie, faima coanei Aurica creştea, cum, de asemenea, creştea numărul acelora care, în rugăciunile lor de fiecare zi, nu uitau să ceară ca binecuvântarea cerului să se reverse cu prisosinţă şi asupra binefăcătoarei lor coana Aurica, roaba lui Dumnezeu.

Coana Aurica, roaba lui Dumnezeu!

Aşa era cunoscută şi aşa se recomanda ea însăşi.

Era o poreclă, dar în acelaşi timp un renume.

Când cei miluiţi încercau să-şi exprime recunoştinţa, coana Aurica, uitându-se în sus, spre tronul celui prea înalt, răspundea oftând:

— Nu-mi mulţumiţi mie. Eu nu sunt decât roaba lui Dumnezeu. Lui să-i mulţumiţi.

Azi aşa, mâine aşa, până când, într-o zi, de unde şi până unde, lumea a început să nu-i mai spună altfel decât coana Aurica, roaba lui Dumnezeu.

E de presupus că porecla, care între timp se transformase în renume, i-a convenit. Altfel, nu se explică de ce şi-a însuşit-o, folosindu-se de ea ca de un fel de carte de vizită.

„Eu sunt Aurica, roaba lui Dumnezeu!”

Populară în toate mahalalele oraşului, pomenită în rugăciunile tuturor acelora asupra cărora se revărsase în mai mare sau mai mică măsură evlavioasa ei mărinimie, coana Aurica îşi câştigase privilegiul de a fi pomenită la liturghie absolut în toate bisericile oraşului, imediat după ctitorii bisericii, atunci când se iese cu „darurile împărăteşti”.

„Încă pomeneşte. Doamne, pe binefăcătoarea bisericii noastre, roaba lui Dumnezeu, Aurica…”

De privilegiul acesta se bucura coana Aurica datorită faptului că nu exista biserică în oraş pe care ea să n-o fi sprijinit materialiceşte, în mai mare sau mai mică măsură. Zugrăvirea vreunei biserici, procurarea de veşminte noi, preoţeşti, ferecarea în argint şi aur a icoanelor, vreo subvenţie pentru plata corului – iată cum ajuta coana Aurica biserica.

Datorită acestui fapt, adăuga la marea ei popularitate şi sprijinul incontestabil al întregului cler din oraş, începând cu protopopul şi sfârşind cu ultimul diacon.

Multe se mai povesteau despre coana Aurica, roaba lui Dumnezeu!

Astfel se povestea că ea, care risipea mii de lei în diverse acte de milostenie, pentru nevoile sale personale cheltuia mai puţin decât cel mai sărman om. O rochie de şiac ordinar, din care îşi confecţionează călugării şi călugăriţele

rasele – de altfel, şi rochia ei semăna mai curând a rasă decât rochie – iarna adăuga un palton care fusese cândva negru, dar care, în decursul anilor, devenise verzui, ghete cu talpă groasă, ghete bărbăteşti, şi iarna, şi vara. Mai adăugaţi un fişiu vara şi o căciulă de lutru şi un manşon iarna, amândouă vechi şi roase, şi cu acestea am terminat prezentarea coanei Aurica din punct de vedere vestimentar.

Coana Aurica locuia pe o stradă care făcea, aş spune, legătura între oraş şi mahala. Casa era destul de arătoasă şi cu multe încăperi. Dar, cu excepţia unei singure încăperi, nimeni nu se putea lăuda că a văzut în ce fel arătau celelalte camere din casa coanei Aurica. De aceea, dintr-un anumit punct de vedere, era de preferat cavoul, pentru că – îşi ziceau vecinele – dacă în cavou, spre exemplu, intendentul cimitirului cel puţin o dată pe lună punea pe cineva să facă ordine şi curăţenie – până şi covoarele erau scoase şi scuturate – acasă la ea, de ani şi ani de zile nimeni nu văzuse făcându-se vreodată curăţenie. Ce conţineau încăperile acelea şi cum arătau ele după atâţia ani, în care timp nu pătrunsese înăuntru măcar o rază de soare, nu era greu de închipuit. Asta nu înseamnă însă că suratele din mahala nu ar fi fost curioase să arunce măcar o privire prin ele. Dar coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, se bucura de un asemenea incontestabil prestigiu, de un respect în care intra atât de multă piozitate, încât nici cele mai curioase şi mai temerare dintre ele nu ar fi îndrăznit s-o spioneze. Din acelaşi motiv, nici ştrengarii străzii nu cutezau să se strecoare în grădina casei, un fel de livadă, cu fel de fel de pomi fructiferi, începând cu cireşii şi sfârşind cu gutuii. A sfeterisi câteva caise sau mere din livada coanei Aurica echivala în mentalitatea până şi a celui mai rău dintre ştrengari cu a fura din cutia milei.

În schimb, era cunoscută de toată lumea singura odaie locuită efectiv de coana Aurica. Despre această încăpere vorbeau cu un evlavios respect toţi aceia care trecuseră pe acolo, închipuiţi-vă o încăpere de mărime obişnuită, spoită toată în alb, ca o cameră de spital, pe jos, podelele de

scândură, nevopsite, o saltea de paie acoperită de o pătură cazonă, pe peretele dinspre răsărit o singură icoană, reprezentând pe Sfântul Neculai. Sub icoană, un iconostas pe care odihneau un crucifix din lemn şi o carte de rugăciuni. Un dulap de haine demodat, o sobă de teracotă. O altă uşă ducea într-o bucătărioară, şi atât.

Mulţi ani aşa arătase interiorul odăii locuite de coana Aurica, roaba lui Dumnezeu. Dar în ultimii ani, salteaua de pe podele dispăruse şi locul i-l luă un sicriu superb de zinc, comandat special de la Viena, un sicriu cum nici că se mai văzuse un altul asemenea în oraş. Sicriul acesta deveni patul în care îşi odihnea trupul în fiecare noapte coana Aurica.

Timp de săptămâni întregi, în toate mahalalele nu s-a vorbit decât numai despre originalul pat al coanei Aurica şi puţin a lipsit ca fantezia populară să nu transforme zincul din care era el confecţionat, pur şi simplu, în aur. Aceeaşi fantezie poate că ar fi sfârşit să dea cine ştie ce explicaţii neobişnuite prezenţei sicriului, dacă însăşi coana Aurica nu ar fi ţinut să dea lămuririle necesare. Explicase ea că, presimţindu-şi sfârşitul, începuse să se pregătească în vederea marii călătorii.

Dar pregătirile acestea nu se rezumară numai la atât. Mai întâi, ele fură concretizate într-un fel de plan laborios, în care nici un detaliu nu fu uitat sau neglijat.

Punerea în practică a acestui plan preliminar a durat mai bine de un an de zile.

Mai întâi a fost comandată rochia cu care trebuia să fie îngropată şi lenjeria. O rochie de catifea neagră. A cumpărat multe lumânări mari, din acelea pentru nunţi şi botezuri. Lumânările trebuiau să ardă în jurul catafalcului. Un fel de gardă de onoare, formată din aceste uriaşe lumânări. Pentru femeia care avea să-i scalde trupul, fuseseră cumpărate şi puse la păstrare o rochie, pantofi, un şal. Slujba înmormântării trebuia să fie oficiată de un sobor format din şapte preoţi de la şapte biserici, pentru aceşti preoţi fuseseră comandate şi puse la păstrare şapte odăjdii preoţeşti complete, dintre cele mai scumpe. Un rând de

odăjdii fusese comandat pentru preotul care avea să-i dea ultima împărtăşanie. Fuseseră comandaţi prapuri noi, care aveau să deschidă cortegiul funebru. Fuseseră, de asemenea, cumpăraţi zeci de metri de mătase albă, din care urmau să se confecţioneze năframele care trebuiau dăruite asistenţei, odată cu lumânările, la biserică. Şi tot pe atâţia metri de crep negru pentru cioclii care aveau să formeze cortegiul.

Dispoziţiile scrise cu privire la ceremonia înmormântării – şi care făceau parte integrantă din dispoziţiile testamentare – prevedeau sarcini precise şi recompense de nevisat pentru preoţi, dascăli, paracliseri, pentru cei care aveau să tragă clopotele bisericilor, pentru cei care aveau să toarne căldări cu apă pe tot traseul, conform datinii, pentru bocitoare, gropari şi dricari; se indica, de asemenea, pentru câte persoane trebuia să fie făcută pomana şi ce anume mâncăruri să se servească. Cu prilejul acesta, şapte fete sărace, alese de preoţii de la şapte parohii, urmau să fie înzestrate cu câte un trusou complet.

Cu aducerea la îndeplinire a acestor ultime dispoziţii, coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, însărcina, prin testament, pe una dintre nenumăratele fete sărace pe care le înzestrase. Şi, bineînţeles, pentru toată strădania ei, testamentul nu uita să prevadă o recompensă care depăşea cu mult eforturile deloc uşoare, pe care trebuia să le depună aceea asupra căreia căzuse alegerea coanei Aurica. E de la sine înţeles, pe care dintre ele căzuse cinstea – şi norocul, dacă se are în vedere valoarea recompensei – nu s-a putut afla nimic, pentru că asupra acestui lucru coana Aurica ţinuse să păstreze un desăvârşit secret, poate intenţionat, pentru a nu stârni invidii şi duşmănii înainte de vreme şi a lăsa tuturor libertatea de a nădăjdui.

Pare curios că fiinţa aceasta ciudată, care ducea o viaţă de schimnică, mâncând te miri ce şi îmbrăcându-se aproape ca o cerşetoare, nutrea totuşi această deşartă dorinţă, ca înmormântarea ei să întreacă prin pompă şi fast tot ceea ce se văzuse până atunci în oraşul nostru.

Şi ceea ce mi se părea şi mai curios şi mai de neînţeles este că nimeni nu se mira de penibila contradicţie dintre viaţa de schimnică pe care coana Aurica o ducea şi această ambiţie, ridicolă în felul ei.

Când auzi mama ce simandicoasă persoană ne trecuse pragul se fâstâci în aşa măsură, încât uită să-i ofere un scaun. Dar coana Aurica, probabil obişnuită ca persoana ei să uluiască pe bietele şi necăjitele femei pe care le cerceta, fără să mai aştepte invitaţia noastră, îşi trase un scaun mai aproape şi se aşeză, răsuflând adânc, de parcă ar fi urcat, pieptiş, dealul.

Trebuie să mărturisesc că nici eu nu eram mai puţin uluit decât mama. Mi-am revenit însă mult mai repede decât ea. Era acolo, în faţa mea, celebra coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, despre care auzisem atâta vorbindu-se. O priveam cu o curiozitate flămândă şi, pe măsură ce o cunoşteam mai bine, dezamăgirea punea stăpânire pe mine.

Deşi niciodată nu încercasem să mi-o închipui, totuşi acum, când o vedeam, nu-mi venea să cred că putea fi ea. Mă impresiona neplăcut femeia aceasta în pragul bătrâneţii, înaltă cât un sergent de artilerie şi slabă ca moaştele unei sfinte, cu pielea obrazului lucioasă şi gălbuie. Ochii îi erau mici, sfredelitori şi neastâmpăraţi. Mai ales atunci când se încrunta, căutătura îi devenea răutăcioasă. Avea o gură exagerat de mare, cu buze groase, care te făceau să te întrebi dacă fiinţa aceasta ştia să surâdă.

Nu era frumoasă, şi după toate probabilităţile nici nu fusese vreodată. Chipul bărbătesc şi colţuros era cu desăvârşire lipsit de farmec. De altfel, de la prima vedere, în ciuda numelui, îţi dădeai seama că nu era româncă. Atunci când o auzeai apoi vorbind, impresia se confirma. Vorbea cu un accent uşor străin.

După ce se aşeză, câteva minute se îndeletnici cercetându-ne: pe mama, pe mine şi în fine şi interiorul.

Privirea îi era indiferentă, aşa că era imposibil să-mi dau seama ce impresie i-am făcut.

După aceea îşi deschise geanta, o geantă din piele galbenă, veche şi murdară, exact de mărimea şi forma unei truse de medic, şi scoase de acolo o batistă cu chenar de doliu. O despături, îşi suflă zgomotos nasul, apoi, împăturind-o, cu aceeaşi meticulozitate, o puse înapoi, în geantă. Urmărind această lungă operaţie, am observat că, în deplină armonie cu chipul, mâinile erau de asemenea mari, bărbăteşti, cu degete groase şi, după toate aparenţele, puternice.

— Dragă madam Mănăilă – începu coana Aurica – am auzit de nenorocirea care te-a lovit şi am fost tare afectată. De mult am vrut să trec pe la dumneata, dar există atâtea necazuri şi nenorociri, atâţia oameni care trebuie ajutaţi, încât până astăzi nu mi-am putut face timp. Ceea ce totuşi am făcut pentru dumneata atunci când am auzit că te-ai îmbolnăvit a fost să dau un telefon la spital doctorului Perieţeanu, ca să ţi se acorde o îngrijire deosebită. Mi-a promis şi sper că s-a ţinut de promisiune. Nu?

— Toată lumea a fost foarte drăguţă cu mine şi, într-adevăr, m-am bucurat de un regim special. Nu ştiu cum să vă mulţumesc…

— Nu mie să-mi mulţumeşti, draga mea, ci lui Dumnezeu. Nimic din ceea ce se întâmplă, bine sau rău, nu se face fără voia lui, slăvit să-i fie numele în vecii-vecilor.

Şi coana Aurica însemna pe piept o mare şi pravoslavnică cruce.

— Dragă madam Mănăilă, cu voia Domnului, aş vrea să te ajut în măsura în care îmi stă în putinţă. Abia te-ai ridicat după o boală grea şi, slabă cum eşti, încă multă vreme nu ai să poţi să munceşti. De altfel, nefiind obişnuită cu munca, uşor nu ţi-a fost nici înainte, mai ales că, aşa mi s-a spus, totdeauna ai avut o constituţie cam firavă. E adevărat?

— Da, într-adevăr – recunoscu mama – niciodată nu am fost prea voinică.

— Unde mai pui că ai şi un copil de crescut, băiatul acesta care, după privire, nu pare a fi prost. Dacă l-ai da la o meserie, te-ai uşura, e drept. L-ar îmbrăca şi l-ar hrăni stăpânu-său. Dar, după câte ştiu, băiatul e la liceu. În ce clasă eşti, băieţaş?, mă întrebă cu vocea ei monotonă şi lipsită de prietenie.

— Ar fi trebuit să fiu în clasa a IV-a, doamnă, răspunsei fără să mă grăbesc, pentru că această coană Aurica încă de la început îmi devenise antipatică.

— Ce înseamnă acest „ar fi trebuit”?, întrebă ea.

— Dacă aş urma la şcoală, ar fi trebuit să fiu în clasa a IV-a. Dar a trebuit să întrerup din cauza…

Dar coana Aurica nu mă lăsă să sfârşesc:

— De vreme ce a început şcoala, ar fi păcat să n-o continue, mai ales dacă îi place cartea.

— A fost premiant!, se grăbi s-o lămurească mama.

— Cu atât mai bine. Dar pentru asta îţi trebuie bani. Pentru taxă, pentru cărţi, pentru haine. În situaţia în care te afli, e imposibil să te descurci, oricâtă bunăvoinţă ai avea. Îţi dai seama de lucrul acesta, nu-i aşa? Mama clătină din cap şi lăcrimă.

— Vreau să te ajut, dragă madam Mănăilă, fiindcă am auzit că eşti o femeie de treabă şi foarte evlavioasă.

Că mama era o femeie de treabă, coana Aurica nu greşea. Se înşela însă considerând-o şi foarte evlavioasă. Dimpotrivă, din toată mahalaua, cea mai puţin evlavioasă mama era. La biserică se ducea numai la sărbătorile mari, iar în privinţa posturilor, nu-l ţinea decât pe acela din săptămâna patimilor.

— Cu suma de trei mii de lei pe lună cred că te vei putea descurca. Băiatul va putea relua şcoala. Am să-l rog pe domnul Goraş, directorul liceului, să-l reprimească. Ce crezi, îţi vei putea ajunge din urmă colegii. Radule? Mi se pare că ăsta ţi-e numele.

— Voi putea, doamnă!, am răspuns, când mi-am revenit.

Cât priveşte pe mama, era cu desăvârşire uluită. Coana Aurica deschise geanta, scoase de acolo un plic şi-l puse pe masă.

— Aici, în plic, ai întreţinerea pe prima lună. Şi se ridică, gata de plecare.

— Scutită de grijile materiale – continuă ea – toată atenţia trebuie să ţi-o concentrezi de acum înainte asupra educaţiei fiului dumitale. Să-l creşti în frica lui Dumnezeu şi în respectul şi dragostea faţă de semenii lui.

Toate acestea, coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, le spuse în timp ce se îndrepta spre uşă.

Mama, care încă nu se dezmeticise complet, venea după ea, emoţionată, intimidată.

În prag, coana Aurica se opri:

— Rămâi sănătoasă, dragă madam Mănăilă!

— Cum aş putea să vă mulţumesc, doamnă! Sunt... sunt...

— Nu trebuie să-mi mulţumeşti mie, ţi-am mai spus. Mulţumeşte-i lui Dumnezeu. Pe mine, ţi-aş fi recunoscătoare dacă n-ai să uiţi să mă pomeneşti în rugăciunile tale. Şi tu, băiete – mi se adresă – ai grijă să înveţi, s-o asculţi pe maică-ta şi să grijeşti bine cu cine te împrieteneşti. Bună ziua!

Plecă apoi, fără să dea mâna cu mama. Câteva minute mai târziu, auzirăm trăsura îndepărtându-se în trapul mărunt al cailor.

Ne-am reluat locurile de mai înainte, unul lângă altul, îmbrăţişaţi, şi fără voia noastră, nu ne puteam dezlipi ochii de pe plicul care zăcea acolo pe masă.

— Ducule – vorbi într-un târziu mama – încă mi se pare că visez.

— Nu visezi, măicuţă!

Nu mă bucuram deloc, dar nu voiam ca mama să observe.

— Trei mii de lei pe lună!... Îţi dai seama ce înseamnă suma asta, Ducule? Cu banii ăştia putem trăi împărăteşte.

— Ce bine îmi pare, măicuţo! N-are să mai trebuiască acum să lucrezi niciodată.

În realitate, nu mă bucuram. De ce, nu ştiam!

— Ai auzit, Ducule? A promis să vorbească domnului Goraş. Crezi, dragul meu, că nu are să fie prea greu pentru tine? Ai să poţi, într-adevăr, să-ţi ajungi din urmă colegii?

— N-ai nici-o grijă, mamă. N-am să te fac de ruşine!

— Vai de mine, dragul meu!... Dar nu e vorba de asta. Mă gândeam la sănătatea ta.

Am îmbrăţişat-o. Era atât de fericită mama, încât mi-au dat lacrimile.

Pe urmă, n-am mai fost singuri. Vecinele, aflând de la birjar cine ne vizitase, dădură buzna să se informeze.

Am lăsat-o pe mama să se descurce cum o putea şi am plecat în căutarea lui Rocambole. Voiam, pe de o parte, să-l pun la curent cu schimbarea care survenise în existenţa noastră, iar pe de alta, să-i mulţumesc, pentru că, fără sprijinul lui, multe zile ar fi trebuit să rabd de foame.

Întâmplarea a făcut să nu-l caut prea mult. Trecând prin faţa plăcintăriei lui Dimachi, l-am zărit înăuntru, tăifăsuind cu madam Acrivi.

Probabil că eram schimbat, nu ştiu în ce fel, dar fără îndoială că eram, pentru că imediat ce dădu ochii eu mine, mă întrebă:

— Ţi s-a întâmplat ceva?

— Nimic rău, în orice caz.

— Stai că vin cu tine. Am ieşit în stradă.

— Ei?, se interesă Rocambole. Dă-i drumul!

— Nu te aştepta la cine ştie ce. Vreau să-ţi spun că astăzi ne-a vizitat coana Aurica.

— Care coana Aurica? Trăsnită aia care-şi prăpădeşte banii înzestrând toate pramatiile mahalalelor?

I-am replicat destul de rece:

— De ce vorbeşti aşa de ea? Toată lumea o consideră aproape o sfântă.

Mă transformasem, fără voia mea, în apărătorul coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu, şi constatarea mă indispuse, mai ales că aprecierea lui Rocambole nu-mi displăcu.

— N-au decât! Mie însă nu-mi plac tămâia şi nici femeile bisericoase. Dar să lăsăm asta! Spune-mi, ce-a căutat la voi?

— A venit să ne ajute.

— Da? Şi în ce fel înţelege să vă ajute? V-a dat acolo un pol de parale?

— I-a promis mamei un fel de pensie de trei mii de lei pe lună. Mamei nici nu-i venea să creadă. Când am plecat ca să te caut, încă nu se dezmeticise, pentru ea, suma asta de bani echivalează cu o comoară.

— Asta înseamnă că voi, acum, cu aceste trei mii de lei, veţi huzuri, pur şi simplu.

N-am putut să-mi dau seama dacă vorbeşte sau nu serios, de aceea, din prudenţă, i-am răspuns:

— Cel puţin aşa crede mama.

— Vezi, asta înseamnă să ai baftă. Câţi nu sunt în situaţia voastră! Ba mai rău încă. Şi cu toate acestea, mila Domnului nu se abate asupra tuturor, sub chipul roabei lui Dumnezeu, maica Aurica. Vasăzică de-aia m-ai căutat…

— Da!

— Şi ca să-mi mai spui că te-ai lăsat de meserie. Este?

— Da! Şi asta voiam să-ţi mai spun. Ştii, a promis că va vorbi cu domnul Goraş, să mă reprimească.

— Atunci, băiatule, nu-ţi mai rămâne decât să mergi la biserică să mulţumeşti lui Dumnezeu că te-a pocnit cu atâta baftă şi să aprinzi o lumânare mare, mare. Dacă vrei, te însoţesc, tot nu am ceva mai bun de făcut.

Dându-mi seama că e prost-dispus, l-am lăsat în apele lui, fără să-i răspund. Mergeam alături. L-am privit pe furiş. Se uita distrat, în dreapta şi-n stânga, dar se cunoştea că rumegă gânduri. Mă gândeam şi eu la coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, la „norocul” care dăduse peste noi, întrebându-mă de ce, totuşi, nu mă bucuram deloc, poate pentru că, instinctiv, îmi dădeam seama că ajutorul ne fusese oferit într-un mod umilitor?

Abia mai târziu, peste mulţi ani, am înţeles că acesta fusese motivul:

Da, într-adevăr, ne ajutase. Dar cum se purtase!… Ce izbitor contrast între cuvintele rostite din vârful buzelor, „dragă madam Mănăilă” şi întreaga ei atitudine. Nu catadicsise măcar să dea mâna cu mama, nici la venire,

nici la plecare. Ochii ei, care mă priviseră atât de sever, vorbeau parcă într-un alt limbaj decât acela al buzelor:

„Vă ajut din motive care mă privesc numai pe mine, dar nu vreau să am de-a face cu voi, îmi produceţi silă”.

Între coana Aurica, aceea care ne vizitase, şi coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, în înţelesul literal al cuvintelor, nu exista nici-o asemănare. În schimb, exista o identitate perfectă între modelul real şi acea coană Aurica, aceea care, încă în viaţă fiind, îşi comanda coşciug în care erau, pe vremuri, îngropaţi împăraţii, cumpăra veşminte preoţeşti şi îşi regiza cu anticipaţie propria ei înmormântare, a cărei ceremonie voia să întreacă în fast tot ceea ce cunoscuse până atunci oraşul nostru. Nouă, coana Aurica ni se prezentase nu ca roaba lui Dumnezeu, ci mai curând ca omul lui de afaceri, care îşi îndeplineşte îndatoririle fără entuziasm, pur şi simplu fiindcă a fost plătit pentru treaba asta. Toată vizita ei nu a durat mai mult de zece minute. A vorbit aproape numai ea şi, chiar când întreba ceva, o făcea parcă mai mult din obişnuinţă, pentru că imediat te întrerupea, ca şi când nu considera necesar să i se repete anumite fapte pe care ea le cunoştea mai dinainte.

— Într-adevăr, părea atât de bine informată în legătură cu tot ceea ce ne privea!

— Ce spui?, întrebă Rocambole. Fără să vreau, vorbisem cam tare.

— Spuneam că părea foarte bine informată.

— Adică?

— Păi, să-ţi dau un singur exemplu. Când mama a fost internată în spital, ea a intervenit la medicul-şef al spitalului, ca să i se acorde o îngrijire deosebită.

— Serios! După cum văd, e dată dracului roaba asta a lui Dumnezeu!

— Dacă îţi place să te exprimi aşa, n-ai decât. Apoi după o clipă:

— Eu însă nu pot înţelege!

— Ce anume nu poţi înţelege?, întrebă el repede.

— Cum izbuteşte ea să se informeze atât de prompt şi atât de bine. Gândeşte-te! în oraşul nostru câte nu se întâmplă!... Câţi nu au nevoie să fie ajutaţi!... Cum de află ea toate nenorocirile care se abat asupra oamenilor? Cum de a aflat ea de nenorocirea noastră?

— Cazul vostru nu poate servi ca exemplu. Nu uita că despre voi au vorbit ziarele. Aşa că...

— Dar există zi în care ziarele să nu scrie despre vreo nenorocire? Mă întreb, în primul rând, dacă ziarul e singura ei sursă de informaţie.

— Poate că va fi având nişte oameni plătiţi special care o ţin la curent cu toate nenorocirile ce se abat asupra bieţilor noştri concetăţeni.

Din nou n-am ştiut dacă vorbeşte serios sau numai îşi bate joc de mine.

— Ei, dar te-am întrerupt. Continuă, te rog!

— În al doilea rând, ce stă la baza filantropiei sale? Căci, e sigur, nu pe toată lumea ajută. Chiar dacă ar avea saci de bani şi tot nu i-ar ajunge să aline toate suferinţele. De ce pe noi ne-a ajutat, şi încă împărăteşte, cum spune mama, iar pe ţaţa Sultana nu, deşi anul trecut i-a murit în aceeaşi lună bărbatul, călcat de tren în docuri, şi băiatul cel mare, contrabandistul, împuşcat de grăniceri? Nu cred că nenorocirea noastră a fost mai mare decât a ei. Dimpotrivă, pentru că, beteagă cum era, ce altceva ar fi putut face decât ceea ce a făcut, de altfel: să se sinucidă cu mangan? Repet, de ce pe noi ne-a ajutat, şi pe ea nu?

— Măi băiete, de nepătruns sunt căile Domnului, spune la carte, şi nu-ţi mai sparge mintea ca să le pricepi! Asta nu mă opreşte însă să constat că eşti al naibii de deştept pentru vârsta ta.

— Apoi, continuai, măgulit de aprecierea lui, de unde are femeia asta atâţia bani? Şi apoi, de ce îi cheltuieşte cu amândouă mâinile, în dreapta şi-n stânga? De când am văzut-o... Tu ai văzut-o vreodată?

— Nu!

— Nu pare deloc a fi o bigotă.

— Vrei să spui că numai o bigotă îşi poate risipi averea în acte de binefacere?

— Nu neapărat. Am vrut să spun că, deşi ea e mereu cu numele lui Dumnezeu pe buze, nu pare o bigotă care îşi risipeşte averea pentru a fi pe placul lui Dumnezeu.

— Nu ştiu ce să-ţi răspund. Ceea ce-ţi pot spune este că şi alţii şi-au pus asemenea întrebări. Aşa, spre exemplu, mahalaua.

— Şi au găsit răspuns?

— Ba bine că nu! La prima întrebare, aceea cu privire la originea averii, circulă mai multe variante. Că ea sau părinţii ei au găsit o comoară. Altă variantă – că ar fi moştenit o avere mare de la un moş de-al ei, care ţinea han pe şoseaua dintre Brăila şi Galaţi. Cică hangiul acesta era şi hoţ la drumul mare, cum nu s-a mai văzut. Averea şi-a încropit-o din hoţii, prădăciuni şi omoruri. O altă variantă spune că hangiul avusese o nevastă frumoasă. Diavolul acesta de femeie îi ademenea în pivniţă pe călătorii cu chimirul plin şi acolo erau ucişi şi prădaţi. Cică în pivniţa hanului şi-ar fi găsit sfârşitul şi un colonel rus, în timpul războiului din 1877, care ducea cu sine, într-o casetă, casieria regimentului.

În ceea ce priveşte cea de-a doua întrebare: ce o face pe coana Aurica să-şi risipească averea în acte de caritate, până la urechile mele nu a ajuns decât o singură poveste, de altfel extrem de interesantă:

Cică, în tinereţea ei, coana Aurica ar fi fost vrăjitoare. O vrăjitoare renumită la care apelau, deopotrivă, fete tinere, femei măritate, văduve neconsolate, bărbaţi şi femei încornorate. Cu vrăjile ei îi satisfăcea pe toţi cei care apelau la serviciile ei, fie că era vorba de nişte nevinovate vrăji de dragoste, fie de altele, aducătoare de boli înfricoşătoare sau chiar de moarte.

Povestea nu spune, dar e de presupus că în această îndeletnicire trebuie căutată sursa averii pe care unii o apreciază ca fabuloasă.

În schimb, povestea spune că vrăjitoarea noastră avea un fiu, fructul unei dragoste nefericite din prima ei tinereţe.

Acest fiu, pe care vrăjitoarea îl pierdea din ochi de drag ce-i era, într-o zi a cunoscut o fată frumoasă coz, de care s-a îndrăgostit. Fata, la rândul ei, l-a prins şi ea drag şi, timp de mai bine de un an, nimeni nu a fost mai fericit decât ei. Dar cum în lume totul e trecător, mai ales dragostea, s-a întâmplat ca băiatul să se îndrăgostească de o alta. Bineînţeles – aşa ceva se întâmplă – până la urmă a aflat şi cea înşelată. A încercat să-l readucă la ea, n-a izbutit. Şi atunci fata, care, pe deasupra, mai era şi însărcinată, s-a hotărât să se răzbune, într-o noapte s-a dus la vrăjitoare. I-a spus toată povestea de-a fir a păr şi i-a cerut să-i facă o vrajă care să-l ucidă pe cel care o părăsise.

Vrăjitoarea, care nu ştia despre cine e vorba, i-a făcut pe plac. I-a dat o licoare, probabil otravă, care trebuia turnată, pe furiş, în băutura necredinciosului amant. Cum şi în ce fel a făcut, nu se spune, dar până la urmă, licoarea aducătoare de moarte a ajuns acolo unde trebuia. Rezultatul: începând de a doua zi, fiul vrăjitoarei căzu la pat, cu trupul acoperit de bube. Trei zile mai târziu, îşi dădea sufletul în braţele mamei sale, de la care, de fapt, i se trăgea moartea.

Văzând în moartea fiului ei degetul vindicativ al lui Dumnezeu, renunţă la vrăjitorie şi, în speranţa că va mai putea căpăta iertare, se dedică, trup şi suflet, caritătii creştine.

Iată, dragul meu, ce poveste frumoasă a scornit fantezia mahalalelor noastre, atunci când a încercat să răspundă întrebării pe care ţi-ai pus-o şi tu.

— Dar adevărul?

— Adevărul? Cine îl poate şti? Dar, în definitiv, ce interesează adevărul? Parcă are vreo importanţă dacă averea coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu, a fost agonisită prin jafuri, asasinate la drumul mare sau din vrăjitorii, de vreme ce ea se risipeşte acum renovând biserici, înzestrând fete, ajutând săracii? Şi, de asemenea, are vreo importanţă dacă dania de trei mii de lei pe care v-o face porneşte din dorinţa de a ispăşi unele păcate grele sau pentru că această coană Aurica e pur şi simplu trăsnită? Principalul e că maică-ta nu va mai trebui să se spetească

muncind, că tu nu mai vinzi ziare. Ceea ce trebuie să faci este nu să pui întrebări, ci să mulţumeşti destinului, întâmplării şi, bineînţeles, coanei Aurica. Şi dacă n-aş fi sigur că dumneaei va refuza să stea de vorbă cu o puşlama ca de-alde mine, m-aş duce să-i mulţumesc şi în numele meu personal că alegerea ei s-a oprit şi asupra unui băiat de treabă ca tine, care, pe deasupra, nu este nici prost.

... Şi acum, băiete, întrucât eu am unele treburi care nu suferă întârziere, să ne despărţim. Nădăjduiesc însă că nu mă vei uita şi din când în când vei trece să mă vezi. Îmi va face mare plăcere. La fel şi băieţilor.

Ne-am strâns mâinile şi ne-am despărţit.

8
În numele legii, deschideţi!...

Se înnoptase de puţină vreme. Mama cosea, eu îmi pregăteam lecţiile. Coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, se ţinuse de promisiune. Fusesem reprimit la şcoală fără nici un fel de dificultate. Nu era deloc uşor să-mi ajung din urmă colegii, dar nici imposibil. Îi făgăduisem mamei şi nu voiam s-o fac de ruşine. De altfel, în rarele momente de descurajare, îmi aminteam de Rocambole care, în condiţii mult mai puţin prielnice, ajunsese până în clasa a VI-a, învăţând de unul singur.

Mama, între timp, se mai întremase. Era încă palidă, nefiresc de palidă, şi de câte ori o priveam, simţeam cum mi se strânge inima de milă. Pentru că, de când nu mai era tata, descoperisem adevărata fire a mamei mele. Mama era o biată femeie timidă, care căuta să-şi ascundă timiditatea înapoia unei aparente asprimi. Şi mă miram cum de nu-mi dădusem mai de mult seama de acest lucru, cum de fusese posibil să-mi fie teamă de ea. În seara aceea, când mi-am terminat temele, era încă devreme.

Am închis cartea şi i-am spus:

— Mamă, vorbeşte-mi despre tata!

Mama tresări şi mă privi cu ochii plini de lacrimi.

— Ţi-e dor de tata, Ducule?

— Mi-e dor, mamă! Dar nu pentru asta îţi cer să-mi vorbeşti despre el. Îl cunosc atât de puţin...

— Ce-ai vrea să ştii?… Şi la ce ţi-ar folosi?

— La ce mi-ar folosi? Ca să-l cunosc mai bine, mamă. Vezi, eu nu pot să uit ce i s-a întâmplat. Spune-mi, te-ai întrebat vreodată ce a căutat în „Ruinele Mortului”?

— Dacă ai şti de câte ori, Ducule dragă! Ceasul rău!

— Lasă, mamă, ceasul rău! Nu ceasul rău l-a înjunghiat, ci un om. Un om înalt, mamă. Printre cunoştinţele tatei nu cunoşti pe cineva înalt?

— Dar de unde ştii tu, Ducule, că ucigaşul tatălui tău este un om înalt?

M-am dezmeticit:

— Nu ştiu, mamă. Presupun că e înalt şi voinic; pentru că altfel, cum l-ar fi putut ucide pe tata?

— Nu înseamnă că trebuia să fie neapărat un om înalt. Nu uita că era înarmat, pe când bietul tata…

Şi mama lăcrimă din nou.

— Trebuie să fii tare, mamă. Să fii tare şi să-mi ajuţi. Tata trebuie răzbunat, şi eu vreau să-l răzbun!

— Tu, Ducule? Ce poţi face tu, un copil! Să-ţi iasă din cap asemenea gânduri, căci altfel înnebunesc de frică. Dacă poliţia nu i-a putut da de urmă, ce ai să poţi tu?

— Ceea ce nu a izbutit poliţia astăzi, poate că va izbuti mâine, dacă i-am da noi o mână de ajutor.

— Cum am putea-o noi ajuta, Ducule?

— Cine ştie! Dar vorbeşte-mi mai bine despre tata.

— Ştiu eu ce să-ţi spun!…

— Orice, mamă! Ce ştiu eu despre el? Ştiu că era tatăl meu. Că muncea pentru ca noi să avem ce mânca. Ştiu că ne iubea. L-am văzut de multe ori vesel, dar şi de multe ori trist. Dar de ce era trist, nu ştiu. De multe ori l-am simţit îngrijorat, dar niciodată nu am cunoscut motivele. Şi mai ştiu că visa să găsească odată o comoară… Vezi, dar, cât de puţine lucruri ştiu despre el Aşa că, orice mi-ai spune, cu orice ai începe, mă interesează. Aşa, de pildă, când l-ai cunoscut pe tata? Sunt mulţi ani de atunci?

— Mulţi. Eu aveam pe atunci optsprezece ani. Tatăl tău abia revenise în ţară. Fusese plecat pe mare de la vârsta de şaptesprezece ani. A colindat pe multe mări şi sub multe

pavilioane. Când a revenit în ţară, avea ceva economii. Atunci ne-am cunoscut... Şi anii au trecut. Unii mai buni, alţii mai răi, aşa cum se întâmplă în viaţă. Omul nu are totdeauna ceea ce îşi doreşte.

Mama conteni. Cei şaptesprezece ani de convieţuire cu tata îi sintetizase în câteva fraze.

— Şi?, întrebai.

— Asta e tot, dragul meu.

Într-adevăr, nu mă înşelasem. Mama era convinsă că mi-a spus tot ceea ce merita a fi spus. Trebuia s-o ajut, întrebând:

— Spuneai, mamă, că tata a plecat pe mare la vârsta de şaptesprezece ani. Totuşi, tata a fost un om cu carte. Dacă la vârsta de şaptesprezece ani a plecat pe mare, când a mai avut timp să înveţe?

— Spunea că a învăţat de unul singur.

— Pe mare, mamă?

— Ştiu eu? Probabil că pe mare!...

— Şi să cânte la pian, tot pe mare a învăţat? Mama păru o clipă încurcată.

— Nu ştiu dacă pe mare sau în altă parte, dar undeva a învăţat.

Draga mea mamă! Nici prin minte nu-i trecea că puneam la îndoială exactitatea datelor pe care mi le furnizase. Dar tocmai această îndoială era câştigul cel mai mare de pe urma discuţiei cu mama. De lucrul acesta însă aveam să-mi dau seama mult mai târziu. Un câştig important era şi informaţia că tatăl meu călătorise prin multe ţări străine. Dar şi despre aceasta aveam să-mi dau seama mult mai târziu. Deocamdată mă miram cum de nu-mi vorbise tata niciodată despre cele ce văzuse prin meleagurile pe unde umblase.

Am continuat să întreb:

— ... Şi dintre rudele tatei nu mai trăieşte nimeni?

— Dacă ar fi trăit careva, ar fi venit la înmormântare.

— Nu neapărat. Tanti Polixenia şi unchiul Manole, rude apropiate, au lipsit de la înmormântare.

— Ştii bine că suntem certaţi de ani de zile. De fapt, ei sunt supăraţi pentru că, într-o vreme când ne mergea tare prost, tata le-a cerut partea ce mi se cuvenea dintr-o casă părintească.

— Totuşi, nu cumva o fi existând pe undeva, cine ştie prin ce capăt de ţară, vreo rudă dinspre partea tatei?

— Nu cred! Tata mi-ar fi vorbit. Dar de ce te interesezi de rudele dinspre partea tatei?

— Întreb numai aşa, din curiozitate.

Minţeam. Nu era o simplă curiozitate. Doream să descopăr vreo rudă dinspre partea tatei în nădejdea că aş putea afla de la ea informaţii despre tata din perioada până a nu o fi cunoscut pe mama.

— Ciudat eşti în seara asta, Ducule! Dar ce spun: în seara asta! Ştii, pe zi ce trece, mă conving că, de când ai fost bolnav, te-ai schimbat mult. Cum să-ţi spun? Când ai revenit de la spital, parcă nu mai erai tu. Aveai atunci – acum în şi mai mare măsură – un fel de a privi de om mare. Înainte, când priveai un lucru, citeam în ochii tăi parcă uimire, parcă încântare, ca şi când, de fiecare dată, descopereai câte ceva din lucrurile care te înconjurau. După ce te-ai îmbolnăvit, ai început să priveşti fiecare lucru cu neîncredere, parcă încerci să descoperi ce se ascunde înapoia a ceea ce vezi. Ochii tăi nu mai oglindesc nici încântare, nici uimire, nici bucurie. De ce, dragul meu? Ce s-a întâmplat, Ducule?

— Nu ştiu, mamă! Poate că omul care l-a ucis pa tata mi-a ucis şi mie copilăria.

— Taci, Ducule, cum poţi vorbi aşa!

— Doar singură ai spus ca m-am schimbat.

— Într-adevăr, te-ai schimbat. Firea ta a început să se asemene şi mai mult cu a tatei…

— Dar cum era firea tatei?, am întrerupt-o.

— Închisă. Firea tatei era ca o apă adâncă, adâncă, cu volburi multe, acolo, în afund, dar limpede şi potolită la suprafaţă.

— Şi, mama…

— Şi ce, Ducule?

Ce rost avea să dau curs întrebării:

„Şi, mamă, te-ai priceput să le înţelegi sau te-ai mulţumit doar să ştii că ele există?”

Nu, asemenea întrebări nu-i puteam pune. Nu m-ar fi înţeles şi poate că ar fi fost mâhnită să descopere abia acum cât de puţin l-a cunoscut pe tata.

Şi fiindcă mama aştepta un răspuns de la mine, am întrebat-o:

— Crezi, mamă, că semăn atât de mult cu tata?

— Nici nu poţi să-ţi închipui cât de mult semeni. Draga mamă, ea era convinsă că firea mea seamănă din zi în zi mai mult cu a tatei, pentru că din zi în zi mă înţelegea mai puţin, presimţea la mine volburi cum presimţise şi la tata, dar aşa cum nu le înţelesese la el nu le înţelegea nici la mine. Poate că, aşa cum în sufletul meu nu erau volburi, ci taine pe care le ascundeam cu grija unui om mare, la fel şi la tata, ceea ce luase ea drept volburi erau, poate, taine pe care, dacă le-aş fi putut cunoaşte, aş şti şi cine l-a ucis.

Dar seara aceea de neuitat a fost revelatoare şi din alte puncte de vedere:

— Mamă, tata avea prieteni?

— Cum poţi pune asemenea întrebări? Desigur că avea.

— Atunci eu de ce nu-i cunosc? De când mă ştiu, niciodată vreunul dintre prietenii tatei nu ne-a trecut pragul.

— Mai demult veneau să ne vadă. Tu nu ţii minte pentru că erai prea mic. În ultimii ani, fiind tare strâmtoraţi…

— Din cauza aceasta, mamă, n-au fost la noi în casă petreceri?

— Fără îndoială că da.

— Parcă nea Dumitrache, nea Sile o duc mai bine? Şi cu toate acestea, măcar de ziua lor onomastică şi tot petrec oleacă.

— Aşa e! Numai că tata era de altă părere. El spunea că nu există ceva mai trist pe lume decât o petrecere de oameni săraci.

Nu ştiu dacă n-a fost o părere, dar mama vorbea parcă fără convingere. Sigur însă că ochii îi erau trişti. Aveam

impresia că întrebările mele o fac să sufere, şi cu toate acestea nu mă puteam opri.

— Nu-i aşa că tata nu a avut o fire veselă?

— Într-adevăr, nu a avut o fire prea veselă.

— Dar de ce, mamă?

— Nu ştiu ce ai tu în seara asta, Ducule! Pui nişte întrebări… Cum poţi să mă întrebi de ce nu avea tata o fire prea veselă? Ce pot să-ţi răspund altceva decât că aşa l-a făcut Dumnezeu. Dar să ştii, nu a fost nici un om posac.

— Ştiu, mamă, ştiu!… Tata era, de obicei, ca soarele într-o zi de primăvară.

Fu rândul mamei să întrebe:

— Cum, ca soarele într-o zi de primăvară?

— Da, mamă, ca soarele într-o zi de primăvară, când ba se ascunde, ba iese din nori să strălucească în toată măreţia lui. Norii care îl învăluiau pe tata reprezentau tristeţea. Tata a fost, mamă, un om trist, un om nefericit.

Mama tresări şi păli atât de tare, încât am crezut că va leşina.

Am sărit s-o îmbrăţişez.

— Iartă-mă, mamă! Nu ştiu ce-i cu mine în seara asta.

— N-am de ce să te iert, dragul meu! Tu ai înţeles bine. Tata nu a fost fericit… Eu nu am putut să-l fac fericit.

— Mamă, dar tata te-a iubit.

— Ştiu că m-a iubit. Dacă aş fi ştiut că e nefericit din cauza mea, de mult aş fi murit, Ducule. Cum, de asemenea, mi-aş fi dat viaţa numai ca să-l ştiu pe el fericit.

— Dar de ce era nefericit? Nu l-ai întrebat? Nu ţi-a spus?

— Să-l întreb! Nu, niciodată n-am îndrăznit să-l întreb ceva în legătură cu ceea ce el considera că nu e necesar să cunosc şi eu.

— Dar, dumneata, mamă, nu ţi-ai pus niciodată întrebarea de ce e nefericit? Vreau să spun, nu ţi-ai făcut o părere despre cauza acestei nefericiri, evidentă chiar pentru ochii unui copil ca mine!

— Nu! De altfel…

Şi mama ezită să continue.

— De altfel, ce?

— De altfel, mi-a fost frică să-mi fac o părere.

— Asta n-o mai înţeleg, mamă!

— Da, mi-a fost frică să nu ajung la convingerea că e pentru totdeauna nefericit, pentru că, Ducule, eu am tot sperat că, până la urmă, noi – eu şi tu – îl vom vindeca de marea lui nefericire.

Şi nu ştiu de ce, dar cuvintele mamei mi-au amintit de o scenă pe care o crezusem cu desăvârşire înmormântată de colbul uitării:

Bolnav, cu temperatură mare, bolnav de pojar. La căpătâiul patului meu, mama, tata. Tata o ţinea pe după mijloc. Mama îşi plecase capul pe umărul lui.

„În clipa aceea – mi-am spus amintindu-mi de această scenă – tata uitase de marea lui nefericire”.

Biata măicuţă! Mult o mai iubeam. În dragostea aceasta era însă multă milă şi multă duioşie. Milă pentru că, la rândul ei, mama nu fusese fericită, tocmai pentru că intuise nefericirea tatei, şi duioşie pentru că o simţeam o fiinţă slabă care avea nevoie de sprijinul meu, deşi, de fapt, nu eram decât un copil.

În schimb, descopeream acum cât de mult îl iubisem pe tata şi cât de mult îl mai iubeam încă. Îl iubisem cu admiraţia cu care l-ar fi iubit fiul său pe Făt-Frumos, dacă ar fi existat un Făt-Frumos şi dacă acesta ar fi fost miluit cu un fecior. Îl iubisem cu o desăvârşită admiraţie, pentru că, de când mă ţineam minte, tata mi-a apărut ca un năzdrăvan care poate înfăptui o mulţime de lucruri minunate, pe care eu, mic şi nevolnic, nu le-aş fi putut face oricât m-aş fi străduit, începând cu nu ştiu ce neînsemnată jucărie şi sfârşind cu modelarea din miez de pâine a unei adevărate faune.

Îl admirasem pe tata ca pe un năzdrăvan din poveste care putea face cu mâinile lui năzdrăvane tot ce i-ar fi trecut prin minte, dar, în acelaşi timp, îl simţeam ca pe un prieten mai mare în care mă puteam încrede şi în care puteam găsi sprijin. Pe mama am simţit-o ca atare, în toate împrejurările vieţii mele. Pe tata, nu. În nenumărate rânduri mi se întâmplase să uit că-mi este tată, simţindu-l numai

prieten. De aceea, nu o dată, ci cu diferite prilejuri, între noi doi se stabilise un fel de nevinovată complicitate. Aşa, de exemplu, atunci când întârziam cu barca pe Dunăre sau atunci când era vorba să-i facem vreun dar neînsemnat mamei. Nimic nu-i făcea tatei o plăcere mai mare, decât să poată dărui câte ceva mamei. În asemenea împrejurări se bucura ca un copil.

Tata murise, dar dragostea pentru el era acum mai puternică. Aş spune, mai curând, că abia acum descopeream în ce fel îl iubisem.

„Cine şi de ce l-a ucis. Dumnezeule, cine?”

Întrebarea mi-o puneam acum nu ştiu pentru a câta oară, dar niciodată nu am simţit mai arzătoare dorinţa de a cunoaşte adevărul în legătură cu moartea tatei, ca acum. Pentru că acum eram încredinţat că trebuie să existe o legătură directă între asasinarea tatălui meu şi marea şi iremediabila lui nefericire.

— Mamă, mamă, dacă am cunoaşte ceva mai mult din trecutul tatei, poate că am putea să ne explicăm de ce a fost înjunghiat!, exclamai aproape fără voie.

În clipa aceea, se auziră bătăi brutale în uşă. Am sărit în picioare, mărturisesc, gâtuit de emoţie. Cât priveşte pe mama, de spaimă se făcuse şi mai palidă decât era de obicei.

— În numele legii, deschideţi!, se auzi, de afară, o voce groasă şi răstită.

— Dumnezeule, poliţia!, exclamă mama, privindu-mă îngrozită.

Înţelegând tâlcul adevărat al fricii care i se citea în priviri, i-am spus:

— Mamă, fii liniştită. Nu am făcut nici-o faptă necinstită, îţi jur!

Apoi m-am dus de am deschis uşa.

— Poftiţi, domnilor!

În odaie păşiră trei inşi, unul după altul, şi toţi trei cu câte un umăr înainte, ca şi când se pregăteau să forţeze o uşă nevăzută. Unul dintre ei, acela care ne somase, scoase

o foaie de hârtie din buzunar şi, fluturând-o pe sub nasul mamei, se răsti:

— Ordinul procurorului, semnat în regulă, pentru percheziţie.

Şi fără ca să-i dea răgaz să vadă ce scrie, vârî hârtia înapoi, în buzunar.

Spre marea mea surprindere, mama îşi regăsi stăpânirea de sine.

— Cu ce ne-am făcut vinovaţi?, întrebă ea cu tonul acela răstit pe care îl cunoşteam şi din pricina căruia, mai înainte, îmi fusese teamă de ea. M-aţi fi crezând poate gazdă de hoţi?

Da, mi se păru că o regăsesc pe mama de altădată. Şi parcă îl auzeam pe tata:

„Să fim cuminţi, Ducule! Mama e supărată. Munceşte mult, săraca!”

Poliţistul care vorbise, făcând semn celorlalţi să înceapă percheziţia, o lămuri fără să pară deloc intimidat de tonul puţin cam agresiv al mamei.

— Nu-i vorba de dumneata, femeie. Ordinul de percheziţie e în legătură cu omul dumitale.

Mama sări cu gura pe el:

— Aşa! El a fost înjunghiat şi, până la urmă, tot pe el îl găsiţi vinovat? Halal de aşa poliţie!

— Mai tacă-ţi gura, femeie!, se răsti la ea poliţistul. Ce facem noi e spre binele vostru. Vrem să cercetăm, poate găsim ceva care să ne pună pe urma criminalului. E clar acum?

Între timp, ceilalţi doi poliţişti începuseră să scotocească. Locuinţa noastră era compusă din două camere şi o bucătărioară. Una era dormitorul părinţilor mei, cealaltă sufrageria, cu mobilă veche şi demodată, moştenită de la bunica. Aici, pe o canapea, dormeam eu.

Când oamenii poliţiei au venit să ne bată în uşă, noi ne găseam în sufragerie. Mama îşi luase obiceiul ca, în fiecare seară, în timp ce-mi făceam lecţiile, să stea cu mine. Cârpea, ţesea ciorapi şi cât timp învăţam, nu scotea o vorbă din gură. Abia după ce sfârşeam lecţiile, ne puneam

la tăifăsuit. Eu îi povesteam întâmplări de la şcoală, ea despre cele ce se mai întâmplaseră în mahala.

Poliţiştii începură percheziţia de la sufragerie. Scotoceau metodic, după ce îşi împărţiseră camera în trei sectoare, fără să neglijeze nici cele mai mici amănunte.

Acela care vorbise părea să fie şeful. Era un om de statură mijlocie, negricios la faţă, cu sprâncene aproape împreunate şi cu ochii încrucişaţi. Era îmbrăcat în haine negre. În schimb, cămaşa albă era murdară pe la guler. Ceea ce mă izbi în înfăţişarea acestui om fu nasul, cârn şi lat, în perfectă armonie cu sprâncenele groase şi cu ochii de tăciune care priveau cruciş.

Dintre ceilalţi doi, numai unul izbuti să se impună atenţiei mele. Era aproape de aceeaşi statură cu zbanghiul, dar mult mai slab şi, poate, ceva mai tânăr. Avea o frunte cu coşuri, un nas coroiat, ochi verzi şi neastâmpăraţi ca de veveriţă şi un ten măsliniu.

Sistemul de percheziţie al acestui poliţist cu ochi de veveriţă era cu totul deosebit faţă de cel al colegilor săi. În timp ce ceilalţi doi transpirau, scotocind pe unde vrei şi pe unde nu vrei, acesta, cu mâinile în buzunarele surtucului cadrilat, investiga numai cu ochii. Se plimba de colo până colo prin casă şi cu ochii lui de veveriţă cerceta totul. Şi numai că-l vedeai oprindu-se şi scotocind în vreun locuşor, care, dacă te gândeai bine, putea constitui o bună ascunzătoare.

Datorită poliţistului cu ochi de veveriţă am descoperit că la noi în casă existau ascunzători pe care alţi ochi decât ai acestuia cu greu le-ar fi putut descoperi. Urmărindu-l cu privirea şi nemaisfârşind să mă mir, îmi ziceam că, dacă am fi avut ceva bani care să ne prisosească, aş fi găsit acum multe locuri unde să-i putem ascunde, fără teamă că vreun hoţ avea să dea de ei.

Să nu vă închipuiţi că erau cine ştie ce ascunzători măiestrit camuflate. Nu, aceste ascunzători îmi apăreau ca sigure tocmai pentru că erau în aşa măsură la vedere, încât nici nu-ţi putea trece prin minte că ele ar putea constitui ascunzători. Ele îmi apăreau ca atare numai pe măsură ce

poliţistul cu ochi de veveriţă le descoperea ca ascunzători posibile.

Aşa, de pildă, cui i-ar fi putut trece prin minte că şi colivia unui canar putea constitui o ascunzătoare? Desigur, nimănui, cu excepţia poliţistului cu ochi de veveriţă. Lui îi veni în minte să caute dacă nu se ascunde ceva între tăviţa de tablă mobilă şi fundul de lemn al coliviei. Numai poliţistului cu ochi de veveriţă i-ar fi putut trece prin minte că una dintre ceştile întoarse cu gura în jos, ale unui vechi serviciu de ceai din vitrina bufetului, o vază de flori sau un fier de călcat cu mangan puteau constitui ascunzători.

La început, am crezut că poliţiştii caută la întâmplare „ceva” care ar fi putut constitui o pistă. Mai târziu am înţeles însă că ei urmăreau să găsească niscai hârtii revelatoare. Am înţeles lucrul acesta, în primul rând pentru că în ascunzătorile posibile descoperite de poliţistul cu ochi de veveriţă nu putea încăpea altceva. În al doilea rând, mi-am dat seama de acest lucru după graba cu care s-a repezit unul dintre poliţişti să desfacă un pachet în care mama păstra toate actele: de naştere, certificatul de căsătorie, chitanţe pentru plata impozitelor etc.

Câtă speranţă îşi puneau ei în pachetul acela cu acte reiese din aceea că însuşi poliţistul cu ochi de veveriţă îşi luă sarcina să le cerceteze pe îndelete.

Strădania se dovedi însă zadarnică, pentru că după ce sfârşi de răsfoit toate acele hârtii cu un aer vădit nemulţumit se adresă mamei:

— Spune-mi, femeie, în afară de aceste hârtii, altele nu mai ai?

Avea o voce aproape stinsă şi subţire ca de scapete.

Înainte de a-l auzi vorbind, îmi fusese simpatic, puţin chiar îl şi admirasem pentru perspicacitatea lui. Dintr-un anumit punct de vedere, îi sunt şi astăzi obligat, pentru că de la el am învăţat că ascunzătorile cele mai sigure sunt tocmai acelea care se oferă privirii tuturor. Lecţia pe care mi-a dat-o atunci – bineînţeles, fără voia lui – mi-a folosit, mai târziu, în strădaniile mele de a limpezi misterul legat de moartea tatălui meu.

Dar când l-am auzit cât de puţin reverenţios vorbeşte mamei, mi-a devenit antipatic. E drept, nici tovarăşul lui nu se exprimase frumos. Dar atunci când vorbise, eram încă tulburat de ceea ce ni se întâmpla. De aceea, nu am reacţionat atunci când poliţistul saşiu vorbise, aşa cum vorbise, cu mama.

Acum însă, când îl auzii pe cel cu ochi de veveriţă spunându-i mamei „femeie”, de parcă s-ar fi adresat unei slujnice oarecare, nu m-am mai putut stăpâni:

— Voi toţi cei de la poliţie sunteţi aşa de prost-crescuţi? Nu se vorbeşte aşa cu o femeie, mai ales când această femeie şi-a pierdut soţul în condiţiile pe care le cunoaşteţi.

Poliţistul cu ochi de veveriţă se uită la mine, măsurându-mă de sus până jos, cu sprâncenele ridicate a mirare, de parcă abia acum ar fi luat cunoştinţă de existenţa mea.

— Măi, microb, ţineţi gura, căci altfel îţi aduni dinţii de pe jos!

— Să vă fie ruşine la toţi trei că un copil trebuie să ia apărarea unei femei!, îi mustră mama.

Poliţistul cu ochi de veveriţă, ca şi când nu l-ar fi privit deloc mustrarea mamei, reluă întrebarea:

— Te-am întrebat, femeie, dacă mai ai pe undeva şi alte hârtii în afară de acestea.

— Nu! Dar chiar dacă aş avea, tot nu ţi le-aş da, fiindcă vorbeşti ca un birjar.

— E doar spre folosul… dumitale, se hotărî el să fie mai politicos, după o oarecare ezitare. De altfel, cum doreşti! Dacă există şi alte hârtii, vom da noi de ele.

— Ţi-am spus că nu. Dar dacă aveţi timp de pierdut, atunci scotociţi cât poftiţi! Numai v-aş ruga să sfârşiţi mai repede, pentru că băiatul trebuie să se culce. Altfel, va întârzia mâine de la şcoală.

După ce răscoliră totul în sufragerie, trecură dincolo, în camera de dormit a mamei. Şi acolo, cu acelaşi nepotolit elan, dar, în acelaşi timp, cu aceeaşi savantă şi meticuloasă conştiinciozitate, se puseră să percheziţioneze. Salteaua, plapuma, pernele, lenjeria şi întreg conţinutul şifonierului fu

examinat. Tablourile şi fotografiile fură scoase din ramele lor, pereţii ciocăniţi, podelele cercetate cu mare atenţie, până şi un ghem de lână nu scăpă vigilenţei poliţiştilor; lâna fu desfăşurată, iar ghemotocul de hârtie pe care ea fusese strânsă, netezit. Era o foaie de hârtie dintr-un caiet vechi de-al meu şi, bineînţeles, rezumatul unei lecţii de istorie nu prezentă nici un fel de interes pentru poliţişti.

Printre lucrurile aflate în dormitor, pe poliţistul cu ochi de veveriţă îl interesară, printre altele, cele vreo câteva zeci de volume de pe o etajeră. În primul rând, începu prin a scutura fiecare carte, probabil în nădejdea că ar putea să cadă dintre file hârtia care îi interesa, pe urmă, le luă din nou la mână, de data asta, însă, pentru a le răsfoi.

Dându-şi însă seama că operaţia aceasta ar fi durat prea mult, renunţă.

— O să fii amabilă, doamnă – vorbea intenţionat ironic – să ne împrumutaţi aceste cărţi pentru douăzeci şi patru de ore. Mâine ai să le ai înapoi. Nu ai nimic împotrivă, nu-i aşa?

— Şi dacă aş avea – replică mama – la ce mi-ar folosi? De luat tot le-aţi lua.

— Bineînţeles!…

Şi rânji, arătându-şi dinţii, nişte dinţi lungi şi galbeni, ca ai unui animal de pradă.

Făcu apoi semn unuia dintre poliţişti să împacheteze cărţile. Şi în timp ce acesta întindea pe jos ziare pentru pachet, poliţistul cu ochi de veveriţă îi azvârlea una câte una cărţile pe care, în prealabil, apucându-le de cotor ca pe un căţel de ceata, pentru a doua oară le scutura. Ultima carte care îi veni la mână fu o biblie veche, un fel de moştenire de familie, poliţistul voi s-o azvârle peste celelalte, dar în ultima clipă se răzgândi. O frunzări puţin, apoi o puse înapoi, pe etajeră.

— Poate eşti bisericoasă şi n-aş vrea să mă blestemi!… Mama, bucuroasă că Biblia la care tata ţinuse foarte mult, considerând-o o adevărată relicvă, nu ia drumul celorlalte cărţi, puţin a lipsit să nu-i mulţumească.

Poliţiştii aproape terminaseră de percheziţionat în dormitor când, întâmplător, privind spre fereastră, l-am zărit pe Rocambole. Spun „zărit”, pentru că totul n-a durat decât o clipă. În secunda următoare nu l-am mai văzut, de parcă l-ar fi mistuit dintr-odată întunericul.

Faptul că totul n-a durat decât o clipă, normal ar fi fost să cred că m-am înşelat. Totuşi, o clipă nu m-am îndoit că l-am văzut. Dar ce căuta Rocambole în curte, privind, prin fereastră, la ceea ce se întâmplă în casă? Venise, oare, să-mi comunice ceva şi, dând de poliţişti, găsise că e mai prudent să rămână în umbră? Sau, poate, fusese informat, în prealabil, de vizita pe care aveau să ne-o facă poliţiştii şi, curios, venise să vadă cum aveau să se desfăşoare lucrurile? Şi, oare, brusca dispariţie de la fereastră însemna că ţinea ca prezenţa lui să nu fie nici de mine cunoscută?

Gândurile acestea mi-au trecut fulgerător prin minte, pentru că, imediat ce nu l-am mai văzut, m-am şi îndreptat spre uşă.

Întrebarea poliţistului cu ochi de veveriţă mă opri însă în prag.

— Unde te duci, puştiule?

— Mă duc până afară!, pretextai, în speranţa că mă va lăsa să ies.

— Abţine-te! Până nu terminăm noi treaba, nu te mişti de aici! De altfel, nici nu mai avem mult.

M-am resemnat, în speranţa că percheziţia nu avea să mai dureze mult. Speranţa mi-a fost zadarnică, pentru că abia peste o oră poliţiştii se hotărâră să plece. Nici bucătăria şi nici podul nu scăpară curiozităţii lor.

Când terminară de cotrobăit peste tot, consternarea li se citea pe feţe. Am înţeles că nu descoperiseră nimic din ceea ce se aşteptau. Singura speranţă care le mai rămânea era aceea de a găsi ceea ce căutau între filele cărţilor pe care le luau cu ei şi din care făcuseră trei pachete măricele.

Înainte de a ieşi pe uşă, poliţistul saşiu se răsti la noi:

— Nimănui să nu spuneţi nimic! Băgaţi de seamă, altfel e de rău! Mai ales tu, puştiule. Dacă nu-ţi ţii gura şi

trăncăneşti, să ştii că o arestăm pe maică-ta şi n-o mai vezi niciodată. E clar?

Nu i-am răspuns. M-am mulţumit să ridic din umeri a dispreţ.

În sfârşit, plecară. Am ieşit după ei în curte. Noaptea era neagră şi umedă. Undeva, la un vecin, un câine urla cutremurător.

— Grijania ta de javră!, înjură poliţistul care tot timpul nu deschisese gura.

În poartă se opriră, roată, se consfătuiră în şoaptă, apoi, spre marea mea surprindere, în loc să ia drumul spre oraş, coborâră malul, jos, în port.

Când nu i-am mai văzut, am închis poarta şi primul meu gând a fost:

„Oare Rocambole se mai află pe undeva, prin apropiere?”

— Rocambole!, l-am strigat încetişor, ca să nu mă audă din casă mama.

Nu-mi răspunse nimeni.

— Rocambole!, am strigat din nou. Nu mi-a răspuns nici de data asta.

— Ducule, vino mai repede în casă!, mă strigă mama. Vrei să răceşti?

— Imediat, mamă!

Am intrat în casă cu părere de rău şi cu gândul numai la Rocambole. Aveam sentimentul că nu plecase, că se ascundea undeva, pe afară. Din cauza aceasta, mereu mă uitam spre fereastră, aşteptându-mă să-l văd acolo. Dar lucrul acesta nu se întâmplă. În schimb, observă mama că mă tot uit la fereastră.

— Sărman de tine! Cred că te-au speriat rău prost crescuţii ăia de poliţişti, căci mereu te uiţi la fereastră. Nu-ţi mai fie teamă! S-au dus şi n-au să se mai întoarcă, cel puţin în noaptea asta. Acum, hai la culcare! De atâtea emoţii, mă simt şi eu frântă de oboseală.

— Foarte bine, mamă, să ne culcăm!

— Să las uşa întredeschisă?, mă întrebă mama ceva mai târziu, înainte de a stinge lumina.

— Nu-i nevoie, mamă. Nu are să-mi fie frică. Sunt cogeamite băiatul.

— Bine! Mă gândeam să nu-ţi fie urât! Noapte bună!

— Noapte bună, mamă!

Şi mi-a venit să zâmbesc că mama s-a gândit că ar putea să-mi fie urât. Dar ea nu avea de unde şti că întâmplările prin care trecusem mă căliseră împotriva fricii.

M-am întins pe pat fără să mă dezbrac. Mi-am pus mâinile sub cap şi am început să mă gândesc. M-am culcat în pat îmbrăcat, fără vreun gând premeditat.

„M-oi dezbrăca mai târziu, când mi s-o face somn!”, mi-am zis.

Şi am fost convins că acesta e motivul pentru care nu mă dezbrăcăm.

Afară, câinele continua să urle lugubru. Mi-am amintit de poliţistul care îl înjurase. Era poliţistul acela care toată seara nu deschisese o dată măcar gura. Avea o voce gâjâită care suna tare caraghios. Din toţi, el transpirase cel mai mult, urcându-se pe scaun să caute pe dulapuri, vârându-se pe sub paturi, căţărându-se pe scara podului. Fără îndoială, era cel mai mic în grad, pentru că amândoi poliţiştii ceilalţi îi porunceau, iar el asculta fără să crâcnească măcar. Transpirase el zadarnic, se străduiseră cu toţii zadarnic. Moartea tatălui meu continua să rămână învăluită în acelaşi mister de nepătruns, ca şi în prima zi.

Câinele încetă să mai urle. Şi în clipa aceea, orologiul de la biserica Sf. Petru bătu ora zece. Era încă devreme. Mama, dincolo, după toate probabilităţile, adormise. M-am dat jos din pat şi, ferindu-mă să fac zgomot, ca să n-o trezesc, am deschis fereastra.

În clipa aceea, câinele începu din nou să urle. M-am înfiorat fără voie, cu toate că nu-mi era frică. Luna încă nu răsărise, dar întunericul se mai destrămase puţin. Un vânt rece începuse să adie, prevestind schimbarea vremii, pe cer, stelele se vedeau sus, sus, abia zărindu-se.

Şi în timp ce priveam cerul, deodată am simţit că nu mai sunt singur. Cineva mă privea, îmi spiona mişcările, ascuns, undeva, pe afară. Lumina o uitasem aprinsă şi cel care mă

pândea putea să-mi urmărească toate mişcările, adăpostit de întunericul care îl proteja.

Frică de necunoscutul care mă spiona, protejat de întuneric, nu-mi era. Şi nu-mi era frică deoarece bănuiam că acela care se ascundea în întuneric este Rocambole. În schimb, îmi storceam creierii să-mi explic ce căuta în curtea casei noastre şi, mai ales, de ce se ascundea de mine.

Am încălecat pervazul ferestrei şi am sărit afară, în curte, având grijă să închid fereastra după mine. Pe urmă, păşind în mijlocul curţii şi scrutând de jur-împrejur întunericul, l-am strigat, încetişor:

— Rocambole! Nu te mai ascunde. Ştiu că eşti pe undeva, pe aici!

Parcă ne-am fi jucat de-a v-aţi ascunselea.

Bineînţeles, invitaţia mea a rămas fără răspuns. Am repetat-o de mai multe ori, de fiecare dată, însă, cu acelaşi rezultat.

Asta sfârşi prin a mă înciuda. Vasăzică refuză să se arate, pentru ca a doua zi, întrebat, să nu recunoască. Ei bine, merita să-i joc o festă. Anume, să ajung înaintea lui la hotel, pe un drum pe care numai eu îl cunoşteam, şi să-l aştept.

„...Şi – îmi spuneam în gând – să te văd atunci ce ai să spui”.

Încredinţat că, procedând astfel, îl voi sili pe Rocambole să-mi mărturisească motivul pentru care mă spiona, m-am îndreptat spre gardul din fundul curţii. Gardul avea o spărtură pe unde, strecurându-mă, puteam coborî imediat malul până jos, în port. De acolo până la hotel mai aveam de mers circa douăzeci de minute. În schimb, Rocambole, chiar dacă ar fi folosit acelaşi drum ca şi mine, totuşi aveam faţă de el un avans de cel puţin cinci, zece minute, adică atât cât i-ar fi trebuit până să descopere potecuţa care ducea în port.

Mai aveam puţin până la spărtură, când, cu vârful pantofului, am lovit ceva care se rostogoli cu un fel de clinchet. M-am aplecat şi, fiindcă ochii mi se obişnuiseră cu

întunericul, nu mi-a fost greu să găsesc obiectul care se rostogolise. Era un ţigaret lung, de chihlimbar, pe care l-am recunoscut imediat ca fiind al lui Rocambole!

Acum aveam şi dovada. Rocambole se ascundea undeva, pe aproape. Şi o clipă am fost ispitit să mă reîntorc şi să strig, ca să mă audă:

„Vino şi ia-ţi ţigaretul pe care l-ai pierdut! Acum, chiar nu mai are rost să te ascunzi”.

Dar am renunţat, fiindcă mă ispitea mai mult curiozitatea de a vedea ce ochi va face, când voi scoate din buzunar ţigaretul.

Am ieşit prin spărtură şi, întrucât cunoşteam locurile ca pe buzunarul meu, am rupt-o la fugă de vale, bucurându-mă că Rocambole în nici un caz nu va putea coborî dealul la fel de repede ca mine.

Când am ajuns jos, în port, am mai avut norocul să prind şi tramvaiul care venea din Docuri, aşa că în numai zece minute am fost la hotel.

Patronul şi portarul hotelului, domnul Herşcu, îmi aruncă din loja lui o privire adormită şi îşi văzu mai departe de treabă, să scrie nu ştiu ce într-un registru.

Când am intrat pe uşă. Gorila, care dădu primul cu ochii de mine, mă primi cu bucurie zgomotoasă.

— Ce faci, fiule? Ţi-ai adus aminte şi de nişte pârliţi ca de-alde noi?

— Bună seara! Am avut drum, pe aici, pe aproape, şi m-am gândit să urc o clipă să văd ce mai faceţi. „Şeful” nu s-a întors încă, nu-i aşa?

— Ba da! Mi se pare că s-a culcat.

— Cum? Nu se poate!

— Uită-te la el! Mă, liceanule, nu cumva te-ai înscris la societatea „Sugativa”?, mă persiflă Băţ.

În clipa aceea, uşa se deschise şi în pragul ei apăru Rocambole.

— Tu? Măi, măi, ce surpriză! Hai, vino la mine şi spune-mi cum îţi mai merge!

Am dat curs invitaţiei, dar eram atât de contrariat, încât Rocambole, tâlcuind greşit dezamăgirea pe care n-o puteam ascunde, întrebă cu simpatie.

— Ei, dar ce ţi s-a întâmplat? Eşti cumva bolnav?

„Dacă nu Rocambole, atunci cine se ascundea în curte? Oare să mă fi înşelat?”, mă întrebam în gând, uitând să răspund întrebării pe care mi-o pusese.

Mi-am amintit însă de ţigaretul pe care îl strângeam în pumn.

Strângându-l mai tare în pumn, am izbutit să-mi regăsesc stăpânirea de sine:

— Nu sunt deloc bolnav. Nu e asta o oră de vizite pentru un om bolnav.

— Atunci ţi s-a întâmplat ceva?, continuă el să se intereseze, privindu-mă cu aerul cel mai nevinovat de pe faţa pământului.

— Da, într-adevăr, mi s-a întâmplat ceva! Dar de ce mă întrebi? Parcă tu nu ştii tot atât de bine ca mine!

— Ce să ştiu? Zău dacă pricep ceva!…

— Haide, nu te mai juca de-a pisica şi şoarecele.

— Cine-i pisica şi cine-i şoarecele?, întrebă cu intenţia vădită de a glumi.

— Bineînţeles că tu vrei să fii pisica şi eu şoricelul.

— Să mă bată Dumnezeu dacă pricep ceva!

În clipa aceea îl admiram. Un al treilea ar fi putut jura că Rocambole habar nu avea la ce tăceam aluzie.

— Nu mă întrebi cine erau cei trei musafiri nepoftiţi care ne-au vizitat mai adineaori şi care au cam speriat-o pe mama?

— Aţi primit vizita unor musafiri nepoftiţi!, se miră el cu o admirabilă stăpânire de sine. Şi de unde vrei să fi ştiut eu lucrul acesta?

— Păi, i-ai văzut prin fereastră. Te interesa, probabil, atâta să ştii cu ce se îndeletnicesc domnii aceia, încât, imprudent, te-ai apropiat prea mult de fereastră, trădându-ţi astfel prezenţa. Te-am văzut cu ochii mei. De altfel, ţi-ai dat seama singur că ai fost descoperit, pentru că imediat ai dispărut şi nu te-ai mai arătat.

— Ascultă, nu-mi plac deloc glumele de prost gust. Nu înţeleg ce urmăreşti cu povestea asta a ta. Ce era să caut la voi? Crezi că nu aveam altceva mai bun de făcut?

Rocambole îşi juca rolul admirabil. Dar dacă până mai adineaori îl admirasem, acum începuse să-mi fie ciudă pe el.

— Vasăzică, nu vrei să recunoşti că tu ai fost….

— Nu fi idiot!

— Atunci, probabil, ţigaretul acesta – n-ai să negi cred că e al tău – s-a rătăcit în curte la noi datorită cine ştie cărui miracol.

Am scos mâna din buzunar şi, deschizând pumnul, i-am arătat ţigaretul, oferindu-i-l în palmă ca pe o tavă.

Rocambole privi ţigaretul fără să-i tresară măcar un muşchi de pe faţă.

— Greşeşti! Ţigaretul ăsta nu-i al meu. Poftim! Uite-l pe al meu!

Şi scoase din buzunarul halatului un ţigaret identic, pe care, după ce îl plimbă de câteva ori pe sub nasul meu, îl îndesă cu o ţigară din care începu să fumeze cu poftă.

La orice m-aş fi putut aştepta, numai la aşa ceva nu. Uluit, nu mai ştiam ce să fac. Încercasem să-mi măsor puterile cu dânsul şi el dintr-o singură lovitură, mă pusese la pământ. Sentimentul că mă făcusem de ruşine puse stăpânire pe mine şi cred că mă şi înroşisem. Mă înşelasem? Altcineva privise prin fereastră, altcineva care, bizară coincidenţă, avea un ţigaret asemănător? Mi se părea imposibil.

Probabil că aveam o mină tare caraghioasă, pentru că Rocambole, stăpânindu-şi cu greu un zâmbet, căută să mă consoleze.

— Haide, nu mai fi aşa de necăjit. Se mai înşală omul. Mă mir însă cum ţi-a putut trece prin minte că… aş putea să vă spionez. Ce dracu’, ar trebui să mă cunoşti mai bine!

— Dar te-am văzut! Vreau să spun că pe acela pe care l-am văzut numai o clipă nu ştiu de ce l-am asemuit cu tine.

— Acum, sper că te-ai convins că nu eu am fost.

Nu i-am mai răspuns. Am oftat fără voie. Rocambole mă luă pe după umăr şi mă sili să stau pe un scaun. Se aşează şi el pe un altul, faţă în faţă cu mine:

— Povesteşte-mi, mai bine, ce-i cu vizita aceea de care mi-ai vorbit.

Acum nu mai puteam da înapoi. Trebuia să-i povestesc. De altfel, nu vedeam nimic rău în asta.

— Erau de la poliţie…

— De la poliţie!, exclamă Rocambole cu o neprefăcută mirare.

— De la poliţie. Au venit să facă o percheziţie în speranţa că vor putea găsi vreun indiciu care să-i pună pe drumul cel bun. Vezi, cei de la poliţie nu au clasat afacerea, aşa cum ai crezut tu.

— Da, într-adevăr, m-am înşelat. Ei, şi au găsit ceva?

— După cât mi-am putut da seama, nimic, deşi au răscolit casa din pod şi până în pivniţă. Singura nădejde care…

N-am mai continuat, pentru că ţigaretul pe care Rocambole îl lăsase o clipă în scrumieră, ca să bea apă, îmi atrase atenţia. Da, într-adevăr, cele două ţigarete erau identice. Numai că, în timp ce al lui Rocambole era nou-nouţ, acela pe care îl găsisem în curte şi cu care mă jucam, învârtindu-l ca pe un titirez, era ros la capătul ţinut în gură. Şi abia acum îmi amintii că Rocambole obişnuia să roadă ţigaretul între dinţi. Ticul acesta nu izbutise încă să roadă ţigaretul din scrumieră, ceea ce însemna că ţigaretul din care fuma acum Rocambole era nou şi că, probabil, îl folosea pentru prima dată.

Această descoperire îmi inundă sufletul de bucurie. Vasăzică nu fusese o iluzie optică. El fusese acela care privise pe fereastră în casă, şi al lui era ţigaretul pe care îl găsisem. Se încăpăţâna însă să nege, din motive pe care nu le înţelegeam.

Rocambole, care îşi închipui că nu mai vorbeam pentru că aşteptam să-şi reia locul, mă îndemnă:

— Continuă, dragul meu! Te ascult…

— Spuneam că singura speranţă care le-a mai rămas este să găsească ceea ce caută, între filele cărţilor pe care ni le-au confiscat.

— Mda! N-ar fi exclus! Dar ce or fi sperând să găsească?

— Ştiu eu!

— Nu ţi-ai putut da seama din cele ce au discutat?

— Dar ce crezi că au ţinut o conferinţă? O vorbă n-au schimbat între ei. S-au înţeles tot timpul numai din ochi. Am impresia că nu veniseră să caute un anume lucru, ci bâjbâiau, pur şi simplu, în speranţa că doar, doar vor descoperi ceva.

Rocambole, care, între timp, îşi reluase locul, fuma privind gânditor scrumiera plină ochi.

— Vasăzică, v-au confiscat toate cărţile.

— Nu ne-au lăsat decât biblia.

— Cine ştie, s-ar putea, de data asta, să aibă noroc! adăugă Rocambole, care continua să privească scrumiera ieftină de porţelan, reclamă a unei fabrici de bere din localitate.

— M-aş bucura mult. Asta ar însemna că asasinul tatălui meu îşi va primi pedeapsa. Dar ştii, n-am crezut niciodată că poliţiştii sunt chiar atât de prost-crescuţi. S-au purtat cu mama cum nici că se poate mai urât.

— Ce vrei, dragul meu! Meseria îi face să fie brutali. Aşa că ar trebui să le acorzi circumstanţe atenuante în cazul când… în cazul când au fost, într-adevăr, poliţişti.

— Cum, crezi că nu au fost poliţişti adevăraţi?, întrebai după ce-mi revenii puţin.

— De unde vrei să ştiu eu dacă au fost sau nu poliţişti?

— Bine, dar ţi-ai exprimat îndoiala…

— Ei, şi ce-i cu asta? E în obiceiul meu de a privi totdeauna lucrurile sub ambele aspecte. În orice caz, pare puţin probabilă această ipoteză.

— Dacă ar fi totuşi adevărată, înseamnă…

— Înseamnă ce?

— Înseamnă că, probabil, unul dintre cei trei poliţişti era asasinul tatălui meu. Dumnezeule!

Şi mă cutremurai din cap până în picioare, nici eu nu ştiu dacă de oroare sau numai de teamă.

Rocambole avu un râs scurt şi aproape răutăcios.

— Vezi ce uşor crezi totul! Ţi-am aruncat o nadă şi tu, imediat, te-ai repezit s-o prinzi ca un obleţ prostuţ. Dacă te-ai fi gândit mai mult, ai fi găsit zeci de argumente care să pledeze împotriva unei asemenea ipoteze. Mâine, când ai să fii cu capul limpede, dacă ai să te gândeşti mai serios asupra acestei probleme, ai să vezi câte obiecţiuni ai să găseşti singur.

— Bine, dar numai ca să te distrezi mi-ai aruncat, cum zici tu, nada? Mă mir cum ţi-a putut trece prin minte aşa ceva.

În mirarea pe care o trăda tonul cu care întrebasem eram numai pe jumătate sincer, pentru că, de fapt, Rocambole nu izbutise să mă convingă că îndoiala pe care şi-o exprimase în legătură cu adevărata identitate a poliţiştilor nu fusese altceva decât o nadă. Dar dacă cei trei indivizi, care mai mult o necăjiseră decât o speriaseră pe mama, erau nişte falşi poliţişti şi dacă Rocambole, pe o cale sau alta, aflase acest lucru, de ce mai întâi căutase să-mi deschidă ochii asupra acestui lucru, pentru ca, după aceea, imediat, să încerce a mă îmbrobodi? Ce trebuia să cred despre acest Rocambole? Nu cumva juca rolul detectivului amator şi, mai norocos sau mai perspicace decât poliţia, descoperise pista cea bună, iar acum se ţinea pe urmele asasinilor până în clipa când avea să-i dea pe mâna poliţiei? Presupunerea aceasta mi se păru cea mai probabilă. De altfel, îmi mărturisise cât de mult îi plăcea să se ocupe de unele „cazuri” interesante. Dacă lucrul acesta era adevărat, însemna că Rocambole minţise atunci când îmi spusese că renunţase să se mai ocupe de „cazul” meu.

Preocupat de asemenea gânduri, aproape că nu auzii răspunsul la întrebarea pe care i-o pusesem şi la care nici nu prea eram curios să capăt un răspuns:

— Nu ca să mă distrez, ci ca să-ţi servesc o mică lecţie. Şi nu trebuie să te miri că mi-a putut trece aşa ceva prin

minte. Află că ţi-aş putea furniza o mulţime de ipoteze în legătură cu vizitatorii voştri.

Cu toate că mie nu-mi venea în minte nici una, şi cu toate că eram tare curios să-i cunosc „ipotezele”, totuşi nu l-am întrebat, pentru că am observat că prezenţa mea începuse să-l plictisească. De altfel, imediat după aceea, ridicându-se de la masă, mă expedie fără prea multe menajamente.

— Ei, şi acum, băiete, s-o soilim. Şi eu, şi tu mâine-dimineaţă trebuie să ne sculăm cu noaptea în cap. Mi se pare că, dincolo, băieţii mei de mult mână porcii la jir. Noapte bună!

Dar, dincolo, băieţii încă nu se culcaseră. Jucau cărţi. Gorila mă solicită:

— Vino şi stai un pic lângă mine, fiule! Poate că îmi vei purta noroc. Mă jupoaie caramangiul ăsta de Băţ.

I-am făcut pe plac, hotărât, de altfel, să nu întârzii mai mult de un sfert de oră.

Dar, alungat de Gorila, am rămas chiar mai puţin decât îmi propusesem.

— Cară-te, fiule! în loc să-mi porţi noroc, ai adus cu tine un ghinion şi mai al dracului.

Am dat bună seara şi am plecat. Absorbiţi de joc, nici unul dintre ei nu mi-a răspuns.

Pe coridorul lung, nici ţipenie de om. Becul cu lumina puţină abia izbutea să-l lumineze anemic. Mi-am amintit de Gheorghiţă, chelnerul, şi, cutremurându-mă de frică, am grăbit pasul. Cu toate acestea, trecând prin dreptul unei camere care avea uşa întredeschisă, am îndrăznit să privesc înăuntru, pe furiş.

Dând cu ochii de Catina, m-am oprit.

— Bună seara!, i-am urat, vârând capul pe uşă. Ce mai faci, Catina?

Catina, care tocmai turna în ligheanul de tablă conţinutul unei sticle, care după miros nu putea fi decât neofalină, fu atât de surprinsă, încât scăpă din mână sticla în lighean.

— Vai, ce m-ai speriat!

Tocmai mă pregăteam s-o întreb ce întrebuinţare va da neofalinei pe care o turnase în lighean, când ochii mi se opriră pe pata mare de pe fustă.

Catina, observând pe ce mi se opriseră privirile, ţinu să mă lămurească:

— Fir-ar a dracului să fie! M-am dus să duc făraşul cu gunoi şi mi-am murdărit bunătatea de rochie cu vopsea! Păcătosul ăsta de domn Herşcu n-a avut altceva mai bun de făcut decât să vopsească o magazie, pe întuneric, de unde era să ştiu eu? Lasă că am să i-o plătesc, să n-aibă el grijă.

Şi descopciindu-şi fusta, o lăsă să-i cadă la picioare. Cămăşuţa scurtă îi acoperea coapsele numai pe jumătate. M-am înroşit şi abia am îngăimat:

— Noapte bună, Catina!... Deschide fereastra, căci altfel ai să te intoxici cu mirosul de neofalină.

— Ce, pleci? Nu-ţi fie teamă, că n-am să te mănânc. Haide, intră puţin!

— Nu te supăra, dar e tare târziu şi mâine n-am să mă mai pot scula la timp. Teamă mi-e că am să întârzii la şcoală.

Catina râse scurt, îngăduitor şi ironic.

— Bine, du-te!... Dar spune-mi, ce te-a adus la şef?

— Nimic deosebit. Am venit să-i văd pe băieţi.

— Înţeleg!... înţeleg!... Ţi s-a făcut dor de ei, nu-i aşa? Mai ales de şef.

Ironia era evidentă.

— Şi de tine! Aţi fost cu toţii foarte buni cu mine.

— Haide, lasă braşoavele! La mine nu se prind. Văd că nu vrei să fim prieteni. Hm! Aş vrea să ştiu dacă şi cu şeful eşti tot aşa de mormânt. Ei, dar dacă eşti prost, te priveşte. Hai, cară-te!

Şi îmi închise uşa în nas.

„Haide, mi-am făcut-o duşman, în ciuda avertismentului lui Gorila”.

Am coborât scările, am dat bună seara portarului de noapte, care, de fapt, era o rudă săracă a domnului Herşcu. Am plecat spre casă, grăbindu-mă pe cât îmi era în putinţă

şi întorcând mereu capul în urmă, spre a mă convinge că nu sunt urmărit.

Abia când m-am apropiat de casă, brusc, mi-am adus aminte că, în chiar după-amiaza zilei, după ce mă întorsesem de la şcoală, la îndemnul mamei, vopsisem cu vopsea verde o magazioară în care mama spăla rufele în timpul verii. Şi în clipa când mi-am adus aminte de acest lucru, am avut convingerea că vinovatul pentru pata de vopsea de pe fusta Catinei nu era domnul Herşcu, ci eu, care vopsisem, abia numai de câteva ore, magazioara.

Dar asta însemna că nu numai Rocambole, ci şi Catina pândise la adăpostul întunericului. Asta mai însemna însă că atunci când ieşisem în curte, pe fereastră, Rocambole nu se mai afla acolo. În schimb, rămăsese Catina, ascunsă lângă magazioara proaspăt vopsită, pe ea ar fi trebuit s-o strig să se arate, şi nu pe Rocambole. Altfel, nu se explica de ce nu am putut ajunge la hotel înaintea lui.

Rocambole plecase, dar Catina rămăsese!

Descoperirea aceasta mă ului în aşa măsură, încât începu să mă doară capul. Nu mai pricepeam nimic. Ce urmărea Rocambole şi ce urmărea Catina? Lucrau împreună sau fiecare urmărea un cu totul alt scop? Şi, în acest ultim caz, în cine trebuia să mă încred? în Rocambole, care niciodată nu-mi solicitase prietenia, sau în Catina, care mi-o solicitase în nenumărate rânduri, dar pe care n-o puteam suferi? Cum să dezleg singur atâtea şarade?

Între timp, am ajuns acasă. Am intrat în casă pe fereastră şi, după ce m-am dezbrăcat pe întuneric, m-am vârât în aşternut, hotărât să rămân treaz, ca să mă pot gândi la toate cele ce mi se întâmplaseră. Dar cum am pus capul pe pernă, am adormit.

Dimineaţa m-a trezit mama:

— Scoală, Ducule! E târziu şi ai să întârzii de la şcoală!

Am sărit din pat şi, pe jumătate adormit, am început să mă îmbrac. Somnul nu mi-a fugit decât după ce m-am spălat mult cu apă rece.

Dar cu toate că noaptea trecuse, seria surprizelor încă nu se terminase. Mai mult încă, această nouă surpriză le întrecea pe toate prin uluitorul ei senzaţional:

Ca de obicei, înainte dea pleca la şcoală, am intrat la mama să-mi iau rămas-bun. Am găsit-o dereticând. Îşi pusese un şal pe umeri şi o broboadă pe cap, pentru că deschisese fereastra şi era o dimineaţă friguroasă.

— Gata, Ducule?

— Gata, mamă. Sărut mâna!

— Mergi cu bine!

Urarea ei de fiecare dimineaţă o însoţea cu un sărut pe frunte.

Tocmai când mă pregăteam să ies pe uşă, am observat că Biblia nu mai era pe etajeră.

— Mamă, unde ai pus Biblia? Abia putui întreba cu vocea sugrumată de emoţie, pentru că presimţeam ceea ce se întâmplase.

Mama o căută cu ochii pe etajeră şi, negăsind-o, mă privi nedumerită:

— N-am umblat cu ea. Să ştii că bădăranul ăla de poliţist, deşi singur s-a oferit să mi-o lase, până la urmă s-a răzgândit. O fi luat-o fără să fi observat noi.

— Probabil, mamă!

Dar spuneam aşa, numai pentru ca să n-o neliniştesc.

Explicaţia ei, de fapt, nu corespundea adevărului, pentru că, după plecarea poliţiştilor – poate a falşilor poliţişti? – Biblia se afla la locul ei, pe etajeră. Îmi aminteam precis de acest lucru.

Şi dacă totuşi dispăruse, asta însemna că cineva o furase în timpul nopţii.

9
Comoara piratului

De când fusesem reprimit, era prima zi când chiuleam de la şcoală.

M-am dus în grădina publică. M-am aşezat pe o bancă şi am început să ronţăi seminţele de dovleac pe care le cumpărasem de la moş Huseim, negustorul de acadele, rahat, năut şi pistil de caise, cu prăvălia pe roate, cunoscut şi îndrăgit de toţi ţâncii oraşului.

Era umed, frig şi pustiu în toată grădina, tristă şi dezolantă în dimineaţa aceea de început de iarnă. Dar frigul nu-l simţeam, înmlăştinat în gânduri. Întâmplările din ajun mi se perindau pe dinaintea ochilor atât de puternic, încât parcă le trăiam aievea. Vedeam pe cei trei poliţişti cotrobăind prin casă, fiecare în felul său; o vedeam pe mama frământându-se pe scaun mai mult înciudată decât înfricoşată; îl vedeam pe Rocambole apărând la fereastră numai pentru o clipă, asemenea unei vedenii; mă vedeam în curte, după plecarea poliţiştilor, şi retrăiam senzaţia aceea ciudată că cineva, protejat de întuneric, mă pândeşte, spionându-mi toate mişcările; mă vedeam apoi gonind pe străzile abia luminate în drum spre hotelul domnului Herşcu; reconstituiam, cuvânt cu cuvânt, convorbirea cu Rocambole, o revedeam pe Catina, cu fusta murdărită de vopsea verde şi o mai vedeam cu coapsele acoperite numai pe jumătate de cămăşuţă; şi, în sfârşit,

retrăiam clipa cea mai senzaţională şi cea mai uluitoare, aceea când am observat că Biblia dispăruse.

Retrăii toate aceste întâmplări, încercând să le leg între ele, să găsesc o explicaţie, cât de cât valabilă. Ce trebuia să cred despre cei trei poliţişti? Fuseseră ei, într-adevăr, poliţişti sau nişte falşi poliţişti, aşa cum îmi sugerase Rocambole, Dumnezeu ştie din ce motive? Dacă ar fi fost într-adevăr poliţişti, de ce ne recomandaseră la plecare să ne „ţinem gura” şi de ce, în loc să plece pe poartă, preferaseră să dispară prin spărtura gardului din fundul curţii?

Dar dacă nu fuseseră poliţişti, atunci cine fuseseră ei, în realitate? Nu cumva tocmai asasinii tatălui meu sau, în cel mai bun caz, complicii aceluia care îl uciseseră? Pentru că, în definitiv, dacă nu fuseseră nici poliţişti şi nici niscai hoţi – şi nu încăpea îndoială că nu fuseseră hoţi – atunci nu mai rămânea decât o singură explicaţie, aceea că cei trei mitocani, cum îi numise mama, erau, într-un fel sau altul, amestecaţi în asasinarea tatălui meu. Căci, oare, cine putea să aibă interesul de a cotrobăi, cu atâta pricepere şi perseverenţă, din pod şi până în pivniţă? În primul rând, poliţiştii, în căutarea unei dovezi care să-i pună pe urmele asasinului. Dar aţi văzut că în privinţa aceasta aveam serioase îndoieli, care puteau deveni certitudine, dacă în zilele imediat următoare cărţile nu aveau să ne fie restituite.

În afară de poliţişti însă, interes în a percheziţiona casa mai putea avea şi asasinul, poate că asasinul ştia că exista în casă la noi o dovadă care, dacă ar pica în mâna poliţiei, libertatea i-ar fi primejduită. Şi atunci el şi complicii lui – poate numai complicii lui – veniseră hotărâţi să descopere această dovadă compromiţătoare. Mă întărea în această presupunere încă un fapt căruia, cândva, îi dădusem o altă interpretare, dar pe care acum îl vedeam şi îl explicam cu totul altfel:

Cititorul îşi aminteşte, desigur, că într-o noapte, întorcându-mă acasă, fusesem victima unei agresiuni, care puţin a lipsit să-mi fie fatală. Atunci crezusem că avusesem

ghinionul să surprind pe un borfaş care se strecurase în lipsa mea în casă spre a şterpeli niscai lucruri. Aşa crezusem atunci. Dar acum nu mai credeam. Acum, după ce învăţasem ce însemna o percheziţie, mi se părea că scotoceala borfaşului de atunci se asemănase mult cu ceea ce văzusem că înseamnă a percheziţiona. Un borfaş de rând nu ar fi spintecat până şi salteaua în căutarea nu ştiu cărui lucru de preţ, când nimic din interiorul locuinţei noastre – mai mult decât modest – nu-l îndrituia să nutrească asemenea speranţe.

Dacă lucrul acesta era adevărat, atunci între prima şi a doua percheziţie exista o legătură strânsă, probabil că, după primul eşec, asasinii tatălui meu se hotărâseră să încerce, pentru a doua oară, şi într-un mod organizat, ca să pună mâna pe dovadă – după toate probabilităţile o hârtie – care ar putea, într-o zi, să le fie fatală.

Era aceasta o primă limpezire.

Nu mi-a fost mai uşor să găsesc o explicaţie care să justifice dispariţia Bibliei. Un lucru era pe deasupra oricărei îndoieli: că ea nu fusese luată de falşii poliţişti. Dar, în acest caz, cine o furase şi în ce scop? Exista, oare, vreo legătură între dispariţia Bibliei şi percheziţia efectuată de falşii poliţişti? Ipoteza era mai mult decât ispititoare, pentru că, ce altă explicaţie putea exista? Nici una! Da, era probabil, era foarte probabil că exista o asemenea legătură, poate că tocmai între filele Bibliei se ascundea dovada vinovăţiei aceluia – sau acelora – care îl ucisese pe tata. În acest caz, acum dovada se găsea în mâna altuia decât a asasinului. Dar cine era acela? Şi de unde ştia el unde se ascundea – în cazul când nu greşeam – dovada? După toate probabilităţile, numai cineva care fusese în relaţii foarte strânse cu tata putea cunoaşte secretul pe care îl ascundeau filele Bibliei. Da, numai un prieten al tatălui meu putea fi atât de bine informat. Şi dacă prietenul acesta al tatei ţinuse să intre în posesia dovezii compromiţătoare, nu însemna, oare, că o făcuse tocmai pentru a-l da pe asasin pe mâna justiţiei?

Gândul că putea să existe cineva care, din umbră, să lucreze pentru a-l răzbuna pe tata făcu să-mi bată inima de emoţie, de bucurie, nici eu nu ştiu bine.

„Doamne, ce n-aş da să-l pot cunoaşte, să-l pot ajuta cu slabele mele forţe!”, mi-am spus în gând, convins că lucrurile chiar aşa stau şi în realitate.

Dar o clipă mai târziu am început să mă îndoiesc. Oare un prieten al tatălui meu s-ar fi strecurat ca un hoţ în casă, noaptea, probabil pe fereastra pe care ieşisem eu? Ce interes avea să facă pe protectorul din umbră?

Dar îndoiala se transformă în certitudine în clipa când mi-am amintit de fusta pătată cu vopsea a Catinei.

Şi pe cale raţională, dar şi prin intuiţie, am ajuns la concluzia că Biblia ne fusese şterpelită de Catina. De Catina, care se strecurase în casă, folosind acelaşi drum pe care îl folosisem şi eu, ca să ies: fereastra deschisă.

„De bună seamă – mi-am zis – în timp ce mă grăbeam să ajung la hotel, înaintea lui Rocambole, Catina s-a strecurat pe fereastră, în casă, şi a şterpelit Biblia. Fusta pătată cu vopsea constituia cea mai bună dovadă că nu Rocambole – care la ora aceea se afla de mult la hotel – ci Catina mă văzuse ieşind pe fereastră. Apoi, când am dispărut prin spărtura gardului, bănuind, probabil, că nu am să mă reîntorc curând, s-a furişat în casă şi a operat în linişte”.

Acesta a fost raţionamentul pe care l-am făcut. Ceea ce mă mira foarte mult era că mama, care avea un somn foarte uşor, nu se trezise. Duh şi nu fiinţă omenească fusese Catina, dacă se putuse strecura în casă şi până în imediata apropiere a patului în care dormea mama, fără ca ea s-o simtă.

În definitiv, cine era şi ce urmărea această Catina, despre care Rocambole îmi vorbise ca de cineva cu care nu e bine să mă aflu în raporturi de duşmănie? Trebuia să cred că această Catina, pe care Gorila o considera puţin nebună, era, de fapt, o fiinţă cu o existenţă misterioasă, care îşi bătuse joc până şi de Rocambole? Şi apoi, trebuia să văd în ea o prietenă, aşa cum ţinuse să mă încredinţeze în atâtea rânduri? Dacă indivizii din ajun nu fuseseră poliţişti, ci

asasinii tatălui meu, atunci Catina îmi era, într-adevăr, prietenă, pentru că, dacă ea, mai bine informată decât asasinul, izbutise să pună mâna pe dovada pe care acesta o căutase cu atâta disperare, o făcuse, fără îndoială, nu ca să facă să dispară dovada, ci, dimpotrivă, pentru a se folosi de ea împotriva asasinului. Or, tocmai acesta era motivul pentru care ar fi trebuit s-o consider prietenă.

Dar, oare, pe ce cale izbutise să se informeze Catina de secretul ascuns între filele Bibliei, mai bine şi înaintea tuturor? Să cred că între Catina şi tata existaseră anumite legături? Şi, în acest caz, de ce natură fuseseră legăturile acestea? Dar, indiferent de natura lor, dacă ele existaseră, atunci Catina lucra pentru mine, urmărind, de fapt, să răzbune moartea tatălui meu. Dar, în acest caz, ce rol juca Rocambole? De ce, după toate probabilităţile, Catina îl ura?

Asemenea gânduri îmi treceau prin minte şi, pe măsură ce mă împotmoleam în ele, o nelinişte din ce în ce mai apăsătoare punea stăpânire pe mine. Mă simţeam singur, neputincios, ameninţat de primejdii înfricoşătoare, îmi storceam creierii să găsesc răspunsuri multelor întrebări, dar ele mi se refuzau cu încăpăţânare, fiindcă de fiecare dată altele veneau să zdruncine ceea ce considerasem, pentru o clipă, o concluzie definitivă.

Aşa – de pildă – dacă, într-adevăr, Catina îmi era prietenă şi acţiona pentru a-l răzbuna pe tata, de ce n-o puteam deloc suferi? De ce numai gândul de a-i mărturisi ceea ce ştiam îmi îngheţa tot elanul? De ce presentimentul acela straniu, asemănător panicii, că nu ea este aliatul de care aveam nevoie?

Acelaşi presentiment mă avertiza însă să nu am încredere nici în Rocambole, că nu trebuia să văd în el prietenul de care aveam nevoie.

„Dacă ar fi să mă iau după ceea ce îmi spune inima – îmi ziceam – ar trebui să ajung la concluzia că nici Rocambole nu este inofensivul detectiv amator care vrea să pară şi nici Catina prietena care lucrează pe ascuns, spre a-l răzbuna pe tata. Altfel, instinctul nu m-ar sfătui să mă ţin departe de amândoi”.

Pe nesimţite, frigul mă pătrunsese şi, clănţănind din dinţi, am început să mă plimb pe aleile desfrunzite, în toată grădina nu era nici ţipenie de om. Liniştea nu era tulburată decât de vântul care gemea, uşurel, printre crengile desfrunzite ale copacilor.

„Tată, tată, oare niciodată n-am să-ţi cunosc taina?”, m-am trezit vorbind tare.

Dacă Biblia ascundea între filele ei taina morţii tatălui meu, acum şi această singură posibilitate de a afla adevărul mi se refuza. Biblia se afla în mâinile Catinei.

Şi deodată am simţit nevoia s-o văd pe Catina.

Am urcat scările hotelului fără să mă grăbesc, dimpotrivă, mergând cât puteam mai încet, pentru a întârzia cât mai mult clipa când aveam să dau cu ochii de Catina. Încă nu ştiam în ce fel aveam să-mi justific matinala vizită şi nici ce aveam să-i spun după aceea, pe de altă parte, nu eram convins că ceea ce fac e lucrul cel mai înţelept. Dimpotrivă. Dar, odată pornit pe drumul acesta, înapoi nu mai puteam da. Ceva peste puterile mele îmi dicta s-o văd neapărat pe Catina.

Când am ajuns sus, eram tot atât de nehotărât ca şi în clipa când începusem să urc scările. Coridorul se întindea înaintea mea, lung, prăfuit, mai întunecat acum, când nu era luminat de becul anemic. Şi, instinctiv, am început să calc încet, în vârful picioarelor. Mirosea urât a mucegai şi liniştea era nefirească, parcă o linişte de cavou. Călcam cu paşi de lup şi, cu toate că eram emoţionat, îmi aduc aminte că mă miram cât de fără zgomot puteam călca.

În sfârşit, am ajuns la uşa camerei ocupate de Catina. Cheia era pe dinafară. Mi-am lipit urechea de uşă să ascult, fără teamă că ar putea să mă surprindă careva. Ştiam că, pe palierul acela, în afară de camerele ocupate de ei, toate celelalte erau libere. De altfel, nu era palierul principal, ci acela care ducea la scara de serviciu şi curtea interioară.

Am ascultat eu câteva minute cu auzul încordat, dar de dincolo nu ajunse până la mine nici cel mai neînsemnat zgomot. Oare Catina lipsea din odaie? Cheia pe dinafară făcea probabilă o asemenea presupunere. Şi atunci, fără să

mă gândesc prea mult, am ciocănit uşurel în uşă. Din cauza emoţiei, fruntea şi tâmplele mi se umeziră brusc.

Am bătut şi am aşteptat. Dar Catina nu a venit să-mi deschidă. Am mai bătut încă o dată, cu acelaşi rezultat. Atunci convins că ea lipsea, am apăsat clanţa. Uşa era, aşa cum de altfel mă aşteptam, încuiată pe dinafară. Am descuiat-o, ferindu-mă să fac zgomot, am intrat şi m-am încuiat pe dinăuntru. De emoţie, îmi tremurau genunchii. Aveam conştiinţa că săvârşesc o faptă nepermisă, cu toate că nu mă găseam acolo cu intenţia de a-mi însuşi un lucru care nu-mi aparţinea. Cred că în clipele acelea am trecut prin aceleaşi emoţii prin care trece un hoţ de meserie la prima lui încercare.

Odaia Catinei era mult mai întunecoasă decât a băieţilor, pentru că ferestrele dădeau spre curtea interioară, în schimb, era mult mai curată şi aranjată cu mai mult gust. Patul era strâns şi, contrar aşteptărilor mele, Catina măturase şi dereticase prin casă. Spun contrar aşteptărilor mele, pentru că obişnuit s-o văd pe Catina mereu cu aceeaşi rochie, de o curăţenie dubioasă, cu părul strâns doar în creştetul capului cu câteva spelci, mi-o închipuisem ca pe o fiinţă obişnuită să lenevească de dimineaţa şi până seara.

Aşa cum arăta însă odaia, nu corespundea deloc cu imaginea pe care mi-o făcusem despre ea. Era curată, cu toate lucrurile puse într-o ordine desăvârşită. Pe masă, într-o vază rudimentară de pământ ars, un buchet de flori de munte din acelea care nu se veştejesc niciodată.

În afară de pat, un lavoar şi o masă, sub fereastra deschisă, un dulap, cu o singură uşă, de mărimea, forma şi calitatea obişnuită în hotelurile de mâna a treia.

Instinctiv, m-am apropiat de dulap şi l-am deschis. Obişnuit s-o văd îmbrăcată mereu cu aceeaşi rochie ieftină şi murdară, niciodată nu mi-ar fi putut trece prin minte că ar fi putut fi proprietara unui dulap plin cu lenjerie şi rochii. Nu-mi amintesc dacă erau şi de bună calitate, în primul rând pentru că pe atunci nu mă pricepeam să deosebesc lucrurile de îmbrăcăminte şi după calitate, iar în al doilea

rând pentru că nici nu mă preocupa. Atâta mi-a rămas în minte, că erau multe lucruri, şi de diferite culori.

Dulapul era împărţit în două. În stânga, rafturi încărcate cu lenjerie; în dreapta, agăţate de o bară transversală, multe umeraşe cu rochii.

Şi abia în clipa aceea, contemplând conţinutul bogat al garderobei Catinei, am ştiut de ce mă furişasem în camera ei, încuindu-mă: dacă şansa mă favorizase în aşa măsură ca să lipsească Catina din cameră, atunci să folosesc această nesperată şansă pentru a pune din nou mâna pe Biblie.

Biblia nu era o cărţulie care să poată fi ascunsă printre rufe şi pe care să n-o descoperi la o percheziţie sumară, la fel ca aceea pe care începusem s-o efectuez. Era o cărţoaie de aproape o mie de pagini, cu scoarţe groase şi cu o legătură solidă, în piele de viţel. De aceea, nu mi-au trebuit decât numai câteva minute pentru ca să mă încredinţez că nu fusese ascunsă acolo, în dulap.

Dezamăgit şi aproape încredinţat că şansa extraordinară pe care o avusesem avea să se soldeze cu un eşec, mi-am plimbat privirea prin odaie, întrebându-mă unde în alt loc ar fi putut ascunde Catina Biblia. Nu-mi rămânea decât să caut în noptiera patului. Am căutat şi, într-adevăr, am găsit-o acolo. Am luat-o şi am strâns-o la piept, ca pe o fiinţă dragă, pe urmă, abia am observat că între filele cărţii era un creion. Am deschis-o ca să scot creionul, pentru că mi se părea necinstit să-mi însuşesc un lucru care nu-mi aparţinea, fie el chiar un creion. Ce vreţi, mama sădise în mine, de mic copil, respectul faţă de bunul altuia. Cred că dacă toţi părinţii ar proceda la fel, şi cu aceleaşi rezultate, cred că, aidoma ca pe vremea lui Vlad Ţepeş, un portofel pierdut pe stradă ar putea fi găsit a doua zi de păgubaş, în acelaşi loc. Cu singura deosebire că pentru realizarea unor asemenea performanţe de cinste civică nu ar mai fi nevoie şi de istoricele ţepi.

Între filele Bibliei, alături de creion, am găsit o bucată de hârtie, pe care am recunoscut scrisul tatălui meu. Pe foaia aceea de hârtie erau scrise nişte cifre şi nişte litere absolut

fără nici un înţeles. Dar dacă am lăsat creionul pe noptieră, nu am procedat la fel cu hârtiuţa. Am vârât-o în buzunar şi, cu servieta sub un braţ, iar cu Biblia sub celălalt, m-am îndreptat, fericit, spre uşă.

În clipa aceea, cineva de afară încercă uşa, apăsând pe clanţă.

Am încremenit locului, potopit de spaimă. Iată, eram surprins tocmai acum, în pragul biruinţei desăvârşite. „E cineva înăuntru?”

Era Catina aceea care întreba. Bineînţeles, nu i-am răspuns. Îmi storceam creierii, căutând o soluţie ca să mă scoată din impas. Să-i deschid? Da, să-i deschid şi să-i spun:

„Am venit, Catina, să iau Biblia aceasta care îmi aparţine şi care, nu ştiu prin ce minune, a ajuns la tine, în noptieră!”

Da, putea fi şi aceasta o tactică: de a o brava. Dar eram sigur că, dânsa, care riscase atâta ca să pună mâna pe Biblie, avea să renunţe atât de uşor la ea? De unde ştiam eu ce importanţă avea pentru Catina vechea noastră Biblie? Puteam eu şti, dacă, procedând în felul acesta, nu-mi riscam însăşi viaţa?

„Marco, tu eşti? Ce-i gluma asta de prost gust? Deschide imediat!” vorbi din nou Catina. Cu toată mustrarea din cuvinte, tonul nu sunase însă deloc supărat.

Catina, luându-mă drept acel Marco, încă nu bănuia că altcineva se furişase în camera ei. Dar, deoarece până la urmă, tot avea să-şi dea seama de eroarea în care se afla, trebuia să mă hotărăsc în vreun fel. De altfel, nu aveam ce să aleg. Eram nevoit să-i deschid. Camera se afla la etaj şi o altă ieşire nu exista. Totuşi, înainte de a mă hotărî, m-am repezit la fereastră.

Şi iată că şansa, o şansă la fel de extraordinară, din nou mă favoriza. Chiar de lângă fereastră, cobora în jos burlanul de tuci. Agăţându-mă de el puteam să ajung jos, fără primejdie.

Nu am mai stat mult pe gânduri. Jos, în curtea interioară, nici ţipenie de om. Am azvârlit servieta, apoi Biblia şi am încălecat pervazul ferestrei.

Afară, pe coridor, Catina, care, probabil îşi pierduse răbdarea, zgâlţâia furioasă clanţa uşii. Fără prea multă greutate, folosindu-mă de mâini şi de picioare, am ajuns nevătămat la pământ. Mi-am luat servieta şi Biblia şi am ieşit pe poarta care dădea pe o stradelă cu nume ruşinos şi îngrozitor de murdară.

În sfârşit, eram scăpat. Biblia era la mine şi Catina nu avea să afle niciodată cine fusese acela care i-o şterpelise. Dar bucuria izbânzii nu ţinu mult. Mi-am dat repede seama că îi va fi uşor Catinei să afle adevărul dacă îl va întreba pe domnul Herşcu cine urcase scara în ultima jumătate de oră. Şi, fără îndoială, primul lucru pe care avea să-l facă, acesta va fi. Nu exista decât o singură şansă, aceea de a nu-l întreba pe portar. Aceea de a presupune că hoţul se folosise de burlan şi la urcare, nu numai la coborâre. Dar era puţin probabil că şireata de Catina va da de data asta dovadă de o asemenea naivitate, încât să considere inutil de a se mai informa la portar.

Sigur că avea să-l întrebe pe domnul Herşcu şi atunci avea să deducă imediat că eu eram hoţul.

„Cum va reacţiona Catina?”, mă întrebai, strângând mai tare Biblia sub braţ.

Şi începui să rumeg din nou gânduri. Într-adevăr, cum avea să reacţioneze Catina? Fără îndoială că reacţia ei avea să se manifeste mai prompt şi mai categoric în raport cu importanţa pe care Catina o acorda Bibliei. Dacă Biblia îi trebuia neapărat, va căuta, cu orice preţ, să intre din nou în posesia ei, chiar dacă pentru aceasta ar trebui să flu sacrificat.

Oricum, presupunând că temerea mea era exagerată, asupra unui lucru nu aveam nici un fel de îndoială: că trebuia să ascund Biblia într-un loc unde Catina să nu poată da de ea.

Pe căi ocolite, am revenit în grădina publică. Era prea devreme să mă întorc acasă. Mama ar fi fost tare necăjită, căci în ochii ei a „chiuli” de la şcoală echivala cu un păcat capital şi de neiertat, pe drum, dintr-un debit, mi-am cumpărat un ziar, iar de la o altă dugheană nişte sfoară. Şi

tot acolo, în dugheană, am împachetat Biblia. Când am plecat, duceam cu mine un pachet al cărui conţinut aducea mai curând a cutie decât a carte. Am procedat astfel, în primul rând pentru că am observat că prea mulţi ochi se opreau curioşi asupra şcolarului ce eram, cu servieta sub un braţ şi o cogeamite cărţoaie sub celălalt. În al doilea rând, îmi era incomod să port Biblia sub braţ.

În grădină, m-am aşezat din nou pe o bancă, având în faţă panorama largă a portului. Între timp, soarele biruise norii, străpungându-i, alungând ceaţa. Vântul se molcomise. Câteva vrăbii se certau într-un tei, cu desăvârşire desfrunzit, înspre docuri, o locomotivă de manevră gâfâia plimbând de colo-colo nişte vagoane goale.

Am privit câteva minute portul, toropit de o inexplicabilă oboseală, apoi, învingându-mi truda care parcă mă paralizase, am scos din buzunar foaia de hârtie pe care o găsisem între filele Bibliei.

Erau câteva cifre şi câteva litere, fără nici un fel de noimă, scrise cu creionul. Tata se folosise de creion ca să scrie pe bucata de hârtie – era de fapt foiţă – următoarele bizare cifre şi litere:

207–20–19 – D
EST – 514–2–3
CC – 662–1–5
TOB – 914–86–14

Sub cifrele şi literele de mai sus, Catina adăugase tot cu creionul:

Walther! Walther! Walther!
Walther! Walther! Walther!

Ciudată criptogramă pe care, îmi dădeam seama, era imposibil s-o dezleg. De altfel, merita oare un efort? Oare foaia aceea de hârtie constituia ceea ce numeam eu taina sărmanei noastre Biblii de familie? Şi apoi, ce legătură avea numele misteriosului Walther, repetat la sfârşitul

criptogramei, şi cine era el în definitiv? Oare Walther din criptogramă era una şi aceeaşi persoană cu Marco, omul pe care, fără îndoială, îl aşteptase Catina şi cu care mă confundase?

Cine ştie dacă, în timp ce eu stăteam pe bancă, la soare, Catina şi cu acel Marco nu făceau planul cum să pună din nou mâna pe Biblie şi, eventual, cum să se răzbune pe necugetatul care se încumetase să le încurce socotelile.

Pentru prima dată îmi simţeam viaţa cu adevărat în primejdie. Pare ciudat, desigur, pentru că mai trecusem de câteva ori pe lângă moarte. Totuşi, încă nu simţisem niciodată primejdia atât de iminentă şi, mai ales, niciodată nu-mi fusese în felul acesta frică.

Cititorii îşi amintesc, desigur, că Gheorghiţă, chelnerul, încercase să mă omoare cu vâsla, cum fără îndoială îşi amintesc de gloanţele care mi-au fluierat pe la ureche în noaptea evadării lui nea Şuncărică. N-aş putea afirma că în aceste împrejurări nu mi-a fost frică. Paginile de până acum ar dezminţi o asemenea afirmaţie. Dar frica aceea era altfel decât aceasta pe care o simţeam acum.

Ce fel era această altfel de frică, nu-mi puteam da seama. Eram la o vârstă când făceam primele exerciţii mai complicate de introspecţie. Mai târziu însă, când anii au trecut şi când am retrăit prin amintire toate întâmplările descrise în această carte, am înţeles de ce frica fusese altfel decât aceea pe care mi-o provocase Gheorghiţă, chelnerul.

Din ce motiv Gheorghiţă, chelnerul, încercase să mă omoare, nu ştiam. Dar cu toate că scăpasem ca prin minune, continua să-mi fie teamă de el pentru că exista primejdia să repete încercarea. Totuşi, nu-l simţeam ca pe un duşman înverşunat, nu aveam deloc sentimentul ca îl încurcam în vreun fel oarecare.

Dar acum îmi simţeam viaţa ameninţată şi îmi era altfel frică de Catina şi complicele ei, tocmai pentru că îmi dădeam seama, instinctiv, că încurcam anumite interese ale unor indivizi pe care nu-i cunoşteam decât, poate,

numai după nume, în cazul când misteriosul Marco tăcea parte dintre ei.

Aceasta e explicaţia pentru care motiv mi-a fost altfel de frică. Şi aşa cum am mai spus, ea mi s-a relevat mult mai târziu, după scurgerea anilor.

Involuntar, am privit împrejur cu teamă. Aleea era pustie, soarele aurea covorul de frunze şi liniştea era desăvârşită, pe o altă alee, un elev şi o elevă se plimbau ţinându-se de mână, emoţionaţi şi fără să-şi vorbească.

Am oftat şi am privit din nou hârtiuţa cu cifrele şi literele mâzgălite în grabă de tatăl meu.

Gândul că s-ar putea ca acele cifre şi litere să ascundă explicaţia adevărată a morţii tatălui meu, tăcu să-mi tremure hârtia în mână.

Şi, dintr-odată, ca şi când s-ar fi întâmplat aievea, retrăii clipa când, trezindu-mă din leşin, mi-am dat seama că zăceam cu capul pe pieptul neînsufleţit al tatălui meu. Va părea poate ciudat, dar lucrurile aşa s-au întâmplat; Am simţit dorinţa de a revedea locul unde se petrecuse crima. O dorinţă irezistibilă, o dorinţă imperativă de a revedea „Ruinele Mortului”. Eram aidoma asasinului împins de o dorinţă, la fel de irezistibilă, de a reveni la locul crimei.

Şi, ca un automat, ca un somnambul, m-am ridicat şi am pornit-o spre aleea de unde puteam coborî în port.

„Ruinele Mortului” nu erau departe. Dar în loc să pornesc, de-a dreptul, într-acolo, printre magazii, am mers drept înainte până am ieşit pe chei şi abia după aceea, făcând un ocol, am revenit între magazii. Era acolo atâta linişte, încât te puteai crede pe un alt tărâm, unde tot ceea ce reprezintă viaţă fusese vrăjit să încremenească într-un somn fără trezire.

Abia acum am fost conştient că mi-e frică, poate că îmi fusese şi până acum. Poate că de aceea, instinctiv, în loc să merg de-a dreptul spre ruine, făcusem un ocol atât de mare. Dar, propriu-zis, frica începu să-mi zgribulească sufletul abia acum când mă găseam printre magazii. Şi, pe măsură ce mă apropiam de „Ruinele Mortului” ea creştea.

Cu toate acestea, dorinţa de a fi acolo era mai puternică decât frica.

În sfârşit, am ajuns şi, cu inima bătând să-mi spargă pieptul, am păşit în ruine. Cum am ajuns acolo, dintr-odată frica mi-a dispărut. În schimb, m-am simţit trudit cum parcă nu mai fusesem niciodată şi am simţit nevoia să mă aşez undeva, ca să mă odihnesc. Mi-am alcătuit un fel de scaun din servietă şi Biblie. Când m-am aşezat, am simţit o satisfacţie pe care aveam s-o mai simt mult mai târziu şi mult mai intens, în timpul războiului, după zeci şi zeci de kilometri de marş.

Mă simţeam atât de trudit încât, orice pericol s-ar fi ivit, nu mai eram în stare să mă ridic. Dar cum pericole nu mă ameninţau, eram liniştit ca în oricare alt loc. În schimb, îmi simţeam sufletul năpădit de duioşie, fiindcă amintirea tatălui meu era aici mai prezentă ca oricând şi ca în oricare alt loc. Recunoşteam locul unde fusese doborât sau, cel puţin, mi-l închipuiam.

„Sărmane tată!”, murmurai cu ochii tulburaţi de lacrimi.

Mi i-am şters cu mâneca hainei. Era acolo, în ruină o linişte ca de cimitir. Soarele care punea aur pe zidurile pe jumătate năruite accentua impresia de lăcaş al nefiinţei.

Am privit de jur-împrejur. Locul pe care mă aflam şi, pe aproape, era neted. Mai încolo, înspre capătul celălalt al fostei magazii, erau câteva movile. La început, fuseseră movile de moloz. Mai târziu, vântul a adus, de aiurea, praf, care s-a tot depus. Vegetaţia nu a întârziat să se arate. Au crescut buruieni, măselariţă, urzici, câţiva lăstari de oţetari. Bănuiam că aşa se întâmplaseră lucrurile după tulpinile şi vrejurile uscate.

Deodată, privirile îmi fură atrase de un hârleţ care zăcea tocmai în fund şi lângă surpătura peretelui. M-am ridicat emoţionat – totuşi m-am putut ridica – şi m-am îndreptat într-acolo. Nu era hârleţul meu. Acesta avea coada mai lungă şi mult mai groasă.

Ce căuta, oare, hârleţul acela, acolo, în ruine? Oare se afla încă din noaptea crimei? în acest caz, cum nu-l descoperiseră oamenii poliţiei? Examinând însă mai atent

locul unde găsisem hârleţul, nu mi-a fost greu să-mi explic de ce poliţiştii, la vremea respectivă, nu-l descoperiseră. Tulpinile buruienilor, acum uscate, fuseseră în locul acela mai multe şi mai dese. Dacă hârleţul exista în ruină încă din noaptea crimei, atunci acela care îl folosise îl ascunsese intenţionat în buruieni, pe timpul acela verzi şi înalte, poliţia, cercetând ulterior, din neglijenţă sau prostie nu se hazardase cu investigarea terenului până în capătul celălalt al fostei magazii, respectiv până acolo unde fusese ascuns hârleţul.

Aceasta era o ipoteză valabilă în cazul în care el se afla acolo încă din noaptea crimei. Dar lucrul acesta nu era absolut sigur. Se putea foarte bine ca el să se găsească în locul acela încă de mai înainte. Un lucru era cert. Lama hârleţului era atât de ruginită, încât nu mai încăpea nici-o îndoială că multe ploi căzuseră peste el.

Am aruncat hârleţul şi tocmai mă pregăteam să-mi reiau locul pe scaunul improvizat, când deodată am observat că luceşte ceva jos, înspre latura cealaltă a ruinei, singura, de altfel, cu peretele cel mai bine conservat. Curios, m-am apropiat să văd ce anume luceşte. M-am aplecat şi am ridicat din buruieni o monedă de aur.

Nu e greu de închipuit uimirea şi stupefacţia mea. O monedă de aur, acolo, în ruine, cu o inscripţie, după caracterul literelor, turcească. Şi îmi amintii de flăcările pe care le văzusem ţâşnind, semn neîndoios al existenţei unei comori.

Vasăzică, nu mă înşelasem atunci. Comoara existase. Existase? Da, existase. Dacă ea s-ar mai fi găsit în pământ, banul acela de aur, singur, nu ar fi avut cum să ajungă la suprafaţă. Banul fusese dezgropat, împreună cu alţii, mulţi, mulţi, asemenea lui. Şi în închipuirea mea vedeam un ceaun mare de aramă plin cu bani de aur. De ce neapărat un ceaun, şi încă de aramă, nu ştiu. Ştiu doar atât că ceaunul din închipuire semăna aidoma cu acela în care mama fierbea toamna bulion.

Aşadar, nu numai eu, ci şi altcineva mai avusese ideea să dezgroape comoara. Altcineva, mai norocos decât mine.

Hârleţul, banul de aur – pierdut, fără îndoială – erau mărturii certe că altcineva pusese mâna pe comoară. Dar când? Oare în noaptea uraganului comoara se mai găsea în tainiţa ei?

Am privit în jur, încercând să descopăr locul unde fusese îngropată comoara. La câţiva paşi depărtare, pe o rază de maximum un metru, buruienile parcă fuseseră cosite. Nu mi-a fost greu să înţeleg că acolo, dedesubt, zăcuse cine ştie câţi ani comoara. Şi din nou îmi apăru dinaintea ochilor ceaunul plin cu monede de aur.

Cândva oamenii săpaseră, puseseră temelii şi ridicaseră ziduri, fără ca târnăcopul, lopata sau hârleţul vreunuia dintre ei să dea de comoară. Hârleţul, lopata şi târnăcopul nu ajunseseră până la comoară, poate pentru că nici unul dintre muncitorii care lucraseră magazia nu fusese vrednic să neutralizeze vrăjile, aşa cum nici eu nu fusesem vrednic, poate că demonul comorii tocmai pentru a mă împiedica să dezgrop ceaunul cu bani regizase întâmplarea tragică a morţii tatălui în schimb, altcineva, în noaptea sau în nopţile imediat următoare, dezgropase comoara.

Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât mă convingeam că lucrurile aşa se întâmplaseră. Hotărât, comoara nu fusese dezgropată nici înainte şi nici în noaptea asasinatului, ci după. Comisarul Apostolescu şi oamenii săi ar fi observat că pământul este afânat şi că, de pe locul acela, buruienile fuseseră smulse. Oricât de proastă părere aveam despre poliţişti, îmi era totuşi greu să cred că ei, cercetând terenul, îşi limitaseră curiozitatea doar la o rază de circa doi metri în jurul cadavrului, pentru că numai aşa s-ar mai fi putut explica de ce nu descoperiseră nici banul de aur şi nici hârleţul.

„Hotărât, comoara a fost dezgropată după aceea!”, mi-am zis cu părere de rău, pentru că, în închipuire, vedeam o grămadă mare de galbeni pe deasupra căreia razele soarelui jucau aidoma unor spiriduşi.

Şi pentru a mă consola, am privit câtva timp banul de aur din palmă.

În clipa aceea, am auzit un chicotit, care – aşa mi se păru atunci – nu avea nimic omenesc în el parcă s-ar fi tânguit un animal sau o pasăre, necunoscute mie.

Am privit dincotro venea chicotitul şi atunci am văzut un omuleţ, doar cu puţin mai înalt decât mine, care mă privea şi chicotea, scoţând din gâtlej nişte sunete cum nu-mi mai fusese dat să aud vreodată.

Omuleţul, un bătrân trecut de şaizeci de ani, avea nişte sprâncene stufoase şi albe, o bărbuţă ca de ţap, rară şi, de asemenea, colilie, un nas coroiat şi o faţă plină toată de încreţituri. Şapca de muşama, dată mult pe spate, descoperea o frunte înaltă, brăzdată şi ea de cele mai ciudate creţuri care se pot închipui. De sub sprâncenele groase şi din adâncul orbitelor, mă priveau doi ochi mici şi negri. Era îmbrăcat într-o scurtă de piele atât de decolorată, încât era imposibil să ghiceşti care fusese culoarea iniţială, şi hărtănită rău, de parcă un dulău şi-ar fi încercat tăria colţilor în ea. Pantalonii bufanţi erau într-o stare ceva mai bună. Cât priveşte jambierele de piele şi bocancii, fără a fi noi, îţi atrăgeau imediat privirile prin aceea că erau proaspăt văcsuiţi.

Bătrânul omuleţ, parcă încarnarea unui spiriduş, cu mâinile vârâte în buzunare, se apropia de mine, ţinându-se drept şi călcând apăsat. Chicotea mereu şi, de aproape, chicotitul semăna cu behăitul unui ieduţ.

Deşi spaima din prima clipă îmi dispăruse, n-aş putea spune că nu îmi mai era frică. Sau, dacă nu-mi mai era deloc frică, în orice caz eram impresionat de arătarea aceea bizară.

— Îţi dau voie, bre!… îţi dau voie, bre!, vorbi omuleţul, privindu-mă fără duşmănie şi continuând să chicotească.

Mi-am boţit fruntea a mirare, fiindcă nu pricepeam ce anume îmi dădea voie, dar de întrebat n-am îndrăznit să-l întreb.

— Nu-ţi fie teamă!… Dacă îţi spun că-ţi dau voie, îţi dau!

— Nu înţeleg. Ce anume îmi dai voie?, am îndrăznit totuşi să-l întreb.

Moşul chicoti, fără să-mi răspundă imediat. Scoase din buzunar o pipă scurtă, şi-o înfundă cu tutun, şi-o aprinse şi, după ce trase câteva fumuri, scuipând după fiecare, mă lămuri:

— Ce ai în mână?

Fără voie am deschis palma.

— Un ban de aur. L-am găsit pe jos.

— Ştiu, ştiu!... Te-am văzut când l-ai ridicat... îţi dau voie... Poţi să ţi-l păstrezi!... Ţi-l dăruiesc... Barba Panaiotachi are inimă bună.

— Mulţumesc, Barba Panaiotachi!

În sfârşit, ştiam acum cine-i omuleţul din faţa mea, îmbrăcat atât de caraghios.

Barba Panaiotachi! Auzisem povestindu-se atâtea despre el... Era o figură cunoscută în toate tavernele şi cârciumile din port, unde, câteodată, chefliii îşi băteau joc de el. Dar popularitatea lui Barba Panaiotachi se datora talentului cu care ştia să povestească întâmplări sângeroase şi extraordinare de pe vremea când, forţei, legea nu era încă în stare să-i opună atâtea oprelişti. Atunci când Barba Panaiotachi începea să povestească, toţi muşteriii tavernei îl ascultau cu gura căscată, uitând să mai soarbă din pahare.

Îmbarcat pe o corabie, încă de la vârsta de paisprezece ani. Barba Panaiotachi colindase toate mările pământului pe diverse vase şi sub diverse pavilioane. Cu multe se îndeletnicise el în viaţa lui zbuciumată de lup de mare, şi porecla de „piratul” se pare că avea o bază reală.

Cei care îl cunoscuseră în tinereţea lui povesteau că, în ciuda puţinătăţii trupului, fusese voinic, aprig la mânie şi deosebit de crud. Din când în când, după mulţi ani. Barba Panaiotachi revenea pe meleagurile noastre. Atunci, întreg portul tremura de frica lui şi nimeni nu se încumeta să nu-i facă voia. Câţiva nesăbuiţi, care încercaseră să i se împotrivească, plătiseră cu viaţa. Câte vieţi avea Barba Panaiotachi pe conştiinţă, nimeni nu ar fi putut spune, dacă numai în portul nostru cei mai bătrâni îi puneau în socoteală vreo patru. Fusese neîntrecut în aruncarea

cuţitului. Se povestea că în tinereţea lui putea să nimerească un as de caro de la o distanţă de cincizeci de metri. Cuţitul îl păstra, într-un fel de teacă, în mâneca hainei. De cuţitul acela aveau cu toţii frică, fiindcă se ştia cu câtă repeziciune îl scotea Barba Panaiotachi din mânecă.

Ce îl aducea din când în când „acasă” pe Barba Panaiotachi, nimeni nu ar fi putut spune. Rude nu avea şi, de altfel, niciodată nu s-a hazardat dincolo de port. Oraşul, se părea, nu l-a interesat niciodată. Cât timp rămânea pe uscat, îşi petrecea veleatul numai în port, prin taverne şi cârciumi.

După cel mult o săptămână pleca, spre marea satisfacţie a tuturor, şi apoi, ani de zile, iarăşi nu se mai ştia nimic despre el Revenea după ani, de fiecare dată mai îmbătrânit, dar tot dârz, tot vânjos, tot fioros.

Asta până într-o zi când Barba Panaiotachi s-a reîntors pentru a nu mai pleca niciodată. S-a reîntors bătrân, slăbit, potolit, de nerecunoscut, parcă era un alt Barba Panaiotachi, întru nimic asemănător aprigului Barba Panaiotachi de altădată. Nici căutătura nu-i mai era chiar atât de fioroasă, nici vorba repezită şi nici nu se mai mânia din te miri ce. Ceva se petrecuse în sufletul piratului, dar ce anume, nimeni n-a putut afla.

Ca de obicei, într-o dimineaţă şi-a făcut apariţia în taverna „Cotoiul roşu” al cărei patron era un albanez. Totdeauna când cobora pe uscat. Barba Panaiotachi începea colindul prin taverne şi cârciumi cu „Cotoiul roşu”. Bea, mânca, cinstea pe alţii şi apoi pleca fără să plătească un ban. Patronul îl lăsa să plece, bucuros că scapă numai cu atât. Aşa era Barba Panaiotachi. Îi plăcea să mănânce şi să bea pe „veresie”. Ba, mai mult, nu se sfia să apeleze la tejgheaua cârciumarului, ca să cinstească lăutarii:

„Ia fă-te încoa’, jupâne, cu niscai parale pentru baragladinele astea! Că frumos mai zic, fir-ar mama lor a dracului!”

După nume şi după înfăţişare. Barba Panaiotachi era grec. După vorbă şi după gusturi, însă, ai fi jurat că-i

român. Vorbea româneşte corect, se prăpădea după pârjoale, fleici şi antricoate şi dacă i se muia puţin inima lui aprigă, apoi aceasta se întâmpla numai atunci când lăutarul îi cânta la ureche vreun cântec de inimă albastră.

Primul care şi-a dat seama de schimbarea petrecută în sufletul lui Barba Panaiotachi a fost patronul „Cotoiului roşu”, pentru că Barba Panaiotachi, după ce a băut câteva cinzeci de drojdie şi a mâncat nişte caşcaval, la plecare, înainte de a ieşi pe uşă, a mulţumit.

Aşa ceva nu se mai întâmplase de când îl ştia el pe Barba Panaiotachi.

De aceea, cârciumarului i s-a părut că nu a auzit bine. Dar ceilalţi clienţi i-au confirmat că, într-adevăr, aprigul Barba Panaiotachi mulţumise la plecare. Şi fiindcă mirarea era unanimă, timp de o oră n-au discutat despre altceva, întrecându-se în fel de fel de presupuneri, care mai de care mai absurde.

În scurt timp, lumea portului şi-a dat seama că Barba Panaiotachi nu mai era cel dinainte şi, tot în scurt timp, laşii, cei dintâi, au simţit că pot să devină cutezători. La început, glume nevinovate, care puteau trece şi drept măguliri. Pe urmă, pe măsură ce s-au convins că Barba Panaiotachi primeşte glumele pasiv, abia cu un zâmbet de îngăduinţă pe buze, au trecut la atac direct şi, pe nesimţite, fiorosul Barba Panaiotachi de altădată deveni calul lor de bătaie. Şi dacă, înainte, „piratul” fuse un supranume, acum deveni poreclă.

— Uite-l pe pirat! Ce mai ala-bala, piratule?

— Mulţumesc, bine!… Mulţumesc, bine!…

Şi piratul de altădată, dând bineţe în dreapta şi în stânga, se aşeza la un colţ de masă şi aştepta cuminte să-l cinstească vreunul. De fiecare dată se găseau mai mulţi. Din faima şi capriciile lui de odinioară, cu atâta mai rămăsese: ambiţia de a mânca şi bea fără să plătească. Nimeni nu-l văzuse cheltuind măcar un singur gologan. Totuşi, despre Barba Panaiotachi nu se poate spune că ajunsese un cerşetor, pentru că mâncarea şi băutura –

cantitativ din ce în ce mai puţine, pe măsură ce anii treceau – şi le câştiga în mod cinstit.

Dintr-un anumit punct de vedere aş putea spune că Barba Panaiotachi practica o profesiune cândva la mare cinste, dar astăzi cu desăvârşire ignorată Profesiunea lui Barba Panaiotachi era aceea de povestitor. Aş spune că, în felul lui, Barba Panaiotachi era un fel de aed, un fel de truver, care, dacă nu era recunoscut şi cinstit ca atare în tavernele din port, aceasta se datora doar faptului că cei care le frecventau habar nu aveau că istoria înregistrase şi asemenea îndeletniciri, şi nicidecum talentului său de veritabil povestitor.

Când începea să povestească. Barba Panaiotachi nu mai semăna cu cel de toate zilele: un biet bătrân, cu nevoi puţine, pe măsura puţinei şi nevolnicei lui făpturi. Numai când povestea întâmplări petrecute cu mulţi ani în urmă şi cine ştie din ce colţ de lume, cei care îl cunoscuseră mai dinainte regăseau ceva din „piratul” în faţa căruia nimeni nu cutezase să stea fără să tremure.

Şi, în ciuda faptului că în nici una din ciudatele şi fioroasele întâmplări pe care le povestea nu amintea de el toţi cei care îl ascultau erau încredinţaţi că eroul sângeroaselor povestiri el era.

Dacă ţinem seama de emoţiile puternice pe care le stârnea în sufletele auditorilor săi, prin povestirile sale, trebuie să recunoaştem că Barba Panaiotachi îşi plătea cu prisosinţă ţoiul de ţuică sau de drojdie, bucata de brânză sau de caşcaval, cele câteva măsline sau pârjoala la grătar, poate că tocmai de aceea nimeni nu-l considera propriu-zis un cerşetor şi poate din acelaşi motiv, în ciuda faptului că laşii făcuseră din el calul lor de bătaie, glumele şi ironia nu depăşeau anumite limite, nu ale bunei-cuviinţe ci, mai curând, ale prudenţei, consecinţă a unor vagi reminiscenţe a ceea ce însemnase cu ani în urmă fiorosul şi dibaciul mânuitor de cuţit Barba Panaiotachi.

Oamenii erau obişnuiţi să-l vadă în cârciumile şi tavernele din port, să-l asculte povestind întâmplări extraordinare şi să-l cinstească, pe urmă, după ce acesta

pleca şi nu-l mai vedeau, uitau de el. Nimeni nu se întreba ce face, dacă şi unde îşi are culcuşul. Dintr-un anumit punct de vedere. Barba Panaiotachi încetase de a mai fi un om, devenind un decor necesar.

Poate că de aceea, dacă se întâmpla vreodată ca Barba Panaiotachi să întârzie – de obicei se arăta prin cârciumi aproximativ la aceeaşi oră – de fiecare dată se găsea careva să întrebe:

— Dar ce-o fi cu Barba Panaiotachi de nu se arată astăzi?

— Să nu fi dat ortul popii!, îşi dădea cu părerea un altul.

Dar Barba Panaiotachi, care nu se grăbea deloc să dea ortul popii, până la urmă se arăta în cârciumă, mai îmbătrânit, dar încă dârz, încă ţinându-se drept ca o lumânare.

Acesta era omul pe care îl aveam în faţa mea. Auzisem vorbindu-se despre el dar de văzut îl vedeam acum pentru prima dată.

— Mulţumesc, Barba Panaiotachi!, repetai pentru a doua oară, încă intimidat de apariţia aceea neaşteptată, dar mai ales de căutătura, care, în ciuda vârstei, se păstra fioroasă.

— Să creşti mare, băiete!

I-am mulţumit şi pentru această urare. În ciuda căutăturii fioroase, îmi vorbise cu bunăvoinţă, şi faptul că îmi dăruia banul de aur pe care de fapt eu îl găsisem constituia cea mai bună dovadă a acestei bunăvoinţe.

Aşa că nu prea m-am speriat când l-am auzit răstindu-se la mine:

— Dar tu ce cauţi aici?

Vocea îi era mânioasă şi căutătura şi mai fioroasă. Ce puteam să-i răspund? Puteam să-i spun ce mă adusese acolo? De aceea am început să mă bâlbâi:

— Am venit… am venit… aşa! Treceam pe aici şi… Barba Panaiotachi îşi repezi mâinile şi, apucându-mă de umeri, începu să mă zgâlţâie:

— Minţi!… De ce minţi? Spune, că te strivesc, mă, ca pe o gâză!

Omuleţul acela, alb-colilie, era încă puternic. Mă zgâlţâia cu atâta forţă, încât nu m-am îndoit o clipă că, dacă se hotăra, avea puterea să-şi pună în aplicare ameninţarea. Mă înfricoşasem de-a binelea, amintindu-mi că multă lume spunea despre Barba Panaiotachi că nu ar mai fi în toate minţile, purtarea lui părea a confirma această opinie.

— Nu mint. Barba Panaiotachi! Zău că nu mint! încercam să-l conving, străduindu-mă în acelaşi timp să-mi eliberez umerii din cleştii degetelor lui, pentru a o rupe apoi la fugă.

Dar imediat, luându-şi mâinile de pe umerii mei, mă întrebă iarăşi cu ton prietenos:

— Unde-i lira? Arată-mi-o!

Am deschis din nou palma. Barba Panaiotachi mi-o luă, o duse la ochi, o îndepărtă, chicotind tot timpul parcă de admiraţie, apoi mi-o puse în palmă, închizându-mi pumnul.

— Îţi place?

— Ce să-mi placă?

— Aurul!... Lira!...

— De, ştiu eu? E frumoasă. Acum văd pentru prima dată un ban de aur.

— Nu asta te-am întrebat!, se supără el Spune-mi, ţi-ar plăcea să ai mai multe lire?

— Sigur că mi-ar plăcea. Aş scăpa de sărăcie.

— Da, da, scapi de sărăcie. Nu e bine să fi sărac. Uite, eu îţi dau... îţi dau douăzeci de lire. Nu, nu douăzeci, îţi mai dau încă zece lire, dacă îmi spui adevărul. Gândeşte-te, zece lire. Aur!... Să ai, aici, în palme, zece lire şi să le zornăi. Nici nu-ţi închipui ce frumos sună. Cântă, nu alta! Spune-mi, vrei să capeţi zece lire?

Încredinţat că Barba Panaiotachi nu era în toate minţile, am tăcut şi din nou am fost ispitit s-o rup la fugă.

— El te-a trimis aici, nu-i aşa? Haide, mărturiseşte şi capeţi zece lire. Auzi, mă? Zece lire! Eu, pentru zece lire, aş fi fost în stare, pe vremuri, să...

Se opri, chicotind şi rotindu-şi privirea de jur-împrejur, parcă spre a se convinge că nimeni nu-l auzise.

— Cine să mă fi trimis. Barba Panaiotachi?

— El! Tâlharul care m-a jefuit de comoară.

Dacă nu era o stranie şi de necrezut coincidenţă, atunci Barba Panaiotachi nu era nebun, aşa cum îl credeau mulţi şi cum mi se păruse şi mie până mai adineauri.

Şi, făgăduindu-mi să încerc a afla cât mai multe de la omuleţul acela ciudat, am început să tatonez, cu prudenţă:

— Despre ce comoară vorbeşti. Barba Panaiotachi?

— Tu să n-o faci pe deşteptul cu mine, mă gânganie, auzi? Ce, parcă tu nu ştii?

— Îţi jur că nu am habar. Barba Panaiotachi. Ai avut o comoară şi n-o mai ai? Cine ţi-a luat-o?

Barba Panaiotachi mă privi câteva clipe lung, lung, cercetător, apoi îşi încleşta din nou degetele în umerii mei, zgâlţâindu-mă furios:

— Atunci ce cauţi aici? Spune ce cauţi, până nu te sugrum. Tâlhar mic, ai venit şi tu să mă furi?

Ameţit de zgâlţâituri şi învins în acelaşi timp de apăsarea micilor, dar puternicelor mâini, am fost nevoit să îngenunchez. Mă credeam pierdut, convins că Barba Panaiotachi va sfârşi prin a mă sugruma.

— Barba Panaiotachi, nu sunt vinovat. Nu am venit pentru comoara dumitale, îţi jur pe Dumnezeul meu! Am venit pentru că, aici, în ruina asta, a fost înjunghiat tata.

Şi în clipa când am rostit aceste cuvinte, deodată mă străfulgera gândul:

„Dacă tata a fost ucis tocmai de nebunul ăsta?”

Presupunerea aceasta mi se păru atât de posibilă, încât m-am cutremurat.

În atitudinea lui Barba Panaiotachi brusc se petrecu o schimbare.

— Cum? Tu eşti băiatul lui?

Am dat din cap şi fără voie am izbucnit în plâns. De ce plângeam, nu ştiu nici astăzi.

— Sărmane copil!

Şi palma lui Barba Panaiotachi începu să mă mângâie pe creştet.

Gândul că mâna care a împlântat şişul în pieptul tatălui meu mă mângâie acum pe creştet, mă umplu de oroare.

M-am ferit şi cuvintele mi-au ţâşnit fără voie de pe buze, deodată cu un nou potop de lacrimi:

— De ce l-ai ucis. Barba Panaiotachi? Ce ţi-a făcut bietul tata?

Barba Panaiotachi mă privi cu mânie:

— Ce tot bâigui, măi copile! Sunt zece ani de când n-am mai făcut moarte de om. Acum zece ani am făptuit ceva urât de tot, şi atunci m-am jurat pe sufletul mamei mele. Dumnezeu s-o odihnească, să nu mă mai folosesc în viaţa mea de cuţit. Şi până astăzi nu mi-am călcat niciodată jurământul!

— Atunci cine l-a ucis. Barba Panaiotachi?

Barba Panaiotachi mă privi lung, apoi, pornind-o înainte, îmi spuse:

— Vino cu mine, băiete!

Mi-am luat servieta şi pachetul cu Biblia şi, ca un automat, l-am urmat.

Am ieşit din ruină, am trecut linia ferată ruginită şi eu traversele putrezite. Dincolo de linie începea un alt rând de magazii. Între un rând şi celălalt nu era o distanţă mai mare de treizeci de metri. Între magaziile de pe acelaşi rând erau spaţii de circa zece metri.

Către una din aceste magazii mă duse Barba Panaiotachi. Veche, dărăpănată, ca şi toate celelalte. Descuie uşa cu o cheie mare, cum nu mai văzusem alta, şi, făcându-mi loc, mă îndemnă să trec primul pragul.

M-am supus fără nici un fel de ezitare.

Înăuntru, în primele clipe, fiindcă veneam de afară, din soare, mi s-a părut că e întuneric. Mi-au trebuit câteva minute până să-mi obişnuiesc ochii cu semiîntunericul. De fapt, încăperea ar fi putut fi bine luminată dacă fereastra nu ar fi fost într-un asemenea hal de murdară, încât înăuntru nu putea pătrunde decât un simulacru de lumină.

Magazia în care mă adusese Barba Panaiotachi era împărţită în două. Prima încăpere, aceea în care mă aflam, era lungă de patru metri şi lată de trei. O policioară, lângă fereastră, cu trei rafturi, în care se mai găseau două registre cu scoarţe scorojite şi prăfuite, precum şi o masă

cu un fel de pupitru mă lămuriră repede că partea aceasta din magazie servise, pe vremuri, drept birou pentru cine ştie ce funcţionar zaharisit, care ţinea, probabil, contabilitatea mai multor asemenea magazii.

Aici locuia Barba Panaiotachi. Mi-am dat seama de acest lucru dintr-o singură privire. Un mindir de paie pe un pat improvizat din patru pari şi câteva scânduri, fără nici un fel de aşternut, pentru învelit, două pături cazone, vechi şi găurite de molii. Biroul cu pupitru îi servea, fără îndoială, drept masă. Era acoperit, în loc de faţă de masă, cu ziare vechi şi îngălbenite. Un castron şi un taler din tablă emailată, acoperite de un strat gros de praf, dovadă că nu se folosise de ele de mult. Într-un colţ, o sobiţă de tuci şi, aproape, într-o ladă, cărbuni. În sfârşit, o lampă cu petrol.

— Aicea locuieşti. Barba Panaiotachi?, l-am întrebat, impresionat de ceea ce vedeam.

Barba Panaiotachi nu-mi răspunse. Deschise o altă uşă şi de data asta trecu el cel dintâi pragul.

Acolo fusese magazia propriu-zisă. Mare, la fel de întunecoasă ca şi prima încăpere, cu pardoseală de ciment, crăpată pe alocuri, mirosind a mucegai.

În apropierea peretelui din fund, o scară de lemn ducea în pod. O scară rudimentară, confecţionată, fără îndoială, de către Barba Panaiotachi. Către scara aceasta se îndreptă. Cu toate că era aproape verticală, o urcă sprinten, fapt care putea să însemne vigoare, dar şi un exerciţiu îndelung.

L-am urmat în pod. Acolo era mai multă lumină decât în magazie. Lumina intra prin cele două răsuflători ale podului.

Barba Panaiotachi se îndreptă spre una din răsuflători şi privi afară. Am privit şi eu. „Ruinele Mortului”se vedeau bine, la o depărtare nu mai mare de treizeci de metri. Se vedea totul, perfect. Iată, în locul acela îmi lăsasem ghiozdanul şi Biblia; dincolo, lângă zid, zăcea hârleţul, iar acolo, lângă buruienile smulse, găsisem banul de aur.

— Vezi?, mă întrebă Barba Panaiotachi, mângâindu-şi cu satisfacţie bărbuţa lui de ţap. Nu-mi dădeam seama încă de ce, dar părea tare bucuros şi mândru.

— Da! De aici se vede bine ruina…

— Da, da, se vede bine. De aici, din ascunzătoarea asta, poţi vedea tot ceea ce se întâmplă acolo.

— Numai că pentru asta trebuie ca să stea cineva mereu la pândă, observai.

— Ei şi? Parcă am altceva mai bun de făcut?

L-am întrebat – cred că numai din prudenţă – altceva decât îmi stătea pe buze:

— Barba Panaiotachi, matale ai văzut fantoma?

Barba Panaiotachi începu să râdă, tare înveselit.

— Cum să nu! Cum să nu! În nenumărate rânduri.

— Şi nu ţi-a fost frică?

— Mie? Nu! Suntem prieteni, buni prieteni.

Şi din nou începu să râdă, peste măsură de înveselit.

— Barba Panaiotachi – riscai – n-ai văzut matale cum s-a întâmplat?

— Cum s-a întâmplat, ce?

— Vreau să te întreb dacă n-ai văzut în ce împrejurări a fost înjunghiat tata.

— Desigur că am văzut!…

De emoţie, am crezut că-mi voi pierde răsuflarea. Am aşteptat să continue, dar, după cât îmi puteam da seama, nici gând nu avea s-o facă.

— Barba Panaiotachi, te rog să-mi povesteşti şi mie. A fost doar tatăl meu…

Se posomori brusc şi-mi răspunse aproape răstit:

— Ce să-ţi povestesc, măi copile!… A fost înjunghiat şi gata. Ce altceva ţi-aş mai putea spune?

— L-ai văzut pe asasin?

— L-am văzut!…

— Îl cunoşti? Cine-i?

— El!

— Care el?

— El! Tâlharul care mi-a furat comoara. Din nou obsesia cu comoara.

Am continuat, totuşi, să întreb:

— Bine, dar cine e tâlharul ăsta? îl cunoşti? Cum îl cheamă?

— Îl cheamă grădinarul diavolului!

— Cum?

— Aşa cum ai auzit: grădinarul diavolului!... Dar dacă ai auzit, la ce naiba mai întrebi?

— Dar ăsta nu-i un nume. E o poreclă...

— Nu-i un nume pentru alţii, pentru el da.

— Şi de ce i se spune aşa?

— Pentru că... Pentru că... Ştiu eu de ce? Poate pentru că are zapis cu diavolul să-i îngrijească trandafirii. Cică diavolilor le place dulceaţa de trandafir.

Şi din nou începu să râdă, să râdă, înveselit la culme. „Dacă nu e nebun şi dacă există un dram de adevăr în tot ceea ce îmi îndrugă, va trebui să aflu adevărul”. Am continuat deci să-l întreb:

— Aşa? Dar cum arată? N-ai putea să mi-l descrii un pic?

— Prostule! Cum îţi închipui că el se arată vreodată cu adevărata lui faţă? Tu ai văzut marea? Nu ai văzut-o! Dar când ai să mai creşti, are să te ajungă şi pe tine boala de care numai puţini băieţi ca de alde tine scapă. Ai să te faci atunci marinar, ai să străbaţi toate mările pământului şi ai să te întrebi: care-i, oare, faţa adevărată a mării? Uite, eu am îmbătrânit pe mare şi nu ţi-aş putea răspunde. Ei bine, măi băiete, aşa cum nu ştiu care-i faţa adevărată a mării, pentru că – târfa de ea! – mereu şi-o schimbă, la fel nu ţi-aş putea spune cum arată el cu adevărat.

— Atunci poate ai putea să-mi spui de ce l-a ucis pe tata?

— Nu ştiu!

Şi întorcând spatele răsuflătorii, începu să coboare scara podului cu aceeaşi agilitate cu care se urcase.

Peretele care despărţea magazia propriu-zisă de încăperea în care locuia Barba Panaiotachi era de scânduri. Urmându-l pe Barba Panaiotachi, am observat un cuţit înfipt în perete, drept în centrul mai multor rotogoale, aidoma acelora de tras la ţintă.

Barba Panaiotachi, smulgând cuţitul din ţintă, îmi spuse:

— Dar cu toate că m-am jurat acum zece ani să nu mai fac moarte de om, totuşi nu scapă el. Cu cuţitul ăsta am să-l străpung. Stai numai să-ţi arăt ce poate Barba Panaiotachi.

Se duse tocmai în capătul celălalt al magaziei şi, de acolo, repezi cuţitul drept în punctul negru din centrul cercurilor concentrice.

Performanţa era uluitoare. În semiîntunericul care domnea în magazie, de la o distanţă de cel puţin treizeci de metri. Barba Panaiotachi dovedea a fi, chiar la vârsta aceea, acelaşi desăvârşit aruncător de cuţit care, pe vremuri, băgase în sperieţi până şi pe cei mai mari zurbagii din port.

— Ei, ţi-a plăcut? Vezi de ce-i în stare bătrânul Barba Panaiotachi? Ehei, toţi mă cred o biată corabie cu carena găurită, gata să se dea la fund. Ba câte o mascara cu muci la nas îşi mai şi râde de mine: „Nu te mai aduni după drumuri, Barba Panaiotachi? Vezi că te caută moartea pe acasă!” Cum i-ar mai căuta cuţitul ăsta al meu inima, dacă nu ar fi jurământul!… Şi fiindcă nu-mi pot călca jurământul, scapă, lua-i-ar dracu’! Dar el tâlharul, nu are să-mi scape.

— Barba Panaiotachi – am încercat să-l înşel – zici că ţi-a furat… o comoară?

— Furat!

— Dumitale ţi-a furat comoara şi mie mi-a ucis tatăl. Ei bine, ce facem?

— Ce am putea face?, se miră sincer Barba Panaiotachi.

— Să ne răzbunăm. Să-l pedepsim.

— Cum? Vrei să-l înjunghii în locul meu, cu cuţitul? Dacă vrei, te învăţ şi, în câteva săptămâni, ai să te miri singur de ce eşti în stare. Altfel, nu văd cum.

— Există şi alte căi. Barba Panaiotachi. Dacă dumneata îl cunoşti şi ştii de unde să-l luăm, să-l dăm pe mâna poliţiei, care îl caută.

— N-am nevoie de ajutorul copoilor. Totdeauna mi-am bătut joc de ei, totdeauna am ştiut să le viu de hac. Nu! Lasă-mă în pace cu copoii tăi. Şi apoi de unde vrei să-l iau? Numai să nu-l pună dracu’ să mai vină pe aici…

— Ce să caute?, am întrebat sceptic.

Barba Panaiotachi mă apucă de bărbie, silindu-mă să mă uit în ochii lui.

— Ascultă ce-ţi spun: va veni!

— Ce să mai caute aici?

— Dacă îţi spun că va veni, aşa se va întâmpla!, Îmi spune mie inima şi dacă îl pune păcatul să vină…

— Ce se va întâmpla?, întrebai presimţind răspunsul.

— Ţi-am spus: îmi voi călca jurământul!

Îl credeam în stare, pe bătrânul acela, care numai Dumnezeu ştia în ce măsură era nebun.

— Să nu faci una ca asta. Barba Panaiotachi!, mă trezii rugându-l.

Gândul că asasinul tatălui meu ar putea să moară înainte ca eu să aflu motivul pentru care îl omorâse mă tăcu să intru în panică.

— Şi de ce nu, măi copile? N-ai spus tu că trebuie să ne răzbunăm?

— Dacă îl omori. Barba Panaiotachi, n-am să ştiu niciodată de ce l-a ucis pe tata.

Barba Panaiotachi râse scurt şi poate ironic. Spun *poate* pentru că nu ştiu dacă şi cuvintele cu care însoţi râsul fură rostite serios:

— Bine, înainte de a-l ucide, am să-l pun să se spovedească.

Un gând – care înseamnă în acelaşi timp o nouă speranţă – îmi veni în minte. Întrebai cu şiretenie:

— Barba Panaiotachi, ai vrea să ţi-l aduc aici? Spune-mi unde îl pot găsi şi ţi-l aduc.

— Mai întâi, nu ştiu de unde l-ai putea lua. În al doilea rând, dacă vine, să-l aducă soarta, nu momit de mine. Dacă îl mână încoace, înseamnă că Dumnezeu a hotărât să-mi calc jurământul. Dar tu, măi băiete, crezi că-l poţi păcăli aşa de uşor pe Barba Panaiotachi? Ehei, află că eu sunt uns cu toate alifiile şi n-am să mă las tras pe sfoară de un băieţaş ca tine.

— Nu mai sunt un băieţaş. Barba Panaiotachi. Săptămâna viitoare împlinesc cincisprezece ani!

— Eu am şaizeci şi opt. Aşa că tu, chiar dacă ai avea douăzeci, pentru mine tot copil ai fi. Să ştii însă că nu sunt supărat pe tine. Eşti un băiat isteţ şi curajos. Acum, haide, du-te! Văd că stai ca pe ghimpi.

— Mă aşteaptă maică-mea. Barba Panaiotachi.

— Bine! bine!... Vezi să nu spui la nimeni unde mi-e culcuşul.

— Nici-o grijă. Barba Panaiotachi. N-am să spun.

— Bagă de seamă, păzeşte-te să mă superi! Dacă mă superi, te găsesc chiar dacă te-ai ascunde şi în gaură de şarpe.

Ameninţarea era mai mult în ton decât în cuvinte.

— N-am să spun la nimeni. Barba Panaiotachi. Îţi jur!

— Bine, bine... Du-te acum! Şi... mai vino să mă vezi din când în când.

— Am să vin. Barba Panaiotachi.

Nu era o simplă făgăduinţă. Eram hotărât să-l mai vizitez pe Barba Panaiotachi.

10
Trandafirul morţii

În ziua când am împlinit cincisprezece ani, mama mi-a dăruit o servietă nouă, care o costase, probabil, o groază de parale. Dar de când primea „pensia” de la coana Aurica, roaba lui Dumnezeu, ea se considera bogată. Şi întrucât era vorba de sărbătorirea unui eveniment atât de important, se hazarda şi în alte cheltuieli. Aşa, de exemplu, în loc de obişnuitul prânz, ea pregăti un adevărat ospăţ, la care îl invită şi pe unchiul Iancu. Apoi, vrând să-mi facă o surpriză care – crezuse ea – avea să mă bucure mult, pregăti multe şi variate prăjituri cu care să-mi tratez colegii.

Numai că strădania mamei de a pregăti toate acele bunătăţi a fost zadarnică, pentru că, gândindu-mă pe care dintre colegii mei i-aş putea invita, până la urmă am ajuns la concluzia că nu aveam pe cine. A trebuit să-mi sugereze mama ideea de a-mi invita colegii, cu prilejul aniversării mele, pentru ca să-mi dau seama cât de străini îmi erau şi, mai ales, cât de străin le eram. Ei nu vedeau în mine un tovarăş de joacă şi nici un eventual prieten. Se sfiiau de mine, mă ocoleau printr-un fel de înţelegere stabilită între ei în mod instinctiv. Nu mă solicitau la jocurile lor, ca şi când prezenţa mea i-ar fi stânjenit, răpind, în acelaşi timp, ceva din farmecul jocurilor. La început, când încă nu izbutisem să înţeleg rezerva lor, am solicitat eu primirea în

joc. Cu timpul însă am înţeles rezerva lor şi atunci am început să mă ţin departe.

În atitudinea lor nu era nici ură, nici dispreţ. Şi nu nutreau asemenea sentimente, pentru că simţeau că nici eu nu-i urăsc şi nici nu-i dispreţuiesc. Altceva era. Simţindu-mă altfel decât ei, parcă de o altă vârstă, prezenţa mea le inhiba elanul, îi făcea să nu se simtă în largul lor.

Şi, într-adevăr, simţindu-mă altfel, ei nu greşeau, pentru că acolo, în ruină, odată cu leşinul, îmi murise şi copilăria. Şi colegii mei şi-au dat seama că, sufleteşte, nu mai eram asemenea lor. De aici jena, sfiiciunea, stânjeneala lor. De aici şi atitudinea profesorilor mei, aş zice, condescendentă. De aici părerea lor că sunt un copil ciudat.

Dar dacă profesorii mei erau unanimi în a recunoaşte că sunt un copil ciudat, în schimb nu înţelegeau toţi în acelaşi fel această „ciudăţenie" a mea. Unii dintre ei, cum, de exemplu, domnul Corbu, dirigintele clasei, credea că „ciudăţenia" era consecinţa unei interiorizări superioare vârstei pe care o aveam. Alţii, printre care şi profesorul de religie – poreclit şi „popa Căţuie" – credea că „ciudăţenia" mea consta într-un fel de dezechilibru sufletesc, consecinţă a tragicelor întâmplări prin care trecusem. Şi unii, şi alţii, însă, se comportau faţă de mine cu aceeaşi îngăduitoare condescendenţă, dar cu desăvârşită lipsă de afecţiune.

Pe de o parte, atitudinea rece plină de bunăvoinţă a profesorilor, iar pe de alta, stânjeneala colegilor mei avuseseră darul ca, pe nesimţite, să mă îndepărteze şi de unii, şi de ceilalţi şi să devin un băiat şi mai ciudat.

Din cauza acestui fapt, nu mi-am putut invita colegii, cu toate că lucrul acesta i-ar fi făcut mamei mare plăcere.

„Nu invit pe nimeni, mamă! Vreau ca ziua de astăzi s-o petrecem numai noi amândoi. Băieţilor am să le duc mâine nişte bomboane".

Mama s-a uitat lung la mine, a vrut să spună ceva, dar s-a răzgândit, mulţumindu-se doar să ofteze abia auzit.

Mi-a părut rău de ea. Am simţit că i-ar fi făcut mare plăcere să-şi vadă casa plină de băieţi, să ne audă vorbind,

distrându-ne. Poate că dorea să mă compare cu alţi băieţi, ca să-şi dea seama dacă şi în ce măsură poate fi mândră de mine.

Spre ora prânzului a sosit unchiul Iancu. Mamei i-a adus câteva flori, iar mie, aşa cum, de altfel, mă şi aşteptam, un carton cu prăjituri.

— La mulţi ani, Ducule!… Şi multă şansă în viaţă!

— Mulţumesc, unchiule! Să trăieşti şi matale încă mulţi ani. Nu-l mai văzusem de mult. Părea puţin mai slăbit şi mai îmbătrânit. Hainele îi erau, ca de obicei, călcate, dar şi mai lustruite. Ochii, în care, de obicei, jucau bănuţi de aur, acum erau trişti, ca niciodată de trişti.

Când ne-am aşezat la masă, la început abia dacă s-a atins de mâncare. Mai târziu, la îndemnurile repetate ale mamei, dar mai ales datorită celor câteva pahare de vin pe care le-a golit, s-a mai înviorat. I-a revenit pofta de mâncare şi buna dispoziţie.

— Vasăzică, Ducule, am împlinit cincisprezece ani! Iacă-ne flăcău!

— De împlinit i-am împlinit, dar până la flăcău, mai va!

— Lasă, că nici mult nu a mai rămas! Ca mâine te văd cu mustaţă sub nas.

— Ia nu-i mai vârî gărgăunii ăştia în cap, Iancule. E încă un copil.

— Lasă, mamă! Matale chiar atunci când am să am douăzeci de ani, tot copil ai să mă consideri.

— Chiar aşa. Ano! Acum el e capul familiei, glumi unchiul Iancu, golind încă un pahar de vin şi privind la cealaltă sticlă, plină, care aştepta, cuminte, pe bufet, să-i vină rândul.

Apoi cu tonul şi cu tristeţea din priviri mai accentuate:

— Tu, băiatule, urci – şi vârful dealului tău e tocmai sus, sus. Până acolo mai ai de străbătut cale lungă, pe când eu… De mult am început să cobor. Ca mâine-poimâine ies la pensie, dacă, bineînţeles, mă vor ţine până atunci.

— Şi de ce să nu te ţină?, se nelinişti mama.

— Vezi, şeful meu e pocăit…

— Şi?

— Nu bea decât apă şi nu poate suferi nici măcar mirosul de vin.

— Ar trebui să te mai stăpâneşti şi tu, Iancule! Cel puţin dimineaţa, la slujbă.

Unchiul Iancu o privi parcă mustrător:

— Ai dreptate. Ana! Ar trebui să mă mai stăpânesc. Dar, Ana, niciodată nu beau ca să-mi pierd minţile. Uite, întreabă-l şi pe Ducu. El ştie… Spune, Ducule, m-ai văzut vreodată beat?

Am clătinat din cap fără să pot răspunde, pentru că simţeam un nod în gât. Unchiul Iancu rostise cuvintele cu o atât de infinită tristeţe, încât îmi venea să plâng.

Unchiul Iancu, văzând că mama nu se gândeşte să desfunde sticla de pe bufet, şi-o luă singur şi, după ce o desfundă, îşi turnă un pahar de vin, pe care începu să-l soarbă pe îndelete cu înghiţituri mici.

— Nu te supăra. Ana, dar nu în fiecare zi Ducu împlineşte cincisprezece ani. În orice caz, poţi să fii liniştită: ştiu să-mi păstrez măsura. Tu, Ducule, să nu mă judeci prea rău. Dintr-un anumit punct de vedere, exemplul meu ar trebui să-ţi folosească. Trebuie să fii tare în viaţă, Ducule! Altfel, e de rău! Altfel păţeşti ca şi unchiu-tu Iancu, săracul de el pe care, după o viaţă întreagă de muncă, îl paşte primejdia să fie dat afară din slujbă.

— Cum, Iancule, e o chestiune atât de serioasă?, se nelinişti din nou mama.

— Lasă, Ana, nu-ţi mai face griji în plus! Ai tu destule. Chiar dacă mă dau afară, de foame nu am să mor. Găsesc eu o altă slujbă. Numai că nu cred să aibă timp. Până să se hotărască şeful, are să se întâmple ceea ce mi-e teamă că se va întâmpla. Şi atunci, de voie, de nevoie or să fie nevoiţi să mă păstreze.

— La ce anume te referi?

Unchiul Iancu ezită înainte de a răspunde:

— Poate că n-ar trebui să vorbesc despre asta tocmai astăzi. Dar, Ana, eu cred că, dacă îl mai lasă mult pe nebunul ăla de Hitler să-şi facă mendrele, sigur vom avea război.

— Ferească Dumnezeu!, se sperie mama. Ce şi cu cine avem noi ceva de împărţit?

— Noi, nu! Dar s-ar putea ca el să aibă ceva cu noi. Ai văzut: Austria a înghiţit-o. Şi nici n-a apucat bine s-o mestece şi i s-a făcut din nou foame. Să vedem cine va veni la rând.

— Nu mă mai speria şi tu, Iancule. Mi se pare că prea le vezi pe toate în negru.

Şi mama mă învălui într-o privire în care citi, în afara unei sperioase nelinişti, şi foarte multă dragoste.

— În definitiv, s-ar putea să ai dreptate. Ana! Parcă ce sunt altceva decât o buhă bătrână şi beţivă? Dar află, totuşi, de la un beţiv ca mine că Hitler ăsta, dacă i se mai caută mult între coarne, nu se va astâmpăra până când nu va aprinde lumea.

Mă uitam la unchiul Iancu amuzat. Pentru prima dată se întâmpla să-l aud abordând un asemenea subiect. Cât priveşte problema în sine, n-aş putea afirma că nu mă interesa, deşi cunoştinţele mele politice erau extrem de sumare.

Din scurta perioadă cât am vândut ziare, mă alesesem cu o deprindere. Anume, de a le răsfoi şi de a descoperi, dintr-o singură aruncătură de ochi, ceea ce constituia evenimentul zilei. Datorită acestei deprinderi, luam cunoştinţă de întâmplările care se succedau vertiginos. Ele mă impresionau în mai mare sau mai mică măsură, dar numai periferic. Înhăţat de celelalte evenimente, din imediata mea apropiere, aş zice de drama pe care o trăiam şi în care abia mult mai târziu aveam să-mi dau seama că eram, în acelaşi timp, spectator şi actor, întâmplările care se petreceau în lume nu izbuteau să-mi trezească decât o curiozitate neutrală şi efemeră.

Şi cu toate acestea, evenimentele n-au trecut pe lângă mine fără să lase urme. Au trecut atâţia ani de atunci, şi acum, când retrăiesc întâmplările, îmi dau seama că, oricât eram eu de Ducu-năucu, evenimentele s-au grefat totuşi în sufletul meu, fără ca eu să fiu conştient de lucrul acesta. S-au grefat şi m-au impresionat tocmai acele evenimente

care, mai târziu, sub influenţa profesorului meu, Barbu Moroianu – despre care va fi vorba în această carte – aveau să-mi ajute, dacă nu să înţeleg fascismul în toată grozăvia lui, în orice caz să-l urăsc din toate fibrele.

Mă impresionaseră cele întâmplate cu doi ani în urmă în Austria, când cancelarul Dolfuss pusese tunurile să tragă în cartierele muncitoreşti din Viena. Mă impresionaseră, fiindcă îmi închipuisem, cu mintea copilului ce eram, o stradă aidoma cu a noastră, bombardată de tunuri, o stradă transformată în ruine, la fel ca ruinele din port, o stradă cu grămezi de cărămizi şi moloz, sub care zăceau cadavre de bărbaţi, femei şi copii.

Mă impresiona apoi Anschlussul şi soarta Cehoslovaciei, după cum mă impresionară şi evenimentele petrecute înăuntrul graniţelor ţării: cârdăşia electorală dintre Maniu, Gh. Brătianu şi pistolarii cu cămăşi verzi, guvernarea de scurtă şi tristă memorie Goga-Cuza, dictatura regală concretizată în constituţia carlistă, suspendarea ziarelor democratice, asasinatele sadicelor bande legionare şi atâtea alte evenimente care umpleau coloanele ziarelor.

Da, eram Ducu-năucu, dar nu în aşa măsură ca evenimentele să treacă pe lângă sufletul meu fără să lase vreo urmă.

Atunci însă când unchiul Iancu, în puţine cuvinte, pronostica ceea ce avea să se întâmple nu peste mulţi ani, toate evenimentele pe care le trăiam mi se păreau că trec pe la periferia interesului meu.

Şi nu m-am putut abţine să zâmbesc atunci când mama, impresionată de pronosticul unchiului Iancu, nu găsi altceva mai bun de făcut decât să-l blesteme pe acela care, după spusa unchiului Iancu, avea să aprindă lumea:

— Nu l-ar mai răbda Dumnezeu!

— Draga mea, se pare că Dumnezeu, din cauza bătrâneţii, a devenit cam tare de urechi. Aşa că nu cred să dea ascultare blestemului tău.

— Taci, păgânule!, îl certă mama.

— Nu te scandaliza. Ana, pentru că, aşa cum ţi-am mai spus. Dumnezeu e surd şi nu mă aude. Dar chiar dacă m-ar

auzi, tot nu s-ar supăra pe un beţiv ca mine. Fiindcă află. Ana, m-am lăudat de pomană; am cam scăpat caii. Şi fiindcă mi-e ruşine de tine şi de băiatul ăsta, o şterg.

Bineînţeles, mama nu l-a oprit. Ar fi fost, de altfel, de prisos. Fără să fie propriu-zis beat, trecuse dincolo de obişnuita lui stare euforică. Ochii nu-i mai sticleau, ci deveniseră tulburi şi cu vinişoare roşii.

— Haide, Ducule, să mă conduci o bucată de drum!...

— Te duc până acasă, unchiule!

— Chiar până acolo nu cred să fie nevoie.

După ce şi-a luat rămas-bun de la mama, am plecat, în stradă, mi-a luat braţul, parcă să se sprijine de mine. Dar, de fapt, nu avea nevoie de nici un sprijin. Călca drept, fără să se clatine şi numai după vreo zece minute de mers, aerul rece risipi cu desăvârşire aburii beţiei.

— S-o iubeşti pe mama ta, Ducule! S-o iubeşti mult.

— Bineînţeles că o iubesc!, i-am răspuns, oarecum surprins.

— Da, sigur că o iubeşti. O merită, biata de ea! Tu eşti singura ei nădejde. Ai grijă să nu te vâri în vreo încurcătură care ar putea-o face să sufere.

L-am privit bănuitor. Se referise, oare, la ceva precis sau fuseseră doar nişte cuvinte de beţiv?

— În ce încurcătură m-aş putea vârî?

— Eu ştiu? Tu însă, Ducule, câteodată mă nelinişteşti. De când s-a întâmplat nenorocirea aceea, eşti de nerecunoscut. Când am venit să te scot de la spital, cum am dat ochii cu tine, am înţeles că nu mai eşti cel dinainte. Am crezut că e ceva trecător, dar m-am înşelat. Timpul, în loc să netezească, dimpotrivă, a accentuat deosebirea dintre cei doi Ducu.

— E şi normal, unchiule! Aşa de mult m-a impresionat moartea tatei, încât, după cele ce mi-ai spus chiar matale, puţin a lipsit ca să mă întâlnesc cu el în lumea cealaltă. Mi-a albit părul, dar cred că puţin mi-a îmbătrânit şi sufletul.

— Până astăzi, Ducule, m-am ferit să discut cu tine despre lucrurile acestea. Te consideram încă un copil. Dar

astăzi ai împlinit cincisprezece ani şi cred că am putea sta de vorbă ca doi bărbaţi. Nu te uita că sunt puţin beat. Judecata mi-e limpede, poate chiar mai limpede decât atunci când n-am apucat să pun în gură măcar un singur strop de vin. Dacă beţiei mele i se poate aduce vreo învinuire, apoi ea constă în aceea că îmi dă curajul să întreţin cu tine această conversaţie pe care, mâine, probabil am s-o regret, învinuindu-mă că nu am aşteptat cel puţin încă un an, înainte de a-ţi vorbi. Dar dacă am început, să continui acum. Vreau să spun, Ducule, că tu mă nelinişteşti foarte mult.

— Cum te neliniştesc, unchiule? Zău că nu înţeleg!

— Mă nelinişteşti pentru că îmi dau seama că se petrece ceva cu tine. Că tu ascunzi ceva în sufletul tău.

— Ce aş putea ascunde, dragă unchiule?

— Vezi, tocmai asta aş vrea să ştiu şi eu! Dar sunt sigur că nu mă înşel. De altfel, dacă nu simţi nevoia, nici nu-ţi cer să-mi mărturiseşti. Nu sunt decât un biet beţiv. Câteodată, când mă priveşti, mă intimidez, pur şi simplu. Ai un ochi teribil de critic, dragă Ducule!

— Dar îmi eşti foarte drag, unchiule!

— Ce legătură are una cu alta? Chiar dacă mă iubeşti, nimic nu te împiedică să-mi vezi defectele. A existat, cândva, în viaţa mea, o femeie care m-a iubit cu toate defectele mele. De multe ori, mi-e pur şi simplu ruşine de tine, Ducule!

— Cum poţi vorbi aşa! Te iubesc şi totodată te admir, unchiule dragă!

— Prostii! Ce poţi să admiri la mine? Laşitatea? Lipsa de voinţă? Egoismul meu? Ia să ne gândim puţin la timpul cât maică-ta a fost în spital. Ce am făcut eu pentru tine? Ţi-am asigurat o masă pe zi, ca vai de lume! Şi în ce condiţii! Lăsându-te să mă aştepţi prin birturi ore întregi pentru o nenorocită de ciorbă şi o nu mai puţin nenorocită de musaca. Până la urmă, tu, un copil, te-ai arătat mai hotărât şi ai dovedit mai multă iniţiativă decât mine. Şi eu, care îmi făceam mustrări atunci când te-ai hotărât să-ţi câştigi singur existenţa, am răsuflat uşurat. Înţelegi, normal ar fi

fost să te împiedic, ca să te feresc de primejdiile care te pândeau.

— Nu înţeleg despre ce primejdii vorbeşti.

— Primejdiile meseriei, dacă vânzarea ziarelor se poate numi o meserie. Ce, parcă tu nu ştii, tot aşa de bine ca şi mine, că vânzătorii de ziare se recrutează numai din scursura societăţii?

Nu i-am răspuns. Nu eram convins că are dreptate în ceea ce spune, dar nu am încercat să-i schimb părerea. Ar fi fost zadarnică strădania.

Probabil luând tăcerea mea drept aprobare, unchiul Iancu urmă:

— Şi te-am lăsat! Te-am lăsat să-ţi agăţi ghiozdanul în cui, te-am lăsat să devii şi tu o puşlama ca toate celelalte. Te-am lăsat, cu toate că eram conştient că te paşte primejdia de a cădea într-o prăpastie, şi am răsuflat că, în sfârşit, îmi voi putea regăsi liniştea şi că nu va mai trebui să renunţ la plăcerile mele meschine, egoiste.

— Zău, unchiule, că nu are rost să-ţi faci atâtea reproşuri!, am căutat eu să-l liniştesc, dar, în acelaşi timp, convins că asprul rechizitoriu pe care şi-l tăcea lui însuşi se datora, în mare măsură, paharelor pe care le golise.

— Nu, băiatule, nu e vorba aici de reproşuri. Despre tine e vorba. Numai nu mă întrerupe şi ai să vezi îndată de ce, gândindu-mă, de fapt, la tine vorbesc totuşi atât de mult despre mine.

Îţi spuneam că, egoist, pentru a nu renunţa la tabieturile mele de beţiv, te-am lăsat să aluneci pe toboganul vieţii, deşi îmi dădeam seama ce primejdii te pasc. Ei bine, datorită coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu, primejdia a fost înlăturată. Deocamdată, trebuie să înveţi şi, după câte ştiu, nu eşti printre cei mai proşti din clasa ta. Ar trebui să fiu mulţumit, nu-i aşa? Şi totuşi nu sunt. Nu sunt pentru că, aşa cum ţi-am mai spus, simt că se petrece ceva cu tine, că ceva ascunzi de mine, de maică-ta, de toată lumea. Mă întreb: oare, te-aş fi simţit tot aşa, dacă nu ai fi trecut prin meseria aceea de colportor?

— Ce legătură are una cu alta, unchiule?, nu m-am putut opri să nu-l întreb.

— Desigur, s-ar putea să mă înşel. Şi înainte erai tu un copil, un copil… hai să-i zicem straniu. Dar abia după aceea mi-am dat seama cât de mult începi să semeni cu taică-tu.

— Şi mama mi-a spus acelaşi lucru. Cum, adică, încep să semăn cu tata?

— Vezi tu, pe taică-tu l-am simţit tot aşa. Aş zice ca pe un om cu o dublă personalitate. Ca pe un om care nu e întru totul aşa cum ţi se înfăţişează. Cu alte cuvinte, un fel de Ianus, dar nu cu două feţe, ci, aş zice, cu două suflete.

Şi Ducule, dacă ţi-am spus că ai început să semeni din ce în ce mai mult cu tatăl tău, asta am vrut să înţeleg. Da, Ducule! Şi dacă sunt neliniştit din cauza ta, este din pricina celui de-al doilea suflet pe care îl ascunzi.

— De ce, unchiule? Crezi că cel de-al doilea suflet pe care mi-l atribui ascunde ceva urât în el?

— Nu la asta m-am gândit…

— Atunci?

Unchiul Iancu voia să-mi răspundă, dar ezită, până la urmă se hotărî, însă:

— La dracu’! Eşti doar băiat mare şi putem vorbi ca între bărbaţi.

Mândru de această apreciere, aşteptam peste măsură de curios să vorbească. Dar mai trecură câteva minute până să se hotărască:

— Vezi tu, Ducule, deşi nu cred că sufletul pe care tatăl tău şi-l ascundea să fi fost un suflet urât, cu toate acestea… a sfârşit-o prost.

— Şi ţi-e teamă, unchiule, ca şi eu, care, de asemenea, ascund un suflet, să nu păţesc la fel?

— Da, Ducule!

Brusc, mi-am adus aminte de Catina, de enigmaticul Walther, de Gheorghiţă, chelnerul, şi am simţit un fior trecându-mi prin spate, primejdia mă păştea din partea oricăruia dintre ei, fără a mai pune la socoteală eventualitatea unei primejdii şi din partea altora,

necunoscuţi mie şi după nume, poate complicii lui Gheorghiţă, chelnerul, sau a cuplului Catina-Walther.

Intuiţia unchiului Iancu mă impresiona. Niciodată nu-mi oferise prilejul să constat că are un spirit de observaţie atât de pătrunzător. Îl crezusem totdeauna un chefliu cu inima de aur şi atâta tot. De fapt, admiraţia mea faţă de spiritul lui de observaţie era exagerată. Orice om, un pic analist şi cu o judecată bine echilibrată, putea trage concluzia că între moartea violentă a tatălui meu şi ceea ce numea el cel de-al doilea suflet al tatei exista o legătură directă. De altfel, nu trebuie pierdut din vedere că, la vârsta aceea, multe lucruri mă uimeau sau mi se păreau extraordinare, pentru ca, mai târziu, pe măsură ce înaintam în vârstă, să mi se pară simple şi chiar foarte banale.

Şi acum, după această explicaţie, cred că cititorii mei n-au să se mire că i-am pus o întrebare ca aceasta:

— Bine, dar ce te determină să legi crima împotriva tatălui meu de ceea ce ai numit cel de-al doilea suflet al lui? Ce, nu s-ar putea să fie o simplă coincidenţă?

— Desigur! S-ar putea! Numai că nu a fost, băiatule! De multe ori am avut impresia că tatăl tău e un… lunatic.

— Lunatic?

— Termenul nu e chiar potrivit. Dar cum să-ţi explic? Deseori am avut impresia că tatăl tău trece prin viaţă ca un lunatic.

— Mama mi-a spus cam acelaşi lucru. Nu înţeleg însă. Dacă felul acesta al lui de a fi era atât de evident, de ce n-ai încercat să-i afli cauza, stând de vorbă cu el aşa, ca între bărbaţi?

Unchiul Iancu avu un râs scurt:

— Dragul meu, tatăl tău nu prea mă agrea. Cred că, puţin, chiar mă dispreţuia, socotindu-mă un beţiv incorigibil. De altfel, chiar dacă ar fi avut altfel de sentimente faţă de mine, tot nu aş fi îndrăznit să mă vâr cu de-a sila în sufletul lui.

Am oftat fără să-i mai răspund. Cele ce-mi spunea îmi aminteau de discuţia pe care o avusesem cu mama. Şi, mai mult ca oricând, destinul tatei îmi apăru întunecat, straniu.

Câtva timp am mers alături, fără să ne vorbim. Din când în când, îi simţeam privirile oprindu-se pe furiş asupra mea.

Într-un târziu, petrecându-şi braţul pe după umerii mei, mă întrebă:

— Ducule, băiete, nu ai nimic să-mi spui?

— Ce să-ţi spun, unchiule dragă?

— Ce se petrece cu tine? Ce ascunzi tu în sufletul tău? Nu sunt decât un beţiv, dar poate că ţi-aş putea fi de vreun folos. Dacă nu cu altceva, măcar cu un sfat, dragă băiete.

Am ridicat din umeri.

— Nu am nici-o taină de ascuns, unchiule. Dimpotrivă, aş vrea să pot pătrunde într-o taină, care, deocamdată, mi se pare de nepătruns. Vreau să înţeleg taina vieţii tatălui meu. De ce a fost omorât. Şi dumneata, şi mama, în esenţă, mi-aţi spus cam acelaşi lucru. Că voi l-aţi cunoscut pe tata numai în măsura în care a voit el să se lase cunoscut. Ei bine, vreau să aflu adevărul, întregul adevăr despre el. Pe tata l-am iubit şi încă îl iubesc mult, neînchipuit de mult. L-am stimat şi l-am admirat mult. Mă uitam la el ca la un Dumnezeu şi îmi doream ca atunci vând voi fi mare să-i semăn întru totul. S-a întâmplat însă ceea ce s-a întâmplat. A fost omorât!... De cine şi de ce? O simplă şi nenorocită întâmplare? Poate că m-aş mulţumi şi cu această explicaţie, dacă nu aş şti de la mama şi de la dumneata că tata a fost un om ciudat. Un om care ascundea o taină, o taină poate teribilă.

În cazul acesta, totul îmi apare într-o altă lumină: ce a căutat tata în „Ruinele Mortului”? Căci e clar că nu a ajuns acolo din întâmplare, ci ca să-l întâlnească pe acela care avea să-l ucidă. Dar, oare, de ce a fost ucis? Ce socoteli au avut de lichidat între ei?

Şi dacă ar fi să-ţi înşir toate întrebările care îmi umblă permanent prin minte, nu aş mai sfârşi toată noaptea, pe scurt, vreau să cunosc adevărul despre tata. Vreau să ştiu dacă el a meritat stima şi admiraţia mea.

— Cum poţi gândi ceva rău despre tatăl tău? Andrei a fost, într-adevăr, un om ciudat, un om, aş spune, puţin

misterios, dar de stimat l-am stimat totdeauna şi despre el nici astăzi nu pot gândi ceva rău.

— Şi mie, unchiule, îmi spune inima, că tata e vrednic de dragostea, stima şi admiraţia mea. Vreau însă ca şi pe cale raţională să ajung la aceeaşi concluzie. Vreau dovezi!...

— Prostuţule, şi cum îţi închipui că vei putea ajunge... în posesia unor asemenea dovezi?

— Dacă aş putea afla de ce a fost ucis, cred că atunci s-ar lămuri totul.

— În cazul ăsta, te întreb, cum crezi tu, prostuţule, că vei putea afla de ce a fost omorât?

— Nu ştiu!... Într-o noapte am avut un vis ciudat, se făcea că eram singur, undeva pe un câmp, într-o noapte neagră, neagră ca noaptea orbilor. Eram singur şi nu vedeam nimic, nimic. Şi deodată am simţit că nu mai sunt singur. În jurul meu erau alte fiinţe, nu una, multe, zeci de fiinţe. Nu le vedeam, nu le auzeam. În schimb, le simţeam mişcându-se, apropiindu-se sau depărtându-se. Curios şi straniu totodată în acest vis a fost faptul că, deşi nu vedeam şi nu auzeam nimic, simţeam că fiinţele acelea există, că sunt vii şi aproape, în preajma mea.

De ce ţi-am povestit acest vis? Pentru că, unchiule, am această stranie senzaţie că, treaz, acum mi se întâmplă ceva asemănător. Moartea tatălui meu e învăluită într-o beznă la fel de neagră ca aceea din vis. Oricât mă străduiesc să „văd” sau să „aud” ceva, nu izbutesc. Şi totuşi, la fel ca în vis, mă simt înconjurat de fiinţele vii ale tainei tatălui meu, pe care nu le pot vedea, dar care mă pândesc din toate părţile. Aceasta îmi dă speranţa că, într-o zi, nu ştiu prin ce împrejurare, bezna se va risipi şi că voi *vedea.* Atunci voi şti adevărul.

— Vasăzică, am avut motive să mă tem pentru tine!, vorbi după câtva timp unchiul Iancu, mutându-şi bastonul dintr-o mână în alta.

— Nu ai motive, unchiule. Cel puţin, deocamdată, nu mă paşte nici-o primejdie, căutai să-l liniştesc, dar fără prea multă convingere.

— Mda! Acest „deocamdată” ar putea fi o consolare.

Apoi cu alt ton, hotărât: Ascultă, Ducule! Te-ai gândit puţin şi la biata maică-ta? Te-ai gândit ce s-ar alege de ea în cazul când ţi s-ar întâmpla ţie o nenorocire?

— M-am gândit.

— Şi?

— Unchiule, trebuie să aflu! Acum, peste un an, peste zece, până la sfârşitul vieţii mele dacă va fi nevoie, dar trebuie să aflu adevărul. Nu-mi dau seama în ce măsură mă pândesc primejdii, dar chiar dacă există, şi oricât de mari ar fi ele, nu mă pot determina să-mi schimb hotărârea.

— Ar trebui să te bat pentru cuvintele astea, prostule! Nu-ţi dai seama că maică-ta are şi ea dreptul la puţină fericire în viaţă? Şi acum, băiete, fericirea numai tu i-o poţi da!

Cuvintele îi ţâşniră de pe buze cu violenţă şi în acelaşi timp cu un fel de deznădejde care mă surprinseră.

„Nu cumva unchiul Iancu o iubeşte pe mama?”, îmi străfulgeră o clipă prin minte.

Şi fiindcă tocmai treceam prin dreptul unui felinar, l-am privit pe furiş. Niciodată, nici înainte şi nici după, nu am mai citit în ochii lui o atât de iremediabilă tristeţe. Dacă poate fi folosită expresia de ochi tragici, în clipa aceea aşa arătau ochii unchiului Iancu.

— Poate că mama va înţelege şi mă va ierta. Aceasta în cazul când temerea dumitale s-ar adeveri.

— Împielițatule! Se cunoaşte că eşti fiul lui Andrei.

— Sunt, şi tocmai de aceea vreau să-l răzbun… dacă va fi nevoie.

— Văd că nu izbutesc să-ţi schimb hotărârea. Un lucru însă te rog. Să-ţi aduci aminte şi de mine atunci când vei avea nevoie, dacă nu de cineva care să te apere, cel puţin de cineva care să-ţi poată da un sfat. Sunt un beţiv, dar mintea mi-a rămas încă întreagă. Atâta îţi cer: să crezi că bătrânul şi netrebnicul tău unchi măcar pentru un sfat şi tot mai e bun.

Şi acum, băiatule, întoarce-te acasă! Cred că maică-ta a început să fie îngrijorată. Văd colo o birjă. Stai un pic să-mi scotocesc buzunarele. Ei da! Am tocmai atât cât costă o

cursă cu trăsura sau două litruţe de pelin. Ar fi de ales... Dar cel puţin în seara aceasta ar trebui să dau dovadă de un dram de voinţă. Birjar, liber?

Îmi strânse mâna şi o porni grăbit spre birjă.

Am plecat în direcţie opusă. Când am ajuns la colţul străzii şi am privit înapoi, birja era în acelaşi loc, iar departe, unchiul Iancu se grăbea să ajungă la prima cârciumă.

Încă o dată patima fusese mai tare.

Între timp se înnoptase. În loc să mă întorc acasă, am pornit-o spre centrul oraşului, cu gândul să intru la un cinematograf. Nu era o hotărâre de moment. Încă de dimineaţă, o anunţasem pe mama de această intenţie, aşa că nu am mai considerat necesar să trec pe acasă. Nu mă grăbeam, pentru că aveam timp suficient până la începerea spectacolului, pe de altă parte, mersul agale îmi stimula gândurile. Mă gândeam la unchiul Iancu. Dragul de el era îngrijorat, presimţind primejdiile care mă ameninţau. Le presimţeam şi eu, mai ales din ziua când izbutisem să intru din nou în posesia Bibliei pe care Catina mi-o sfeterisise cu destule riscuri. Cât priveşte Biblia, am căutat şi i-am găsit o ascunzătoare, care mi s-a părut excelentă tocmai fiindcă era la vedere; pe bufet, în vechiul meu ghiozdan, împreună cu alte cărţi vechi, de şcoală. Acolo eram sigur că nici mama nu avea s-o găsească, în zilele când, în mod obişnuit, făcea curăţenie, pentru că niciodată nu i-ar fi trecut prin minte să vadă ce anume cărţi păstrez în ghiozdan.

— De altfel, după aparenţe, nu ar fi trebuit să mă tem că va urma o a doua tentativă de furt. Între timp, o văzusem pe Catina şi, cu toate că am fost tot timpul la pândă, nu-mi tăcuse deloc impresia că mă bănuia de furtul Bibliei.

Ca de obicei, am găsit-o în odaia băieţilor. Stătea tolănită în patul lor şi citea o carte ferfeniţită. Rocambole lipsea, lipseau şi ceilalţi. De altfel, la ora aceea ar fi fost de mirare să găsesc pe careva acasă. Dar intenţionat alesesem o

asemenea oră pentru a putea sta de vorbă cu ea, fără martori.

Catina păru bucuroasă că mă vede.

— Ce faci, boierule? Foarte frumos din partea ta că nu-ţi uiţi prietenii.

— Bună ziua, Catina! Nu înţeleg de ce mă boiereşti. E şi asta o poreclă? Şi în cazul acesta, a câta o mai fi?

Catina zâmbi şi se întinse în pat, pe spate, vârându-şi palmele sub ceafa.

— Dacă vrei, ţâfnă e iarăşi o poreclă. Ce să fac? M-a luat gura pe dinainte. Când te-am văzut însă intrând pe uşă, dichisit, cu servieta sub braţ, puţin a lipsit să mă ridic şi să-ţi spun; „Sărut mâna, domnişorule!”.

Catina îşi bătea, fără îndoială, joc de mine. Nu eram deloc dichisit. Mantaua mea de uniformă, lustruită pe la coate, îmi rămăsese scurtă la poale şi la mâneci.

— Văd că vrei să-ţi baţi joc de mine, Catina. De altfel, ca de obicei.

— Ba nu-mi bat deloc joc. Ce, nu-i adevărat? Pe lângă nişte pârliţi ca de-alde noi, tu eşti aproape un boier.

Şi îmi arătă rochia ei ieftină de stambă, răsucindu-se în pat. Rochia i se săltă mult deasupra genunchilor, probabil fără să-şi dea seama.

Mi-am mutat privirile în altă parte, amintindu-mi totodată de garderobul din camera ei, plin cu rochii.

— Spune-mi, nu-i nimeni acasă?, am întrebat.

— Nu!

— Nici şeful?

— Nici!

— Păcat!

— Ia nu mai umbla cu chestii de-astea. Ce vrei să mă faci să cred că, venind încoace, ţi-ai închipuit că ai să găseşti pe careva dintre ei? La ora asta? Haida de!

— Atunci de ce am venit?, am întrebat, spre lauda mea, cu tonul cel mai natural.

— Ei, de ce!... De unde vrei să ştiu? Poate că ţi-oi fi zis mătăluţă: Mă, nasoii ăia nespălaţi m-au ajutat când m-am aflat la mare ananghie. Nu se face să creadă că, acum,

când m-am ajuns, nu mai vreau să ştiu de ei. Cine ştie, poate se întoarce roata, moare nebuna aia de coana Aurica şi iarăşi am să am nevoie de ei. Dar nici nu face să pierd timpul cu nişte tărtăcuţe goale ca ei. Ia mai bine să mă duc să-i caut când ştiu sigur că n-am să-i găsesc. În schimb, sigur, am să dau de Catina. Cu ea termin repede: Ce faci? Nu-s acasă băieţii? Tu eşti bine, mersi? Atunci la revedere şi n-am cuvinte!... Este sau nu, studentule?

— Şi asta-i tot o poreclă.

— Nu, domnule bâzdoc! Dar „bâzdoc", să ştii că e poreclă.

— Mi-ai promis odată că n-ai să mă mai porecleşti.

— Şi tu mi-ai promis să ai încredere în mine ca într-o adevărată prietenă, ca într-o soră mai mare.

— Şi nu am?

Catina mă privi amuzată.

— Ascultă, măi, nas de cârpă, vrei să te înjur? Să ştii că mă pricep straşnic.

— Îmi închipui!

— Şi ce-ţi mai închipui despre mine? Probabil că scârnăvia de şef m-a încondeiat cum a vrut şi cum s-a priceput mai bine.

— Şeful mi-a vorbit totdeauna numai bine de tine.

— Haide, nu-i mai lua apărarea că am să încep să te urăsc şi pe tine. Spune-mi, mai bine, s-a uscat vopseaua de pe magherniţa aia a voastră? Din pricina ei mi-am stricat o bunătate de fustă.

A trebuit să treacă vreo câteva clipe până să-mi revin. Nu mă aşteptasem la o asemenea mărturisire. Dar, oare, ce urmărea?

— Vrei să spui că în seara când te-am văzut cu fusta pătată, de vină a fost magazia noastră?, am întrebat mai mult ca să câştig timp. Voiam să mă reculeg pentru ca, în gardă şi calm, să înţeleg ce urmărea, în fond, făcându-mi această mărturisire.

— Nu ţi-am spus până acum?

— Nu!

— Şi, desigur, eşti curios să ştii ce am căutat la voi, în noaptea aceea.

— Ce mai întrebi! Parcă tu, în locul meu, n-ai fi?

— De aceea mă şi grăbesc să-ţi spun. L-am urmărit pe şef. Vreau să-ţi spun însă din capul locului că l-am urmărit, bănuindu-l de cu totul altceva. L-am urmărit crezând că se duce la… o femeie.

— Ei, şi ce-ţi pasă ţie? Tu doar îl urăşti!

— Îl urăsc, prostule, tocmai pentru că îl iubesc. Îl urăsc pentru că el nu mă bagă în seamă. Şi dacă îl prind cu o altă femeie, îi străpung inima cu cuţitul.

Ochii frumoşi ai Catinei se umplură de lacrimi. Dar lacrimile nu mă impresionară, cum nu mă impresionase nici ameninţarea la adresa lui Rocambole.

— Spune-mi, Catina! Ce a căutat şeful la noi?

— De ce mă întrebi pe mine? El ce ţi-a spus? Că de întrebat l-ai întrebat. Altfel, ce ai mai căutat aici, în noaptea aceea?

— L-am întrebat. Dar a negat.

— Şi tu l-ai crezut!…

— L-am crezut!

— Dar tu de unde ai ştiut că-i el? Te-am auzit cum l-ai strigat când ai ieşit afară, pe fereastră. Mergeai, ca să zic aşa, la sigur.

— L-am văzut, o clipă, atunci când s-a uitat înăuntru, pe fereastră.

— Şi zici că a negat?

— A negat!

— Ar trebui să-l mai întrebi o dată.

— Pot să mă refer şi la tine?

Catina se gândi câtva timp înainte de a-mi răspunde.

— E o întrebare la care nu mi-e uşor să-ţi răspund. Dacă socoţi că-ţi poate folosi la ceva, da. Eu însă, care îl cunosc mai bine, nu cred că ai câştiga mare lucru. E foc de deştept şi ar fi în stare să te convingă că ne-am înşelat amândoi. De aceea, pentru mine ar fi mult mai prudent dacă nu i-ai spune. Mi-e teamă să nu considere că l-am turnat şi…

— Şi?

— Mi-e frică de răzbunarea lui. Ce dracu'! Ar fi trebuit să înţelegi lucrul acesta fără să mai întrebi.

Ultimele cuvinte Catina le spusese răstit, privindu-mă cu mânie.

Deocamdată înregistram. Eram incapabil să înţeleg ce urmăreşte, în fond, Catina.

De aceea am reluat întrebarea:

— Spune-mi, dragă Catina, ce a căutat şeful la noi? Catina avu un râs scurt şi ironic:

— Ce le fură dat urechilor mele să audă!... *Dragă* Catina. Nu mi-ai spus aşa niciodată, prâsnel! Eşti şiret şi făţarnic. Crezi că mă duci aşa uşor? Vezi de alta şi nu te mai osteni cu mine degeaba. Ei, ei, dar ce-i cu botişorul ăsta de copil răzgâiat. Uite, îţi spun, măi coconelule, ca să nu zici că sunt fată rea. Vrei să ştii ce a căutat şeful la voi? Părerea mea e că numai curiozitatea l-a mânat într-acolo. Explicaţia mă dezamăgi cu desăvârşire.

— Bine, să admitem că este aşa. Dar cum îţi explici că şeful a ştiut nu numai de descindere, dar a cunoscut şi ora când avea să fie efectuată.

Catina se plesni cu palma peste frunte:

— Aşa-i, tu nu ştii!

— Ce să ştiu?

— Că şeful e omul poliţiei!

— Cum? E omul poliţiei?

— Şi ce te miri aşa? Toată lumea ştie! Am vrut s-o întreb ce înţelegea ea prin „toată lumea", dar am renunţat. În schimb, am întrebat-o altceva:

— Vrei să-mi explici şi mie ce îndatoriri are şeful în calitate de om al poliţiei?

— Simplu ca „bonjur"! Mai trage cu urechea la ce spune unul sau altul prin diverse localuri unde intră şi vinde ziarele, mai toarnă pe câte un nenorocit de caramangiu care operează prin tramvaie, mai dibăceşte vreo casă de „randevu" clandestină şi-o cântă pe madamă imediat ălora de la moravuri, pe scurt, face de toate, să nu-i fie de deochi! Ei, dar ce ai rămas aşa? Parcă te-ar fi pălit careva

în scăfârlie cu un ciomag. Nostim mai eşti! Dar ce credeai tu despre şef?

Am ridicat din umeri.

— În orice caz, nu mi-am închipuit că e un om al poliţiei. Dacă am înţeles bine, e un fel de detectiv particular.

Catina îmi aruncă o privire dispreţuitoare:

— În lumea asta a noastră, la ăştia, ca de-alde şeful, li se spune altfel.

— Cum?, am întrebat distrat, pentru că lumea la care se referea şi în care se includea nu mi se părea deloc a fi, într-adevăr, şi a ei.

— Turnători! Şi, de obicei, nici unul nu are parte de viaţă lungă.

— De ce?

— Pentru că se găseşte, până la urmă, vreunul dintre cei turnaţi care să-i trimită pe lumea cealaltă. Aşa că nici şeful nu cred să mai aibă multe pâini de mâncat.

— Adineaori mi-ai spus că-l iubeşti. Cum poţi vorbi atunci cu atâta nepăsare de primejdia care zici că-l paşte?

— Bineînţeles că-l iubesc. Dar ţi-am mai spus că-l şi urăsc. Atunci când îl urăsc, aş dori să-l ştiu mort.

Această ultimă întrevedere cu Catina în loc să destrame, dimpotrivă, a făcut şi mai de nepătruns bezna care mă înconjura din toate părţile. Ce era oare adevărat din tot ceea ce îmi spusese? Oare se urmăriseră ei între ei? Şi în cazul acesta, de ce? Care erau raporturile dintre ei, amândoi la fel de ciudaţi? Ce trebuia să cred în legătură cu meseria de „turnător” a lui Rocambole? Dacă, într-adevăr, era omul poliţiei, ce nevoie avusese să spioneze pe la ferestre, când ar fi putut să se informeze, direct, la sursă? Fără îndoială, Catina minţise. Dar în ce scop? De ce nu pierdea nici-o ocazie ca să-l ponegrească pe Rocambole? Şi apoi, trebuia oare să cred că îl iubea, dar că îl ura pentru că n-o băga în seamă?

Ciudată şi de nepătruns mai era şi Catina! Glumise şi se arătase prietenoasă cu mine, îmi vorbise despre Rocambole şi, cu toate acestea, nici un cuvânt, nici-o aluzie, nimic,

absolut, care să mă pună în gardă că ea m-ar bănui dea-i fi luat Biblia. Trebuia, oare, să cred că asupra mea nu plana nici un fel de bănuială? Sau poate că da, dar Catina ştiuse să se stăpânească aşa de bine, încât să nu-mi trezească bănuiala? Aceasta mi se păru mult mai probabil şi, de aceea, mă întrebam cu nelinişte la ce trebuie să mă aştept de acum încolo.

Pe de altă parte, mai erau şi alte întrebări care solicitau răspunsuri. Întrebări în legătură cu Barba Panaiotachi. Deşi îi făgăduisem să mai trec pe la el încă nu-mi ţinusem făgăduiala. Amânam, ezitam mereu.

Barba Panaiotachi mă atrăgea şi mă înspăimânta în egală măsură. Mă înspăimânta fiindcă mereu îmi aminteam precizia uimitoare cu care arunca şişul de la o distanţă de cincizeci de metri pe puţin. Îmi era teamă de cuţitul lui, îmi era teamă de mâinile lui viguroase. Şi îmi mai era teamă pentru că nu-l credeam pe Barba Panaiotachi pe deplin sănătos. Eram convins că, undeva, în creierul lui, existau anumite compartimente opace, în care se coborâse pentru totdeauna bezna cea mai desăvârşită. Greutatea cea mare pentru mine era să-mi dau seama care dintre compartimente erau sănătoase şi care bolnave.

Pentru asta însă ar fi trebuit să stau mai mult timp în preajma lui, să-l cunosc mai îndeaproape. Dar, de frică, nu mă puteam hotărî să-i trec pragul.

„Cine ştie ce-i spun – îmi ziceam – şi, furios, mă ţintuieşte de peretele de scânduri cu uriaşul lui cuţit!”

De altfel, mai aveam un motiv să-mi fie teamă de nebunia lui Barba Panaiotachi.

Câteva zile după întâlnirea noastră în „Ruinele Mortului”, într-o noapte, m-au trezit câteva uşoare bătăi în geam.

Am deschis fereastra şi am întrebat încetişor, ca să n-o trezesc pe mama:

— Cine-i?

— Eu sunt! Nu te speria.

Şi în cadrul ferestrei apăru Barba Panaiotachi. Îmi zâmbea prieteneşte.

— Matale eşti. Barba Panaiotachi?

— Eu sunt, băiete, eu sunt! Te-ai speriat?

— Puţin! Dar ce s-a întâmplat?

— Nimic, băiatule! Am venit numai să te întreb dacă mai ai lira. O mai ai?

— O am. Barba Panaiotachi. I-am dat-o mamei s-o păstreze şi ea a pus-o pe policioara de la icoane. Dacă vrei, ţi-o dau înapoi, poate chiar ar fi mai bine s-o păstrezi matale.

— Nu!... Nu!... Dacă ţi-am dat-o, a ta rămâne. Numai că nu trebuie să stea lângă icoane, băiete. Sunt bani blestemaţi, bani mânjiţi cu sânge. S-o pui tu în altă parte. Dar la un loc sigur de tot.

— Ţi-e teamă. Barba Panaiotachi, să nu-mi ia cineva banul?

— Cum să nu! Cum să nu!

— Cine?

— El! Tâlharul care mi-a furat comoara. Dacă află că e la tine biata liră, va veni să şi-o ia. Şi dacă te-ai opune în vreun fel, nu s-ar da înapoi să te trimită şi pe tine pe lumea cealaltă. Aşa că, fereşte-te să afle el! Ai făcut rău că ai amestecat-o şi pe maică-ta. Femeile sunt femei. Guri sparte!... Dacă n-ar fi femeile, tainele ar rămâne totdeauna taine, pe când aşa...

— N-ai nici-o grijă. Barba Panaiotachi. Mama nu-i ca şi celelalte femei. De altfel, cu un singur ban de aur, nimeni nu se laudă. Cred că, după ce l-a pus la icoane, a şi uitat de el Dar parcă tot ar fi mai bine dacă ar sta în păstrarea matale. Barba Panaiotachi! Aşteaptă numai o clipă să ţi-l aduc.

— Nu! Ţi l-am dat şi basta! Crezi că Barba Panaiotachi nu are cuvânt? Acum o şterg. Iartă-mă că ţi-am stricat somnul. Şi ai grijă să nu spui nimănui că am venit pe aici. Nimănui, auzi, nimănui!

Şi dispăru cu o sprinteneală uimitoare, de parcă nu ar fi fost un moşneag trecut de şaizeci de ani.

Ceea ce mă uimea însă cel mai mult era faptul că ştiuse unde să mă găsească. Nu ştiu dacă din acest motiv sau din altul a început să mă doară capul. M-am culcat, renunţând

să mai caut explicaţia şi acestei banale, dar, totuşi, ciudate întâmplări.

Răspuns n-am găsit nici a doua zi şi nici în zilele următoare. Aşa că la multele întrebări cărora, de asemenea, le datoram un răspuns, se mai adăuga una: oare Barba Panaiotachi avea un instinct de adevărat buldog de putuse să-mi dea de urmă?

La toate acestea mă gândeam în timp ce mă îndreptam agale spre cinematograf. Am ajuns cu cinci minute înainte de începerea spectacolului. Nu-mi aduc aminte cum îi spunea filmului, însă ţin minte numele protagonistului: Eddy Polo. Un film de aventuri, în care eroul principal captura o întreagă bandă de criminali, după peripeţii extraordinare şi pline de primejdii. Un film parcă făcut anume pentru băieţi de vârsta mea.

Am plecat încântat şi, trebuie să mărturisesc, dorindu-mi forţa fizică şi dibăcia eroului din film.

Noaptea era umedă, pe bulevard, castanii erau aproape cu desăvârşire desfrunziţi. Sub paşii mei, foşneau frunzele uscate. Era umed, dar nu era frig. Câţiva nori se fugăreau pe cerul puzderie de stele.

Şi cum mergeam eu aşa, agale, pe bulevardul pustiu la ora aceea, deodată mi-am dat seama că înaintea mea merge cineva a cărei siluetă nu-mi este necunoscută. Mi-au trebuit câteva clipe până s-o recunosc pe Catina.

„Unde s-o fi ducând la ora asta?”, mi-am zis, făcând paşii mai mici, ca să las o distanţă mai mare între noi.

Era îmbrăcată cu un pardesiu strâns pe corp şi mai scurt decât rochia. Cu gulerul pardesiului ridicat, cu mâinile vârâte în buzunare, Catina mergea, voiniceşte, dar fără să se grăbească. Mi-am potrivit paşii după ai ei, în aşa fel ca distanţa să rămână mereu aceeaşi.

Ce anume nădăjduiam să aflu, urmărind-o? Nu ştiu. Poate că nutream nădejdea că se va întâlni cu cineva, eventual cu acel misterios Marco? Sau poate că hotărârea de a o urmări fusese spontană, fără nici un gând deliberat? Nu ştiu!

Am mers aşa, unul în spatele celuilalt, până în dreptul străzii Sf. Constantin. Credeam că va traversa strada ca să-şi continue drumul pe bulevard, când, spre surprinderea mea, o coti la dreapta, pe linia tramvaiului, în direcţia cimitirului.

Ascuns după un copac, am aşteptat să se mai îndepărteze şi, tocmai când mă pregăteam să continui urmărirea, de pe cealaltă parte a bulevardului şi tot de după un copac, apăru Gheorghiţă, chelnerul.

Câteva clipe, spaima mă paralizează, crezând că vine spre mine. M-am înşelat însă. Gheorghiţă, chelnerul, o porni în direcţia în care dispăruse şi Catina.

Şi cu toate că de Gheorghiţă, chelnerul, aveam o frică de moarte, totuşi curiozitatea fu mai puternică decât frica. L-am lăsat să se îndepărteze, apoi m-am luat după el.

Nu ştiu ce m-a făcut să cred lucrul acesta, dar atunci când l-am văzut pornind după Catina, am fost convins că se gândeşte s-o ajungă din urmă. Nu mică mi-a fost surprinderea când mi-am dat seama că el la rândul lui, o urmăreşte.

Şi iată că acum eram doi care ne ţineam pe urmele Catinei. Dintre noi, cea mai uşoară sarcină a mea era. Pentru că Gheorghiţă, chelnerul, preocupat să nu se trădeze, nici nu se gândea că, la rândul lui, era urmărit. Pe de altă parte, ţinându-mă pe urma paşilor lui, ştiam că n-o pierd, de fapt, din ochi nici pe Catina.

Am mers aşa mai bine de un sfert de oră, lăsând în dreapta şi-n stânga străzi. Mai aveam încă puţin de mers până la cimitir. De acolo, de-a dreapta şi de-a stânga, se bifurcau două drumuri, aproape nişte drumuri de ţară.

„Doar nu s-o fi ducând în cimitir!”, mi-am zis, înflorându-mă.

Câteva minute mai târziu am zărit şi poarta cimitirului, înaltă, cu bolta de zid luminată. De altfel, acolo fiind şi capul liniei de tramvai, un bec puternic lumina toată piaţeta, inclusiv intrarea în cimitir. Bineînţeles, la ora aceea poarta era încuiată şi ferestrele de la căsuţa intendentului scufundate în întuneric.

Câteva minute mai târziu, toţi trei treceam de piaţetă şi ne continuam drumul de-a lungul zidului. Cu luni în urmă, atunci când, din îndemnul Aspasiei, oprisem acceleratul de la miezul nopţii, trecusem prin apropiere.

Terenul era descoperit aici, totuşi din cauza întunericului, distanţa dintre noi se micşorase simţitor.

Deşi de mai bine de o jumătate de oră mă tot ţineam de Gheorghiţă, chelnerul, totuşi nu am învăţat, în tot acest timp, cum trebuie să urmăreşti pe cineva fără să prindă de veste, cât am învăţat în următoarele zece minute.

Fiindcă atât am mai mers. Pe urmă, l-am văzut pe Gheorghiţă că se opreşte şi că se face una cu pământul. Am făcut şi eu ca el L-am imitat şi atunci când am văzut că începe să se târâie pe burtă asemenea unei reptile. Când s-a oprit el m-am oprit şi eu. Şi abia acum mi-am dat seama cât de aproape eram amândoi de Catina. Am înţeles atunci de ce Gheorghiţă, chelnerul, după ce a trecut de piaţetă, în loc să meargă de-a lungul zidului, făcuse un ocol spre dreapta, peste câmp. Distanţa dintre ei, în loc să fie verticală, era acum pe linie orizontală şi mult mai mică, pentru că gropile, bălăriile şi gunoaiele de pe maidanul din preajma cimitirului constituiau un admirabil teren de camuflaj.

Catina se opri cam pe la jumătatea zidului. Câteva clipe rămase locului, probabil spre a scruta împrejurimile, apoi am auzit-o ţipând de trei ori, ca huhurezii. Am înţeles ce s-a întâmplat când am văzut-o căţărându-se pe zid: cineva dinăuntrul cimitirului, la semnalul ei, lăsă peste zid o scară de frânghie şi Catina se căţără pe ea ca o pisică. Am văzut-o o clipă sus, pe coama zidului, apoi dispăru în partea cealaltă.

În clipa următoare, Gheorghiţă, chelnerul, ţâşni în picioare şi, cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor, se apropie la rândul său de zid. Privi câtva timp în sus, parcă spre a calcula distanţa, apoi, făcând un salt, într-adevăr, spectaculos, izbuti să se prindă de coama zidului. Restul fu o treabă tare uşoară.

Acum era rândul meu. Dar cum să ajung sus, pe coama zidului? La vârsta, dar mai ales la statura mea, o săritură de panteră ca a lui Gheorghiţă, chelnerul, constituia o performanţă pe care n-o puteam realiza, cu toată arzătoarea mea dorinţă.

Îmi dăduseră lacrimile de ciudă şi disperare. Până mai adineaori, hazardul şi norocul mă ajutaseră şi tocmai acum, când mă aflam în pragul dezlegării acestui mister, iată o piedică neaşteptată şi stupidă.

Dar şansa încă nu mă părăsise. Tot rotindu-mi, disperat, privirile de jur-împrejur, am descoperit, la o depărtare nu mai mare de cincizeci de metri, o casă în construcţie. Străfulgerat de nădejde, am alergat să găsesc nişte cărămizi pe care, punându-le unele peste altele, să mă pot căţăra pe zid.

Am găsit însă altceva mai bun decât cărămizile. Am găsit o scândură de bina groasă cât o duşumea. Am târât-o după mine, am proptit-o de zid, m-am descălţat şi, cu pantofii legaţi între ei cu şireturile, pe după gât, am început să mă caţăr pe scândură.

În sfârşit, am ajuns sus, pe coama zidului. De acolo, am privit jos, în cimitir. Dar atât Gheorghiţă, chelnerul, cât şi Catina dispăruseră fără urmă. În schimb, mi se oferi privirii, în lumina albă a lunii, întreaga panoramă a cimitirului. El se proiecta imens, parcă până la capătul pământului. Un câmp fără sfârşit, cu cruci şi monumente funerare, pe care le percepeam, ca atare, numai pe cele din imediata mea apropiere. Celelalte îmi apăreau ca nişte umbre, de diferite mărimi şi forme, dar nu umbre de lucruri, ci de fiinţe vii. Iluzia că cimitirul e populat de fiinţe vii mi-o dădeau candelele care ardeau la morminte. Erau multe candele, dar mie mi se părură fără număr. Mi se părea că fiecare dintre fiinţele acelea cu forme apocaliptice ţinea în mână câte o luminiţă. Mi se părea că acolo, în cimitir, norodul de umbre, cu luminiţele aprinse în mâini, aştepta să se ivească de undeva, poate din adâncul vreunui mormânt, preotul care să oficieze slujba învierii. O clipă mi se păru chiar că aud zvon de clopote.

Nu ştiu dacă mi-am dat drumul jos sau am alunecat de emoţie. Cred că a doua presupunere e cea adevărată. De păţit, nu am păţit însă nimic. Odată cu căzătura dispăru şi viziunea apocaliptică. Retinele percepură cimitirul în proporţiile lui normale, iar luminiţele fără de număr redeveniră candele, arzând deasupra mormintelor.

Să nu credeţi că, percepând din nou realitatea, a încetat să-mi mai fie frică. Dimpotrivă, cred că mi-era atât de frică, încât, săturat de ea, nu mai eram conştient că mi-e frică.

Eram singur în cimitir. Nici urmă de Catina, nici urmă de Gheorghiţă, chelnerul. În faţa mea, nu mai departe de zece-cincisprezece metri, o alee mergea paralel cu zidul. Din aleea aceasta porneau, fără îndoială, alei perpendiculare care duceau spre inima cimitirului, unde, de altfel, se afla şi biserica, pe care din aceste alei o pornise Catina, urmărită de Gheorghiţă, chelnerul?

Am scrutat întunericul, mi-am încordat auzul. De văzut, nu vedeam nimic. În schimb, mi se păru că aud, înspre stânga, zgomot de paşi. Am pornit într-acolo, convins că auzul nu mă înşelase. De altfel, aleea pe care pornisem era cea mai aproape de punctul unde Catina coborâse în cimitir şi, în mod normal, pe ea ar fi trebuit să apuce. Dar, numai după câteva minute de mers, mi-am dat seama că era imposibil să mai dau de urma lor. În dreapta, în stânga, mereu se întretăiau alte şi alte alei, care duceau în toate direcţiile cimitirului.

„Dumnezeule, încotro s-o apuc?”, m-am întrebat, oprindu-mă la o răscruce.

Şi fiindcă nici un fel de raţionament nu-mi putea fi de vreun folos, am pornit la întâmplare, pur şi simplu pentru că îmi era peste putinţă să mă întorc, deşi eram conştient că ar fi fost cel mai înţelept lucru. Aceasta cu atât mai mult cu cât, pe măsură ce mă convingeam că le pierdusem urma cu desăvârşire, mă cuprindea un fel de panică ciudată că sunt singur, absolut singur în această tăcută împărăţie a morţii.

Pare ciudat. Dar atât timp cât am nădăjduit că-i voi regăsi, nu am avut sentimentul că sunt singur. Dar în clipa

când mi-am pierdut speranţa că voi mai da de ei, panica mă invadă. Şi, într-adevăr, pare ciudat, pentru că, de fapt, ei erau tot în cimitir şi dacă nu-i vedeam, în definitiv, îi pierdusem din ochi încă mai dinainte de a escalada zidul cimitirului.

Se spune că fiarele presimt primejdia. Şi se mai spune că şi oamenii, câteodată, simt la timp o primejdie iminentă. La fel mi s-a întâmplat şi mie în noaptea aceea de groază, pe care n-am s-o uit niciodată.

Mergeam aşa, în neştire, când deodată am încremenit locului, cu toate simţurile treze. Am simţit că, dacă merg mai departe, mă pândeşte o mare primejdie. M-am lăsat încet la pământ şi, de-a buşilea, am părăsit aleea, pitindu-mă înapoia unei cruci de marmură neagră. Stam acolo, între morminte, înapoia acelei cruci şi ignoram cu desăvârşire acest fapt. Vreau să spun că teama superstiţioasă de ireal şi fantasmagoric tăcuse loc unei frici de ceva real, de ceva care mă ameninţa dacă aş face imprudenţa să merg mai departe.

Nu observam nimic deosebit şi, mai ales, auzul nu percepea nici un zgomot. Liniştea stăpânea pretutindeni, ca într-o adevărată împărăţie a morţii.

Desigur, liniştea e pretutindeni la fel. Dar, deşi au trecut destui ani de atunci, mi se pare că niciodată nu am mai întâlnit în altă parte o linişte atât de desăvârşită, atât de atotcuprinzătoare, încât auzeam – cred mai curând că mi se părea – cum sfârâie feştila în candele.

Şi cum ascultam eu liniştea, deodată am auzit un zgomot. Era fără îndoială zgomot de paşi. Curând după aceea, de cealaltă parte a aleii, tot printre morminte, am văzut strecurându-se un om. Deşi nu-l puteam vedea la faţă, după înălţime, dar mai ales după felul cum se strecura printre morminte, am fost sigur că e Gheorghiţă, chelnerul.

Venea, probabil, de pe aleea paralelă cu aceea pe care abia o părăsisem, pentru că altfel ne-am fi întâlnit şi, pe cât puteam să-mi dau seama, căuta să se apropie, ferindu-se să facă zgomot, de un cavou impunător, a cărui marmură albă strălucea ireal în lumina de staniol a lunii.

La început n-am recunoscut cavoul. Abia mai târziu mi-am dat seama că era cavoul coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu. L-am recunoscut pentru că până şi copiilor le era cunoscut.

Dintr-un alt capitol, cititorii cunosc, în linii mari, cum arăta monumentul acela de prost-gust care, însă, pentru unii concetăţeni de-ai mei, trecea drept o capodoperă arhitectonică. Cititorii îşi amintesc, de bună seamă, că era mare cât o garsonieră de burlac şi mobilată ca atare. În dreapta cavoului se aflau cele două chepenguri pe unde puteai ajunge jos, în criptă.

Ei bine, Gheorghiţă, chelnerul, către unul dintre cele două chepenguri – anume către cel deschis – se îndrepta cu infinite precauţii. Când ajunse, privi o clipă în jos şi apoi începu să coboare scara pe care o bănuiam de metal, la fel ca toate scările similare.

Când nu l-am mai văzut, curios, am încercat să mă apropii şi eu de cavou. N-am izbutit să fac mai mult de câţiva paşi, când răbufnitura unui foc de revolver, urmată imediat de o alta, mă ţintui locului. Două focuri de revolver trase acolo, jos, în cripta unde coborâse Gheorghiţă, chelnerul. În tăcerea atotcuprinzătoare, zgomotul împuşcăturii făcu – sau poate numai mi se păru – să clocotească depărtările.

Am înţeles că acolo, jos, în criptă, se petrecuse o dramă şi că unul dintre eroii dramei de acum încolo avea să ţină tovărăşie fiului coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu.

Încă nu apucasem să mă dezmeticesc, când în deschizătura criptei apăru silueta unui om. Întâi capul, apoi umerii, spinarea… Urca încet, parcă tot câte o treaptă şi parcă opintindu-se. Când, în sfârşit, izbuti să iasă pe jumătate din criptă, proptindu-se bine pe picioare, trase afară corpul neînsufleţit al lui Gheorghiţă, chelnerul. O clipă mai târziu, apăru din criptă şi Catina. Pe urmă, după ce se consfătui câteva clipe cu complicele ei, care era îmbrăcat într-un fel de sutană albă, apucară cadavrul, unul de cap, celălalt de picioare, şi dispărură în direcţia opusă aceleia în care mă aflam.

Dar tocmai în clipa aceea s-a întâmplat un lucru absurd. Luna, care până atunci luminase nestânjenită, deodată fu acoperită de un nor şi bezna mă învălui din toate părţile. Eram singur, lungit între două morminte, singur în bezna compactă şi neagră. Asta era prea mult. Înnebunit de groază, am dat un ţipăt, care probabil sună mai curând a urlet, şi am rupt-o la fugă.

Cred că în clipele acelea am fost nebun. Alergam, mă împiedicam de morminte, călcam peste ele, mă ridicam şi iarăşi continuam să alerg, abia trăgându-mi sufletul. Alergam şi puţin a lipsit să păţesc ceea ce păţeşte vânatul hăituit de gonaci: să intru în bătaia puştilor vânătorilor. Numai că, în cazul meu, nu era vorba de vreun vânător adevărat, ci de intendentul cimitirului, care, probabil, alarmat de zgomotul împuşcăturii, ieşise să cerceteze ce se întâmplase. Norocul meu a fost că, observându-l la timp, mi-am schimbat direcţia.

Cât timp am mai rătăcit prin cimitir, nu ştiu. Mie mi s-a părut o veşnicie. Ştiu doar că am izbutit să mă orientez şi să ajung la zidul cimitirului abia când luna a ieşit din nori. Întâmplarea a făcut ca în locul acela, în apropierea zidului, să fie un copac. Crengile lui se întindeau peste gard, până în stradă. M-am suit în el şi câteva minute mai târziu, am fost afară, în plin câmp.

Nimerisem zidul dinspre calea ferată. Am pornit-o de-a lungul liniei şi, după o oră, eram acasă, frânt de oboseală şi emoţii, murdar de noroi şi zgâriat pe faţă. Mama se culcase fără să mă mai aştepte. Nu cred că prezintă interes pentru cititori să relatez povestea pe care i-am îndrugat-o ca să justific noroiul de pe haine şi zgârieturile de pe faţă. Bineînţeles, a crezut povestea şi nici nu m-a mustrat măcar. Cred că, în sinea ei, era chiar bucuroasă, probabil închipuindu-şi că redevenisem cel dinainte, împieliţatul care nu se mai aduna de pe drumuri. Eram convins că mama ar fi preferat să mă ştie neastâmpărat şi arţăgos decât mereu pe gânduri sau cu nasul în cărţi.

Biata mama! Cred că ar fi fost îngrozită dacă ar fi ştiut ce se petrece înapoia frunţii mele atunci când mă înmlăştinau gândurile.

A doua zi nu m-am mai dus la şcoală. Mi-a fost imposibil să mă trezesc la timp. Mă istoviseră emoţiile din timpul nopţii. Abia spre prânz, sătul de somn, m-am dat jos din pat. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă duc să cumpăr ziarul local. Eram nerăbdător să aflu dacă fusese descoperit cadavrul lui Gheorghiţă, chelnerul, şi ce comentarii se făceau în legătură cu această crimă.

Ziarul înregistra crima sub forma unui reportaj scurt şi lipsit de interes. De altfel, nu era de mirare, deoarece cadavrul nu fusese găsit în cimitir, ci afară, în plin câmp. Cât priveşte mobilul crimei, după toate probabilităţile, părea a fi răzbunarea.

Reportajul sfârşea cu fraza stereotipă: „poliţia cercetează”.

Cum ajunsese cadavrul lui Gheorghiţă, chelnerul, în afara cimitirului, nu era greu de presupus. Desigur, fusese o treabă grea pentru Catina şi complicele ei în sutană albă, dar nu imposibilă.

Poate că prima întrebare pe care ar fi trebuit să mi-o pun era de ce ţinuseră ei să îndepărteze din cimitir cadavrul lui Gheorghiţă, chelnerul. Mărturisesc însă că nu mi-am pus o asemenea întrebare. În schimb, am simţit nevoia să revăd, la lumina zilei, locul unde se desfăşurase întâmplarea sângeroasă din timpul nopţii.

Am luat tramvaiul, bătrân aproape cât oraşul, care, după ce m-a purtat pe mai multe străzi aproape o jumătate de oră, scrâşnind şi gemând din toate încheieturile, m-a dus la destinaţie.

De data asta am intrat în cimitir pe poarta principală. Un moşneag zdrenţăros bătea în dungă un clopot mic doar cât un ghiveci de flori, în timp ce pe aleea principală o lume pestriţă urma un dric alb. Se auzeau plânsete, în timp ce o bocitoare, probabil de profesiune, se văicărea întruna:

„Cui ne laşi, Tincuţo… cui ne laşi!…”

Am ocolit înmormântarea şi, tăind-o de-a dreptul printre morminte, am ajuns la cavoul coanei Aurica.

La început, am privit de departe, cu inima bătând parcă să-mi spargă coşul pieptului, pe urmă, când m-am mai obişnuit, m-am apropiat. Am avut chiar curajul să trec peste grilaj şi să păşesc până în imediata apropiere a celor două chepenguri, ambele închise. M-a surprins însă faptul că ele erau prevăzute cu încuietori.

M-am aplecat şi am încercat dacă sunt sau nu încuiate. Erau amândouă.

„Oare chepengurile de la toate criptele cimitirului au încuietori?" m-am întrebat.

Şi fiindcă răspunsul nu mi-l puteam da singur, am verificat. Am verificat vreo zece chepenguri, dar nici unul nu avea încuietori.

După cele întâmplate în timpul nopţii, era greu de presupus că zăvoarele şi încuietorile se datorau unui capriciu al cuvioasei şi originalei coane Aurica, roaba lui Dumnezeu. Dar chiar dacă aceasta era explicaţia, părea cel puţin straniu că, în graba, manifestată de altfel, de a se descotorosi cât mai repede de cadavru, cei doi găsiseră timp să încuie chepengul.

Tot ceea ce se întâmplase în noaptea care trecuse şi la care fusesem martor neputincios mi se părea mai curând un vis absurd decât realitate: Catina mergând pe străzile oraşului, ca o bezmetică, fără să aibă habar că e urmărită, la început numai de mine, apoi şi de Gheorghiţă, chelnerul... Catina oprindu-se sub zidurile cimitirului şi imitând strigătul huhurezilor... Catina căţărându-se, ca o pisică, pe scara de frânghie şi dispărând apoi în cimitir... Omul cu sutană albă conducând-o într-o criptă... Gheorghiţă, chelnerul, furişându-se printre morminte, coborând în criptă... Împuşcăturile de revolver care sperie liniştea nopţii şi alarmează pe intendentul cimitirului... Catina şi sângerosul ei complice îmbrăcat în stihar alb, transportând cadavrul lui Gheorghiţă, chelnerul. Goana prin cimitir, pradă unei frici vecine cu nebunia...

Acestea erau faptele reale şi, totuşi, în aparenţă, atât de elucubrante…

Am ridicat din umeri neputincios şi m-am dus să stau pe o bancă de marmură albă. Complexul acela funerar de prost-gust avea, printre altele, şi o mică grădină: un patrulater cu gazon şi straturi cu flori. Chiar din dreptul uşii camerei-cavou, o potecuţă presărată cu nisip mărunt ducea în grădină. Acolo, sub o salcie plângătoare, tunsă cu multă măiestrie în formă de umbrelă, se aflau o băncuţă şi o masă rotundă, ambele din marmură albă.

Pe băncuţa aceea m-am aşezat. Cu coatele pe masă şi cu tâmplele în palme, am început să mă gândesc. Era atâta linişte, atâta calm, şi soarele care izbutise să iasă din nori mă învăluia într-o căldură atât de plăcută, încât o clipă mi-a trecut prin minte că locul acela ar fi ideal pentru învăţat în perioada de examene. Poate părea ciudat, dar trecusem prin atâtea emoţii în cursul nopţii, groaza mă tălăzuise în aşa măsură, încât, acum, la lumina zilei, nu mai simţeam nici teamă şi nici emoţie.

M-am aşezat pe băncuţă cu intenţia de a rumega întâmplările prin care trecusem, dar n-am izbutit, pentru că, neputându-mi dezlipi ochii de la cele două chepenguri zăvorâte, deodată am observat în gazonul tuns de curând un trandafir mare de culoarea sângelui.

Am ţâşnit din loc şi, îngenunchind în iarbă, lângă trandafir, am întins mâna să-l iau. Nu am putut, pentru că, brusc, m-a invadat frica.

… Şi am rupt-o la fugă pe aleile cimitirului.

Trandafirul mare, de culoarea sângelui, era la fel cu acela pe care îl găsisem la noi acasă cu prilejul primei percheziţii, era identic aceluia descoperit în „Ruinele Mortului” în noaptea când fusese asasinat tatăl meu.

11
Diavolul în haine de seară

Câteva zile după aceea, am fost cam bolnav, pentru a treia oară fusesem în imediata apropiere a asasinului tatălui meu şi, cu toate acestea, n-aş fi putut spune că l-am văzut. Dimpotrivă, acum, totul îmi apărea şi mai confuz decât înainte. Dacă, înainte, mi-ar fi cerut cineva să-i spun cum arată, nu aş fi fost în stare. Atât doar i-aş fi putut spune: „E un om înalt!” Acum nici măcar de lucrul acesta nu mai eram sigur.

Îl văzusem, din spate, urcând scara şi trăgând după sine cadavrul, pe urmă l-am văzut plecând, el înainte, ţinând sub braţul stâng, aidoma unui pachet, picioarele lui Gheorghiţă, chelnerul. Dar tot timpul a stat cu spatele la mine. O clipă nu l-am văzut din faţă. Şi apoi, eram martor la o întâmplare atât de senzaţională, încât eram atent mai mult la ceea ce se întâmplă decât la personajele dramei, al cărei unic spectator fusesem.

Dar oricât de puţină atenţie îi dădusem şi oricât de puţin favorabile îmi fuseseră împrejurările, totuşi de un lucru îmi putusem da seama: că necunoscutul complice al Catinei nu părea a fi un om înalt.

Dar nu acesta era cel mai important lucru. Altceva mă deznădăjduia pur şi simplu. Până a nu se întâmpla cele povestite în capitolul anterior, nutrisem speranţa – de fapt prin nimic justificată – că aş fi în stare să-l recunosc pe

asasinul tatălui meu dacă întâmplarea mi-l va scoate din nou în cale. Dar atunci noaptea, în cimitir, fusesem din nou în imediata lui apropiere şi cu toate acestea instinctul tăcuse. O clipă nu-mi trecuse măcar prin minte că omul cu stiharul alb era nu numai ucigaşul lui Gheorghiţă, chelnerul, ci şi al tatălui meu.

Dar dacă pentru a treia oară se întâmplă să flu în imediata apropiere a asasinului tatălui meu fără să-l văd cum arată la faţă, în schimb puteam nădăjdui că, prin Catina, voi putea ajunge cândva să-l cunosc.

Certitudinea că era complicea aceluia care îmi ucisese tatăl, şi care puţin a lipsit să mă omoare şi pe mine, mă înspăimânta, dar, în aceeaşi măsură, îmi stimula ura, neutralizând aproape cu desăvârşire frica.

Întâmplarea din cimitir, dintr-un anumit punct de vedere, fusese pentru mine revelatoare. Acum, mai mult ca înainte, îmi puneam mereu şi mereu întrebarea:

„De ce a fost ucis tata?”

Răspuns, bineînţeles, nici acum nu găseam. În schimb, altceva începeam să înţeleg. Că moartea tatălui meu fusese un episod dintr-o dramă care se juca în umbră. Pe câţiva dintre aceşti eroi îi cunoşteam. Catina, asasinul din cimitir, Gheorghiţă, chelnerul, falşii poliţişti, poate Rocambole însuşi şi, atâta vreme cât fusese în viaţă, tata.

Mai înainte nu avusesem cum să ajung la această constatare. Pentru că toate cele ce mi se întâmplaseră îmi apăruseră ca fiind în legătură strânsă cu asasinarea tatălui meu. Dar survenise între timp întâmplarea din cimitir. Catina urmărită de Gheorghiţă, chelnerul… Catina coborând în criptă, împreună cu misteriosul ei complice, poate tocmai acel Marco, pe care ea îl aştepta în ziua când am deposedat-o de biblie… Asasinarea lui Gheorghiţă, chelnerul…

Or, toate acestea schimbau datele problemei. Ele nu aveau şi nici nu puteau să aibă vreo legătură cu moartea tatălui meu. Era absurd să-mi închipui că cei doi se întâlniseră în cimitir şi coborâseră în criptă pentru a discuta

nu ştiu ce în legătură cu crima întâmplată în „Ruinele Mortului” cu un an în urmă.

Desigur, pentru altceva avuseseră nevoie de tainiţa unei cripte. Dar pentru ce, neapărat, o criptă? Aveau ei să-şi împărtăşească o asemenea taină, încât orice alt loc nu prezenta suficientă garanţie? Absurd! Atunci? Şi apoi, pe unde intrase omul cu stiharul alb? Locuia, în mod obişnuit, în cimitir? În acest caz, de ce a trebuit Catina să sară zidul cimitirului, când mult mai simplu ar fi fost să intre pe poartă? Şi apoi, era o simplă coincidenţă faptul că cei doi aleseseră, ca loc de întrevedere, tocmai cripta în care odihneau osemintele fiului unic al originalei coana Aurica? Sau poate pentru că chepengurile criptei aveau încuietori? Şi, în acest caz, încuietorile acelea îşi aveau explicaţia doar într-un capriciu al coanei Aurica?

Îmi spărgeam mintea cu aceste întrebări, încercând să găsesc răspunsuri. Dar dacă ele continuau să întârzie, în schimb, măcar lucrul acesta mi se limpezise: că moartea tatei fusese numai un episod dintr-o dramă care continua să se joace, o dramă mută, în umbră, dar aprigă, în care unii eroi cădeau ca să nu se mai ridice niciodată: tata, Gheorghiţă, chelnerul.

Deşi refuzam să fac vreo apropiere între ei doi, totuşi nu puteam nega faptele. Şi unul, şi celălalt avuseseră un sfârşit violent, şi unul, şi celălalt datorau acest sfârşit omului cu trandafirul sângeriu. Cu toate acestea, faptul că Gheorghiţă, chelnerul, încercase să mă ucidă, mă tăcea să trag concluzia că, deşi amândoi fuseseră ucişi de acelaşi om, totuşi nu pentru acelaşi motiv. Mi se părea acest amănunt important, mă cramponam de el tocmai pentru ca să nu fac nici un fel de apropiere între tata şi Gheorghiţă, chelnerul.

Limpezirea aceasta fusese un prim câştig. Dar a mai fost unul, nu mai puţin important. Certitudinea că prin Catina aş putea ajunge să-l descopăr pe asasinul tatălui meu. Cu alte cuvinte, că era necesar s-o supraveghez îndeaproape. Bineînţeles, era o treabă plină de riscuri şi cu mari şanse de

nereuşită, datorită timpului meu limitat, dar mai ales a lipsei de pricepere.

Din pricina acestor cauze, nu am fost în stare să organizez o supraveghere sistematică a Catinei. Sporadicele încercări pe care le-am făcut, deşi cu rezultate surprinzătoare, nu mă mulţumiră. Era altceva decât ceea ce mă aşteptasem să aflu. Trebuie să ştiţi, pe stradă, Catina era cu desăvârşire alta decât aceea pe care o ştiam: o Catina nepieptănată, îmbrăcată într-o rochie de stambă murdară şi scurtă de i se vedeau pulpele şi care, stând turceşte în patul băieţilor, îşi dădea mereu în cărţi. Pe stradă, frumoasă, elegantă, era de nerecunoscut. Nu era bărbat să nu întoarcă capul după ea. Dar Catina, la fel ca mai toate fetele oraşului meu, se prăpădea după ofiţeri, pe stradă, la cofetăria „Papacanaris”, la restaurante sau la spectacole, Catina pretutindeni era văzută numai în compania ofiţerilor.

Şi tocmai pentru că nu-mi făcea deloc plăcere să văd cum se gudurau pe lângă ea toţi ofiţeri din garnizoană, m-am plictisit s-o supraveghez în mod sistematic, măcar în puţinul timp când o puteam face, fără a-mi neglija lecţiile şi, mai ales, fără a-i da prilej mamei să se neliniştească din cauza mea.

Pornind de la ideea că cei doi complici – Catina şi omul cu trandafirul sângeriu – îşi căutau refugiul în criptă din cu totul alt motiv decât acela de a-şi comunica lucruri de mare taină, m-am hotărât să-mi fac mai des drum în cimitir. Nutream speranţa că poate întâmplarea îmi va ajuta să aflu secretul criptei cu chepengurile zăvorâte.

Poate că mai normal ar fi fost ca, în loc să las totul pe seama hazardului, să fi încercat să descopăr taina, potrivind chei. Nu trebuie însă pierdut din vedere că nu aveam decât cincisprezece ani, şi la o asemenea vârstă e greu, dacă nu imposibil, ca un băiat să aibă atâta curaj. Asta cu atât mai mult cu cât era o treabă pe care nu o puteam face ziua în amiaza mare.

Am început să vin în cimitir aproape în fiecare zi. Din imediata apropiere a cavoului coanei Aurica, pândeam cele ce se întâmplau acolo. Pânda mea nu atrăgea atenţia nimănui. Şi nu atrăgeam atenţia nimănui din următorul motiv:

În apropierea cavoului se afla un mormânt de om sărac. Un biet mormânt, cu o cruce veche de lemn, pe care, chiar dacă fusese cândva vreo inscripţie, în decursul anilor vântul şi ploile o şterseseră cu desăvârşire. Un biet mormânt părăsit, mărturie vie a ingratitudinii omeneşti, în cazul când urmaşii celui îngropat mai erau în viaţă.

Ei bine, pentru ca pânda în preajma cavoului coanei Aurica să nu dea de bănuit, am început să-mi fac de lucru la mormântul acela sărac, pe care nici măcar iarba nu creştea. Într-o zi am îndreptat crucea care se strâmbase. În altă zi am nivelat dreptunghiul de pământ. În ziua următoare am sădit flori şi le-am udat. Şi aşa mereu, de fiecare dată când veneam în cimitir, îmi tăceam câte ceva de lucru la mormânt. În scurt timp, mormântul ajunsese de nerecunoscut. Şi dacă osemintele celui de dedesubt ar fi putut-o face, sunt sigur că mi-ar fi mulţumit pentru florile de pe mormânt, pentru candela totdeauna aprinsă, pentru căţuia improvizată, în care ardeam tămâie, peste cei câţiva tăciuni pe care trebuia să-i cumpăr de la baba Mina, care îşi desfăcea marfa chiar sub arcada porţii cimitirului. (Se spunea, în mahala, la noi, că femeia asta bătrână parcă de o sută de ani, cu tăciunii pentru ars tămâia, cu lumânările, cică furate de pe morminte şi retopite, cu untdelemnul de asemenea furat din candelele mormintelor, izbutise să-şi facă două rânduri de case în oraş şi să asigure fetelor zestrea legiuită, ca să le poată mărita cu nişte sublocotenenţi de cavalerie).

Dar rezultatul pândelor mele nu compensa timpul pe care îl pierdeam îngrijind mormântul unui necunoscut. Cripta cu chepengurile încuiate continua să-şi păstreze taina.

Totuşi, ceva tot am aflat. Am aflat că dacă în timpul zilei cavoul rămânea pustiu şi cripta zăvorâtă, în schimb, în

timpul nopţii, cineva – fără îndoială omul cu stiharul alb – cobora în el descuind unul dintre chepenguri.

Am aflat asta picurând ceară dintr-o lumânare în crăpătura dintre rama şi chepengul propriu-zis. După ce s-a uscat, am îndepărtat cu unghia ceara care prisosea, în aşa fel ca să nu mai rămână decât o vinişoară în crăpătură. La fel am procedat şi cu celălalt chepeng, îmi făcusem socoteala că, dacă cineva va ridica chepengul a doua zi, n-am să mai găsesc vinişoara de ceară.

Nu a doua zi, dar după vreo patru zile, semnul de la unul dintre chepenguri dispăruse. Am pus altul şi, din nou, după câteva zile, nu l-am mai găsit.

Dovada era făcută. Dacă nu în fiecare noapte, dar la câteva nopţi, criminalul în sutană albă cobora în criptă. Dar ce căuta acolo? Ce taină ascundea cripta aceea cu zăvoare şi încuietori? Oricât îmi chinuiam mintea să înţeleg, nu izbuteam. Toate presupunerile pe care le făceam le abandonam imediat, pentru că nici una nu justifica o asemenea ascunzătoare macabră.

Desigur, pentru ca să aflu, ar fi trebuit să-mi procur chei şi, singur, să pătrund în criptă. Dar, aşa cum am mai spus, îmi lipsea un asemenea curaj.

Dar dacă în afară de descoperirea pe care o făcusem, că mormântul de marmură continua să fie vizitat, tot cam la patru zile, de către complicele Catinei, pândele mele repetate nu elucidară misterul propriu-zis, în schimb mi-au folosit şi la altceva: am avut prilejul să-l cunosc pe groparul Tase şi să aflu de la el unele lucruri, nu lipsite cu desăvârşire de importanţă.

Într-o zi mă căzneam să aprind candela de la mormântul pe care îl luasem, ca să zic aşa, în patronaj, când cineva, în spatele meu, mă întrebă:

— Măi, dar pe cine ai îngropat acolo, măi?

Şi fiindcă mă aşteptam ca o dată să mi se pună o asemenea întrebare, am răspuns – răspunsul era pregătit – fără nici un fel de ezitare şi mai înainte de a vedea cine îmi vorbeşte:

— Pe bunica.

— Aşa, pe bunica! Şi ţi-o aminteşti, măi, pe bunica, măi? Abia acum am întors capul, să-l privesc pe cel care îmi vorbea.

Era un om ca la vreo şaizeci de ani, mărunt, dar larg în umeri, cu o faţă rotundă şi smeadă şi cu nişte ochi negri şi neastâmpăraţi. Era îmbrăcat cu nişte cioareci ferfeniţiţi pe la glezne şi cârpiţi la genunchi, iar în loc de haină purta o flanelă din lână ţărănească şi vopsită roşie. Flaneaua nici ea nu era într-o stare mai bună. Ciorapi nu avea în picioare şi era încălţat, în loc de ghete, cu nişte galoşi vechi şi sparţi. În cap purta o pălărie de pâslă veche, decolorată, cu borul lăsat în jos şi tare încreţit.

Fiindcă ţinea sub braţ o lopată, am răspuns cu prudenţă:

— Nu, fiindcă a murit mai de mult, când încă nici nu mă născusem.

— Da’ maică-ta trăieşte?

— Trăieşte!

— Măi, şi zici că ăsta e mormântul bunicii tale, măi? Faptul că-mi punea pentru a doua oară întrebarea mă cam punea pe gânduri. Totuşi, m-am ţinut tare.

— Da, al bunicii.

— Maică-ta ţi-a spus?

— Mda!

— Şi atâţia ani de ce n-a avut grijă să-i aprindă o lumânare?

— Păi, să vezi… Noi am fost plecaţi în alt oraş… la Bârlad. Ne-am întors de puţină vreme şi…

— Măi, maică-ta a greşit mormântul, măi. Îţi spun eu, şi când îţi spun eu un lucru, să ştii că aşa este! De treizeci de ani de când îmi fac meseria de gropar, apăi cunosc, măi, cimitirul ăsta, măi, cum nici că se poate mai bine. La câţi nu le-am săpat eu groapa! Sute şi sute! Ce vrei! Treizeci de ani, nu glumă. O viaţă de om!… Pe mine, măi băiete, dacă ai să mă întrebi cine zace în fiecare groapă, îţi spun dintr-o răsuflare, măi. Că nu-ţi voi putea spune şi numele, asta-i altceva. Dar n-am să greşesc niciodată să-ţi încurc un mormânt de muiere cu unul de bărbat. Ferit-ar sfântul! De

aceea îţi spun că aici, dedesubt, am îngropat un bărbat, şi nu o femeie, măi.

— Eşti sigur, moşule?, l-am întrebat. Să fi greşit, oare, mama? După atâţia ani, nici nu ar fi de mirare.

— A greşit! Ăsta-i mormântul unui popă. Unul de-i zicea popa Cinzeaca, fiindcă îi plăcea să tragă la măsea zdravăn. Ehei, mare dăndănaie a fost şi cu popa ăsta!... De dimineaţa până seara numai în beţii şi-n crailâcuri o ducea. Asta până într-o zi când, cine ştie din ce pricină, şi-a pus ştreangul de gât. Auzi, popă să-şi facă singur seama! Aşa ceva nici că se mai pomenise. A fost mare tulburare în popor. Vlădica n-a dat voie să fie prohodit şi nici să fie îngropat în cimitir. A poruncit să fie îngropat afară, pe câmp, fără popi şi fără lumânare, ca un câine sau ca un păgân. Şi porunca vlădicii s-ar fi îndeplinit întocmai dacă nu s-ar fi găsit un gropar cu inimă bună, unul Tase. Adică eu, măi!

— Matale!

— Da, eu!

Şi arătă cu degetul în direcţia inimii pe care singur şi-o calificase ca fiind bună.

— Da, măi băiete, măi, fără mine popa Cinzeacă din Atârnaţi ar fi putrezit în vreo groapă, undeva, pe câmp. Dar a venit la mine văduva popii şi fraţii lui şi atâta m-au rugat să nu-i las, încât m-am înduplecat. M-au rugat să fac ce-oi şti ca măcar în cimitir să fie îngropat, dacă i-a fost lui scris să moară fără creştinescul prohod. Ei, ce mai la deal, la vale! Am făcut eu ce am făcut şi l-am adus. Poate ai să mă întrebi, cum? Iaca ţi-oi spune!

Privi împrejur cu ochii lui neastâmpăraţi, parcă spre a se convinge că nu ne ascultă careva, apoi, aşezându-se pe brâul de zid al unui grilaj ce împrejmuia un mormânt, continuă:

— Treabă uşoară n-a fost. Dar nici din cale-afară de grea. Dar cu primejdie, căci dacă s-ar fi aflat, îmi pierdeam pâinea. Şi rău mi-ar fi părut. Mie, drept să-ţi spun, nu prea mi-a plăcut să muncesc pe ruptelea. Nu vreau să spun că am fugit de muncă. Să muncesc, dar să nu mă spetesc.

Meseria asta, a mea, nu se poate spune că e o meserie grea. Pământul ăsta e bun, gras, afânat. Dai de câteva ori cu cazmaua, de câteva ori cu hârleţul şi gata-i groapa. Mai ales după ce ai deprins meseria, nu sapi o lopată de pământ mai mult decât trebuie. De-aia zic eu că nu-i o meserie grea. E drept, nu-i prea arătoasă, dar e sigură. Şi iarna, şi vara, şi primăvara, şi toamna oamenii mor, că aşa a lăsat Dumnezeu. De lucru ai tot timpul anului.

Când eram tânăr, mi-a picat dragă o fată. Una Maria Ciobotaru din Băligoşi. Nu era ea prea frumoasă, dar nici urâtă. Mă rog, cum se întâmplă, am îndrăgit-o. Zicea că şi ea mă are drag. Am vrut să ne luăm. Dar ea nu voia până nu mă las de meserie. Zicea că toată mahalaua ar râde de ea aflând că a ajuns nevastă de gropar. Eu dacă am auzit-o vorbind aşa de meseria mea, dintr-odată am scârbit-o.

— Şi cum a fost cu popa Cinzeacă, moşule?, i-am reamintit, văzând că o cam luase razna.

— Ai răbdare, că ajung acum şi la el Cum îţi spusei, măi, dacă am văzut că-şi râde de meseria mea, dintr-odată am scârbit-o. Dar nici altă fată nu mi s-a mai prins de suflet. Şi dacă n-am mai îndrăgit pe nimeni, nici că m-am mai însurat, măi… Am rămas burlac şi un cuib al meu n-am prea avut. Mai ales acum treizeci de ani, cam atâţia or fi de când s-a întâmplat dandanaua cu popa Cinzeacă. Iarna mă aciuam la câte o babă şi-i plăteam te miri ce. Iar vara, aici, în cimitir, îmi trăiam veleatul. Mâncam ce mi se dădea de pomană şi de dormit… ia te uită, măi, cât e de mare ţintirimul ăsta, măi!

— Cum, dormeai aici, printre morminte?, nu mă putui opri să-l întreb, înflorându-mă fără voie.

— Dormeam, măi, de ce să nu dorm? Şi pot să-ţi spun că niciodată nu am avut vreo supărare dinspre partea morţilor… Dar văd că iar am cam luat-o razna. Ei, şi mă înţeleg eu cu fraţii popii să mi-l aducă noaptea. Acu’ treizeci de ani nu erau porţile de acum. Dar porţi tot avea ţintirimul, pe care le încuiam eu în flecare seară, atunci când se întâmpla să nu uit. Nici tramvai nu era şi nici case pe aproape, ca acum. Oraşul sfârşea cu un kilometru mai în

urmă, cam pe la strada Dorobanţi. Pe aici, de jur-împrejur, era mare pustietate, iar iarna, când era viscol mare, puteai auzi lupii urlând.

Şi pe la un miez de noapte, măi, aşa cum ne înţeleseserăm, pică la poartă fraţii popii cu mortul vârât în sicriu, măi. Îl aduseseră, măi, cu o cotiguţă. Ei erau trei. Am descuiat poarta, am apucat doi de un capăt al sicriului, doi de celălalt şi, pe întuneric, l-am adus în locul acesta, pe care îl alesesem din timpul zilei.

Pe atunci, în partea asta a ţintirimului erau îngropaţi numai oameni sărmani. Ce vrei, măi, pe vremea aceea boierii nu sufereau nici morţi să se amestece cu prostimea. Acu', măi, s-au mai schimbat lucrurile. Dar de nevoie, măi, că dacă s-ar fi putut întinde ţintirimul după placul inimii fiecărui boier, nici acum nu se ajungea ca mormintele săracilor să fie presărate printre mândreţele astea de morminte boiereşti.

Groapa o săpasem de cu ziua. Am vârât sicriul în groapă, am pus pământ deasupra, am înfipt crucea – uite, asta pe care o vezi şi acum – şi gata. Răposatul popa Cinzeacă – Dumnezeu să-i ierte păcatele! – odihnea şi el în ţintirim, aşa, ca tot creştinul. Ba am avut grijă, măi, ca sufletul lui să aibă parte şi de câte o slujbuliţă. Dacă se întâmpla vreun parastas pe aproape, mă rugam de popă: „Părinte, n-ar vrea. Sfinţia Ta, să te osteneşti până mai aici, să citeşti vreo două rugăciuni şi la un mort al meu?" „Bine, Tăsică, bine! Iaca vin acuşi!" Şi veneau, măi. Mă cunoşteau doar cu toţii. Şi apoi, noi, ăştia, care suntem cam de-o meserie, ne ajutăm unii pe alţii.

… Şi iaca aşa s-a întâmplat, măi, cu popa Cinzeacă. Tu să ştii de la mine, măi băiete! Atunci când poţi să faci un bine, fă-l fără să mai stai pe gânduri. Rău poţi să faci oricând, pentru că nimic nu e mai uşor decât să faci rău. Să faci binele nu e uşor, măi. De aia eu niciodată nu mă dau înapoi atunci când pot face un bine. Mă gândesc, măi băiete, că la ziua judecăţii din urmă, binele pe care i l-am făcut popii are să cântărească şi el cât de cât pe talgerul faptelor mele bune. Nu-i aşa?

— Cred că da!, i-am răspuns puţin amuzat de judecata acestui bătrân care concepea facerea de bine ca un fel de investiţie de capital. Dar, ia spune-mi, fraţii popii Cinzeacă în ce fel te-au răsplătit?

— Ei, m-au cinstit ei cu un pol de parale, nu zic nu. Dar crezi că pentru asta am făcut-o? Dacă era numai pentru plată, nu o făceam nici în ruptul capului, măi. Crezi că mi-aş fi pus eu slujbuliţa mea în joc pentru polul lor de parale. Şi apoi să ştii, măi, că de bani nu prea am dus eu lipsă în viaţa mea. Nu că aş fi avut prea mulţi. Trebuinţă nu prea am avut de ei. Nici tu nevastă, nici tu copii, nici tu neamuri. Căci am fost copil lepădat, crescut de oameni ai lui Dumnezeu. Ce să faci cu banii? Când eram tânăr, cheltuiam mai pentru un strop de băuturică, mai pentru niscai mărgele, panglici sau alte zorzoane femeieşti, cu care înduplecam vreo muiere. Dar toate le-am făcut cu socoteală şi măsură.

Dar după ce n-am mai fost tânăr, măi, când au început să-mi încărunţească tâmplele, apăi şi plăcerile astea, ale băuturii şi trupului de femeie, au început să-i dea brânci inimii din ce în ce mai rar. Şi dacă n-a mai trebuit să cheltuiesc bani pentru asemenea plăceri, atunci pentru ce altceva i-aş mai fi cheltuit, măi? Pentru mâncare? Ţi-am spus: măcar să pot mânca, măi, atâta colivă şi atâţia colaci cât mi se dă de pomană. Mai mult nici că-mi trebuie. Rar mi se face poftă de o fleică sau niscai momiţe. Pentru îmbrăcăminte? Iaca, cioarecii ăştia îi port de vreo şase ani şi cred că or să mai ţină încă vreo doi. Aşa că, măi băiete, odată m-am trezit că banii au început să-mi prisosească.

— Şi ce ai făcut cu ei?, nu m-am putut stăpâni să nu-l întreb.

— Ce-am făcut? I-am dat în păstrare lu’ domnu’ Manole.

— Cine-i domnul Manole ăsta?

— Domnu’ Manole Nicolau, *administratorul* ţintirimului.

Nu cunoşteam prenumele intendentului cimitirului, de aceea nu am avut de unde să ştiu că domnul Manole era una şi aceeaşi persoană cu domnul Nicolau, intendentul cimitirului, omul pe socoteala căruia circulau o mulţime de

poveşti, care, după cele mai competente păreri, toate păreau a fi adevărate.

Domnul Nicolau era o stârpitură de om, cu o cocoaşă apreciabilă în spate şi cu nişte ochi care, în afară de defectul că erau încrucişaţi, mai aveau şi pleoapele bolnave de blefarită. Dar domnul Nicolau nu se jena deloc de infirmităţile cu care natura se arătase darnică. Nu era zi să nu-l vezi pe strada principală la orele când lumea ieşea să se plimbe, niciodată singur, ci totdeauna în tovărăşia cuiva din aşa-zisa protipendadă a oraşului. Închipuiţi-vă o bucăţică de trup, deformată de cocoaşă, îmbrăcată în haine confecţionate din cea mai bună stofă şi lucrate la cel mai bun croitor din oraş. Închipuiţi-vi-l păşind alături de un om cu statura normală, vorbind tare şi afectat, însoţind cuvintele de gesturi largi, nu mai puţin afectate. Închipuiţi-vi-l privind cu impertinenţă femeile, întorcând capul după ele, subliniind cu vreun compliment plat farmecul fiecăreia.

Închipuiţi-vă toate acestea şi atunci veţi avea imaginea domnului Manole Nicolau, intendentul cimitirului. Văr primar cu şeful local al unui partid politic, ceruse şi obţinuse postul de intendent al cimitirului, post pe care şi-l menţinea de ani de zile, independent de partidele care se perindau la putere. Cei care îl cunoşteau au comentat numirea lui în postul de intendent al cimitirului ca unul dintre multele capricii ale acestui om, care se părea că simte o plăcere deosebită să se vorbească despre el. Nimănui, însă, nu i-a trecut prin minte că, totuşi, postul de intendent constituia şi o sursă importantă de venituri. Toţi credeau că excentricităţile sale, unele dintre ele costisitoare, erau posibile datorită unor resurse materiale modeste în comparaţie cu acelea de care dispusese până de curând – moştenise o mătuşă foarte bogată – dar încă destul de importante.

Numai foarte puţini dintre ei dădeau crezare şoaptelor că funcţia de intendent îi producea venituri extrem de frumoase.

Fiul unui moşier care sărăcise din cauza patimii jocului de cărţi, domnul Manole Nicolau, luându-şi slujba în primire, începu să considere cimitirul ca pe propria sa moşie. E drept, era o moşie care nu producea cât una adevărată, dar nici veniturile ei nu erau de lepădat. Prima măsură pe care o luă fu să supună unui impozit pe toţi aceia care trăiau pe lângă şi de pe urma cimitirului: clopotarul, groparii, vânzătoarea de tămâie, lumânări şi cărbuni aprinşi pentru căţui şi cădelniţe, femeia care îngrijea de candelele de pe morminte, florăresele – toţi şi toate fură obligaţi să plătească sau să-şi schimbe meseria.

Dar, la scurt timp după aceea, intendentul nu se mai mulţumi să perceapă doar impozite. Pe unii dintre aceia care îşi exercitaseră comerţul sau meseria pe cont propriu îi sili să devină salariaţii lui. Aşa se întâmplă cu bătrâna îngrijitoare de candele, a cărei meserie reprezenta o sursă importantă de venituri.

Sarcina ei consta în aceea că trebuia să aibă grijă să nu se stingă niciodată candelele de pe morminte. În acest scop, familiile celor plecaţi în marea călătorie îi încredinţau sticle cu untdelemn, care, periodic, erau reînnoite.

Într-o cămăruţă cu rafturi de jur-împrejur, ca într-o bibliotecă, se aflau zeci şi zeci de asemenea sticluţe, fiecare cu eticheta pe ea. Conţinutul tuturor acestor sticluţe reprezenta o cantitate importantă de untdelemn, de cea mai bună calitate.

Transformată într-o simplă salariată, bătrâna care îngrijea de candele era obligată nu numai să-i plătească intendentului o anumită sumă din bacşişurile cu care era recompensată pentru treaba pe care o făcea, dar, săptămânal, era obligată să înjumătăţească conţinutul sticlelor cu untdelemn şi să-l verse într-un bidon care lua drumul spre băcănia unui armean, eu care domnul Nicolau limpezea o mulţime de afaceri ştiute numai de ei doi.

Acelaşi lucru i se întâmplă şi vânzătoarei de lumânări, care fu obligată să vândă numai pe acelea confecţionate în propria şi rudimentara fabrică a domnului Nicolau, care îşi procura materia primă într-un mod destul de ingenios. Vreo

doi derbedei din mahala, plătiţi de domnul Nicolau, aveau misiunea să colinde de dimineaţa până seara cimitirul şi să adune lumânările aprinse de rude pe morminte. Lumânările – cele mai multe aproape întregi – erau retopite şi puse din nou în vânzare, procedeul era aducător de importante venituri.

Venituri realiza domnul Nicolau şi din vânzarea tămâii, din revânzarea coroanelor de flori, de asemenea din coliva şi colacii cu care îngrăşa cel puţin patru porci pe an.

La aceste venituri, mai trebuie adăugate şi cele întâmplătoare, din care amintim numai unul, şi anume pe cel mai bănos: toţi groparii erau obligaţi să-i vândă pe sume de nimic tot ceea ce găseau cu prilejul deshumării osemintelor la legiuitul soroc: verighete, inele, cercei, brăţări etc. Toate aceste venituri îi îngăduiau domnului Manole Nicolau să treacă în flecare seară pe la club, să ofere mese prietenilor săi din protipendadă şi să întreţină o metresă.

Bineînţeles, nu toate cele povestite mai sus îmi erau cunoscute pe vremea când m-am împrietenit cu groparul Tase. Dar chiar şi puţinele lucruri pe care le aflasem despre intendent îmi erau suficiente pentru ca să-mi dau seama că bietul gropar nu fusese prea inspirat atunci când îi încredinţase, spre păstrare, domnului Manole Nicolau micile lui economii.

— Vasăzică, domnul Manole e bancherul dumitale!

Cuvântul păru că-l amuză:

— Ehe, bancher! Ăsta zic şi eu bancher. Cu el nu păţeşti, măi, ce-a păţit Safta. Safta e baba care vinde lumânări.

— Ce-a păţit?

— Păi, strânsese şi ea, într-o viaţă de om, cinci mii de lei. Cinci mii! Bani grei, măi băiete, şi i-a pus la bancă. Aia de dădea dobândă mare. Cum îi zicea, măi?

— Nu ştiu!

— Stai că mi-am amintit. Elino-română. A dat banca faliment şi banii ei s-au dus pe apa sâmbetei. Vezi, măi, dacă s-a lăcomit la dobândă mare! Mie nu-mi trebuie

dobândă. Eu i-am spus lu' domnu' Manole: „Câţi îţi dau, atâţia să-mi dai înapoi, atunci când ţi-oi cere!"

— Şi ai vreo hârtie de la domnul Manole?

— Ce-mi trebuie hârtie? Doar nu ne cunoaştem de ieri, de alaltăieri, ce Dumnezeu! Nu are să se bucure la banii mei! Că la el banii... ca la turci!

— Ai mulţi bani la el?

Groparul privi împrejur, apoi cu voce intenţionat mai înceată:

— Păi, atâţia ani de când îi tot dau, să fie cam la vreo treizeci de mii!

— Cât?

— Treizeci de mii!

Suma mi se păru uriaşă. Mă uitam la el şi nu-mi venea să cred. Omul acela cu cioarecii ferfeniţă, cu flaneaua peticită, încălţat cu galoşi sparţi şi legaţi de picioare cu sârmă era posesorul unei sume de treizeci de mii de lei! Rentabil mai era şi cultul ăsta al morţilor!

Se pare că întrebarea: dacă are de la domnul Manole vreo dovadă pentru suma depusă în păstrare i se înfipsese în inimă ca un spin. Pentru că numai ce-l auzii:

— Auzi, hârtie de la domnu' Manole!... Măi, ce-ţi trece ţie prin minte, măi! Cum ciorile să-i fi cerut hârtie la mână, că doar nu i-am dat toţi banii o dată. Azi puţini, mâine puţini... ce, să-i fi cerut de fiecare dată hârtie?

Ei, dar ce stau eu s-ascult la un copil ca tine!... Banii sunt în păstrare bună. Dar să văd eu atunci când am să-i cer că nu mi-i dă. Îl strâng de gât, stârpitura dracului!... Uite, cu mâinile astea!

Speriat, am căutat să-l liniştesc:

— N-ai să-ţi faci acum griji din pricina asta, moşule, în oraş e cunoscut ca un om cu parale multe.

— Păi şi este! Banii mei, la câţi are el sunt ca bucăţica de anafură faţă de o prescură întreagă.

— Şi ce ai de gând să faci, moşule, cu atâta bănet? Bătrânul ridică din umeri:

— Vezi, tocmai asta e! încă nu m-am hotărât. Dacă aş avea ceva rude, le-aş lăsa lor tot. Dar aşa...

— Asta-i bună, moşule! Alţii numai să-i aibă şi ar şti cum să-i cheltuiască; pe când matale îi ai şi nu ştii ce să faci cu ei.

— M-am gândit să-i cheltui pentru sufletul meu. Numai că încă nu ştiu ce ar trebui să fac, măi, ca să fie mai cu folos.

— Cum, adică, pentru sufletul matale?

— Pentru păcatele mele, băiatule, vreau să-i cheltui. Să mai împuţinez o parte din ele. Bătrân sunt. Că mâine-poimâine mă culc seara şi dimineaţa nu mă mai trezesc. Şi după câte înţeleg, ziua aceea nu mai e departe. Au început să se arate semne!

Ultimele cuvinte le rosti încet, de parcă mi-ar fi mărturisit o taină.

— Ce fel de semne?

— Semne de dincolo. De acolo unde nu este întristare şi nici suspin. Ehei, măi, multe mai înţelege omul atunci când se împlineşte sorocul să le înţeleagă! Iaca, ia un om şi orb, şi surd. Vede el sfântul soare? Nu-l vede! Dar luminează bunu' soare!... Aude el cum ţipă un prunc? Nu aude! Dar pruncu' ţipă, cu toate că el nu aude.

Aşa e şi cu omul tânăr. E ca orbul şi surdul faţă de semnele de dincolo. Ia-mă pe mine. De treizeci de ani, în flecare vară aici am dormit, pe o bancă, pe iarbă, câteodată cu capul pe o moviliţă de asta de pământ în loc de pernă, puneam capul pe pământ seara şi mă trezeam dimineaţa, orb şi surd la toate cele ce se petreceau în jurul meu, aici, în ţintirimul ăsta pe care îl vezi în jurul tău, măi băiete, măi.

Ia priveşte în jurul tău! Cruci de tot felul, mai mari sau mai mici, căsoaie de-astea, de parcă morţii ar avea nevoie de ele. Şi dedesubt oase şi stârvuri pe care le rod viermii cei neadormiţi. Nu vezi nimic, nu auzi nimic, aşa-i?

— Nimic!, murmurai impresionat totuşi de siguranţa cu care vorbea bătrânul.

— Şi, totuşi, câte nu se întâmplă aici!

— Ce se întâmplă?, nu mă putui stăpâni să nu întreb. Dar bătrânul, ca şi când nu mi-ar fi auzit întrebarea, continuă:

— Trupurile s-au prefăcut în tină, dar sufletele trăiesc şi nu părăsesc locurile acestea. Eu le-am auzit vorbind.

— Ai auzit sufletele vorbind? Cum pot vorbi sufletele?

— Parcă eu ştiu! Dar le-am auzit, măi băiete, măi, aşa cum te aud pe tine.

— Imposibil!

— Ce-ai spus?

— Am spus că ceea ce spui matale, moşule, nici copiii nu mai cred.

— Parcă ce, îţi cer eu să crezi? îţi spun numai că le-am auzit. Era mai înspre toamnă… Nopţile erau ele cam reci, dar încă nu mă înduram să mă culc sub un acoperiş. Îmi luam bunda cu mine şi tot pe aici mă culcam, sub cerul lui Dumnezeu. Şi numai ce într-o noapte mă trezesc din somn voci. Una subţire, de femeie, alta groasă, de bărbat. La început am crezut că visez. M-am tras de mustaţă şi m-am încredinţat că sunt treaz. „Eu nu am încredere deloc în băiat”, auzii vocea de femeie. „Aş! Dinspre partea lui nici-o grijă. E încă un copil”, răspunse vocea de bărbat. „Nu vorbi prostii!, se îndârji vocea de femeie. Nici nu-ţi poţi închipui de ce-i în stare ipocritul ăla, ascultă-mă pe mine!” „S-ar putea să ai dreptate. Dar ştii că şeful e de altă părere”.

Ce şi-au mai vorbit nu am mai putut auzi. Se îndepărtaseră, şi până la mine, nu mai ajungea decât un murmur. Da, măi băiete, măi! Am auzit eu, cu urechile mele… Era pe la miezul nopţii şi în tot ţintirimul nici ţipenie de om, în afară de mine.

— Zici, moşule, că vorbeau un bărbat şi o femeie şi că era vorba de un băiat?, am întrebat prosteşte, pentru că începusem să înţeleg ce fel de suflete erau acelea pe care le auzise moş Tase.

— Ba nu ţi-am spus deloc că vorbea un bărbat şi o femeie. Ţi-am spus numai că vorbea o voce de femeie cu una de bărbat.

— Şi nu e totuna?

— Cum să fie totuna, dacă vorbeau două suflete?

— Poate le-ai şi văzut?, întrebai amuzat.

— Atunci nu! Dar altă dată, da. Am văzut un duh. L-am văzut în mai multe nopţi.

— Cum arăta?

— Era înveşmântat în alb. Arăta ca un fum alb. O dată m-am ţinut după el dar a dispărut cam prin locul ăsta unde ne găsim noi.

— Pesemne că duhul pe care l-ai văzut şi-o fi având sălaşul în vreunul dintre mormintele astea, poate că într-acela care e cel mai arătos.

Şi arătai cu mâna spre cavoul coanei Aurica.

— Mai ştii! Că ori de câte ori l-am văzut, tot înspre partea asta se pornea.

— Bag seamă însă că obloanele criptei au încuietori. Ei, dar pentru un duh are importanţă? Un duh intră, doar, şi prin uşile încuiate. Nu-i aşa?

Bătrânul mă cercetă îndelung, probabil spre a se convinge dacă nu cumva îmi bat joc. Lăsându-se înşelat de aerul meu nevinovat, îmi răspunse:

— Un duh e ca fumul. Ce-i pasă lui de zăvoare şi uşi încuiate? Şi acum, măi băiete, măi, ai înţeles de ce ţi-am spus că, dacă au început să se arate semne, înseamnă că mi s-a împlinit şi mie sorocul. Şi, drept să-ţi spun, măi, nu prea am chef să mor.

— Lasă, moşule, că ai să trăieşti încă mulţi ani. Mai bine spune-mi dacă toate obloanele criptelor sunt încuiate.

— Da de unde!

— Dar alea de ce sunt încuiate?

— Naiba ştie! Până acum vreun an, doi, nici n-aveau încuietori. Vara, ca toate celelalte, când era timp frumos, deschideam obloanele, să bată soarele şi să nu prindă pereţii criptei igrasie şi mucegai. Nu ştiu ce i s-o fi năzărit coanei Aurica, aia de i se zice şi roaba lui Dumnezeu, că într-o zi aduce meşter să pună broaşte la obloanele mormântului.

— Şi de atunci stau tot mereu încuiate?

— Până astă-primăvară, nu! Adică până a pierdut cheia domnul Manole.

— Cheia de la obloane? Cum, domnul Manole păstra cheile?

— El. După ce a făcut cucoana chei, una i-a luat-o ea şi una i-a dat-o domnului Manole, ca să aibă grijă şi să mai aerisească, din când în când, la vreme frumoasă.

Ei, şi dacă aşa a fost porunca de la cucoană, domnu' Manole s-a *ezecutat.* Cât e el domnu' Manole de amarnic, dar din cuvântul cucoanei nu iese niciodată. Păi, cred şi eu! ... Îi e teamă să n-o supere şi să nu-i mai dea plicul cu bani ca să se îngrijească de cavou.

Domnu' Manole numai pe mine mă trimitea să deschid răsuflătorile. Parcă îl aud: „Ia cheia şi du-te de deschide *chimpungurile* de la cavoul coanei Aurica". Luam cheia din cui, unde stătea ea agăţată, şi plecam să-i îndeplinesc porunca. Asta până într-o zi, când n-am mai găsit cheia, parcă se topise acolo, în cui, unde o lăsasem. Cât am mai căutat-o!...

— Şi n-aţi mai găsit-o?

— N-am mai găsit-o! O înghiţise parcă pământul. Domnu' Manole să mă vâre în pământ, nu alta, de mânios ce era. Nu şi nu, că eu i-am pierdut-o. M-am jurat mai rău ca un ţigan, dar n-a fost chip să mă creadă, până la urmă, de voie, de nevoie tot s-a potolit. De atunci însă, mormântul a rămas neaerisit, pentru că lu' domnu' Manole, după cât am înţeles, îi e frică să spună cucoanei că nu mai are cheia.

— Poate o fi luat-o cineva!, sugerai.

— Ce tot stai şi vorbeşti! Cine naiba să fi avut treabă cu ea?

— Eu ştiu? Dar poate că o fi rătăcit-o pe undeva domnul Manole şi, până la urmă, tocmai când s-o aştepta mai puţin, are să dea de ea. Nu crezi?

— Naiba ştie!

Şi bătrânul gropar, ridicându-se, se depărtă fără nici un cuvânt de rămas-bun, ca şi când ar fi fost sigur că, la reîntoarcere, tot acolo avea să mă găsească.

Bătea un vânt prevestitor de iarnă. Chiuia în horn – mama făcuse pentru prima dată foc – zgâlţâia ferestrele şi se tot buşea în uşa tindei.

Toată ziua fusese frumos, soarele se arătase câteva ore şi conversaţia din timpul prânzului cu moş Tase, groparul, se prelungise atâta şi datorită faptului că acesta găsise prilejul să-şi mai dezmorţească puţin ciolanele lui bătrâne la căldura molcomă a acelui soare întârziat. Spre seară însă, vremea se schimbase brusc, începuse să bată vântul, un vânt rece dinspre nord.

— Te pomeneşti că ninge!, se neliniştise mama.

— N-ar fi de mirare, mamă. E şi timpul.

— Ştiu. Dar să ningă mai târziu, cât mai târziu. Dacă ninge, se pune şi gerul. Ştii că mie nu-mi place frigul. Ce bine ar fi dacă n-am avea niciodată iarnă!

Şi oftă. Parcă ar fi oftat un copil. De altfel, şi cuvintele fuseseră rostite parcă de un copil.

Pe urmă, nu ne-am mai vorbit. Mama cârpea nişte ciorapi. Eu învăţam. A doua zi aveam teză la ştiinţele naturale. O materie care niciodată nu-mi plăcea. Făceam eforturi mari să mă concentrez. Mereu îmi venea în minte chipul lui moş Tase groparul, mereu îmi aduceam aminte de cele ce-mi spusese. Cel mai mult mă intriga dispariţia cheii. Dacă ea fusese sfeterisită de complicele Catinei – şi după toate probabilităţile aşa se întâmplase – mi se părea că acesta făcuse o imprudenţă. De ce neapărat o imprudenţă, nu-mi era clar, dar simţeam că eu, în locul lui, nu aş fi luat cheia, ci, mai curând, aş fi căutat să potrivesc una.

În al doilea rând, ce o determinase pe coana Aurica să facă încuietori chepengurilor după ani şi ani de la construirea criptei? Să fie, oare, un simplu capriciu al acestei ciudate cucoane, aşa cum credea moş Tase? Presupunerea aceasta mi se părea cea mai probabilă. Căci dacă încuietorile fuseseră făcute cu intenţia de a da şi o altă întrebuinţare criptei, nu ar fi lăsat una dintre chei la intendent, ci şi le-ar fi păstrat pe amândouă. De aceea mi se părea aproape cu desăvârşire exclusă ipoteza că între

Catina, omul cu stiharul alb şi coana Aurica ar putea să existe vreo legătură.

Dar ceea ce mă intriga cel mai mult era discuţia pe care o surprinsese moş Tase, discuţie care, nu încăpea nici-o îndoială, avusese loc între Catina şi complicele ei. Şi îmi părea rău că bătrânul gropar, prea emoţionat de vocile pe care le considera „semne de dincolo”, nu putuse reţine decât doar un crâmpei.

După toate probabilităţile, copilul despre care Catina avea o părere atât de proastă eram eu, deşi împlinisem cincisprezece ani. Mă uluiau şi mă dezorientau cu desăvârşire ultimele cuvinte pe care le auzise moş Tase. Vasăzică, şeful avea o altă părere despre mine. Dar despre ce şef era vorba? Pentru Gorila, Băţ, Sugiuc şi chiar Catina, „şeful” era Rocambole. Oare şi pentru asasinul tatălui meu „şeful” era tot Rocambole? Cum, băiatul ăsta de optsprezece ani să fie un conducător temut de care toţi ascultă, dirijând din umbră, cine ştie ce afacere necurată? Oare de la el să fi pornit ordinul care a dus la asasinarea tatălui meu? Dar atunci de ce îmi deschisese tocmai el ochii în legătură cu adevărata cauză a morţii tatălui meu, dându-mi să citesc tăieturile din ziare şi, mai ales, de ce căutase să-mi infiltreze dorinţa răzbunării? Pentru că, de fapt, dorinţa de a-l răzbuna pe tata el mi-o infiltrase. Dacă el era „şeful”, atunci ce rost avusese, bunăoară, să se urmărească unul pe altul în noaptea când poliţiştii, sau presupuşii poliţişti, efectuaseră percheziţia? Până acum, rumegând întâmplările, îmi formasem părerea că pe Rocambole şi pe Catina nu trebuia să-i caut pe acelaşi drum. Iată, însă, că *cele* câteva cuvinte auzite de gropar în cimitir – în cazul când auzise bine – răsturnaseră toate ipotezele. Bezna părea acum mai de nepătruns ca oricând.

Începuse să mă doară capul. Mi-am prins tâmplele în palme şi am închis ochii.

— Eşti obosit, dragul meu!

— Mă doare puţintel capul.

În clipa aceea se auzi o bătaie puternică în uşa tindei. Mama se sperie atât de tare, încât scăpă din mână ciorapul.

— Cine o mai fi, Dumnezeule? Şi dădu să se scoale.

— Stai liniştită, mamă! Mă duc eu să văd cine bate. Înainte de a ieşi, m-am uitat la ceas. Era ora zece. Am deschis uşa. Un necunoscut aştepta în prag.

— Aici locuieşte doamna Mănăilă?, întrebă cu o voce veselă.

— Da!

— Aş putea să-i vorbesc? Am să-i fac o comunicare importantă.

Am deschis uşa larg, ca să-i fac loc să treacă.

— Mamă, domnul te caută pe matale!, am vestit-o, introducându-l pe necunoscut în sufragerie.

Mama se ridicase între timp şi se uita la el nedumerită şi neliniştită.

— Doamna Mănăilă? Omagiile mele, doamnă! Se plecă în faţa ei şi, curtenitor, îi sărută mâna. Mama, care nu era obişnuită să i se spună doamnă şi nici să i se acorde asemenea curtenitoare atenţii, se înroşi de emoţie şi plăcere.

Nevinovată vanitate femeiască, tare mai eşti adorabilă!

— Poftim, luaţi loc!, îl invită mama, arătându-i un scaun.

— Mulţumesc, doamnă! Sunteţi foarte amabilă. Îmi îngăduiţi să-mi scot pardesiul? E o căldură infernală, aici, la dumneavoastră.

Şi abia după ce şi-a scos pardesiul, l-am putut vedea mai bine.

Închipuiţi-vă un om înalt şi ciolănos, cu un cap perfect de dolicocefal cu faţa măslinie şi puţin suptă. Ochi mari, negri şi strălucitori, cum nu mai văzusem până atunci şi cum nu mi-a mai fost dat să întâlnesc alţii la fel nici după aceea. Sprâncene groase şi, fără nici-o exagerare, circumflexe. Frunte dreaptă, nu prea înaltă, dar care părea îngustă din cauza părului negru care pornea chiar de la bumbii frunţii, părul lins şi pomădat era pieptănat cu cărare la mijloc. Nasul corect, parcă un pic prea subţire, cu nări permanent

neliniştite, adulmecând parcă, asemenea unei fiare. O mustaţă mexicană, probabil şi ea pomădată, deasupra unor buze groase şi roşii. Pornind de la tâmple, şi numai pe o fâşie tare îngustă, urmând linia maxilarelor, o bărbuţă neagră, care se îmbogăţea, încreţindu-se uşor, drept pe bărbie.

Necunoscutul era îmbrăcat în haine de seară, negre şi purta încălţăminte de lac. Albul imaculat al plastronului scotea şi mai mult în evidenţă culoarea măslinie a pielii, negrul lucios al ochilor, părului şi bărbii.

Avea o voce sonoră, se exprima cu uşurinţă şi în fraze alese, dar nu puteai şti dacă vorbeşte serios sau dacă, înapoia excesivei politeţi, nu se ascundea totuşi decât ironie.

Nu numai înfăţişarea, dar şi cuvintele mi-l făcură antipatic. Era ceva diabolic în înfăţişarea acestui om, în strălucirea ochilor, în zâmbetul cu care ţinea să sublinieze unele cuvinte.

Cât priveşte pe mama, abstracţie făcând de primele clipe, de asemenea, străinul o impresionă neplăcut. Cred că n-aş greşi afirmând că, pur şi simplu, o înfricoşă.

— Stimată doamnă – începu necunoscutul cu vădită afectare – în primul rând, îngăduiţi-mi să vă cer scuze pentru ora nepotrivită la care mă înfăţişez dumneavoastră. Am fost însă nevoit să trec peste etichetă, deoarece mâine-dimineaţă părăsesc oraşul, în care abia am sosit acum câteva minute.

Mama deschise gura, să spună că-i acceptă scuzele, dar, probabil, neştiind dacă intră, sau nu, în uzanţa bunelor maniere, renunţă, mulţumindu-se să-şi încline capul într-un anumit fel pe care eu l-am găsit graţios, dar care, spre lauda ei, n-o angaja cu nimic.

— Numele meu, stimată doamnă, este Prejan. Sunt naturalizat francez, locuiesc la Paris şi conduc, în calitate de director, o societate de export.

Aşa cum am avut onoarea să vă spun, sunt în oraşul dumneavoastră numai de câteva minute şi intenţionez să-l părăsesc mâine-dimineaţă, cu primul tren. Sunt, cum s-ar

spune, între două trenuri. Am venit aici, de la Bucureşti, cu un dublu scop: în primul rând, pentru a îndeplini faţă de dumneavoastră un comision din partea unui bun prieten al meu, domnul Bazain, un renumit fabricant de jucării, iar în al doilea rând, pentru a aduce omagii doamnei Beatrice Corday, soţia consulului Franţei, care îşi sărbătoreşte în seara aceasta ziua ei de naştere. Trebuie să ştiţi că mă leagă de soţii Corday o veche, o foarte veche amiciţie, care se întinde pe o perioadă de cincisprezece ani. Aceasta este şi explicaţia că mă prezint în faţa dumneavoastră într-o ţinută puţin obişnuită pentru vizite, mai ales neanunţate.

Şi însoţi cuvintele de un zâmbet, care mie mi se păru un fel de rânjet sardonic.

Cât timp vorbise, ochii lui de foc se opriseră de mai multe ori asupra mea, cercetători, dar, în acelaşi timp, ironici.

O clipă tăcu şi apoi începu din nou să vorbească:

— Şi acum, doamnă, îmi veţi îngădui să vă informez care este scopul vizitei mele.

V-am spus mai adineaori că sunt trimis la dumneavoastră de către bunul meu amic, domnul Bazain. Probabil că numele acesta nu vă spune nimic, probabil că-l auziţi acum pentru prima dată.

— Da, domnule!, confirmă mama, aruncându-mi în acelaşi timp o privire întrebătoare, ca şi când ar fi aşteptat o confirmare şi de la mine.

— Eram sigur, pentru că soţului dumneavoastră nu i-ar fi făcut niciodată plăcere să vă vorbească despre domnul Bazain, fostul lui asociat.

Mama se uită la mine, eu la ea şi apoi, amândoi, la acel ciudat şi demonic domn Prejan.

— Da, doamnă, soţul dumneavoastră – şi cu acest prilej vă rog să primiţi tardivele mele condoleanţe pentru nenorocirea care v-a lovit – a fost asociatul amicului meu, Bazain, acum vreo… vreo… Poftim că am uitat câţi ani sunt de atunci. Dar cred că asta nu are importanţă, nu-i aşa?

— Desigur, nu are importanţă!, repetă mama maşinal.

— După cum fără îndoială ştiţi, soţul dumneavoastră a călătorit mult. Ştiţi, de asemenea, că în Franţa a stat mulţi ani. În aceşti ani s-au cunoscut soţul dumitale şi domnul Bazain.

Trebuie să ştiţi, doamnă, că pe vremea aceea, vă rog să-mi iertaţi expresia, domnul Bazain cam trăgea mâţa de coadă, de altfel ca şi soţul dumneavoastră. Bineînţeles, amândoi visau să facă parale. Idealul comun i-a apropiat şi s-au împrietenit. S-au împrietenit într-un moment favorabil, când domnul Bazain tocmai moştenise câteva zeci de mii de franci de la o mătuşă şi când soţului dumitale i-a venit marea idee – cum spune şi astăzi amicul meu Bazain – de a-şi încerca norocul în industria de jucării.

Domnul Bazain a acceptat să-şi investească banii pe care îi avea în această afacere. Şi cum soţului dumitale, care de orice se putea plânge în afară de idei, îi mai veniră în minte şi alte idei, tot atât de inspirate, în scurt timp întreprinderea începu să prospere, spre marea satisfacţie a amicului meu Bazain, care, de la un capital modest de câteva mii de franci, se văzu dintr-odată coasociat al unei întreprinderi în plină dezvoltare.

Dar, doamnă, se pare că soarta oamenilor pe pământ este să nu se înţeleagă niciodată, chiar atunci când sunt prieteni şi se stimează reciproc, pentru a nu mă menţine, stimată doamnă, numai la generalităţi, trebuie să vă spun că aceasta s-a dovedit perfect valabil în raporturile dintre cei doi asociaţi.

Conflictele, la început minore şi rare, se înmulţiră, luând din zi în zi forme mai violente. Veţi fi, poate, curioasă să cunoaşteţi natura acestor conflicte, pe scurt, doamnă, trebuie să vă spun că domnul Bazain îi reproşa soţului dumneavoastră că are prea multe idei şi că punerea în practică a unora dintre ele ar duce la prăbuşirea întregului edificiu, pe de altă parte, soţul dumneavoastră îi reproşa domnului Bazain că datorită prudenţei lui excesive întreprinderea lor va rămâne o biată făbricuţă.

Conflictele acestea, din zi în zi mai violente, sfârşiră prin a-i exaspera pe amândoi, dar mai ales pe soţul dumitale, a

cărui fire, vă rog să-mi iertaţi sinceritatea, se pare că era mult mai violentă decât a domnului Bazain, amicul meu.

Pe scurt, soţul dumitale a cerut desfacerea asociaţiei, iar domnul Bazain nu s-a opus. Marea dificultate însă s-a ivit în clipa când s-a pus problema să-şi ia fiecare ceea ce-i al lui. Practic, lucrul acesta părea imposibil, pentru că aceasta ar fi însemnat, de fapt, lichidarea întreprinderii. Domnul Bazain, socotindu-se cel mai îndreptăţit să pună condiţii, deoarece el fusese acela care venise cu capitalul, propuse soţului dumitale, succesiv, mai multe soluţii de compromis, pe care acesta le refuză. Mai mult, dintr-un fel de culantă de neînţeles, se retrase din afacere, renunţând absolut la toate drepturile sale.

Domnul Bazain a rămas singur şi, în ciuda pronosticurilor soţului dumneavoastră, izbuti, cu prudenţa care îl caracteriza – şi pe care i-o reproşa soţul dumneavoastră, să transforme mica făbricuţă în cea mai mare fabrică de jucării din întreaga Franţă.

Trebuie să ştiţi însă, doamnă, că domnul Bazain, care este un om extrem de cinstit, nu a uitat o clipă că prosperitatea lui prezentă se datorează într-o însemnată măsură ideilor fostului său asociat. De aceea, a depus la bancă, într-un cont special, suma de bani care reprezenta partea din activul întreprinderii în momentul când soţul dumneavoastră a ieşit din asociaţie.

Îmi veţi îngădui, doamnă, să vă comunic, spre ştiinţa dumneavoastră, că partea de capital cuvenită soţului dumneavoastră reprezintă suma de cinci sute de mii de franci francezi.

Mama, care de multe ori mă uimea printr-un extraordinar simţ de adaptabilitate, nu se dezminţi nici de data asta, punând o întrebare care, mie, nu mi-ar fi trecut prin minte:

— Fii amabil, domnule, şi spune-mi cât reprezintă suma asta în lei?

— Circa un milion, doamnă. Dar, din motivele pe care aveţi să le cunoaşteţi imediat, echivalenţa în lei nu prezintă pentru dumneavoastră nici un fel de interes. Dar îngăduiţi-mi să continui, doamnă.

Domnul Bazain nu s-a mulţumit să ţină la dispoziţia soţului dumitale ceea ce i se cuvenea, ci a şi întreprins unele investigaţii, pentru a-i da de urmă. Spre marele său regret, aceste investigaţii nu au dus la vreun rezultat. Aceasta, până mai acum o lună, când, numai din întâmplare, a aflat de nenorocirea care v-a lovit.

Prin mine, vă transmite condoleanţe şi ţine să vă asigure că, în ciuda neînţelegerilor din trecut, a păstrat tot timpul soţului dumneavoastră o sinceră afecţiune. Totodată, stimată doamnă, prin mine domnul Bazain vă aduce la cunoştinţă că suma de cinci sute de mii de franci francezi vă stă la dispoziţie, dar numai în anumite condiţii.

Mama, care încă nu-şi revenise din plăcuta uluială pe care i-o produsese vestea, auzind că e vorba şi de condiţii, se posomorî puţin.

— Ce fel de condiţii, domnule?, murmură ea, parcă mai mult pentru sine.

— Nu e vorba, de fapt, decât de o singură condiţie, pe care, anticipând, nu mă îndoiesc, stimată doamnă, că o veţi accepta.

— Spune-o, domnule, spune-o!

— Doamnă, domnul Bazain doreşte ca dumneavoastră, împreună cu fiul dumneavoastră – şi mă măsură din cap până în picioare cu ochii lui de lac – să vă mutaţi în Franţa. Domnul Bazain se va îngriji de viitorul acestui tânăr inteligent şi simpatic, în aşa fel ca, atunci când îşi va termina studiile, să-şi poată alege cariera care îi va plăcea cel mai mult. De asemenea, domnul Bazain se angajează să obţină, la vremea potrivită, naturalizarea pentru dumneavoastră şi fiul dumneavoastră.

Dacă acceptaţi – şi îngăduiţi-mi să vă spun că nu văd motivul pentru care aţi refuza – mă angajez ca, în cel mult o săptămână, să obţin paşapoartele dumneavoastră. În vederea cheltuielilor ocazionate de plecare, am mandat din partea domnului Bazain să semnez un cec pe numele dumneavoastră în valoare de zece mii de lei.

Şi, pentru a întări cuvintele, scoase din buzunarul de la piept un carnet de cecuri – vedeam acum pentru prima

dată un carnet de cecuri – şi cu un stilou de aur de toată frumuseţea completă suma.

— Poftiţi, doamnă, cecul e în regulă.

Şi întinse mamei dreptunghiul de hârtie pe care cele cinci cifre erau scrise cu cerneală albastră.

— Domnule, încă nu am acceptat!, îi replică mama, prefăcându-se că nu observă hârtiuţa care valora zece mii de lei.

„Bravo, mamă!”, o aplaudai în gând, mândru de ea. Emisarul domnului Bazain râse scurt – râsul suna mai curând a mârâit – şi puse cecul pe masă, în faţa mamei.

— Într-adevăr, încă nu mi-aţi spus că acceptaţi. Faptul că am anticipat cred că nu are nici-o importanţă.

— Domnule, aş vrea să vă pun o întrebare…

— La dispoziţia dumneavoastră, doamnă.

— Aş vrea să vă întreb următorul lucru: dacă banii aceia de care ne-aţi vorbit se cuvin soţului meu, de ce atunci domnul Bazain al dumneavoastră pune condiţii?

Hotărât, în împrejurări importante, mama ştia să devină admirabilă.

— O întrebare foarte legitimă, scumpă doamnă, şi am să încerc să vă răspund cu sinceritatea care mă caracterizează, chiar dacă răspunsul meu vi se va părea cinic.

Trebuie să ştiţi că banii sunt şi nu sunt un drept al soţului dumneavoastră – aşa cum v-aţi exprimat – în egală măsură. Sunt din punct de vedere subiectiv, adică dacă ţinem seama de sentimentele de afecţiune ale prietenului meu, Bazain, faţă de fostul lui asociat; nu sunt, din punct de vedere obiectiv, pentru că soţul dumneavoastră a renunţat la toate drepturile sale, semnând în acest sens o hârtie, care se află în seiful domnului Bazain. Şi tocmai bazându-se pe faptul că, obiectiv – dacă vreţi, de drept – nu datorează nimic răposatului dumneavoastră soţ, îşi permite domnul Bazain să pună condiţia pe care am avut onoarea să v-o aduc la cunoştinţă.

— Domnule, eu sunt o femeie simplă şi nu mă pricep în chichiţe dintr-acestea avocăţeşti. Chiar dacă există o

asemenea hârtie semnată de soţul meu, poate la supărare, nu după legile voastre avocăţeşti, ci după cele ale omeniei banii ni se cuvin, fără nici un fel de condiţii.

Mama era admirabilă. Îmi venea să mă duc s-o sărut. Dar fiindcă n-o puteam face de faţă cu străinul, m-am dus să stau lângă ea.

— Absolut de acord cu dumneavoastră, doamnă. De altfel, şi prietenul meu, domnul Bazain, dacă a capitalizat, într-un cont separat, ceea ce a considerat că se cuvine soţului dumneavoastră, a făcut-o ascultând tocmai de această lege a omeniei.

— Atunci de ce pune condiţii?, se îndârji mama.

— Nu vă pot ascunde, doamnă, mâhnirea mea că mă puneţi în situaţia de a-l apăra pe domnul Bazain, a cărui cinste ireproşabilă este deasupra oricărei bănuieli sau învinuiri. O fac, deşi ştiu că el nu m-ar aproba, deoarece sunt încredinţat că, punând o asemenea întrebare, vă exprimaţi doar nedumerirea.

Aflaţi, doamnă, că această condiţie, mai bine-zis această presupusă condiţie, nu este altceva decât forma, poate puţin cam originală, prin care prietenul meu, domnul Bazain, se străduieşte să se comporte în conformitate cu legea omeniei de care vorbeaţi. Domnul Bazain, dragă doamnă, este un om extrem de bogat, dar, ca mai toţi cei bogaţi, este şi un om extrem de original. De ce vă relatez acest lucru? Pentru ca să înţelegeţi mai bine cele ce vă voi spune. Vă rog să luaţi notă că prin mărturisirea pe care intenţionez să v-o fac îmi depăşesc mandatul. De asemenea, vă rog să luaţi notă că e o părere absolut personală, căreia îi puteţi, sau nu, acorda creditul cuvenit, în măsura în care poate conta în ochii dumneavoastră cuvântul unui om pe care îl vedeţi, în seara asta, pentru prima dată.

Doamnă, domnul Bazain nu are familie. Soţia i-a murit acum cincisprezece ani, iar unicul său fiu, acum trei ani, într-o expediţie geografică în Himalaya. Cu excepţia unui nepot, pe care îl repudiază din motive care nu interesează, nu ştiu să mai aibă şi alte rude. Ei bine, doamnă, părerea

mea este că domnul Bazain ţine să vă ştie în Franţa, pentru că intenţionează, la timpul potrivit, să încredinţeze fiului fostului său asociat conducerea întreprinderilor sale.

Iată, doamnă, motivul pentru care am ţinut să subliniez că prietenul meu, domnul Bazain, este nu numai bogat, dar şi extrem de original. Dar, încă o dată, aceasta este părerea mea personală, căreia, repet, sunteţi liberă să-i acordaţi sau nu credit. Deşi am sentimentul că am comis cel puţin o indiscreţie faţă de prietenul meu, mă consolez cu gândul că, punând la îndoială cinstea prietenului meu, domnul Bazain, m-aţi obligat să-i iau apărarea.

Şi acum, pentru a încheia, vă rog să consideraţi că vă vorbeşte un prieten, cu toate că nu am avut cinstea să vă cunosc până acum o jumătate de oră. Ca prieten, vă spun că pe fiul dumneavoastră îl aşteaptă un viitor strălucit.

În sfârşit, emisarul domnului Bazain câştigase victoria. Mama, care, spre lauda ei, rezistase eroic insinuantelor sale atacuri, era acum la pământ. Bunul ei simţ capitulase în faţa perspectivelor strălucite care mă aşteptau acolo, în Franţa, poate că în închipuire, sărind peste ani, mă şi vedea stăpânul incontestabil al întreprinderilor domnului Bazain. Îmi dădeam seama de acest lucru, privindu-i ochii care i se luminaseră de o lăuntrică încântare.

De altfel, dacă eu nu eram încă la pământ, nici mult nu mai aveam. Cititorilor mei nu le va fi greu să înţeleagă acest lucru. Întocmai ca într-o poveste, apare un vrăjitor care te ia de mână, deschide cu o vărguţă o poartă descântată şi începe să te poarte într-o lume minunată.

Şi nu era emisarul domnului Bazain un asemenea vrăjitor? Nu se oferise el să ne scoată din sărăcia şi mahalaua Mascaralei şi să ne ducă într-o lume plină de minuni – Parisul – despre care auzisem că se şi numea, de altfel, „oraşul-minune”?

În locul liceului nostru cu săli de clasă urâte şi friguroase, cu coridoare nu mai puţin urâte şi cu profesori în marea lor majoritate mucegăiţi, mă vedeam într-un colegiu francez, pe care mi-l închipuiam ca un fel de palat transformat în şcoală. Mă vedeam, apoi, student la Sorbona, mă vedeam

colindând muzeele, frecventând teatrele. Cât priveşte întreprinderile domnului Bazain, care, după spusele străinului, trebuiau să devină într-o zi ale mele, rămâneau învăluite în negură, pentru că imaginaţia mea era opacă la asemenea tentaţii.

Hotărât, dacă omul nu minţea – şi cecul de pe masă constituia cea mai bună dovadă că nu minţea – ar fi fost o prostie din partea noastră să dăm cu piciorul unui asemenea noroc.

În clipa când am ajuns la această concluzie, domnul Prejan ieşea biruitor şi în bătălia cu mine.

Mama, care se hotărâse mai de mult, se uita la mine şi aştepta numai un singur semn de încuviinţare din partea mea, pentru ca să-şi dea consimţământul.

Cât priveşte domnul Prejan, conştient că bătălia era câştigată, manifesta o plictiseală pe care nici nu se obosea s-o mai ascundă.

— Dacă interpretez bine tăcerea dumneavoastră, doamnă, înseamnă că acceptaţi propunerea prietenului meu, domnul Bazain, vorbi el contemplându-şi unghiile lăcuite ca ale femeilor.

Mama tocmai se pregătea să răspundă afirmativ, când o piatră azvârlită prin fereastră căzu la picioarele mele. Piatra era înfăşurată într-o bucată de hârtie şi legată cu o sfoară.

Am ridicat piatra, am dezlegat sforicică şi, netezind bucata de hârtie mototolită, am citit următoarele:

Nu acceptaţi propunerea!

I-am pus mamei dinaintea ochilor rândurile scrise şi, după ce am fost sigur că le-a citit, am vârât hârtia în buzunar.

Emisarul domnului Bazain care, între timp, se repezise afară, cu intenţia de a surprinde pe acela care ne trimisese, pe o cale atât de puţin obişnuită, mesajul, se înapoia fără nici un rezultat.

— Vrei să-mi dai şi mie, tinere, hârtia aceea s-o citesc?, mi se adresă, zâmbindu-mi mieros.

— Nu dumneavoastră v-a fost adresată, domnule, şi vă asigur că nu prezintă interes pentru dumneavoastră.

— O, te rog să mă scuzi! Nu-mi place să mă vâr în treburile care nu mă privesc. Credeam că e vreo farsă a vreunui ştrengar de prin vecini. Încă o dată îţi cer scuze şi te rog să crezi că nici cel puţin în intenţie nu am vrut să fiu indiscret.

Mă bătu uşurel şi prieteneşte cu palma peste umăr, apoi, uitându-se la ceas:

— Vai, ce repede trece timpul! îmi veţi permite, doamnă, să mă retrag. N-aş vrea ca soţii Corday să fie neliniştiţi din cauza întârzierii mele. Începând de mâine, pornesc demersurile pentru obţinerea paşaportului. Vă rog ca şi dumneavoastră să grăbiţi pregătirile de plecare în aşa fel încât, peste şapte zile, să putem să ne îmbarcăm. Căci, pentru a evita neplăcerile călătoriei cu trenul, am reţinut locuri pe cargobotul „Bayard”. E un vas admirabil, care transportă şi pasageri. Vă rog să nu uitaţi că, de azi în şapte zile, la orele şase dimineaţa, „Bayard” ridică ancora.

— Domnule, mama nu acceptă condiţiile domnului Bazain! Vreau să spun că nu acceptă să părăsească ţara!

Vorbind în locul mamei, pentru a mă asigura că nu mă va contrazice, i-am strâns conspirativ braţul.

O auzii pe mama răsuflând uşurată, parcă i-aş fi luat o piatră de pe inimă.

— Îmi permit, doamnă, să vă atrag atenţia că n-ar trebui să îngăduiţi acestui tânăr simpatic să se amestece într-o treabă atât de importantă. V-o spune un părinte şi vă rog să credeţi că eu nu îngădui fiului meu asemenea... asemenea libertăţi.

— Domnule, fiul meu a avut încuviinţarea să vorbească în numele meu.

— Cum, doamnă! Refuzaţi?

— Da, domnule!

— Dar, doamnă, vă daţi seama ce... ce – iertaţi-mi expresia – ce prostie faceţi?

În faţa acestei izbucniri, care părea sinceră, mama avu din nou o ezitare. Îmi aruncă o privire nesigură.

Mi-am trecut braţul pe după umerii ei şi i-am tăcut semn să nu accepte.

— Nu ştiu, domnule, dacă fac o prostie, aşa cum spui dumneata. Dar nu plec!

— Doamnă, e hotărârea dumneavoastră definitivă?

— Definitivă, domnule!

— Doamnă, mă spăl pe mâini ca Pilat. Prietenul meu, domnul Bazain, va fi dezolat, dar am încercat tot ceea ce mi-a stat în putinţă. În locul dumneavoastră, doamnă, n-aş fi dat cu piciorul unei asemenea şanse, care nu se iveşte decât o singură dată în viaţă. Dar, pe cât se pare, şi îngăduiţi-mi să v-o spun, sunteţi în aşa măsură sub tutela acestui răsfăţat tânăr, încât, din slăbiciune, îi sacrificaţi viitorul. Un viitor, aşa cum am mai avut onoarea să vă spun, strălucit. Doamnă, omagiile mele! Tinere prea răsfăţat, noapte bună!

— Noapte bună, domnule!, îi ură şi mama.

— Petrecere bună, domnule!, îi urai la rândul meu, urare, de altfel, mult mai potrivită.

— Ducule, condu-l pe domnul! Ia-ţi mantaua pe tine, să nu răceşti.

— Bine, mamă!

L-am condus până în stradă, unde îl aştepta o trăsură. Birjarul aţipise pe capră. Caii sforăiau, îşi rodeau zăbalele şi băteau cu copitele caldarâmul străzii.

În poartă, domnul Prejan îmi spuse cu ton prietenos.

— Doamne, ce caraghioşi sunteţi voi, tinerii!

— Şi dumneavoastră aţi fost tânăr, domnule!

— Desigur! Am fost tânăr şi am fost şi eu caraghios.

— Şi de ce găsiţi că sunt caraghios?

— Vai, dragul meu, dar nu m-am referit la dumneata. Mă gândeam la prietenul dumitale, acela care a azvârlit piatra. Auzi, să spargă frumuseţe de geam şi aproape capul cuiva – cred că al meu a fost cel mai în primejdie – pentru a-ţi comunica cine ştie ce lucru fără importanţă. Putea să intre pe uşă, doar. Nu-i aşa că e caraghios?

Nu i-am răspuns. Eram convins că nu crede o boabă din ceea ce spune şi că, afectând naivitatea, urmărea un anumit scop. Văzând că nu-i răspund, continuă:

— Ei, dar la vârsta voastră tot ceea ce e simplu, normal, natural nu are haz. De aceea trebuie introdus neprevăzutul, senzaţionalul, supranaturalul. Cine ştie în ce „bandă fioroasă" veţi fi fiind voi constituiţi şi cine ştie la ce senzaţionale întâmplări participaţi voi în jocurile voastre, probabil că şi bileţelul acela pe care l-ai primit o fi tot vreun joc de-al vostru. Haide, tot nu vrei să mi-l dai să-l citesc şi eu?

— V-am spus că nu vă priveşte deloc. Aşa cum aţi presupus, e un fel de joacă…

— Ba mă interesează joaca asta, tinere dragă! Cuvintele fură rostite răspicat şi imperativ. Dar mai imperativă simţii mâna pe care mi-o puse pe umăr. Mi-am dat seama că e mult mai prudent să-i dau hârtia de bunăvoie, pentru că, altfel, tot avea să mi-o ia.

— Dacă vă interesează atât de mult, poftim! I-am întins ghemotocul de hârtie. Îl luă şi îl vârî în buzunar, fără să-l citească.

După aceea, zâmbindu-mi şi fără a-şi lua mâna de pe umărul meu:

— Spune-mi, tinere dragă, îţi plac poveştile? Neştiind ce urmăreşte, i-am răspuns cu prudenţă:

— Unele dintre ele, da!

— Îngăduie-mi să-ţi spun una scurtă, care cred că are să te intereseze.

— Vă ascult, domnule!

— A fost odată un băiat, să zicem cam de vârsta dumitale. Şi băiatul acesta era tare curios. Îşi vâra nasul peste tot şi voia să ştie o mulţime de lucruri care nu-l priveau deloc. Da! Vezi însă că erau şi oameni cărora nu le convenea ca băiatul ăsta curios să-şi vâre nasul în treburile lor. Ei bine, ştii ce s-a întâmplat? Pun rămăşag că nu poţi să ghiceşti.

— Nu!

— Vezi? Ţi-am spus eu! Şi totuşi e foarte simplu, într-o zi, oamenii aceia, plictisiţi să se tot împiedice de băiatul curios, şi-au zis: „Dacă băiatul ăsta e atât de curios, ce-ar fi să-l trimitem să cerceteze cum arată fundul Dunării? Pentru curiozitatea lui nestăvilită, fundul Dunării reprezintă un câmp larg de cercetare”. Zis şi făcut!... L-au prins pe băiat, i-au legat un bolovan de picioare şi l-au trimis să exploreze fundul Dunării... Şi ştii ce s-a întâmplat? Pun rămăşag că nici de data asta n-ai să ghiceşti.

— Ba ştiu... A murit!, murmurai, simţind cum îmi trece un fior prin spate.

— Că a murit, asta e de la sine înţeles. Dar în ce fel a murit, n-ai să ghiceşti. Mai bine să-ţi spun eu. Peştii, plictisiţi şi ei de curiozitatea nepotolită a băiatului, s-au hotărât să scape de el. Au însărcinat pe somn şi pe ştiucă să-l prindă şi să-l mănânce. E de prisos să-ţi mai spun că somnul şi ştiuca n-au putut decât să asculte de o asemenea poruncă, mai ales că venea de la soborul tuturor peştilor. Ei, ţi-a plăcut povestea?

— Nu, domnule!

— Bravo! îmi place sinceritatea dumitale, tinere. Dar, apropo! Să ştii că mama ta şi cu tine aţi făcut astăzi o mare prostie. Ei, la revedere acum şi nu uita povestea pe care ţi-am spus-o.

Poate dacă nu s-ar fi despărţit de mine cu aceste cuvinte, m-aş fi agăţat în spatele trăsurii, ca să-l urmăresc. Aşa însă nu am avut curajul. Am intrat în casă, îngrijorat, povestea cu băiatul curios era un avertisment de care trebuia să ţin seama.

Am găsit-o pe mama chinuindu-se să astupe, lipind o bucată de hârtie, spărtura din fereastră. Când am intrat pe uşă, tresări.

— A plecat?

— A plecat!

— Parcă ar fi fost diavolul!

— Da, diavolul în haine de seară.

12
Gorila pleacă în junglă

Trecu aproape un an de la întâmplarea povestită. Din noaptea aceea, niciodată nu l-am mai văzut pe domnul Prejan, emisarul fostului asociat al tatălui meu, originalul domn Bazain. Îl înghiţise parcă pământul, cu toate că, ignorând avertismentul, a doua zi dimineaţa, în loc să mă duc la şcoală, am început să dau târcoale casei consulului Franţei, în speranţa că poate voi putea afla ceva care să mă pună pe urmele lui.

De urmă nu i-am dat, dar, de la o slujnică guralivă pe care am însoţit-o până în piaţă, am aflat că, în ajun, nu avusese loc nici-o recepţie la consul. Mai mult, că soţia acestuia lipsea din ţară de cel puţin şase luni.

Întrucât nu era posibil ca haina de seară să fie ţinuta obişnuită a domnului Prejan, am căutat să aflu dacă în altă parte nu fusese vreun bal sau vreo altă festivitate care îi obliga pe participanţi să îmbrace haina de seară. Dar, fie că nu mă pricepeam eu la asemenea investigaţii, fie că într-adevăr nu avusese loc vreo asemenea reuniune de gală, cert e că nu am putut afla nimic.

Emisarul domnului Bazain apăruse în viaţa noastră o clipă, pentru ca, în cea următoare, să dispară pentru totdeauna, dar apariţia lui ne-a obsedat, pe mine şi pe mama, luni de zile. E drept, în chip deosebit, dar, ca intensitate, aproape în egală măsură.

A doua zi, stând mai îndelung de vorbă cu mama, am întrebat-o:

— Regreţi, mamă, că n-ai acceptat?

— Nu, dragul meu! Inima îmi spunea, îmi spune şi acum, că bine am făcut refuzând.

Asta în primele zile. Pe urmă însă îndoiala începu să i se strecoare în suflet. O surprindeam adesea cu gândurile duse, cu ochii umbriţi de tristeţe.

Încercam să provoc o discuţie pentru a-i risipi îndoielile, aş spune pentru a-mi risipi propriile mele îndoieli, dar mama se eschiva de fiecare dată, cu destul tact. Până la urmă, însă, învinsă, nu numai că acceptă discuţia, dar, de multe ori, ea era aceea care o provoca.

— Ştii, Ducule, dacă omul acela ar fi avut o înfăţişare mai puţin diavolească, mi-e teamă că aş fi primit.

— Vrei să spui, mamă, că refuzul a fost dictat de considerente pur subiective?

— Te-am rugat, dragul meu, să te exprimi cât mai simplu atunci când vorbeşti cu mine.

— Iartă-mă, mamă! Din obişnuinţă.

Şi, într-adevăr, nu minţeam. Căpătasem obişnuinţa să mă exprim în fraze cât mai alese, făcând risipă de neologisme. Nu din snobism, şi nici din dorinţa de a epata, cu toate că felul meu de a vorbi făcea impresie asupra colegilor şi profesorilor mei. Cred că obiceiul acesta se datora îndelungilor lecturi şi interminabilelor solilocvii, consecinţă a atâtor taine pe care eram obligat să le închid în mine. Ajunsesem până acolo încât niciodată nu rosteam o frază mai înainte de a o construi în gând. Mai târziu, după ani şi ani, mi-am dat seama câtă dreptate avusese mama recomandându-mi să mă exprim într-o vorbire limpede, fără alambicări sau preţiozităţi stilistice. Mama sintetizase, în câteva cuvinte, idealul după care au tins totdeauna marii creatori de limbă.

— Iartă-mă, mamă! Din obişnuinţă. Am vrut să spun că, după părerea dumitale, n-am avut nici un motiv serios să-l refuzăm. Aşa-i, mamă?

— Cam aşa! Ia gândeşte-te! Dacă acceptam, ce ni s-ar fi putut întâmpla! Vreau să spun, ce ni se putea întâmpla rău?

Era o întrebare la care nu-i puteam răspunde cu vreo obiecţie serioasă.

— Nu ştiu, mamă. Ca să-ţi răspund, ar trebui să ştiu ce-i adevărat din toată povestea pe care ne-a îndrugat-o.

— Cum, tu crezi că ne-a minţit? Bine, dar în ce scop? Ce urmărea?

— Vezi, ne întoarcem, mamă, de unde am plecat. Păi, tocmai asta aş vrea să ştiu şi eu. Ce-a urmărit momindu-ne să părăsim ţara?

— Cât eşti de copil, dragul meu! Dar ce suntem noi? Eu, o biată văduvă bolnavă, tu, un biet orfan. Trăim, amândoi, din mila coanei Aurica. Dacă nu ne-ar ajuta ea, ce s-ar alege de noi? Dacă e cineva care urmăreşte să ne facă rău, crezi că pentru asta era nevoie să ne momească la Paris? Ce, n-o poate face aici? Numai dacă protectoarea noastră, coana Aurica, şi-ar întoarce faţa de la noi, în scurt timp ne-am da la fund.

Raţionamentul mamei era impecabil. Ce i-aş fi putut replica?

— Mamă, nu am ce să-ţi răspund, dar simt că emisarul domnului Bazain nu era un om cinstit, că ne voia răul.

Nu-i puteam spune ce poveste îmi spusese înainte de a se despărţi de mine şi care era tâlcul ei.

— Tare mi-e teamă, băiete, că tu vezi şi în viaţa noastră simplă şi necăjită întâmplări neobişnuite, aşa cum se întâmplă în romanele pe care le citeşti. Drept să-ţi spun, începe să-mi pară rău că m-am luat după un copil ca tine…

— Bine, mamă, dar gândeşte-te la avertismentul pe care l-am primit. Oare asta nu-ţi spune că totuşi în viaţa asta a noastră simplă şi necăjită, cum spui dumneata, se întâmplă şi unele lucruri neobişnuite?

Mama nu mai păru atât de sigură pe sine.

— Mda! Peste acest lucru nu se poate trece cu vederea. Dar ce dovedeşte asta?

— Că avem şi prieteni, mamă!

— Ba n-o dovedeşte deloc! De unde ştii că tocmai acela care ne-a sfătuit să nu plecăm ne este tocmai el duşman?

Desigur, faptul era susceptibil şi unei asemenea interpretări.

— Totuşi, e mai greu de presupus acest lucru, mamă.

— De ce e mai greu de crezut că sfătuitorul nostru ne-a voit răul, decât că Prejan ne dorea binele? De ce nu l-aş crede? Tot ceea ce a spus părea de crezut. Ce, tata nu se pricepea la jucării? Ştii doar foarte bine că da.

— Ştiu că a încercat să facă o fabrică de jucării şi că a pierdut toţi banii.

— Şi ce-i cu asta? Aici a pierdut bani şi acolo, în Franţa, l-a făcut pe domnul acela Bazain milionar. Dar, ia spune-mi; dacă Prejan a minţit, de unde a ştiut el că tata se pricepea la jucării?

— Ei, mamă, anumite lucruri se pot afla mult mai uşor decât îţi închipui dumneata. Crezi că Prejan numai informaţia asta o deţinea în legătură cu tata, cu noi toţi?

— În orice caz, dacă ar veni a doua oară să-mi propună, nu l-aş mai refuza.

— Eu nădăjduiesc, mamă, că, spre binele nostru, nu va mai reveni.

Discuţii de genul acesta se întâmplau destul de des. Discuţii penibile, pentru că atât argumentele mele, cât şi ale mamei erau sărace. Ale mamei, din cauză că nu ştia nimic din ceea ce ştiam eu, ale mele, din cauză că nu puteam folosi nimic din cele ce ştiam.

În schimb, în discuţiile cu mine însumi, găseam infinit mai multe argumente prin care îmi dovedeam că îndoielile mamei nu aveau nici o baza reală.

Deşi absolut convins că procedasem înţelept urmând sfatul misteriosului nostru prieten, totuşi, de acolo, de departe, Parisul începu să exercite asupra mea o vrajă ciudată. Cu toate că respinsesem fără nici un fel de regrete oferta domnului Prejan de a călători într-o lume care mi se părea tot atât de miraculoasă ca şi aceea din basme, totuşi ispita acestei oferte îşi picurase otrava în sufletul meu,

trezind în mine dorinţa de a realiza călătoria cel puţin cu închipuirea. M-a cuprins atunci un fel de furie de a afla cât mai multe despre Paris.

În biblioteca oraşului, surprinzător de bogată pentru un oraş de provincie datorită dărniciei unui intelectual de rasă care, la moartea sa, dăruise comunei, în afară de imobile, şi întreaga lui bibliotecă, găsii aproape tot ceea ce îmi trebuia. Hărţi, ghiduri, fotografii, stampe, colecţii de artă, memorii, pe scurt tot ceea ce poate constitui o literatură de informare îmi trecu pe sub ochi.

Petreceam ore întregi în bibliotecă şi, cu închipuirea, colindam prin cartierele celebre ale oraşului, mă plimbam pe marile bulevarde, mă opream la toate anticariile de pe malul Senei, întârziam prin sălile tuturor muzeelor, rătăceam prin încântătoarele împrejurimi ale oraşului.

Părăseam biblioteca abia la ora închiderii, cu ochii încă împăienjeniţi de imaginile pe care le contemplasem în cărţi şi albume sau pe care numai mi le închipuisem.

Era ora când oamenii ieşeau să se plimbe pe strada principală, era ora când, în centru, mesele restaurantelor, cofetăriei şi ale celor două cafenele, toate scoase pe trotuar, începeau să se ocupe. Priveam oamenii din jurul meu, de toate vârstele, priveam parcul minuscul cu statuia lui Traian şi turnul orologiului care niciodată nu arăta ora exactă, priveam chipurile orientale ale acelora de la cafenele care beau cafea, jucau table sau numai contemplau, calmi şi vag surâzători, valul de lume, deşirând, cu degetele încărcate de inele groase, mătănii de chihlimbar, priveam toate acestea şi mă bucuram de parcă abia atunci aş fi revenit dintr-o călătorie adevărată. Mă bucuram pentru că regăseam peisajul care, chiar dacă nu era tot atât de frumos ca acela pe care îl văzusem cu închipuirea, în schimb îl iubeam nespus de mult pentru că reprezenta climatul în care crescusem.

Dar, după ce curiozitatea îmi fu satisfăcută prin lecturi, vraja se risipi. De altfel, cred că la aceasta a contribuit şi informaţia pe care mi-o furniza un funcţionar de la o casă exportatoare de cereale, că nu există în toată Franţa un

fabricant de jucării cu numele de Bazain. Informaţia se baza pe consultarea prealabilă a celui mai recent anuar de comerţ primit din Franţa, în care figurau chiar întreprinderile de importanţă minoră.

Informaţia aceasta avu asupra mamei un efect salutar. Risipindu-i toate îndoielile, îşi regăsi echilibrul sufletesc. N-am înţeles însă cum de nu a manifestat niciodată curiozitatea să se întrebe cine fusese protectorul misterios, care ne ajutase, la timp, să nu cădem în mrejele seducătoare ale domnului Prejan.

În ceea ce mă priveşte, informaţia pe care mi-o furniză funcţionarul firmei „Continental S.A.” avu şi asupra mea efecte deosebit de importante.

Aşa, de pildă, risipi ultimele himere întreţinute de îndelungile lecturi. Parisul încetase de a mai fi pentru mine o *Cytheră* către care, neputând naviga în fapt, ceream să-i ating malurile cu nava închipuirii. Poate că, în mintea mea, în ciuda convingerii raţionale, stăruise tot timpul o umbră de îndoială: dacă, totuşi, demoniacul domn Prejan nu minţise şi condiţia cerută de domnul Bazain era doar toana unui milionar original?

Dar, acum, orice umbră de îndoială dispăruse. Aveam dovada certă că nu exista nici un domn Bazain şi că presupusul lui emisar încercase să ne ducă de nas. Şi, fără avertismentul misteriosului nostru prieten, noi ne-am fi lăsat ademeniţi de ispititoarea ofertă a domnului Bazain şi am fi acceptat să părăsim ţara.

Căci era clar că tocmai aceasta urmărise domnul Prejan. Dar, oare, în ce măsură prezenţa noastră în ţară îi stânjenea pe aceia care îl trimiseseră să negocieze cu noi? Mama judecase realist atunci când afirmase că duşmanii noştri, dacă intenţionau să se ocupe de noi, aveau posibilitatea s-o facă aici, în ţară. Cu toate acestea, era clar că ei ţineau neapărat să părăsim ţara. Cecul de zece mii de lei era cea mai bună dovadă cât de mult doreau ei să ne ştie plecaţi. Dar în ce scop? Şi ce s-ar fi întâmplat cu noi dacă am fi acceptat? Bineînţeles, nu ne-ar fi aşteptat în Franţa nici contul la bancă, nici grija părintească a

domnului Bazain, în cazul când am fi ajuns în Franţa şi nu ni s-ar fi întâmplat, pe drum, vreun „accident”. Nu excludeam nici-o asemenea probabilitate, cu toate că, raţional, mi se părea puţin cam prea complicat. În orice caz, ipoteze se puteau face multe. Nu ştiu dacă le-am epuizat pe toate. Ceea ce ştiu este că nu mai aveam nici un fel de îndoială că toate făgăduinţele domnului Prejan urmăriseră un singur scop, acela de a ne hotărî să părăsim ţara.

Ori de câte ori, ulterior, mi-am reamintit de vizita acestuia, am reţinut, ca un amănunt vrednic de băgat în seamă, cât de sincer contrariat fusese de refuzul nostru. Oare fuseseră ei atât de convinşi de reuşită, încât excluseseră din capul locului eventualitatea refuzului? Sau poate fusese altul motivul? Un lucru era însă cert: omul acesta cu vorbirea intenţionat preţioasă şi care ştiuse să-şi joace atât de bine rolul fusese aproape uluit de refuzul nostru şi păruse destul de sincer atunci când îi spusese mamei că, refuzând, face o mare prostie. Ce interpretare trebuia dată sincerei lui uluieli, dacă, totuşi, domnul Bazain nu exista decât în închipuirea lui? Doamne, multe întrebări îmi veneau în minte, multe întrebări rămâneau fără răspunsuri. Fiecare întâmplare nouă care survenea în existenţa mea, în loc să lumineze, dimpotrivă, făcea şi mai de nepătruns bezna care mă înconjura şi înmulţea întrebările la care nu eram în stare să găsesc un răspuns.

Aşa, de exemplu, ca să pot găsi o explicaţie sincerei uluieli a domnului Prejan, ar fi trebuit, în prealabil, să găsesc răspuns la întrebarea: ce interes aveau acei care îl trimiseseră ca noi să părăsim ţara? Dar oricât îmi spărgeam mintea să găsesc un răspuns, nu izbuteam. Era o întrebare la care nu eram în stare să formulez măcar ipoteze. În schimb, mi se părea foarte probabil ca tocmai banda din care făcea parte şi Catina să fie aceea care să dorească, din motive necunoscute, plecarea noastră din ţară. Furtul bibliei, crâmpeiul de discuţie din cimitir pe care îl surprinsese Tase groparul sau prezenţa Catinei în noaptea percheziţiei, toate acestea erau fapte care pledau în favoarea unei asemenea ipoteze.

Un amănunt căruia nu ştiam ce importanţă să-i acord era povestea cu băiatul curios pe care Prejan mi-o debitase în mare grabă, la poartă. Că băiatul curios din poveste eu eram, nu încăpea nici-o îndoială, cum, de asemenea, nu încăpea îndoială ce urmărise spunându-mi povestirea ticluită ad-hoc. Nu mă puteam dumiri însă cum ajunseseră ei la constatarea că sunt un băiat curios. Oare mi se întâmplase şi mie ceea ce i se întâmplase şi lui Gheorghiţă, chelnerul, în noaptea când a urmărit-o pe Catina? Oare fusesem, atunci sau altă dată, la rândul meu, urmărit? Oare tot timpul să fi purtat după mine o coadă fără ca să prind de veste? Mi se părea imposibil. Dar chiar dacă aşa s-a întâmplat, cu excepţia celor câteva dăţi când o urmărisem pe Catina, în nici-o altă împrejurare nu găseam că le dădusem motive să mă creadă un băiat curios. Sau, poate, ajunseseră la această constatare numai ţinând seama de dibăcia cu care o deposedasem pe Catina de Biblie?

Indiferent însă de cauze, dacă ei mă credeau un băiat curios şi dacă, între timp, continuaseră să mă supravegheze, comportamentul meu din ultimele luni îi putea face să creadă că avertismentul pe care mi-l transmiseră prin domnul Prejan îşi atinsese scopul.

În realitate, nu teama de ameninţarea din povestea domnului Prejan contribuise să mă transforme într-un „băiat cuminte”, ci asiduele lecturi de informare în legătură cu „oraşul-minune” – Parisul. Acum redevenisem un băiat curios şi, în ciuda ameninţării domnului Prejan, curiozitatea mea se cerea în mod imperios satisfăcută.

Dar cel mai mult îmi suscita curiozitatea misteriosul nostru protector. Cine era, oare, omul acesta atât de bine informat, care veghea, din umbră, asupra noastră şi care izbutea să intervină tocmai la momentul oportun? Nu ştiu de ce – nu aveam nici un motiv să flu optimist – stăruia totuşi în sufletul meu nădejdea că, investigând în dreapta şi în stânga, voi ajunge să dau de urma lui.

Trebuie să mărturisesc, pe de altă parte, că dacă ignoram avertismentul domnului Prejan, aceasta se datora

în primul rând faptului că mă ştiam protejat din umbră de misteriosul meu prieten.

Am început prin a face o vizită foştilor mei prieteni de la hotelul domnului Herşcu. M-am dus la o oră când ştiam că-i voi găsi pe toţi acasă. Şi, într-adevăr, erau.

Gorila, care, dintre toţi, părea cel mai bucuros că mă vede, îmi scutură mâna cu atâta elan, încât, dacă nu i-aş fi opus rezistenţă, ar fi izbutit să mi-o scoată din umăr.

— Ce faci, măi, studentule? îmi pare bine că te văd.

În schimb. Sugiuc, faţă de care nu simţisem niciodată vreo simpatie deosebită – cred că la rândul său nici el – măsurându-mă din cap până în picioare, îmi spuse, zâmbind răutăcios:

— Ce-i, barosanule? Catadicseşti să vii şi pe la nişte amărâţi ca de-alde noi?

Catina, care, de asemenea, mă măsură din cap până în picioare, părea sincer uimită:

— Thii! Dar mare te-ai mai făcut!…

Într-adevăr, mă lungisem. Împlinisem de câteva luni şaisprezece ani şi începuse să mi se schimbe vocea.

— Ce mai faci, Catina? Mă bucur că te văd.

— Mulţumesc! Nimic mai mult decât ceea ce ştii.

— Adică soileală, papă, pasienţe şi, când o apucă căldurile…

Băţ se opri, făcându-mi din ochi.

— Ce, măi?, îl sfidă Catina.

— Ştii tu ce! Mi-e ruşine de student să ţi-o spun pe şleau. Că acum el nu mai e dintr-ai noştri…

Catina îi aruncă drept în faţă cărţile de joc.

— Porcule! Apoi către mine:

— Un mare porc. Băţ ăsta.

— Nu mai fi şi tu aşa ţâfnoasă. Glumeşte.

Ce curios mi se părea! Vorbeam Catinei cu ton prietenesc, îi zâmbeam, îi spusesem că mă bucură revederea, prin nimic nu trădam ura pe care o nutream împotriva ei. Mă ascultam vorbind şi nu mă puteam opri să nu mă admir pentru puterea mea de stăpânire. „Ei da!, îi vorbeam în gând. Nu ştiu pe ce te întemeiezi tu afirmând

că nu ai încredere în mine, dar de greşit, nu greşeşti deloc, până la urmă, am să-ţi dovedesc ce-mi poate pielea, deşi, deocamdată, nu ştiu în ce fel”.

— Ei, cum merge şcoala?, se interesă ea, cercetându-mă cu o privire sfredelitoare, parcă spre a-mi pătrunde gândurile cele mai ascunse.

I-am răspuns calm, fără să mă tulbur, la fel de banal ca şi întrebarea. Eram convins că o interesau progresele mele şcolare tot aşa de mult cum mă interesa pe mine, în clipa aceea, cota apelor Dunării.

— Mulţumesc, binişor. Sper să termin anul fără nici-o corijenţă.

— Da? Mă bucur. Ca mâine-poimâine, student.

— Până atunci, mai va!

Gorila, care, după cât se vedea, îmi păstrase o trainică afecţiune, dându-mi un ghiont sub coastă, îmi sugeră:

— Bă, să te faci doctor. Asta da, meserie. Nu vezi? La ei, bani ca la turci.

Băţ, care, după cât se părea, era în permanent conflict cu Catina – raporturile încordate erau de dată recentă – găsi ocazia s-o tachineze:

— Să te faci doctor de femei, ca s-o ai şi pe contesă clientă.

— Nu mă fac medic, băieţi! Nu-mi place deloc meseria asta.

— Dar ce ţi-ar plăcea matale, barosanule?, se interesă Sugiuc, în bătaie de joc.

Şi atunci, fără nici un fel de premeditare:

— Mi-ar plăcea să mă fac detectiv.

— Cum, bă, copoi?, întrebă cu reproş Gorila posomorându-se brusc.

— Detectiv!, am ţinut să precizez, fără să-mi iau ochii de la Catina.

Catina, calmă, îşi ridică sprâncenele a mirare şi mă ţintui cu nevinovăţie.

— Aşa? Şi ca să te faci copoi, crezi că e nevoie să-ţi rozi coatele pe băncile şcolii atâta amar de ani? Dacă ai stofă, n-ai nevoie de carte.

Gorila, care, la fel ca toţi ceilalţi, nutrea un dispreţ suveran faţă de învăţătură, se grăbi să-i sară în ajutor:

— Chiar aşa! Ce, parcă ăi mai buni copoi de la Chestură au şcoală? Pe dracu'! Iacă, nu mai departe comisarul Apostolescu. E el cel mai parşiv dintre toţi, de i s-a dus vestea până şi la Bucureşti? Este! Cică ştie carte taman cât îi trebuie să-şi mâzgălească numele.

— Se poate. Dar dacă, pe lângă stofă, mai ai şi carte, atunci ai mult mai multe şanse să nu laşi lucruri nedescurcate.

— Eu cred că tu nu prea ai stofă pentru meseria asta!, îşi dădu cu părerea Catina, boţindu-şi buzele a dispreţ. Tu eşti un zăbăuc, un ăla cu capul în nori. Sub nasul tău ar putea un criminal să ucidă un om fără ca tu să prinzi de veste.

Vorbise afişând un atare dispreţ faţă de aptitudinile mele poliţiste, încât ar fi trebuit să intru în pământ de ruşine, poate că m-aş fi simţit, într-adevăr, tare prost, dacă într-adevăr, aceasta ar fi fost meseria pe care intenţionam s-o îmbrăţişez. Cum însă nici prin gând nu-mi trecea, i-am spus:

— Ei, eu tot am să încerc. N-aş fi singurul care să constate că şi-a greşit cariera. Au mai păţit-o şi alţii, pot să te asigur că atunci când voi constata greşeala, voi avea curajul să-mi caut o altă meserie.

— Numai să mai ai timp!, îmi atrase atenţia Catina.

— Ce vrei să spui? Nu înţeleg!

— E destul de simplu. S-ar putea întâmpla ca vreunul dintre cei pe care tu i-ai stânjeni să te trimită pe lumea cealaltă, mai înainte de a avea tu timp să-ţi schimbi meseria.

— S-ar putea întâmpla şi asta. Dar, în definitiv, care meserie nu are riscurile ei?

Şi pentru a pune capăt discuţiei, m-am îndreptat spre odaia lui Rocambole.

Până să intru la el am simţit în spate privirile Catinei, ca nişte sfredele.

Pe Rocambole l-am găsit tolănit în pat şi citind. În jurul lui, pe pat, erau risipite ziare, reviste, cărţi.

— Ei, bine ai venit!, păru să se bucure sincer. Ai cumva vreun necaz?, se interesă, ridicându-se în capul oaselor ca să-şi aprindă o ţigară.

Pe Rocambole – de altfel ca şi pe ceilalţi – deseori se întâmplase să-l întâlnesc pe stradă, cu teancul de ziare sub braţ. Mă saluta, dar niciodată nu se oprea să stea de vorbă cu mine. De câteva ori l-am oprit eu, dar de fiecare dată a căutat să scape cât mai repede de mine. Presupunând că numai datorită vreunui complex de inferioritate evită să stea cu mine de vorbă pe stradă, n-am insistat niciodată.

Bănuind în întrebarea lui puţină ironie, i-am răspuns înţepat:

— Nu mă aduce nici un necaz. Am venit să vă văd. Asta e absolut tot.

— Atunci foarte frumos din partea ta.

Se uită la mine, m-am uitat la el şi deodată am avut sentimentul că între noi nu există nici un fel de antene, că nu avem ce ne spune. Era ca un fel de stânjeneală reciprocă şi inexplicabilă.

Îmi storceam creierii să găsesc un subiect de conversaţie, dar nu izbuteam. Eram convins că şi el se străduia la fel de a pune capăt tăcerii penibile dintre noi şi, la fel ca mine, nu izbutea.

De altfel, îl găseam schimbat. Slăbise puţin şi între sprâncene apăruse o cută circumflexă. Şi ochii îi erau, acum, parcă mai neliniştiţi ca de obicei.

— Ce citeşti?, l-am întrebat fără interes, bucuros că, în sfârşit, găsisem un pretext de a pune capăt tăcerii penibile.

— Frunzăresc!

Şi ridicând din umeri a dispreţ, îmi arătă vraful de ziare, cărţile de pe pat şi de pe podea.

Vasăzică era ratată şi această posibilitate de a înfiripa discuţia. Rocambole, ursuz şi prost-dispus, tăcea.

Mai târziu, mi-am dat seama că imposibilitatea de a înjgheba o conversaţie se datora faptului că atenţia îmi era îndreptată înăuntrul meu. Ca un alt spectator, încercam să-mi analizez sentimentele, conştient că se petrece cu mine un lucru curios. Adineauri, când stătusem de vorbă cu

Catina, izbutisem să mă păstrez calm, să fiu amabil şi, în acelaşi timp, să stau la pândă, gata să înregistrez cele mai neînsemnate reacţii ale ei. Ura prezentă în fiecare fibră în loc să mă împiedice, dimpotrivă, mă ajutase să mă comport în aşa fel încât să nu-i trezesc bănuieli că aş şti mai multe decât arăt. Mai mult, socotindu-mă tare, mă încumetasem chiar s-o provoc, lansând falsa mărturisire că mi-ar plăcea meseria de detectiv. E drept, reacţia ei fusese alta decât aceea pe care o scontasem, mai bine-zis decât aceea pe care aş fi dorit-o, dar nu era mai puţin adevărat că fusese un act de voinţă care mă ridicase în propriii mei ochi, dându-mi iluzia că aş fi în stare să-mi măsor forţele cu ea.

Dar acum, când mă găseam în faţa lui Rocambole, lucrurile se petreceau cu totul altfel Eram emoţionat, atât de emoţionat încât îmi auzeam bătăile inimii. Mă străduiam să înţeleg dacă sentimentul care mă încerca era frică şi nu izbuteam. Era frică, poate, dar era şi altceva. Poate că, simultan, două sentimente îşi disputau întâietatea. Unul era, incontestabil, frica. Dar celălalt? Admiraţia? Nu ştiu. Amintirea acelei întâlniri mi-a rămas confuză, cu toate că, ulterior, în mai multe rânduri, am încercat să descifrez inexplicabilul meu comportament.

În camera aceea a lui intrasem în mai multe rânduri, în mai multe rânduri stătusem de vorbă, de mai multe ori bănuieli vagi, dar bănuieli planaseră şi asupra lui, dar niciodată nu simţisem ceea ce simţeam acum. Îl priveam şi îmi aminteam de conversaţia care avusese loc în cimitir, între Catina şi ucigaşul lui Gheorghiţă, chelnerul, conversaţie de care luasem cunoştinţă – e drept, fragmentar – datorită naivităţii superstiţioase a groparului Tase.

„Oare el să fie «şeful» de care vorbea complicele Catinei?”, mă tot întrebam în gând.

Şi poate că de fiecare dată când întrebarea îmi venea în minte, sentimentul care predomina era frica.

Oare adolescentul acesta de douăzeci de ani, frumos, inteligent, să fie şeful care conduce din umbră banda din care, deocamdată, ştiam că fac parte Catina, asasinul lui

Gheorghiţă chelnerul, şi, după toate probabilităţile, emfaticul Prejan? Oare el să fie şeful care hotărâse asasinarea tatălui meu, oare el să fie acela care voia să ne expedieze în străinătate din motive pe care numai el le cunoştea?

Să fie oare posibil?

Şi de ce n-ar fi fost? Fiindcă era tânăr? La nouăsprezece ani. Napoleon intra în istorie. Şi apoi, ce perfect camuflaj!... Un colportor de ziare!... Cine l-ar putea bănui? Mai ales că, pentru a se pune la adăpost de orice fel de riscuri, se oferă să facă unele mici servicii poliţiei!

Până acum, niciodată nu mi se păruse curioasă ambiţia lui Rocambole de a absolvi liceul. Şi nu mi se păruse curioasă – dimpotrivă, această pasiune pentru învăţătură făcuse să crească stima mea faţă de el – pentru că fusesem convins că, după ce îşi va termina liceul, va căuta să-şi facă alt rost în viaţă, renunţând la meseria aceea de „vremuri grele", cum o numea el Dar poate că Rocambole continua să înveţe nu pentru a-şi face o carieră, ci pentru că socotea că învăţătura îi era necesară în tenebroasa meserie pe care o avea. Poate că se asemuia cu acel celebru şef de bandă, care, în pauzele dintre două jafuri, citea la lumina faclelor pe Iulius Caesar.

La toate acestea mă gândeam privindu-i chipul frumos şi puţin slăbit, care ascundea în schimb un suflet de demon.

Şi o clipă am fost ispitit să-i arunc în faţă:

„Ucigaşule! De ce l-ai ucis pe tata?"

Dar, în loc să-i vorbesc aşa, m-am trezit că-i spun:

— Văd că te stânjenesc. Am să vin altă dată.

— Da, într-adevăr, mă stânjeneşti!, îmi confirmă cu tonul cel mai natural posibil. Am citit ceva extrem de interesant şi mi-e gândul numai la ceea ce am citit. Nu te superi, nu?

— De ce? Înţeleg foarte bine. Şi mie mi se întâmplă, câteodată, la fel.

M-a condus până la uşă. Mi-a întins mâna. Am făcut la fel. În clipa când ne-am strâns mâinile, am simţit un fior de frig în spate.

„Am strâns mâna ucigaşului tatălui meu”, mi-am zis. I-am întors spatele şi am dat să ies. M-am întors, străfulgerat de un gând:

— Se împlinesc peste câteva zile doi ani de când a murit tata. Mama face parastas. Vrei să vii şi tu?

Şi l-am privit.

— Nu prea-mi plac mie chestiile astea cu popi şi colivă. Dar pentru tine am să vin. Când are loc parastasul?

— Lasă că te anunţ eu.

Minţisem. De câteva luni se împliniseră doi ani de la moartea tatei. Minţisem numai din dorinţa de a vedea cum va reacţiona. În naivitatea mea, crezusem că am să-l văd pălind, refuzând invitaţia, bâlbâind nu ştiu ce scuză. Rocambole însă se comportase normal. Şi abia atunci mi-am dat seama cât de naiv fusesem atunci când mi-am închipuit că simpla invitaţie la un parastas îl va face să-şi piardă capul. Cu toate acestea, pentru a doua oară am repetat minciuna cu parastasul faţă de Catina. Şi pentru a doua oară a trebuit să-mi reproşez naivitatea. Catina acceptă imediat, fără să se tulbure.

— E bine că te-ai gândit să mă pofteşti la parastas, dar mi-ar face mai multă plăcere dacă m-ai invita odată la plimbare.

Hotărât, îşi bătea joc de mine.

— Bine, Catina! într-o zi am să te invit şi la plimbare.

Mi-am luat rămas-bun de la fiecare. Am dat mâna mai întâi Catinei. Au urmat la rând Băţ, apoi Sugiuc şi, în fine. Gorila. Când acesta mi-a întins mâna, am simţit că-mi strecoară în palmă o hârtiuţă. Am reţinut hârtiuţa, fără ca să observe cineva. Intrigat de mesajul lui Gorila şi curios să-i aflu conţinutul, nu am avut răbdare să ajung în stradă, ci l-am citit pe când coboram scările.

Misiva avea următorul conţinut, pe care îl reproduc întocmai:

Am descoperit de ce a fost înjunghiat tatăl tău, ştiu şi cine-i cel care l-a curăţat. Nu pot să-ţi spun prin scrisoare, că-i de rău pentru mine. Vino

mâine-dimineaţă la Barba Panaiotachi. Ştii tu unde. Noroc şi baftă.

G.

Am plecat spre casă pe drumul cel mai lung. Drumul cel mai lung trecea prin port. Mergeam pe străzi ca un năuc. Gorila cunoştea motivul pentru care fusese ucis tata... Gorila îl cunoştea pe asasin. Pe asasin îl cunoşteam şi eu. Era omul cu trandafirul de culoarea sângelui care îl împuşcase pe Gheorghiţă chelnerul, în cripta cavoului coanei Aurica. E drept, nu ştiam cine se ascundea sub veşmântul de stafie, pentru a putea circula nestingherit prin cimitir, dar, oare. Gorila izbutise să afle şi acest lucru?

Pe mine mă interesa în primul rând să cunosc motivul pentru care fusese omorât tata. Gorila aflase. Cum, pe ce cale? Dar a doua zi aveam să aflu şi eu! Până atunci însă mi se părea o veşnicie.

Extraordinarul Gorila! Orice mi-aş fi putut închipui despre el, numai aşa ceva nu. Un Gorila deţinător al tainei pe care de doi ani de zile mă tot căzneam s-o dezleg. Şi, iată, el dezlegase taina. Dar cum, pe ce cale? Oare numai datorită unei simple întâmplări?

Dacă misiva lui Gorila nu mi-ar fi indicat ca loc de întâlnire bârlogul lui Barba Panaiotachi, fără îndoială că aş fi înclinat să cred că numai datorită întâmplării izbutise să afle adevărul. Aşa, însă, eram ispitit să cred că descoperirea pe care o făcuse acesta din urmă se datora unor cauze precise, şi nu hazardului.

Şi tot mergând aşa pe străzi, rumegând asemenea gânduri, deodată am avut intuiţia că cineva mă urmăreşte.

Mi-am continuat drumul, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, frământându-mi creierii cum să procedez ca să verific dacă sunt, într-adevăr, urmărit, fără să trezesc bănuieli.

Dacă aveam o oarecare experienţă în a urmări pe cineva – experienţă câştigată în noaptea când m-am ţinut de Catina până la cimitir – în schimb eram cu desăvârşire

novice în ceea ce priveşte dibăcia de a mă sustrage urmăririi.

De fapt, nu doream să-mi pierd urma, deoarece mă duceam acasă. Urmăritorul nu avea decât să se ţină după mine cât o pofti, până la urmă, avea să-şi dea seama că pierduse timpul zadarnic. Dar, eram curios să-l văd pe acela care mă urmărea. La un moment dat, m-am gândit să mă întorc. Dar mi-am dat seama că procedeul ar fi fost bun numai dacă aş fi ştiut exact distanţa care ne despărţea. Dacă această distanţă era prea mare, atunci urmăritorul meu avea să facă şi el calea-întoarsă, fără să mai am timp a-l ajunge din urmă.

Mi-am continuat drumul, lăsând pe seama hazardului sarcina de a mă pune faţă în faţă cu acela care mă urmărea.

Începusem să cobor strada care ducea în port, când întâmplarea pe care o aşteptam păru că se iveşte.

Dintr-o cârciumă, un grup de oameni năvăli în stradă cu ţipete şi înjurături. Erau vreo şase căruţaşi, care ieşiseră să continue, în stradă, bătaia începută în cârciumă. După ei mai veniră şi alţi cheflii, dornici să asiste la acel spectacol gratuit.

Nici că se putea un prilej mai nimerit. M-am amestecat printre curioşi şi am privit în direcţia dincotro venisem. Dar strada era pustie.

„Probabil s-a ascuns în umbra vreunei porţi – mi-am zis – şi aşteaptă să-mi continui drumul pentru ca să reînceapă urmărirea.”

Şi fiindcă, între timp, se strânsese atâta lume, încât aproape se blocase strada, m-am prefăcut că-mi continui drumul, dar, numai după câţiva paşi, m-am ascuns într-un gang. Îmi făceam socoteala că urmăritorul meu nu va aştepta să se termine bătaia ca să continue urmărirea, ci va căuta, dacă ţinea neapărat să-şi ducă la bun sfârşit misiunea, să-mi dea cât mai repede de urmă. Şi în acest caz, din ascunzătoarea mea, aveam să-l văd. Nu-mi făceam grijă că, eventual, nu am să ştiu să-l deosebesc de ceilalţi trecători. Eram încredinţat că, între un om care îşi vede

liniştit de drum, fără alt gând decât să ajungă cât mai repede acasă, şi unul preocupat să regăsească o urmă pierdută, nu se poate să nu existe atari deosebiri încât o confuzie să fie exclusă din capul locului.

Am aşteptat însă zadarnic un sfert de oră. Nimeni nu a trecut care să-mi sugereze, măcar cât de cât, că ar putea fi urmăritorul meu.

Presupunând că m-am înşelat şi că, în realitate, nimeni nu mă urmărea, mi-am continuat drumul spre casă.

Când am ajuns jos, în port, am cotit-o pe strada Misitiilor, pentru ca, tăind-o printre magazii, să urc dealul, înapoi, în dreptul străzii noastre. La ora aceea, strada Misitiilor, ale cărei case erau ocupate de birourile diverşilor negustori de cereale sau societăţi exportatoare, era pustie. Doar ici-colo, câte o lumină la etajul vreuneia dintre bătrânele şi murdarele case te făcea să bănuieşti că, înăuntru, un funcţionar bătrân făcea bilanţul încasărilor din timpul zilei.

După ce am trecut de strada Misitiilor, am pornit-o printre magazii. N-am mers însă mai mult de zece minute când, deodată, am simţit o lovitură în cap. Am căzut ca trăsnit.

Cât am zăcut leşinat, nu ştiu. Când am deschis ochii, la început nu mi-am amintit de nimic. Culcat pe spate, am văzut întâi cerul. Mi s-a părut sus, sus, cu stele ca niciodată de multe.

Ţin minte că primul meu gând a fost:

„Cum dracu’ pot vedea eu cerul prin acoperiş?”

Pentru că mă credeam culcat în patul meu, acasă. Constatarea absurdă mi-a ajutat să fac punte cu realul. Şi atunci mi-am amintit ce mi s-a întâmplat.

M-am ridicat în capul oaselor şi mi-am pipăit capul. Nu am simţit nici-o rană. Mă durea puţin în creştet atunci când apăsam locul cu palma. Cel care mă doborâse mă lovise, probabil intenţionat, cu ceva care să nu-mi provoace rană.

Dar în ce scop o făcuse?

Şi deodată mă fulgeră bănuiala:

„Nu cumva pentru ca să pună mâna pe bileţelul lui Gorila?”

Şi am început să caut, cu înfrigurare, prin buzunare, bucăţica de hârtie.

Am găsit-o în acelaşi buzunar unde o pusesem. Din spirit de prudenţă, am vrut s-o rup, dar în ultima clipă, fără nici un gând precis, am renunţat.

Dar dacă nu acesta era motivul pentru care fusesem doborât, atunci însemna că fusesem victima vreunui borfaş, în cazul acesta, borfaşul o nimerise prost, pentru că, în afară de câţiva lei, care reprezentau preţul unei prăjituri, nu aveam asupra mea nici un obiect de valoare, cu excepţia stiloului pe care mi-l dăruise mama în ziua când împlinisem şaisprezece ani.

Mi-am pipăit buzunarul unde ţineam stiloul. Nu-l mai aveam. Am căutat banii. Dispăruseră şi ei. Dar dacă de cei câţiva lei nu se putea să-mi pară rău, în schimb, după stilou, da. Mult timp râvnisem unul şi darul mamei îmi făcuse mare plăcere. Dar, dintr-un anumit punct de vedere, îmi părea bine că se întâmplase aşa. Îmi părea bine că se întâmplase să dispară stiloul şi nu hârtiuţa prin care Gorila îmi fixa o întâlnire pe a doua zi în bârlogul lui Barba Panaiotachi. Asta însemna că viaţa lui nu era în primejdie.

Şi, bucuros, mi-am continuat drumul spre casă, de data asta fără accidente.

— Ai întârziat, Ducule, şi mâncarea s-a sleit, mă luă în primire mama.

— Am întârziat, într-adevăr, la un coleg. Cât priveşte mâncarea, sunt atât de necăjit, încât nici nu mai mi-e foame.

— Dar ce ţi s-a întâmplat?, se nelinişti ea.

— Am pierdut stiloul. Nu ştiu unde şi cum, dar l-am pierdut.

— Poate că l-ai uitat la şcoală. Dacă l-a găsit vreun coleg, are să ţi-l dea, îmi închipui.

— Nu l-am uitat la şcoală. Am scris cu el azi după-amiază.

— Ei, haide, nu mai fi atât de necăjit. L-ai pierdut şi gata! Du-te de te spală pe mâini. Eu, între timp, îţi încălzesc mâncarea.

— Bine, mamă! Dacă nu mă certi, văd că începe din nou să mi se facă foame.

A doua zi, nu m-am dus la şcoală. Am plecat la ora obişnuită, dar, în loc să iau drumul şcolii, am plecat să hoinăresc prin port. Gorila îmi dăduse întâlnire la Barba Panaiotachi, dar nu-mi fixase şi ora. După socotelile mele, dacă urmărea ca întrevederea noastră să nu trezească bănuieli, mai devreme de ora prânzului nu putea fi disponibil.

Evident, sub pretextul difuzării ziarelor în port, şi-ar fi putut face drum până la Barba Panaiotachi şi mai devreme. Dar exista printre vânzătorii de ziare o lege, nescrisă, dar respectată cu sfinţenie, ca să nu-şi încalce unii altora sectoarele de activitate. Or, după cât ştiam eu, portul nu era sectorul lui Gorila.

Cu servieta sub braţ, am coborât în port. M-am dus la debarcader să asist la plecarea vaporului „Mircea”, care făcea de cinci ori pe zi cursă regulată cu oraşul vecin. Nu prea erau mulţi călători. Totuşi, covrigăreasa făcea vânzare bună. Nici un călător nu se urca pe punte înainte de a-şi face o provizie respectabilă de covrigi.

Ceva mai departe de coşurile uriaşe ale covrigăresei, moş Huseim, negustorul de camiş, strângea în braţe borcanul în care îşi păstra marfa şi privea surâzător apele repezi şi mâloase ale Dunării.

Din când în când, de parcă abia s-ar fi deşteptat din somn, începea să-şi strige măria cu o voce tremurată şi domoală.

— Camiş!... Camiş!... Bun camiş! La moş Huseim bun camiş!

Dar la ora aceea matinală, pe nimeni nu-i ispitea camişul lui moş Huseim.

De pe ponton, venea miros de cartofi prăjiţi. O femeie cu fustă roşie ca sângele ieşi din cabina pontonului cu un lighean cu zoi pe care îl vărsă în Dunăre. O fetiţă, ceva mai mare decât o şchioapă, se ţinea de fusta ei.

Pe puntea de comandă, căpitanul Steriade îşi mângâia bărbuţa argintie, privind visător malul celălalt, unde nişte

sălcii plângeau cu ramurile plecate până deasupra apelor mâloase.

Am părăsit debarcaderul numai după ce „Mircea” a plecat în cursă. Ceva mai încolo, lângă alt ponton, era ancorat „Ştefan cel Mare”, care făcea curse regulate la Tulcea. Era un vas urât, un vas mai mult pentru mărfuri. De altfel, totdeauna pupa era plină de butoaie cu măsline, cu damigene pline cu acid sulfuric, cu baloţi de sfoară de Manilla sau cu butoaie de heringi.

Am privit vasul fără să mă opresc, fiindcă de pe el venea miros urât de gudron, de peşte sărat şi acid sulfuric. Un remorcher trăgea după sine trei şlepuri mari cu pavilion unguresc, iar departe, tocmai la cotitura pe care o făcea Dunărea dincolo de docuri, se zărea un cargobot pe al cărui pavilion se distingea o cruce încârligată. În ultimul timp, începuseră să-şi facă apariţia în portul nostru din ce în ce mai multe vase, remorchere şi şlepuri cu cruci încârligate pe pavilioane.

Mi-am continuat plimbarea până în docuri. Am băut o cafea în cafeneaua lui Kirios Pahis, am căscat gura la o partidă pasionantă de carambolaş dintre doi greci care se intitulau, reciproc, căpitani, şi abia pe urmă, spre prânz, am pornit-o spre bârlogul lui Barba Panaiotachi.

Când am ajuns. Barba Panaiotachi se pregătea să plece.

— Bună ziua. Barba Panaiotachi!

— Ce, mă! Ţi-ai adus aminte de Barba Panaiotachi?

Barba Panaiotachi arăta mai bătrân, mai rupt şi mai murdar decât ultima dată când îl văzusem.

— Am fost ocupat cu şcoala, de aceea n-am mai venit. Dar de uitat, nu te-am uitat. Barba Panaiotachi.

— Lasă, n-ai venit tu să mă vezi pe mine. Crezi tu că Barba Panaiotachi e prost şi nu înţelege? Haide, spune de ce ai venit?

Nu era tocmai uşor să-i spun ce mă aducea la el De altfel, văzându-l gata de plecare, eram puţin cam descumpănit.

— Plecai. Barba Panaiotachi?

— Mă duceam să dau o raită pe la cafenele. Să nu creadă duşmanii că am murit şi să se bucure de pomană.

Şi puse mâna pe clanţă, făcându-mi semn cu capul să-l urmez.

După socotelile mele. Gorila trebuia să pice din moment în moment.

— Barba Panaiotachi, n-ai putea să mai întârzii puţin? Barba Panaiotachi mă privi bănuitor, încruntându-se. Cu toată vârsta înaintată, când Barba Panaiotachi se încrunta, îţi îngheţa sângele în vine. De altfel, vânjoşenia pumnului şi dibăcia cu care arunca şişul mă făceau să-i uit vârsta. Nu-l vedeam pe moşneagul zdrenţăros, ceva mai mare ca un pitic pe care numai cu un pumn îl puteai doborî, ci pe teribilul mânuitor de şiş.

— Şi, mă rog, de ce să mai întârzii? Ce tot dai din colţ în colţ? Vezi că acuşi mă supăr şi e de rău... Spune-mi, de ce ai venit? Mai vrei o liră? Nu-ţi dau!

— Nu vreau nici-o liră. Barba Panaiotachi! Ce să fac? Să mă uit la ea?

— Prostule, crezi că lirele sunt făcute ca să te uiţi la ele? Şi începu să râdă amuzat, cu râsul lui care suna a behăit de ieduţ.

— Lasă, ştiu eu că nu pentru asta sunt făcute lirele. Dar dacă lira pe care mi-ai dat-o trebuie s-o păstrez, asta nu înseamnă că nu am altceva de făcut decât să mă uit la ea?

Barba Panaiotachi behăi din nou:

— Lasă, când o să ai mai multe, mai stăm de vorbă.

Ca să câştig timp, i-am cântat în strună:

— Crezi că am să am, odată, mai multe?

— Ai să ai! Asta-i grija mea, nu a ta. Ai să le ai pe-alea pe care mi le-a furat tâlharul. Căci el va veni! Să nu-mi spui tu mie Barba Panaiotachi dacă nu va veni. Îmi spune mie inima că va veni. Şi atunci...

— Mă sperii. Barba Panaiotachi!...

Barba Panaiotachi se închină de trei ori, apoi se răsti la mine:

— Ce tot mă ţii de vorbă! Spune-mi, de ce ai venit?

În definitiv, era o prostie să ascund de Barba Panaiotachi scopul vizitei mele. Dacă Gorila îmi dăduse întâlnire la el însemna că în Barba Panaiotachi avea încredere.

— Barba Panaiotachi, un prieten de-al meu mi-a dat întâlnire, aici, la dumneata.

— Ce fel de prieten? Eu nu cunosc pe nimeni. Tu eşti singurul căruia i-am îngăduit să-mi treacă pragul. Eşti singurul care îmi cunoşti bârlogul. Dacă ai să spui cuiva…

Şi făcu gestul azvârlirii şişului.

— Pe ăsta trebuie să-l cunoşti. Barba Panaiotachi. Îi zice Gorila.

Barba Panaiotachi avu o tresărire abia perceptibilă. Apoi cu ton răstit:

— Mda! Dar de ce-i spui Gorila? Ce, nu are nume?

— Are, dar nu i-l ştiu. Toţi îi spun aşa.

— Care toţi?

Vorbea tot răstit şi, văzându-l mânios, începu să mi se facă frică. Nu ştiam cum să-l îmbunez.

— Păi, ceilalţi!… Băţ, Sugiuc, Rocambole… Barba Panaiotachi se înseninã dintr-odată:

— Vasăzică, toţi aveţi porecle, nu numai el! Asta mai merge. Dar să ştii că are un nume. Îl cheamă Spiru.

Informaţia mi-o dădu cu voce scăzută, de parcă mi-ar fi împărtăşit cine ştie ce taină.

— Nu ştiam.

— Ai aflat-o acum! Dar…

Şi îşi duse degetul arătător la buze.

— N-ai nici-o grijă. Barba Panaiotachi. N-am să spun la nimeni.

— Şi ce fel de prieten eşti tu cu el? Tu eşti băiat de şcoală, pe când el… un golan, săracu'!

— Prieteni, chiar, nu suntem. Dar ne avem bine, de pe vremea când am fost şi eu un golan ca el.

— Când ai vândut ziare?

— Da! A fost foarte bun cu mine. Dacă nu era el m-ar fi ciomăgit ceilalţi vânzători. Ziceau că ce mai caut şi eu să le iau pâinea de la gură?

— Zici că te-a apărat?

Aveam impresia că Barba Panaiotachi îmi pusese întrebarea numai pentru că îi făcea plăcere să-l vorbesc de bine pe Gorila.

— M-a apărat. Şi tot el m-a învăţat meseria.

— E el un golan, dar e băiat bun! Şi ochii îi sticleau parcă de bucurie.

— Vasăzică, el ţi-a dat întâlnire, aici, la mine?, continuă el să mă chestioneze.

— Da! Pesemne, numai aici, la dumneata, s-o fi simţind în siguranţă.

Bătrânul tresări şi mă întrebă cu voce care trăda nelinişte:

— Ce vrei să spui? îl paşte, cumva, vreo primejdie?

— Nu ştiu!... Nu cred... Dar ceea ce vrea el să-mi spună e ceva foarte important şi foarte grav.

Barba Panaiotachi se nelinişti şi mai mult.

— Ce tot mă fierbi în zeama mea! Spune repede, băiete. Ce vrea să-ţi spună Spiru?

— Păi, să vezi. Barba Panaiotachi. Gorila a...

— Spiru!, se răsti la mine bătrânul.

— Spiru a aflat de ce a fost ucis tata. Mai mult încă, el îl cunoaşte şi pe ucigaş, ştie cine l-a ucis. Astea mi le-a scris pe un bileţel, dându-mi, totodată, întâlnire, aici, la dumneata, ca să povestească totul.

— Bileţelul îl ai?

— Îl am. Poftim!

— Citeşte-mi-l. Eu nu ştiu carte.

I l-am citit.

— Împieliţatul! De ce se vârâ, ca prostul, unde nu-i fierbe oala? Am să-i trag o scărmănealâ... Şi la ce oră ţi-a dat întâlnire?

— Nu mi-a dat nici-o oră şi nici în bilet nu scrie. Dar, după socoteala mea, acum ar fi trebuit să fie aici.

Barba Panaiotachi îmi aruncă o căutătură urâtă, apoi trecu dincolo, în magazie. O străbătu cu paşi tinereşti şi începu să urce scara care ducea în pod. L-am urmat.

— Nu se vede!, îi murmură posomorât, după ce privi câtva timp prin răsuflătoarea podului. Ia uită-te şi tu! Ai ochi mai buni.

I-am luat locul la postul de observaţie.

— Se vede?

— Nu, Barba Panaiotachi.

— Oare cât o fi ceasul?

În clipa aceea, orologiul de la biserica Sf. Nicolae bătu de două ori.

— Crezi că are să mai vină?

— Nu prea îmi vine să cred.

— Mai uită-te o dată şi, dacă nu-l zăreşti, coboară. Şi fără să mă mai aştepte, părăsi podul.

Când am coborât, la rândul meu, l-am găsit stând pe mindirul lui de paie şi privind încruntat o pânză de păianjen, mai mare decât un hamac. Creţurile fără de număr de pe obraz i se adânciră parcă, iar colţurile gurii lăsate dădeau chipului său un aer aproape fioros.

— Nu se vede?

— Nu!

— Du-te şi caută-l! Caută-l pe unde oi şti, dar să nu vii fără el Mi-e teamă să nu i se fi întâmplat ceva bietului băiat.

Îmi era teamă şi mie.

— Am să-l caut şi ţi-l aduc. Barba Panaiotachi.

— Du-te!

Am plecat într-un suflet.

Sectorul lui Gorila era calea Călăraşi şi străzile laterale. L-am căutat întâi la tribunal. Nu era şi nici nu dăduse pe acolo. Am întrebat, alături, la un birou de copiat acte, unde ştiam că lasă totdeauna ziare. Stăpâna biroului mi-a spus că nici măcar ziarele de dimineaţă nu le adusese şi fusese nevoită să le cumpere de la debit. Am mai întrebat în vreo câteva locuri, unde, de asemenea, ştiam că are abonaţi, dar răspunsul a fost pretutindeni acelaşi: contrar obiceiului. Gorila nu lăsase nici măcar ziarele de dimineaţă.

Neliniştit de-a binelea, am plecat să caut pe careva din ceata lor. Centrul oraşului era fieful lui Rocambole. L-am

găsit fără prea mare greutate. Mai avea câteva foi sub braţ şi tocmai se pregătea să intre într-un restaurant. Ca de obicei, mă salută ducând două degete la cozorocul şepcii şi vru să treacă mai departe.

— Stai un pic, Rocambole!, îl oprii, apucându-l de mânecă.

— Ce eşti aşa de agitat? Ţi s-a întâmplat ceva?

— Mie, nu! Spune-mi, nu l-ai văzut pe Gorila?

— De azi-dimineaţă nu l-am mai văzut. Dar de ce mă întrebi?

— Azi-dimineaţă a ridicat ziarele?

— Le-a ridicat. Era al doilea, după mine.

— Curios! Totuşi, n-a lăsat la nici un client ziare.

— Eşti sigur?

— Absolut sigur. M-am informat.

— Asta-i foarte curios!…

— Într-adevăr! Ce părere ai?

— Eu? Nici una! Dar, ia spune-mi! Cum de ţi-a venit ţie, aşa, să te informezi?

Era puţină ironie în tonul cu care întreba.

— Nu ştiu ce vrei să insinuezi, i-am replicat, dar iată cum stau lucrurile. Voind să-l rog ceva, m-am dus mai adineaori să-l caut. Am trecut întâi pe la tribunal, unde ştiam că lasă multe ziare. Era, de altfel, ora când de obicei acolo e de găsit. Un aprod mi-a spus că n-a dat pe acolo nici de dimineaţă. Am întrebat la birou la madam Mavromatis, peste drum la Robescu, dar peste tot am primit răspunsul că pe ziua de astăzi nimeni nu l-a văzut. Aşa am ajuns să mă „informez”, cum ai căutat să insinuezi.

— N-am avut o asemenea intenţie.

— Bine!… Şi acum ce-i de tăcut?

— Nimic! Lasă-l în pace! Până la urmă apare el Cine ştie pe unde o fi!

— Crezi?

— Altfel, unde dracu’ ar putea să fie? Te văd tare neliniştit. Ai vreun motiv special?

I-am răspuns cu tonul cel mai natural din lume:

— Eu? Nu!

— Nici nu cred că există motive de neliniște. Noroc! Şi intră la restaurantul „Tofică”.

Am privit după el descumpănit. Cum trebuiau interpretate ultimele lui cuvinte? Dacă Rocambole era „şeful” şi dacă el mă asigura că nu existau motive de neliniște în legătură cu Gorila, trebuia să-l cred şi să mă liniştesc. Şi, într-adevăr, aproape mă liniştisem. Dar amintindu-mi că Barba Panaiotachi aştepta să i-l aduc, am plecat să-l caut.

Am trecut întâi pe la hotel. N-am găsit pe nimeni. Lipsea şi Catina. Domnul Herşcu, mereu prezent în boxa lui, îmi spuse că nu-l văzuse de dimineaţă.

De la hotel, am plecat să-i caut pe băieţi la „restaurant”. „Restaurantul”, deşi se intitula ca atare şi pe firmă – „Restaurantul Viespe” – era un birt ordinar, în gura pieţei, specializat în tuslamale, musacale şi ciorbe de burtă – la prânz şi în grătar, începând cu fuduliile de berbec şi sfârşind cu fleicile – seara.

Clientela restaurantului era foarte pestriţă. De la ţărani, în zilele de târg, şi până la rufianii „domnişoarelor” de la etaj, întâlneai aici oameni din toate straturile sociale. Veneau atraşi nu numai de preţurile scăzute ale mâncărurilor, dar şi de „domnişoarele” de la etaj.

Pentru că domnul Ionel Viespe era nu numai proprietar de restaurant, ci şi de hotel: „Hotelul Viespe”. Hotel, în adevăratul înţeles al cuvântului, nu era decât cu numele, pentru că nu se întâmplase încă niciodată ca vreun călător să se rătăcească în hotelul domnului Viespe.

Cu toate că în registrele intime ale domnului Ionel Viespe nu se făcea deosebire între veniturile hotelului şi ale restaurantului, totuşi, în activitatea de fiecare zi exista o delimitare precisă de atribuţii şi scopuri, pentru că domnul Viespe, în afară de multiple alte virtuţi, mai avea una care le întrecea pe toate: era un om moral. Şi nu se putea să nu fie, de vreme ce era „tată de familie”, cum îi plăcea dumnealui să se laude. Familia domnului Ionel Viespe era formată, în afară de consoartă, din patru odrasle, două fete şi doi băieţi. Fata cea mai mare, măritată cu un magistrat

la Călăraşi, altă fată elevă în clasa a VII-a la maici, unul dintre băieţi student la Politehnică, iar mezinul abia era în cursul primar. Fiind, deci, un om „moral”, domnul Ionel Viespe îşi organizase în aşa fel comerţul, încât, formal, între restaurant şi hotel să nu existe nici un fel de legătură. De aceea, contrar altor patroni cu firmă aidoma, domnul Viespe nu admitea ca „domnişoarele” de la etaj să coboare în restaurant, pentru a îndemna clienţii să consume cât mai multă băutură şi nici să dispară, din când în când, pentru câteva minute, cu partenerii lor, pe jumătate beţi.

Domnul Viespe dispreţuia asemenea metode nedemne pentru un negustor cinstit, cum se considera Domnia Sa. De aceea, atmosfera din restaurant era foarte decentă. Oamenii mâncau şi beau după pofta inimii, mâncau şi beau pe cât îi ţineau buzunarele. Dacă vreunuia dintre clienţi – şi ăştia nu erau deloc puţini – îi venea poftă să se abată puţin şi pe la „domnişoarele” de la etaj, asta era o altă socoteală. Nu avea decât să plătească cinstit consumaţia, să iasă pe uşa restaurantului, să mai facă pe stradă aproximativ zece paşi şi să intre pe poarta hotelului, care se afla exact după colţ.

Comunicare directă între restaurant şi hotel însă nu exista, sau, dacă exista, ea era interzisă atât „pensionarelor” de la etaj, cât şi clienţilor restaurantului.

În localul acesta obişnuiau să ia masa băieţii şi aici am venit să-i caut.

L-am găsit pe Băţ. Înfuleca de zor o porţie de varză cu carne. L-am întrebat dacă nu-l văzuse pe Gorila.

— Aşteaptă! Acu’ pică şi el!, îmi dădu speranţă, după ce înghiţi aproape pe nemestecate o bucată de carne, care era mai mult o bucată de zgârci.

Ce era să fac? Am aşteptat. Între timp, a venit şi Sugiuc. Nici el nu-l văzuse.

— Dar ce treabă ai cu el?, se interesă Sugiuc.

— Am eu o socoteală cu el N-am fost eu ciracul lui?

— Până pică, înfulecă şi tu ceva!, îmi sugeră Băţ. Fac eu cinste. Astăzi am cu ce.

— Mulţumesc, nu mi-e foame.

Timpul trecea greu şi Gorila nu se arăta.

— Dacă n-a picat până acum, nu mai vine, îşi dădu cu părerea Sugiuc.

Pică, în schimb, Rocambole.

— Ura, şefule!, îl salută Băţ. Ia o varză cu carne. E turbată, pă onoarea mea!

— Am mâncat în altă parte.

Am bănuit că venise pentru Gorila. Nu se aştepta să mă găsească acolo, dar nu-mi spuse nimic.

— Îl caută pe Gorila!, ţinu să-l informeze Sugiuc. Dar parşivu' de Gorila s-a dat la fund.

— Măi – îmi atrase atenţia Rocambole – să nu te vadă vreun pedagog de la liceu în localul ăsta, că te elimină.

Am ridicat din umeri, nepăsător.

— Mergem?

— Mergem, şefule!

Am plecat cu toţii. Cred că dirigintele clasei mele ar fi fost surprins văzându-mă în mijlocul lor. Mai ales că Băţ îmi luase, familiar, braţul.

— Haideţi să dormim un pic!, propuse Sugiuc. N-a răspuns nimeni, dar au pornit-o cu toţii spre hotel. M-am ţinut după ei, în speranţa că-l voi găsi acolo pe Gorila.

Speranţa se dovedi iluzorie. Gorila nu venise. Nici Catina nu se reîntorsese încă.

Băţ şi cu Sugiuc se şi trântiseră pe pat, aşa îmbrăcaţi. Rocambole se plimba prin cameră, cu mâinile la spate, gânditor. Îl priveam, întrebător, dar el părea că mă ignoră cu desăvârşire.

Băţ aproape adormise, când Rocambole întrebă:

— Mă, voi îi cunoaşteţi culcuşurile?

— Ale cui, şefule?, întrebă Sugiuc.

— Ale lui Gorila.

— Cam ştim!

— O fi rătăcit pe la lipoveanca lui din Comorofca, îşi dădu cu părerea Băţ, scărpinându-se de zor în creştetul capului.

— Eu aş zice să plecaţi după el. Să nu fi scăpat dracului caii şi mai face vreo trăsnaie de pun sticleţii mâna pe el Atunci când se îmbată, ştiţi cum e el.

— Bine, şefule! Dacă zici tu… Din uşă. Băţ întrebă:

— Dacă-i la lipoveancă, tot să-l aducem?

— Dacă-i acolo, lăsaţi-l în pace! Vine el şi singur. Şi, întorcându-ne spatele, Rocambole intră în camera lui.

Am plecat toţi trei. Jos, în stradă, ne-am despărţit.

Am luat drumul portului. Mă aştepta Barba Panaiotachi. Intenţionam să dau o fugă până la el ca să-i spun că încă nu-i dădusem de urmă şi apoi să mă întorc la hotel şi să aştept venirea băieţilor.

Eram din nou neliniştit. Dar în aceeaşi măsură eram şi intrigat. În ce fel trebuia să interpretez atitudinea lui Rocambole? Dacă lui Gorila i se întâmplase ceva din ordinul lui, de ce trimisese băieţii să-l caute? Oare numai pentru a mă îmbrobodi pe mine? De la unul ca el mă puteam aştepta la orice. Dar dacă, totuşi, erau alţii care hotărâseră ca Gorila să dispară? Alţii!… Care alţii? Şi în ce scop? Şi, oare, era Rocambole îngrijorat sau numai mi se păruse?

Frământat de aceste gânduri, nici nu ştiu când am ajuns la bârlogul lui Barba Panaiotachi.

L-am găsit stând pe mindirul lui de oaie, exact în poziţia în care îl lăsasem.

Când am intrat pe uşă, nici n-a tresărit măcar. Mă întreba numai cu o voce care tremura:

— Nu l-ai găsit?

— Încă nu! Până diseară vom da de el Băţ şi cu Sugiuc au plecat în căutarea lui.

— Şi tu de ce te-ai întors?

— Ştiam că mă aştepţi…

— Şi ce dacă aştept? Parcă am altceva mai bun de făcut? Haide, du-te şi caută-l şi tu.

Am plecat. Am trecut pe acasă să las servieta şi s-o liniştesc pe mama. Am mâncat în grabă ceva şi am plecat. Pe strada principală am văzut-o pe Catina. Însoţită de un locotenent, tocmai se pregătea să intre în cofetăria „Papacanaris”.

Când am ajuns la hotel, am urcat treptele în goană. Băieţii încă nu se înapoiaseră. Neavând chef să dau ochii cu Rocambole, am coborât în stradă. M-am învârtit pe străzile

din jurul hotelului vreo oră. De la domnul Herşcu am aflat că băieţii tot nu se întorseseră.

Plictisit să mă tot învârt în jurul hotelului, am luat tramvaiul şi m-am dus la gară. Am ieşit în forfotă de pe peron. Tocmai pleca un tren. După ce trenul plecă, peronul se goli. M-am uitat pe tabela care indica mersul trenurilor, peste o oră, dinspre Galaţi, trebuia să sosească un accelerat. M-am hotărât să-l aştept, pe urmă, am mai aşteptat unul. Apoi, încă unul.

Când am plecat, se înnoptase de mult.

„Dacă nu i s-a întâmplat ceva – mi-am zis – la ora asta ori l-au găsit băieţii, ori s-a întors singur la hotel”.

Dar, laş, în loc să iau tramvaiul, am pornit-o pe jos. Când am ajuns la hotel, era ora nouă seara.

Am urcat treptele în goană şi am dat buzna în camera băieţilor. Băţ şi Sugiuc stăteau la masă şi înfulecau de zor o scrumbie. Lângă scrumbie era o „dublă”, din care rupeau cu mâna. În dreptul fiecăruia – câte o ceapă zdrobită, iar într-o farfurioară, sare.

Când dădu cu ochii de mine. Băţ, arătându-mi scrumbia, mă îmbie:

— Ia şi mănâncă. E grozavă. Avem şi nişte vin, pe cinste!

— Ce-i cu Gorila?, am întrebat, abia trăgându-mi sufletul.

— Naiba ştie pe unde s-a vârât! N-a fost chip să dăm de el M-am aşezat, maşinal, pe un scaun, privindu-i prosteşte, înfulecau de zor, erau veseli, nici nu bănuiau că tovarăşul lor, la ora aceea, în cel mai bun caz, se afla în primejdie.

— Bine, dar s-a mai întâmplat vreodată să dispară, aşa, o zi întreagă?

— S-a mai întâmplat. Numai că, de fiecare dată, a găsit el cum să ne vestească. Dar n-ai grijă! Apare el mâine-dimineaţă, rupt de foame şi fără un sfanţ.

— Şeful e aici?

— Nu, a plecat.

— El ştie că nu l-aţi găsit?

— Ştie.

— Şi ce-a zis?

— N-a zis nimic. Adică a zis ce zic eu: că trebuie să apară. Şi Băţ mă îmbie din nou, făcând din ochi spre scrumbie. În clipa aceea, intră pe uşă Catina.

— Deschide-ţi fereastra, că miroase a ceapă de te trăsneşte!

— Deschide, măi Sugiuc! Acuşi leşină contesa, râse de ea Băţ.

Dar Catina, care păru că abia acum mă descoperă, mă întrebă:

— Aicea eşti! Dar ce-i cu mutra asta de înmormântare?

— Ai auzit? A dispărut Gorila!

— Şi eşti îngrijorat din cauza asta?

— Nu! Sunt numai intrigat. Toată ziua să nu dea nici un semn de viaţă…

— Nu mai fi nici îngrijorat, nici intrigat de soarta lui Gorila. O fi fugit în junglă. Mai ştii? Şi mă privi ironic.

13
Fata cu ochi de sfinx

Am plecat de la hotel cu sentimentul că n-am să-l mai văd niciodată pe Gorila. Nu ştiu de ce, dar, gândindu-mă la el îmi aminteam mereu de moartea lui Gheorghiţă chelnerul. Împuşcat într-o criptă, la un miez de noapte. Cine ştie dacă şi Gorila nu avusese un sfârşit asemănător. A doua zi, poate că avea să fie şi el găsit, cine ştie unde, împuşcat.

„Bietul Gorila!”, l-am compătimit în gând, simţind cum îmi dau lacrimile.

Dintr-un anumit punct de vedere, eram vinovat de moartea lui. Dacă nu l-ar fi descoperit pe asasinul tatălui meu şi dacă nu ar fi ţinut să-mi destăinuie descoperirea pe care o făcuse, fără îndoială că nu i s-ar fi întâmplat nimic. Asasinul se dovedise necruţător şi temerar. Gorila dispăruse ziua în amiaza mare, în drumul dintre strada Gării şi calea Călăraşilor.

Şi o clipă mi-a trecut prin minte că, dacă mai trăiam încă, probabil că eram încă departe de a descoperi pe adevăratul vinovat sau, în cel mai bun caz, asasinul – în cazul când era Rocambole – încă nu luase cunoştinţă că-l bănuiesc.

„Până la urmă – mi-am zis – mi se pare că mă aşteaptă şi pe mine soarta lui Gorila!”

Asemenea gânduri îmi treceau prin minte în drum spre bârlogul lui Barba Panaiotachi.

Deşi, după atacul din ajun, îmi făgăduisem să nu mai trec niciodată printre magazii după căderea nopţii, acum o pornisem tot pe acolo. De data aceasta nu mi s-a mai întâmplat nimic.

În schimb, în timp ce treceam exact pe acolo unde fusesem atacat în ajun, deodată m-a străfulgerat bănuiala. Dar dacă fusesem atacat tocmai cu scopul ca agresorul meu să ia cunoştinţă de conţinutul bileţelului pe care mi-l strecurase în palmă Gorila? E drept, bileţelul îl găsisem la locul lui, în buzunarul în care îl ascunsesem. În schimb, îmi dispăruseră stiloul şi cei câţiva lei. Dar dacă agresorul simulase furtul tocmai pentru a mă deruta? O fi presupus că, dacă bileţelul dispare, am să înţeleg imediat ce a urmărit, atacându-mă, o să-mi dau seama de primejdia care îl ameninţă pe Gorila şi, în consecinţă, voi căuta să-l avertizez. Şi atunci, pentru a evita complicaţii, agresorul găsise mai nimerit să mă păcălească. Şi eu, ca un adevărat nătărău, mă lăsasem, cu atâta uşurinţă, dus de nas.

Când am ajuns la Barba Panaiotachi, am găsit lumina aprinsă, dar el lipsea. L-am crezut plecat. Era însă în pod. Probabil că de la postul lui de observaţie îmi pândise întoarcerea. Îl şi auzeam coborând scara.

Când a revenit în cămăruţă, avea faţa răvăşită şi privea cu ochi răi.

— Nimic?, mă întrebă cu o voce sfârşită, care contrasta cu privirea rea a ochilor.

— Până acum nimic, Barba Panaiotachi. Băţ şi cu Sugiuc l-au căutat pretutindeni, dar nu i-au putut da de urmă.

— Sărmanul băiat!, murmură Barba Panaiotachi.

Şi din ochii care îşi păstrau căutătura rea, două lacrimi izvorâră şi se scurseră apoi, încet, pe obrajii brăzdaţi de zbârcituri.

— Să mai aşteptăm. Barba Panaiotachi, căutai să-l liniştesc, mişcat de lacrimile lui, pe care nu le înţelegeam.

— Da, să mai aşteptăm până mâine. Parcă avem altceva mai bun de făcut? Acum du-te! De bună seamă, te aşteaptă maică-ta acasă. Şi apoi, am şi eu treabă.

— Pleci la ora asta. Barba Panaiotachi?

— Nu plec! Trebuie să încep veghea, poate îl aduce diavolul în noaptea asta. În fiecare noapte fac la fel. Când tu dormi, să ştii că Barba Panaiotachi veghează. Noapte de noapte. Ehei, odată şi-odată tot are să-mi pice el în mână.

Văzând că iarăşi revine la ideea lui fixă, m-am pregătit de plecare.

— Atunci, Barba Panaiotachi, noapte bună! Mâine am să te ţin la curent cu tot ceea ce se întâmplă.

— Bine, băiatule, bine… Noapte bună!

Plecând de la Barba Panaiotachi, am făcut un ocol pentru a evita „Ruinele Mortului” şi abia pe urmă am urcat dealul spre casă.

— De ce ai întârziat aşa de mult, Ducule?, mă luă în primire mama din prag.

— Am fost la cinematograf.

— Şi lecţiile?

— Nu-ţi face griji, mamă. Avem repetiţie.

— Haide de mănâncă.

Am ciugulit puţin fără poftă, apoi m-am culcat. În somn, l-am visat pe Gorila în podul lui Barba Panaiotachi, supraveghind de acolo „Ruinele Mortului”.

A doua zi am plecat mai devreme de acasă, pentru ca, în drum spre şcoală, să trec mai întâi pe la hotel. Nutream speranţa iluzorie că poate în timpul nopţii Gorila se înapoiase. La ora aceea, băieţii nu mai erau acasă, dar speram să capăt ceva veşti de la Catina.

Într-adevăr, băieţii erau cu toţii plecaţi. M-am dus să bat la uşa Catinei.

— Cine-i?, întrebă cu o voce de om de-abia trezit din somn.

— Eu sunt! Iartă-mă că-ţi stric somnul. Vreau numai să te întreb dacă s-a întors Gorila.

— Tu eşti nebun! Numai pentru atâta lucru îmi strici somnul? Nu s-a întors. Şi acum, lasă-mă să dorm!

Am plecat. În drum spre şcoală, l-am întâlnit pe Rocambole. De data asta, cum mă zări, veni spre mine.

— Ştii, nu s-a întors încă!…

— Ştiu. Mi-a spus Catina. Am trecut pe la hotel, mai adineaori.

— Dacă nici astăzi nu se arată, mâine anunţ poliţia. Zău că nu pricep ce i s-o fi întâmplat prostănacului ăsta.

— Chiar nu pricepi?

Întrebarea ar fi trebuit să rămână doar în gând. Dar, fără să-mi dau seama, am rostit-o tare. Am regretat, dar era prea târziu.

Rocambole îmi aruncă o privire atât de dispreţuitoare, încât, materializată, sigur că m-ar fi putut strivi sub greutatea ei.

— Şi de ce crezi că aş pricepe eu, de pildă, mai mult decât tine?, mă întrebă cu o voce care împrumuta dispreţul din priviri.

— Pentru că… Pentru că ţie, care eşti un fel de detectiv amator, îţi este mai uşor să-ţi formezi o părere cât mai aproape de adevăr.

— Uite, nu e sigur că dispariţia asta a lui intră în sfera preocupărilor nu a unui detectiv adevărat – mă exclud, pentru că probabil ai vrut să mă flatezi – dar nici măcar a unui comisar, să zicem, de talia lui Apostolescu. Şi ştii de ce? Pentru că Gorila avea un suflet bun, dar ca inteligenţă… Înţelegi? Un om cu o inteligenţă atât de rudimentară nu cred că poate deveni un caz interesant nici măcar pentru un comisăraş de poliţie.

Cred, mai curând, că a făcut vreo boacănă şi acum se ascunde. De aceea vreau să anunţ poliţia, ca să nu se spună, mai târziu, că l-am acoperit.

Vorbea atât de calm, atât de convingător, încât nu m-am putut opri să-l admir. Dacă juca teatru, juca perfect.

— Treci diseară!, mă invită el poate până atunci pică şi el Ne-am despărţit. Seara m-am dus din nou la hotel. Gorila tot nu apăruse. Băţ şi Sugiuc nu mai erau atât de optimişti. Se gândeau acum şi ei la eventualitatea unei nenorociri.

A doua zi, Rocambole a anunţat poliţia. În ziua următoare, la rubrica „Fapte diverse”, gazeta locală anunţa dispariţia lui Gorila. Scurta informaţie sfârşea cu stereotipa formulă: „Poliţia cercetează”. În ce măsură şi cât timp au

durat cercetările, nu ştiu. Ştiu doar atât că trecură şase luni fără ca misterul dispariţiei lui Gorila să fie elucidat.

În tot acest timp, m-am dus destul de des pe la Barba Panaiotachi.

Barba Panaiotachi era de nerecunoscut. Se sălbăticise cu desăvârşire. Aproape totdeauna l-am găsit sus, la postul său de observaţie, fie că era ziuă, fie că era noapte. Câteodată îşi manifesta bucuria că mă vede, îmi punea o mulţime de întrebări, dar de cele mai multe ori mă privea tot timpul cu ochi răi şi nu scotea un cuvânt. Dacă vorbeam, mă lăsa să vorbesc, dar dacă îl întrebam ceva, nu răspundea.

Abia la sfârşit, când se plictisea să mă tot asculte, numai ce-l auzeam:

— Destul!… Acum, du-te!

Când era în toane bune, îmi cerea să-i povestesc despre Gorila. Îi făcea mare plăcere. De aceea, nu mă sfiiam să brodez pe canavaua închipuirii. Aşa că, până la urmă, nu numai eu, dar nici unul dintre tovarăşii lui nu ar fi putut recunoaşte în Gorila, cel creat de închipuirea mea, pe adevăratul Gorila.

Şi nu o dată s-a întâmplat ca la capătul cine ştie cărei întâmplări, al cărei erou era, bineînţeles. Gorila, bătrânul Barba Panaiotachi, cu lacrimi în ochi, să murmure încet, abia auzit şi parcă numai pentru sine:

— Sărmanul băiat!

Care era explicaţia acestei mari afecţiuni a lui Barba Panaiotachi faţă de Gorila, nu-mi puteam da seama. Am încercat eu să-l trag de limbă pe bătrân, dar de câte ori aduceam vorba despre aceasta. Barba Panaiotachi devenea surd şi mut.

Aşa trecură şase luni. Anul şcolar era pe sfârşite. Se apropiau examenele şi în acest ultim trimestru profesorii nu ne mai slăbeau cu extemporalele, pentru a nu mai vorbi de sorocitele teze.

Era primăvară… O primăvară luminoasă şi îmbălsămată, care te gonea pur şi simplu din casă. Orele de curs erau un adevărat supliciu. Privirile, deodată cu atenţia, fugeau

afară, prin fereastra deschisă, în soare şi lumină. La prânz, năvăleam pe străzi, gălăgioşi, zburdând ca nişte mânji.

Spun *noi,* pentru că era şi în mine aceeaşi bucurie nestăvilită că, în sfârşit, eram afară, în lumina primăverii, care, în anul acela, îşi depăna zilele într-o curgere lentă, fără oscilări bruşte de temperatură. Numai că la mine spontaneitatea era frânată de un fel de stânjeneală firească la cineva care duce o existenţă prea singulară, ca aceea pe care o duceam eu. Şi la cei şaisprezece ani şi jumătate pe care îi aveam, existenţa mea singulară începea să mă apese.

E drept, între mine şi tovarăşii mei de clasă nu mai erau acele prăpăstii ca, de pildă, cu trei ani în urmă. Se obişnuiseră cu părul meu alb, se obişnuiseră să mă ştie puţintel cam năuc. Porecla de „Ducu-năucu”, pe care, la început, o scandaseră până la exasperare numai datorită sonorităţii ei, încet, încet fu uitată, pe măsură ce şi-au dat seama că ea corespunde unei realităţi. Vreau să spun că odată stabilită corespondenţa dintre poreclă şi firea mea, s-a întâmplat un lucru curios: porecla n-a mai interesat pe nimeni. Acum, toată lumea fiind convinsă că sunt un pic năuc, am fost lăsat în pace. Şi atât de mult s-au obişnuit cu ea, încât aproape n-o mai băgau în seamă. S-a creat, astfel, un fel de legătură între mine şi ei. Şi dacă toate întâmplările de până acum nu s-ar fi succedat atât de vertiginos şi de pline de mister, fără îndoială că aş fi sfârşit prin a mă integra clasei, mentalităţii ei, aş fi avut şi eu nu numai colegi, dar poate prieteni. Şi cât de mult îmi mai doream un prieten!... Un prieten căruia să mă pot destăinui, căruia să-i pot cere şi care să-mi poată da un sfat.

Dar cui? Foştii mei tovarăşi de joacă se risipiseră. Fane intrase mecanic la secţia de turnătorie, la „Şantier”, Ştefănel era la Galaţi unde se mutaseră părinţii lui. Dintre ceilalţi, numai vreo doi urmau la liceu, dar erau mai mici decât mine. Desigur, mai rămâneau cei douăzeci şi şapte de colegi de clasă. Dar de nici unul nu m-am putut apropia. Erau cu toţii aşa cum aş fi fost şi eu dacă hazardul nu ar fi

făcut să fiu prins în centrul atâtor întâmplări senzaţionale şi tragice. La şaisprezece ani, cei mai mulţi erau tot copii. Îi pasiona fotbalul – în recreaţii, în lipsa balonului, băteau o cutie de tinichea, o bilă de lemn sau chiar o biată mingişoară confecţionată ad-hoc din cârpele de praf şterpelite din debaraua unde servitorii liceului ţineau ustensilele de făcut curăţenie – îi pasionau „capra” sau „cal de rege, cal de prinţ”, cinematograful şi, în special, filmele de aventuri. Unii făceau atletism sau colecţionau timbre, alţii manifestau o predispoziţie timpurie pentru bibliofilie, iar alţii – repetenţii – talent deosebit în copiat la teze şi cunoştinţe avansate în problemele sexuale.

Cu toţii însă erau nişte copii ceva mai mari care încă nu învăţaseră să meargă bine pe propriile lor picioare, în ciuda aerelor de independenţă pe care şi le dădeau. La cea mai inofensivă cumpănă, la fiecare răscruce apelau la sprijinul părinţilor, ca să-i scoată din încurcătură.

Or, eu simţeam nevoia unui altfel de prieten. Al unui prieten în care să simt neapărat un sprijin, un prieten înţelept, curajos, pe care să-l admir şi faţă de care să-mi pot deschide sufletul, bietul meu suflet obligat să închidă în el taine care l-ar fi covârşit şi pe un om în toată firea.

Bineînţeles, toate acestea nu-mi erau pe atunci clare, aşa cum vi le înfăţişez dumneavoastră, iubiţi cititori, ba aş putea spune că nu-mi erau deloc clare. Însă dacă nu mi le puteam explica, în schimb le simţeam instinctiv. Şi, simţindu-le, cei douăzeci şi şapte de colegi au continuat să-mi rămână numai colegi şi dintre ei, nici unul prieten.

Adesea îmi spuneam că mi-aş fi dorit un prieten, aşa, ca unchiul Iancu, dacă, bineînţeles, nu ar fi avut patima beţiei. Ori de câte ori încercam să mi-l închipui vindecat de acest viciu, îl simţeam bun, curajos, cu o minte ascuţită şi sfredelitoare, capabil să găsească înţelesuri şi legături acolo unde mie mi se părea doar contradicţii lipsite de sens. Şi de fiecare dată admiraţia mea, care şi aşa exista, creştea şi mai mult.

Ei, dar unchiul Iancu nu-mi putea fi prieten atâta vreme cât, din cauza patimii, nu putea lui însuşi să-şi fie prieten.

Unchiul Iancu era un beţiv cu sufletul de aur care mă iubea mult, în felul lui, dar a cărui voinţă era înecată într-o baltă de pelin, soi de vin faţă de care unchiul Iancu manifesta o deosebită predilecţie.

... Şi apoi mai era ceva. Aveam peste şaisprezece ani!... Eram la vârsta când încep învolburările sângelui. Nu ştiu când s-a întâmplat, dar m-am trezit la un moment dat că încep să privesc altfel fetele pe care le întâlneam pe stradă, începeam să le categorisesc. Asta-i frumoasă, cealaltă urâtă.

Fără voia mea, ochii întârziau pe buzele fetelor, pe sânii lor, pe şoldurile lor. Doream să fiu în preajma lor, să le vorbesc, dar în acelaşi timp o mare sfiiciune mă cuprindea brusc atunci când vreo fată se uita la mine. Plecam privirea şi, fără voie, grăbeam pasul. Doruri neînţelese îmi vibrau în suflet, şi ele alternau cu neînţelese tristeţi. Sufletul meu începea să tânjească după dragoste. Şi fiindcă nostalgiile din sânge treceau, fără ca să-mi dau seama, prin suflet, m-am aplecat asupra poeziilor lui Eminescu, pe care le-am citit de atâtea ori încât am ajuns să le ştiu pe dinafară.

Atât de fragedă, te-asemeni
Cu floarea alba de cireş,
Şi ca un înger dintre oameni
În calea vieţii mele ieşi.

Da, aşa îmi doream să fie fata pe care s-o iubesc. Aşa o vedeam în închipuirea mea. O fată la care să mă uit ca la o minune şi pe care s-o port în suflet ca pe o iconiţă. De multe ori, când îmi ridicam ochii de pe paginile cărţii minunatului şi nefericitului vrăjitor al graiului românesc, o vedeam cu ochii închipuirii plutind ca o nălucă înaintea ochilor mei. Clipeam de câteva ori şi vraja se risipea.

Asta până într-o zi. Numai că de data asta zadarnic am clipit, nu o dată, ci de zeci de ori. De data asta, nu era o nălucă plăsmuită de propria mea închipuire, ci o făptură adevărată, la fel ca şi mine.

Primăvara aceea ne scosese pe toţi din minţi, plecam de la şcoală la prânz şi ajungeam acasă pe la trei sau chiar patru. Unii întârziau pe străzi să se joace, alţii ca să-şi conducă mai întâi prietenii, iar alţii să se plimbe. Mie, de exemplu, îmi plăcea să hoinăresc pe străzi. De cele mai multe ori apucam pe drumul cel mai lung, care, de altfel, era şi cel mai frumos. Drumul acesta trecea pe unul dintre cele două bulevarde ale oraşului, plantat cu castani, bulevardul acesta tăia oraşul în două. Şi fiindcă trecea chiar prin faţa clădirii liceului, erau mulţi care îl preferau, chiar dacă drumul spre casă se lungea.

Un capăt al bulevardului sfârşea la Dunăre. Pentru mine era drumul cel mai lung spre casă, dar mai totdeauna îl preferam. Străbăteam bulevardul până la capăt, coboram în port şi, de acolo, pe sub mal sau pe chei, după împrejurări, o porneam spre docuri, până ajungeam în dreptul străzii noastre. Atunci suiam înapoi dealul, intram prin spărtura gardului şi eram acasă.

Pe acest bulevard cu castani înfloriţi am întâlnit-o pe fata cu ochi de sfinx. Şcolăriţă ca şi mine, venea de la şcoală şi, probabil vrăjită şi ea de aceeaşi primăvară tulburătoare, nu se grăbea deloc să ajungă acasă. De altfel, pentru a păstra adevărul istoric, trebuie să spun că mulţi dintre cei care preferau calea bulevardului, chiar dacă ducea în direcţia opusă a casei – aceştia eram, în marea lor majoritate, noi, elevii din cursul superior – o făceau pentru că pe bulevard aveau prilejul să vadă defilând elevele de la liceul de fete, al cărui local se afla chiar pe bulevard, aproape de Dunăre. Şi întrucât aceleaşi motive le făcea şi pe fete să prefere bulevardul altor străzi, nu este de mirare că porţiunea de bulevard dintre strada principală şi strada Călăraşi, timp cam de jumătate de oră, devenea locul de promenadă al liceenilor şi liceenelor. Idilele, în marea lor majoritate, aici se înfiripau. Aici se vedeau, se plăceau, se înţelegeau din priviri. Pe urmă, printr-o prietenă, soră sau frate, cei doi ajungeau să se cunoască.

În ziua când am văzut-o pentru prima dată, fata era, ca şi mine, singură. Şi la fel ca mine, păşea încet, gândindu-se la

cine ştie ce, sau, poate, era numai îmbătată de mireasma castanilor înfloriţi.

Venea în direcţia mea şi, ca s-o pot admira în voie, am făcut paşii mici, mici de tot. Mă uitam la ea ca la o minune. Era, incontestabil, frumoasă. Frumoasă îi era fruntea pe care pălărioara de uniformă nu i-o ascundea – potrivit de înaltă, dar boltită – frumoşi îi erau ochii migdalaţi, frumos ovalul feţii cu trăsături migălite ca să nu rămână nici urmă de asperităţi, frumoase îi erau buzele care se arcuiau perfect, frumos trupul înăltuţ şi mlădiu.

Prinsă în mâzga propriilor ei gânduri, a trecut pe lângă mine fără să mă observe. A trecut atât de aproape, încât am putut-o vedea bine. Mai ales, i-am putut vedea ochii. Culoarea lor? Parcă s-ar fi reflectat soarele în ei, ca într-o oglindă. De aceea i-am spus „fata cu ochii de aur”.

Şi atunci am făcut ceea ce nu făcusem încă niciodată. Am lăsat-o să se îndepărteze, apoi am început s-o urmăresc. Avea un mers uşor, cu mlădieri de mijloc de parcă nici n-ar fi călcat pământul. Aceasta poate şi din cauză că mergea încet, cu adevărat paşi de plimbare.

Cine era fata cu ochii de aur nu ştiam. N-o mai văzusem până atunci niciodată şi mă miram că în oraşul nostru putea să existe o fată atât de frumoasă. Eram ispitit să grăbesc paşii, să trec pe lângă ea ca s-o mai pot privi, dar sfiiciunea mă împiedica. Şi m-am mulţumit să-i admir cosiţele castanii, umerii care se arcuiau frumos, trupul îmbrăcat în uniforma pepită care, în ciuda faptului că era croită după cele mai rigide canoane ale regulamentului – largă şi lungă – nu izbutea să ascundă frumuseţea trupului. Desigur că bătrânele şi refulatele profesoare, care decretaseră că uniforma elevelor de liceu trebuia să fie largă şi nu ştiu câţi centimetri de lungă până sub genunchi, dacă s-ar fi gândit că un simplu cordon anihilează cu desăvârşire scopul pentru care uniforma trebuia, neapărat, să fie largă şi lungă, fără îndoială că ar fi suprimat acest detaliu. Dar, cum ele nu acordaseră importanţă acestui amănunt vestimentar, cordonul strâns pe mijloc izbutea să transforme uniformele – nişte saci pepiţi – în rochiţe a căror

menire era să îmbrace un trup, dar nu să-l ascundă privirii, în ceea ce are el mai frumos, ca o rasă de călugăriţă.

Cordonul strâns în jurul mijlocului îmi permitea să constat că trupul fetei cu ochii de aur era frumos, cel puţin în măsura în care, la vârsta mea, îmi puteam da seama de frumuseţea unui trup de fată. Cum, însă, pentru ca să poţi aprecia un asemenea gen de frumuseţe, nu e nevoie să studiezi, în prealabil, nu ştiu ce cursuri de estetică, pot afirma că aprecierea pe care o făceam atunci corespundea realităţii.

Eram atât de sfios şi îmi era atâta teamă ca nu cumva fata cu ochi de aur să-şi dea seama că o urmăresc, încât, părăsind bulevardul, mi-am continuat urmărirea de pe unul din trotuarele străzii, punând între mine şi ea atâta depărtare, cât mai era posibil pentru a nu-mi stânjeni plăcerea de a o privi fără nici un fel de efort al ochilor. De altfel, toate măsurile mele de precauţie erau inutile pentru că, înmlăştinată în cine ştie ce gânduri, trecea pe străzi ca o lunatică, absentă la tot ceea ce se întâmpla în jurul ei.

M-a purtat după ea pe multe străzi şi, în cele din urmă, am ajuns pe strada Fregatei.

Strada Fregatei era, cred, strada cu cele mai frumoase case din oraş. Aşezată în apropierea portului, ea fusese, şi în parte mai continua să fie, locuită de armatori şi exportatori de cereale. Biata noastră stradă, strada Mascaralei, nu era departe şi ar fi fost aproape obligatoriu pentru oamenii care o locuiau să treacă şi pe strada Fregatei, dacă nu ar fi preferat, din motivele arătate la începutul acestei cărţi, celălalt drum, mai lung, prin port.

Şi fiindcă strada Fregatei e scurtă, repede, fata cu ochii de aur dispăru înapoia unei porţi.

Casa era cea mai frumoasă nu numai de pe strada aceea, ci era poate cea mai frumoasă din oraş. Spun, poate, pentru că existau în oraş păreri care susţineau că mai frumoasă ar fi casa contelui de Roma. Mie însă mi-a plăcut totdeauna casa de pe strada Fregatei şi chiar şi astăzi ei îi acord întâietatea.

Casa în care locuia fata cu ochii de aur era cunoscută în tot oraşul sub numele de „casa cu stafii” şi avea o poveste. O poveste pe care puţini şi-o mai aminteau, pentru că întâmplările adevărate din poveste se petrecuseră cu mulţi ani în urmă, cam pe la începutul secolului.

Pe vremea aceea, oraşul nostru nu era nici atât de mare, şi nici nu avea atât de multe case frumoase. Dar cele mai arătoase acolo începeau să se construiască în cartierul acela din imediata apropiere a portului. Acolo şi-a construit casa şi Nicolachi Mavrocardulas, casă care, mai târziu, avea să devină cunoscută sub numele de „casa cu stafii”. Acest Nicolachi Mavrocardulas – al cărui nume, în traducere strictă, înseamnă Niculiţa Inimoară Neagră – era unul dintre cei mai mari cerealişti din oraş. Se povesteşte despre el că avea un fler extraordinar în afaceri şi că de teama loviturilor lui tremurau în fiecare an ceilalţi confraţi ai săi, cu posibilităţi financiare mai reduse. Nu unul, ci zeci dintre aceştia se ruinaseră datorită loviturilor pe care le dăduse el speculând cu mazăre, în anul când recolta de mazăre era slabă, sau cu grâu, altădată.

Era un bărbat cam la şaizeci de ani, încă voinic, înalt şi cu umerii largi. Purta barbă, o barbă neagră şi creaţă ca de arhimandrit. Priceput ca nimeni altul în afaceri, era în acelaşi timp şi un pasionat vânător. Pentru plăcerea vânătorii, ar fi fost în stare să renunţe la o afacere care i-ar fi adus un câştig de zeci de mii de lei. Pleca la vânătoare câte o săptămână şi colinda bălţile, după sălbăticiunile înaripate, sau coclaurile satelor din tot judeţul, după celelalte feluri de vânat.

Într-una din aceste expediţii, într-un sat cam de pe la marginea judeţului – la Însurăţei – a descoperit-o pe aceea care avea să şi-o facă soţie. A descoperit-o în casa unui ţăran la care ceruse găzduire şi a cumpărat-o pur şi simplu. A luat-o cu el în sanie, încotoşmănind-o în blănuri, fiindcă era iarnă şi el plecase la vânătoare de lupi.

Pentru această fată de ţăran, frumoasă ca o zeiţă, a pus Nicolachi Mavrocardulas să se construiască bijuteria aceea de casă. Şi fiindcă, fudul, grecul voia să strălucească lângă

el o adevărată cucoană şi nu o biată fată de ţară, a găsit repede persoanele care să facă din ea o femeie de lume. Se spune că profesoarele, toate grecoaice pricepute şi cu aplecare spre rafinament, nu au trebuit să se străduiască prea mult, pentru că frumoasa ţărăncuţă, în mai puţin de un an, se transformă într-o adevărată cucoană.

Abia acum, când educaţia tinerei sale soţii fu terminată, Nicolachi Mavrocardulas se hotărî s-o arate lumii. Zaiafeturile şi sindrofiile începură să se ţină lanţ în noua casă de pe strada Fregatei. Şi Voica – acesta era numele prozaic al frumoasei doamne Mavrocardulas – cuceri inimile tuturor bărbaţilor cu frumuseţea ei uluitoare. Se povesteşte că era atât de frumoasă şi de o atât de maiestuoasă distincţie, încât pe lângă ea toate celelalte femei păreau nişte biete slujnice.

Petrecerile nu se întrerupeau decât atunci când Mavrocardulas pleca la vânătoare, pentru că nici frumuseţea nevestei şi nici dragostea idolatră pe care i-o purta nu putuseră stinge patima pentru vânătoare. Atunci când pădurea sau bălţile îl chemau, îşi lăsa soţia singură şi pleca zile întregi. Când se înapoia, petrecerile reîncepeau, pentru că, orgolios, Nicolachi Mavrocardulas era fericit să-şi vadă nevasta strălucind, frumoasă între frumoase.

Iubind-o nebuneşte şi crezându-se iubit, era fericit. Obişnuia să spună intimilor săi că cea mai bună afacere pe care o făcuse în viaţa lui fusese nevastă-sa. Dar fericirea lui nu ţinu prea mult. Aşa cum se întâmplă, pe căi tenebroase, dar sigure, ajunse şi până la urechile lui şoapta că Voica îl înşela. Deşi nu dezvăluia şi numele amantului, totuşi, şoapta venea cu precizarea că desele expediţii de vânătoare constituiau tot atâtea prilejuri fericite şi lipsite de riscuri pentru cei doi amanţi.

La început, n-a vrut să creadă. Totuşi, prudent, începu să-şi supravegheze nevasta. Dar oricât se strădui, nu descoperi nimic, purtarea soţiei sale era neutrală faţă de toţi bărbaţii şi prin nimic nu trăda că ar acorda o cât de neînsemnată preferinţă vreunuia dintre ei. Normal, ar fi trebuit să se liniştească. Dar ghimpele geloziei odată înfipt

în inimă, nu mai poate fi scos atât de uşor. Dimpotrivă, el intră mereu mai adânc, picurându-şi otrava. De aceea, se hotărî să facă încercarea supremă.

Era iarnă. O iarnă grea cu multă zăpadă, cum nu se mai văzuse de mulţi ani. Zăpada ajungea până la pervazul ferestrelor. Şi într-o asemenea zi, o anunţă că pleacă la vânătoare de lupi. Drumurile erau troienite, ningea, şi vântul care se stârnise ameninţa să se transforme în viforniţă. Mavrocardulas trăgea nădejdea că nevastă-sa îl va opri să pornească la drum pe o asemenea vreme. Ea însă nu schiţă nici cel mai mic gest de a-l opri.

De data aceasta, cu inima într-adevăr neagră, Mavrocardulas îşi curăţă singur puştile, le încărcă cu cartuşe de lup şi, poruncind slugilor să înhame caii la sanie, plecă încotoşmănat în blănuri.

Înainte de a da bice cailor, privi spre ferestrele odăii nevestei sale. O văzu la una dintre ele, fluturându-şi degetele în semn de rămas-bun. Gestul era însoţit de un zâmbet cald, pe care el îl considerase totdeauna ca o dovadă certă a dragostei pe care femeia lui i-o purta. Şi, înduioşat, răspunse zâmbetului cu un zâmbet asemănător, plesni apoi caii cu biciul şi sania ţâşni ca o săgeată.

A poposit la un han dincolo de bariera oraşului, spre Gropeni. Mai departe n-a mai mers. A aşteptat acolo să se întunece. Şi, în puterea nopţii, a făcut cale-ntoarsă, după ce, în prealabil, a scos zurgălăii de la gâtul cailor. A oprit sania ceva mai departe şi, cu puşca sub braţ, a pornit-o spre casă. Dulăii, recunoscându-l nu l-au lătrat. A descuiat şi, pe nesimţite, ca un duh, s-a strecurat în casă. Nerăbdarea şi dorinţa de a se convinge îi ascuţise simţurile. Vedea prin întuneric asemenea pisicilor.

Cu puşca sub braţ s-a îndreptat spre iatacul neveste-si. Uşa nu era nici măcar încuiată. A deschis-o şi atunci s-a convins. Acolo, în faţa căminului, la lumina roşiatică a mormanului de jar, pe o blană de urs, două trupuri goale aţipiseră îmbrăţişate.

Întâmplarea, sau poate privirea lui încărcată de ură, a trezit-o. Când a deschis ochii, l-a văzut. A dat un ţipăt de

groază. Ţipătul l-a trezit pe celălalt, pe amant. El n-a mai ţipat, dar, de groază, tremura de-i clănţăneau dinţii în gură. Amantul soţiei sale era procuristul firmei, un băiat tânăr pe care el îl ridicase din simplu funcţionar, apreciindu-i priceperea şi devotamentul.

— Mişelule! Te-am făcut om, şi tu... Dar vina cea mare nu tu o porţi. Îmbracă-te şi piei din ochii mei!

Femeia a mai dat un ţipăt, holbând ochii la cele două ţevi ale puştii care o ţintuiau ameninţător.

— Taci, târfa!

— Iartă-mă!

Şi începu să se târască, în genunchi, spre el.

— Să te ierte Dumnezeu!

Ochi, şi arma răbufni de două ori. Alicele mari de lup împroşcară cu moarte trupul alb, care, mai adineauri, fremătase de dragoste.

Ce a urmat după aceea are mai puţină importanţă. Nicolachi Mavrocardulas şi-a lichidat afacerile şi a plecat în Grecia. Casa a fost scoasă la vânzare şi, bineînţeles, repede s-a găsit un cumpărător. Dar, lucru curios, la mai puţin de o săptămână noul proprietar părăsi casa, oferind-o spre vânzare cu un preţ mult mai mic decât acela pe care îl plătise.

Totuşi, evenimentul acesta încă nu stârni curiozitate. Abia după ce, succesiv, mai mulţi proprietari procedară la fel, lumea şi în primul rând vecinii au început să se întrebe de ce casa era scoasă atât de des la vânzare.

Şi cum calea cea mai sigură atunci când vrei să ştii ce se întâmplă într-o casă este să te adresezi slugilor, misterul fu dezlegat. Casa era de nelocuit pentru că – spuneau ele – în fiecare noapte apare fantoma aceleia ucise, care, negăsindu-şi linişte în mormânt, vine să rătăcească prin iatacuri.

Versiunea aceasta odată pusă în circulaţie, bineînţeles că alţi cumpărători nu se mai oferiră. Casa rămase ani de zile nelocuită, în grija unui fel de intendent, care, atunci când era întrebat dacă văzuse vreodată fantoma, nici nu nega, dar nici nu confirma.

După ce a stat mulţi ani nelocuită, într-un timp se mută acolo administraţia financiară a oraşului. Dar întrucât locuinţa era improprie pentru birouri, după un an se mută, dar nu mai înainte de a fi distrus vechea tapiţerie a casei.

Ani de zile casa rămase din nou nelocuită, până când, într-o zi – lucrul acesta se întâmplase cam cu vreo zece ani de zile înaintea întâmplărilor povestite în acest capitol – casa căpătă un nou proprietar care, asemenea primului, era cerealist. Zidari, zugravi şi tâmplari renovară casa, un grădinar domestici din nou parcul sălbăticit, vopsitori vopsiră cu ulei poarta de fier şi gardul de zid.

Şi iată, noul proprietar dezminţi vechea legendă. Locuia în casă de peste zece ani şi fantoma frumoasei şi necredincioasei soţii a lui Nicolachi Mavrocardulas nu veni niciodată să-i tulbure liniştea. Dar, cu toate că vechea legendă a casei era aproape uitată, totuşi nimeni nu numea casa aceea altfel decât „casa cu stafii”.

Pe poarta acestei case dispăru fata cu ochii de aur. Când am ajuns în dreptul ei, de pe trotuarul celălalt m-am oprit s-o privesc. Mai bine-zis, să privesc ceea ce se putea vedea printre zăbrelele porţii înalte, vopsite în cafeniu. În cafeniu era vopsit şi gardul din zid care se întindea şi pe strada laterală.

În curte, la o depărtare nu mai mare de douăzeci de metri, se vedea casa. Până acolo ducea o alee asfaltată. O scară de marmură cu brâu scund ducea în casă. De acolo de unde porneau treptele scării, de-a dreapta şi de-a stânga, stăteau de pază doi lei din marmură, ale căror coame, din cauza ploilor, deveniseră verzui. Casa propriu-zisă, deşi nu avea etaj, era înaltă, aşa cum era moda pe vremuri. Trei ferestre în stânga, trei ferestre în dreapta uşii de intrare. În dreapta, în continuare, o ciudăţenie din punct de vedere arhitectonic, un fel de rotondă din sticlă de culoare albastră. Cât de mult se întindea clădirea în adâncime, nu-mi puteam da seama. După acoperiş, laturile lungi ale dreptunghiului pe care îl forma casa erau în adâncime. În stânga, ceva mai în fund, se vedeau dependinţele, aşa cum fuseseră construite ele,

mai de mult, în funcţie de necesităţile vremii. Jos, grajdul, o hală pentru trăsuri şi o magazie pentru furaje, la etaj, locuinţele servitorilor. Deşi constituiau un corp aparte, din punct de vedere arhitectonic nu făceau notă discordantă. Erau clădite în acelaşi stil cu casa propriu-zisă. În dreapta, un alt zid, în diagonala celui de la stradă, despărţea curtea de parc. În faţa casei, în afara aleii de la intrare, o alta, în dreapta, ducea către poarta de lemn pe unde se putea intra în parc. Restul spaţiului îl umpleau gazonul şi rondurile cu flori, cu excepţia spaţiului din faţa dependinţelor, un fel de bătătură pardosită cu ciment.

„Vasăzică, în «casa cu stafii» locuieşte!”, mi-am zis, pândind ferestrele în speranţa că poate se va întâmpla s-o văd apărând la vreuna dintre ele.

Dar, bineînţeles, minunea nu se întâmplă. Oftând, am făcut cale-ntoarsă, spre casă, de data asta pe drumul cel mai scurt.

Eram îndrăgostit de fata cu ochii de aur. Aveam şaisprezece ani şi eram îndrăgostit.

Şi cum mergeam eu aşa, gândindu-mă cât de mult mai este până a doua zi la prânz când poate aveam s-o revăd, deodată cineva îşi strecură braţul sub al meu.

— Ce cauţi pe strada asta, domnule licean?

Era Catina. Îmi luase braţul şi se uita la mine zâmbindu-mi parcă mai mult a bătaie de joc.

„Oare m-o fi văzut căscând ochii la casa cu stafii? Te pomeneşti că şi bănuieşte de ce m-am oprit. Altfel, de ce ar zâmbi aşa de batjocoritor?”, mi-am zis, căutând să-mi desprind braţul.

Dar ea, parcă intenţionat, mi-l ţinea strâns.

— Dă-mi voie să mă reazem un pic de tine. Am mers mult pe jos, şi pe căldura asta am obosit.

Nu era o căldură care s-o obosească, dar pentru a nu fi nepoliticos, am lăsat-o să se reazeme de braţul meu.

— Nu mi-ai spus ce cauţi prin cartierul ăsta, reluă ea.

„Dracu’ să te ia! Ce te priveşte pe tine?”

Poate că Băţ sau Gorila aşa i-ar fi răspuns. Eu însă n-am putut să-i vorbesc aşa.

— Cum ce caut? Mă duc acasă. E doar drumul cel mai scurt. Catina, o clipă, păru că verifică în gând.

— Da, într-adevăr, e drumul cel mai scurt. Apoi parcă mai mult pentru sine: Vasăzică treci în fiecare zi pe strada asta…

Neştiind dacă era o constatare sau numai o cursă, am răspuns cu prudenţă:

— Nu totdeauna.

— Ce curios!

— Ce ţi se pare curios?, am întrebat-o, convins că ea mă văzuse contemplând casa sau poate chiar urmărind-o pe fata cu ochii de aur.

— Că te-am întâlnit. Ştii, tocmai mă gândeam la tine.

— Haide, nu-ţi mai bate joc de mine! Spune-mi mai bine ce cauţi tu aici, prin mahalaua asta a noastră?

— Ce să-ţi spun! Frumoasă mahala!… Mi-ar plăcea şi mie să stau pe o stradă ca aceea pe care ne-am întâlnit mai adineaori. Ţie, nu?

— Ba bine că nu!

— M-ai întrebat ce caut pe aici? Ei bine, am să-ţi spun, dar să nu te înroşeşti ca o fată mare. Am pe aici, pe aproape, un prieten şi am fost să-l văd. Am făcut dragoste împreună.

Deşi îmi atrăsese atenţia, m-am înroşit până în vârful urechilor.

— Uite că te-ai înroşit. Nu, zău, eşti delicios!

Furios că-şi bate joc de mine, şi încă mai roşu ca până atunci, m-am oprit.

— Catina, eu o iau la stânga. În cinci minute sunt acasă.

— Stai să te mai conduc. Ţi-e teamă să nu te vadă cineva cu mine? Prostule, dacă te-ar vedea careva cu mine, ştii ce-ar zice? „Are gust studentul ăsta al nostru! Uite pe ce bucăţică bună a pus mâna”. Da, mă, aşa şi-ar spune oricine te-ar vedea cu mine. Numai tu, urâciosule, nu mă placi.

Furios, m-am răstit la ea:

— Haide, Catina, să lăsăm gluma asta de prost-gust. Ştii foarte bine…

— Nu te aprinde! Nu te aprinde! Mai bine ascultă să-ţi spun de ce m-am gândit la tine.

Dacă în loc să mă potolească, m-ar fi lăsat să-mi descarc furia, Catina ar fi avut ocazia să afle multe lucruri care, fără îndoială, ar fi interesat-o. Fiindcă, furios cum eram, i-aş fi aruncat în faţă tot ceea ce ştiam despre ea. Dar, spre ghinionul ei şi spre norocul meu, cu spiritul ei conciliant, mă împiedică să fac o prostie, care ar fi putut să-mi fie fatală.

— M-am gândit la tine – reluă ea – în legătură cu Gorila. Dintre noi toţi, tu ai fost cel mai afectat de dispariţia lui. Aveai o mutră… De câte ori îmi amintesc, pufnesc în râs. Parcă abia te-ai fi întors de la înmormântarea lui.

— Vezi, presimţeam că i s-a întâmplat o nenorocire…

— Ce nenorocire? Nu i s-a întâmplat nici-o nenorocire.

— Vasăzică tu continui să crezi că Gorila… a fugit în junglă?

— În junglă n-a fugit el dar de fugit undeva a fugit.

— Nu înţeleg.

— Simplu, dragul meu. Mă mir că nu pricepi tu, care, de altfel, pricepi lucruri mult mai „deştepte”.

Neştiind dacă e o aluzie sau ironie, am tăcut, prefăcându-mă că iau cuvintele ei drept un compliment.

— Dacă a dispărut nu înseamnă neapărat că l-a răpit cineva, băieţaşule, ci înseamnă, pur şi simplu, că a spălat singur putina.

M-am uitat la ea furios, convins că-şi bate joc de mine.

— Nu mai spune!, am ironizat-o. E o presupunere care numai în capul unei fete deştepte ca tine putea lua naştere.

— Mă iei pe sus, studentule, dar cu mine nu se prinde. Ţi-am mai spus eu că sunt unsă cu toate alifiile. Nu ţi-o fi venind ţie să crezi, dar află, scumpete, că-i aşa cum ţi-am spus: Gorila a şters putina!

— Bine, dar ce interes avea s-o facă?

— Uite, vezi? Fără să încerc să te umflu, dar asta e, într-adevăr, o întrebare deşteaptă. Ce să-ţi răspund? Nu ştiu. Dar dacă a făcut-o înseamnă că a avut un interes. Aşa, de exemplu, ca să-şi pună pielea la adăpost.

Începuse să mă doară capul. Catina asta era un adevărat demon. Ipoteza că Gorila dispăruse ca să-şi pună pielea la adăpost părea plauzibilă. Dar era, oare, numai o ipoteză? Nu cumva corespundea întru totul realităţii? Şi, în acest caz, de ce mă pusese pe drumul cel bun? Ce urmărea în fond? Sau, pur şi simplu, îşi bătea joc de mine?

Gândindu-mă că poate smulg ceva mai mult de la ea, am contrazis-o:

— Poftim! Ca să-şi pună pielea la adăpost... Dar ce a făcut? A spart o bancă? A jefuit pe cineva pe stradă? A asasinat? La adăpost!... De cine şi de ce?

— Dragul meu, eu numai am emis o ipoteză. Tu crede ce vrei.

— Nu văd de ce te superi. Te rog, fă-mă să înţeleg. Crezi că o fi făcut vreo potlogărie şi a fugit ca să scape de închisoare? Îl crezi capabil? Tu îl cunoşti mai bine decât mine.

Catina râse. Un râs nervos, căruia n-am putut să-i găsesc vreo explicaţie.

— Mi s-a părut numai că-l cunosc. Dar m-am înşelat. De aceea, zău că nu ştiu ce ţi-aş putea răspunde. Aşa cum presupui, s-ar putea foarte bine să fi dat vreo lovitură şi a şters-o de frica puşcăriei. Dar s-ar putea tot aşa de bine să fi mirosit vreo şustă...

— Nu ştiu de ce foloseşti expresii de-astea golăneşti, care nu sunt proprii felului tău de exprimare. Îţi face o deosebită plăcere?

Catina râse.

— Şi pe tine ce te deranjează? Supără auzul tău de domnişor? Dar, ca să nu zici că sunt fată rea, n-am să le mai folosesc. Spuneam că poate Gorila să fi aflat unele secrete care privesc anumite persoane. Înţelegi? E posibil ca Gorila, dându-şi seama că stă în drumul cuiva şi, pentru a nu fi strivit, a preferat să se dea la fund.

Da, Catina era un adevărat demon. Cu un cinism revoltător, aproape îmi mărturisise adevărul. Şi nu m-aş fi mirat deloc dacă aş fi auzit-o continuând:

„Dacă vrei să cunoşti adevărul adevărat, află că noi i-am făcut de petrecanie lui Gorila, fiindcă aflase anumite lucruri care nu-l priveau”.

Dar, pe cât se pare, Catina nu mai avea de gând să continue.

— Dacă Gorila nu ar fi dispărut, el ar fi fost suprimat de aceia care îşi vedeau primejduită propria lor securitate. Am înţeles bine, Catina?

— Nu era greu de înţeles.

— Ipoteza asta a ta e ispititoare, numai că se ridică o obiecţie.

— Care?

— Decât să se dea la fund, nu ar fi fost mai normal să se ducă la poliţie şi să divulge tot ceea ce aflase?

— Uite, vezi, de aceea ţi-am spus, mai adineaori, că pe Gorila numai mi s-a părut că-l cunosc. El dragul meu, e mult mai deştept decât l-am crezut noi, cu toţii. S-o fi gândit el şi la posibilitatea de care ai amintit, dar şi-a dat seama că în treburi de-astea, studenţelule, fără dovezi nu faci nimic. Or, dacă ipoteza asta a mea este adevărată şi dacă el s-a dat la fund, e de presupus că i-au lipsit dovezile.

Tot ceea ce spunea părea perfect plauzibil.

— Vezi, dar – continuă – că acest Gorila, faţă de care tu ai o mare slăbiciune, nu e aşa de prost cum l-am crezut cu toţii, mai ales şeful. Sau dacă nu deşteptăciunea, atunci instinctul i-a spus că e mai prudent să se dea la o parte. Şi o asemenea purtare e cu atât mai lăudabilă, cu cât se întâmplă, în viaţă, ca unii oameni, mult mai inteligenţi decât Gorila şi cu mai mult bun-simţ, să nu-şi dea seama că încurcă drumul. Nu-şi dau seama că numai cu un bobârnac ar putea să fie striviţi. Ba se întâmplă să fie chiar avertizaţi şi totuşi nu se dau la o parte, până la urmă o păţesc, sau, cum s-ar mai spune, şi-o fac singuri cu mâna lor.

— Cunoşti, Catina, asemenea cazuri?

Catina mă privi cu nişte ochi care spuneau ceva, dar îmi era imposibil să înţeleg ce anume, şi cu voce tărăgănată îmi răspunse:

— Nu! Bănuiesc însă că există şi asemenea cazuri. Dar tu, cunoşti?

O clipă am ezitat.

— Nu! Nu cunosc nici un caz.

Catina se opri şi, înseninându-se brusc, îmi întinse mâna.

— Gata! Mai departe nu te duc, să nu mă vadă maică-ta. Mi-e teamă să nu se ia cu mătura după mine că-i stric bunătate de băiat.

Şi plecă pe drumul pe care venisem, cu mersul acela al ei care îi făcea pe bărbaţi să privească după ea.

„Încă un avertisment!”, mi-am zis, aruncând o ultimă privire Catinei.

A doua zi, la ora prânzului, nu am mai întâlnit-o pe fata cu ochii de aur. Lipsise de la şcoală sau poate folosise alt drum. Dar în ziua imediat următoare iarăşi am întâlnit-o. Am trecut foarte aproape unul de celălalt, dar nici de data asta nu mă băgă în seamă.

Câteva zile s-a întâmplat la fel. Drumurile noastre se încrucişau pe bulevard, ea singură, eu singur, o lăsam să treacă, apoi mă luam după ea şi, de departe, o conduceam până acasă.

Asta până într-o zi…

Ca de obicei, pornisem pe urma paşilor ei. Mergeam acum pe acelaşi trotuar cu ea şi micşorasem simţitor distanţa dintre noi, convins că ea, mereu călătorindu-se cu gândul cine ştie pe unde, habar nu are că o urmăresc.

Dar iată că de data asta, la un colţ de stradă, se opri, întoarse faţa spre mine, aşteptând să mă apropii.

— Mă urmăreşti de zece zile! De ce?

Am calculat repede în gând. Trecuseră exact zece zile de când o văzusem prima dată. Precizia aceasta, nu ştiu de ce, îmi displăcu.

— Pentru că… Nu ştiu cum să-ţi explic! Am simţit nevoia să te privesc mult, cât mai mult timp. Dacă te-am jignit, te rog să mă ierţi.

Fata avu un zâmbet mic, poate de cochetărie, poate o amuza sfiiciunea mea.

— Nu m-ai jignit. Dimpotrivă... Înainte, singură, drumul mi se părea nespus de lung. Dar de când am început să te ştiu în urma mea, nu mă mai simt singură. Parcă mă însoţeşte un prieten credincios. Ştii, eu sunt puţin cam sălbatică. Mă sperii uşor. Mă sperie mai ales băieţii. Au un fel de a privi... nu ştiu cum. De tine însă nu m-am speriat. Vreau să spun că nu m-am speriat de privirile tale. Tu ai o privire caldă, o privire plină de duioşie...

— Bine, dar de unde ştii? Niciodată nu te-ai uitat la mine. Fata avu din nou zâmbetul acela mic.

— Ba le-am văzut! Dar cel mai bine mi-am dat seama, simţindu-le. Şi, vezi? Privirile tale m-au domesticit, m-au făcut să devin mai curajoasă decât tine.

— Dacă aş fi ştiut că mă vezi... Dar am fost convins că, absentă la tot ceea ce se întâmplă în jurul tău, habar nu ai că e cineva care vine pe urma paşilor tăi.

— Acum, că ne-am cunoscut, să fim prieteni. Cum te cheamă?

— Radu.

— Am să-ţi spun... Am să-ţi spun Ducu.

— Aşa îmi spune şi mama acasă. Dar pe tine cum te cheamă?

— Ingrid.

— E aşa de frumos numele, încât eu n-aş putea să-ţi spun altfel. E un nume nemţesc.

— Tata spune că în Scandinavia numele este destul de comun.

Mergeam alături, pe străzile tăcute şi pustii la ora aceea. Eram aproape de aceeaşi înălţime. Ea era numai cu puţin mai scundă decât mine. Era atât de frumoasă, încât mă uitam la ea ca la o minune. Nu ştiu, poate că nu era atât de frumoasă. Poate că erau alte fete mai frumoase decât ea. Dar ea era altfel frumoasă, o frumuseţe pe care n-o întâlneşti pe meleagurile noastre. Mai târziu, după ani, am înţeles că frumuseţea ei amintea frumuseţea adevăratelor Ingride.

— Ce ciudat priveşti tu!, se miră ea.

— Nu ştiu! Poate pentru că mă uit la tine, Ingrid, ca la o minune.

— Tu câţi ani ai?

— Şaisprezece! Mai bine zis, aproape şaptesprezece!

— Suntem de-o vârstă. Dar, deoarece eu sunt fată, de fapt, înseamnă că sunt mai mare decât tine. Înainte, la şaisprezece ani fetele erau măritate.

Şi avu pe buze un zâmbet parcă ironic.

Abia acum mi-am dat seama de ciudăţenia ochilor ei. Da, frumoşii ei ochi de aur erau ciudaţi. Ei nu oglindeau ceea ce se petrecea în sufletul ei. Ei rămâneau mereu aceiaşi. Şi atunci când se mira, şi atunci când se întrista, şi atunci când părea că o înveseleşte ceva. Ochii ei frumoşi aveau permanent aceeaşi expresie stranie, de neînţeles.

Mă mâhniră şi cuvintele ei, şi zâmbetul ironic. Fără voie, ochii mei s-au oprit pe sânii ei, cărora uniforma nu izbutea să le ascundă frumuseţea, apoi în jos, de-a lungul şoldurilor şi coapselor. Şi abia acum am înţeles de ce mă mâhniseră adineaori cuvintele ei. Am simţit-o sub uniformă ca un rod pârguit, tânjind după braţul care avea s-o culeagă.

— Niciodată să nu mă mai priveşti aşa!, Îmi spuse cu o voce care avea parcă inflexiuni metalice.

Dar, imediat, intuindu-mi probabil tristeţea, îmi spuse cu vocea cea dinainte:

— Dacă ai să mai întârzii, n-are să te certe acasă? Vreau să ne mai plimbăm puţin!

— Ne plimbăm cât vrei. Mama n-are să se supere. Dar pe tine nu o să te certe?

— Pe mine nu are cine să se supere. Tata la ora asta încă nu s-a întors acasă. Tanti Hilda are să se supere puţin, dar o să-i treacă.

— … Şi mama ta?

— Mama a murit! A murit de mult. Aproape că nu mi-o mai amintesc. A murit în Franţa, de unde am venit şi noi acum zece ani. Pe atunci nu ştiam o boabă româneşte. Dar, după cum vezi, după vorbă nu s-ar cunoaşte că nu-s româncă. Nu-i aşa?

— Vorbeşti absolut fără nici un fel de accent străin.

— Asta numai datorită lui moş Mitru. Moş Mitru e intendentul casei. Când tata a cumpărat casa, l-a găsit pe intendent şi l-a păstrat. Moş Mitru a fost adevărata mea dădacă, pentru că tanti Hilda nu prea are timp să se ocupe de mine. Pasiunea ei este să muştruluiască slugile ca un plutonier major. Aşa că eu am crescut dădăcită mai mult de moş Mitru. El m-a învăţat să vorbesc aşa de bine româneşte.

— Şi tatăl tău?

— Tata e un om excepţional. Îl iubesc mult, mult şi îl admir. De aceea, mi-e milă de el. Tata e singur. E drept, mă are pe mine şi simt cât de mult mă iubeşte. Dacă mi s-ar întâmpla o nenorocire, s-ar sinucide. Dar, cum să-ţi explic? Cred că simte nevoia unei tovarăşe de viaţă, iar dacă rămâne singur, o face numai din cauza mea. I-am dat să înţeleagă că nu aş fi deloc geloasă dacă şi-ar aduce acasă o soţie, ci, dimpotrivă, mi-ar face plăcere să am o mamă tânără şi frumoasă. El mi-a răspuns că semăn atât de mult cu mama, încât niciodată nu va putea să-mi dea o alta şi că, de altfel, atâta vreme cât mă are pe mine, nu se poate simţi singur.

Bunul şi minunatul meu tată! El mă vede tot fetiţă şi nu-şi dă seama cât de bine am început să-l cunosc.

Duioşia cu care rostise cuvintele trăda cât de mare era dragostea pe care o nutrea faţă de tatăl ei. Fără voie i-am privit ochii. Enigmatici şi ciudaţi, nu oglindeau nimic din duioşia cuvintelor.

— Vasăzică, Ingrid, în toată casa aceea mare…

— Da, în toată casa aceea mare nu sunt decât eu, tata şi tanti Hilda. Nu-i mai pun la socoteală pe moş Mitru şi pe cele două servitoare.

— Dumnezeule, Ingrid, trebuie să te simţi tare singură…

— Poate mai puţin decât crezi tu. Ştii, m-am obişnuit. De altfel, prea mult timp nici nu am să mă plictisesc. Dimineaţa, la şcoală… După masă, îmi fac lecţiile. Singură sau cu vreo colegă, pe urmă, mai am şi cărţile, tata are o bibliotecă foarte mare. Mai prost e duminica. Duminica însă tata, tocmai pentru ca să nu mă plictisesc, îmi cere să invit

prietene la masă. Prietene nu am. Sunt în schimb câteva colege care îmi face plăcere să le văd... Şi uite, aşa trec zilele!...

Pe nesimţite, coborâserăm dealul şi acum tăiam drumul printre magazii, ca să ieşim pe chei. Când am ajuns, am început să ne plimbăm înspre docuri. Dunărea, cu ape multe, curgea la vale, tulbure şi mânioasă. Bodogănea în graiul ei de ape, ca o bunică rea. Malul celălalt nu se mai vedea. Apele ei potopiseră până departe, cât vedeam cu ochii. Nuferi mari pluteau pe deasupra apelor.

— Ştii – îmi spuse ea – mi-ar plăcea să mă plimb cu barca. Acolo, printre sălciile acelea, trebuie să fie tare frumos.

— Când ai să vrei, Ingrid, îmi spui. Luăm o barcă şi te plimb prin baltă o zi întreagă.

— Dar te pricepi să vâsleşti?

— Dacă am crescut pe malul Dunării! Mă pricep să trag la rame şi de înotat, înot ca un peşte. Să nu-ţi fie teamă, te duc şi te aduc teafără!

— Bine, într-o zi ai să mă duci cu barca în baltă.

— E minunat de frumos, Ingrid! N-ai fost niciodată?

— Ba da! Duminica trecută m-a dus tata cu şalupa. Dar cu şalupa nu are farmec. Merge atât de repede şi face atâta zgomot! Acolo parcă eşti pe alt tărâm. Zgomotul motorului jigneşte liniştea aceea, parcă de început de lume. Nu-i aşa?

— N-am fost niciodată cu şalupa. Dar cred că ai dreptate. Zgomotul motorului nu se sincronizează cu clipocitul apelor la vreo bulboană sau cu acela al vâslelor, când taie apa. Trebuie, neapărat, să te plimb cu barca, Ingrid, ca să-ţi poţi da seama cât e de frumoasă balta inundată.

— Bine, Ducule, să mă duci!

Când am ajuns în apropiere de docuri, ne-am întors. Fără să fie ceva deliberat, i-am luat braţul. Nu s-a opus. Dimpotrivă, am simţit cum umărul ei se lipeşte de-al meu.

— Ingrid! E oare posibil să te doară sufletul de prea multă fericire?

— Taci! Uite ce frumos se vede oraşul acolo, sus, pe deal!

Soarele aurea totul. Casele, care se pierdeau în depărtare, luminate puternic de soare, păreau ireale, parcă ar fi fost un decor uriaş pe scena nu mai puţin uriaşă a portului.

— Uite, Ingrid, de aici se vede bine, acolo pe deal, căsuţa noastră.

— Unde?

— Uite acolo! Deasupra surpăturii celei... O casă mică... Acolo stau eu.

— Acolo!

— Da! Nu-i cum e „casa cu stafii”.

— Cu atât mai bine. Nu simţi nevoia să vorbeşti tare, ca să te auzi vorbind. Hai să urcăm. Ce are să mai mă certe tanti Hilda. Dar puţin îmi pasă.

Am tăiat din nou drumul printre magazii. Ingrid mergea la braţul meu şi tăcea. Nu privea nici în dreapta, nici în stânga, ca şi când nimic din ceea ce vedea n-o interesa.

— Ştii, Ducule, îmi vine să plâng!, îmi spuse ea într-un târziu.

— De ce, Ingrid?

— Nu ştiu! Mi-e teamă şi nici eu nu ştiu de ce mi-e teamă. Mi-e teamă, aşa, de parcă aş simţi moartea dându-mi târcoale.

— Nu, Ingrid! E o copilărie.

— Ai dreptate! Sunt o proastă!

Am ajuns sus. Am dus-o până la colţul străzii. Acolo ne-am despărţit.

Mi-a întins mâna. O mână mică şi caldă.

— A fost atât de frumos! Am fost fericită, Ducule.

Şi a plecat repede. Mai înainte însă i-am putut privi ochii. Ochii nu oglindeau nimic din vraja cuvintelor.

... Şi privind după ea cum se depărtează, cu mersul ei mlădiu, am murmurat:

„Fata cu ochi de sfinx!”

14
Uimitorul avatar al lui Rocambole

În zilele ce au urmat, am fost ca beat. Parcă visam tot timpul şi nu mă trezeam decât în clipa când trebuia s-o întâlnesc pe Ingrid. Ducu-năucu era acum mai năuc decât înainte. Şi colegii mei, care se obişnuiseră cu năuceala mea de până atunci, începură să-şi şoptească între ei, convinşi că asistau la o agravare a bolii.

Acasă, mama, de asemenea, înregistra schimbarea care se petrecuse cu mine. Numai că ea, cu instinctul ei de femeie, sesizând cauza adevărată a zăpăcelii mele, nu se arătă prea îngrijorată. Atâta numai că ţinea să mă întrebe mai des decât de obicei dacă am fost ascultat la şcoală, dacă am răspuns bine şi dacă nu cumva am căpătat vreo notă proastă. Şi fiindcă răspunsurile mele erau foarte liniştitoare, nu-şi mai făcea griji. Cred că, în sinea ei, era şi puţin mulţumită că m-am îndrăgostit, considerând aceasta ca o primă manifestare a adolescenţei mele. De asemenea, am simţit-o curioasă să vadă şi să afle cine este fata cu care „vorbesc”, dar, probabil, considerând că la vârsta mea nu poate fi ceva serios, nu întreprinse nimic din ceea ce ar fi putut întreprinde ca să-şi satisfacă legitima ei curiozitate.

De multe ori, când mă dezmeticeam din aducerile aminte legate de Ingrid şi descopeream privirile mamei pline de dragoste oprite asupra mea, îmi venea să mă duc s-o

îmbrăţişez şi să-i povestesc ce minunată fată era Ingrid. Dar o anumită sfiiciune mă împiedica s-o fac. Mă înroşeam şi îmi plecam ochii în carte, fericit că a doua zi aveam s-o văd din nou pe Ingrid, pe bulevardul cu castanii înfloriţi.

Când o vedeam venind, începea să-mi bată inima de parcă atunci m-aş fi pregătit să-i vorbesc pentru prima dată. Şi când începea să-mi zâmbească de departe, inima pornea să bată şi mai tare.

— Ce frumoasă eşti astăzi, Ingrid!

— Acelaşi lucru mi-ai spus şi ieri, dragul meu.

— Da, dar azi eşti mai frumoasă decât ieri.

Zâmbea cu zâmbetul ei mic şi mă privea cu ochii ei de sfinx, apoi, pentru că nu putea să mă ia de braţ, îmi cuprindea în palma ei caldă degetul cel mic.

— Să mergem, Ducule!

Şi plecam spre casă, alegând itinerariul cel mai lung, sau, atunci când credea că o poate păcăli pe tanti Hilda, mergeam să ne plimbăm prin port.

Aşa trecură două săptămâni. Două săptămâni în care timp parcă aş fi fost beat.

Din această stare, aş spune euforică, avea să mă dezmeticească un cuvânt, care, în scurt timp, avea să devină o realitate:

Războiul!... Primejdia războiului era acum iminentă. Drama Cehoslovaciei se jucase de mult. Cehoslovacia nu mai exista de mai bine de un an. Câteva luni mai târziu, urmă la rând Polonia. Franţa capitulă în scurt timp, după ce, în prealabil. Belgia şi Olanda fuseseră înghiţite ca un mizilic.

Acum, pentru toată lumea era clar că nu mai era decât puţin până când pârjolul războiului avea să ardă în cele patru zări.

În interior, ţara gemea sub călcâiul dictaturii regale. Ordinele, verzi, de concentrare, cu nenumărate stele, împânzeau oraşele şi satele, din câmpii şi până în coclaurile dintre munţi, chemând pe la unităţi tineri, bătrâni, de-a valma. Satele se goleau, câmpiile nelucrate rămâneau pârloagă. Prin gări – convoaie nesfârşite de trenuri

încărcate până la refuz cu aceia care, un an mai târziu, aveau să devină carne de tun. Pe şoseaua înspre Cazasu, unde se înşirau regimentele, convoaie de căruţe, herghelii de cai, toate de rechiziţie.

Până acum, nu prea văzusem ziare la noi în clasă. Acum, ele circulau din mână în mână. Erau citite cu pasiune, comentate. Se emiteau opinii contradictorii, apărate cu vehemenţă. De fapt, în general, nu aveam opinii proprii. Erau ale părinţilor noştri, înghiţite pe nerăsuflate.

Bineînţeles, erau şi dintre aceia cu cămaşa verde ascunsă pe sub uniformă, care se extaziau de vremelnicele victorii ale Germaniei hitleriste şi care vedeau în Hitler Dumnezeul suprem faţă de care se cuvenea să se prosterne cu admiraţie şi umilinţă, Dumnezeul lor autohton cu cămaşă verde şi pistol la cingătoare.

Dar, spre lauda colegilor mei de altădată, opiniile celor mai mulţi dintre ei dovedeau că în oraşul nostru existau mulţi oameni a căror părere despre Hitler şi despre pistolarii cu cămăşi verzi coincideau cu ale unchiului Iancu.

Nu ştiu însă cum ar fi evoluat până la urmă aceste opinii, idei, dacă în locul titularului chemat la concentrare nu ne-ar fi fost trimis, ca suplinitor, domnul Barbu Moroianu.

Înalt şi slab, purta ochelari cu ramă şi lentile groase. Având piciorul stâng mai scurt decât cel drept, era la adăpost de concentrările care abia începuseră, dar care aveau să se intensifice în anul următor.

Domnul Barbu Moroianu avea obiceiul ca, înainte de sfârşitul orei, timp de douăzeci de minute să ne pună la curent cu evenimentele politice cele mai importante, interne şi internaţionale. Avea o metodă originală de predare. Expunea faptele, dar în aşa fel încât, deşi niciodată nu-şi exprima, în mod expres, punctul de vedere, totuşi nu era greu să-ţi dai seama care era opinia dascălului.

O singură dată domnul Barbu Moroianu şi-a exprimat deschis, fără ocolişuri, punctul de vedere.

Aceasta s-a întâmplat în ziua când trupele motorizate ale lui Hitler invadau Belgia şi Olanda.

„Băieţi – ne-a spus el – e una dintre cele mai murdare crime pe care le cunoaşte istoria. Şi aflaţi de la mine: Abia de azi înainte războiul devine inevitabil”.

Dragul şi bunul meu unchi Iancu! Toată lumea îi recunoştea doar un singur merit: acela de neîntrecut cunoscător al diferitelor soiuri de vinuri. Iată, însă, că, ascultându-l pe domnul Moroianu făcând exegeza evenimentelor politice, mi-am dat seama că bunul-simţ al unchiului Iancu îl ajutase să se orienteze şi să sesizeze primejdia pe care o reprezenta fascismul, încă mult înainte ca acesta să se manifeste în toată hidoşenia sa.

Faptul că părerile politice ale unchiului Iancu coincideau cu ale domnului Barbu Moroianu mi-a întărit convingerea că ele reprezintă punctul de vedere al oamenilor cinstiţi. Pe de altă parte, mă obliga să trag concluzia că nu trebuie să subapreciez flerul lui politic. Mai mult chiar, îmi făgăduii ca în cazul când s-ar întâmpla să am nevoie de o părere competentă în legătură cu evenimentele care se succedau vertiginos – în lipsa profesorului meu – lui să i-o cer. (De altfel, pe domnul Moroianu nu l-am mai avut ca profesor mult timp. Câteva luni mai târziu, după abdicarea lui Carol al II-lea şi instaurarea dictaturii antonesciene, domnul Moroianu a fost arestat de poliţia legionară şi executat).

Scurt timp după aceea, a trebuit să constat că mai era cineva, în afară de unchiul Iancu, la care, la nevoie, puteam apela ca la un specialist în problemele internaţionale.

De câteva zile observasem pe străzi afişe de dimensiuni şi culori diferite care anunţau apropiata apariţie a unui nou ziar local. Ziarul avea să fie un cotidian şi avea să se numească „Scrutător”.

În afară de afişele lipite pe toate tabelele de afişaj din oraş, evenimentul era anunţat la cinematografe prin diapozitive şi pe stradă prin fluturaşi pe care îi împărţeau nişte ţigănuşi la orele când era cea mai mare forfotă pe străzi.

Un alt mijloc de popularizare şi reclamă a ziarului în curs de apariţie îl constituia şi firma cu neon de pe frontispiciul

clădirii unde aveau să fiinţeze redacţia şi administraţia noului ziar. Era, de altfel, singura reclamă cu neon din tot oraşul şi trebuie spus că ea îndeplini rolul de pionierat. Pentru că, la scurt timp după ce reclama se aprinse deasupra clădirii, un droghist de pe strada principală, apoi un restaurator şi, în fine, patronul unui cinematograf se grăbiră să-şi comande firme cu neon. Pentru oraşul nostru, patru firme cu neon constituiau un adevărat record. Ele avură o existenţă efemeră până la introducerea camuflajului obligatoriu.

În ziua sorocită, anunţată, de asemenea, prin afişe speciale, „Scrutător” apăru în patru pagini mari, spre deosebire de celălalt ziar local, care apărea în două pagini, şi, în numai două ore de la apariţie, întreaga ediţie fu desfăcută. Firma de neon, diapozitivul, afişele şi fluturaşii îşi atinseseră scopul.

Printre primii care s-au grăbit să cumpere numărul de început al „Scrutătorului” am fost şi eu.

Cu toată lipsa mea de experienţă, nu mi-a fost greu să constat că „Scrutător” era superior „Slovei” – celălalt cotidian local – aproape din toate punctele de vedere, începând cu varietatea conţinutului şi sfârşind cu execuţia tipografică. Era un ziar care se ambiţiona să capteze toate gusturile.

O altă constatare pe care am făcut-o a fost şi aceea că, în afară de ştirile externe din pagina a patra, şi în celelalte pagini, sub o formă sau alta, erau inserate note, informaţii scurte cu caracter cultural, sportiv sau tehnic privind Germania lui Hitler. Tot materialul acesta informativ era redactat într-un stil ditirambic. Din această cauză, „Scrutător” n-a izbutit să câştige în mine un cititor permanent.

Făcusem lectura ziarului pe stradă, şi tocmai când mă pregăteam să-l împăturesc, pentru a-l duce mamei, care mereu avea nevoie de ziare pentru rafturile dulapului din bucătărie şi ale scrinului – o piesă anacronică şi mâncată de cari, ce avea o vechime de cel puţin patruzeci de ani – că

din plăcintăria lui Apostoli Dimachi, „Leul balcanic”, ieşi grăbit Băţ. Părea atât de grăbit, încât mai să mă răstoarne.

— Ce, bă, n-ai ochi?, se răsti la mine, nerecunoscându-mă din prima clipă.

— Dar tu ce dai, aşa, buzna peste oameni, măi Băţ?

— Tu erai, studentule? Să ştii, bă, că te îmbogăţeşti. Nu te-am recunoscut neam! Ce mai ala-bala?

— Ce să fie? Nimic deosebit. Dar pe la voi? Nici-o veste de la Gorila?

— Nimic! A intrat parcă în pământ, dacă n-o fi cumva pământ. Ei, dar ce zici de şef? Aşa că le-a rupt gura la toţi?

L-am privit nedumerit.

— Ce-i cu şeful? Habar n-am!

— Cum, bă! Spui drept? Chiar nu ştii?

— Pe cuvânt de onoare că nu ştiu nimic.

— Ehei, studentule, şeful e mare grangur acum. Ia uite aici!

Cu o satisfacţie care i se citea şi în priviri, scoase din mapa de mucava numărul abia apărut al „Scrutătorului” şi, vârându-mi-l sub nas, îmi spuse:

— Ia uite ce scrie aici!

Şi cu degetul îmi indică ce anume să citesc, pe frontispiciul ziarului, în dreapta, am citit *Director: Marius Dunăreanu.* Numele nu-mi spunea nimic.

— Cine-i ăsta?, l-am întrebat nedumerit.

— Şeful, bă!

Şi-mi arse una în umăr, de am crezut că mi-l dislocă.

— Văd că ai rămas ţuţ!

Şi Băţ începu să râdă cu mare haz.

— Văd că de când n-am mai dat pe la voi s-au întâmplat multe.

— Da, bă, el e!… Ce vrei! Totdeauna am spus eu că şeful e grozav! Ce crezi tu că de pomană stătea toată ziua cu nasul în cărţi? Ehei, avea el planul lui. A copt-o el ce-a copt-o… dar când a plesnit-o. Ce mai! Rupere de nori, nu alta! Are el gazeta lui? Are!… Şi încă ce gazetă. Pă domn’ Marcel de la „Slova” să-l culegi acum pe făraş! Ascultă la mine, bă, studentule, că sunt „gazetar” bătrân. Dacă ai

gazetă, eşti cineva. Toţi se gudură pe lângă tine, să nu-i torni la gazetă. Şi prefectul, cât e el de prefect, se gudură ca un căţel. Te supără unul, pac un articol la gazetă. O face pe nebunii? Pac încă un articol! Până la urmă, îl pui cu botul pe labe!

Ei, ce zici? E sau nu dat dracului şeful?

— Bine, dar de unde are bani? Ca să scoţi un ziar îţi trebuie bani, nu glumă.

Băţ mă privi dispreţuitor:

— Bani! Mare lucru să găseşti bani dacă ai un cap ca al lui! Uite că a găsit. Ei, da' ce zici de ziar? Pe cinste, nu? îţi spun eu: într-o lună, „Slova" e pe dric. Cuţu să-mi zici dacă n-o fi aşa! Du-te să-l vezi pe şef. Să-i strângi laba. Zău că merită. E dat dracului!

— Am să trec diseară pe la voi.

— Unde pe la noi? Pe la hotel? Gata, s-a spart gaşca!... Şeful s-a mutat în oraş. Pe strada Poligon. Ce mai, cartier boieresc! Nici nu se făcea. El ditamai director de ziar, să locuiască în păduchelniţa lu' domnu' Herşcu! Şi dacă s-a mutat el, ne-am făcut şi noi catrafusele. Sugiuc s-a împăcat cu ai lui şi s-a dus acasă. Eu mi-am luat bocceluţa şi m-am mutat.

— Şi cu Catina ce-i? S-a mutat şi ea?

— Păi şi asta a plesnit-o bine. Cum şi ce fel, nu ştiu! Cred că a dat de vreun babalâc plin de bani. S-a mutat şi ea în oraş, nu ştiu pe unde. Pă stradă întoarce capul şi se face că nu mă cunoaşte. Odată, am vrut să-i spun vreo câteva, dar mi-am luat seama. Naiba s-o ia! Dacă-i neam prost, orice i-aş zice, tot neam prost rămâne! Ei, şi acum m-am cărat. Mă duc să mănânc ceva şi pe urmă, la treabă. Noroc!

Şi ducând două degete la cozorocul şepcii, plecă bălăbănindu-se pe picioarele lui lungi ca nişte picioroange.

Am privit după el nevenindu-mi să cred ceea ce aflasem.

Rocambole, directorul ziarului „Scrutător"!...

De necrezut!... Dacă el era şeful care conducea din umbră acea misterioasă organizaţie din care făcea parte Catina, omul în stiharul alb din cimitir, Prejan şi poate falşii poliţişti, ce nevoie avea de acest avatar? De ce mai întâi o

puşlama, colportor de ziare şi apoi, deodată, directorul unui cotidian? De ce aceste succesive ipostaze? Ce interes avea el ca, dintr-o dată, să se facă zgomot în jurul persoanei sale? Pentru că era clar că avatarul lui Rocambole nu avea să treacă neobservat, ci avea să stârnească – în cazul când încă nu stârnise – o adevărată senzaţie.

Or, un om ca el nu de publicitate avea nevoie, ci, dimpotrivă, interesul îi dicta să treacă neobservat. Şi în cazul acesta exista un camuflaj mai perfect decât acela de colportor de ziare?

Şi de data aceasta, ca şi în celelalte împrejurări, când încercasem să văd ce se ascunde înapoia măştii pe care o purta, curiozitatea, în loc să-mi fie satisfăcută, îmi era, dimpotrivă, şi mai mult zădărită. Rocambole, pe numele lui adevărat – dacă nu era cumva un pseudonim – Marius Dunăreanu, era o enigmă plină de contradicţii, peste putinţă de dezlegat.

Am simţit nevoia să-l văd, ca şi când prezenţa lui m-ar fi ajutat să găsesc răspuns măcar la unele dintre întrebările care mă frământau.

Şi iată-mă trecând pentru prima dată în viaţa mea pragul unei redacţii. Am intrat într-o încăpere nu prea mare, mobilată cu trei birouri ieftine ca de percepţie. Înapoia unor boxe cu geamlâc se afla încă un birou. La acest birou – singurul de altfel – un individ cu părul cărunt şi cu ochelari citea pe nişte foi scrise cu creionul.

— Bună ziua!, i-am spus, oprindu-mă în pragul boxei, a cărei uşă era deschisă.

Omul cu ochelari ridică privirea şi mă cercetă câtva timp din cap până în picioare, pe deasupra ochelarilor.

— Ce doreşti matale, domnule elev?, mă întrebă cu o voce îngăduitoare, dar şi puţin ironică.

— Vreau să vorbesc cu domnul Dunăreanu.

— Cu domnul director!, ţinu el parcă să precizeze.

— Da, cu domnul director.

— Domnul director e foarte ocupat. Ai adus ceva pentru gazetă? Lasă-mi mie. Eu sunt secretarul de redacţie.

— Nu, n-am adus nimic. Voiam numai să-i vorbesc. Sunt un prieten al domnului director şi dacă aţi fi atât de amabil să mă anunţaţi, sunt convins că domnul director mă va primi sau îmi va fixa o oră când poate fi văzut.

Secretarul de redacţie mă măsură din nou din cap până în picioare, cu aceeaşi privire îngăduitoare şi ironică. Cred că îl amuzase pretenţia mea de a fi prieten cu directorul lui.

— Şi pe cine trebuie să anunţ?, mă întrebă după câtva timp.

I-am spus numele.

Se ridică de la birou şi trecu în încăperea alăturată. Când mergea, îşi târa puţin piciorul stâng.

Am rămas câteva clipe singur. În redacţie mirosea a hârtie şi a cerneală violetă. De altfel, pe fiecare birou se afla câte o călimară mare cu cerneală violetă.

Când se întoarse, îmi surâse cu bunăvoinţă:

— Domnul director te aşteaptă, domnule elev.

— Mulţumesc!

Am intrat într-un fel de coridor întunecos. Aproape că nu se vedea deloc.

Abia atunci secretarul de redacţie, amintindu-şi de acest amănunt, aprinse lumina.

— A doua uşă pe stânga!, strigă după mine. Am bătut la uşă.

— Da!

Şi am intrat în cabinetul domnului director al ziarului „Scrutător”.

Am folosit exprimarea de mai sus pentru că, în clipa când am păşit pragul, am avut această impresie – că mă aflu în faţa directorului ziarului şi că acesta nu avea nimic comun cu Rocambole pe care eu îl cunoşteam.

M-a impresionat mai întâi interiorul, şi apoi omul. Deşi nu văzusem până atunci biroul nici unui director de gazetă, dar mi-am zis că aşa trebuie să arate toate. Biroul propriu-zis era masiv, negru şi cu înflorituri de daltă. Un fotoliu cu speteaza înaltă, capitonat cu piele neagră. În faţa biroului, două fotolii, de asemenea de piele. În spatele biroului, o bibliotecă din acelaşi lemn şi acelaşi model cu

biroul, ticsită de cărţi, într-un colţ al camerei, o casă de bani. Pe peretele opus, un fel de dulăpior care, ceva mai târziu, aveam să învăţ că se numeşte „bar”, pe jos, un covor persan, mare, aproape cât toată suprafaţa camerei.

Şi în faţa biroului, în picioare, Rocambole. Aproape nu l-am recunoscut. E drept, nu-l mai văzusem de câteva luni. Dar nu cred că aceasta era cauza pentru care nu l-am recunoscut. Cum era să cred că tânărul elegant şi cu ochelari eu ramă de baga pe nas era Rocambole? Era îmbrăcat într-un costum de culoare gri. Deşi nu mă pricepeam încă în treburi de-astea, mi-am dat totuşi seama de calitatea stofei şi de ireproşabila croială. Din buzunarul de la piept ieşeau discret colţurile batistei. Cravata cu nodul mare, aşa cum se purta pe atunci, era de mătase naturală. Dar ceea ce îl făcea aproape de nerecunoscut, dându-i un aer de distincţie şi intelectualitate, erau ochelarii cu rama de baga. Da, totul era de nerecunoscut la Rocambole. Până şi părul castaniu, totdeauna cu inelele zbârlite, era acum domesticit, pomădat şi cu impecabile vălurele.

L-am privit cu uimire şi încă din prima clipă am simţit cum îmi năpădeşte sufletul o undă de antipatie. Mi se părea că abia acum îl văd pentru prima dată în adevărata lui lumină. Se degaja din întreaga lui atitudine o aroganţă ostentativă pe care, dacă nu am putut-o atunci tâlcui, în schimb, am intuit-o ca atare.

Dar aveam să-mi dau seama cât de justificată fusese unda aceasta de antipatie abia mai târziu, când am luat cunoştinţă, pentru prima dată de avatarul lui Rocambole.

Rocambole mă privi stând în picioare înapoia biroului.

— Îmi pare bine că te văd!, şi îmi întinse mâna. Ia, te rog, loc!

M-am aşezat într-unui din fotoliile de piele. Rocambole îmi oferi portţigaretul:

— Iei o ţigară?

— Nu ştii că nu fumez?

— Tot nu fumezi? Eşti acum flăcău mare şi credeam că n-ai scăpat de tentaţia asta. Ce mai faci?

— Ce poate să facă interesant un băiat de şcoală? Şcoală, casă, un film, o carte…

— O idilă!, mă întrerupse el.

L-am privit bănuitor. Făcea oare aluzie la idila cu Ingrid? Dar figura lui nu trăda că o spusese cu anumită intenţie.

— Pe scurt, o viaţă anostă de licean. Dar nu pentru a te informa în legătură cu banala mea existenţă am venit, ci ca să te felicit pentru acest neprevăzut… avatar.

— Bravo! Cum de ţi-a venit în minte termenul ăsta!

— Nu ştiu, dar îmi închipui că evenimentul a făcut oarecare senzaţie în oraş. Nu?

— Aşa se pare. Unde mai pui că mi-am făcut şi duşmani. Dar puţin îmi pasă. Ştiu şi eu să muşc. Şi încă ştiu al dracului, dacă sunt zădărât.

— Cred că în primul rând cei de la „Slova” nu-ţi sunt prieteni.

— Desigur că lui Marcel nu-i convine să aibă un concurent. Dar nu asta e ceea ce îl înciudează cel mai mult. E destul de şmecher ca să-şi dea seama că există cititori în oraşul nostru pentru două cotidiene, deşi, fie vorba între noi, nu şi-a făcut el tipografie şi case cu două etaje numai din vânzarea ziarului. Altceva îl roade pe el, pentru altceva poartă el sâmbetele „Scrutătorului”: pentru că ziarul meu e mai bine scris decât al lui. Dar ce să-i fac? Toată redacţia lui e formată din trei oameni şi nici unul dintre ei nu are mai mult de trei clase de liceu. Iar despre el nici să nu mai vorbim! Închipuieşte-ţi, nu are angajat nici măcar un corector. Ziarul apare cu toate erorile de culegere.

Vorbea cu dispreţ şi cu o siguranţă de parcă toată viaţa lui nu făcuse altceva decât să conducă gazete.

— Da, într-adevăr, nu trebuie să fii cine ştie ce cunoscător ca să-ţi dai seama că „Scrutător” e mult mai bine scris decât „Slova”. Trebuie să recunosc, fără nici un fel de rezervă, că eşti omul surprizelor.

— Nu te aşteptai ca Rocambole să fie în stare să scoată o gazetă atât de bună, nu-i aşa? Fără modestie, dragul meu, cred că m-am născut să fiu gazetar. Am dovedit-o cu acest prim număr.

Nu mă puteam opri să nu-l admir. Vorbea cu atâta convingere, părea atât de satisfăcut de această primă izbândă încât, ascultându-l nu ţi-ar fi trecut o clipă prin minte să-l bănuieşti că joacă teatru. Şi cu toate acestea, juca teatru. Juca perfect. Eram convins că, pentru un om ca el scoaterea unei gazete curăţele nu putea constitui un succes care să-l încânte în aşa măsură încât autoaprecierile să sune a lăudăroşenie.

„Haide, nu mai încerca să mă duci de nas! Nu ştiu dacă eşti sau nu născut gazetar, dar ştiu că eşti un asasin”.

Tare însă, altfel i-am vorbit:

— Atunci când ţi-am spus că eşti omul surprizelor, nu numai la talentul tău m-am referit. Ca să ajungi director de gazetă, mi se pare că nici nu e nevoie să ai talent. Altceva ţi se cere…

— Bani, vrei să spui, nu-i aşa?

— Da, bani! Te rog să nu-mi iei în nume de rău că-ţi pun o asemenea întrebare. Dar chiar dacă nu ţi-aş pune-o ţie, nu aş putea să nu mi-o pun mie însumi.

— Ba nu ţi-o iau deloc în nume de rău. Şi-au pus-o şi alţii şi, dacă până acum direct nu m-a întrebat nimeni, aceasta se datorează faptului că eu însumi am căutat, tocmai pentru a evita asemenea întrebări, să vestesc în toate părţile că am găsit un Mecena dispus să subvenţioneze gazeta, cel puţin până atunci când ea va putea trăi din propria ei osânză. Pentru că, dragul meu, am această ambiţie – ca „Scrutător” să trăiască din propria lui osânză.

Vasăzică, iată-ţi curiozitatea satisfăcută. Am găsit un Mecena. Nu a fost o simplă întâmplare. L-am căutat şi l-am găsit. Deci e meritul meu şi nu sunt cu nimic dator hazardului. Şi cred că ai să apreciezi mai mult acest merit dacă îţi voi spune că Mecena al meu nu are decât patru clase primare, nu a citit în viaţa lui o carte sau un ziar, nu are alte trebuinţe decât cele fiziologice şi, pe deasupra, e şi zgârcit. Te-ar interesa poate să ştii profesiunea acestui Mecena? Ei bine, e un cioplitor de pietre funerare.

Nu ştiu dacă ai auzit vreodată de numele Sotir Manea. Dacă vreodată ai să te duci la cimitir, chiar în apropierea

staţiei terminus a tramvaiului, pe partea stângă a străzii se află atelierul pietrarului Sotir Manea. Are o firmă mică, bătută în zidul casei, o biată casă de ţară, atât de scundă, încât se uită broasca pe fereastră, cum obişnuieşte acest Mecena să vorbească despre propria-i locuinţă.

Dar pe cât e de mică şi pricăjită casa, pe atât e de mare curtea. Curtea aceasta e plină de cruci şi monumente funerare, gata confecţionate, iar sub acoperişul unui şopron, ai să vezi blocuri multe de marmură albă sau neagră, care-şi aşteaptă rândul spre a fi transformate în cruci şi monumente funerare. E atâta materie primă în şopronul acela, încât din ea s-ar putea confecţiona cruci pentru cel puţin o jumătate din populaţia oraşului nostru.

Ei bine, tocmai cantitatea aceasta de marmură m-a făcut să sper că domnul Sotir Manea poate deveni omul de care aveam nevoie... Şi nu m-am înşelat. Nu-ţi vine să crezi, nu-i aşa?

— Trebuie să recunoşti şi tu că nu e prea uşor de crezut. Gândeşte-te: un cioplitor în marmură care în viaţa lui nu a citit o gazetă sau o carte, care trăieşte o existenţă ternă, de animal, şi care, pe deasupra, mai e şi zgârcit, deodată îşi deschide băierile pungii ca să subvenţioneze o gazetă. Ei bine, nu e deloc uşor să crezi în existenţa unui asemenea specimen.

— Eu aş spune un asemenea idiot, ţinu să precizeze Rocambole. Ei bine, dragul meu, cu toate acestea, idiotul există. Există, şi „Scrutător” apare datorită lui. Tot ce vezi aici a fost cumpărat cu banii lui. Aceasta, fără a mai pune la socoteală celelalte cheltuieli, de la care nu trebuie excluse ale mele personale, care reprezintă, ţinând seama de situaţia mea până mai ieri precară, o sumă bunicică. Trebuie să ştii că sunt un pic vanitos. De aceea îmi place ca locuinţa mea să fie cât mai elegantă, iar garderoba, de asemenea, cât mai completă.

— ... Şi toate astea cu banii cioplitorului?

— Da, toate acestea cu banii idiotului de cioplitor.

— Bine, dar cum te poţi exprima aşa despre un om căruia îi datorezi o situaţie pe care nu cred s-o fi visat-o vreodată.

— Pardon! în primul rând, ţin să precizez că situaţia aceasta nu numai că am visat-o, dar m-am străduit să devină realitate. În al doilea rând, cu toate că am despre cioplitor părerea că e un mare idiot, asta nu mă împiedică să-l stimez... tocmai pentru marea lui idioţie sau, dacă te supără acest cuvânt, atunci pentru marea lui naivitate.

Ia urmăreşte-mă puţin: Cine e el? Un animal care se deosebeşte de celelalte animale doar prin aceea că merge şi vorbeşte. De la taică-su a învăţat să cioplească cruci şi monumente. Asta a învăţat, asta face. Alături de el încă doi lucrători taie şi fasonează marmura. Comenzile nu lipsesc, pentru că moartea nu cunoaşte niciodată şomajul. Şi banii se adună. Se adună întâi pentru că – zgârcit – îşi plăteşte lucrătorii cu te miri ce şi în al doilea rând, pentru că nevoile lui sunt puţine. Fasole, mămăligă, borşuri, niscai sarmale şi apoi de la început. Asta de ani şi ani de zile. Nici tu nevastă, nici tu copii. O parte din bani îi bagă în materie primă. Are marmură pentru zece ani de-acum încolo. Dar n-are să-i ajungă nici pentru doi ani, mâine, când şi noi avem să ne prindem în horă. S-a aprovizionat de parcă a ştiut că va veni războiul. Iată omul!...

... Şi într-o zi îi intră pe poartă un tânăr. Cere voie să privească crucile şi monumentele funerare. Cioplitorul crede că tânărul vrea să cumpere ceva şi îl lasă, deşi exteriorul lui nu prea îi insuflă încredere. Dar tocmai pentru că nu-i inspiră prea multă încredere îl urmează de aproape.

Tânărul se opreşte ba în faţa unei cruci din marmură albă, ba în faţa unui monument cu îngeraşi. Se opreşte, priveşte de aproape, de departe, dă din cap şi ţistuie a mirare.

„Extraordinar, domnule Manea! Dumneavoastră sunteţi un mare artist. Priviţi această cruce!... O simplă cruce, nu-i aşa? Dar ce linie are! Elegantă şi totuşi solemnă. Crucea asta te predispune la reculegere, te îndeamnă la piozitate. Nu mai vorbesc de monumentul acesta. Îngeraşul este atât

de viu, încât parcă aştepţi să-l vezi, din clipă în clipă, luându-şi zborul. Încă o dată, domnule Manea, dumneata nu faci operă de artizanat. Dumneata eşti un sculptor adevărat... Un artist, un mare artist!..."

Omul nu prea ştie ce înseamnă artist, ce înseamnă sculptor, dar simte că e ceva de mare laudă şi vanitatea adormită undeva, în sufletul lui simplu, se deşteaptă, începe să-l gâdile şi gâdilatul acesta începe să-i placă. Şi mai ales îi face mare plăcere când tânărul îi spune:

„Domnule Manea, eu am vizitat şi celelalte ateliere; al domnului Costiniu, al domnului Giuseppe, al domnului Giovanni. Ei bine, îţi afirm pe cuvânt de onoare că toţi sunt doar nişte meşteşugari, pe când dumneata eşti un adevărat artist".

Abia acum i se precizează noţiunea „de artist", până a nu i-o spune tânărul, şi el s-a crezut un meşteşugar. Dar, iată, domnişorul afirmă – şi cu dispreţ – că ceilalţi pietrari sunt meşteşugari, pe când el e un artist. Asta înseamnă că artistul e ceva mai de valoare decât meşteşugarul. Mai mult, tânărul susţine că e un mare artist. Şi cioplitorul începe să creadă şi să-şi descopere propria lui valoare.

Pe urmă, tânărul, pregătindu-se să plece, îi cere îngăduinţa să revină ca să-i admire „operele de artă".

Şi, într-adevăr, peste câteva zile, revine. Însoţit de pietrar, din nou trece în revistă monumentele. Se preface că a descoperit un monument care i-a scăpat neobservat data trecută şi cade literalmente în extaz în faţa lui. Găseşte laude pentru tot ceea ce e plat şi şablon. Şi bietul pietrar, care până atunci niciodată nu se întrebase dacă monumentele lui funerare sunt sau nu frumoase, pentru că ele erau făcute după câteva canoane moştenite de la taică-su, începe să vadă şi el frumuseţea „operelor" sale.

La plecare, ca din întâmplare, tânărul îşi aruncă ochii pe firmă. Ce, aceea era firmă? Pentru un artist ca el e o adevărată jignire. Trebuie neapărat înlocuită cu alta, care să aibă următorul conţinut: *Sotir Manea – sculptor funerar.*

Şi pe o bucată de hârtie scrie cuvintele. Firma trebuie făcută pe marmură neagră, cu litere aurii.

Rocambole conteni o clipă, ca să-şi aprindă o ţigară. Privindu-l cum îşi aprinde ţigara cu o brichetă elegantă, din nou am simţit că-mi devenise antipatic. Nu credeam o boabă din cele ce-mi spunea, dar cine altul, care nu ar fi ştiut ceea ce ştiam eu despre el nu l-ar fi crezut?

Rocambole spunea că se consideră un gazetar înnăscut. Dar, ascultându-l cu câtă uşurinţă broda pe canavaua închipuirii, m-am întrebat dacă, mai curând, nu avea talent pentru literatură.

— Bei o cafea?, mă întrebă.

— Beau!

Sună şi imediat se înfăţişă un băiat de vreo zece ani.

— Gică, dă fuga şi adu-ne două cafele mari. Ai venit?

— Îndată, domnule director. Rocambole privi după el şi râse.

— E iute ca un prisnel împieliţatul!

După ce sosiră cafelele, Rocambole, sorbind tacticos dintr-a lui, continuă:

— Data următoare când m-am dus la el fiindcă eu eram tânărul, o nouă firmă o înlocuia pe cea veche. Mă primi cu şi mai multă prietenie. Îmi arătă producţia din ultimele zile şi, bineînţeles, căzui din nou în extaz. Nu mai pridideam cu laudele, întrebuinţând termeni care, deşi îi erau cu desăvârşire necunoscuţi, îl încântau mai mult decât oricare laudă rostită într-un limbaj pe înţelesul lui. Dar dacă nu pricepea sensul acelor expresii – care, fie vorba între noi, se potriveau crucilor lui ca nuca-n perete – ceva îi era peste măsură de clar: că ele reprezentau laude la adresa marelui său talent.

Pe urmă, ca şi când abia atunci mi-ar fi venit în minte, l-am întrebat dacă îi mai admirase cineva talentul. La răspunsul lui negativ, m-am arătat indignat. Cum, nimeni? Nici un gazetar nu s-a interesat de sculpturile sale, nici un gazetar nu a scris măcar un reportaj despre acel atelier unde fiecare monument funerar reprezenta o autentică operă de artă? Bineînţeles, răspunsul a fost tot negativ. Şi atunci indignarea mea nu a mai cunoscut margini. Toţi gazetarii sunt nişte şnapani, nişte oameni care îşi vând

conştiinţa pentru un blid de linte. Ei sunt în stare să laude nişte false valori, dar pe adevăraţii artişti îi ignoră cu desăvârşire, lăsându-i să moară de foame sau să rămână tot timpul în anonimat.

Ei, dar cu totul alta ar fi situaţia dacă ar exista o gazetă care să urască şantajul şi tămâierea diverşilor politicieni, o gazetă care să aibă unicul şi nobilul scop de a descoperi talentele adevărate, indiferent de domeniul în care ele s-ar afirma. O gazetă, de exemplu, care să se ocupe de un talent atât de original şi de viguros ca al Domniei Sale. O gazetă care să afirme negru pe alb că Sotir Manea nu este un simplu cioplitor în marmură, un meşteşugar ca toţi ceilalţi proprietari de asemenea ateliere, ci un artist adevărat, cum nu se nasc decât foarte rar asemenea oameni. Da, să scrie despre el să scrie despre alţii, pe care gazeta va trebui să-i descopere.

Dar o asemenea gazetă nu exista şi nici nu poate exista, pentru că o gazetă costă bani şi cei care au bani nu sunt animaţi de asemenea nobile simţăminte.

Da, dragul meu, atâta i-am vorbit despre necesitatea unei asemenea gazete ca singura posibilitate de afirmare şi popularizare a adevăratelor talente, încât omul meu, până la urmă, s-a prins. Într-o zi, m-a întrebat cam câţi bani ar costa o asemenea gazetă. Şi crezi că m-am grăbit să-i fac socoteala, eventual prezentându-i o cifră mai mică pentru a-l prinde în nadă? Nu. Am refuzat pur şi simplu.

„Mulţi bani, domnule Sotir, şi nu are rost să pierd timpul cu socotelile, care sunt destul de complicate. Dacă ar exista cineva dispus să cheltuiască atâţia bani, ei bine, cred că oraşul nostru ar trebui să-i ridice omului aceluia cea mai mare statuie”.

Dar el a insistat atâta să-i prezint o socoteală, încât, până la urmă – vorbă să fie! – m-a înduplecat. Şi i-am prezentat o socoteală în care capitolul cel mai mare era cel al investiţiilor. Trebuie să-ţi spun că tocmai asupra acestui capitol am avut cea mai mare strângere de inimă. Dar, spre surprinderea mea, cu uimitorul său simţ de afaceri şi-a dat seama că acest capitol înseamnă capital plasat, aşa că nu a

făcut nici un fel de obiecţie. Nici asupra celuilalt capitol nu a făcut obiecţii. Atâta îl furase ideea gazetei, încât, dacă suma ar fi fost dublă şi dacă, pentru a face rost de ea, ar fi trebuit să-şi vândă blocurile de marmură, sunt sigur că nu ar fi ezitat.

Iată cum am izbutit să fac rost de bani ca să asigur apariţia regulată a „Scrutătorului”. De necrezut, dar există şi asemenea monumente de naivitate ca alde domnul Sotir Manea.

Şi Rocambole, strâmbându-se, strivi în scrumieră ţigara pe care abia o aprinsese.

— Da, într-adevăr, un monument de naivitate, repetai. Şi fiindcă eram convins că mă socoteşte un al doilea monument de naivitate pentru că îl credeam, am adăugat: Asta cu atât mai mult cu cât nu prea păreai tu a avea stofă de gazetar, atât din punctul de vedere al vârstei, cât şi al… condiţiei sociale. Nu te supăra că ţi-o spun, dar eu, în locul lui, nu ţi-aş fi avansat nici o sută de lei.

Rocambole râse zgomotos, dar fără vreo notă falsă:

— Nu mă supăr deloc! Nici eu în locul lui. Dar nici eu şi nici tu nu suntem Sotir Manea. Am uitat însă să-ţi relatez un amănunt care, într-o oarecare măsură, justifică încrederea pe care mi-a acordat-o. Află că după ce i-am vârât în cap ideea cu gazeta, tot vorbindu-i de talentele autentice şi neştiute de nimeni, am avut grijă să mă număr printre ele. Şi am ştiut s-o fac atât de bine, folosind o mulţime de termeni tehnici, încât, convins de talentul meu autentic de gazetar, atunci când i-am propus să figureze ca director al gazetei, a refuzat, motivând că, pe mine, în ciuda tinereţii mele, mă consideră competent să conduc ziarul, el mulţumindu-se cu rolul modest de susţinător material al ziarului. Şi trebuie să recunoşti că în privinţa competenţei mele, nu s-a înşelat.

— Evident!… Evident! Mi se pare însă că primul număr nu oglindeşte deloc scopul pentru care naivul de cioplitor ţi-a pus la dispoziţie averea lui. Nu consacri nici-o rubrică vreunui talent necunoscut, nici măcar bietului pietrar. El n-a obiectat?

— Cum îţi închipui că în primul număr era să-l tămâiez pe pietrarul meu, deşi zău că ar fi meritat-o cu prisosinţă. L-am făcut să înţeleagă că „nu e prudent” ca primul număr să se ocupe de el ca să nu dăm apă la moară răuvoitorilor, care ar putea spune că subvenţionează gazeta numai ca să fie el tămâiat în paginile ei. Omul a înţeles. Dar lasă pe mine! Am să public într-unui din numerele viitoare un reportaj pe jumătate de pagină despre crucile şi monumentele lui funerare, care or să-l facă celebru. Să vedem, cine are să mă desfidă că e un adevărat artist? Şi să-mi spui mie cuţu dacă are să mai comande cineva cruci şi monumente la alţi pietrari. Când are să citească reportajul, are să plângă de emoţie, pe onoarea mea că-l voi face celebru.

— O şi merită, pentru cele ce a făcut pentru tine.

— Cu prisosinţă, încă. Mai prost este că va trebui, ca să-i întreţin viu nobilul şi dezinteresatul său entuziasm, să descopăr din când în când câte un talent. Şi cum nu prea cred să existe multe talente în oraşul nostru, teamă mi-e că va trebui să fac publicitate unor autentici papugii. Deocamdată, am pus ochii pe un zugrav de icoane. A avut şi o expoziţie luna trecută. Am să-i ard o cronică plastică, încât bietul zugrav are să se creadă mare, cel puţin cât Grigorescu.

— Crezi că e nevoie să mai scrii şi despre alţii? Dacă ai să scrii despre el prietenul tău se va declara satisfăcut.

— Aşa crezi tu. Ehei, nu-l cunoşti deloc, dragul meu! Ce, crezi că el s-a hotărât să-şi cheltuiască banii pentru ca să aibă o gazetă care din când în când să-l tămâieze? Să nu crezi aşa ceva. El îşi cheltuieşte banii pentru că e încredinţat că în felul acesta dă posibilitate de afirmare tuturor talentelor care, asemenea lui, făuresc opere de artă fără să fie cunoscute şi apreciate.

De aceea ţi-am spus la începutul discuţiei noastre că, deşi îl cred un dobitoc, îl apreciez şi îl stimez. Artist n-o fi, dar are un suflet... Zău că merită să-mi scot pălăria în faţa lui.

— Vasăzică eşti în căutare de talente...

— Şi dacă ele nu există, am să le inventez, dragul meu, atâta vreme cât am să am nevoie de banii lui. Dar, aşa cum ţi-am spus, sper ca, în scurt timp, „Scrutător” să se poată susţine din propria lui osânză. De altfel, am şi început să pregătesc terenul.

— Se şi vede!, insinuai.

— Adică, ce se vede?, mă întrebă surprins oarecum.

— Gazeta are o pronunţată culoare politică.

— Altfel, pe cine vrei să intereseze? Cine vrei să-l cumpere?

Nu ştiu de ce, dar aveam impresia că întorsătura pe care o luase discuţia noastră nu prea îi făcea plăcere.

— Desigur, un ziar trebuie să facă într-un fel sau altul politică. Altfel, nu mai e ziar, am continuat, cu satisfacţie, întrucât gazeta ta vorbeşte destul de mult despre Germania lui Hitler, bănuiesc – poate mă înşel? – că aceasta nu este ceva întâmplător.

Rocambole protestă:

— În legătură cu poziţia gazetei faţă de Germania hitleristă, personal pot să-ţi spun că Hitler mi-e profund antipatic, aşa cum îmi sunt antipatici toţi dictatorii. Dar întrucât dictatura a început să se poarte şi la noi, „Scrutător” nu poate rămâne indiferent faţă de ţara de unde a pornit moda.

Desigur, mi-ar fi plăcut mai mult ca ziarul să aibă o poziţie mai neutrală. Dar, din considerentele amintite, n-o poate avea. E interesant că ai sesizat atitudinea favorabilă a ziarului faţă de Germania lui Hitler, fiindcă totul e servit cu linguriţa şi presărat prin toată gazeta. Ai un spirit de observaţie remarcabil, calitate esenţială pentru un gazetar. Dacă vrei să-ţi faci ucenicia în meseria asta, cu dragă inimă îţi pun coloanele ziarului la dispoziţie.

— Mulţumesc! Meseria asta nu mă ispiteşte deloc. Sau chiar dacă m-aş hotărî într-o zi să încerc, nu aş începe la un ziar care într-o zi m-ar putea obliga să-l tămâiez pe Hitler. Profesorul meu de istorie are o părere tare proastă despre el şi, te rog să mă crezi, a izbutit să mă facă să-i împărtăşesc întru totul părerile.

O clipă mi se păru că fruntea lui Rocambole capătă o culoare mai aprinsă, dar nu sunt întru totul sigur.

— Dragul meu, faptul că ai opinii şi că ţii la ele este spre lauda ta. Nu te silesc să devii colaboratorul „Scrutătorului”. Ţi-aş da un sfat, însă. Nu mai populariza opiniile profesorului tău de istorie. S-ar putea să-l deserveşti. Deocamdată încă nu-i nici-o primejdie. Dar în viitorul apropiat, nu se ştie.

— După părerea ta, noi ce vom face?, am întrebat, curios să-i cunosc opinia. Ne vom prinde în horă?

— Fără doar şi poate! Şi vom merge spre răsărit.

— O spui cu atâta uşurinţă!...

— Ce vrei! Nu sunt struţ să-mi vâr capul în nisip.

— Dacă izbucneşte războiul, ce faci cu gazeta?

— Ce vrei să fac? Abia o să am ce scrie.

— Te vor lua la război!

Rocambole râse amuzat.

— N-ai grijă, că nu mă iau. Nici armata n-o fac. M-au reformat.

Şi din nou râse, înveselit, de parcă ar fi făcut o ghiduşie.

— Cum, te-au reformat?

— M-au găsit inapt pentru serviciul militar.

— Dar ce beteşug ai?

— Picioare plate şi coreoretinită la ambii ochi. Vorbă să fie! Am aranjat eu. Ehei, când ai gazetă, câte nu se pot aranja! Sunt o forţă. Şi, stai, încă n-am început să-mi arăt colţii. Să vezi atunci cum am să ţi-i joc eu. Tu cu şcoala cum mergi? Dacă te ameninţă ceva, vreo corijenţă, spune-mi mie şi aranjez imediat.

— Mulţumesc! Am note bune la toate materiile. Şi m-am ridicat, pregătindu-mă de plecare.

Mi-a întins mâna. A trebuit să i-o dau. Mi-a strâns-o şi m-am cutremurat.

Încă o dată mi-a strâns mâna omul care a hotărât asasinarea tatălui meu.

Redacţia ziarului „Scrutător” era chiar în inima oraşului. Am trecut strada şi m-am urcat într-un vagon de tramvai,

care tocmai se pregătea să plece. Tramvaiul mergea până la cimitir.

N-a fost o acţiune deliberată. Abia când am ajuns la capăt şi a trebuit să cobor, am ştiut că făcusem drumul pentru a mă convinge dacă exista măcar un cioplitor de marmură cu numele de Sotir Manea.

Şi am pornit să caut atelierul. După vreo câteva minute, am văzut firma. Era întocmai cum mi-o descrisese Rocambole. Din marmură neagră. Litere mari, aurii avertizau pe cei interesaţi că acolo era atelierul lui Sotir Manea, a cărui nobilă profesiune era sculptura funerară. Firma, impunătoare şi elegantă, agăţată de faţada casei, atât de scundă, încât, într-adevăr, broasca se putea uita pe fereastră, părea ridicolă, prin gardul de şipci se vedea întinzându-se, până în fundul curţii lungi şi înguste, o adevărată pădure de cruci şi monumente.

Am împins poarta şi am intrat în curte. În dreapta, sub o prispă, doi lucrători bătrâni tăiau cu un fel de joagăr un bloc de marmură. De pe prispa propriu-zisă a casei, o corcitură caraghioasă de pechinez începu să mă latre.

Lucrătorii îşi vedeau de treabă, fără să se sinchisească nici de lătrăturile câinelui şi nici de prezenţa mea. Erau bătrâni, dar păreau şi mai bătrâni din cauza prafului alb care li se depusese pe mustăţi, pe gene şi sprâncene, pe haine. Abia după ce bucăţica aceea de câine răguşise aproape complet, ieşi din casă şi Sotir Manea.

Era un om cam la cincizeci de ani, scund, dar spătos, cu mustăţi groase, care se prelungeau în unghi, ceva mai jos de colţurile gurii, părul îi era aproape alb, dar bogat, şi cu un fel de chică la spate. Avea nişte ochi albaştri, care păreau şi mai albaştri din cauza sprâncenelor sure. Era îmbrăcat cu nişte pantaloni de doc, care fuseseră cândva albaştri, dar care acum erau aproape albi.

Probabil că stătea la masă, pentru că ieşi din casă mestecând. Am observat că avea nişte maxilare proeminente, parcă de animal.

— Ce doreşti matale?, mă întrebă cu gura pe jumătate plină, măsurându-mă din cap până în picioare, cu o privire

de neîncredere. Cred că uniforma mea de licean nu prezenta garanţia unui client serios.

— Dumneavoastră sunteţi proprietarul atelierului?

— Eu sunt!, îmi răspunse.

Am simţit că ceva în întrebarea mea îl nemulţumise.

— Aş putea să văd mai de aproape monumentele?

— Vrei să cumperi?, se interesă. Să ştii că sunt cam scumpe. Mai ieftine găseşti ceva mai jos, pe mâna stângă, la atelierul lui Giuseppe.

— Nu vreau să cumpăr. Dacă nu vă deranjează, aş vrea numai să le privesc. Din stradă par tare frumoase şi aş vrea să le admir de aproape. Dar numai dacă nu vă deranjează, ţinui să adaug cu o politeţe exagerată.

Nimic nu fusese premeditat şi cu toate acestea nu aveam motiv să fiu nemulţumit de mine. Dacă Rocambole nu-mi îndrugase braşoave – şi eram convins de contrariu – nu se putea ca lauda mea să-l lase rece.

Spre surprinderea mea, l-am văzut bucurându-se ca un copil:

— Îţi plac monumentele mele, tinere?

— Foarte mult. Ştiţi, fratele tatei e sculptor. Mă învaţă şi pe mine meseria. Aşa că, deşi sunt tânăr, chiar foarte tânăr, puţin mă pricep în artă. Unchiul meu spune că am mult talent.

Am cârpit minciuna pe nerăsuflate şi fără să roşesc un pic.

În schimb, se roşi pietrarul de plăcere.

— Ne străduim şi noi să le facem cât mai frumoase. Dar ce curios! De ani de zile fac treaba asta şi nimeni nu a venit să-mi spună că-i plac monumentele mele. Nici eu nu mi-am dat seama ce iese din mâinile mele. După atâţia ani, numai în ultimele trei luni, matale, tinere, eşti al doilea care vii şi-mi spui că sunt un artist. Adică n-ai spus cuvântul ăsta, dar asta ai vrut să înţelegi. Nu-i aşa?

Era totuşi atâta înduioşătoare aşteptare îngemănată cu o vagă teamă, încât am avut mustrări de conştiinţă pentru purtarea mea. Din nevoia de a verifica cele spuse de

Rocambole, mă găseam acum în situaţia de a-l îndopa cu încă o porţie de iluzie.

— Evident! Asta am vrut să înţeleg. Şi mă bucur că şi altcineva vă apreciază. Eu sunt tânăr şi s-ar putea să greşesc în aprecierile pe care le fac. Faptul că şi altcineva e de părere că sunteţi un artist înseamnă că nu am greşit apreciindu-vă ca atare. Aş putea să ştiu şi eu cine este domnul acela care, înaintea mea, v-a atras atenţia asupra valorii artistice a monumentelor dumneavoastră?

— E un… cum se spune? Are o gazetă a lui. E şi el tânăr. Nu chiar atât de tânăr ca dumneata, dar tânăr. Un băiat foarte deştept. Foc de deştept!…

— Cred că vă referiţi la domnul Marius Dunăreanu, directorul noului ziar „Scrutător”.

— Sigur că la el mă refer. Ştii – şi vocea îi deveni confidenţială – mi-a spus că are să scrie la gazetă despre mine.

— O meritaţi cu prisosinţă. Am să urmăresc ziarul, ca să citesc articolul.

Nu mai avea rost să mai pierd timpul. Am bătut în retragere, pietrarul mă conduse până la poartă. Era fericit.

Strângându-mi mâna, mi-a zis cu o naivitate dezarmantă:

— Păcat, tinere, că asemenea lucruri nu se dăruiesc. Căci pentru frumoasele cuvinte pe care mi le-ai spus, ţi-aş fi dăruit cel mai frumos monument.

— Nu sunt superstiţios… totuşi…

— Înţeleg, tinere, înţeleg!…

Am plecat pe jos spre casă, pradă celei mai desăvârşite nedumeriri. Vasăzică, Rocambole nu mă minţise. Sotir Manea exista, exista acest monument de naivitate. Dacă mie, pentru cele câteva cuvinte amabile pe care le gargarisisem la adresa artei sale, s-a oferit să-mi dăruiască cel mai frumos monument, nu mai încăpea nici un fel de îndoială că lui Rocambole, pentru risipa lui de elogii, a fost gata să-i pună la dispoziţie chiar şi ultimul gologan.

Iată, dar, explicaţia uimitorului avatar al lui Rocambole.

În mine stăruiau două imagini. Imaginea lui Rocambole gazetarul şi cealaltă imagine, a şefului Catinei, a complicelui ei din cimitir şi poate şi a altora.

Aceste două imagini se excludeau una pe alta.

Care dintre ele era, oare, cea adevărată?

Sau, ce nu ştiam încă, pentru ca, în final, cele două imagini, atât de contradictorii, să se contopească?

15
Dacă ţi-e dragă viaţa

— Haide, Ducule, du-mă în baltă!

— Şi tanti Hilda?

— I-am spus că mă duc la o colegă, să învăţ pentru teză.

— Dar ţie n-are să-ţi fie foame, Ingrid?

— Dar ţie?

— Când sunt cu tine, nu mai mi-e foame.

— Lasă că am avut eu grijă. Vom mânca în baltă. Şi îmi arătă servieta burduşită.

I-am luat servieta şi am plecat, pentru prima dată de când ne cunoscuserăm, grăbindu-ne şi căutând drumul cel mai scurt spre port.

Am închiriat o barcă. Ingrid stătea la pupă, cu mâinile în poală, şi se uita la mine cum vâslesc.

— Ingrid, azi eşti mai frumoasă ca ieri! Ingrid mi-a zâmbit, dar nu mi-a răspuns.

Aveam impresia că-i este puţin frică. Apele erau mari, învolburate şi galbene. O geamandură se legăna pe ape, gemând parcă omeneşte. În faţa mea, oraşul, sus, pe deal, părea o uriaşă carte poştală ilustrată. Mirosea a mâl a gudron, dar şi a peşte prăjit. Prăjeau peşte nevestele şleparilor în cabinele mici, ca nişte cutii de chibrituri. Soarele era încă sus şi dogorea cuminte.

Ingrid nu-şi dezlipea ochii de la mine. O priveam şi eu. Fericit, îi zâmbeam, dorind să nu se sfârşească niciodată călătoria noastră pe apele mari şi tulburi.

— Îţi place, Ingrid?

— E minunat!

— Stai să vezi ce frumos e când ajungem în baltă.

— Dacă am putea merge aşa, Ducule, mereu, mereu şi să nu ne mai întoarcem niciodată…

— Ingrid, îţi joacă soarele în păr. Eşti atât de departe şi nu pot să ţi-l mângâi.

— Ba îl mângâi, Ducule. Îl mângâi cu privirea, privirea ta, Ducule, e numai mângâiere.

Când am ajuns în baltă, parcă am fi fost pe alt tărâm. Aicea, apele nu mai erau repezi şi nici învolburate. Erau cuminţi, leneşe, ape aţipite. Clipoceau numai la rădăcina vreunei sălcii scorburoase. Cât vedeam cu ochii, pădure de sălcii. Sălcii bătrâne, pletoase, cu crengile plecate deasupra apelor, ca nişte braţe istovite, printre sălcii, pe ape, covoare de nuferi. Mulţi, fără număr.

Ingrid privea sălciile, privea nuferii, privea apele, mă privea pe mine, stând cuminte, la pupă, cu mâinile odihnind în poala uniformei ei pepite. O simţeam uimită, simţeam că frumuseţea dumnezeiască a bălţii o vrăjise. Şi cu toate acestea, ochii ei, frumoşii ei ochi de aur nu oglindeau nimic din vraja care îi învăluise sufletul.

„Fata cu ochi de sfinx!”

Ochii ei aveau totdeauna aceeaşi expresie, dar niciodată n-am izbutit să înţeleg ce exprimau ei.

Liniştea era, aşa, ca la începutul lumii, parcă apele ar fi învăluit întreg pământul şi noi doi am fi fost singurii supravieţuitori. De altfel, încotro priveam nu vedeam decât apă. Ochiuri de ape printre sălciile pletoase. Apoi, mai departe, într-o salcie, o pasăre a început să cânte. Nu ştiu ce pasăre era. Un tril ca acela nu mai auzisem niciodată. Sau, poate, mi se părea acum altfel din cauza apelor nesfârşite, pe urmă, parcă geloase, broaştele au început şi ele concertul lor caraghios.

Vraja se risipise, dar cu toate acestea, am simţit totuşi un fel de uşurare, un fel de bucurie, că nu numai noi eram singurii care vieţuiam. Parcă era un fel de comunicare cu viaţa din jurul meu, din ape, din arterele sălciilor.

Am tras barca lângă trunchiul unei sălcii şi am legat-o de o cracă groasă. Ingrid păru şi ea că se trezeşte dintr-un vis. Am lăsat ramele şi cu batista mi-am şters fruntea transpirată.

— Vino mai aproape, Ingrid.

Ca o fetiţă, trecu cu teamă peste două strapontine şi veni să stea pe a treia, faţă în faţă cu mine. Îmi luă batista şi începu să-mi şteargă faţa, fruntea.

— Ai obosit, Ducule?

— Numai de-atât?

— Dar de foame, ţi-e foame, nu?

— Parcă mi-ar fi un pic foame.

Scoase din servietă o pungă cu sandviciuri. Muşcă dintr-unul apoi îmi dădu să muşc şi eu. Şi aşa mereu, până am mâncat toate sandviciurile.

I-am luat mâinile într-ale mele. Mi le lăsă. Le-am mângâiat, şi mi se păru că mâinile ei sunt ca nişte păsăruici speriate.

— Ingrid, de ce le este frică mâinilor tale?

Ingrid închise o clipă ochii, oftă şi îşi retrase mâinile.

— Cât o fi ceasul, Ducule?

— Cred că e cinci.

— Acum tata obişnuieşte să plece de acasă. Înainte de a pleca, trece să mă îmbrăţişeze. Are să fie trist, săracul, că nu mă găseşte.

— Îl iubeşti mult pe tatăl tău!

— Doamne, îl ador! Tata este cel mai bun, cel mai minunat om de pe faţa pământului. Eu mă uit la tata ca la un Dumnezeu. Îl cred tot atât de bun şi de cinstit ca şi El. Dar e un Dumnezeu trist, Ducu!

— Mi-ai mai spus, Ingrid. Oare ce am putea face ca să-l mai înveselim?

— Da, ţi-am mai spus. Dar parcă acum e altfel trist.

— Poate că are unele neplăceri în afaceri!, îmi dădui eu cu părerea.

— Nu, nu cred. E altceva…

— Poate că e îngrijorat din cauza situaţiei internaţionale, în apus a început războiul. La noi e încă linişte. Dar cât va mai dura?

— Nu ştiu! Dar, Ducule, şi eu sunt tristă în ultimul timp.

— Din cauza tatălui tău?

— Nu din cauza asta. Sunt tristă pentru că mi-e frică, Ducule! Cum să-ţi explic? Vezi tu, eu am fost un copil care a crescut singur. Pe mama, ţi-am spus că abia mi-o amintesc. Tanti Hilda mă iubeşte, dar e o fire rece. Numai tata mi-a arătat dragoste. Dar tata e bărbat. Şi un bărbat mai tot timpul lipseşte de acasă. Asta înseamnă că de mică am suferit de singurătate. Singurătatea e rea, Ducule! Să dea Dumnezeu să n-o cunoşti niciodată!…

Dar s-a întâmplat o minune. Ne-am cunoscut, Ducule, şi de atunci nu mă mai simt singură. Te am pe tine. Chiar când nu eşti lângă mine, tot alături te simt. La şcoală stai lângă mine, în bancă. Dacă mă ascultă, vreau să ştiu lecţia pentru ca tu să nu râzi de mine că sunt o leneşă şi nu vreau să învăţ. Acasă, tot aproape te simt. Gândul meu tot timpul vorbeşte cu tine. Şi, cu tine în gând, cum să mă simt singură?

— Ingrid!…

— Nu mă întrerupe! Sunt atât de fericită, Ducule, că nu mai sunt singură! Poate pentru că sunt atât de fericită mi-e frică să nu rămân iarăşi singură. E un fel de presentiment că ceva se va întâmpla şi voi rămâne din nou singură.

— Nu, Ingrid! Te iubesc aşa de mult, încât niciodată nu te vei putea simţi singură.

Am îngenuncheat în barcă şi mi-am culcat capul în poala ei. Ea mă lăsă. O clipă am simţit-o încordată ca un arc. Dar numai o clipă, pe urmă, mâna ei începu să mă mângâie pe păr. Mângâierea ei era ca un descântec. Îmi descânta sufletul, îmi descânta sângele. Am privit-o. Ochii mi s-au oprit asupra buzelor. Erau roşii şi umede. Şi am simţit nevoia să i le sărut.

— Te rog, Ducule, nu! Tu nu poţi să înţelegi... Tu mă săruţi tot timpul cu privirea. Mi se pare că dacă m-ai săruta şi altfel, aş muri. Să nu râzi de mine, nici să nu fii supărat. Te iubesc mult, Ducule. Te iubesc mai mult decât pe tata. Dar te rog să aştepţi, într-o zi am să-ţi spun eu singură: Ducule, sărută-mă! Te rog, Ducule, nu încă!

— Bine, Ingrid.

I-am luat mâinile. Mâinile ei mici, cu unghii ca nişte năsturaşi de sidef. Şi din nou am avut impresia că ţin în palme două păsăruici speriate. Doamne, şi ce dragi îmi erau păsăruicile acelea speriate!

— Ducule, ce-or fi spunând oare broaştele?

— Tăifăsuiesc şi ele. Poate s-or fi plictisind.

Ingrid râse, privind un brotac bubos, care se uita la ea cu nişte ochi bulbucaţi.

— Ce urâte!

Am bătut cu vâsla apa, şi brotacul, speriat, se scufundă.

— Ducule!

— Da, Ingrid!

— Ducule, oare toată împărăţia asta a apelor o fi având vreo crăiasă?

Ingrid vorbise încet, de parcă i-ar fi fost frică să n-o audă crăiasa apelor.

Am râs şi i-am mângâiat mâinile. În mâinile mele, păsăruicile tremurară şi le auzii inima bătând.

— Ce crezi, Ducule, există?, insistă ea cu o voce pe care nu i-o mai auzisem niciodată.

— Poate că da, Ingrid. O zână mică, doar atât cât degeţelul tău cel mic, Ingrid.

— Strig-o, Ducule!

Am crezut că e un joc inventat de Ingrid, şi jocul îmi plăcu.

— Crăiaso!, am strigat, făcându-mi din palme pâlnie.

— ... iaso!, îmi răspunse ecoul apelor.

O pală de vânt trecu pe deasupra noastră şi salcia sub care ne adăposteam foşni, de parcă ramurile ar fi şuşotit ceva ele între ele.

— Crăiasă a apelor! Primeşte jurământul meu: îţi jur pe sufletul mamei mele că am să-l iubesc cât voi trăi numai pe Ducu. Îţi jur pe sufletul mamei mele că până la sfârşitul vieţii nu voi aparţine decât lui Ducu. Dacă îmi voi călca vreodată jurământul, să fiu blestemată, zână a apelor.

— Taci, Ingrid, taci!

Şi i-am astupat gura cu palma, sub imboldul unor porniri în care, recunosc, era un fel de teamă superstiţioasă.

Ingrid îmi sărută palma, apoi dându-mi-o de o parte, îmi spuse privindu-mă cu ochii de aur:

— De ce să tac, Ducule? De altfel acesta mi-a fost jurământul. Şi acum, chiar dacă nu vrei, înapoi tot nu-l mai pot lua. Fără voia ta, am să te iubesc până la sfârşitul vieţii mele.

— Ingrid, îţi jur pe sufletul tatălui meu că te voi iubi şi eu până la sfârşitul vieţii mele.

— Să mă iubeşti, Ducule! Să nu laşi ca singurătatea din nou să mă robească.

Ochii Ingridei erau înrouraţi de lacrimi.

— Să plecăm, Ducule! Tanti Hilda are să fie neliniştită. Am dezlegat barca şi am pornit înapoi. Ingrid, la pupă, cu mâinile odihnind în poală, mă privea numai pe mine.

Soarele începuse să coboare spre asfinţit. Oraşul părea scăldat în flăcări. Sirena unui remorcher despică liniştea. Trecu pe aproape de noi – vechi, bătrân şi plin de funingine. Valurile stârnite de remorcher săltară bărcuţa. Ingrid, speriată, scoase un ţipăt şi se prinse cu mâinile de marginile bărcuţei.

— Nu-ţi fie teamă, Ingrid.

— Nu mai mi-e teamă, Ducule.

În mai puţin de jumătate de oră, am ajuns. Cu ambele serviete sub un braţ şi cu braţul Ingridei sub celălalt, am plecat spre casă. Ca să scurtăm drumul, am pornit-o printre magazii. Ingrid tăcea. Tăceam şi eu. O simţeam fericită. Eram şi eu beat de fericire.

Şi, iată, deodată ne-a ieşit înainte Barba Panaiotachi. Nu-l mai văzusem de o lună de zile.

Cum mă văzu, veni întins spre mine, străpungându-mă de departe cu căutătura lui rea. Părea mai zbârcit, mai slăbit, mai rupt. Mersul îi era, însă, tot apăsat, trupul tot drept, parcă ar fi fost un demon sau o arătare necurată.

Ingrid, cum dădu cu ochii de el se strânse la braţul meu şi începu să tremure.

— Ducule, cine-i omul ăsta? Mi-e frică!

— Nu-ţi fie frică, Ingrid. Îl cunosc.

Şi fiindcă bătrânul ajunse numai la câţiva paşi de noi, i-am dat bună ziua.

Se opri la un pas de noi. A trebuit să mă opresc.

— N-ai nici-o veste de la Spiru?

— Nu, Barba Panaiotachi. Am să trec mâine pe la matale. Rămâi sănătos!

— Dar ce te grăbeşti aşa? S-a speriat de mine fata, hai? Şi râse cu râsul lui care suna ca un behăit de ieduţ.

— Nu-ţi fie frică, fată, de mine, că nu mănânc oameni.

Şi se uită la ea cu căutătura lui urâtă, care o făcu din nou să tremure.

— Nu te speria, Ingrid!, i-am şoptit. Are bătrânul o căutătură cam urâtă, dar frică nu trebuie să-ţi fie de el.

La început îmi fusese şi mie teamă, dar cu timpul mă obişnuisem cu el Era Barba Panaiotachi un om ciudat, creierul lui nu mai funcţiona cu desăvârşire normal, dar, cel puţin în ceea ce mă privea, motiv de nelinişte nu aveam. Dimpotrivă, cred că bătrânul mă prinsese drag şi, ori de câte ori mă vedea, se bucura în felul lui. Se pare că eram singurul om pe care îl accepta în bârlogul său.

— Ştii, încă n-a venit!, ţinu să mă informeze cu un aer misterios.

Am înţeles că se referă la omul despre care pretindea că-i furase comoara.

— N-a venit?, mă prefăcui eu mirat.

— Dar are să vină. La noapte va fi lună nouă. De acum, nopţile vor începe să fie luminoase. Acum, dacă vine, nu se poate să nu-l văd. Şi dacă vine... înţelegi!

Şi Barba Panaiotachi tăcu gestul azvârlirii şişului, pe care, din fericire, Ingrid nu-l înţelese.

— Poate că a mai venit, continuă el dar nu l-am văzut, cu toate că am pândit toată noaptea. Ei, dar nopţile au fost negre, negre. Nici în iad nu cred să fie atâta întuneric. Negre şi lungi. Eu noaptea nu mai închid o geană. Nu mi-e somn. Şi nici ziua nu mai mă fură somnul. Dacă aţipesc un pic, deodată sar în sus, pentru că mi se pare că s-a întors Spiru şi bate în uşă, ca să-i deschid. Apoi iar aţipesc şi iarăşi mi se pare că bate.

Şi iaca aşa se întâmplă de nu mai am somn. Asta, băiete, e semn. Semn că-mi sunt numărate zilele care mi-au mai rămas. Ei, dar rău nu-mi pare. Am trăit, nu glumă, şi cum mi-a plăcut. Acum îmi simt ciolanele bătrâne, obosite. Şi sufletul mi-e obosit. N-am somn, dar mi-e somn, tare mi-e somn. Şi bine îmi pare, măi băiete, că mult nu mai am până am să dorm somnul cel de moarte!...

Am simţit-o pe Ingrid înfiorându-se.

— Lasă, Barba Panaiotachi! Matale ai să mai trăieşti încă mulţi ani.

— Măi băiete, când nu mai ai deloc somn, când ciolanele şi sufletul îţi sunt obosite, înseamnă că moartea vine spre tine. Cât mai durează, asta *depandă* unde se află ea – mai aproape sau mai departe – atunci când îşi aduce aminte de tine.

Ţi-am spus că rău nu-mi pare. Doar atât: tare aş mai fi vrut să-l mai văd o dată pe Spiru înainte de a închide ochii. Dar cred că s-a prăpădit, bietul băiat!

Şi în ochii lui cu căutătura aceea rea apărură lacrimi.

Ingrid, înduioşată, îmi strânse braţul şi se lipi mai strâns de mine.

Îşi şterse lacrimile cu mâneca hainei, apoi, făcând un pas ca şi când s-ar fi pregătit să plece:

— Măi, băiete, aş vrea să-mi faci un bine.

— Cu plăcere. Barba Panaiotachi. Despre ce-i vorba?

— Lasă că nu-ţi spun acum. Când o să fim numai noi doi. Şi cu fata asta ce-i?, se răsti, aruncându-i Ingridei una din privirile lui cele mai fioroase, care o făcură să se cutremure. Mie femeile nu mi-au plăcut niciodată. Când spui femeie, spui dracu. Dacă n-ar fi femei pe lume, n-ar fi

nici nenorocire. Ascultă un sfat, măi băiete, de la Barba Panaiotachi: mai bine să-ţi smulgi inima din loc decât s-o laşi să bată pentru o femeie. Dacă începe să bată, s-a zis cu tine. E ca şi când te-ai fi cununat cu nenorocirile şi belelele.

Şi întorcându-ne brusc spatele, îşi văzu de drum. Îl auzii strigându-mi peste umăr, cu ton poruncitor:

— Să vii mâine!

— Am să vin!

Dar sunt sigur că nu m-a mai auzit.

— Cine e omul ăsta?, mă întrebă Ingrid după ce merserăm câtva timp fără să ne vorbim.

— N-ai văzut? Un biet bătrân, puţintel cam într-o ureche, în tinereţile lui însă a fost un om aprig. Toţi tremurau de frica lui. Pe mulţi i-a tăiat cu cuţitul.

— Şi tu de unde îl cunoşti?

— Tu, Ingrid, eşti ca o floare de seră. Ai crescut, acolo, în casa aceea înconjurată de zid înalt şi din viaţă nu ţi s-a arătat decât numai ceea ce este frumos. Dar eu am crescut pe o stradă căreia i se spune strada Mascaralei şi toată copilăria aici mi-am petrecut-o, în port. Fiecare colţişor din port îl cunosc mai bine decât pe buzunarul meu. Aici, în port, de când am început să înţeleg, am văzut mai multe lucruri urâte decât frumoase. Chiar în viaţa mea s-au întâmplat mai multe lucruri urâte. Tata a fost înjunghiat în ruinele unei magazii, pe aici, pe aproape. De ce a fost înjunghiat. Dumnezeu ştie! Ştiu doar atât, că tata a fost un om cinstit. Vezi dar, Ingrid, că nu e deloc de mirare că printre cunoştinţele mele se numără şi bietul Barba Panaiotachi.

— Şi ce bine vrea să-i faci?

— Nu ştiu! Dar dacă îmi stă în putinţă, am să-l ajut.

— Să-l ajuţi, Ducule! Dacă a putut să lăcrimeze înseamnă că nu e un om chiar atât de rău.

Am urcat dealul şi, cu toate că Ingrid voia să ajungă mai repede acasă, printr-o complicitate tacită, am pornit-o pe ruta cea mai ocolită.

Păşeam alături şi, fiindcă nu puteam să mergem braţ la braţ, ne ţineam de mână. Ingrid tăcea, părea preocupată şi tristă.

— S-a întâmplat ceva, Ingrid?, am întrebat-o, fiindcă tristeţea ei începuse să mă neliniştească.

— Nimic, Ducule. Ştii, m-a impresionat mult bătrânul acela. Când s-a încruntat la mine, am crezut că voi leşina de frică.

— La început, Ingrid, şi mie mi-a fost frică de el pe urmă, m-am obişnuit.

— Ducule, de când l-am văzut pe bătrân, sunt mai neliniştită, mi-e mult mai frică să nu rămân singură, Ducule, Ducule, să nu mă laşi niciodată singură. Singurătatea mă va ucide. Şi eu aş vrea să trăiesc, Ducule, şi să te iubesc.

Şi fără să-i pese că se află în apropierea casei şi ar fi putut s-o vadă cineva, îmi luă braţul şi se agăţă de el cu amândouă mâinile.

— Ingrid, la vârsta noastră – aşa cel puţin se spune – firea a lăsat ca jurămintele de dragoste până la moarte să nu fie niciodată ţinute. Numai că datorită unor împrejurări legate de moartea tatălui meu, vârsta mea e cu totul alta decât aceea pe care mi-o dau anii pe care îi am.

La şaptesprezece ani te poţi înşela, dar la vârsta pe care o am eu în realitate, nu. De aceea, îţi spun, Ingrid, că niciodată nu voi înceta să te iubesc.

— Sunt fericită, Ducule.

Câteva minute mai târziu, am ajuns la colţul străzii, locul unde ne despărţeam în fiecare zi.

— Pe mâine, Ingrid.

Ingrid mă prinsese de un nasture al tunicii şi îşi făcea de lucru, răsucindu-l. Voia să-mi spună ceva şi parcă ezita.

— Ducule!...

— Da, Ingrid.

— Să nu uiţi niciodată ziua de astăzi. Astăzi noi, acolo, pe ape... ne-am logodit, în faţa zânei apelor.

Gândul Ingridei mi se păru atât de frumos, dar în acelaşi timp atât de firesc, încât i-am spus:

— Da, logodnica mea dragă!

— Te iubesc, logodnicul meu drag!

Pe urmă ne-am strâns numai mâinile şi ne-am despărţit.

A doua zi, aşa cum îi făgăduisem, m-am dus la Barba Panaiotachi. L-am găsit culcat pe mindirul lui de paie. Era învelit cu scurta de piele, mai scorojită şi mai decolorată ca oricând.

— Ai venit, bre?

— Am venit. Barba Panaiotachi. Dar de ce stai culcat? Eşti bolnav? Vrei să aduc un doctor?

— Prostule, ce să caute doctorul la mine! Nu sunt bolnav. M-am culcat cu gândul să aţipesc puţin. Toată noaptea am vegheat. Dar blestematu' n-a venit. Când ai venit tu, abia aţipisem.

— Îmi pare rău că ţi-am stricat somnul…

— Ei lasă, oi dormi eu mai târziu. Măi, măi, ce ţi-e şi cu visul omului. Abia am aţipit şi am şi visat. Ehei, ce mult am visat. Şi ce vis. Al naibii vis!

Şi Barba Panaiotachi, înveselit, prinse să behăie obişnuitul său râs.

— Se făcea că stau în casa lui Embericos. O ştii?

— Cum nu! Aceea de pe strada Teatrului.

— Aia! Casa era a mea. Eu o cumpărasem după moartea hapsânului. Aveam nevastă frumoasă şi băieţi. Mă rog, ca omul înstărit la casa lui. Eram în putere, ca la patruzeci de ani. Şi aveam şi ibovnică în oraş, în mahalaua Dorobanţilor. Bine îmi mai era şi dragă îmi era viaţa.

Numai că, într-o noapte, mă trezesc deodată din somn. Lângă pat, în picioare, un haidamac, în mână cu un cuţit. „Bine că te-ai trezit, zice el Nu mi-ar fi plăcut să te găuresc în timp ce dormeai". „Vrei să mă-njunghii?", l-am întrebat. Haidamacul a dat numai din cap că da. „Dar ce ţi-am făcut? Vrei bani? Îţi dau toţi banii, numai viaţa să mi-o cruţi". „Mi-ai luat ibovnica, de-aia am să te-njunghii. Uite aşa!" Şi mi-a vârât cuţitul în piept. Dar fiindcă a văzut că încă trăiesc, iar l-a vârât. Apoi iarăşi. Dar eu nu muream. Vâra cuţitul şi nu simţeam nimic, parcă mă gâdila numai puţin. „Hai, mai vârâ-l o dată!", l-am îndemnat. Şi l-a vârât. „Vezi? Nu poţi să mă omori. Haide, încă o dată. Ai să-l tot vâri

până ai să te osteneşti. Şi când n-ai să mai poţi ridica mâna, atunci am să-ţi iau cuţitul şi am să te spintec, aşa cum se spintecă peştele pentru sărat”.

Dar tocmai atunci ai venit tu şi m-am trezit.

— Cu ce-ţi pot fi de folos. Barba Panaiotachi?, l-am întrebat, impresionat neplăcut de visul macabru al bătrânului.

— Vrei tu să-mi faci un bine? Vrei, altfel n-ai fi venit. Ştii ce m-am gândit? Dacă mor, unde îmi vor îngropa hoitul? în groapa săracilor. Fără o cruce la căpătâi, fără să citească popa o rugăciune de iertarea păcatelor.

Asta nu e bine. Vezi, aici, în viaţă, am găsit bârlogul ăsta. M-am mutat în el fără să cer voie nimănui. Parcă îi e de trebuinţă cuiva? Putrezeşte magazia asta, putrezesc şi celelalte. S-au dus vremurile când toate gemeau de cereale. Asta, măcar de atâta a mai fost bună: să-mi fie mie bârlog.

Ei, dar în lăcaşul morţilor se schimbă socoteala. Nu mă pot duce în cimitir să-mi aleg un locuşor măcar pe la margine de tot şi să spun: Ăsta e locul unde vreau să fiu îngropat când oi pune mâinile pe piept. Ca să am locul meu, trebuie să-l cumpăr. Vezi tu, eu am fost omu’ dracului. Când am fost în putere, de intrau toţi în pământ, numai cât mă încruntam o dată, am mâncat şi am băut cât am vrut şi am dormit pe unde am poftit, fără să mă coste un sfanţ. Şi acum mănânc şi beau după pofta inimii, şi tot nu scot un ban din buzunar. Turcu’ plăteşte şi acum. Numai că atunci plăteau alţii de frică, iar acum, fiindcă zic că mă miluiesc.

Pentru locul de odihnă veşnică trebuie însă să bag mâna în buzunar. Vezi că, până la urmă, mi-am găsit şi eu naşul. Adică naşa, că-i vorba de moarte.

Şi iacă ce bine cer eu să-mi faci: să te duci în cimitir, să ocheşti tu un loc mai pe la margine, unde e mai ieftin, întreabă cât costă şi vino şi spune-mi, să-ţi dau bani ca să-l cumperi. Dar vezi să te tocmeşti. Să nu te laşi dus de nas. Pungaşii ăia, când o să te vadă aşa tinerel, o să caute să te înşele. Vrei să-mi faci binele ăsta?

— Desigur, Barba Panaiotachi!

— Atunci zboară şi nu uita să te tocmeşti!…

Am plecat să-i îndeplinesc rugămintea. Informaţiile mi le-a dat chiar domnul Manole Nicolau, administratorul cimitirului. Am urmat sfatul lui Barba Panaiotachi şi m-am tocmit. Bătrânul avusese dreptate. Deşi mi-a spus la început că preţurile pe metrul pătrat sunt fixe, până la urmă, domnul Manole Nicolau mi-a făcut formele de plată pentru o sumă care reprezenta concret jumătate din cât îmi spusese la început.

Mărturisesc, întorcându-mă la Barba Panaiotachi am avut îndoieli că bătrânul va cumpăra locul. Totuşi, m-am înşelat, probabil că preţul pe care i l-am spus era mult mai mic decât se aşteptase, pentru că n-a făcut nici-o obiecţie.

— Dar de tocmit, te-ai tocmit?, nu neglijă să mă întrebe.

— Nici matale nu te-ai fi tocmit atât. Barba Panaiotachi.

Replica mea i se păru, probabil, o glumă bună, pentru că începu să chicotească.

— Se vede că te-ai tocmit. Na banii, du-te şi plăteşte! După ce am venit cu chitanţa şi cu actul de proprietate pe numele de Panait Lascaratos, mă trimise să mă interesez cât ar costa împrejmuirea locului cu un grilaj de fier. Bineînţeles, n-a uitat să-mi atragă atenţia că trebuie să mă tocmesc „la sânge”. M-am interesat în mai multe locuri, tocmai ca să nu fiu înşelat. Mi-a dat bani ca să comand grilajul. L-am comandat şi, după câteva zile, locul a fost împrejmuit.

Credeam că am terminat cu aceste comisioane, dar m-am înşelat. Barba Panaiotachi m-a trimis să mă interesez cât costă o cruce, nu de marmură, ci de piatră. Bineînţeles, nu m-am dus la atelierul de sculptură funerară al domnului Sotir Manea, ci la un confrate al său, căruia încă nimeni nu-i vârâse în cap că e altceva decât un cioplitor de piatră.

După ce şi crucea a fost cumpărată şi aşezată în cimitir. Barba Panaiotachi îmi spuse:

— În sfârşit, acum pot să mor liniştit. Nu mai rămâne decât, după ce voi fi îngropat, să pui să se scrie pe cruce

numele, ziua şi anul când am răposat. Eşti un flăcău de treabă, măi Radule.

Tot timpul cât au durat aceste pregătiri, de cele mai multe ori când veneam la el îl găseam culcat.

— Ţi-e rău. Barba Panaiotachi?, îl întrebam de fiecare dată.

— Sunt cam obosit. Mă oboseşte veghea. Dar nu vreau să-l scap. Până la urmă va veni tâlharul. Îmi spune mie inima că va veni. Nu mor eu mai înainte.

De fiecare dată îmi spunea acelaşi lucru.

— Să aduc un doctor. Barba Panaiotachi.

— Să nu te prind, că mă supăr foc.

Şi mă fulgeră cu căutătura lui înfricoşătoare. Ultima dată, când am venit să-l anunţ că-i cumpărasem crucea, l-am găsit tot culcat.

— Ştii, azi-noapte n-am mai vegheat. Când am vrut să urc scara, m-a apucat un fel de sfâşiere şi a trebuit să mă culc. Cine ştie, poate că tocmai în noaptea asta o fi venit… Ei, dar nu-mi pare rău. Înseamnă că aşa vrea Dumnezeu, să nu-mi încarc sufletul cu încă o viaţă de om.

Dar acum mă simt mai bine. Mă scol şi mă duc să dau o raită prin port. Să nu se bucure prea devreme duşmanii mei că am murit.

Şi, într-adevăr, se sculă fără eforturi. Îşi îmbrăcă scurta de piele, îşi îndesă în cap vechea lui şapcă de muşama şi ieşi primul.

Afară, după ce încuie uşa magaziei, îmi spuse:

— Când mai vii?

— Când vrei matale. Barba Panaiotachi.

— Dacă nu vii mâine, să vii neapărat poimâine, poate că am să mai am nevoie de tine.

— Am să vin. Barba Panaiotachi.

A doua zi, nu m-am dus să-l văd. În ziua următoare, abia pe seară mi-am putut face timp să trec pe la el Toată după-amiaza mă plimbasem pe străzi cu Ingrid.

L-am găsit culcat. Era învelit cu pătura, pe deasupra pusese şi scurta de piele. Era o noapte caldă de sfârşit de mai.

— Bine că ai venit. De când te aştept!…

— N-am putut veni mai curând. Barba Panaiotachi, te rog să mă ierţi.

— Ce să te iert! N-am de ce! Eşti un băiat bun şi mult bine mi-ai făcut. Copilul meu dacă ai fi fost şi tot nu te-ai fi purtat cu mai multă dragoste.

— Lasă asta. Barba Panaiotachi! Te simţi tare rău?

— Mi se pare, băiete, că s-a împlinit sorocul. În noaptea asta se sfârşeşte cu mine.

M-am înfiorat, cred că de frică.

— Barba Panaiotachi, dau fuga să aduc un doctor. Îl aduc cu trăsura.

— Stai locului, bre! Doctorul nu are ce să-mi facă. Nu sunt bolnav. Se termină numai viaţa în mine, aşa cum se termină untdelemnul într-o candelă.

Stai liniştit că mai am cu tine încă de vorbit. Ce bine ar fi dacă, alături, l-ai avea şi pe Spiru. M-aş uita la voi până în ultima clipă şi aş muri fericit. Dar, aşa a fost scris, să nu am parte de o asemenea clipă, pesemne, pentru multele mele păcate.

Da, măi băiete, multe şi grele păcate am făptuit. Multe vieţi am curmat, şi de păcătoşi mai mari ca mine, şi de oameni nevinovaţi. Cât am fost pirat, în sânge m-am scăldat, nu alta! Ucideam şi când trebuia, şi când nu trebuia. Că aşa eram eu, iute la mânie, şi îmi plăcea să azvârl cu cuţitul.

Dar din câte fărădelegi am făptuit, două sunt strigătoare la cer, măi băiete. Am să ţi le povestesc. Dacă nu am duhovnic…

— Să dau fuga după un preot. Barba Panaiotachi!, l-am întrerupt.

— Lasă-l în plata Domnului! Păcate ca astea nici popa nu le poate dezlega. Şi-apoi, popa n-are şi el păcate? Numai un suflet nevinovat ca al tău ar putea să-mi aducă uşurare. Dar un duhovnic cu un astfel de suflet nu există măi băiete.

Află că acum vreo patruzeci de ani – cam atâta trebuie să fie de atunci – am poposit din nou, aici în oraş, pe un păcătos de vas al unui compatriot, un chefalonit. Ei, şi cum

am ajuns, măi băiete, m-am pus pe petrecere. Mâncam, beam, petreceam cu lăutari şi târfe, zile şi nopţi de-a rândul. Îmi ştia tot portul de frică şi nici că îndrăznea careva să-mi treacă pe dinainte. Ce vrei, eram apucat rău de tot.

Trece aşa o săptămână, dar eu nu mă dădeam deloc plecat, deşi simţeam că numai asta aşteaptă cu toţii, ca să răsufle uşuraţi. Dar tocmai pentru că îi simţeam doritori să mă vadă plecat, de-al dracului nu voiam să mă urnesc. Pe atunci, veneau atâtea vase încât, dacă ţi se tăcea de haihui, oricând găseai un căpitan ca să te ia pe vas.

Mie, măi băiete, nu mi-au plăcut niciodată femeile cinstite. Femeile cinstite te leagă uşor la gard şi nu-i nenorocire mai mare pentru un lup de mare, decât să fie legat de stănoagă. Marinarul să se mulţumească, măi, cu paţachinele, căci altfel, pentru ce ar fi porturile pline de ele?

Tu mă asculţi, bre Radule?

— Te ascult. Barba Panaiotachi!

— Să mă asculţi. Că asta e învăţătură pentru tine mai bună decât toate cărţile tale de la şcoală. Că, dacă aş fi avut pe cineva care să-mi spună cele ce ai să auzi de la mine, poate că nu ajungeam să spintec oamenii, aşa cum spintecă pescarul crapul ca să-l săreze.

Da, măi băiete, nu mi-au plăcut niciodată femeile cinstite. Dar să vezi ce mi s-a întâmplat mie în anul acela, pe atunci era o cafenea cam pe unde-i azi şantanul lui Budileanu, pe care o ţinea un grec, unul Costi. Cafenea mare, cu trei biliarde, cu table, foiţe şi pietre. Făcea dever, nu glumă. De dimineaţa până noaptea gemea de muşterii. Costi era tânăr, dar avea o nevastă şi mai tânără. De frumoasă, era frumoasă. Dar altele erau şi mai frumoase. În prăvălie venea să ajute numai pe seară, când nu mai găseai un scaun liber.

Eu o văd azi, o văd mâine, dar nici că-mi păsa. Nevastă cinstită, cu cununie – ce-mi trebuia mie? Dar ori zici femeie, ori zici diavol, tot aia-i! Numai ce prind eu de veste că

femeia lui Costi e numai ochi pe mine şi zâmbete. Azi aşa, mâine aşa, până m-a prins în mrejele ei.

O lună încheiată mi-a fost ibovnică. Ştia tot portul, ştia şi Costi. Dar ce era să facă? Să se pună cu mine? Ştia că am cuţit lung şi mână bună. Răbdă. Răbdă, săracu', aşa cum ţi-am spus, o lună. Căci după o lună mi s-a urât de nevasta lui Costi. Am lăsat-o în plata Domnului, m-am îmbarcat pe un steamer şi dus am fost.

Nici n-a apucat steamerul să ridice ancora şi Costi s-a pus cu bătaia pe ea. O bătea până obosea şi, după ce se odihnea, iarăşi o lua la bătaie. Trei zile a bătut-o, apoi a azvârlit-o în stradă. Femeia era de la Sulina. Nu avea nici fraţi, nici neamuri în oraş. Şi dacă se făcuse de râsul lumii, nimeni n-a mai vrut să ştie de ea. Din stradă a ajuns paciaură la bordel.

Vreo şapte ani n-am mai dat prin ţară. Am făcut contrabandă, am tâlhărit prin mările Sudului, mă rog, am făcut multe blestemăţii. Dar într-o zi, când m-a apucat dorul, am lăsat totul şi am venit încoace. Uitasem de ea. Şi numai ce o văd că vine într-o zi să mă caute. Era tot frumoasă, dar trecută, ca toate femeile cu meserie ca a ei. Ducea de mână o fetiţă de vreo şase anişori. „Iaca, asta e fata ta, mi-a zis. Eu am greşit, am plătit şi plătesc şi acum. Dar copila asta cu ce e ea vinovată? Eu, după cum vezi, o mai duc vreo câţiva ani şi sunt bătrână. S-o alege de mine ce se alege de toate celelalte asemenea mie. Dar fata? Are să ajungă şi ea ca mine, dacă ne laşi". M-am uitat la fetiţă. Semăna cu maică-sa. M-am gândit: Tot parşivă a rămas. Vrea să mă îmbrobodească. Cine ştie cu ce hăndrălău o fi făcut fata. „Şi ce vrei de la mine?", am întrebat-o, ca să văd unde bate. „Ia fata cu tine!" „Proasto, unde, pe vas?" „Nu ştiu. Fă ceva cu ea, numai să nu ajungă la fel ca mine. Altele au noroc şi se pricopsesc. Se găseşte cineva să le scoată de acolo. Dar pesemne că eu sunt blestemată să-mi sfârşesc zilele în spital sau chiar şi mai rău. Cât mai pot, o ţin departe. Dar mâine, când n-oi mai fi bună de nimic, are să-mi ia dânsa locul". „Ce-aş putea să fac?", am întrebat. Mai, mai că mă înduplecase. „Tu nu eşti omul să prinzi

rădăcini pe uscat, nici chiar de dragul fetei. Dar chiar dacă ai face-o, nu te-ai lega cu una ca mine. De aceea, nici nu-ţi cer aşa ceva. Ce m-aş încumeta să-ţi cer, nu pentru mine, ci numai pentru copila asta, este să mă ajuţi ca s-o pot ţine departe de haznaua în care mă bălăcesc. Cu ce ai ajuta tu, cu ce aş mai putea câştiga şi eu muncind, aş putea să mă scap pe mine de ruşine şi totodată să-ţi cresc fata, aşa cum se cuvine în cinste". „Adică – i-am zis – dacă îţi dau eu bani, te faci femeie cinstită? Ai să munceşti, zici?" „Nu mă crezi! Dacă toată viaţa aş fi fost ceea ce sunt azi, ai avea dreptul să te îndoieşti. Dar am fost nevastă de negustor. Şi dacă am ajuns ceea ce am ajuns, de vină sunt numai eu că am iubit un om pe care toată lumea îl ura şi mult s-ar fi bucurat să-l vadă mort, cu un cuţit între umeri. Şi dacă l-am iubit, puţin mi-a păsat ce are să se întâmple cu mine după aceea".

Aşa mi-a vorbit, şi eu, în loc să mă înduioşez, mai rău m-am înverşunat. „Vrei să mă îmbrobodeşti, căţeaua dracului! Cine ştie cu cine ai făcut-o şi acum vrei s-o treci drept fata mea. Ia să vă cărăbăniţi din faţa mea, că vă azvârl pe amândouă pe fereastră".

Barba Panaiotachi oftă şi se foi câtva timp sub pătură.

— Vezi, aşa am fost eu... S-a înnoptat afară?

— Aproape. Vrei să aprind lampa?

— Aprinde mai bine o lumânare. Caută acolo, pe una dintre policioare este un pachet cu lumânări. Le-am cumpărat ieri. Credeam că n-ai să vii şi mi-am zis că, dacă are să vină clipa şi am s-o simt, voi aprinde o lumânare. Cel puţin să nu mor fără lumânare. Dar ai venit. Eşti un băiat bun. Radule. Mai ai timp să rămâi? Am atâtea să-ţi spun!... încă n-am terminat.

— Rămân, Barba Panaiotachi.

— Are să te certe maică-ta?

— Dacă am să-i spun de ce am întârziat, n-are să mă certe.

Barba Panaiotachi iarăşi se foi sub pătură.

— Vezi, aşa am fost eu!, repetă oftând. Am alungat-o. A plecat plângând. Şi fiindcă plângea maică-sa, a început să

plângă şi fetiţa. Dar aveam inimă de câine şi nici că mi-a păsat. După câtva timp iarăşi am plecat pe mare şi câţiva ani n-am dat pe acasă. Dar s-a întâmplat cealaltă mare nelegiuire, despre care am să-ţi povestesc. Atunci m-am jurat să nu mai fac moarte de om, să mă potolesc, să mă întorc aici, acasă, şi să prind rădăcini pe uscat.

Şi au trecut mulţi ani, fără ca măcar să mă întreb vreodată ce s-au făcut mama şi fata. Dar, într-o zi, am început să mă întreb. Şi dacă am început să mă întreb, am început să şi cercetez în dreapta, în stânga, până am aflat, n-aş mai fi aflat. Vrei să ştii ce am aflat? Fata a ajuns paciaură, ca şi maică-sa. Până într-o zi, când s-a găsit unul de a scos-o de acolo şi a luat-o să trăiască împreună. I-a făcut şi un copil, un băiat. Omul ei era plăpumar. Câştiga, n-o duceau prost.

Numai că într-o zi ea s-a îmbolnăvit şi repede, repede s-a prăpădit. Plăpumarul s-a încurcat cu o ţigancă din Băligoşi. A început să bea. Când se îmbăta, bătea ţiganca, îl bătea şi pe băiat. Până într-o zi când băiatul a fugit de acasă şi s-a oploşit la nişte rude de-ale lui taică-su, mai cu mila lui Dumnezeu. Ţiganca a răbdat cât a răbdat, până când s-a dus după altul. Pe plăpumar l-a tăiat într-o noapte trenul.

Ei da! Astea am aflat, pe urmă, tot căutând în dreapta şi-n stânga, am dat şi de nepotu-meu, adică de urma lui Spiru.

— Cum, Gorila e nepotul matale. Barba Panaiotachi?, am întrebat în aşa măsură uimit, încât am uitat că bătrânului nu-i plăcea deloc porecla.

Dar de data asta bătrânul nu se supără. Dimpotrivă:

— Da, măi băiete. Gorila, cum îi spui tu, este nepotul meu, pentru că mama lui a fost fata mea. Acum, când anii m-au potolit, când nu mai sunt cel care am fost, înţeleg că Sultana – aşa o chema – nu m-a minţit că fetiţa era a mea.

— Şi Gorila, adică Spiru ştie că…

— Că este nepotul meu, vrei să spui? Nu, nu ştie! Nu i-am spus. Ce rost avea? Să mă blesteme? Am vrut însă să-l ajut să-şi croiască un rost în viaţă. Dar a dispărut o lună abia după ce am izbutit să-i dau de urmă. Bietul băiat! Eu

n-am să-l mai văd niciodată, chiar dacă nu i s-a întâmplat nimic rău. Şi tare mai mi-era drag!... Bun băiat... Golan era, dar n-avea suflet de golan. Nu-i aşa?

— Are un suflet cinstit!, l-am lăudat.

Abia acum înţelegeam de ce Barba Panaiotachi se bucura atât ori de câte ori îl vorbeam de bine pe Gorila.

— Şi dacă are un suflet cinstit, puteam să fac om din el. Acum, dacă am să mor, cine ştie ce se va alege de capul lui!... Dar ce se aude?

Şi Barba Panaiotachi se ridică puţin, sprijinindu-se în cot. Mi-am încordat auzul, dar n-am auzit nimic.

— Nu aud nimic. Barba Panaiotachi.

— Atunci mi s-a părut. Dar, chiar dacă vine, acum e prea târziu. Comoara tot a lui rămâne. Vezi, sunt în pragul morţii şi aurul, blestematul aur, tot mă mai ispiteşte. Ehei, mult l-am mai iubit şi pe mulţi i-am sângerat din cauza lui. Mi-a plăcut să-l aud zornăind, să-l văd sclipind la lumina zilei, la lumina lunii. Din cauza lui am săvârşit cealaltă mare nelegiuire de care ţi-am vorbit.

Într-un timp, mă trăsese aţa în Chefalonia. Că eu, mă băiete, de felul meu sunt chefalonit. Am şi acum rude acolo, dar cred că nu e una care să nu mă blesteme. M-am tras într-un sat de pe coastă. Sat de pescari, prindeam sardele în mare, le prăjeam în untdelemn şi mâncam pe nerăsuflate. Mai mâncam o bucată de chefalotiri şi apoi goleam o ulcică – iaca, aşa de mare – de mavrodafni. Thii, ce mai vin!

Mă găzduia o bătrână, o mătuşă. Era văduvă şi sărmană. Dar cu inimă bună. Atâta avere avea bătrâna: o salbă cu vreo treizeci de lire turceşti. De cum i-am văzut salba, n-am mai avut linişte. Şi noaptea o visam. Salba o ţinea ascunsă într-o ladă cu cercuri de fier şi cu încuietori zdravene. Dar nu mă speriau ele pe mine. Într-o noapte, pe când bătrâna dormea, i-am luat cheile pe care le ţinea sub pernă şi am dat să deschid lada. Bătrâna, nenorocul ei, se trezeşte. A înţeles îndată ce caut în ladă. „Blestematule, eu te găzduiesc şi tu vrei să mă prazi!” Şi pune mâna pe topor. „Stai cuminte, babă, nu mă întărâta!, îi zic. Tu eşti bătrână,

ca mâine-poimâine te cureţi. Ce, ai să duci cu tine în groapă salba?” „Nu te priveşte pe tine, tâlharule, ce am să fac eu cu ea. Să piei imediat din faţa mea, căci altfel îţi crăp capul acuşica!” Atunci m-am mâniat şi eu. Am aruncat cuţitul în ea. Ai văzut ce mână am, acum, la bătrâneţe. Închipuieşte-ţi ce mână aveam atunci. Nimeream şi pe întuneric. Dar pe ea n-am nimerit-o. A picat cuţitul la picioarele ei, parcă l-ar fi azvârlit un ţâşt-bâşt de copil. Ea s-a aplecat să-l ridice şi atunci am tăbărât asupra ei… Am luat salba şi am fugit. Am fugit cu o barcă pe mare. Dacă mă prindeau chefaloniţii mei, bucăţi mă tăiau. Atunci mi-a fost pentru prima dată frică. Pe mare m-a prins furtuna. M-a pescuit un barcaz de pescari. Ce mai, am scăpat!… Vezi tu, în viaţa mea, pe mulţi i-am sângerat. Milă nu mi-a fost şi nici mustrări de cuget nu am avut. Dar de când cu bătrâna, linişte n-am mai avut. Să n-ajungi vreodată, băiete, să te mustre cugetul. E ca un vierme neadormit. Şi dacă am văzut că viermele nu se mai potoleşte, am jurat să nu mai vărs sânge câte zile oi mai trăi. Şi dacă m-am jurat, m-am reîntors acasă. Cei care mă cunoşteau mai dinainte nu le venea să creadă că sunt eu. Ziceau că m-am ramolit, pe dracu’!… Ei, dar parcă puteam să le spun întâmplarea cu galbenii bătrânei? Nu puteam!… Toţi apelpisiţii, toţi neisprăviţii au început să mă ia peste picior. Ehei, numai o dată să mă fi încruntat şi ar fi intrat cu toţii în pământ de frică. Dar mi-am zis: Ai jurat să nu mai verşi sânge. Lasă-i, căci numai aşa te înveţi să nu te mai aprinzi pentru te miri ce şi să scoţi cuţitul.

… Şi Dumnezeu mi-a ajutat să nu-mi calc jurământul. Numai tâlharul, dacă venea, n-aş mai fi răbdat şi mi l-aş fi călcat. Dar dacă l-a păzit soarta lui cea bună, apoi am scăpat şi eu fără jurământ călcat. Căci, dragă băiete, nu mai apuc eu ziua de mâine.

Vorbise cu atâta convingere încât, înfricoşat, nu ştiam ce să fac.

— Barba Panaiotachi, lasă-mă să mă duc după un medic.

— Tocmai acum să mă laşi singur? Tare mai mi-e frig!… Ştii, asta înseamnă că viaţa se scurge din mine. Încet, încet

ca o apă. Şi când se va scurge şi ultima picătură, s-a zis şi cu Barba Panaiotachi. Uite, acum iarăşi mi se arată...

— Cine, Barba Panaiotachi?

— Mi se arată întâmplarea. Întâmplarea cu bătrâna. Dacă mi se arată tocmai acum, în pragul morţii, înseamnă că ăsta-i cel mai mare păcat pe care l-am făptuit. Şi pentru ce? Pentru o salbă de galbeni. Aveam sute, mulţi. Mult mi-a mai plăcut aurul. Toţi banii pe care îi câştigam îi prefăceam în aur. Aveam o lădiţă plină. O acoperisem cu o foiţă de fier. Spuneam la toţi că e făcută toată din plăci groase de fier. Spuneam aşa, ca să-i păcălesc şi să nu-l împingă pe vreunul păcatul s-o fure. „Şi ce ţii în ea, căpitan Panaiotachi?", mă întrebau contrabandiştii, hoţii de apă. „Ce să ţin! O mână de mort. Mâna unui duşman!" Şi le turnam o poveste de îngheţa sângele în ei de spaimă. Mai de frica poveştii, mai de teama cuţitului, pe nimeni nu l-a împins păcatul să-mi umble în lădiţă.

Când am venit să mă aciuez aici, am adus şi lădiţa. Aur în ea, să cumperi un oraş întreg. Ei, dar dacă acum mă jurasem să nu mai dau cu cuţitul, mi-a fost frică să ţin lădiţa la mine.

M-am gândit s-o îngrop. Uşor de spus. Dar unde, fără să am grijă că ar putea cineva s-o dezgroape? Şi cum mă tot frământam eu aşa, iată că aud la cafenea pe unul povestind de o stafie care umblă într-un loc de-i zic toţi „Ruinele Mortului".

Am venit întâi ziua, să dibăcesc locul cel mai ferit. Tot atunci mi-a venit în minte să mă mut în magazia asta. Mi-am zis că, dacă îngrop lădiţa în ruină, aciuindu-mă aici, pot să-mi păzesc de aproape şi comoara.

Zis şi făcut. Mi-am adus pe seară boarfele ce le aveam, iar noaptea am îngropat lădiţa. Deşi faima rea a locului era cea mai bună pază, totuşi dormeam iepureşte. Măcar o dată pe noapte îmi făcusem obiceiul să mă scol şi să dau o raită până la ruină.

În noaptea cu furtuna aceea amarnică era atâta huiet, încât târziu de tot m-a furat somnul. Cât am dormit eu, nu ştiu. M-a trezit un ţipăt. Am sărit ca ars din aşternut.

Furtuna nu se potolise. Dunărea vuia de parcă ar fi fost marea, nu altceva. Am crezut că mi s-a năzărit, că nu fusese ţipăt, ci nu ştiu ce zgomot al furtunii. Totuşi, aşa desculţ şi dezbrăcat cum eram, m-am sculat să mă duc să arunc o privire în ruină. Când am ajuns, l-am văzut pe tâlhar cu lădiţa în mână.

Ehei, dacă aş fi avut cuţitul la mine, nu-mi scăpa el. Dar de când mă jurasem, îmi luasem obiceiul să nu mai port cuţitul la mine, să nu mă ducă în ispită. Şi apoi, părăsind aşternutul încă buimăcit de somn, uitasem să-l iau cu mine. Cu alte cuvinte, am plecat cu mâinile goale, spre nenorocul meu şi bafta tâlharului. „Tâlharule, lădiţa e a mea!”, i-am strigat, repezindu-mă la el. Dar tâlharul, fără să se sperie, odată mă pocni cu lădiţa în cap. Am căzut şi n-am mai suflat.

Când mi-am revenit, se lumina de ziuă. Mă durea capul să-mi plesnească. Aveam o rană în moalele capului. Mi-am mânjit mâinile cu sânge năclăit. Abia apoi l-am văzut pe taică-tu prăbuşit mai încolo, cu cuţitul în piept. Mi-am mutat ochii de pe mort spre ungherul unde îmi ascunsesem comoara şi mai, mai să cred că totul nu era decât un vis. În locul acela nici urmă de groapă. Fusese un vis, oare, şi comoara se afla la locul ei sub pământ? M-am repezit, gata să strig de bucurie, dar când am ajuns, mi-a fost suficient să arunc o privire, pentru ca să înţeleg ce se întâmplase. Tâlharul astupase groapa, smulsese buruieni din altă parte şi le înfipsese în pământ, aşa ca un grădinar, când pune răsaduri.

— Bine, dar când a avut timp să facă toate astea?, nu m-am putut opri să întreb, întrerupându-l pe Barba Panaiotachi întrebarea mea nu-l găsi nepregătit:

— Vezi bine că a avut timp. De ce s-ar fi grăbit? Pe taică-tu îl înjunghiase, pe mine mă pălise atât de bine încât, dacă eu aş fi avut un cap mai puţin tare, nu mă mai sculam de jos. Poate că tâlharul crezuse că m-a trimis şi pe mine pe lumea ailaltă. Şi atunci, liniştit, s-a pus să şteargă orice urmă de groapă. De ce n-a vrut să se ştie de groapă şi în

schimb puţin i-a păsat de cele două trupuri, asta numai Dumnezeu ştie…

— Barba Panaiotachi – l-am întrerupt din nou – eşti sigur că ceea ce te-a trezit din somn a fost un strigăt?

— Fără doar şi poate. Un strigăt ca de moarte.

— Şi ai ieşit imediat să vezi ce se întâmplă?

— Ce întrebi şi tu, mă băiete! Păi, fără îndoială că mult n-am mai stat pe gânduri. Altfel, ce rost mai avea să ies?

— Atunci, Barba Panaiotachi, înseamnă…

— Ei?

— Strigătul pe care l-ai auzit l-o fi scos tata, când a fost înjunghiat. Bun! Să zicem că de când ai auzit strigând şi până te-ai dus să vezi dacă totul e în ordine la „Ruinele Mortului” au trecut zece minute.

— Da de unde!, protestă Barba Panaiotachi.

— Să zicem zece minute. Ei bine, în zece minute nu a avut el timp să sape şi să scoată comoara. Ce crezi?

— Asta aşa e! Uite, la asta nu m-am gândit.

— Şi dacă n-a avut timp – continuai – înseamnă că: ori au venit împreună, tata şi cu acela care l-a ucis, ca să caute comoara, dar, după ce au găsit-o, tovarăşul lui l-a înjunghiat, ca să rămână el singur stăpân pe ea, ori asasinul a dat peste tata, după ce acesta o dezgropase, şi l-a ucis ca să pună mâna pe lădiţă.

— Da, da, măi băiete! Aşa cred că s-a întâmplat, ori într-un fel, ori în celălalt. Dar ce n-am înţeles niciodată, şi nici acum nu înţeleg, este cum a ştiut unul dintre ei, sau amândoi, că acolo se află îngropat aurul meu?

— Nu ştim şi poate nu vom şti niciodată.

— Eu în nici un caz, băiete! Ei, dar să-ţi spun ce am făcut după aceea. Dacă am văzut că aurul era pierdut, am stat şi am chibzuit: ce e mai bine de făcut? Să las mortul acolo, până când cineva va da peste el din întâmplare? Dar până să se întâmple lucrul acesta, puteau să treacă multe zile, pentru că – aşa cum ştii – toată lumea ocoleşte ruinele. Sau să-l îngrop în locul comorii şi astfel să nu se afle niciodată de cele întâmplate? Dar dacă, până la urmă, îşi vâră dracu’ coada, se descoperă hoitul şi încep să mă bănuiască?

Şi tot gândind aşa, întorcând lucrurile şi pe o parte, şi pe alta, mi-am zis că cel mai bun lucru ar fi să-i anunţ pe cei de la poliţie, poate că-l găsesc pe tâlhar şi, chiar dacă nu mai capăt înapoi comoara, măcar să ştiu că şi-a primit pedeapsa.

Aşa m-am gândit şi aşa am făcut.

— Şi pe comisarul Apostolescu de unde îl cunoşti. Barba Panaiotachi? Am citit într-un ziar că lui i-ai telefonat...

— De telefonat am telefonat, dar habar n-am că am vorbit cu Apostolescu acela, cum spui că-l cheamă. Eu am cerut la numărul Chesturii să-mi dea pe poliţaiul de serviciu.

După ce am vorbit cu el mi-am făcut catrafusele şi m-am cărăbănit în altă parte. După vreo lună, m-am întors aici. Mă obişnuisem cu dărâmătura asta. Şi apoi, îmi spunea mie inima că tâlharul are să se mai întoarcă o dată în ruină.

Uite, lumânarea stă să se stingă. Aprinde alta. Radule!

— Am mai aprins una.

— Ce frig mi se face!... Mereu mi se face frig. Curge viaţa din mine, curge ca o apă. N-a mai rămas decât puţină. Nici miezul nopţii nu cred să-l mai apuc. Dar nici mult nu mai am a-ţi spune. Parcă mă simt acum mai uşurat, mai împăcat.

Şi acum. Radule, te rog să-mi mai faci un bine. Ăsta-i ultimul! Altul n-am să-ţi mai cer.

— Te ascult. Barba Panaiotachi.

— Bagă mâna în buzunarul scurtei, că eu nu mai am putere. Nu mai am deloc putere. Ai să găseşti acolo un pachet, legat cu sfoară.

M-am executat. Învelitoarea pachetului era din ziar.

— L-ai luat?

— Da, e la mine. Ce să fac. Barba Panaiotachi, cu el?

— Înăuntru sunt bani. Două sute de mii de lei în hârtii de câte o mie. Auzi, Radule?

— Aud, Barba Panaiotachi.

— Bine. Caută pe policioară şi ai să găseşti hârtie de scris, condei şi cerneală. Le-am cumpărat alaltăieri, când am simţit că mi se apropie sfârşitul. Le-ai găsit?

— Le-am găsit!
— Atunci scrie ce-ţi voi spune:

Eu, căpitan Panait Lascaratos, simţindu-mi sfârşitul, neavând alte rude decât un nepot a cărui urmă am pierdut-o, neavând prieteni şi nici cunoştinţe de vreun fel, din proprie voinţă şi nesilit de nimeni am pus în mâna tânărului Radu Mănăilă, licean, suma de două sute de mii de lei şi cu limbă de moarte îi cer s-o folosească precum urmează: una suta de mii de lei să fie depusă la bancă, pe numele nepotului meu Spiru Ochialbi, poreclit Gorila, în clipa de faţă dispărut.

Cealaltă sută de mii de lei i-o dăruiesc ca răsplată pentru grija şi dragostea arătată faţă de un bătrân în ultimele clipe ale vieţii sale nevrednice şi pline de multe fărădelegi.

Dacă până în cinci ani, nepotul meu Spiru Ochialbi nu se arată sau dacă, între timp, se dovedeşte că s-a prăpădit, aşa cum îmi spune inima mea în ceasul acesta din urmă, atunci hotărăsc ca şi partea lui să fie tot a băiatului meu de suflet, Radu.

Aceasta este voia mea cea de pe urmă şi pentru ca să nu existe nici un fel de îndoială sau altceva mă iscălesc prin punere de deget.

... Şi acum, dă-mi să pun degetul.

Vru să se ridice într-un cot, dar nu izbuti. A trebuit să-l ridic de subsuori pentru ca să pună pe crucea făcută cu cerneală degetul mare al mâinii drepte, un deget gros şi plin de crăpături.

— Aşa, măi băiete, acum pot să mor liniştit. Ţi-am dat înscris la mână ca nu cumva să ai ceva necazuri. În pachet mai sunt nişte bani pentru înmormântare, care doresc să se făptuiască după datina creştinească.

Să ştii, banii pe care vi i-am lăsat, lui Spiru şi ţie, nu sunt bani mânjiţi cu sânge. Comoara, da. Fiecare galben de acolo poartă o urmă nevăzută de sânge. Acum nu-mi mai

pare rău că n-o mai am. Că vouă tot nu v-aş fi lăsat-o. Erau bani blestemaţi, stropiţi cu sânge, şi să ştii că sângele cere sânge. De haram au fost, de haram s-au dus.

Tu, măi băiete, mi-ai fost duhovnic. Ai auzit de ce-i în stare să facă un om ticăloşit, mai rău decât fiara. Că fiara ucide numai când îi e foame, pe când eu am ucis şi am jefuit când aveam din belşug, numai pentru plăcerea de a-mi umple lădiţa cu galbeni. Bine n-am făcut în viaţa mea nimănui. În schimb, rău berechet. Şi fiindcă nu am făcut nimănui bine, fiindcă toţi au tremurat de teama cuţitului meu, nimeni nu m-a iubit. Toţi m-au urât şi mi-au dorit moartea, poate că numai nebuna aia de Sultana să mă fi iubit, dacă n-o fi fost şi la ea aşa, o toană de femeie zăludă.

Să nu uiţi niciodată cele ce ai auzit şi să-ţi fie învăţătură, dragul meu. Să ştii de la mine că nimic nu e mai uşor decât să faci rău. Şi dacă îl faci o dată, de două ori, te deprinzi cu el şi începi să găseşti plăcerea în a face rău. Dacă apare Spiru, să-i spui şi lui cele ce ai auzit de la mine, ca să se îngrozească şi să se ferească de a păşi pe drumul cel rău. Căci el care nu are şcoală, e mai în primejdie ca tine să ia răul drept bine, să-i placă mai mult mătrăguna decât trandafirul.

Barba Panaiotachi tăcu. Răsuflarea îi era scurtă, pleoapele îi acopereau ochii.

— Cum m-a cuprins frigul!... Sloi de gheaţă îmi sunt mâinile, picioarele, capul, trupul. Numai inima încă mi-o simt caldă. Dar şi ea are să se răcească acuşi, acuşi. Dacă mor, să nu-ţi fie frică... Sau are să-ţi fie?

— Nu, n-are să-mi fie.

— Să nu-ţi fie, să nu-ţi fie! Oamenii sunt proşti. Şi-o închipuie cu cap de hârcă şi cu o coasă în mână. Moartea vine dinăuntrul nostru. Viaţa e ca o lumânare. Arde flacăra şi preface în scrum feştila, puţin câte puţin, până se termină toată. Atunci se stinge flacăra şi din lumânare n-a mai rămas decât un gogoloi de ceară, care înţepeneşte. La fel şi cu viaţa omului. Când flacăra vieţii a ars şi ultimul căpeţel de feştilă, se stinge viaţa şi rămâne trupul, care,

asemenea gogoloiului de ceară, se răceşte. Crezi că n-are să-ţi fie frică?

— Nu!

— Aşa, dragul meu, să nu-ţi fie teamă. Şi când ai să vezi că nu mai sunt, să te duci la maică-ta să-i povesteşti şi s-o rogi să facă tot ce trebuie, după datină. Aşa ai să faci?

— Aşa am să fac. Barba Panaiotachi.

— Şi ai să-mi pui nişte flori pe mormânt?

— Am să pun.

— Nişte margarete.

— Da, margarete.

— Atunci are să fie bine.

Răsuflarea îi era din ce în ce mai scurtă, mai şuierătoare, parcă dormea şi horcăia prin somn.

Agoniza. Simţeam, şi-mi era frică. Îi făgăduisem că n-avea să-mi fie frică şi totuşi îmi era. Lumânările pâlpâiau. Am aprins încă una. Am aprins şi lampa.

… Şi, deodată. Barba Panaiotachi deschise ochii şi se uită la mine cu nişte ochi care pentru prima dată nu mai cătau urât.

— Acum gata. Radule! Să te binecuvânteze Dumnezeu, că eu nu sunt vrednic.

Pe urmă, răsuflă o dată adânc, parcă un fel de răsuflare de uşurare, şi nu s-a mai auzit nimic.

Murise! Cât timp durase agonia, îmi fusese frică. Acum, ciudat, nu mai îmi era. M-am ridicat, l-am privit încă o dată, am verificat dacă lumânările ard bine şi am plecat.

Afară era o noapte caldă de sfârşit de mai şi cerul era puzderie de stele. Liniştea era atât de desăvârşită, încât am auzit orologiul de la biserica Sf. Petru şi Pavel bătând ora zece.

… Şi Barba Panaiotachi, omul care o viaţă întreagă s-a întrecut în fărădelegi, a fost înmormântat, aşa cum îşi dorise, după datina creştină.

Mama, după ce mi-a ascultat explicaţiile sumare, nu a stat mult pe gânduri. A sculat o vecină din somn şi, amândouă, au sculat o babă care trăia din spălatul morţilor. Toate trei, însoţite de mine – luând cu noi tot ce era de

trebuinţă – am pornit-o spre bârlogul lui Barba Panaiotachi. Bineînţeles, mama nu le-a spus nimic de testament, ci, bine inspirată, le-a servit o poveste din care reieşea că numai întâmplător trecând eu pe acolo şi auzind nişte gemete, am descoperit bârlogul bătrânului.

Versiunea a fost crezută, pentru că nici mintea cea mai fantezistă din mahalaua noastră nu ar fi putut bănui că exista vreo legătură între Barba Panaiotachi, moşneagul puţintel cam într-o ureche – aşa cum îl credeau cei mai mulţi şi aşa cum, mult timp, îl crezusem şi eu – şi liceanul serios care eram, chiar prea serios după opinia unanimă a mamelor de pe strada Mascaralei.

… Şi, iată-mă, datorită acestui fapt, dintr-odată, un fel de erou dintr-o povestioară caraghioasă şi stupidă. Aceasta, datorită publicităţii pe care mi-o făcu presa locală. Atât „Slova”, cât şi „Scrutător”, aducând la cunoştinţa cititorilor moartea teribilului Barba Panaiotachi, îi informau, totodată, că asistasem la ultimele lui clipe şi că, numai datorită curajului meu, bătrânul avusese parte de o înmormântare creştinească. Dacă eu aş fi fost mai puţin curajos, dacă m-aş fi înspăimântat de horcăitul agonic al bătrânului, de bună seamă că ar fi putrezit acolo, în magazie, fără ca să prindă de veste cineva.

Colegii mei – în ochii cărora crescui dintr-odată în importanţă – mă asaltară cu întrebările, cerându-mi amănunte: profesorii, dacă nu toţi, dar cei mai mulţi, de asemenea voiră amănunte, pentru a nu mai vorbi de femeile din mahalaua noastră.

Şi fiindcă s-a făcut atâta zgomot, am sfătuit-o pe mama să nu depună banii la bancă, cel puţin până când se liniştesc lucrurile. Mai mult, după ce am chibzuit noi îndelung, am ajuns la concluzia că banii se cuvin, în totalitatea lor, lui Gorila.

Între timp, atât în perioada celebrităţii mele, cât şi după aceea încă vreo două săptămâni, ne duceam, eu şi Ingrid, cam la două-trei zile la mormântul lui Barba Panaiotachi, să udăm florile de pe mormânt şi să alimentăm candela cu untdelemn. Pe urmă, plecam să ne plimbăm pe aleile

cimitirului, după ce mai întâi treceam pe la mormântul tatei. De flecare dată, Ingrid păstra o floare pe care o depunea cu o ciudată sfiiciune la rădăcina crucii modeste de piatră. După ce ne plimbam câtva timp, ne aşezam pe vreo bancă, unul lângă altul, eu cu braţul petrecut pe după mijlocul ei, ea cu capul culcat pe umărul meu. În cimitir era linişte şi mirosea a pământ ud, a tei şi a tămâie.

Beat de fericire de a o şti pe Ingrid lângă mine, de multe ori uitam să vorbesc. Tăcea şi Ingrid. Ne deşteptam ca dintr-un vis când începea să se lase amurgul.

— Iarăşi are să mă certe tanti Hilda.

O luam de braţ şi plecam. Luam tramvaiul până în „Centru”. De acolo, pe străzi ocolite, o porneam spre strada Fregatei. Cu cât ne apropiam mai mult de casa ei, cu atât mă întristam.

— De ce ţi s-au întunecat ochii, Ducule?

— E atât de mult până mâine, Ingrid.

— Dar nu ne despărţim, Ducule. Tu eşti mereu cu mine. Nu mă auzi cum îţi vorbesc? Tot timpul, Ducule. Îţi vorbesc în gând, dar de multe ori îţi vorbesc şi tare.

Ce ciudată era uneori Ingrid!

— Da, Ingrid! Dar aş vrea şi altfel să nu ne despărţim niciodată.

— Ştii, într-o zi am să mă hotărăsc…

— Ce ai să te hotărăşti, Ingrid?

— Să-i spun tatei că am un logodnic, până acum, n-am îndrăznit. În ultimul timp, nu ştiu ce are. E mereu mai trist, mai întunecat. Dar am să-i spun, sigur, când vom pleca amândoi, în vacanţa mare.

Am crezut că mi se opreşte inima.

— Tata a spus că vrea să plece în Elveţia pentru o lună.

— O lună, Ingrid! într-o lună voi muri de dorul tău.

— Atunci trebuie să-i spun tatei să te ia şi pe tine. Altfel, nu mai plec nici eu.

— Ce copilă eşti! Cum ar putea să mă ia?

— Dacă am să-i spun că eşti logodnicul meu, de ce să nu te ia?

— Să nu-i spui nimic. Dacă îi spui, poate că îţi va interzice să ne mai vedem, părinţii, câteodată, sunt foarte ciudaţi.

— Dar nu tata. Tata e atât de bun!...

Pe urmă, ne-am despărţit. Am pornit şi eu spre casă. La un colţ de stradă, în apropierea mahalalei noastre, un băieţaş de vreo şase anişori mă strigă:

— Nene, bre, nene! Şi flutură în mână un plic albastru.

— Pentru mine?, am întrebat cu îndoială.

— Pentru matale! Mi l-a dat un nene. Mi-a spus; „Vezi tu pe nenea ăla care vine? Când o trece pe lângă tine să-i dai scrisoarea asta”.

Am deschis plicul, pe o bucată de hârtie era scris cu creionul:

Dacă ţi-e dragă viaţa, rupe-o imediat cu fata.

Un prieten.

L-am luat la întrebări pe puşti:

— Zici că ţi-a dat scrisoarea un nene?

— Păi, nu ţi-am spus? Mi-a dat şi un franc.

— Dar cum arăta nenea acela?

— Era un nene!

Răspunsul fu însoţit de o ridicare din umeri, care parcă voia să însemne: Dacă ţi-am spus că e un nene, ce-i mai fi vrând să ştii mai mult?

— Încotro a luat-o?

— Încolo!

— Hai de mi-l arată!

Am luat copilul de mână şi l-am silit să fugă, potrivindu-mi paşii după ai lui. Dar când am dat colţul, strada care se deschidea înaintea noastră era pustie.

Nu mai avea rost să fugăresc copilul.

— Ai văzut bine? Pe aici a luat-o?

— Că doar nu-s chior!

Era o zgaibă de copil cât un barbă-cot, cu părul blond şi ochii verzi ca zarzărele. După îndrăzneala cu care te privea

şi după îmbrăcămintea murdară şi cam ferfeniţită se cunoştea că, pe de o parte, maică-sa nu-şi făcea prea multe griji din cauza lui, iar pe de alta, că începe să înveţe cum să se descurce singur.

I-am dat câţiva lei.

— Ia, mă tilică, să-ţi cumperi pistil.

La vârsta lui, îmi plăcuse teribil de mult pistilul şi eram convins că toţi copiii la aceeaşi vârstă aveau pasiunea pistilului.

Făcusem câţiva paşi, când mă auzii strigat de copil:

— Nene! Nene!

Cu banii în mână, copilul venea spre mine.

— Ce-i, măi?

— Nene, n-a fost un nene, ci o tanti.

— Şi de ce m-ai minţit?

— Păi, mi-a dat doi lei ca să te minciunesc. Dar matale mi-ai dat cinci şi îţi spun adevărat.

Principiile morale ale copilului erau tipice pentru un oraş de negustori cum era al nostru.

— Şi pe unde a luat-o?

— Pe aici!

— Nu mă minţi?

— Să-mi sară ochii!

— Şi tanti aia era tânără? Ai putea să-mi spui cum arăta?

— Mişto!

— Dar era tânără?

— Era. Ştiu eu?

Mi-am dat seama că mai mult nu puteam scoate de la copil.

— Cum te cheamă pe tine, măi puştulachi?

— Stelică.

— Bine, Stelică.

L-am lăsat pe copil în drum şi am plecat spre casă. Până să ajung, am tot scos scrisoarea din buzunar şi am citit-o. Cine era misterioasa prietenă – fiindcă din spusele copilului nu era vorba de un prieten – care mă avertiza să renunţ la Ingrid dacă îmi este dragă viaţa? Nu cumva era o glumă de prost-gust? Poate o colegă a Ingridei, cine ştie din ce

motive, voia în felul acesta să se răzbune pe ea? Fetele sunt doar tare răutăcioase!

Normal, ar fi trebuit să rup scrisoarea şi să râd de prostia acelei fete care îşi putea închipui că ameninţarea ei mă va putea face să renunţ la Ingrid. Normal, la concluzia aceasta ar fi trebuit să ajung. Dar, de aproape trei ani, viaţa mea nu se desfăşura între zăgazuri normale. Fusesem părtaş, direct sau indirect, la o mulţime de întâmplări, a căror semnificaţie n-o înţelegeam, şi numai pe măsură ce creşteam începeam să-mi dau din ce în ce mai bine seama că destinul familiei mele era împletit, prin fire nevăzute şi misterioase, cu destinul unor oameni care îmi erau odioşi nu numai prin ceea ce aflasem despre ei, dar mai ales prin ceea ce încă nu ştiam.

Şi în cazul când aceasta era adevărat, scrisoarea putea să nu fie opera unei colege invidioase a Ingridei, ci, într-adevăr, avertismentul unei prietene.

Iată, acum aflam că, pe lângă prietenul care ne sfătuise să nu ne lăsăm amăgiţi de oferta ispititoare a domnului Prejan, mai exista şi o prietenă, care, de asemenea, veghea asupra mea.

Dar pe cine supăra dragostea noastră? Ce socoteli încurcam noi duşmanilor mei? În cei trei ani care trecuseră de la moartea tatălui meu, îl simţisem mereu în preajma mea, luând din umbră hotărâri, supraveghindu-mă. Vag, mă simţeam prizonierul unor forţe oculte pe care le simţeam acţionând, dar fără să le pricep rostul.

Acum însă, când aveam în mână scrisoarea necunoscutei mele prietene, îmi era foarte clar că eram liber pe acţiunile mele numai în măsura în care ele nu contraveneau intereselor acelora care, din umbră, mă stăpâneau.

Din nou am deschis scrisoarea şi din nou am citit:

Dacă ţi-e dragă viaţa, rupe-o imediat cu fata.

Dacă mi-era dragă viaţa...

Desigur că-mi era!

Dar tot pe atât de dragă îmi era şi Ingrid!

16
Cântarea Cântărilor

Acasă am confruntat cele două bileţele. Hotărât, nu exista nici un fel de asemănare între cele două scrisuri. Vasăzică, erau doi oameni care vegheau asupra noastră. Dar, oare, nu erau prea mulţi ca să fie adevărat? Şi din nou am început să mă întreb dacă n-ar trebui să cred, mai curând, în ipoteza unei farse dintre partea vreuneia dintre colegele lui Ingrid.

Şi poate că, până la urmă, aş fi ajuns să mă conving că, într-adevăr, aşa stăteau lucrurile, dacă n-aş fi simţit că o primejdie reală mă ameninţă în cazul în care voi continua s-o întâlnesc pe Ingrid.

„Prietenă necunoscută, îmi ziceam, nu-ţi voi putea urma sfatul. Mi-e dragă viaţa, dar nu fără Ingrid”.

Şi continuarăm să ne întâlnim. Luam barca şi o duceam în împărăţia apelor. Apele începuseră să scadă, dar erau încă mari.

— Am venit, zână a apelor!, o anunţa de fiecare dată Ingrid.

— … apelor!, răspundea ecoul apelor.

Şi de fiecare dată ne înfundam mai departe în baltă, de fiecare dată descopeream alte sălbatice frumuseţi.

Ingrid, care crescuse în „casa cu stafii”, de fiecare dată când o duceam în baltă era ca vrăjită. Se minuna ca şi când aş fi purtat-o într-o ţară a minunilor – şi, într-adevăr,

sălbatica frumuseţe a bălţii era ca o ţară a minunilor – ca şi când ar fi trăit un vis frumos, din care îi era teamă să se trezească.

Mult se mai minuna Ingrid de tot ceea ce vedea! Ochii ei, ochii ei de sfinx, dar frumoşi, rămâneau mereu aceiaşi. Înţelegeam uimirea din încremenirea trăsăturilor feţei, din felul cum se odihneau mâinile ei în poala uniformei pepite, din tremurul vocii, atunci când rostea puţinele cuvinte.

Altă dată, luam tramvaiul, mergeam cu el până dincolo de cazărmi şi ieşeam la câmp. Ne plimbam pe câte un drum de ţară, printre lanurile de grâu sau de secară, ţinându-ne de mâini sau pe după mijloc.

Ingrid era veselă atunci, ca niciodată de veselă, îmi spunea că ar vrea să se descalţe şi să umble cu picioarele goale prin praf; îmi povestea o mie de nimicuri de la şcoală, în legătură cu profesoarele şi colegele ei. Îi povesteam şi eu cam aceleaşi nimicuri şi eram fericiţi, de parcă noi am fost primii şi singurii oameni pe pământ.

Doamne, câţi kilometri nu am străbătut împreună cu Ingrid pe străzile oraşului, dar, mai ales, prin împrejurimile lui. Era la Ingrid o nevoie permanentă de a merge, refuzând popasurile, chiar atunci când era tare obosită, pe care mult mai târziu am înţeles-o. Mie, dimpotrivă, mi-ar fi plăcut ca în hoinărelile noastre din împrejurimile oraşului să facem popas pe pajiştea de-un verde sălbatic sau sub umbra vreunui pâlc de salcâmi. Să stăm tolăniţi pe iarbă, unul lângă altul, buzele mele s-o sărute şi palma mea s-o mângâie.

Dar Ingrid refuza ori de câte ori îi ceream să poposim undeva. Refuza, şi în făptura ei frumoasă simţeam aşa… ca un fel de spaimă de ciută sălbatică, şi spaima aceasta avea rezonanţe în vocea, care, mai mică decât de obicei, căpăta un fel de tremolo tulburător. O simţeam oscilând între dorinţa de a-mi face pe plac şi teama de neastâmpărul care era în ea. Iar dacă mă trânteam în iarbă, declarându-i hotărât că sunt tare obosit şi nu merg mai departe în ruptul capului, Ingrid, în picioare, mă ruga cu vocea tremurată care mă tulbura şi mai mult:

— Te rog, Ducule, nu fi altfel decât mi te-arată privirea ochilor tăi.

— Şi cum e acum privirea ochilor mei?, o întrebam.

— Nu cum e acum, Ducule, ci aşa ca atunci când îmi spui: „Ingrid, azi eşti mai frumoasă decât ieri”.

Şi era atâta spaimă în vocea ei, o simţeam tremurând de un tremur interior, încât mă ridicam, o luam de mijloc şi plecam mai departe. Ce vreţi, o iubeam atât de mult, încât aş fi murit bucuros mai curând decât să-i refuz o rugăminte.

„Ce ciudată e câteodată Ingrid!”, îmi spuneam în gând. Abia mult mai târziu am înţeles ce însemna ciudăţenia ei. Dar chiar dacă aş fi înţeles de la început, tot i-aş fi îndeplinit rugămintea.

... Şi aşa treceau zilele. Uitasem de scrisoarea de avertisment a necunoscutei mele prietene şi, mai ales, uitam atunci când eram împreună cu Ingrid.

Numai o singură dată – a fost singura dată când mi-am adus aminte – strângându-i braţul sub al meu, i-am spus, străduindu-mă ca vocea să-mi sune cât mai nepăsătoare:

— Ingrid, dacă ar fi să mi se întâmple vreodată ceva, să-ţi aminteşti din când în când de mine. Aşa cum te iubesc eu, nimeni nu te-ar putea iubi. E adoraţie idolatră în felul cum te iubesc, Ingrid!

Ingrid se opri. Era atât de palidă, încât am crezut că va leşina:

— Ce înseamnă cuvintele astea, Ducule?

— Iartă-mă Ingrid. Ia, aşa, o prostie care mi-a trecut prin minte.

— Dar la ce te-ai gândit?, continuă să mă chestioneze. Era atât de speriată, încât abia putea vorbi.

La nimic precis! Ţi-am spus, doar o prostie care mi-a trecut prin minte.

Ingrid îmi luă braţul şi pornirăm mai departe. Câtva timp păşi lângă mine, gânditoare.

— Niciodată să nu mai spui aşa ceva, Ducule. De spaimă s-ar putea să mi se oprească inima în loc. Adineaori, aşa am crezut că se va întâmpla cu mine.

— Te rog să mă ierţi!

Asta s-a întâmplat numai o singură dată. A doua zi am uitat. Ne vedeam în fiecare zi, eram fericiţi. Şi fiindcă examenele băteau la uşă, am început să învăţăm împreună. Cu acest prilej am izbutit s-o cunosc mai bine. Pentru că Ingrid nu era numai fata sentimentală care invoca zâna apelor să ne logodească, nu era numai ciuta sperioasă care evita popasurile sub salcâm sau pe toloace de iarbă, rugându-se de mine să nu fiu altfel decât mă arătau ochii atunci când descopeream că din zi în zi ea devenea mai frumoasă, ci Ingrid era, în acelaşi timp, o fată cu o inteligenţă uimitoare. Ingrid nu învăţa, ci asimila. Dintr-o lecţie, oricât de aridă, ea ştia să desprindă ideile principale, pe care le expunea apoi într-o formă care purta personalitatea ei în plină formaţie.

Nu ştiu dacă învăţatul în comun i-a folosit la ceva. Ştiu, în schimb, că numai datorită felului ei de a desprinde esenţialul am izbutit să asimilez unele materii, care îmi erau profund antipatice.

De când începusem să învăţăm împreună, Ingrid putea să întârzie mai mult, sub pretextul că învaţă cu o prietenă pentru examene. De multe ori se întâmpla ca drumul spre casa ei să-l facem pe întuneric. Serile erau ca de basm. Stăruia peste tot oraşul miros de tei şi de pământ ud, pentru că mai toate casele din cartierul unde locuia Ingrid aveau grădini pe care grădinarii sau slujnicele abia terminaseră să le ude.

… Şi într-una din seri o duceam pe Ingrid acasă. Ingrid fusese tot timpul ciudată, parcă preocupată de ceva. Am întrebat-o, dar n-a vrut să recunoască. Şi fiindcă simţeam că-mi ascunde ceva, eram trist, aşa cum nu mai fusesem niciodată, păşeam alături de ea şi tăceam. O simţeam şi pe ea înmlăştinată în gândurile care nu-i dăduseră pace toată după-amiaza. Mult îi mai uram gândurile acelea! Le simţeam duşmănoase faţă de mine şi de aceea aş fi vrut să i le cunosc.

„Ingrid, care îţi sunt gândurile de acum?”

Dar o întrebam numai în gând. Tare, nu îndrăzneam. Ea, agăţată de braţul meu, păşea încet şi părea obosită.

În sfârşit, am ajuns. Ingrid păru că se trezeşte atunci dintr-un vis. Nu ştiu dacă şi alţii au simţit cum sufletul poate să doară, dar eu aşa am simţit în clipa când i-am întins mâna.

— Noapte bună, Ingrid!

— Noapte bună, Ducule!

Dar nu mi-a dat drumul mâinii. Mi-a ţinut-o strâns, strâns, palma îi era caldă, caldă, de parcă ar fi fost toropită de febră.

Şi cu o voce în care emoţia, duioşia, bucuria şi iubirea se îngemănau, mi-a spus:

— Sărută-mă, Ducule!

Am prins-o în braţe şi buzele mele le-au căutat pe ale ei. Era primul sărut pe care îl dădeam unei fete. Dar mai bine ca atunci, niciodată nu am ştiut să sărut. Un sărut lung, duios şi sălbatic în acelaşi timp, un sărut în care ne-am băut reciproc răsuflarea. Un sărut în care timp, asemenea orbului, am văzut cu mângâierea palmelor cât de frumos era trupul lui Ingrid.

Pe urmă, când ne-am îndepărtat unul de altul, eram amândoi beţi de o băutură mai dulce şi care îmbată mult mai crunt decât vinul.

— Noapte bună, Ingrid!

— Noapte bună, dragostea mea!

Şi frumoşii ei ochi de aur aveau lacrimi.

A doua zi, pe bulevard, o căutam cu ochii. Mi-era atâta dor s-o văd, de parcă am fi fost despărţiţi luni de zile. Păstram pe buze căldura buzelor ei şi în palme amintirea frumuseţii trupului ei. Da, cu palmele îi văzusem trupul şi deşi au trecut de atunci ani şi ani, amintirea din palme e la fel de vie ca şi atunci. Anii n-au şters-o şi n-o vor şterge până în ultimele clipe ale vieţii mele.

Dar trecusem de mult de locul unde, în mod obişnuit, ne întâlneam, şi Ingrid încă nu se vedea. Am mers mai departe mistificându-mă, clipă de clipă, până am ajuns în faţa liceului de fete. Curtea era pustie şi prin ferestrele deschise

se vedeau sălile de clasă goale. Abia atunci am înţeles că în ziua aceea n-am s-o mai văd, abia în clipa aceea m-a năpădit panica.

Ingrid n-a fost la şcoală! Ce se întâmplase? Ingrid era bolnavă? Nebun de nelinişte, am început să alerg pe străzi, spre casa ei. Aş fi putut să iau tramvaiul care avea staţie la întretăierea bulevardului cu strada Călăraşi, dar dacă am început să alerg, cred că am făcut-o numai din necesitatea de a mă înşela că, fugind, aş putea ajunge mai repede decât cu tramvaiul, pe de altă parte, fugind, mă istoveam şi, în acelaşi timp, îmi istoveam gândurile, gândurile care făceau fel şi fel de presupuneri, absurde, dar înnebunitoare.

Am fugit până când abia mi-am mai putut trage sufletul. Atunci s-a mai aciuat şi panica din mine. În definitiv, de ce mă alarmam atât? Ingrid nu se dusese la şcoală, probabil din cauza unei simple indispoziţii. De vreme ce, în ajun, fusese sănătoasă, nu putea fi ceva grav. Sau poate că nu era vorba nici măcar de atât, ci pur şi simplu nu avusese chef să se ducă la şcoală.

Încercam, desigur, să mă mistific. Dar citisem pe undeva – nu-mi amintesc unde – că atâta vreme cât îi rămâne unui om măcar o singură nădejde, încă nu se poate numi nefericit.

Şi mie atâta îmi mai rămăsese: speranţa că nu există un motiv real de nelinişte. Totuşi, speranţa aceasta nu m-a împiedicat să dau târcoale casei ei până spre seară.

Când am plecat spre casă, eram atât de istovit de aşteptare şi de emoţiile prin care trecusem, încât mama mă crezu bolnav.

— Ce ai, Ducule? Nu ţi-e bine?

— Da de unde, mamă! Sunt numai obosit.

— Te-am aşteptat cu masa.

— Îmi pare rău, mamă. Te-am rugat să nu mă aştepţi. Dacă vezi că nu vin până la ora obişnuită, înseamnă că am mâncat la vreun coleg cu care învăţ. Mai avem puţin până la examene şi atât de mult de învăţat…

— Haide să-ţi aştern masa şi apoi să te culci.

— Nu mănânc. Sunt obosit şi vreau să mă culc.

— Dar n-ai să te culci nemâncat!, nu se lăsă mama.

— Am mâncat pe drum, venind încoace, nişte cornuri. Zău, mamă, că nu mi-e foame!

Mama, după ce mă văzu în pat, nu se lăsă până nu veni să-mi pipăie fruntea ca să se convingă că nu am temperatură. Abia după aceea, liniştindu-se, mă lăsă în pace.

Eram singur, culcat în pat, şi era întuneric. Nu-mi doream decât un singur lucru: să dorm, repede, fără vise, să fie mai repede „mâine”, ca s-o văd pe Ingrid. Fuga pe străzile oraşului, aşteptarea chinuitoare din preajma „casei cu stafii” mă istoviseră în aşa măsură, încât somnul nu se lăsă mult timp aşteptat. Am dormit greu, fără vise, până dimineaţa.

Am plecat la şcoală, şi acolo timpul a trecut înspăimântător de încet. Dar a trecut! Şi iată-mă pe bulevard, cu inima bătând nebuneşte, căutând-o, de departe, cu priviri care frigeau. Da, frigeau de parcă ochii mi-ar fi fost doi tăciuni aprinşi. Ca un halucinat, am mers cu nădejdea murind şi renăscând de o mie de ori, până am ajuns din nou în faţa liceului de fete.

Aceeaşi curte pustie, aceleaşi săli de clase goale. Acelaşi drum înapoi spre casa Ingridei, dar de data asta nu alergând ca un bezmetic, ci abia târându-mi paşii şi clătinându-mă din când în când ca un om beat. Mă tălăzuia o tristeţe de moarte, sfâşietoare, aşa cum n-o mai simţisem niciodată. Nici gânduri nu mai aveam. Nu mă gândeam la nimic, murmuram numai încet, încet, abia dacă auzeam eu însumi:

„Ingrid!... Ingrid!... Ingrid!...”

Şi când am ajuns, din nou am început să dau târcoale casei. Ce să fac? Să intru şi să întreb de ea? Dar dacă îmi ieşea înainte tatăl ei? Ce aveam să-i spun? Sau chiar tanti Hilda? Desigur că i-aş fi cauzat neplăceri. Nu, trebuia să aştept, până la urmă, era imposibil ca Ingrid să nu-mi dea vreo veste, să-mi explice ce se întâmplase. Dacă n-o făcuse însemna că încă nu i se ivise prilejul. Trebuia să aştept, aceasta era singura soluţie înţeleaptă.

Am vrut să plec, dar m-am întors şi iarăşi am început să dau târcoale casei.

„Ingrid!... Ingrid!”

O striga dorul, o striga gândul meu.

Dar Ingrid nu auzea, nu se arăta la vreuna dintre ferestrele care se vedeau din stradă. Ele rămâneau, mai departe, cu storurile lăsate, de parcă stăpânii casei ar fi fost plecaţi în vilegiatură.

Dar târziu, tocmai când eram pe punctul de a pleca acasă, am văzut pe un bătrân ieşind din casă. Era bătrân tare, dar mergea drept şi pufăia dintr-o lulea ungurească. Am înţeles imediat că e moş Mitru, bătrânul intendent al casei. Trecu strada şi o porni spre celălalt capăt al străzii, călcând rar şi apăsat. Era încălţat cu ghete galbene, avea jambiere de piele tot galbene, pantaloni bufanţi şi în loc de haină purta pe umeri un fel de vindiac.

M-am luat după el şi l-am ajuns abia după ce dădu colţul.

— Bună ziua!, i-am spus, zâmbindu-i amabil.

Mă măsură din cap până în picioare, apoi, scoţându-şi pipa din gură, îmi răspunse la salut.

— Nu te superi, moşule, dacă am să te întreb ceva! Eu sunt fratele unei colege de-a domnişoarei Ingrid. M-a trimis sora mea să mă interesez de sănătatea domnişoarei Ingrid. Te-am văzut ieşind pe poartă când eram cam pe la colţ şi mi-am zis: dumnealui trebuie să fie moş Mitru, de care domnişoara Ingrid ne-a povestit atâtea. Mă informez de la dumnealui, că tot sunt eu grăbit ca să nu pierd cinematograful. Aşa că te-aş ruga, moş Mitru, să-mi spui cum se mai simte domnişoara.

Minţeam cu mult curaj şi cu naturaleţe. Bătrânul scoase din nou luleaua din gură, scuipă în lături, apoi mă întrebă, privindu-mă cu coada ochiului:

— Zi, te-a trimis duduia, sora matale?

— Da, sora mea, Lucica, i-am răspuns cu îndrăzneală, de altfel fără să fie nevoie să inventez numele, pentru că ştiam de la Ingrid că e numele unei colege.

— Da’ sora matale n-a fost azi la şcoală?, continuă să întrebe bătrânul.

— Desigur că a fost!, i-am răspuns nedumerit, pentru că eram atât de convins că Ingrid e bolnavă, încât întrebarea mi se părea absolut fără rost.

— Thii! Mult o mai iubeşte sora matale pe domnişoara noastră! Abia s-au despărţit de câteva ore şi te-a şi trimis să vezi ce mai face.

Răspunsul suna ironic, dar plin de bunătate.

— Cum, abia s-au despărţit?, am întrebat prosteşte şi, înroşindu-mă, convins că avusesem ghinionul să mă dau drept fratele unei colege care, probabil, o vizitase în cursul dimineţii.

— Păi, s-au văzut doar la şcoală, tinere. Ce tot îmi îndrugi mie minciuni de parcă aş fi de ieri, de alaltăieri.

Şi bătrânul pufăi de trei ori, scurt, din lulea, după care iarăşi scuipă.

— Domnişoara Ingrid a fost azi la şcoală?, am întrebat, părându-mi-se că sunt prada unui vis urât.

— De bună seamă că a fost! Duduia Ingrid nu lipseşte niciodată.

— A fost şi ieri?, am mai putut să întreb.

— Şi! Ei, dar ce s-a întâmplat cu dumneata, tinere? Strada începuse să se clatine şi dacă nu m-ar fi sprijinit bătrânul, cred că m-aş fi prăbuşit.

— Nimic! Mulţumesc, moş Mitru!

Strada căpătase iarăşi proporţiile ei fireşti, nu se mai învârtea ca un carusel. Şi fiindcă ameţeala dispăruse, am putut pleca.

— Stai puţin, tinere!, l-am auzit pe bătrân strigându-mă din urmă, dar nu m-am oprit. Îmi era ruşine să nu mă vadă plângând.

De fapt, n-am plâns. Dar în clipa aceea eram convins că plâng. Nici azi nu-mi pot explica această ciudăţenie.

Nu m-am dus acasă. Simţeam nevoia să merg. Şi am mers la voia întâmplării pe străzile oraşului. Se făcuse noapte târziu şi eu tot continuam să merg. Servieta sub braţ îmi atârna grea, de parcă ar fi fost plină cu bolovani. De dinapoia gardurilor mă lătrau, furioşi, câinii: sergenţii de stradă, puţini câţi erau, se uitau lung după mine, mă

încrucişam cu beţivi, care hăuleau, măsurând strada cât era ea de lată.

În mintea mea începuse să se facă o ordine aproximativă. Vasăzică, Ingrid nu absentase de la şcoală. Darea să mă evite, folosise un alt drum. Ce se întâmplase? De ce mă ocolea? O jignisem cu ceva? Dar cum, se supărase, mă condamnase fără drept de apel? Mi se părea de necrezut ca tocmai Ingrid să se poarte cu o atâta prostească şi inconştientă cruzime.

„Nu se poate ca Ingrid să se comporte aşa, ca oricare altă fată proastă! Nu, nici-o fată nu e ca Ingrid”, îmi spuneam în gând, colindând ca un halucinat străzile oraşului. Şi pe retinele ochilor, care nu percepeau nimic din ceea ce se întâmpla în jur, stăruia mereu, viu de parcă l-aş fi văzut aievea, chipul Ingridei. Ingrid din seara când îmi ceruse s-o sărut. Ingrid din clipa când îmi spusese: „Noapte bună, dragostea mea!”

Când, în sfârşit, am pornit-o spre casă, mă hotărâsem. Trebuia să am, neapărat, o explicaţie cu Ingrid. Ne iubeam doar – ne spusesem de atâtea ori că ne iubim altfel decât ceilalţi oameni – şi din respect faţă de noi înşine nu aveam voie să ne comportăm, nici eu şi nici ea, ca nişte oameni cu suflete de câlţi. Ingrid fusese câteodată ciudată. Dar ciudăţenia ei n-o scoborâse în ochii mei, ci, dimpotrivă, o făcuse să crească. Capricioasă însă nu avea voie să fie. Ingrid, adevărata Ingrid aşa cum îmi apăruse, aşa cum o iubeam şi a cărei imagine o păstram în suflet ca pe o iconiţă, nu putea fi capricioasă, nu putea face ceea ce a făcut, pentru că atunci însemna că nu e Ingrid. Atunci înseamnă că m-a minţit făcându-mă s-o văd într-o ipostază idealizată. Dar lucrul acesta nu-l puteam crede. Nu puteam crede că tot ceea ce spusese şi făcuse în lunile de când o cunoscusem fusese doar un rol, rolul adevăratei Ingrid, pe care îl jucase magistral o falsă Ingrid.

„Da, hotărârea mea este luată şi trebuie neapărat s-o văd mâine, ca să-i spun toate acestea”, mi-am zis în gând, pregătindu-mă să traversez o stradă. Dar abia am izbutit să mă opresc la timp, pentru ca să nu fiu călcat de o limuzină

mare, neagră, care aluneca aproape fără zgomot. Când maşina trecu prin faţa mea, distrat, am privit înăuntru. Deşi în interiorul maşinii era întuneric, întrucât încrucişarea aceea de străzi era luminată de becul puternic care atârna chiar deasupra întretăierii străzii, i-am putut vedea în secunda cât a trecut maşina prin faţa mea pe cei dinăuntru.

„Ce extraordinară asemănare!”, mi-am zis privind după eleganta limuzină, pe a cărei plăcuţă luminată de pe bara din spate am putut citi literele *C. D.* În culoare roşie, deasupra unui număr pe care nu mai mi-l amintesc.

Domnul elegant din maşină care fuma o ţigară de foi semăna uimitor cu nea Şuncărică. Alături de el o femeie frumoasă şi blondă râdea, probabil amuzată de cele ce povestea alter egoul lui nea Şuncărică.

Şi întrucât între domnul elegant din limuzina cu iniţialele Corpului Diplomatic şi fostul vânzător de ziare, nea Şuncărică, nu putea să existe nici un fel de legătură, a trebuit să accept explicaţia şi nu m-am mai gândit la el.

De altfel am ajuns curând acasă. Mama se culcase, dar nu adormise. Citea dintr-un manual de istorie. Când mama avea timp, îi plăcea să citească din manualele mele de şcoală.

— Bună seara, mamă! Nu fi supărată că am întârziat atât. Să ştii, nu e ce-ţi închipui.

— Şi ce crezi tu că-mi închipui?, mă întrebă mama, pe care explicaţia mea se păru că n-o mulţumise.

— Păi… ţi-oi fi închipuind că pierd noaptea cu vreo fată.

— Dar atunci ce ai făcut, dragul meu, până la ora asta? E trecut de miezul nopţii.

— N-ai să mă crezi! Ei bine, află că m-am plimbat de unul singur pe străzi. E o noapte foarte frumoasă, mamă.

— Asta e mai rău decât dacă ţi-ai fi pierdut timpul cu vreo fată.

— Ce-ai spus, mamă?

— Nimic! Du-te şi mănâncă în bucătărie şi apoi te culcă. Ţi-am pregătit tot şi ai să găseşti mâncarea caldă în cuptor.

— Tu culcă-te, mamă. Noapte bună!

Nu mâncasem nimic toată ziua şi cu toate că eram frânt de oboseală m-am târât până în bucătărie să-mi astâmpăr foamea, pe urmă, m-am culcat. Dar nu ştiu ce fel de somn a fost, pentru că dimineaţa, când m-am trezit, am avut impresia că nu dormisem deloc, ci doar am zăcut între somn şi trezie.

Mama, crezând că nu am să mă pot trezi singur, a venit să mă scoale. A fost tare mirată când m-a văzut aproape îmbrăcat. Eram obosit, dar vâltorile din mine se aciuaseră. Mă bucuram că aveam s-o văd pe Ingrid şi, anticipând împăcarea, mă şi vedeam colindând cu Ingrid undeva, afară, pe câmp.

Pe la jumătatea ultimei ore de curs, m-am învoit, pretextând o indispoziţie. Întrucât Ingrid nu mai venea pe drumul obişnuit, trebuia să fiu în preajma liceului ei încă înainte de a suna de ieşire.

Am ajuns chiar prea devreme, postat într-un loc pe unde trebuia neapărat să treacă, am aşteptat-o. În sfârşit, am văzut-o venind. Era singură, ca de obicei. Dar şi ea m-a văzut. Şi atunci s-a uitat în dreapta, în stânga, a găsit o colegă, a luat-o de braţ şi a început să-i vorbească, prefăcându-se că nu mă vede. Au trecut pe lângă mine. Erau multe fete, poate şi profesoare. N-am oprit-o. Le-am lăsat să treacă şi m-am luat după ele. S-au urcat în tramvai. Le-am urmat. Tramvaiul era plin de fete. Nici acolo nu i-am vorbit. Au coborât cu o staţie înainte de aceea unde normal ar fi trebuit să coboare. Credeau că o să mă înşele, dar eu mă postasem pe platforma din urmă chiar lângă ieşire. Am coborât şi eu. N-au avut încotro şi au trebuit să pornească spre casă. Le-am ajuns din urmă. Inima îmi bătea să se spargă, dar eram hotărât.

— Ingrid, vreau să-ţi vorbesc. Colega ei sări cu gura pe mine:

— Domnule, ai putea să ne laşi în pace?

— Pe dumneata nu te cunosc, domnişoară, şi nici nu ţin să te cunosc. Ingrid, vreau să-ţi vorbesc! Te implor, Ingrid!

Am apucat-o de braţ, silind-o să se oprească odată cu mine.

— Te rog. Silvia, aşteaptă-mă la colţul străzii. Vin şi eu îndată, îi spuse prietenei sale.

Apoi către mine:

— De ce această scenă penibilă, Ducule? Din atitudinea mea ar fi trebuit să înţelegi…

— Ce să înţeleg?, am întrerupt-o.

Ingrid era palidă şi mai frumoasă ca oricând.

— Că nu te iubesc. Am crezut că te iubesc, dar m-am înşelat. Când mi-am dat seama, n-am vrut să te mai mint, dar nici n-am avut curajul să ţi-o spun în faţă. Am evitat să te mai văd, crezând că ai să înţelegi singur, fără să mai fie nevoie de explicaţii.

— Nu-i adevărat, Ingrid. Tu acum minţi! Ingrid se făcu şi mai palidă.

— Nu, nu te mint. Iartă-mă că trebuie să ţi-o spun!… Iartă-mă că trebuie să suferi din cauza mea!…

— Ingrid, pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întâmplat? Ce duh rău a pus stăpânire pe tine? Gândeşte-te, Ingrid, gândeşte-te la zâna apelor.

— Prostule, a fost un joc! Adio! Şi dădu să plece.

— Nu-i adevărat! Nu te-ai jucat, Ingrid, nu ne-am jucat! Cum crezi că ai să poţi să mă faci să cred contrariul?

Şi spunându-i acestea, am apucat-o de amândouă braţele, ca s-o reţin.

— Lasă-mă! începi să mă plictiseşti!

Cuvintele le rosti izbucnind în plâns, smucindu-se să scape din încleştarea mâinilor mele.

Am lăsat-o să plece. A plecat hohotind. Prietena ei o aştepta la colţul străzii. Au plecat împreună. Am privit după ele până nu le-am mai văzut, pe urmă m-am dus şi eu acasă.

Mulţi ani mai târziu a trebuit să fiu operat. Mi s-a făcut o anestezie locală. M-am uitat la medic tot timpul cât a durat operaţia. A tăiat cu bisturiul, a folosit nişte cleşti şi nu mai ştiu eu ce alte instrumente pe care i le dădea asistenta lui. Nu simţeam nimic şi mă minunam cu câtă îndemânare mânuieşte chirurgul toate acele instrumente, de parcă aş fi

fost un simplu spectator, şi ceea ce se întâmpla nu mă privea deloc.

Ceva asemănător mi s-a întâmplat după ce n-am mai văzut-o pe Ingrid. M-am dus acasă. Mama mă aştepta cu masa.

— Sărut mâna, mamă!

— Bună ziua, Ducule! Cum a mers pe ziua de azi?

— Bine!

— Te-a ascultat la ceva?

— Nu, am dat un extemporal.

— Ai făcut bine?

— Da, desigur.

Asta în timp ce mâncam. Am mâncat tot ce mi-a pus mama dinainte, pe urmă, i-am ajutat mamei. Ea spăla vasele şi eu le ştergeam. Sporovăiam amândoi. Ba am şi glumit. Nu ştiu ce am spus, care a făcut-o pe mama să râdă. Pe urmă, mi-am făcut lecţiile pentru a doua zi. Din stradă se auzea larma copiilor. Se ridicase altă generaţie, poate că şi dintre ei se va găsi vreunul mai îndrăzneţ care să caute comori în „Ruinele Mortului”.

— Mamă, eu plec! Mă duc să mă plimb.

— Ai să vii târziu?

— Nu cred. Dar să nu mă aştepţi. Şi nici să nu fi îngrijorată. Să ai încredere în mine, mamă!

Mama s-a uitat la mine lung, a vrut să spună ceva, dar şi-a luat seama.

Şi am plecat. Bineînţeles, să umblu pe străzi. Totdeauna mi-a plăcut să umblu. Am avut impresia că mersul stimulează gândirea. Gândurile devin mai fecunde, se înlănţuie mai bine. Concluzii noi, mai profunde, mi s-au relevat de obicei în timpul plimbărilor.

Am plecat să mă plimb pe străzi, pe aceleaşi străzi pe care mă plimbasem şi cu Ingrid. Şi la fel cum durerile vin după operaţie, abia când efectul anesteziei încetează, la fel mi se întâmplă şi mie. Abia acum începeam să simt durere, deznădejde, furie neputincioasă, pentru că abia acum eram conştient că totul se terminase. Un duh rău pusese parcă stăpânire pe sufletul Ingridei. Şi oricât îmi spuneam că

trebuie să fac ceva pentru ca să alung duhul cel rău, aveam presentimentul că totul e în zadar.

„Lasă-mă! începi să mă plictiseşti”.

Îmi stăruiau în urechi mai ales aceste cuvinte. Auzeam hohotul de plâns în care a izbucnit, îndepărtându-se. Şi fiindcă mă obsedau în egală măsură atât cuvintele, cât şi hohotul, încercam să înţeleg legătura dintre ele. Dacă, într-adevăr, stăruinţa mea începuse s-o plictisească şi mai ales dacă, într-adevăr, nu mă mai iubea, ce rost avusese plânsul acela care parcă sunase a deznădejde? Plânsul hohotit dezminţea doar cuvintele. O trăda pe Ingrid cea adevărată, pe Ingrid care chemase asupra ei blestemul zânei apelor în cazul când va înceta să mă iubească. Sau, poate, hohotul acela de plâns, dimpotrivă, fusese o manifestare a revoltei ei neputincioase în faţa brutalităţii cu care o apucasem de braţe, ca să nu plece? Cine putea şti? Argumente, pro şi contra, găseam o mulţime.

În mine se luptau două porniri contradictorii, pe de o parte, aceea de a nu mă da bătut, de a căuta să schimb hotărârea Ingridei, care, eram convins, se datora unor cauze din afară, pe de alta, aceea că totul se sfârşise, asemenea unui vis frumos.

A doua zi, la ora prânzului, mă găseam din nou în apropierea liceului de fete. Mă găseam acolo nu pentru că voiam să-i vorbesc, ci doar pentru că simţeam nevoia s-o văd. Nu am aşteptat mult. Venea în direcţia în care mă aflam, singură.

„Ingrid, astăzi eşti mai frumoasă ca oricând!”

Dar Ingrid nu avea cum să mă audă, pentru că era departe. Poate că a înţeles după mişcarea buzelor mele, pentru că, între timp, mă descoperise şi ea. Spun că mă descoperise pentru că ochii ei începuseră să mă caute încă din clipa când a ieşit pe poarta liceului. Ingrid venea singură, mă descoperise şi totuşi nu căuta, ca în ajun, o fată care s-o însoţească. Şi o clipă nădejdea mi-a îmbătat sufletul.

„Ingrid vine la mine…”

Şi, îmbătat de această nădejde, am pornit în întâmpinarea ei. Dar abia am apucat să fac vreo câţiva paşi, când iat-o pe Ingrid că deschide portiera unei maşini şi că dispare înăuntru. În clipa următoare, maşina porni şi ochii noştri se întâlniră. Dar ce-mi puteau spune mie ochii ei de sfinx?

În schimb, purtarea ei vorbea de la sine. Ea, care niciodată nu folosise maşina lor pentru a o duce sau aduce de la şcoală, o făcuse acum pentru a evita o repetare a scenei din ajun.

În ziua următoare, maşina o aştepta în acelaşi loc şi totul se petrecu la fel: ochii ei mă căutară, mă descoperiră, buzele mele rostiră acele cuvinte pe care ea nu putea să le mai audă, apoi Ingrid se urcă în maşina care în clipa următoare trecu pe lângă mine ca un bolid.

Era în mine atâta sfâşiere, continuam s-o iubesc atât de nebuneşte, încât însemnau alinare măcar şi cele câteva clipe cât puteam s-o văd de departe, la ora prânzului.

Asta a durat timp de o săptămână. Timp de o săptămână am văzut-o de departe, de fiecare dată poate timp de cinci minute. Dar eram fericit că o pot vedea măcar atât. Apoi, în ziua următoare n-am mai văzut maşina, în schimb, am văzut un băiat din clasa a VII-a aşteptând pe celălalt trotuar. Nu mi-a trecut o clipă prin minte că s-ar putea ca băiatul acela s-o aştepte tocmai pe Ingrid.

Şi totuşi, aşa a fost. Ingrid m-a căutat cu privirea şi, după ce m-a descoperit, s-a îndreptat, surâzătoare, spre băiatul acela. Şi-au strâns mâinile. Adrian Răşcanu – aşa îl chema pe băiatul din clasa a VII-a – i-a luat să-i ducă el servieta, aşa cum făcusem şi eu – apoi au plecat pe bulevard. Asta însemna că Adrian Răşcanu avea s-o conducă pe Ingrid pe aceleaşi străzi pe care o condusesem în atâtea rânduri.

„Nu, nu e Ingrid!... Ingrid nu ar fi putut fi atât de inuman crudă!”, mi-am zis în gând.

Acum înţelegeam toată cruzimea ei. De prima dată, a schimbat ruta. Când i-am dat de urmă şi-a luat drept pavăză colega, pe urmă, ca să fie sigură că n-o voi mai opri

în stradă, s-a hotărât să folosească maşina. Iar apoi, ca să mă alunge, îşi dăduse întâlnire cu Adrian Răşcanu.

În sfârşit, de data asta izbutise să mă alunge definitiv. Nici a doua zi şi nici în zilele următoare n-am mai călcat pe acolo.

De urât, nu-l uram pe Adrian Răşcanu. Numai că, în recreaţie, adesea mă trezeam căutându-l cu privirea, înalt, frumos, cu un păr castaniu şi buclat, cu nişte ochi îndrăzneţi şi puţin cam feminini. Adrian Răşcanu se bucura în liceu de faima unui Don Juan. Spuneau băieţii că are „succes” la femei şi că toate fetele de la liceu se prăpădesc după el.

Mai ales faptul că toate fetele de la liceu se prăpădeau după el îmi prilejuia reflecţii amare. Toate fetele, inclusiv Ingrid. Ingrid, a cărei iconiţă o păstram în suflet, la fel de vie şi de luminoasă, Ingrid pe care continuam s-o iubesc nu existase decât în închipuirea mea.

Iubeam o himeră, dar o iubeam ca şi când ea ar fi existat în realitate. În loc să-mi caut refugiu în viaţa din jurul meu, mă refugiam în mine însumi, evadam în mine însumi. Dacă mi se vorbea, nu puteam fi atent mai mult de câteva minute. Dacă eram întrebat, trebuia să mi se repete întrebarea, ca să pot ieşi din mine şi să răspund. Devenii mai tăcut ca oricând. Niciodată nu mi se potrivise mai bine porecla de Ducu-năucu.

Acasă era la fel. Mama, care, în general, se obişnuise cu îndelungile mele tăceri, acum era alarmată. Niciodată nu mă văzuse aşa. Niciodată nu fusese nevoie să mă întrebe de două ori ca să înţeleg ce anume am fost întrebat. Niciodată nu i se întâmplase până atunci să mă vadă cu manualul deschis dinainte, privind în gol ore întregi. O simţeam alarmată, simţeam că-mi urăşte gândurile, că ar fi vrut să mă întrebe ceva, dar că nu îndrăzneşte. De altfel, mai bine că nu întreba, pentru că tot nu i-aş fi putut spune ce se petrece cu mine. Şi nu i-aş fi putut spune pentru că nici eu nu ştiam. Mai târziu, după mulţi ani, când au venit limpezirile, am înţeles. Am înţeles că tocmai prin această altfel de năuceală instinctul meu de conservare reacţionase

în felul lui. Că tocmai prin faptul că Ingrid continua să existe în închipuirea mea, mă obişnuiam de fapt cu ideea că am pierdut-o pentru totdeauna, pare paradoxal, dar acesta e adevărul. Dacă pierzând-o pe Ingrid cea reală, nu mi-ar fi rămas cealaltă din închipuire, sunt sigur că a doua zi după ce am văzut-o plecând pe bulevard împreună cu Adrian Răşcanu m-aş fi sinucis. Dar aşa, nemaiputând-o vedea pe Ingrid cea reală, continuam s-o văd cu ochii minţii pe cea din închipuire. Ei continuam să-i spun; „Ingrid, azi eşti mai frumoasă decât ieri!”, ei îi vorbeam în gând, îi povesteam, cu ea continuam să mă plimb prin locurile prin care mă plimbasem cu Ingrid cea reală.

Şi aşa, încet-încet, necesitatea de a o vedea pe Ingrid cea adevărată a încetat să mă mai chinuie. Cu alte cuvinte, şocul a fost amortizat de existenţa celeilalte Ingrid. Dar tocmai pentru că eram un om viu, treptat, treptat m-am eliberat şi din legăturile nevăzute în care mă învălătucise Ingrid cea din închipuire.

Aşa s-a desfăşurat convalescenţa mea sufletească. A durat mult – şi poate nu atât de schematic cum am descris-o – dar a durat, cred, atât deoarece n-am încetat niciodată s-o iubesc pe Ingrid.

Trecuseră câteva luni de când n-o mai văzusem pe Ingrid. Pe cea din închipuire însă o vedeam mereu, şi când eram treaz, şi când dormeam, pentru că, noapte de noapte, Ingrid îmi apărea în vis. În vise frumoase şi în coşmaruri. De cele mai multe ori însă în vise frumoase. Şi, în ele, o regăseam pe acea Ingrid care ceruse binecuvântarea zânei apelor.

Era noapte... Mama, dincolo, în camera ei, se pregătea să se culce. Eu, la biroul meu improvizat – masa din sufragerie – citeam, la lumina veiozei, din Biblie.

În seara aceea, era pentru prima dată când, amintindu-mi de ea, o scosesem din vechiul meu ghiozdan unde o ascunsesem. Şi am scos-o nu pentru a încerca să aflu – încercasem doar de atâtea ori fără rezultat – ce o determinase pe Catina s-o fure, ci pentru că am simţit

nevoia să vorbesc cu Ingrid prin intermediul versurilor din „Cântarea Cântărilor”.

Am început să citesc. Am citit întreg poemul, apoi am reluat lectura numai a acelor versuri care îmi plăcuseră cel mai mult şi pe care le însemnasem pe margine cu creionul. Versurile acelea mi se păreau că se potrivesc cel mai mult lui Ingrid.

Am început să citesc, mişcând buzele, aşa cum nu mi se mai întâmplase. Citeam şi o vedeam pe Ingrid. O vedeam şi ei îi şopteam versurile de o negrăită frumuseţe:

Cât eşti de frumoasă, draga mea, cât de frumoasă eşti!
Ochii tăi sunt porumbiţe, prin mahramă.
Părul tău pogoară-mi-se, ca pe coastele de munte, caprele din Galaad.
Dinţii tăi asemeni sunt unei turme de oi tunse, care ies din scăldătoare, făcând două şiruri strânse, şi cu nici-o ştirbitură.
Ale tale buze sunt cordeluţe de porfiră, gura ta-i încântătoare, iar obrajii tăi: inima unei rodii despicate, sub mahramă-ţi.
Iară cei doi sâni ai tăi: ca doi pui gemeni sunt ai unei gazele, ce pasc printre crini.

Mult frumoasă-mi eşti, iubita mea, şi fără de cusur!
Precum este crinul între spini, aşa este între fete draga mea.
Sora mea, mireasa mea, greu mi-ai robit inima!
Mi-ai robit-o cu o privire, mi-ai legat-o cu colanul de pe sânu-ţi!

Cât de dulce, cât de dragă, când dezmierzi, eşti, sora mea, mireasa mea.
Şi mai dulce decât vinul, dulce-i mângâierea ta!
Şi mireasma ta plăcută-i mai presus de orice mir.
Cât de frumoase sunt, în sandalele lor, picioarele tale, o, domniţă!
Rotundă este coapsa ta ca un colan, lucru din mână de meşter iscusit.
Pântecele tău e ca un potir involt şi din care vinul nu lipseşte,

şi trupul tău e ca un snop de grâu, încins cu crini.
Şi sănii tăi, alături, sunt ca doi pui de ciută, ca doi pui gemeni ai unei gazele.

O, fiice ale Ierusalimului, juraţi-vă pe cerboaicele şi pe gazelele câmpiei, să nu treziţi, să nu sculaţi pe draga mea, până ce nu-i va fi voia!
Poartă-mă ca pe o pecete pe sânul tău.
Poartă-mă pe mâna ta ca pe o brăţară.
Căci iubirea e ca moartea de puternică şi gelozia cumplită ca Şeolul.

Cuvintele mamei au risipit dintr-odată vraja:

— Ducule, ai auzit?

— Ce să aud, mamă?, întrebai buimac, parcă abia atunci trezit din somn.

— Umblă cineva prin curte.

Am ascultat o clipă, dar n-am auzit nimic.

— Ţi s-o fi părut, mamă.

Dar deoarece în clipa următoare mi se păru şi mie că aud paşi, am sărit de la masă şi am alergat la uşă. Mama încercă să mă oprească, dar am dat-o deoparte:

— Lasă, mamă, trebuie să ştiu ce se petrece afară. Am deschis uşa şi din prag am întrebat:

— E careva afară?

— Este!... Este!...

Şi din întunericul nopţii o umbră se desprinse, venind spre mine.

Când necunoscutul intră în careul de lumină, l-am recunoscut şi am fost atât de uimit de această vizită, încât am încremenit în prag.

Ca să poată intra în casă, a trebuit să mă dea deoparte.

— Bună seara, tinere! Ei, drăcie, s-ar zice că vizita mea nu-ţi face deloc plăcere. Omagiile mele, doamnă!

Era Prejan, mesagerul cu chip de diavol, care, pentru a doua oară, ne călca pragul.

Mama, care, la fel, la orice s-ar fi aşteptat numai la o asemenea vizită nu, era atât de înspăimântată încât scăpă

din mână cutia ei de lucru. Ghemele, mosoarele, papiotele, degetarul năsturaşii se împrăştiară în toate părţile.

— Sunt dezolat, doamnă, profund dezolat că, din cauza mea, vi s-a întâmplat o asemenea catastrofă. Mă simt obligat însă s-o repar, şi chiar imediat. Tinere, vrei să-mi dai o mână de ajutor?

Şi fără să mai aştepte răspunsul meu, se plecă să strângă lucrurile împrăştiate.

— Lăsaţi, domnule!, protestă mama, regăsindu-şi prezenţa de spirit.

— Peste putinţă, stimată doamnă, peste putinţă! Mi-am făcut totdeauna un punct de onoare din a repara, cât mai onorabil, consecinţele propriilor mele greşeli.

Fără să vreau, m-am trezit în genunchi, alături de el adunând mosoarele şi năsturaşii. Mă uitam cu coada ochiului la el. Era acelaşi Prejan, omul cu chip de diavol. Nu mai era îmbrăcat în haine de seară, ci într-un costum de culoare gri închis, nou, de parcă atunci l-ar fi îmbrăcat pentru prima oară.

— Gata! Poftiţi cutia dumneavoastră de lucru şi, odată cu ea, pentru a doua oară scuzele mele.

Acelaşi fel prolix şi emfatic de a se exprima, aceiaşi ochi scânteietori, acelaşi ton pe jumătate serios şi pe jumătate ironic.

— Îmi îngăduiţi, doamnă, să iau loc?

— Poftim!

— Vă mulţumesc, doamnă! Privi cu multă cercetare de jur-împrejur.

— Nimic nu s-a schimbat la dumneavoastră. Ştiţi, parcă n-ar fi trecut atâta timp de când am avut onoarea să vă cunosc.

— Domnule – l-am întrerupt – am putea să ştim ce vă aduce la noi?

Îmi revenisem din uimirea primelor clipe şi voiam să-l văd cât mai repede plecat. De altfel, ardeam de curiozitate să ştiu pentru ce venise.

— Vai, tinere, nu s-ar putea spune că dumneata posezi una dintre cele mai nobile calităţi ale poporului român, de

altfel apreciată de toţi aceia care au trecut prin această ţară. E vorba de ospitalitate, tinere!

— Aşteptăm, domnule, să cunoaştem scopul vizitei dumneavoastră.

Prejan mă măsură, ironic, din cap până în picioare, dar atitudinea mea arţăgoasă nu părea a-i displăcea.

Ameninţându-mă cu degetul şi clătinând din cap, îmi spuse:

— Să-mi aduci aminte, tinere, să-ţi povestesc o mică istorioară în legătură cu ospitalitatea. Dar fiindcă tot veni vorba de istorioare, sunt foarte mulţumit că ai ţinut seama de morala aceleia pe care ţi-am povestit-o rândul trecut. Apoi către mama:

— Iertaţi-mă, doamnă, că, din cauza acestei mici digresiuni, nu am dat curs invitaţiei făcute de tânărul dumneavoastră fiu, fără îndoială în numele dumneavoastră.

Mama sesiză ironia şi, fiindcă nu găsi replica, se frământă pe scaun, înciudată.

— Stimată doamnă, de data aceasta, scopul vizitei mele este mult mai modest. Cineva, o veche cunoştinţă a fiului dumneavoastră şi o cunoştinţă întâmplătoare a mea, aflând că sunt pe punctul de a întreprinde o călătorie în România m-a însărcinat cu un neînsemnat comision pentru fiul dumneavoastră.

Vă asigur, doamnă şi tinere domn, că aş fi refuzat comisionul, întrucât interesele mele nu justificau deloc prezenţa mea în simpaticul, dar – vă rog să-mi iertaţi sinceritatea – puţin cam somnorosul dumneavoastră oraş. Ceea ce m-a determinat să accept cu plăcere a fost dorinţa de a reînnoi cunoştinţa cu un tânăr atât de... de interesant ca dumneata.

În concluzie, mă găsesc aici pentru a-ţi aduce acest dar, din partea acelei vechi cunoştinţe a dumitale.

Şi în clipa când pronunţă ultimul cuvânt, scoase din buzunar o cutiuţă paralelipipedică pe care mi-o întinse. Gestul fu însoţit de un zâmbet care îmi aminti de un personaj caraghios dintr-un film, a cărui acţiune se petrecea pe vremea lui Ludovic al XIV-lea.

Nedumerit, dar şi curios, am luat cutiuţa şi am deschis-o.

Pe un aşternut de mătase se odihnea un ceas de mână, din aur, cu brăţară de asemenea din aur.

Mama, nedumerită, se uita când la ceas, când la mine, când la mesagerul cu chip de demon. Când se opreau asupra mea, ochii mamei erau întrebători şi cu umbre de nelinişte.

Am închis cutiuţa şi i-am restituit-o lui Prejan.

— Domnule, nu am nici-o cunoştinţă care ar putea să-mi ofere un asemenea dar. De altfel, nu am cunoştinţe în străinătate.

— Persoana care m-a însărcinat cu acest comision – ţinu să adauge Prejan, prefăcându-se că nu observă cutiuţa pe care i-o înapoiam – m-a rugat să-i reproduc următoarele cuvinte, care, zicea el te vor lămuri de la cine vine această neînsemnată atenţie; „Să-i spui că sunt bucuros că-i pot oferi, în locul cepei pe care am aruncat-o în Dunăre, în noaptea când mi-a salvat viaţa, un ceas ca lumea, care îl va ajuta să nu întârzie niciodată de la şcoală”.

Aşa mi-a spus să-ţi spun, tinere, şi cred că acum ţi-ai amintit despre cine e vorba.

Într-adevăr, acum eram lămurit. Ceasul mi-l trimitea nea Şuncărică, în locul aceluia pe care îl azvârlise în Dunăre, înainte de a urca pe puntea cargobotului „Siegfried”.

În aceeaşi clipă, mi se lămureau şi alte lucruri. De vreme ce nea Şuncărică folosea, ca emisar, pe acelaşi Prejan, însemna că atât el cât şi nevastă-sa, Tanti Aspasia, făceau parte din aceeaşi bandă, al cărei şef, după toate probabilităţile, părea să fie Rocambole, alias Marius Dunăreanu, directorul cotidianului „Scrutător”. Şi dacă nea Şuncărică, fostul vânzător de ziare, putea să-mi dăruiască un ceas din aur, nu era deloc imposibil ca domnul elegant din limuzina cu iniţialele Corpului Diplomatic să fie nea Şuncărică, şi nu cineva care îi semăna numai.

Şi acum, când puteam înţelege toate acestea, îmi dădeam seama ce paradoxal şi absurd fusese şi continua să fie destinul meu. Cu patru ani în urmă, salvându-l pe puşcăriaşul evadat nea Şuncărică, de fapt salvasem pe

unul dintre membrii bandei care-l asasinaseră pe tatăl meu. Cine ştie dacă nu chiar pe însuşi asasinul? Iar acesta, drept răsplată, îmi trimitea un ceas care valora câteva mii de lei.

Cum i-aş mai fi strigat tot adevărul în faţă!... Dar nu puteam. Ei erau vicleni, erau cruzi. Dacă ei ar şti cât de multe lucruri cunosc despre ei, sigur că nu s-ar da înapoi să scape de mine.

Şi dacă ei erau şireţi, trebuia să fiu şi eu la fel ca ei.

— Domnule, luaţi-vă înapoi darul! Cred că e o confuzie la mijloc. Nu am salvat pe nimeni şi habar nu am la ce ceapă se referă persoana de care vorbiţi.

Cuvintele mele se păru că-l amuzară copios, pentru că omul cu chip de diavol izbucni într-un râs zgomotos şi îndelung.

— Mii de scuze, stimată doamnă, dar fiul dumneavoastră e delicios. Are cele mai originale reacţiuni pe care le-am putut întâlni la un om. Dacă am trăi în secolul al XVII-lea, de exemplu, v-aş spune: doamnă, fiul dumneavoastră va ajunge ori pe tron, ori pe eşafod. Dar cum nu trăim în acel secol, ci într-unui foarte pragmatist, această originalitate poate să-l ducă ori pe eşafod, ori pe piscul cel mai înalt al ridicolului. Vă rog să-mi iertaţi, dumneavoastră, doamnă, şi dumneata, tinere, sinceritatea.

— Sunteţi prezicător, domnule?, l-am întrebat, străduindu-mă ca întrebarea să sune cât mai ironic.

— Sunt un fel de Nostradamus, tinere, cel puţin în ceea ce te priveşte.

— Ştiţi, există multe păreri care afirmă că Nostradamus a fost un şarlatan. Foarte multe, aş zice că cele mai autorizate.

— Ducule!, mă mustră mama, nu pentru că nu ar fi fost de acord cu agresivitatea mea, ci numai pentru că îi era frică de omul cu chip de diavol.

— Neapărat, tinere, trebuie să-ţi povestesc istorioara pe care ţi-am promis-o în legătură cu ospitalitatea.

— Domnule, luaţi-vă înapoi darul.

Nu fără o oarecare ezitare, Prejan luă cutiuţa, vârând-o în buzunar.

— Bine! Dar dacă mă va întreba persoana care m-a trimis de ce refuzi acest neînsemnat dar…

— Un dar neînsemnat care costă o mulţime de parale, l-am întrerupt.

— Dacă mă va întreba pentru care motiv refuzi acest neînsemnat – şi accentua asupra cuvântului – dar, ce să-i spun? Pentru că, motivul invocat de dumneata, tinere – te rog să mă ierţi că trebuie să ţi-o spun – nu e deloc serios. Dumneata ştii foarte bine cine anume m-a trimis. Şi e o copilărie să-ţi închipui că ai putea să mă faci să cred contrariul.

— Nici nu am intenţia, domnule. V-am spus adevărul. Dar dacă, totuşi, ar exista cineva care să aibă motiv de a-mi purta o oarecare simpatie, acela, domnule, în nici un caz nu ar avea de unde să-mi facă un asemenea dar. Eu nu cunosc decât oameni săraci, domnule. Şi chiar dacă aş presupune că unul dintre prietenii mei, devenit bogat, ţine să-mi facă un asemenea dar, abia am motiv să refuz, pentru că o bogăţie ca aceasta nu poate avea o sursă cinstită.

— Doamnă, ce vă spuneam? Fiul dumneavoastră este superb şi înduioşător de original. Şi îngăduiţi-mi să repet încă o dată profeţia: fiul dumneavoastră va ajunge pe eşafod sau pe piscul cel mai înalt al ridicolului. Şi e păcat! Pentru că are o serie de calităţi, aş spune, excepţionale. Dacă ar da de-o parte toate marafeturile care ţin de domeniul conştiinţei, ar avea asigurată o carieră strălucită.

Mamei, care avusese un rol cu totul pasiv şi care tot timpul privise, nedumerită, când la unul, când la celălalt, i se ivi abia acum prilejul să plaseze o replică, pentru care mi-a venit s-o îmbrăţişez.

Nu era una savantă, dar plină de bun-simţ:

— Domnule, purtarea fiului meu e a unui om cinstit. Dacă am înţeles bine, dumneata tocmai acest lucru îi reproşezi, pentru noi, oamenii simpli, cinstea e mai de preţ decât toate bogăţiile şi strălucitele cariere. Aş dori ca şi în alte împrejurări să pot fi mândră de fiul meu, aşa cum sunt acum.

— Doamnă, sunt complet dezarmat şi mă dau învins! Rosti cuvintele ironic şi toată faţa îi era numai zâmbet. Naivitatea noastră părea că-l amuză copios. Se pregăti de plecare.

— E pentru a doua oară când am cinstea să mă înfăţişez în faţa dumneavoastră încărcat cu daruri ca un moş Crăciun şi în loc să vă bucuraţi şi să mă cinstiţi, aşa cum se cuvine unui asemenea oaspete, nu ştiţi cum să scăpaţi mai repede de mine. Dacă ar fi după fiul dumneavoastră, sunt sigur că de mult m-ar fi dat pe uşă afară. Nu-i aşa, tinere?

Nu era nici un fel de afectare. Omul continua să se amuze, de parcă s-ar fi aflat în faţa unor specimene a căror simplă apariţie producea ilaritate.

Buna lui dispoziţie mă înfuria mai rău decât cuvintele, mai rău decât simpla lui prezenţă.

— Nu mai înainte, domnule, de a mă interesa de sănătatea amicului dumneavoastră, domnul Bazain.

Fără voie împrumutasem tonul lui emfatic şi preţios de exprimare.

Dintr-odată surâsul de pe buze i se stinse şi ochii lui strălucitori mă învăluiră într-o privire cercetătoare. Îmi răspunse apoi cu tonul obişnuit şi cu faţa din nou toată numai un zâmbet:

— Prietenul meu, domnul Bazain, are să fie încântat când are să afle că te-ai interesat de sănătatea lui. Da, da, are să fie încântat. De altfel, trebuie să ştii că nu aş fi plecat înainte de a transmite din partea-i, stimatei dumitale mame, respectuoase salutări. De asemenea, m-a rugat să vă transmit, doamnă, că îşi menţine oferta în cazul când v-aţi schimbat sau aţi fi dispusă să vă schimbaţi părerea.

— Nu mi-am schimbat-o şi nu cred că mi-o voi schimba vreodată!, îi replică mama, aruncându-mi o privire întrebătoare.

Şi fiindcă am înţeles imediat întrebarea din privirile mamei, am adăugat:

— Da, mama încă nu şi-a schimbat părerea. Dar dacă se va întâmpla cumva să şi-o schimbe, întrucât pe dumneavoastră nu ştim de unde să vă găsim, vom lua

legătura direct cu domnul Bazain. Cred că nu va fi greu să-i găsim adresa. Ce e mai uşor decât să afli adresa celui mai mare fabricant de jucării din întreaga Franţă? Nu-i aşa, domnule Prejan?

Înainte de a-mi răspunde, omul cu chip de diavol din nou mă sfredeli cu privirea ochilor lui strălucitori ca smoala.

— Foarte uşor, evident. Dacă însă socoţi că ţi-ar putea folosi cândva, sunt gata să ţi-o dau pentru a te scuti de a o mai căuta.

— Sunteţi foarte amabil. Dar, întrucât, cel puţin deocamdată, mama nici nu se gândeşte să-şi schimbe hotărârea, nu-mi rămâne decât să vă mulţumesc pentru amabilitate.

— Cum doreşti!... Şi acum, domnul meu, neînţelesul moş Crăciun, nefericitul mesager al norocului, trebuie să se retragă, însoţit nu de binecuvântările acelora cărora a voit să le facă numai bine, ci de blestemele lor.

Din nou izbucni într-un hohot de râs.

— În nici un caz de blesteme, domnule. Am citit, nu ţin minte în ce carte, să nu blestemi niciodată săgeata care te ajunge, ci mâna care a slobozit-o. Cred, mai curând, că mama, după plecarea dumneavoastră, va spune; „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean!”

— Amin!, adăugă omul cu chip de demon. Foarte spiritual. Felicitările mele, tinere! Dacă vreodată are să-ţi vină în minte să scrii teatru, să ştii că succesul ţi-l va aduce doar comedia. De data asta am plecat. Doamnă, încă o dată, respectuoasele mele omagii. Tinere, vrei să mă conduci?

— Aveţi poate să-mi spuneţi vreo istorioară morală?

— Mda! Poate ar fi mai bine să-ţi spun numai morala, şi istorioara s-o amân pentru cea de-a treia noastră întâlnire.

— Prevedeţi şi o a treia? Deoarece aveţi darul prevestirii, poate că ne-aţi putea spune şi cu ce daruri ne va mai îmbia moş Crăciun?

— Poate că un dar pe care dumneata, tinere, nu-l vei mai putea refuza.

Am simţit un fior în spate, care se datora nu cuvintelor, ci privirii ameninţătoare care le însoţi.

Salutând-o, din nou pe mama, ieşi. L-am însoţit.

Afară, în poartă, înainte de a se despărţi de mine, îmi spuse surâzând:

— Şi acum, tinere, morala pe care ţi-am făgăduit-o: „Nu zădări de-a surda ursita şi norocul!” E un vers dintr-o carte destinată şi copiilor, şi oamenilor mari. Noapte bună, tinere!

17
Biblia îşi dezvăluie taina

Of, bine că am scăpat de caraghiosul ăsta!, i-am spus mamei, reintrând în casă. Şi acum să ne culcăm! Spuneai că nu ţi-e bine. Şi am vrut să trec în camera mea.

— Rămâi o clipă, Ducule! Vreau să te întreb ceva.

— Da, mamă!

— Ducule, cine e omul care ţi-a trimis ceasul?

— Nu-l cunosc, mamă!

— Totuşi, ai spus că există cineva care ar avea motiv să se simtă obligat faţă de tine. La cine te-ai referit?

— La nimeni! Am spus şi eu aşa, ca să justific într-un fel de ce refuz darul.

Îmi părea rău că trebuia s-o mint, dar nu aveam altă cale.

— Şi atunci din ce motiv ai refuzat?

— Vai, mamă, cum poţi pune o asemenea întrebare! Putem, oare, avea încredere într-un om ca Prejan, acum când ştim precis că domnul Bazain nu există?

— Bine, dar ce crezi că urmărea, dăruindu-ţi un ceas de aur?

— Dumnezeu ştie! în orice caz, nu din dragoste faţă de mine.

— Ducule, nu ţi se pare că în ultimul timp se întâmplă unele lucruri ciudate în legătură cu noi?

„În sfârşit, bine că ai început şi tu, mamă, să-ţi dai seama!”

Dar cuvintele acestea le-am spus numai în gând. Apoi tare:

— Poate că da. Cred însă că nu ai motive să te nelinişteşti.

— Fiind vorba şi de tine, dragul meu, nu pot să nu fiu neliniştită.

— Dar, îţi spun, nu ai motive! Cel puţin deocamdată. Ia gândeşte-te mai bine! În fond, ce s-a întâmplat? Nimic altceva decât că, prin acest caraghios de Prejan, în cazul când totul nu porneşte de la el se încearcă să fim momiţi cu nişte sute de mii de franci francezi care, în realitate, nu există, iar mai adineaori cu un ceas de aur, care, trebuie să recunoaştem, era splendid. În ce scop? Nu ştim şi, la urma urmei, nu ne interesează. Atâta vreme cât nu ne vom lăsa duşi de nas, ascultă-mă pe mine, mamă, motive de nelinişte nu avem. De altfel, nu mai sunt mic şi voi şti să mă apăr.

— Ei, tu eşti încă un copil! Haide, du-te acum la culcare! Mâine-dimineaţă iarăşi am să trag de tine o oră până te vei trezi.

I-am urat noapte bună şi am trecut în camera mea, bucuros că discuţia se terminase atât de repede şi că argumentele mele avuseseră darul s-o liniştească.

Închizând uşa după mine, nu eram deloc hotărât să-i urmez sfatul. Dimpotrivă, aveam de gând să continui să stau de vorbă cu Ingrid prin intermediul tulburătorului poem „Cântarea Cântărilor”.

Precum este crinul între spini, aşa este între fete draga mea,

scandai din memorie.

Când m-am apropiat de masă, am observat că în grabă, atunci când mama mă strigase, răsturnasem veioza peste paginile Bibliei.

Ridicând-o, m-am aşezat la masă cu gândul să reiau lectura. Dar când mi-am plecat ochii pe pagina cărţii, am rămas o clipă stupefiat. Între rândurile tipărite, exact pe

locul unde căzuse veioza, apăruseră alte rânduri, scrise de mână, cu o cerneală de o culoare care bătea în galben:

... Faptul că-mi regăseam un vechi prieten ar fi trebuit să mă bucure. Să mă bucure în primul rând că trăia, pentru că, după atâţia ani de când îi pierdusem urma, aveam destule motive să-l cred mort.

Ciudat însă!... Întâlnirea nu mă bucură deloc. Aş fi dat orice numai să nu-l fi întâlnit, să nu-l fi ştiut în oraşul acesta unde şubreda corabie a destinului meu a eşuat cu mulţi ani în urmă.

Dar dacă, în ceea ce mă priveşte, întâlnirea mi-a trezit, de la început, doar tristeţe, lui, în schimb, i-a trezit teamă. O teamă pe care zadarnic se străduia să şi-o ascundă, sub potopul de cuvinte amabile prin care voia să mă încredinţeze cât de mult îl bucura revederea noastră.

Trebuie să mărturisesc, spre ruşinea mea, că, până la vârsta aceea, nu auzisem de existenţa unor cerneluri aşa-numite „simpatice”. De aceea, mi-au trebuit câteva minute până să înţeleg cum de apăruseră, aşa, dintr-odată, rândurile scrise cu cerneală printre rândurile tipărite.

„Iată că tot a fost bună la ceva vizita caraghiosului aceluia de Prejan!” mi-am zis.

Şi, într-adevăr, dacă nu aş fi răsturnat veioza, în graba de a vedea cine umblă prin curte, niciodată nu aş fi descoperit taina ascunsă printre rândurile Bibliei, bătrâna noastră Biblie pe care Catina, dorind să şi-o însuşească, riscase atât de mult, niciodată nu aş fi ajuns să iau cunoştinţă de lunga şi trista spovedanie a tatei, pentru că, încă de la primele cuvinte, am recunoscut scrisul tatălui meu.

Întrucât rândurile reproduse mai sus nu alcătuiau decât doar un pasaj, am căutat ca, folosind de data aceasta în mod conştient căldura degajată de veioză, să descopăr textul integral, plimbând becul veiozei în susul şi în josul celor două pagini aflate faţă în faţă, au apărut şi alte

rânduri scrise cu cerneală. Dar lipsea începutul, lipsea şi sfârşitul. Zadarnic am încălzit atât paginile anterioare, cât şi cele care urmau. Alte rânduri n-au mai apărut.

Şi atunci am început să mă frământ. Care putea fi explicaţia? Oare, din anumite motive, necunoscute mie, cerneala de pe celelalte file ale Bibliei se alterase? O asemenea presupunere nu era uşor de admis. Atunci? Nu cumva tata începuse spovedania pe hârtie obişnuită, continuase apoi pe filele Bibliei, pentru ca apoi să revină la hârtia obişnuită? Nici presupunerea aceasta nu părea însă vrednică de crezut.

Oftând, mi-am oprit distrat ochii pe foaia de hârtie, aceea pe care cititorii acestei cărţi îşi amintesc, desigur, că am găsit-o între filele Bibliei în ziua când am intrat din nou în posesia ei, şterpelind-o Catinei.

… Şi tot privind criptograma pe care tata o însemnase pe hârtia aceea, deodată atenţia îmi fu atrasă de următoarele litere şi cifre:

C.C. – 662 – 1 – 5

Ceea ce îmi atrăgea atenţia era, de fapt, cifra 662. La început, nu mi-am dat seama de ce anume. Numai după câtva timp mi-am amintim că, mai adineauri, căutând la tabla de materii „Cântarea Cântărilor”, am aflat că poemul poate fi găsit la pagina 662. Am verificat şi, într-adevăr, aşa era: „Cântarea Cântărilor” începea de la pagina 662.

Am citit din nou rândul criptografic şi dintr-odată totul mi-a devenit clar:

C.C. – 662 – 1 – 5 însemna:

Cântarea Cântărilor – pag. 662 – capitolul 1 – versetul 5

Pasajul din spovedania tatei, de care cititorii au luat cunoştinţă, începea cu versetul 5 al capitolului 1 din „Cântarea Cântărilor”.

În sfârşit, aveam cheia criptogramei. Literele şi cifrele reprezentau capitole şi versete din diferitele cărţi care alcătuiau Biblia. Am verificat şi, într-adevăr, nu mă înşelam:

207 – 20 – 19 D însemna:

Pagina 207 – capitolul 20, versetul 19, din Deuteronom:

De vei împresura vreme îndelungată o cetate ca să te războieşti şi s-o cucereşti, să nu strici pomii, tăindu-i cu securea, ci să mănânci din ei şi să nu-i tai. Oare copacul de pe câmp este om, ca să se pitească de tine în loc întărit?

Încălzind cu căldura becului rândurile de mai sus, au apărut între ele altele, în care am recunoscut scrisul tatei.

Şi procedând la fel, am putut descifra întreaga criptogramă.

Dacă cititorii îşi mai amintesc, pe hârtia găsită între filele Bibliei am găsit următoarea criptogramă:

207–20–19 – D
EST – 514–2–3
CC – 662–1–5
TOB – 910–6–14

Walther!… Walther!… Walther!
Walther!… Walther!… Walther!

Cheia criptogramei era următoarea:
Pag. 207 – capit. 20 – versetul 19 din Deuteronom
Estera – pag. 514 – capit. 2 – versetul 3
Cântarea Cântărilor – pag. 662 – capit. 1 – versetul 5
Tobit – pag. 914 – capit. 13 – versetul 16

Căutând cărţile respective ale Bibliei, la paginile, capitolele şi versetele respective am putut reconstitui, în întregime, spovedania tatălui meu.

Cât priveşte numele repetat de Walther, acesta nu avea legătură directă cu criptograma. În paginile ce vor urma, cititorul va afla al cui era numele şi va înţelege singur de ce Catina îl adăugase criptogramei.

Trecuse de mult miezul nopţii când am început să citesc, rând după rând, lunga şi trista spovedanie a tatălui meu. Când ochii mei au parcurs şi ultimul rând, afară mijea de ziuă. Cocoşii mahalalei noastre o vesteau cu voce răguşită şi parcă somnoroasă.

În odaia de alături, mama dormea. Cu gândul m-am apropiat de ea şi i-am vorbit încet ca să n-o sperii:

„Scoală, mamă, să afli şi tu de ce a fost ucis tata!” Dar mama dormea. Nu ştia şi nu avea să afle niciodată adevărata cauză a morţii tatălui meu.

Scriu aceste rânduri – îşi începea spovedania tata – cu nădejdea că atunci când voi sfârşi de aşternut pe filele acestei cărţi voi ajunge la capătul ezitărilor mele şi voi putea lua o hotărâre. Scriu pe de altă parte dintr-o nevoie similară cu aceea pe care a simţit-o supusul regelui Midas de a face o gaură în pământ spre a-i încredinţa teribilul secret pe care îl aflase: că regele lui, proslăvitul şi mult respectatul său rege avea urechi de măgar!

Şi fiindcă nu cred că încredinţând unei găuri secretul m-aş putea uşura, folosesc această cale mult mai potrivită decât aceea de care aminteşte legenda. Pentru că omul din legendă a putut fi auzit în timp ce încredinţa gropii teribilul său secret, pe când eu, folosind pe de o parte filele Bibliei, iar pe de altă parte acest fel de scriere, sunt sigur că secretul va rămâne şi pe mai departe învăluit în aceeaşi taină în cazul când mă hotărăsc să nu-l denunţ pe Walther. Dar dacă Walther, mai puţin scrupulos, se hotărăşte

să scape de mine, atunci nimeni nu va cunoaşte adevărata cauză a morţii mele.

Ce ciudat!... Simt ameninţarea plutind deasupra capului meu, nu fac un singur pas fără ca să fiu urmărit şi, cu toate acestea, nu mă pot hotărî. Or, tocmai aceasta ar trebui să mă hotărască: neîncrederea lui! Şi-a pus oamenii să mă urmărească. Ştiu că o face, fiindcă îi este teamă de mine. Ştiu că deocamdată mă cruţă. Ştiu, şi totuşi nu mă pot hotărî.

Datoria îmi dictează să-l denunţ. Dar pe omul acesta l-am iubit, mi-a fost ca un frate. Pe omul acesta de două ori l-am scăpat de la moarte, primejduindu-mi propria mea viaţă. De aceea, mi-e greu. Astăzi mă hotărâsem să mă duc la el şi să-i spun: nu-ţi cer să renunţi la meseria pe care o ai. Ştiu că nici n-ai putea, chiar dacă ai vrea. Dar îţi cer altceva. Să pleci într-o altă ţară. Nu pot, cunoscându-ţi meseria, să nu te denunţ, înţelege, îmi iubesc ţara şi sentimentul acesta este mai puternic decât prietenia pe care ţi-o port.

Dar mi-am dat seama că ar fi zadarnic, pentru că în meseria lui el nu are alt drept decât să execute orbeşte ceea ce i se cere. Şi dacă a fost trimis aici, înseamnă că aici e nevoie de el. Iar dacă eu constitui o primejdie reală pentru el, cei care l-au trimis nu se vor da înapoi să se scape de mine.

Câţi ani sunt de atunci? Mulţi. Poate douăzeci. Ne-am împrietenit pe vasul care ne transporta în Algeria, boboci pentru Legiunea Străină. Mi-l amintesc bine. Un vlăjgan de băiat de aproape doi metri, blond, cu ochi albaştri, cu o faţă prelungă, frumoasă.

Fire veselă, comunicativă, încă din primele zile se împrieteni cu toată lumea. Şi fiindcă izbutise să ne câştige pe toţi, nici unul dintre noi nu s-a opus să-şi încarce raniţa, şi aşa grea încât abia putea fi dusă, cu încă vreo câteva cărţi din biblioteca pe care Walther

ţinea, neapărat, s-o ia cu el în Africa. Mai târziu, când mi s-au oferit nenumărate prilejuri să-mi dau seama de egoismul lui, am înţeles că şi burduşirea raniţelor noastre cu tomurile lui fusese tot o manifestare a acestui egoism.

Care era adevărata lui naţionalitate nu am putut afla. Vorbea curent franceza, germana, engleza şi rupea binişor italiana şi spaniola. De altfel, era un băiat care trecuse prin multe şcoli şi dacă ajunsese în legiunea străină, aceasta se datora unei „prostii" din pricina căreia îi fuseseră închise, definitiv, porţile unei strălucite cariere, probabil universitare. Despre ce „prostie" era vorba a evitat totdeauna s-o divulge. Dar, deşi n-a recunoscut nici-o dată în mod expres, am înţeles că e vorba de o crimă pe care o făptuise împotriva unei femei.

Deşi prietenos cu toată lumea, adevărată prietenie numai cu mine a legat. A început pe vas şi s-a cimentat în lunile petrecute mai întâi la Oran, apoi la cele câteva forturi pe la care am trecut succesiv în cei doi ani cât am servit în legiunea străină. Aceşti doi ani au fost doi ani de iad şi la propriu, şi la figurat. Iad din cauza soarelui ucigător al Africii, iad din cauza asprului regim de cazarmă care domnea în forturi. Şi dacă am putut să îndurăm viaţa asta doi ani, aceasta s-a datorat în cea mai mare parte cărţilor din mica bibliotecă pe care le cărasem în raniţele noastre şi pe care, în afară de el şi de mine, nimeni nu le citea. Şi era explicabil, de altfel, pentru că, dintre toţi, numai noi doi ne rosesem coatele pe băncile şcolii. Cel puţin în ceea ce mă privea, la vârsta de şaptesprezece ani, când am fugit de acasă, ascuns în cala unui vas, eram îmbrăcat în uniformă de liceu.

Acolo, în Africa, i-am salvat pentru prima dată viaţa. Într-o încăierare cu un trib răsculat, un arab l-ar fi spintecat dacă nu interveneam la timp. Din ziua aceea, prietenia dintre noi s-a întărit şi mai mult.

„Niciodată n-am să uit – mi-a spus Walther de nenumărate ori – că mi-ai salvat viaţa”.

Îl iubeam şi-l preţuiam. Posedând o bogată instrucţie, rod al unor prodigioase lecturi, din variate domenii, a contribuit în mare măsură la completarea instruirii mele. De asemenea, lecturilor din cei şase ani de liceu li s-au adăugat acele din mica lui bibliotecă care îmi erau accesibile, respectiv cele scrise în limba franceză. Nu sunt sigur, dar cred că Walther se pregătise pentru a fi profesor. De câte ori îi ceream părerea în vreo problemă pe care n-o puteam rezolva singur, Walther îmi ţinea o adevărată prelegere. Prelegere nu numai din punct de vedere al conţinutului, ci şi în ceea ce priveşte forma, de o claritate voită, specifică omului de catedră. Şi eu ciuleam bine urechile şi băgăm în cap tot ceea ce auzeam. Trebuie să recunosc, din acest punct de vedere, îi datorez mult lui Walther. Fără el, cunoştinţele de bază acumulate în cei şase ani de liceu nu mi-ar fi folosit în înţelegerea şi ordonarea datelor căpătate ulterior prin lectură. Aceasta, în cazul când nu s-ar fi întâmplat ca iadul din forturi să fi ucis dorinţa nestăvilită pentru lectură.

Walther mă mai cucerise şi prin firea sa veselă. Nu se plângea niciodată, nici din cauza marşurilor istovitoare sub un soare ucigător, nici din cauza mizeriilor pe care ni le făceau subofiţerii dintr-un fel de sadism pe care nu l-am putut înţelege niciodată, nici din cauza plictiselii şi a nostalgiei după ceea ce reprezintă civilizaţia. Totdeauna cu o glumă descreţea frunţile; cu un crâmpei de cântec sau cu vreo întâmplare povestită cu haz te făcea să ţi se pară că timpul trece mai iute.

Pe de altă parte, deşi nu pot spune că o făcea în mod deliberat, ori de câte ori se ivea prilejul să se eschiveze de la vreo corvoadă sau de la vreo încăierare cu beduinii, nu se sfia s-o facă. Şi asemenea împrejurări nu erau rare, pentru că

Walther, aşa cum izbutise să ne câştige pe toţi, izbutise să câştige şi bunăvoinţa superiorilor, care, începând cu subofiţerii şi sfârşind cu locotenentul care comanda compania, se întreceau parcă în a-i acorda favoruri. Dar Walther ne era tuturor drag şi cu toţii nu numai că nu eram invidioşi pe el, din cauza acestor favoruri, dar, mai mult, refuzam să recunoaştem că ele erau consecinţa unui comportament care trăda multă şiretenie şi o apreciabilă doză de slugărnicie.

De cele mai multe ori, când ceilalţi leneveau fără rost sau jucau cărţi, Walther se refugia într-un loc liniştit şi citea, învăţa limba arabă. Îşi adusese cu sine un dicţionar şi o gramatică. Şi îţi era mai mare dragul să-l vezi cum stătea ore întregi buchisind în gramatica lui. Dintre noi toţi, el părea cel mai resemnat cu soarta lui. De aceea, am fost foarte mirat când, într-o zi, luându-mă de o parte, mi-a zis:

— Trebuie s-o şterg. Nu mai pot îndura.

— Vin şi eu cu tine. Nici eu nu mai pot. Dar cum să facem? Ştii ce ne aşteaptă dacă pun mâna pe noi.

— Viu nu mai pun ei mâna pe mine.

Am început să ne pregătim în taină. Am fost, de altfel, ajutaţi şi de noroc. Într-o zi, am fost trimişi vreo douăzeci de oameni, sub comanda unui subofiţer, să facem percheziţie într-un sat, unde, după informaţiile pe care le primisem, se ascundeau nişte ştafete ale tribului răsculat. Am răscolit întreg satul, dar n-am dat de arma lor. În schimb, am întârziat mai mult decât fusese prevăzut şi, pentru a evita riscul unui atac pe întuneric şi în plin câmp, subofiţerul s-a hotărât să înnoptăm în sat. Ca să fim siguri că nu vom fi atacaţi de cei din sat, i-am luat ca ostatici pe bătrânii satului.

Pe la miezul nopţii, rebelii au atacat satul. Nu ne-au găsit nepregătiţi pentru că subofiţerul pusese peste tot santinele. Ne-am ţinut bine. De altfel, nici atacatorii nu erau mulţi. Probabil că focul nostru viu

i-a derutat, făcându-i să ne creadă în număr mult mai mare. Au încetat focul, dar nu ne-au despresurat. Au trimis după întărituri. Numai că, până să le vină lor întărituri, ne-au venit în ajutor cei din fort. Beduinii, prinşi între două focuri, s-au topit în întunericul nopţii.

Am profitat de învălmăşeală şi ne-am furişat pe urmele lor. Am avut norocul să dăm peste nişte arabi morţi şi a fost ideea lui Walther să ne schimbăm îmbrăcămintea. Ne-a fost de mare ajutor. Dacă am fi mers în uniformele noastre, sigur că nu am fi scăpat cu viaţă. Asta nu înseamnă că aventura noastră a fost lipsită de peripeţii. Dimpotrivă, nu o dată am fost în primejdie de a ne pierde capul. Dar, până la urmă, am scăpat, datorită unui lanţ întreg de împrejurări favorabile de care totdeauna îmi aduc aminte cu plăcere.

După două luni, ne aflam la Alexandria, aproape fără un ban în buzunar, colindând tavernele din port, în căutarea unui vas pe care să ne angajăm. Până la urmă, am găsit de lucru pe unul care naviga sub pavilion spaniol şi care ducea o încărcătură de bumbac la Barcelona.

Acolo am tras mâţa de coadă vreo trei săptămâni, până când ni s-a ivit şansa extraordinară să fim angajaţi amândoi ca stewarzi pe un cargobot cu destinaţia Rio de Janeiro. A fost o şansă extraordinară, dar dacă Walther nu ar fi cunoscut, ca un veritabil poliglot, atâtea limbi, cred că şansa ar fi trecut pe lângă noi fără să ne atingă cu aripa ei ocrotitoare.

Cargobotul transporta mărfuri, dar şi un număr mare de pasageri de toate neamurile. Era nevoie de un steward care să cunoască atâtea limbi câte ştia Walther. În ceea ce mă priveşte, am fost angajat pentru că i-am minţit că mai făcusem meseria de steward.

Ca steward nu se poate spune că stai de pomană. Dar în comparaţie cu iadul pe care îl îndurasem cât

timp serviserăm în legiunea străină, cu cele pătimite de noi din clipa dezertării şi până în clipa când ne-am îmbarcat la Alexandria, sau cu celălalt iad, din cala vasului, acela al fochiştilor de la cazane, viaţa pe care o duceam pe vas, ca stewarzi, ni se părea aproape o călătorie de plăcere. Şi cu toate acestea, cine a fost odată steward pe un vas de lux, ca, de pildă, „Cordova", şi a avut prilejul să vadă huzurul şi decrepitudinea pasagerilor elegantelor cabine, niciodată, cât timp trăieşte, nu poate o clipă să înceteze de a-i urî pe cei bogaţi şi de a dori ca lumea să fie altfel statornicită.

Walther, cu firea lui veselă, izbuti să câştige repede simpatia întregului echipaj, inclusiv pe a căpitanului, care era Olandez, deşi vasul arbora pavilionul spaniol. De nu mai puţină simpatie se bucura şi în rândurile pasagerilor, care simţeau din conversaţia cu el că au de-a face cu cineva care numai din întâmplare şi de nevoie îmbrăţişase meseria de steward. Datorită farmecului său personal, Walther se bucura pe vas de un regim de favoare, care, indirect – întrucât toată lumea ştia că, suntem prieteni – se răsfrângea şi asupra mea. Aşa, de exemplu, căpitanul Conrad Ruysdail – căruia îi plăcea să se laude că se trage din spiţa marelui pictor olandez cu acelaşi nume – ar fi, fost în stare să azvârle peste bord pe stewardul pe care l-ar fi prins citind pe punte sau în oricare alt loc decât cabina, dar fiindcă îi îngăduia lui Walther, se făcea că nu mă observă, ori de câte ori se întâmpla să mă surprindă citind.

Pe vas, exista o bibliotecă bunicică. În marea lor majoritate, cărţile aflate la bord nu fuseseră cumpărate din fondurile respectivei societăţi de navigaţie, ci ele reprezentau cărţile uitate sau lăsate în mod intenţionat de pasageri în cabine, înainte de-a părăsi vasul.

Se crede că oamenii îşi iau în călătorie numai acele cărţi uşoare şi agreabile, care să le dea iluzia că timpul trece mai repede. Biblioteca de pe cargobotul „Cordova” mi-a dovedit că o asemenea părere nu corespunde realităţii. Am găsit acolo cărţi din domeniile cele mai diverse şi în limbile cele mai diferite. Dar, întrucât majoritatea erau scrise în limba italiană sau spaniolă, am fost nevoit să învăţ, cu ajutorul lui Walther, aceste limbi. A mers destul de uşor, în primul rând pentru că metoda de predare a lui Walther era excelentă, iar în al doilea rând pentru că pe vas se vorbea cel mai mult limba spaniolă.

Acolo, în biblioteca vasului, am găsit o carte care a făcut asupra mea o impresie extraordinară. O carte fermecătoare în care autorul, pornind de la unele fapte istorice, deci reale, lăsa imaginaţia să brodeze tulburătoare întâmplări. Cartea era un fel de istorie a comorilor pe care, citind-o, rămâneai uluit de cantitatea uriaşă de aur care zace pe fundul mărilor şi al oceanelor sau în pământ.

Cartea aceasta a constituit un prilej de interesante discuţii cu Walther. Voiam să ştiu dacă nu au fost făcute încercări pentru a fi readuse la lumină măcar o parte din aceste uriaşe bogăţii, am vrut să ştiu dacă fuseseră descoperite ceva aparate cu ajutorul cărora să poată fi detectate comorile care zăceau sub pământ.

Pe Walther nu-l prea interesa subiectul acesta, dar îmi dădu unele informaţii, care, în loc să-mi astâmpere curiozitatea, dimpotrivă, mi-au aţâţat-o. Între altele, aflai de la el că, în legătură cu subiectul care mă interesa, exista o întreagă literatură. Ulterior, în anii ce au urmat, am devorat o parte din această literatură cu o pasiune care trezea hazul lui Walther. Dar încă mai înainte de a deveni un pasionat devorator de asemenea literatură, Walther a început, amuzat de importanţa pe care o acordam cărţii, dar

mai ales subiectului în sine, să-mi spună, în glumă, Monte Cristo.

— Eşti delicios, dragă Andre, îmi spunea el. La vârsta ta – nici eu, nici el nu aveam mai mult de douăzeci de ani – să te pasioneze asemenea poveşti despre comori!... Nu cumva ai de gând să cauţi şi tu vreuna dintre comorile scufundate sau îngropate?

— Crezi că m-aş da în lături, dacă aş şti că am şansa să găsesc vreuna?

— Pe cele din fundul mării, mai greu. Ar trebui să înfiinţezi o societate pe acţiuni sau să găseşti pe cineva dispus să subvenţioneze o asemenea expediţie. Trebuie să ştii că s-au făcut multe încercări. Cu ce rezultate nu ştiu. Dacă te interesează, când ajungem la Rio de Janeiro o să căutăm prin librării şi ai să găseşti o mulţime de cărţi de acest gen. Ai să fii informat, la zi, cu toate cercetările.

Dar îţi spun eu – şi rădea cu toată faţa – şanse nu prea ai să găseşti naivi care să cumpere acţiunile unei societăţi de depistat comori. S-au păcălit destui, şi oamenii s-au învăţat minte. Aşa că ar fi mai bine dacă ţi-ai concentra atenţia asupra comorilor de pe uscat.

— Râzi de mine! Dar m-am săturat să trag mâţa de coadă cât voi trăi. Să fii steward, nu e rău. Dar ai văzut vreodată marinar pricopsit?

Bineînţeles, Walther nu avea de unde să fi văzut, pentru că stagiul lui pe mare nu era mai mare decât al meu.

— Dacă, într-adevăr, visezi să te pricopseşti, atunci, dragă Andre, ar trebui să te faci căutător de comori.

— Să ştii că pe pământul ţării mele zac ascunse multe comori. Ţara mea a fost drumul de trecere dinspre răsărit spre apus şi invers. Până şi argonauţii din legendă au venit să caute lâna de aur pe meleagurile ţării mele.

— Vezi, tocmai ce-ţi spuneam eu! Când ai să te plictiseşti cu viaţa asta, ai să te întorci acasă şi ai să te pui pe căutat comori. Şi cine ştie dacă n-ai să dai şi tu de o comoară mai mare decât aceea a cardinalului Cezar Spada, şi astfel să ajungi mai bogat decât Monte Cristo.

— Dacă nu mergi şi tu cu mine, mă las păgubaş. Nu mă despart eu de tine, Walther, flăcăule!...

— Deocamdată, dragă Monte Cristo, să mai hoinărim puţin pe mările pământului şi pe urmă, poate, ne-om apuca şi de săpat comori. De altfel, comori putem căuta şi la bătrâneţe, dar ca să colinzi mările pământului, când nu eşti acţionar la Lloyd, trebuie să fii tânăr.

... Şi acum, domnule Monte Cristo, eu te las, aud că mă sună balena de don Pedro să-i servesc un cocktail.

Din ziua aceea, Walther nu mai mi-a spus altfel decât Monte Cristo.

Aici se sfârşea prima parte a spovedaniei tatălui meu. Am întors filele, căutând, la pagina 514, Cartea Esterei. Versetul 3 al capitolului 2 începea aşa:

„Şi împăratul să pună dregători în toate ţinuturile împărăţiei sale, ca să adune toate fetele mari, fecioare şi frumoase la chip, în cetatea Suza, în casa femeilor, sub oblăduirea lui Hegai, eunucul împăratului, paznicul femeilor, care să poarte de grijă de îngrijirea frumuseţii lor.

Iar fata care îi va plăcea împăratului să fie împărătească în locul fostei împărătese Vaşti. Şi i-a plăcut împăratului îndemnul şi el a făcut întocmai.”

Am apropiat lampa de rândurile acestea şi la căldura degajată de bec, printre rânduri, au apărut altele, acestea care urmează:

Am ajuns la Rio de Janeiro conform itinerarului. Nu cunoşteam nici unul dintre noi oraşul şi aveam la dispoziţie opt zile ca să-l cercetăm, pentru că abia peste opt zile „Cordova” urma să ridice ancora. Dar s-a întâmplat ca, două zile după ce am ajuns, Walther să se îmbolnăvească de friguri galbene. Bineînţeles, căpitanul l-a debarcat imediat şi, fiindcă nici eu n-am vrut să mai rămân, m-a debarcat şi pe mine.

Nu l-am dus la spital. Am găsit şi am închiriat o cămăruţă în port, la o metisă bătrână, care închiria camere cu ziua marinarilor rămaşi fără lucru. O lună a zăcut Walther şi puţin a lipsit să se prăpădească. Dar a mai trecut o lună până să se pună pe picioare, atâta era de slăbit. Simbria noastră nu ne-a ajuns mai mult decât pentru o jumătate din această perioadă. Dar de foame nu am murit, şi nici lui Walther nu i-a lipsit nimic din ceea ce avea nevoie ca să se întremeze.

Din perioada aceasta a început Walther să mă admire că am „idei” şi să-mi prezică, de data asta serios, că fără să mai descopăr comori, într-o zi îmi va veni în minte o idee grozavă, cu ajutorul căreia aveam să devin milionar. Până la ora aceasta, prezicerea lui nu s-a împlinit şi nici nu cred că se va împlini vreodată.

„Ideile” datorită cărora am putut să câştig ceea ce era strict necesar întreţinerii noastre se datorau mai mult îndemânării mâinilor mele. Dar „ideile” nu mi-au venit de la început. La început am căutat ceva de lucru şi, bineînţeles, nu am găsit. Dar mint. Până la urmă, ceva tot am găsit: un angajament, pentru o săptămână, ca pianist la o speluncă ordinară. Toată treaba consta în a acompania la pian pe o cântăreaţă care cânta nişte tangouri languroase. Întrucât solista cânta după ureche, tot după ureche am improvizat şi acompaniamentul. Atât cântăreaţa, cât şi patronul speluncii se arătară încântaţi de priceperea mea. Patronul, mai ales, cred că ar fi fost tot atât de

încântat dacă aş fi cântat cu picioarele în loc de mâini. Şi ca să-mi dovedească în ce măsură îmi aprecia talentul, îmi mărturisi că-i pare foarte rău că nu mă poate angaja definitiv, deoarece are contract semnat cu pianistul pe care-l înlocuiam, rănit cu prilejul unei încăierări care avusese loc în localul lui. Ca să mă consoleze, mă lăsă să înţeleg că, angajamentul meu va dura mai mult decât o săptămână, deoarece, după părerea lui, pianistul va trebui să stea în spital mult mai mult timp decât îşi făcea el iluzia că va rămâne.

Dar, la expirarea săptămânii, pianistul, cu capul bandajat, se înapoie la lucru, spre marea mea satisfacţie, pentru că, dacă ar mai fi întârziat mult, fără îndoială că aş fi ajuns şi eu la spital, deoarece nu era noapte ca să nu se întâmple scandaluri şi bătăi în taverna lui Pedro. În orice caz, am binecuvântat cele două bătăi zdravene pe care mi le trăsese pe vremuri tata şi care mă convinseseră, mai mult decât profesoara, că trebuie să învăţ instrumentul acela odios. Şi mi se mai părea odios pentru că lecţiile de pian se întâmplau să aibă loc totdeauna în orele când băieţii de vârsta mea nu aveau altceva de făcut decât să se joace.

Dar chiar înainte de a se împlini sorocul când urma să ia sfârşit scurta mea carieră de pianist, am început să mă frământ ce voi face după aceea. Şi atunci mi-a venit în minte prima „idee”. Din carton, hârtie, clei, cârpe şi vopsele am început să confecţionez nişte păpuşi care reprezentau ciobănaşi şi ţărăncuţe. Datorită pitorescului acestor păpuşi izbuteam de fiecare dată să-mi desfac marfa şi cu ce câştigam să ne ducem zilele de azi pe mâine.

O altă „idee” a fost aceea de a vinde bragă, o băutură cu desăvârşire necunoscută pe meleagurile acelea. Mi-am procurat materia primă şi iată-mă vânzător de bragă. N-aş putea spune că am găsit mulţi amatori. Dar într-un port ca Rio de Janeiro, unde

întâlneşti oameni de prin toate colţurile pământului, se găsiră măcar atâţia amatori ca să nu mă întorc acasă cu marfa nevândută. De altfel, nu renunţasem la păpuşi, aşa că, în acelaşi timp, eram şi bragagiu, şi vânzător de păpuşi. Astfel, unii bându-mi braga, alţii cumpărându-mi păpuşile, izbuteam să încropesc atâţia bani cât aveam nevoie pentru ca Walther, în convalescenţă acum, să nu ducă lipsă de strictul necesar.

Walther, care era mişcat de ceea ce numea el devotamentul meu, mereu îmi spunea:

— Dragă Monte Cristo, pentru a doua oară mi-ai salvat viaţa. Oare când mă voi putea revanşa cu ceva?

— Nu suntem prieteni?

— Ai dreptate, Monte Cristo! Dar, să ştii, niciodată nu voi putea uita. Niciodată.

— Să nu mai vorbim despre asta, dragă Walther! Dar Walther nu pierdea nici-o ocazie să mă încredinţeze cât de obligat îmi era.

Îl întrerupeam de fiecare dată, şi aş putea spune că erau singurele împrejurări când îmi era ciudă pe el. Pe atunci, motivul nu-mi era clar. Astăzi însă îmi dau seama că vorbea de recunoştinţă doar din vârful buzelor şi cu intenţia vădită de a mă măguli, aşa cum proceda cu toţi aceia de la care spera unele favoruri sau avantaje.

Pe urmă, când Walther s-a pus bine pe picioare, am început să căutăm angajament. Acum aveam ceea ce ne lipsise atunci când ne îmbarcasem la Alexandria, aveam amândoi câte o hârtie în care se atesta că servisem ca stewarzi pe puntea „Cordovei” şi că el, căpitanul Conrad Ruysdail, fusese foarte mulţumit de felul cum ne îndeplinisem slujba. Cât priveşte celelalte hârtii, de care am fi putut avea nevoie, ni le procurasem parte la Lisabona, parte aici, la Rio de Janeiro. Ideea a fost a lui Walther şi era o măsură de extremă prudenţă. Pentru că la Rio de

Janeiro, ca şi în foarte multe alte porturi mari, se găseau destui căpitani care să te angajeze fără să te întrebe dacă ai sau nu acte.

De lucru am fi găsit chiar din prima zi, dacă nu am fi ales. Noi nu voiam ca să ne îmbarcăm în orice condiţii. Şi fiindcă treaba pe care o făcusem pe bordul „Cordovei" nu ni se păruse din cale-afară de grea, ne ambiţionam să găsim ceva similar. În cele din urmă, am găsit angajament pe un vas care pleca în prima cursa spre Indiile Olandeze. Era un cargobot de toată frumuseţea, nou-nouţ şi cu motoare puternice.

Itinerarul vasului prevedea escale la Iava, Sumatra şi în principalele insule din Oceanul Indian. Eram, amândoi, încântaţi de şansa pe care o avusesem. Nici nu îndrăznisem să gândim că am putea ajunge prin părţile acelea ale lumii. De fapt, noi căutasem un vas care să ne aducă în Europa. Dar dacă se ivise un asemenea prilej, nu am putut rezista tentaţiei. Mai ales Walther era încântat:

— Ei, ce zici, Monte Cristo? Asta se cheamă să ai şansă! Vasul? Iaht, nu altceva. Leafa nu e strălucită, dar ce condiţii!...

Cabine pentru echipaj cu maximum patru cuşete. Pe cinste, nu?

— Ce mai! Parcă am fi la pension.

Patru luni mai târziu, „Santa Croce" lăsa din nou ancora în rada portului Rio de Janeiro.

A fost o călătorie minunată. Am văzut multe lucruri de neuitat, dar am şi învăţat mult. Am învăţat să cunosc oamenii, în ceea ce aveau ei bun sau rău, fie ca erau albi sau negri, sau corcituri de tot felul.

Dar dacă noi am fost încântaţi de călătorie, nu mai puţin încântat a fost căpitanul de felul cum ne-am comportat în timpul drumului. Bineînţeles, locurile ne-au fost făgăduite şi pentru următoarea călătorie.

Noi însă mulţumind căpitanului, ne-am luat catrafusele şi am debarcat. Voiam să ne angajăm pe un vas care să ne ducă în Europa. Nostalgia, această

oftică a sufletului, nu ne mai dădea pace. Ni se părea că oriunde ne vom afla, în Europa ne vom simţi ca acasă. Dar numai ni se părea. Pentru că, atunci când am ajuns, ne-am dat seama că Europa nu e acasă şi am simţit dorinţa să mergem şi acasă. Pentru o lună, pentru o săptămână sau măcar pentru câteva zile, dar numai să ne simţim şi acasă. Şi dacă totuşi nu ne puteam hotărî, aceasta se datora faptului că ar fi trebuit să ne despărţim. Sentimentul prieteniei, mai puternic, ţinea în frâu pe celălalt: dorul de ţară.

Până la urmă, aveam să ne despărţim, dar altfel decât am fi dorit şi din cu totul alte motive.

Dar până atunci s-au mai întâmplat multe...

Pe un vas atât de vechi încât abia îşi mai trăgea sufletul, am ajuns la Anvers. Şi fiindcă, deocamdată, ne cam săturasem de mare, ne-am hotărât ca, înainte de a ne despărţi, să petrecem câteva săptămâni pe uscat. Ne doream un fel de weekend, pe care să-l petrecem vizitând Belgia, Olanda şi, dacă ne mai rămânea timp, şi mai ales bani, Anglia.

După socotelile noastre, banii pe care îi aveam trebuia să ne ajungă şi încă să ne prisosească. Economisisem aproape în întregime simbria noastră de stewarzi pe „Santa Croce”, la care se adăugaseră banii din voiajul ca simpli mateloţi pe vechitura care ne adusese la Anvers. Eram amândoi firi cumpătate şi singurul nostru viciu erau cărţile. Când era vorba să cumpărăm cărţi, deveneam risipitori. Altfel, chibzuiam bine înainte de a face vreo cheltuială neprevăzută în bugetul zilnic.

În sfârşit, în ziua când ne-am hotărât să ne începem călătoria, arătam ca mici rentieri. În orice caz, nu semănăm deloc a lupi de mare, pentru că prima noastră grijă a fost să ne încropim o garderobă modestă, dar decentă.

Şi ca nişte cumsecade mici burghezi, plecând de la Anvers, primul popas l-am făcut la Liege, după care ne-am repezit la Bruxelles. Oraşul acesta mai ales lui

Walther i se păru încântător. N-aş putea spune că mie nu mi-a plăcut, dar lui, îndeosebi. De altfel, nici nu se putea să nu ne placă, pentru că ne amintea cel mai mult de Franţa, de care ne era dor, dar pe care, din motive lesne de bănuit, nu ne încumetam să-i trecem graniţa.

Trecuse o săptămână de când poposisem în Bruxelles şi tocmai când ne pregăteam să plecăm în Olanda, s-a întâmplat marea cotitură în destinul lui Walther.

Şi fiindcă aici se sfârşea cel de-al doilea fragment al spovedaniei, am căutat continuarea între rândurile „Cântarea Cântărilor”.

Plimbând veioza deasupra paginii, până a nu apărea rândurile scrise cu cerneală, ochii mei au citit următoarele:

„Oacheşă sunt, dar frumoasă, fiice din Ierusalim, precum sunt corturile Ghedarului, precum sunt covoarele lui Solomon!

Nu vă uitaţi la mine că sunt oacheşă, fiindcă soarele m-a înnegrit. Fiii mamei mele s-au mâniat pe mine şi m-au pus să păzesc viile, dar via mea nu am păzit-o.

Spune tu, cel drag sufletului meu, unde duci oile la păscut, unde te odihneşti la miezul zilei, căci de ce să umblu rătăcind pe la turmele tovarăşilor tăi?”

Am scris „marea cotitură – continuai să citesc printre rânduri – *dar mai bine aş spune tragica răscruce din destinul lui Walther.*

În seara aceea, Walther mi-a spus:

— Dragă Monte Cristo, în seara asta tare aş mai avea chef să petrec puţin. Ce naiba! M-am săturat să tot vizitez muzee, biserici şi monumente. Parcă am fi nişte profesori zaharisiţi, şi nu nişte veritabili lupi de mare, pentru a nu mai aminti de experienţa noastră din Africa. Ce părere ai?

— S-a făcut!

— Atunci, dragul meu Monte Cristo, haide să cinăm în modestul nostru restaurant şi pe urmă să mergem să ne desfrânăm cu o sticlă de vin franţuzesc în vreun local de noapte.

Am cinat în modestul restaurant, dar unde se mânca foarte bine cu puţini bani, pe urmă Walther a oprit o birjă.

— Du-ne, băiete, într-un local unde să ne putem distra excelent. Dar să nu fie vreo speluncă oarecare. Vezi să fie ceva mai de soi.

— Lăsaţi pe mine! Ştiu eu ce vă trebuie dumneavoastră.

Fără să fie un local de mâna întâi, era unul dintre cele mai bune. Ne-am dat seama de lucrul acesta consultând preţurile de pe lista de băuturi.

— Dragă Monte Cristo – îmi spuse Walther, râzând – prevăd că petrecerea din seara asta ne va obliga să suprimăm multe din mesele următoare. Dar să fim veseli şi să nu ne gândim la asta. De altfel, sunt sigur că, dacă ne vom găsi la vreo ananghie, îţi va veni ţie în minte vreo idee grozavă care să ne scoată din încurcătură.

Şi comandă o sticlă din vinul care costa cel mai scump. Când am avut amândoi paharele pline, ciocnind paharul de-al meu, Walther îmi spuse, glumind:

— Dragă Monte Cristo, să ne desfrânăm bând.

— Să ne desfrânăm, Walther!

Era un vin minunat. Nu băusem niciodată unul asemenea. Avea un buchet care îţi stăruia în nări şi după ce goleai paharul.

— Ce zici?

— Straşnic!

— Tare mi-e teamă că avem să ne desfrânăm cu încă o sticlă.

— Şi mie mi-e!

Vinul era minunat, niciodată nu mai băusem ceva asemănător, niciodată nu mai călcasem într-un local atât de luxos, niciodată nu mai văzusem într-un loc adunate atât de multe femei elegante şi frumoase. Într-un cuvânt, mă simţeam mai bine ca niciodată. Cât îl priveşte pe Walther, nici el nu se simţea mai puţin bine.

— Ei, ce zici! Frumoase femei, nu?

— Frumoase. Unde mai pui că vreo câteva, Walther, se cam uită la tine.

— Dar, ce? Am eu mutra unui gânsac bun de jumulit?

Dar femeile nu se uitau pentru asta la el. Walther, cu părul lui blond, ca secara, dar cu faţa arsă de soarele şi vânturile mărilor şi oceanelor, cu umerii lui largi şi cu statura lui atletică, părea întruchiparea unui zeu din cerul lui Odin. Puteau femeile să nu-l admire?

Dar buna dispoziţie a lui Walther nu ţinu mult. Ţinu până a început să cânte mademoiselle Clotho. Când o văzu păşind pe podiumul din faţa orchestrei, Walther tresări, apoi păli dintr-odată. Când începu să cânte, se posomori. N-o slăbi o clipă din ochi. Cântăreaţa, impasibilă, abia dacă îl învrednici cu o privire. Când sfârşi, toată lumea o aplaudă, în afară de Walther. Aplauzele îl treziră parcă dintr-un vis. Zâmbi şi goli paharul dintr-o sorbitură.

— Ce-i cu tine, Walther?

— Nimic important. Cântăreaţa asta seamănă mult cu cineva care a murit... Ştii, e vorba de prostia aceea...

Vorbea aşa de parcă eu aş fi ştiut despre ce prostie era vorba.

„Te referi la femeia pe care ai ucis-o?”

Dar întrebarea n-am pus-o decât în gând. Am ştiut să mă opresc la timp. Fără să-l mai întreb, eram încredinţat că ucisese o femeie care semăna uimitor cu acea cântăreaţă.

Nu ştiu de ce, auzindu-l, am avut o strângere de inimă. Poate unde nu-mi plăcea cântăreaţa. N-aş putea spune că nu era frumoasă. Dimpotrivă. Dar era o frumuseţe vulgară, decorativă. Fotografia ei s-ar fi potrivit admirabil ca reclamă pentru o nouă marcă de ciorapi, pentru noi modele de desuuri, pentru o nouă pastă de dinţi sau pentru o nouă marcă de săpun de baie. În orice caz, eram neplăcut surprins că Walther îşi ratase cariera ucigând o femeie pe care, asemenea cântăreţei, tocmai vulgaritatea cea mai abjectă o caracterizase.

— Plecăm, Walther?

— Cum să plecăm? Nici n-am început să petrecem. Chemă chelnerul şi mai comandă o sticlă.

— Spune-mi, domnişoara de adineaori va mai cânta?, se interesă Walther.

— Desigur, domnule. Vreţi să-i spun că v-aţi interesat de dumneaei?, se oferi chelnerul.

— Nu, mulţumesc!

— Cum doriţi!

Walther, într-adevăr, nu dorea decât s-o vadă.

Mai târziu, când din nou apăru cântăreaţa, Walther iarăşi se îngălbeni şi tot timpul n-o slăbi din ochi. O privea ca un halucinat cu ochii lui mari şi albaştri, care, fie din cauza luminii azurii, filtrate indirect din plafonieră, fie din cauza zbuciumului interior, căpătaseră o culoare cenuşie.

Cât timp cântă femeia, trăsăturile feţei lui crispate trădară suferinţa dinăuntrul lui, o suferinţă pe care o bănuiam cumplită. Pe urmă, când n-o mai văzu, deşi trăsăturile i se destinseră, ochii continuară să-şi păstreze culoarea lor cenuşie. Dar asta nu dură decât puţin. Pentru că nu peste mult timp cântăreaţa apăru din nou, dar de data asta nu ca să cânte, ci ca să se aşeze la o masa destul de departe de a noastră, unde probabil fusese invitată de o pereche tânără care păreau a fi englezi.

Şi iarăşi trăsăturile lui Walther exprimară pustiirea dinăuntrul lui. O privea tot timpul şi numai din când în când sorbea parcă mecanic din paharul pe care chelnerul, care apărea la timp, nu ştiu de unde, avea grijă să i-l umple la loc.

Într-un târziu, abia am izbutit să-l urnesc din local. Am plecat pe jos, ţinându-ne de braţ ca doi cheflii. Walther tăcea tot timpul. L-am lăsat în pace. De fapt, descoperisem un alt Walther. Altul decât băiatul cu fire veselă, care în împrejurările cele mai grele ştia să-ţi descreţească fruntea cu o glumă bună, făcându-te să uiţi, de exemplu, că mărşăluieşti de trei ore sub soarele arzător al Africii, cu raniţa în spinare şi cu cartuşierele pline. Walther de atunci şi de mai târziu, care ştia să învingă printr-o voinţă de fier toate greutăţile, nu avea nici-o trăsătură comună cu acest Walther, pe care numai simpla prezenţă a cântăreţei îl făcea să sufere.

— Unii spun – vorbi el pe drum – că nu există destin, că noi suntem propriul nostru destin. Şi eu am crezut la fel, dar nu-i adevărat. Fiecare îşi are destinul lui. Uite, de pildă, eu. Ce mi-a folosit că am izbutit să uit trecutul? Iată că apare deodată un strigoi care mi-l reaminteşte. Ce vină am eu? N-am luptat destul cu mine însumi? Atunci?

— Spune-mi, o cunoşti pe cântăreaţa aceea?

— Ţi-am spus că nu. Ea numai îmi aminteşte de cineva care mi-a fost foarte drag.

— Atunci ea e strigoiul.

— Numai dintr-un anumit punct de vedere.

— Nu înţeleg de ce numai dintr-un anumit punct de vedere, dar asta nu are importanţă. Esenţialul este că trebuie să alungi strigoiul.

— Nu cred că se mai poate.

— Ba ai să poţi. Nu uita că în Africa am dat amândoi un examen greu, pe care l-am trecut cu succes numai datorită voinţei. Altfel, din primele zile ne-ar fi mâncat şacalii.

— Bine, am să încerc.

— Ai să izbuteşti, sunt sigur!... Ca o primă măsură, mâine o ştergem din acest oraş.

Walther nu mi-a răspuns. A ridicat numai din umeri.

Când am ajuns la hotel, am anunţat că a doua zi vom pleca şi am cerut să ni se prezinte nota de plată. Dimineaţa, m-am trezit foarte devreme, dar Walther se sculase şi mai devreme.

Se plimba prin cameră în pijama şi cu picioarele goale, ca să nu mă trezească.

Am sărit din pat şi i-am strigat:

— Haide, ajută-mă să facem bagajele.

Walther continua să se plimbe, ca şi când nu m-ar fi auzit. Abia mai târziu se apropie, se uită cum fac valizele, apoi mă întrebă cu o voce care trăda jena:

— Ascultă, Monte Cristo, câţi bani mai avem?

— De ce mă întrebi? Îţi faci reproşuri pentru desfrânarea noastră de azi-noapte?

— Nu pentru asta te-am întrebat.

— Atunci?

— Numără banii şi să-i împărţim frăţeşte. Eu nu plec mai departe.

— Bine, dragă Walther, dar ar trebui să...

— M-am gândit... M-am gândit chiar foarte mult. Nu pot alunga strigoiul. Îmi pare sincer rău că trebuie să ne despărţim astfel. Ştii, în mine stă ascuns un duşman, împotriva căruia am luptat încă de când eram copil. Am luptat şi l-am înfrânt totdeauna. Numai o singură dată a fost mai tare ca mine şi atunci s-a întâmplat prostia aceea, ale cărei consecinţe nici nu le bănuieşti.

Acum văd că duşmanul ăsta iarăşi începe să fie mai puternic decât mine. Ce are să se mai întâmple, nu ştiu. În orice caz, ceva mai rău decât mi s-a întâmplat atunci nu cred că mi se mai poate întâmpla.

— Dacă tu nu mai pleci, rămân şi eu. Poate că în vreun fel te-aş putea ajuta să înfrângi duşmanul din tine.

— Nu are nici un rost, dragă Monte Cristo. Deşi sunt mai egoist decât îţi închipui, totuşi te preţuiesc prea mult ca să accept să-ţi legi destinul de-al meu.

— Walther, eu rămân!

Şi-a dat seama că nu mai are rost să insiste.

— În orice caz, banii să-i împărţim.

— Bine, dacă vrei tu aşa, să-i împărţim. Şi i-am împărţit. Vârând bancnotele în buzunar, Walther păru că se înveseleşte.

— Ce păcat, dragă Monte Cristo, că nu-ţi vine vreo idee cum am putea să ne îmbogăţim!

— Cine ştie, poate că într-o zi îmi va veni.

— Bine ar mai fi!... Numai cu idei însă nu se prea întâmplă ca să se îmbogăţească cineva. Poate, mai curând, ai să descoperi o comoară.

— Râzi tu de mine, dar îmi spune mie inima că, până la urmă, tot am să găsesc una.

— Atunci, grăbeşte-te s-o descoperi cât mai repede. Am nevoie de bani.

Şi începu să râdă. Eu m-am înfiorat fără voie. Nu ştiu nici astăzi dacă din cauza râsului sau din cauza tristeţii dureroase cu care ţinuse să mă încunoştinţeze că are nevoie de bani. Cred că atunci am avut pentru prima dată intuiţia că, datorită firii sale tenebroase, Walther era iremediabil pierdut.

În zilele ce au urmat, Walther era de nerecunoscut. Se răzleţea de mine şi se întâmpla să treacă şi douăzeci şi patru de ore fără să-l văd. Serile ştiam că şi le petrece la „Steaua Nordului”, aşa se numea localul unde cânta femeia frumoasă ca o reclamă însufleţită. Mi-l închipuiam singur la o masă, privind-o ca un halucinat, cu faţa lui frumoasă crispată de zbucium, cu ochii lui albaştri deveniţi cenuşii. În câteva zile, dacă avea să se mai ducă acolo, rămânea fără bani. Or, tocmai de ziua aceea îmi era frică.

Dacă nevoia de a o vedea pe femeia aceea era „amocul” lui, atunci, în ziua când nu va mai avea bani ca să-şi poată plăti consumaţia, ce avea să facă? Ziua aceea avea să însemne, poate, biruinţa duşmanului din el, de care îmi vorbise.

Şi tocmai fiindcă ziua aceea se apropia, îmi storceam creierii să găsesc o „idee” salvatoare pentru amândoi. Dar cum această idee întârzia să mi se releve, am căutat să amân data aceea fatală.

În ziua când, după socotelile mele, partea lui din ceea ce împărţisem era pe terminate, ca să-l feresc de a face vreo prostie, m-am hotărât să-l ajut împărţind din nou cu el suma care mi se cuvenise şi din care cheltuisem foarte puţin. Dar, numărându-mi banii, am constatat că, fără ştirea mea, se înjumătăţiseră.

N-a fost greu să înţeleg că Walther mă furase. Tălăzuit de o mare tristeţe, dar, fiindcă nu încetasem încă să-l iubesc, am căutat să justific, e drept, fără să găsesc argumente – ceea ce consideram începutul celei de-a doua decăderi morale ale lui Walther.

Şi, ca un adevărat prieten, i-am oferit jumătate din suma care mai rămăsese.

— Uite, Walther – i-am spus, minţindu-l – banii ăştia sunt o parte din fructificarea unei „idei”.

— Ce fel de idee?, întrebă el, fără prea multă curiozitate, vârând banii în buzunar.

— Lasă că am să-ţi spun altă dată.

— Bine!

Nu insistă şi nici nu-i trecu prin minte că, de fapt, împărţisem pe din două, cu el, ceea ce mai rămăsese din economiile mele.

Timp de o săptămână n-a mai dat pe la hotel. Prin câteva rânduri pe care mi le lăsase într-un plic, la portar, mă anunţa că părăseşte Belgia pentru câteva zile, dar că speră să se întoarcă. Eu, dacă socoteam că o mai merită, să-l aştept.

Bineînţeles, l-am aşteptat cu mare nelinişte. Am făcut fel de fel de presupuneri, numai cea adevărată nu mi-a trecut măcar o clipă prin minte.

A picat într-o noapte, târziu, trezindu-mă din somn.

Cum a intrat pe uşă, mi-am dat seama că nu mai e acelaşi Walther. Dar ce anume schimbare se petrecuse cu el, nu mi-am putut da seama.

— Bine te-am găsit, Monte Cristo!

— Bun venit! Dar de unde?

Walther chicoti ironic, dar nu la adresa mea, ci parcă răzându-şi de el.

— Am făcut o plimbare cu bicicleta de-a lungul graniţei, ba am trecut şi în Franţa, dragul meu! Haide nu holba ochii aşa! Da, am fost în Franţa. O mică excursie cu bicicleta. Al dracului să fiu dacă te mint! ... M-am amuzat plimbându-mă cu bicicleta şi fotografiind cu binoclul. Vreau să spun, cu un aparat de fotografiat, care arăta exact ca un binoclu.

Ştiu ce vrei să mă întrebi: dacă nu mi-a fost frică, mie, un zuav dezertor din legiunea străină. Ei bine, află, dragă Monte Cristo, că nu mi-a fost deloc frică, pentru că eu nu am nici în clin, nici în mânecă – mă auzi – cu acel zuav dezertor. Eu mă numesc, la ora actuală, Anatole Bernouilli, locuiesc la Paris pe Place Saint-Sulpice şi achiziţionez obiecte de artă. Dacă nu mă crezi, îţi arăt actele mele, care toate sunt în regulă.

— Ce tot bâigui! Eşti beat?

— Ce bine ar fi!, râse el.

— Atunci nu mai înţeleg nimic.

— Şi totuşi e foarte simplu, dragul meu! M-am vândut. Eram convins că şi-a pierdut minţile.

— M-am vândut, dragă Monte Cristo, repetă, parcă bucurându-se de uluiala mea. Mi-am vândut libertatea, conştiinţa. Nu sunt decât un mizerabil spion, care, cel puţin, nu are scuza că o face din dragoste faţă de ţara lui. Pentru că, trebuia s-o afli, ţara pentru care fac spionaj nu este ţara mea.

— Walther, este adevărat tot ceea ce îmi spui?

— Crezi că-mi arde de glume? Sunt un spion în solda Germaniei, şi în săptămâna în care am lipsit, am îndeplinit, cu succes, o primă misiune. Abia am sosit şi am fost anunţat să mă pregătesc pentru a doua. În ce va consta ea, nu ştiu, pentru că nu mi s-a spus. În schimb, mi s-au dat nişte bani, bani mulţi, ca să-mi pun la punct garderoba. Priveşte!

Şi scoţând din fiecare buzunar câte un teanc de bancnote, le puse pe masă.

— Ei, acum, mă crezi?

N-am răspuns. Eram uluit, înspăimântat. Walther spion în solda Germaniei! De necrezut! Mi se părea că sunt prada unui coşmar.

— Dine, dar cum s-a întâmplat? Ai fost silit? Nu te-ai gândit la consecinţe?

— S-a întâmplat, dragul meu, că duşmanul din mine a învins pentru a doua oară! M-ai întrebat dacă am fost silit. Deloc! Am acceptat de bunăvoie şi fără să mă gândesc prea mult. Când ţi se fac asemenea propuneri, nu trebuie să te gândeşti prea mult. Accepţi şi vezi ce se mai întâmplă pe urmă.

Vrei să ştii cum s-a întâmplat? într-o seară, m-am dus s-o văd pe cântăreaţa aceea, pe mademoiselle Clotho. Începuseră să mă cunoască obişnuiţii localului, pentru a nu mai vorbi de personalul de serviciu, chelneri, picoli, garderobiere. Probabil, cu toţii mă credeau nebun, inclusiv cântăreaţa, care nu-mi acorda nici-o atenţie şi, trebuie să ştii, spre marea mea satisfacţie.

Târziu, după miezul nopţii, un individ îmi cere voie să se aşeze la masa mea. Bineînţeles, am acceptat, fiindcă la ora aceea nici-o masă nu mai era liberă. Individul era un tip cam la vreo treizeci de ani, îmbrăcat în haine de seară, şi din toată atitudinea lui se degaja o distincţie pe care numai la puţini oameni o întâlneşti.

Întrucât faptul de a-l fi primit la masa mea nu mă obliga şi a mă întreţine cu el, nu i-am dat nici-o atenţie.

Dar individul nu se formaliză deloc şi, cu un ton de superioară familiaritate, mi se adresă:

— Se pare că nu prea stai bine cu banii, aşa-i?

Într-o altă împrejurare, o asemenea întrebare aş fi considerat-o drept o insultă şi i-aş fi strâmbat puţin gura cu una din loviturile pe care ai avut prilejul să vezi cât de bine mă pricep să le aplic. De data asta însă, nu mi s-a părut insultă şi, în loc să mă înfurii, l-am întrebat, la rândul meu, cu tonul cel mai calm:

— De unde ştii?

— O, se vede!

— Cum, adică?

— Se vede după îmbrăcăminte, după consumaţia săracă din fiecare seară, în sfârşit, după toate. De altfel, de ce crezi că Clotho nu te bagă în seamă?

— De ce?

Toată discuţia mă amuza. Mă amuza superioritatea cu care îmi vorbea individul, străduindu-se, în acelaşi timp, să fie cât mai familiar.

— Tocmai pentru că îţi fluieră vântul prin buzunare.

— Crezi că mă interesează târfa aia?

Nu ştiu de ce mă amuza să folosesc un limbaj cât mai vulgar.

— Atunci de ce te zgâieşti tot timpul la ea?

Se părea că limbajul meu vulgar îl molipsise şi pe el.

— Aşa! Dar să ştii că nu mi-ar plăcea să mă culc cu ea.

— Nu te supăra, dar nu te cred. Dacă ai avea, să zicem, măcar jumătate din conţinutul portofelului meu, n-ai vorbi aşa. Sunt convins.

— Se poate. Ca să mă conving şi eu, ar trebui să am măcar jumătate din conţinutul portofelului, cum spui dumneata.

— Ai putea să ai mult mai mult...

— Ce tot îndrugi acolo! Ai să mă sfătuieşti, poate, să sparg o bancă?

— În nici un caz!

— Atunci ai să-ţi goleşti dumneata portofelul în buzunarele mele?

— Poate că da!

— Şi asta, aşa... de dragul nasului meu!

— Eu ţi-aş propune să mâncăm ceva. Vrei să fii în seara asta invitatul meu?

— Al dumitale sunt! Mi-e o foame de lup şi te anunţ că am să mănânc pe săturatelea.

— Nu există o plăcere mai mare pentru cel care invită la masă decât să constate că oaspetele îl onorează devorând mâncărurile puse dinainte.

— Atunci, domnule, o să ai o asemenea plăcere.

De fapt, o spuneam numai aşa, ca să-mi joc mai departe rolul. Tu te-ai mirat totdeauna de cât de puţină mâncare are nevoie o namilă de om ca mine. Şi trebuie să ştii că în seara aceea nu-mi era mai deloc foame.

După ce am mâncat, dar mai ales după ce am băut, mi-a spus:

— Şi acum am putea discuta şi despre afaceri.

— Dă-i drumul!

— Aici nu e locul cel mai potrivit. Nu vrei să facem câţiva paşi pe jos? Ajută la digestie, fără a mai pune la socoteală faptul că e o noapte foarte plăcută de plimbare.

I s-a prezentat nota, a scos portofelul care era ticsit de bancnote, a achitat-o, lăsând pe deasupra un bacşiş gras, şi am plecat.

Afară, în stradă, apucându-mă familiar de braţ, îşi concretiză propunerea: dacă nu m-ar interesa să fac o excursie cu bicicleta până în Franţa, pe un itinerar pe care ar urma să mi se indice, şi să fotografiez anumite obiective care, de asemenea, mi s-ar indica.

— Domnule – i-am zis – ceea ce îmi propui dumneata se numeşte spionaj.

— Să lăsăm deoparte cuvintele, domnul meu! Ele de multe ori sperie prin sonoritatea lor. Dumneata numeşti treaba asta spionaj. Eu o numesc o mică excursie a unui inofensiv fotograf amator. Unde mai pui că aparatul fotografic are forma unui binoclu şi aş vrea să-l văd şi eu pe caraghiosul acela care s-ar sesiza că un turist, cu acte în regulă, călătoreşte pe bicicletă ducând cu sine un inofensiv binoclu.

— Chiar dacă m-ar interesa călătoria cu bicicleta, în Franţa în nici un caz. Am motive speciale să evit o asemenea călătorie.

— Motivele acestea vor dispărea, domnul meu, dacă, în afară de bicicletă şi binoclu, veţi mai primi şi nişte hârtii care să dovedească, printre altele, că vă numiţi altfel decât vă este numele adevărat şi că aveţi o profesiune foarte onorabilă.

— Şi eu cu ce mă aleg de pe urma acestei excursii?

— Pentru oboseala dumitale, să zicem zece mii de franci, îţi convine?

Suma mi se păru enormă.

— Mai adaugă ceva!, cerui totuşi cu îndrăzneală.

— Să zicem, atunci, douăzeci de mii! E bine?

— În regulă! Când trebuie să plec în excursie?

— Chiar mâine!

Şi, într-adevăr, a doua zi am plecat. Nu are rost să-ţi descriu emoţiile... debutului. Atât îţi pot spune, ele nu au lipsit, deşi nu am avut nici un fel de dificultăţi.

Când m-am întors şi când i-am predat aparatul şi clişeele, individul mi-a spus:

— Domnule profesor, te-ai comportat admirabil. Îţi prevăd o carieră strălucită.

Am rămas cu gura căscată. Vasăzică, el ştia cine sunt, îmi cunoştea trecutul. Pentru că trebuie să ştii că, într-adevăr, merit titlul de profesor.

I-am spus că nu mă interesează cariera pe care mi-o prezice şi să facă bine să se achite de obligaţia pe care şi-o asumase, aşa cum mă achitasem şi eu.

— Aici, în plic, domnule profesor – îmi spuse – aveţi suma la care am convenit, plus o gratificaţie de încă zece mii pentru bunele rezultate obţinute. Cât priveşte cealaltă problemă, dumneavoastră sunteţi un om inteligent şi înţelegeţi, desigur, că odată începută colaborarea dintre noi, nu mai poate înceta, aceasta fiind în dezavantajul ambelor părţi. Noi am pierde un colaborator care a dovedit reale aptitudini, iar dumneavoastră posibilitatea de a dispune de resurse materiale nelimitate.

— Şi dacă totuşi refuz?

— Dacă în zece minute-şi individul îşi consultă ceasul-brăţară – nu telefonez într-un anumit loc, peste alte zece minute, cel mult, fotografia dumitale, împreună cu un succint curriculum vitae, se va găsi pe masa unui important personaj şi, în cel mult o oră, veţi fi, arestat.

— În cazul acesta, nu mai e nimic de făcut!

— Am fost convins, domnule profesor, că dumneavoastră veţi înţelege repede situaţia. De altfel, vă asigur că nu aveţi motive să regretaţi.

— Îmi dai voie să ştiu eu lucrul acesta mai bine decât dumneata, domnule... nici nu-ţi ştiu măcar numele.

— Mi se spune monsieur Albert.

Şi se înclină ca un adevărat om de lume.

— Da, domnule Albert, îmi dai voie să ştiu lucrul acesta mai bine decât dumneata.

— A fost o simplă părere, domnule profesor.

— Şi pentru a încheia discuţia noastră, ce trebuie să fac pe viitor, domnule Albert?

— Deocamdată, să vă mutaţi la un hotel mai ca lumea, să luaţi masa la unul dintre marile restaurante şi, mai întâi şi mai întâi, să vă puneţi la punct garderoba. Deocamdată, în plicul acesta aveţi bani pentru primele cheltuieli.

Şi îmi întinse un alt plic.

— Şi după aceea?

— Veţi primi la timp instrucţiuni.

Ascultându-l pe Walther, atent, fără să pierd un cuvânt, aveam sentimentul dureros că pierdusem definitiv un prieten drag, de fapt singurul prieten din viaţa mea.

— După cum vezi – vorbi el – nu îmi mai aparţin. În arhivele serviciului de spionaj german figurez, probabil, cu o iniţială şi cu un număr. Walther a încetat să existe. E un nume pe care va trebui să-l uit eu însumi. Deocamdată, aşa cum de altfel ţi-am mai spus, mă numesc Anatole Bernouilli, de profesiune colecţionar de obiecte de artă.

După cum vezi, duşmanul din mine a învins pentru a doua oară, dragă Monte Cristo.

Numai de un singur lucru îmi pare rău. Că, de azi înainte, drumurile noastre se despart. Şi dacă într-o zi se va întâmpla să ne întâlnim pe undeva, va trebui să ne prefacem că nu ne cunoaştem.

Iar acum, haide, scoală-te, îmbracă-te şi să mergem.

— Unde?

— Să petrecem! Să petrecem pentru ultima dată. S-o facem lată! Uite ce de-a bănet. Vezi, Monte Cristo, am găsit înaintea ta comoara.

— Walther, poate că mai există o posibilitate de scăpare.

Walther râse – fu mai mult o grimasă – şi scoţând, din buzunar un revolver îl puse pe masă deasupra teancului de bancnote.

— Uite soluţia care mai există!... Dar ce aş câştiga? în definitiv, între steward pe un steamer sau cargobot şi colecţionar de obiecte de artă cu buzunarele pline de bani, e de preferat ultima meserie, cu toate riscurile ei. Conştiinţa? în definitiv, dacă eu îmi zbor creierii din scrupule de conştiinţă, monsieur Albert va găsi pe altcineva să facă bucuros ceea ce aş refuza eu să fac.

Îmi dădeam seama că Walther încerca să se mistifice, de aceea nu l-am contrazis.

— Haide, dragul meu Monte Cristo! Nu-mi strica plăcerea. Vreau să petrecem împreună. O petrecere de despărţire.

— N-am putut să-l refuz, cu toate că eram atât de îndurerat, încât numai de petrecere nu-mi ardea. M-am îmbrăcat şi am plecat împreună.

A fost o seară jalnică. Amândoi făceam eforturi să fim veseli, să flecărim, să glumim, dar tristeţea ne stăpânea. N-am izbutit nici măcar să ne îmbătăm, deşi am băut amândoi zdravăn.

În zorii zilei, am plecat. Walther m-a condus până la hotel.

— Şi acum, dragă Monte Cristo – mi-a spus el cu o voce care îi tremura de emoţie – să ne despărţim. De întâlnit nu cred că ne vom mai întâlni vreodată. Destinele noastre nu numai că se despart, dar ele urmează să se desfăşoare pe planuri diferite. Deşi nu cred că e posibil, totuşi, zic: să ferească Dumnezeu ca vreodată drumurile noastre să se întâlnească şi, eventual, din prieteni să devenim duşmani.

— Niciodată nu se va întâmpla aşa ceva, Walther!

— Nici eu nu cred. Dar vezi câte lucruri stupide pot surveni în viaţa unui om!...

Şi acum, vreau să-ţi propun ceva. De când ne-am împrietenit, tot ceea ce am avut am împărţit pe din două. Uite, îţi propun să împărţim şi de data asta banii pe care îi am. Nu vreau să te jignesc, dar aceşti bani reprezintă preţul vânzării mele. Şi preţul vânzării mele mi-ar face plăcere să-l împart cu tine.

— Te rog, Walther, să consideri că nu mi-ai făcut niciodată o asemenea propunere.

Walther m-a învăluit într-o privire ciudată şi n-a mai insistat.

— Atunci să ne despărţim, dragă Monte Cristo! Ne-am îmbrăţişat şi amândoi am făcut eforturi ca să

nu plângem. Dar, puţin, atât ochii mei, cât şi ai lui Walther tot s-au umezit.

La rândul meu, l-am condus până în stradă, apoi până la colţul străzii.

— Walther, poate că totuşi s-ar mai putea face ceva. Să încercăm să fugim până la cel mai apropiat port. Acolo găsim noi posibilitatea s-o ştergem pe un vas oarecare. Şi, pentru orice siguranţă, nu ne vom mai întoarce niciodată în Europa.

— Ce naiv eşti, dragă Monte Cristo! Dar ce, crezi că sunt lăsat aşa, de capul meu? îl vezi tu pe urâtul ăla care se plimbă prin faţa hotelului? Ei bine, de aseară se tot ţine de mine ca o umbră. Ar însemna să-l crezi prea naiv pe monsieur Albert, dacă îţi închipui că m-a burduşit cu parale, mulţumindu-se doar cu o simplă declaraţie verbală de acceptare. El a simţit ezitările mele şi şi-a luat măsurile de precauţie. Aşa că, dragul meu, deocamdată nu e nimic de făcut. De altfel, aşa cum ţi-am mai spus, m-am cam săturat de sărăcie. Nu prea e plăcut să fii o viaţă întreagă steward. Şi asta în cel mai bun caz. Meseria de spion e plină de riscuri, dar cel puţin nu te poţi plânge de sărăcie. La dracu'! Am să văd cum am mă descurc în viitor. Cine ştie, poate că, mai târziu, îmi va veni şi mie vreo „idee" ca să-mi răscumpăr libertatea.

Aşa ne-am despărţit. A doua zi, am părăsit Bruxelles-ul şi m-am întors la Anvers. Acum, când rămăsesem singur, nu mai aveam chef să rămân pe uscat şi să-mi continui itinerarul turistic. De altfel, şi rezervele mele materiale erau pe sfârşite, în afară de aceasta, acum, când rămăsesem singur, dorul de ţară deveni aprig. Am plecat la Anvers, cu gândul să găsesc un vas pe care să mă îmbarc şi să mă reîntorc acasă.

Dar lucrurile nu s-au întâmplat chiar aşa cum plănuisem. Până să ajung în ţară au mai trecut doi ani. N-am putut rezista ispitei pe care mi-o oferea un angajament pe un steamer care pleca tocmai în

Ceylon. Pe urmă, la întoarcere, din nou n-am putut rezista unei alte ispite: să debarc la Havre, să dau o fugă până la Paris şi să rămân acolo aproape un an. După aceea, am coborât la Marsilia şi de acolo m-am întors în ţară pe puntea unui petrolier cu pavilion danez.

M-am întors în ţară cu gândul să nu rămân mai mult de câteva luni. Dar din nou s-a întâmplat altfel decât îmi propusesem. Lună de lună am amânat plecarea, fără vreun motiv special, furat poate de farmecul acestui orăşel care mai păstrează încă vestigiile Orientului, nu în înfăţişarea lui arhitectonică – oraşul este relativ nou – ci în firea, în obiceiurile locuitorilor lui.

Pe urmă, am cunoscut-o pe Ana şi m-am însurat. S-a născut apoi Ducu. Şi anii au trecut... Ducu are azi paisprezece ani. Eu patruzeci şi şase. Încă puţin şi voi fi bătrân. Comori, bineînţeles, nici n-am căutat şi nici nu s-a întâmplat să mă împiedic de ele în drum.

Deşi Walther era de altă părere, totuşi destinul e în noi şi nu în afară. Probabil că natura s-a grăbit să mă dea vieţii fără să desăvârşească vreun resort ascuns al sufletului meu. Am fugit de acasă ca să colind mările pământului, să văd lumea. Pe mare, am tânjit tot timpul după viaţa tihnită şi lipsită de primejdii a uscatului. Apoi, când m-am întors, şi mai ales după ce am luat-o pe Ana, cu alte cuvinte când am devenit un om al uscatului, au început să mă cheme din nou depărtările. Poate tocmai de aceea, deşi „ideile" mele au fost bune, ele s-au sfârşit prost.

Pe Walther nu l-am uitat niciodată. M-am gândit mereu la el, şi mereu m-am întrebat cu nelinişte dacă oare mai trăieşte.

... Şi iată, tocmai când mă gândeam mai puţin la el, hazardul a făcut să ne întâlnim din nou, chiar aici. L-am întâlnit într-o zi, pe când mă duceam să-mi fac obişnuita plimbare în port. De ani de zile, până în pragul iernii, zilnic, dau o raită în port, să văd ce

vapoare au mai venit, ce vapoare au plecat şi să stau de vorbă cu vreun matelot bătrân ca să-l întreb despre o mie de nimicuri din porturile pe care le-am cunoscut. E puţin ridicolă această manie a mea, dar nu pot renunţa la ea.

L-am întâlnit, deci, într-o zi, pe când mă duceam în port. M-a recunoscut imediat, dar am avut impresia că l-a ispitit gândul să se prefacă a nu mă fi observat. Dacă s-a oprit, a făcut-o numai din prudenţă.

Faptul că-mi regăseam un prieten ar fi trebuit să mă bucure. Să mă bucur în primul rând că trăia, pentru că de atâţia ani, de când îi pierdusem urma, aveam destule motive să-l cred mort. Ciudat, însă!... Întâlnirea nu mă bucură deloc. Aş fi dat orice numai să nu-l fi întâlnit, să nu-l fi ştiut în oraşul acesta unde şubreda corabie a destinului meu a eşuat cu mulţi ani în urmă.

Dar dacă, în ceea ce mă priveşte, întâlnirea mi-a trezit la început doar tristeţe, în schimb lui Walther i-a trezit teamă. O teamă pe care zadarnic se străduia să şi-o ascundă sub un potop de cuvinte amabile, prin care încerca să mă încredinţeze cât de mult îl bucura revederea noastră.

Am întors cu înfrigurare filele Bibliei, căutând continuarea spovedaniei între rândurile naivei poveşti, care, în Biblie, se intitulează „Cartea lui Tobit”.

Şi până să apară scrisul tatălui meu, am citit următoarele rânduri, de o înduioşătoare naivitate:

„Atunci tânărul zise către înger: Frate Azaria! Eu am auzit că fata a fost măritată de şapte ori şi că toţi mirii ei au murit în camera de nuntă. Şi fiindcă eu sunt singurul fecior al tatălui meu, mă tem ca nu cumva, intrând înlăuntru, să mor şi eu ca şi cei mai dinainte, fiindcă pe ea o iubeşte un diavol care nu face nimănui nici un rău, decât celor care se apropie de ea.

Şi acum mă tem să nu mor şi să cobor viaţa tatălui meu şi a maicii mele, din pricina mea, cu durere în mormânt, fiindcă nu au alt fecior care să-i îngroape.

Ci îngerul îi răspunse: Când vei intra în camera de nuntă, ia un cărbune din tămâiernic şi pune deasupra o bucăţică din inima şi din ficatul peştelui şi afumă, şi când diavolul va mirosi, va fugi şi nu va mai veni înapoi în veac de veac."

Cu acelaşi fel de scris, dar mai mărunt, mai nervos, spovedania tatei continua pe mai multe pagini:

Niciodată nu mi-aş fi putut închipui că revederea noastră nu avea să bucure pe nici unul dintre noi. Dar cu atât mai puţin mi-am închipuit că ne vom găsi într-o zi în situaţia să ne temem unul de altul, noi, prietenii, fraţii de cruce de altădată. Pentru că acesta e adevărul: ne temem unul de altul. Lui îi este teamă că-l voi denunţa, mie mi-e teamă să nu mă ucidă ca să fie sigur că n-am să-l denunţ.

Şi totuşi, atâţia ani de zile am trăit în acest oraş mic doar cât o cutie de chibrituri, fără ca să ştim unul de existenţa celuilalt. Gândindu-mă la el, mi-l închipuiam într-una din marile metropole, învârtindu-se într-o lume în mijlocul căreia niciodată nu visase să ajungă, şi despre al cărei fel de viaţă luasem cunoştinţă doar din lecturi şi din filmele pe care, neavând altceva mai bun de făcut, le vizionasem atunci când poposeam prin diferite porturi.

Da, mi-l închipuiam prin vreo mare metropolă şi când colo, trăia în acelaşi oraş cu mine.

Pare de necrezut, dar acesta este adevărul. De numele lui – nume respectat în cercurile comerciale ale oraşului – auzisem, dar cine şi-ar fi putut închipui că sub acest nume se ascunde Walther? Mi s-a întâmplat să trec de multe ori prin faţa locuinţei sale, câteodată chiar prin faţa birourilor sale, dar niciodată

nu l-am întâlnit. Vedeţi, hazardul îşi permite asemenea capricii, luându-se la întrecere cu cea mai bogată fantezie omenească. De altfel, o explicaţie poate fi găsită. Walther făcea parte din aşa-zisa aristocraţie a oraşului. Nume ca Lichiardopol, Violatos, Portalos, Margulis, Maţuchis şi altele asemenea ştiam că îi reprezintă pe marii bogătaşi ai oraşului, dar de cunoscut nu cunoşteam pe nici unul. Aceşti aristocraţi ai banului de prima sau, cel mult, a doua generaţie, care îşi datorau averile lăcomiei şi avariţiei taţilor sau bunicilor lor, foşti negustori de lămâi, portocale, ţâri şi lacherdă, sau foşti contrabandişti de zahăr bulgăresc sau de untdelemn grecesc, se ţineau departe chiar de intelectualitatea oraşului, evitând, pe cât posibil, să se arate pe stradă sau prin localurile publice.

Aşa că, privind lucrurile din acest punct de vedere, nu e de mirare că timp de şase ani am trăit în acelaşi oraş fără ca să ştim unul de celălalt.

Dar tocmai pentru că trecuseră atâţia ani fără să ştim cât de aproape suntem unul de celălalt, întâlnirea noastră, în condiţiile în care a avut loc, îmi pare o stupidă fantezie a hazardului.

Întâlnirea întâmplătoare pe stradă a fost hotărâtoare în ceea ce priveşte raporturile noastre ulterioare.

— Haide să mergem un pic pe jos!, îmi propuse Walther. Am coborât în port şi am pornit-o de-a lungul cheiului, spre docuri.

Mă uitam la el pe furiş şi îl găseam schimbat. Părul lui blond încărunţise bine şi acum părea cu desăvârşire alb. Chipul, deşi încă frumos, era îmbătrânit, obosit, chinuit parcă. Cu toate că eram de aceeaşi vârstă, părea mult mai bătrân decât mine.

— Ce coincidenţă, dragă Monte Cristo! Vasăzică, acesta era oraşul de care îmi vorbeai tu pe vremuri, oraşul tău natal?

— Nu! Oraşul meu natal e Galaţi, dar m-am aciuat în acest oraş. Aici m-am însurat, mi-am întemeiat o gospodărie. Dar tu, Walther? Tu de când te afli în oraşul ăsta?

— Cu mine, dragul meu, e o întreagă poveste. O dată am să ţi-o povestesc pe îndelete. În câteva cuvinte, află că astăzi sunt negustor, dar numai negustor. Înţelegi!

— Cum, nu mai eşti...

Şi o clipă am răsuflat uşurat. Dar numai o clipă, pentru că imediat mi-am dat seama că Walther minte.

— Nu, dragă Monte Cristo. De altfel, faptul că mă găseşti încă în viaţă e cea mai bună dovadă. Ştii, sau în orice caz poţi înţelege că oamenii cu meseria pe care am avut-o nu apucă să moară în patul lor de bătrâneţe, aşa cum sunt convins că mi se va întâmpla mie.

— Dine, dar cum a fost posibil să scapi de ei?

— Nu eu am scăpat de ei, ci ei au vrut să scape de mine. Au găsit alţii mai buni, mai tineri... M-au făcut uitat. Cum s-ar spune, m-au scos din serviciu, nemaiutilizându-mă. Bineînţeles, nici eu nu le-am cerut să-şi reamintească de mine. Am fost, dimpotrivă, bucuros că scap, din toate punctele de vedere, onorabil. Asta s-a întâmplat cu vreo opt ani în urmă. Trebuie să ştii că totdeauna am avut bani mai mult decât mi-au trebuit. Aşa că... scoaterea mea la pensie m-a găsit cu economii destul de apreciabile, pe care le aveam depuse – ţie îţi pot spune – la băncile elveţiene. Totuşi, nu m-am considerat atât de bătrân ca să mă transform într-un rentier cumsecade. Un om de afaceri m-a informat că un capital investit într-una din ţările balcanice, indiferent în ce branşă, aduce beneficii mari. Propunerea mi-a surâs şi din alt motiv. Am considerat că e mult mai prudent – de vreme ce stăpânii mei m-au uitat şi nu mă mai folosesc – să dispar şi de pe câmpul de bătălie, adică

din Franţa. Am plecat în Iugoslavia, unde nu am rămas decât doi ani, apoi am venit în România, stabilindu-mă în acest oraş, unde treburile îmi merg bine şi unde sper să şi închid ochii.

Iată, pe scurt, ceea ce merită să ştii despre mine. Dar ţie, dragă Monte Cristo, cum îţi merge?

I-am povestit şi eu cele întâmplate în răstimpul cât nu ne văzusem, şi tot atât de telegrafic, pentru că mi-am dat seama de lipsa de interes cu care mă asculta.

— Vasăzică, n-o duci prea bine, dragă Monte Cristo.

— N-am spus asta.

Şi, într-adevăr, îi prezentasem situaţia mea materială într-o lumină mult mai bună.

— N-ai spus-o. Dar, din punctul de vedere din care privesc eu lucrurile, n-o duci deloc bine. Te rog să-mi ierţi sinceritatea, îţi vorbesc însă ca un vechi prieten. Şi tot ca un vechi prieten vreau să te ajut. Zici că ai familie, nu?

— Soţie şi un copil.

— Tocmai de aceea ar trebui să ai o altfel de situaţie materială. „Idei" mai ai?

— Am avut, dar nu mi-a reuşit nici una.

— Gândeşte-te, şi dacă îţi vine vreuna, capital îţi dau eu. Îţi stau la dispoziţie oricând cu suma de cinci sute de mii de lei. Ce părere ai?

„Încearcă să mă cumpere", mi-am zis cu mâhnire. Şi fiindcă întârziam cu răspunsul, tot el adăugă:

— Dar dacă nu-ţi vine ţie nici-o idee, am eu una bunicică. Să ştii că la Călăraşi se pot face afaceri excelente cu cereale, în străinătate se caută acum cerealele ca iarba de leac. Îţi dau bani şi începi treaba.

— Să nu mai vorbim de asta, Walther!

— De ce să nu vorbim! Dacă tu ai uitat prietenia noastră din trecut, eu nu am uitat-o. Nu am uitat că mi-ai salvat de două ori viaţa. De aceea, nu înţeleg

deloc de ce aceste scrupule, nu te supăra că ţi-o spun, stupide. Dar, mă rog, dacă nu vrei să primeşti bani de la un prieten, atunci primeşte un împrumut. Îţi dau banii, îmi semnezi o poliţă, şi gata. Nu crezi că propunerea aceasta e rezonabilă?

Cuvintele lui Walther îmi făceau rău. Simţeam că se temea şi, în consecinţă, încerca să mă cumpere, oferindu-mi sub diverse forme bani.

— Haide să vorbim despre altceva. Spune-mi, mai bine, de cât timp eşti aici?

— Ţi-am spus, mi se pare, că de şase ani.

— De şase ani, şi până astăzi nu ne-am întâlnit niciodată!

— Da, într-adevăr, e surprinzător. Dar de ce refuzi propunerea pe care ţi-am făcut-o?

— Te-am rugat să nu mai vorbim despre acest lucru.

— Promite-mi, cel puţin, că ai să mai reflectezi.

— Bine, îţi promit!

Pe urmă, am mai continuat să ne plimbăm. Walther vorbi aproape tot timpul şi nu făcu altceva decât să evoce amintiri din anii când străbătuserăm împreună mările pământului. Îl ascultam şi eram trist văzându-l ce penibile eforturi făcea spre a mă înduioşa. Adineaori încercase să mă şantajeze, oferindu-mi bani. Acum încerca un alt şantaj, la care eram mai sensibil: prietenia care ne legase în trecut.

Când ne-am despărţit, Walther mă invită să-l vizitez la birou şi mă conjură, în numele vechii noastre prietenii, să nu resping propunerea pe care mi-o făcuse.

Zilele care au urmat au fost de adevărat coşmar. Coşmar pentru că, ştiind încă din prima zi că va trebui să-l denunţ, nici până astăzi nu m-am putut hotărî. Şi totuşi va trebui s-o fac. Datoria faţă de ţară este mai puternică decât prietenia noastră veche, decât dragostea pe care şi astăzi i-o port.

Walther e spion german şi fără îndoială că desfăşoară o activitate împotriva intereselor ţării mele. Ezitările mele se datoresc numai faptului că aş vrea totuşi să-l previn, deşi nu cred că mai e nevoie. Walther ştie, sau, în orice caz, presimte că-l voi denunţa. Şi dacă nu mă hotărăsc mai repede, el va acţiona înaintea mea. Poate că a şi încercat să acţioneze. Aşa, de pildă, ieri mi-a dat întâlnire prin cineva, care se dădea drept funcţionar de-al lui, într-o casă de pe strada Neagră, chipurile pentru a discuta despre o afacere extraordinară. Oare pentru a discuta cu mine afaceri m-a poftit în casa aceea?

Nu ştiu! De dus, nu m-am dus. Mi-a fost frică. Mi-e şi acum frică. Am sentimentul unei primejdii iminente şi totuşi încă nu mă pot hotărî să acţionez înaintea lui Walther. Ieri, sesizând primejdia, am scăpat. Dar azi? Dar mâine?

Meseria pe care o exercită de aproape douăzeci de ani de zile l-a învăţat pe Walther să nu mai aibă scrupule. El s-a hotărât, pe când eu... Şi cine ştie? Azi, poate mâine, voi pleca de acasă pentru a nu mă mai întoarce. Un foc de revolver, un cuţit între coaste... Câte nu se pot întâmpla în plină stradă şi chiar în plină zi? Şi nimeni nu va şti adevărata cauză a morţii mele.

Şi eu, cu toate că presimt primejdia, ce fac? Scriu rândurile acestea pe care nimeni nu le va putea citi. De vreme ce m-am hotărât să-l denunţ, de ce această stupidă şi caraghioasă scrupulozitate? Oare pentru ca, în cazul când mi se va întâmpla ceva, nimeni să nu ştie cauza adevărată a morţii mele?

Inimă, inimă proastă, învinge-ţi ezitările! Walther, pe care îl iubeşti, a murit de mult. Walther acesta e un spion înrăit, un duşman al ţării mele. Walther acesta, inimă proastă, mai puţin sentimental decât mine, s-a şi hotărât să-mi facă de petrecanie.

În ochii lui Walther am citit frica. Dar în acelaşi timp şi cruzimea. O cruzime rece, înfricoşătoare, pe

care ochii albaştri ai lui Walther cel de altădată n-au cunoscut-o. Şi tocmai de cruzimea aceasta din ochii lui mi-e frică.

Doamne, ce bine ar fi fost dacă, regăsindu-ne, am fi avut sufletele de altădată, dacă nu ar fi existat prăpastia dintre noi, pe care nimic nu o mai poate umple!... În fond, ce suntem azi, noi, prietenii de ieri? Duşmani! El, ca spion, duşmanul meu, eu, ca denunţător, duşmanul lui.

... Şi tocmai acum aş avea atâta nevoie de prietenul Walther! Acela nu ar râde de mine dacă i-aş spune:

— Walther, am descoperit locul unde se ascunde o comoară.

El mi-ar răspunde:

— Bine, Monte Cristo! Hai să săpăm!

Vreau să spun că Walther e singurul om căruia nu mi-ar fi ruşine să-i destăinui ce nebunească speranţă nu-mi mai dă pace de câteva zile: să dezgrop comoara din „Ruinele Mortului”. Spun s-o dezgrop, ca şi când aş şti cu siguranţă că acolo stă ascunsă o comoară. Ceva, totuşi, ştiu. Ştiu că într-o seară, întorcându-mă acasă, Ducu mi-a atras atenţia asupra flăcărilor care ţâşneau din „Ruinele Mortului”.

„Ruinele Mortului”! Există oare un loc mai potrivit unde să se ascundă o comoară? Fără îndoială că nu. De aceea, la noapte am să sap în ruină şi mâine, ei bine, mâine am să-l denunţ pe Walther.

Aşa se sfârşea spovedania tatălui meu. Am închis Biblia şi am strâns-o la piept.

„Doamne, unde aş putea ascunde cartea ca să n-o găsească oamenii ucigaşului tatălui meu, în cazul când le-ar veni în minte s-o caute din nou?”

Iată, aveam explicaţia morţii tatălui meu. Walther, prietenul lui de altădată şi agent al spionajului german, îl ucisese înainte ca tata să se poată hotărî a-l denunţa.

Aveam explicaţia, dar aveam în acelaşi timp şi dovada: mărturia scrisă de mâna tatălui meu. E drept, nicăieri, în scrisoare, tata nu divulga numele de împrumut al lui Walther. Dar nu mă îndoiam o clipa că, pornind de la cele câteva indicaţii destul de vagi, de altfel, pe care le conţinea spovedania, îi voi putea da de urmă.

Dacă întâmplarea ar fi făcut să descopăr mai devreme taina ascunsă între filele Bibliei, de mult ucigaşul şi-ar fi primit pedeapsa. Trecuseră aproape patru ani de când fusese ucis. De aproape patru ani, spovedania lui exista, nevăzută, între rândurile Bibliei. Şi cine ştie câţi ani ar fi zăcut acolo, poate pentru totdeauna, dacă nu mi-ar fi fost atât de nebuneşte dor de Ingrid şi dacă, tocmai din aceasta cauză, nu aş fi simţit nevoia să stau de vorbă cu ea, şoptindu-i versurile tulburătoare din „Cântarea Cântărilor”.

„Ingrid, dragostea mea fără de bătrâneţe şi moarte! Dacă îl voi descoperi pe asasinul tatălui meu, numai ţie ţi se va datora!”

Şi datorită acestei perspective, am simţit că o iubesc şi mai mult.

18
Destăinuirile senzaţionale ale lui Rocambole

Cu toate că nicăieri, în lunga lui spovedanie, tata nu dădea numele de împrumut sub care se ascundea vechiul şi încercatul spion Walther, totuşi existau unele indicaţii care, deşi vagi, mă puteau pune pe urmele lui.

În primul rând, cele câteva semnalmente; Walther era înalt, avea ochi albaştri şi părul, altădată blond, acum cărunt, în al doilea rând, făcea parte din protipendada comercială a oraşului. Toate acestea constituiau indicii pe baza cărora îi puteam da de urmă.

E drept, nu era o treabă uşoară. În definitiv, pe cine cunoşteam eu din lumea comercială a oraşului? Pe nimeni! … Puteam eu să mă duc, de exemplu, la cafeneaua „Universal”, unde obişnuiau să se întâlnească toţi aceia care învârteau diferite afaceri în port, şi din cele mari, şi din cele mici şi să întreb pe primul care avea să-mi iasă în cale: „Domnule, există în lumea dumneavoastră, a negustorilor, un domn înalt, cu ochi albaştri şi cu părul cărunt. Vrei să fii amabil şi să-mi spui cum se numeşte?”

Fără îndoială că nu puteam proceda astfel. În primul rând, pentru că puteam să dau tocmai peste un om al lui Walther. Şi dacă faţă de prietenul său de altădată nu avusese nici un fel de scrupule, cu atât mai puţin avea să aibă faţă de fiul acestuia. În al doilea rând, şi lucrul acesta

era cel mai important, spovedania tatălui meu îmi ajutase să găsesc explicaţia unor fapte şi întâmplări care până acum constituiseră pentru mine adevărate enigme. Aşa, de pildă, ştiam acum că banda din care făcea parte Rocambole, Catina, complicele ei din cimitir, aproape sigur Şuncărică şi Aspasia, soţia lui, constituiau o organizaţie de spionaj în solda Germaniei hitleriste. Îmi mai explicam ce căutase tata în „Ruinele Mortului” şi, de asemenea, nu mai încăpea acum nici un dubiu că Walther fusese acela care pusese mâna şi pe comoara lui Barba Panaiotachi.

Ce ciudat hazard!... Tata, care la vârsta de douăzeci şi ceva de ani se pasionase după comori şi care, datorită acestei pasiuni, fusese poreclit, de Walther, Monte Cristo, avusese această stupidă şi revoltătoare neşansă să descopere, abia numai cu câteva clipe înaintea morţii sale, o comoară adevărată. Într-adevăr, numai întâmplarea oarbă şi stupidă poate juca unui om o asemenea tragică farsă.

Clar îmi era acum şi de ce preferinţele Catinei se îndreptau numai spre ofiţeri, probabil că ea se pricepea să-i tragă de limbă, ca să afle de la ei ceea ce o interesa.

Dar ceea ce încă nu înţelegeam era interesul pe care mi-l arătau spionii. (Cuvântul „interes” îl folosesc în sens peiorativ). Trecuseră aproape patru ani de la asasinarea tatălui meu şi Walther îşi continua, nestingherit, activitatea. Atunci ce aveau cu mine? De ce continuam să rămân în aria lor de preocupări? Oferta imaginarului monsieur Bazain, cele două percheziţii, dispariţia lui Gorila, dar mai ales scrisoarea presupusei prietene erau dovezi concludente. Cine, oare, în cazul în care nu fusesem victima unei farse, ar fi avut interesul să mă îndepărteze de Ingrid, ameninţându-mă cu moartea, dacă nu banda aceasta de spioni? De departe şi nevăzut, îmi cenzura toate acţiunile şi până şi într-o problemă ca aceasta, de ordin strict personal, trebuia să am consimţământul tacit al spionilor. Se părea că eu nu eram liber să iubesc pe cine îmi place, ci numai pe acea fată împotriva căreia spionii nu aveau nimic de obiectat. Ingrid nu se bucura de simpatia

lor şi dacă ea, din cu totul alte motive, nu ar fi pus capăt relaţiilor dintre noi, poate că viaţa mi-ar fi fost, într-adevăr, în primejdie.

Erau acestea numai câteva din multele indicii că spionii îmi purtau un interes deosebit, din motive cu desăvârşire necunoscute. Or, dacă aşa stăteau lucrurile, nu puteam să pornesc în căutarea asasinului tatălui meu întrebând în dreapta şi-n stânga. Spionii care mă supravegheau ar fi aflat imediat şi, fără eforturi deosebite, şi-ar fi dat seama de ce mă interesez.

Mai era însă un lucru care mă nedumerea, până a nu cunoaşte spovedania tatălui meu, crezusem că „şeful" era Rocambole. Dar acum, când ştiam că banda era o organizaţie de spionaj, „şeful" în nici un caz nu putea fi actualul director al cotidianului „Scrutător". Oricât de inteligent, de perfid şi oricât de multe alte calităţi ar fi având, era greu de presupus că un spion de talia lui Walther putea fi subordonat unui tânăr de douăzeci şi doi de ani.

Dar dacă asupra acestui fapt nu mai exista dubiu, atunci ce rol juca Rocambole în bandă? Dacă era şi el un spion în solda Germaniei hitleriste, nu era imprudent ca tocmai el să conducă o gazetă ale cărei simpatii profasciste erau mai mult decât evidente?

Şi din nou începuse să mi se perinde prin minte cele ce mi se păreau de neînţeles în atitudinea lui Rocambole. Dar, mai ales, mi se părea acum şi mai de neînţeles comportamentul lui Rocambole şi al Catinei. Aşa, de exemplu, cu prilejul ultimei percheziţii, în timp ce oamenii lui Walther răsturnau casa pe dos, afară, în noapte, păndeau Rocambole şi Catina. Dar de ce amândoi? Spionau? Pe cine? Pe cei dinăuntru? în acest caz, cei de afară nu aveau nici-o legătură cu banda spionilor! Sau poate că Walther îi trimisese să supravegheze felul cum decurge percheziţia. Bine, dar ce rost avea să-i trimită pe amândoi? Absurd!... Unul din doi ar fi fost suficient, cu toate că şi această ipoteză nu părea mai puţin absurdă.

Dar câte nu se mai puteau presupune! De pildă, că atât Catina, cât şi Rocambole s-au dus, din proprie iniţiativă, să vadă cum decurge percheziţia. Dar atunci, de ce s-au ferit unul de celălalt? Nu însemna, oare, aceasta că se spionau reciproc? Fiecare dintre ei îmi explicaseră în chip diferit prezenţa lor în curtea casei noastre. Catina, bunăoară, afirmase că-l urmărise din gelozie, crezând că se duce la o femeie. Dar ar fi însemnat să fiu naiv ca s-o cred. Atunci de ce îl urmărise? În orice caz, dintre ei doi, atitudinea cea mai suspectă era aceea a Catinei.

Şi apoi, mai era ceva care mi se părea cel puţin curios, acum când luasem cunoştinţă de spovedania tatălui meu: dacă Rocambole nu era „şeful” – şi acum era clar că nu – la fel precum ceilalţi, ar fi trebuit să primească diverse însărcinări care trebuiau duse la îndeplinire. Or, din comportamentul lui nu reieşea deloc acest lucru. Despre Catina ştiam, acum, că avea misiunea să-i tragă de limbă pe ofiţerii care îi picau în leasă. Mai ştiam că tot ea făcea legătura cu omul din cimitir, care Dumnezeu ştie ce avea de lucru în cavoul coanei Aurica, în schimb, despre Rocambole nu ştiam, nu putusem afla nimic. Rocambole, cât timp fusese vânzător de ziare, avusese un comportament extrem de neutral. Cu excepţia orelor când vindea ziarele, restul timpului şi-l petrecea la hotel, citind ore întregi, fără ca să vină să-l caute cineva din afară. Or, dacă un asemenea comportament de puşlama studioasă se putea, relativ, justifica în cazul când el ar fi fost „şeful”, devenea de neînţeles în cazul unui simplu executant.

Constatam acum, nu fără uimire, că de unde până mai ieri îl considerasem „şeful” bandei, acum toate argumentele pledau împotriva unei asemenea ipoteze.

Desigur, faptul că el era acum directorul unui ziar care făcea propagandă progermană, nu era unul peste care puteam trece cu uşurinţă. Totuşi, nu era nici-o dovadă incontestabilă a vinovăţiei sale.

În orice caz, toată această frământare avu drept rezultat că într-o zi m-am hotărât să-l văd din nou pe Rocambole.

Mai târziu, în anii care au urmat, şi chiar acum, când aştern pe hârtie întâmplările prin care am trecut, încerc să reconstitui întreg procesul sufletesc premergător vizitei pe care mă hotărâsem s-o fac lui Rocambole. Dar şi acum, ca şi cu celelalte prilejuri, nu izbutesc să-mi amintesc să fi fost hotărât a canaliza discuţia pe făgaşul despre care cititorii vor lua cunoştinţă în rândurile ce urmează. Şi cu toate acestea, undeva, în subconştient, hotărârea fusese luată, pentru că altfel nu-mi explic rostul următoarelor rânduri pe care le-am adresat comisarului Apostolescu:

Domnule comisar,

Dacă în momentul când veţi citi aceste rânduri voi fi dispărut fără urmă, să ştiţi atunci că am căzut victima unei organizaţii de spionaj hitleriste, despre existenţa căreia am luat cunoştinţă numai întâmplător, din destăinuirile tatălui meu, victimă, de asemenea, a aceleiaşi bande de spioni. Amănunte în legătură cu asasinarea tatălui meu veţi putea afla dacă veţi încălzi, cu becul unei veioze, de pildă, următoarele file din Biblia noastră de acasă:

207, 514, 662 şi 910

(Biblia a fost ascunsă de mine în soba din camera mea, agăţată cu nişte sfori).

De moartea mea nu este străin ziaristul Marius Dunăreanu, directorul ziarului „Scrutător”.

Radu Mănăilă

Rândurile de mai sus le-am închis într-un plic, pe plic am scris numele comisarului şi apoi l-am ascuns sub pernă. Dacă nu aveam să mă mai întorc acasă, a doua zi, mama avea să dea peste el.

Dacă cineva m-ar fi întrebat atunci de ce fac aşa, nu aş fi ştiut ce să-i răspund, pentru că, repet, nu mă aşteptam ca întrevederea noastră să se desfăşoare aşa cum s-a desfăşurat.

Pe Rocambole l-am căutat, bineînţeles, la gazetă. De data asta, secretarul de redacţie, recunoscându-mă, nu-mi făcu nici un fel de dificultăţi.

— Ştii unde îl găseşti!, îmi spuse, privindu-mă pe deasupra ochelarilor.

Rocambole scria într-un blocnotes cu un stilou mare şi gros, cum nu mai văzusem altul.

Când am deschis uşa, a ridicat ochii şi m-a privit aproape furios. Dar s-a înseninat imediat când m-a recunoscut.

— Tu erai?

— Eu. Bună ziua! Dacă ai de lucru, te las. Am să trec mâine.

— Ia loc! Ia loc! Lucram articolul de fond. Dar nu mai am decât două fraze de adăugat şi sunt gata. În cinci minute îţi stau la dispoziţie. Până atunci, aprinde o ţigară.

— Mulţumesc! Tot nu fumez.

— Mereu uit.

Am luat de pe biroul lui un ziar de Capitală şi am început să-l frunzăresc. Evenimentele interne se pierdeau în noianul celor externe, transmise de diversele agenţii. Şi toate aceste telegrame nu vorbeau decât despre război.

— Gata! Am terminat. Acum să trimit articolul în tipografie şi sunt al tău.

Sună. Băieţaşul, care rândul trecut ne adusese cafele, vârî capul pe uşă.

— Du-l în tipografie şi apoi vino cu nişte cafele. După ce rămăserăm din nou numai noi doi, Rocambole mă întrebă, zâmbind afabil:

— Ei, ce mai e nou?

— Pe mine mă întrebi? Eu ar trebui să-ţi pun o asemenea întrebare.

— Pune-o!...

— Păi, atunci închipuie-ţi că ţi-am pus-o.

— Prea multe lucruri în plus faţă de cele ce scriu ziarele nu am ce să-ţi spun. Omului meu i s-a deschis o foame teribilă şi tare mi-e teamă că e pe punctul de a înghiţi şi alte mizilicuri.

— Adică!

— Păi, simplu. Mai sunt doar în Europa ţări care să-i stimuleze apetitul.

— Eşti chiar atât de sigur că lucrurile se vor întâmpla aşa?

— Parcă poţi fi sigur de ceva! Se pare că diviziile blindate şi cele motorizate ale lui Hitler încă nu ne-au arătat de ce sunt în stare.

— Crezi că Hitler va câştiga războiul?

— De ce nu l-ar câştiga?

— Nu ştiu de ce nu l-ar câştiga sau de ce l-ar câştiga. Ştiu doar că nu vreau să-l câştige.

— Ei, parcă asta depinde de tine sau de mine. Deocamdată, Hitler nu şi-a spus ultimul cuvânt. Şi dacă lucrurile merg aşa, în scurt timp mă mut la Bucureşti. Acolo să vezi ce gazetă am să scot.

— Dar dacă lucrurile se desfăşoară altfel decât crezi tu?

— Dacă ai citi regulat „Scrutător”, ţi-ai da seama că ţinuta lui nu mă angajează prea mult. Asta îmi dă posibilitatea ca, la nevoie, să pot face o întoarcere de 180°. Deocamdată, sunt însă foarte mulţumit de felul cum decurg evenimentele. Dar să lăsăm asta. Mai bine, spune-mi, ce faci tu? Ai trecut examenele? Vreo corijenţă?

— Nici una!

— Bravo!… Ştii, aproape îmi pare rău că ţi-ai luat examenele. Iarăşi nu pot să fac ceva pentru tine. E ciudat sentimentul acesta, de a nu putea fi de vreun ajutor acelora pe care îi simţi mai aproape.

Mi-am dat seama de ce ţinea neapărat să-mi fie de vreun ajutor. Pentru că aceasta i-ar fi făcut în primul rând lui mare plăcere. Ajutându-mă, şi-ar fi putut dovedi sieşi că în noua lui calitate de director de gazetă se bucură de mare influenţă.

I-ar fi făcut plăcere să rezolve problema unei corijenţe, de pildă, doar printr-un simplu telefon, i-ar fi plăcut să citească pe faţa mea uimirea – poate chiar o respectuoasă uimire – şi sigur că nu i-ar fi displăcut deloc să mă audă mulţumindu-i.

Pentru fostul vânzător de ziare, ajuns peste noapte director de gazetă – care purta ochelari cu ramă groasă de baga, fără să aibă nevoie, care îşi mobilase biroul aproape ca al unui ministru şi care se îmbrăca elegant, dar cu o stridenţă ce trăda pe omul care încă n-a învăţat în ce constă eleganţa vestimentară – nevoia de a-şi dovedi sieşi puterea de care dispune era tot atât de imperioasă ca şi praful alb pentru un cocainoman incorigibil.

I-am răspuns cu răceală şi nu fără oarecare ironie:

— În orice caz, sunt alţii pe care ar trebui să-i simţi mai aproape de tine.

Rocambole se uită la mine întrebător.

— La cine te referi?

— Ei, la cine! La Băţ, la Sugiuc.

— Din alt punct de vedere, ăştia sunt ca şi tine. Refuză orice fel de… favoare. Lui Băţ i-am oferit să lucreze în cadrul administraţiei ziarului, dar a refuzat, postul a fost refuzat şi de Sugiuc. De asemenea, m-au refuzat amândoi când le-am oferit nişte bani ca să-şi deschidă o tutungerie. Ei îşi fac un punct de onoare din a difuza numărul cel mai mare de foi din „Scrutător”. Singurul lucru pe care l-am putut face pentru ei, şi pe care l-au acceptat, a fost să le dau un procent mai mare la vânzare.

— Şi Catinei ce i-ai oferit?

— Ei? Nimic! Ce dracu’ i-aş fi putut oferi?

— Tocmai ei, nimic!… Era doar aghiotantul tău.

— De unde dracu’ ai mai scos-o şi pe asta?, mă apostrofă Rocambole, pe care cuvintele mele se părea că-l amuză. De altfel, ea nu are nevoie de ajutorul meu.

— Serios? Crezi că ofiţeraşii ei îi asigură o existenţă cât de cât sigură?

— Probabil!, replică Rocambole, care şi de data aceasta, ca de fiecare dată când venea vorba de Catina, devenise zgârcit la vorbă.

Am insistat însă. N-am făcut-o deliberat şi nici cu gândul de a-i smulge vreo mărturisire. A fost ceva peste voinţa mea.

— Nu ştiu la ce te referi atunci când spui că ea nu are nevoie de ajutorul tău, dar chiar dacă ar avea, tot te-ar refuza.

— Şi de ce crezi asta?

— Pentru că ea te iubeşte!

Un hohot de râs nestăvilit fu răspunsul lui. Niciodată nu-l auzisem pe Rocambole râzând cu atâta poftă.

— Ai fost formidabil, dragul meu!, vorbi el mai târziu, când izbuti să-şi astâmpere râsul. Mă iubeşte atât de mult, încât ar fi tare bucuroasă dacă m-ar vedea cu mâinile cruce pe piept.

— Bine, dar tu eşti de vină dacă te urăşte. Niciodată n-ai vrut s-o bagi în seamă. Şi dacă e adevărat ceea ce se spune, la femei nu există graniţă între ură şi iubire.

— Şi de unde ştii tu că mă iubeşte?

— Ea mi-a mărturisit.

— Ţi-a făcut asemenea confidenţe? Foarte interesant.

— Adesea mi-a vorbit despre tine. Să ştii că te iubeşte. Altfel nu se explică ura pe care ţi-o poartă. O asemenea ură nu poate încăpea decât în sufletul unei femei care în acelaşi timp iubeşte şi foarte mult.

— Şi ce spunea despre mine?

— Dacă ai şti ce baliverne mi-a îndrugat! Altul, în locul meu, şi-ar fi făcut o părere despre tine.

— Adică, ce fel de baliverne ţi-a îndrugat?

Mă aşteptam la o asemenea întrebare. Aş putea spune că eu o provocasem. Dar răspunsul pe care i l-am dat nu m-a mirat mai puţin decât pe Rocambole:

— Mi-a spus că nu eşti străin de asasinarea tatălui meu. N-a fost numai mirare, o uluitoare mirare, dar, în acelaşi timp, şi o clipă de spaimă. De fapt, nu ştiu dacă, într-adevăr, a fost anume o clipă de spaimă. Ştiu doar atât că atunci când i-am răspuns la o nouă întrebare, nu mi-a mai fost frică.

Cum să explic acest lucru? Aceia dintre cititorii acestei cărţi care au făcut războiul vor înţelege mai uşor în ce sens am spus că nu mi-a mai fost frică. Întâi, am simţit ceea ce simte un infanterist în clipele premergătoare unui atac. Stai

în groapa ta, pregătit, şi aştepţi clipa când va trebui să pleci la atac. Artileria trage, varsă din toate gurile foc în liniile inamicului. Tu aştepţi. Ţi s-a uscat gura. Simţi sudoare pe frunte, pe la tâmple, de-a lungul şirei spinării. Răsuflarea ţi-e scurtă, inima îţi bate. Peste câteva minute vei porni şi ţi-e frică. Dar frica, adevărata frică o simţi abia în clipa când artileria a amuţit. S-a dat semnalul, trebuie să ieşi din groapă. Să ieşi şi să mergi în întâmpinarea morţii!... O secundă, două, trei, poate cel mult cinci, de ezitare şi ai ţâşnit din groapă. Ei bine, clipele acelea de ezitare sunt clipele de spaimă cumplită, clipele de tensiune maximă, pe urmă, când ai pornit, nu-ţi mai dai seama dacă îţi mai este sau nu frică. Şi îţi este, fără îndoială. Dar nu mai simţi spaima cumplită, tensiunea maximă a descrescut. Altfel ai înnebuni. Porneşti la atac, te târâi, alergi, iar te târâi şi ucizi ca să nu fii ucis.

Ei bine, frica, marea frică am simţit-o imediat după ce i-am răspuns la prima întrebare, imediat după prima minciună, pe urmă, când am continuat să mint, atribuindu-i Catinei tot ceea ce inventam ad-hoc, eram exact în situaţia infanteristului care s-a putut smulge din groapă şi a pornit la atac. Îmi era frică, dar nu mai eram conştient de ea. Îmi era frică, dar înapoi nu mai puteam da.

— Ţi-a spus asta Catina?

— Da, mi-a dat şi amănunte.

— Vreau să cunosc şi eu amănuntele acelea.

— Bine, am să-ţi spun. În prealabil, aş vrea să te întreb dacă este sau nu adevărat.

— Adică ce să fie adevărat?

— Eşti sau nu amestecat în asasinarea tatălui meu? Dacă da, atunci de ce îmi ceri amănunte? Sau poate vrei să vezi până unde merge trădarea Catinei?

— Vrei poate să-ţi şi semnez o declaraţie?

De data asta, Rocambole era ironic, privirea îi era, de asemenea, ironică.

Continuă apoi, eschivându-se tot printr-o întrebare:

— Ţi-a spus Catina că eu l-am ucis?

— Nu tu, direct, dar cu complicitatea ta. Cel care l-a ucis e altcineva. Omul cu trandafirul, omul cu ochi albaştri şi păr cărunt.

Rocambole se ridică şi, ocolind biroul, veni să stea pe scaunul celălalt, faţă în faţă cu al meu. Când l-am văzut că se ridică, spaima m-a cuprins din nou. Crezând că vine spre mine cu intenţii agresive, l-am avertizat:

— Ţin să te anunţ că am luat anumite măsuri de precauţie, ca să pot ieşi de aici nevătămat.

— În privinţa asta, să n-ai nici-o grijă. Nu ţi se va întâmpla nimic. Vei ieşi de aici, aşa cum spui tu, viu şi nevătămat. Nu-ţi pot garanta însă că nu ţi se va întâmpla ceva după ce vei pleca de aici.

— Garanţiile pe care le-am luat nu se referă numai la timpul cât rămân aici, la tine. Dacă mi se întâmplă ceva după aceea, vei fi arestat şi va trebui să dai socoteală nu numai de dispariţia mea, ci şi de asasinarea tatălui meu. Aceasta, pentru a nu mai pune la socoteală că va trebui să răspunzi şi pentru activitatea ta de spion în solda lui Hitler.

Rocambole, care, între timp, se aşezase pe scaunul din faţa mea, îmi spuse:

— Eşti de o imprudenţă condamnabilă. Ai mai discutat lucrurile acestea cu cineva?

Tonul cu care îmi vorbea părea prietenos.

— Nu! Cu nimeni!

— Şi nici n-ai făcut imprudenţa să comunici ălora de la poliţie ceea ce ai aflat, Dumnezeu ştie pe ce cale? Pentru că văd că tu cunoşti chiar mai multe lucruri decât mine.

— Nu, încă nu am comunicat nimic poliţiei. Dar dacă mi se întâmplă ceva, poliţia va afla şi, crede-mă, vei fi arestat primul.

— Vasăzică, poliţia încă nu ştie. Asta e bine. Altfel, cu toate măsurile pe care spui că le-ai luat, probabil că viaţa ta nu ar mai preţui nici măcar cât o ceapă degerată. Să ştii însă că ai mare noroc. Noroc mare că mi-a fost dat mie să aud cele ce mi-ai spus şi nu altcuiva, să zicem Catinei sau, cum i-ai spus tu, omului cu ochi albaştri şi păr blond, cărunt, pentru că, într-adevăr, ar trebui să mă socoţi un

mare idiot dacă ţi-ai închipui că aş putea crede că ceea ce ştii ai aflat de la Catina. Ei, haide, mărturiseşte! Nu-i aşa că nu de la ea?

— Şi ce te face să fii aşa de sigur că nu de la ea am aflat?

— Asta înseamnă că, indirect, recunoşti. Ei bine, sunt sigur, pentru că această Catina e prea deşteaptă ca să comită o asemenea gafa.

Rocambole deplasase discuţia pe un anumit teren cu totul necunoscut mie.

— Şi de ce crezi că asta ar fi echivalat cu o gafă?

— Dar e foarte simplu, şi numai un naiv ca tine nu poate înţelege. Păi, dragul meu, un hoţ nu dă vina pe altcineva decât numai dacă e învinuit. Atâta vreme cât păgubaşul habar nu are că-i lipseşte portofelul din buzunar, hoţul nu se duce să-i spună: „Ştii, ţi-a dispărut portofelul din buzunar şi cel care ţi l-a sfeterisit e individul de colo”. Înţelegi acum?

— Mda!...

— Atunci e bine. Asta înseamnă că nu te vei încăpăţâna să-mi torni braşoave. Eu un lucru aş vrea să te mai întreb: îţi dai seama în ce primejdie te afli?

— Îmi dau seama că am făcut o mare prostie. Trebuia să-mi ţin gura. Acum sunt, după cât se pare, la cheremul tău. Văd că nu te-a prea impresionat avertismentul pe care ţi l-am dat, că vei fi arestat în cazul când mi se va întâmpla ceva.

— Prostule, dar primejdia de care îţi vorbesc nu constă în faptul că nu ţi-ai ţinut gura faţă de mine, ci în aceea că ai izbutit să afli chiar mai mult decât ştiu eu.

— Şi ce ştiu eu mai mult decât tine?, n-am putut rezista ispitei să-l întreb, cu toate că, în general, nu pricepeam deloc unde vrea să ajungă.

— Bunăoară, chestia cu spionajul. Asta de unde ai mai scos-o?

— Am dovezi!

— Până la proba contrarie, te cred. Dacă mă gândesc mai bine, mi se pare că ai dreptate. Dar cum dracu' ai aflat?

Şi în tonul cu care întreba descifrai, în afară de uimire, un pic de admiraţie şi, în acelaşi timp, un pic de invidie.

— Vasăzică recunoşti…

— Ce să recunosc?

— Că faci parte dintre aceia care au pus la cale asasinarea tatălui meu. Recunoşti că l-aţi ucis de frică să nu vă denunţe ca spioni?

Rocambole rămase, o clipă, literalmente cu gura căscată, apoi, izbindu-se cu palma peste frunte:

— Asta-i explicaţia! Şi eu care mi-am spart atâta capul să înţeleg de ce a fost ucis tatăl tău!… Ai merita să te felicit, dacă n-aş fi convins că ceea ce ai aflat se datorează întâmplării.

— Adică?

— Vreau să spun că datorită întâmplării ai dat tu peste dovada pe care o căutau cei ce v-au percheziţionat casa. E adevărat?

— Nu încerca să mă induci în eroare. Îmi dau prea bine seama ce urmăreşti. Mai bine recunoaşte că eşti amestecat în asasinarea tatălui meu.

— Ascultă, Radule. Ceea ce ştiu eu despre asasinarea tatălui tău aş fi păstrat numai pentru mine dacă nu m-ai acuza de complicitate. De aceea, sunt nevoit, ca să mă disculp, să-ţi spun câte ceva, adică atâta cât va fi necesar ca să nu mă mai bănuieşti.

În prealabil, ţin să-ţi atrag atenţia – am făcut-o şi mai adineaori – că te afli într-o mare primejdie. Dacă cei care au pus la cale asasinarea tatălui tău află ce ştii tu despre ei, n-au să ezite o clipă ca să te cureţe. Ai avea şi tu soarta lui Gorila…

— Dar ce-i cu Gorila? Ştii ceva despre el?

— Da, ştiu! Gorila e mort!…

— Mort! Dumnezeule, nu se poate! De unde ştii?

— O săptămână mai târziu după ce a dispărut. Dunărea a scos la suprafaţă cadavrul lui umflat ca o butie şi pe

jumătate mâncat de peşti. Din întâmplare, mă aflam în Pescării când l-au pescuit nişte barcagii. L-am recunoscut după părul lui roşu şi după tatuajele de pe piept. Trebuie să ştii că bietul Gorila a fost împuşcat în ceafă, după care cadavrul i-a fost aruncat în Dunăre.

N-aş putea afirma cu certitudine, dar tare mi-e teamă că a fost împuşcat tocmai pentru că aflase anumite lucruri pe care ar fi fost mai bine pentru el dacă nu le-ar fi aflat niciodată. Ascultă-mă: ar fi o prostie să credem că bietul Gorila a fost ucis ca să fie jefuit sau din răzbunare. Nimeni nu ucide o puşlama ca el pentru jaf. Cât priveşte răzbunarea, în general, în încăierări, cei ca alde Gorila se folosesc de cuţit şi nu de revolver.

— Eşti absolut sigur că era Gorila?

— Absolut sigur. Ţi-am spus că l-am recunoscut după păr – un păr roşu ca al lui nu mai există în tot oraşul – şi după tatuajele de pe piept.

— Bietul Gorila! Da, a fost ucis pentru că aflase – pe ce cale nu ştiu – cine l-a ucis pe tata. Am primit de la el o înştiinţare în acest sens, probabil cu câteva ore înainte de a fi asasinat.

— Atunci înseamnă că nu mai e nevoie să-mi răcesc gura ca să te conving de primejdia care te paşte.

— N-ai să mă trădezi tu?

— Ţi-am spus că nu sunt amestecat în asasinarea tatălui tău.

— Bine, dar atunci ce legătură ai cu asasinul?

— Legături? Mi se pare că termenul e cu totul impropriu. De fapt, între mine şi ei, mai bine-zis între mine şi el…

— Care el?, l-am întrerupt nerăbdător, comiţând cea mai mare greşeală, pentru că, dacă aş fi avut răbdare, poate că Rocambole mi-ar fi destăinuit numele de împrumut al lui Walther.

— Omul cu ochi albaştri, cum l-ai numit tu.

— Dar care e numele lui?

— Nu-l ştii?

— Nu!

— De la mine în orice caz n-ai să-l afli.

— Dacă nu-i eşti complice, aşa cum afirmi, atunci de ce acoperi pe un ucigaş care are pe conştiinţă cel puţin trei crime, dacă îl punem la socoteală şi pe Gorila?

— Dragul meu, adineaori, când m-ai întrerupt, eram pe punctul de a te informa că între mine şi acest individ a intervenit un fel de... contract. Şi dacă, acum, refuz să-i divulg numele, o fac pentru că tocmai aceasta constituie, aş zice, principala stipulaţie din înţelegerea intervenită între noi.

— Nu pricep nimic.

— Ai să pricepi îndată. Am folosit termenuii: contract, înţelegere, dar cel mai nimerit ar fi fost să folosesc doar cuvântul şantaj. Nu căsca aşa ochii, ai să te dumireşti îndată. Pe scurt, iată despre ce e vorba:

Datorită unei simple întâmplări, l-am descoperit pe asasinul tatălui tău. Vreau să spun că l-am văzut...

— ... Şi tu! murmurai, mai mult pentru mine.

— Nu ştiu dacă l-au mai văzut şi alţii, dar eu l-am văzut.

— Unde, în ruină?

— Nu chiar acolo, ci în apropierea ei. Dar aşteaptă, că ai să te lămureşti îndată. Nu ştiu dacă ţi-ai putut da seama că sunt o fire tare curioasă. Curiozitatea mea îmbracă forme variate. Aşa, de pildă, dacă doi oameni vorbesc pe stradă, mă trezesc făcând paşi mici ca să prind cu urechea ceea ce vorbesc. Sau dacă văd pe cineva aşteptând pe vreo stradă mai dosnică, nu o dată mi se întâmplă, oricât de grăbit aş fi, să rămân şi eu prin apropiere, ca să văd cu cine se întâlneşte. Ţi-aş putea da zeci de exemple din care să reiasă cât de caraghioase forme poate să îmbrace curiozitatea mea. Ei bine, cu o asemenea fire, nu e deci de mirare că întâlnindu-l pe tatăl tău – pe care, bineînţeles, nu-l cunoşteam – mi-a suscitat în aşa măsură curiozitatea, încât l-am urmărit. Ce mi-a suscitat curiozitatea? Îţi mai aminteşti de noaptea aceea? Sufla un adevărat uragan. Eu întârziasem undeva, nu vreau să-ţi spun unde, ca să nu te înroşeşti. Şi cum veneam eu aşa spre hotel, mă încrucişez, în drum, cu un om care ducea sub braţ un hârleţ. Desigur, nu e nimic neobişnuit să te întâlneşti pe stradă cu un om

care duce subsuoară un hârleţ. Dar tatălui tău i se potrivea hârleţul tot atât de puţin cât i s-ar fi potrivit mătura unei fete în rochie de bal. Dacă mai pui că tatăl tău mergea tot pe lângă ziduri, ca şi când i-ar fi fost teamă să nu fie văzut de cineva, vei înţelege de ce curiozitatea m-a împins să-l urmăresc.

Îţi închipui că la ora aceea, şi pe o asemenea furtună, străzile erau pustii. Urmărirea nu a fost uşoară, pentru că tatăl tău mereu întorcea capul să vadă dacă nu cumva îl urmăreşte cineva. Dar tot ascunzându-mă în umbra porţilor şi a zidurilor, m-am putut ţine după el Mai grea a devenit urmărirea când a coborât în port. A trebuit să las o distanţă mai mare între noi, până am ajuns între magazii. Acolo, am micşorat distanţa şi nu i-aş fi pierdut urma dacă nu aş fi avut proasta inspiraţie de a ocoli nişte magazii, pentru a micşora şi mai mult depărtarea dintre noi. Îmi făcusem socoteala că, ocolind magaziile, aveam să-l depăşesc. Apoi, ascunzându-mă, aveam să-l las să treacă pe lângă mine pentru ca, imediat după aceea, să-l urmăresc. Şi era nevoie să-l urmăresc din imediata apropiere, pentru că, acolo, între magazii, puteam să-l pierd din vedere.

Fără să mai stau mult pe gânduri, am ocolit magaziile şi, ascunzându-mă sub nişte trepte de scândură de la un fel de rampă de descărcare, am aşteptat să-l văd apărând. Am aşteptat, dar de apărut n-a mai apărut.

Ce se întâmplase, unde dispăruse? Nu existau decât două posibilităţi. Ori se răzgândise în ultima clipă şi făcuse cale întoarsă, ori dispăruse în vreuna din magaziile pe care eu, imprudent, le lăsasem în urmă. Cum prima alternativă mi se părea exclusă, întrucât era greu de presupus că făcuse atâta drum de pomană, am înclinat către cea de-a doua variantă.

Şi iată-mă acum într-o mare încurcătură. Din ascunzătoarea mea, dacă tatăl tău, deocamdată dispărut, şi-ar fi continuat drumul pe oricare din cele două ulicioare formate de cele trei rânduri de magazii, l-aş fi văzut. Dar dacă părăseam ascunzătoarea şi plecam să-l caut, riscam să-i pierd definitiv urma. Deoarece, rămânând în

ascunzătoare, îmi rămânea şansa să-l văd apărând, n-am părăsit-o.

Nu ştiu cât timp a trecut când, deodată, un strigăt lugubru birui pentru o clipă zgomotul furtunii.

— Vasăzică, nu s-a înşelat Barba Panaiotachi!, nu m-am putut opri să fac această reflecţie cu glas tare.

— Ce legătură are „piratul” cu toată treaba asta?

— Lasă că ai să afli la urmă. Continuă, te rog!

— Trebuie să recunosc, spre ruşinea mea, că strigătul acela m-a înlemnit.

Mult mai târziu, când tocmai mă pregăteam să părăsesc ascunzătoarea, am auzit, deodată, paşi care se apropiau. M-am făcut cât am putut mai mic în ascunzătoarea mea şi am aşteptat, pândind ieşirile celor două ulicioare. Mult nu am aşteptat. Un om apăru din ulicioara din dreapta, purtând sub braţ o lădiţă. Dar, spre marea mea surprindere, nu era omul pe care îl urmărisem. Acesta era un om înalt, cu umerii largi şi era îmbrăcat cu o manta de ploaie.

Trebuie să-ţi spun că am bănuit imediat ce s-a întâmplat. Am bănuit că omul cu hârleţul, adică tatăl tău, fusese ucis de către necunoscutul cu statură de uriaş care se îndepărta acum cu lădiţa sub braţ.

… Şi fără să mai pierd timpul, am început să-l urmăresc. Trebuie să-ţi mărturisesc, niciodată nu mi-a fost o frică mai mare ca aceea pe care am simţit-o cât timp a durat urmărirea. Mereu îmi suna în urechi strigătul de moarte al omului eu hârleţul, respectiv al tatălui tău, şi îmi dădeam seama ce mă aşteaptă dacă ar fi prins de veste că-l urmăresc. Dar, protejat de întunericul nopţii, urmărirea s-a soldat fără nici un fel de incident.

Dacă am avut vreun pic de îndoială în legătură cu cele petrecute între magazii, ea s-a risipit a doua zi când am citit în ziare amănuntele în legătură cu asasinarea tatălui tău.

Desigur, m-am întrebat care putea să fie mobilul crimei, şi după o matură chibzuinţă am ajuns la concluzia că

acesta fusese lădiţa, mai precis conţinutul ei, cu toate că nici astăzi nu-mi pot explica de fel ce anume conţinea ea.

— Pot să-ţi spun eu. Lădiţa conţinea monede de aur.

— Ce spui?… Eşti sigur?

— Absolut sigur!

— Ce păcat că n-am ştiut lucrul acesta! Mi-aş fi formulat pretenţii mai mari.

— Ce înţelegi când spui că te-ai fi arătat mult mai pretenţios?

— Exact ceea ce se înţelege. Ai uitat că ţi-am vorbit de şantaj? Ei bine, da! L-am şantajat pe asasinul tatălui tău. În loc să-l dau pe mâna justiţiei. Dar ce vrei, dragul meu. O şansă ca asta nu ţi se iveşte decât o singură dată în viaţă. Şi zău dacă nu ar fi fost păcat să-i dau cu piciorul din cauza unor nenorocite scrupule de conştiinţă. La dracu'!

Dacă Panait Porcaru şi-a putut face un bloc întreg numai din şantaje, de ce să nu devin şi eu proprietarul unui biet ziar de provincie, şantajând pe un criminal bogat? Ce, adică eu, o puşlama, să am mai multe scrupule decât cogeamitea deputatul astăzi, iar mâine, poate, ministru?

Trebuie să ştii, ideea şantajului nu mi-a venit de la început. La început, m-a interesat cazul în sine. M-a interesat, ca să spun aşa, din punct de vedere detectivistic. Pentru că, aşa cum ţi-am mai spus, sunt un fel de detectiv amator.

— Faptul că m-a interesat cazul a fost spre norocul meu. Şi îmi dau seama că a fost spre norocul meu, mai ales dacă ceea ce mi-ai spus în legătură cu spionajul este adevărat.

— Este absolut adevărat!

— Probabil! Numai în felul acesta s-ar explica unele lucruri care până azi mi s-au părut de neînţeles.

Dar să revin la ceea ce spuneam. Fără să mă laud, am aptitudini de detectiv, poate că aş putea deveni un bun detectiv dacă aş căuta să-mi dezvolt aceste aptitudini, aş zice înnăscute. Ori de câte ori m-a interesat un caz, am izbutit, dacă nu să-l elucidez definitiv, în orice caz să dau unele sugestii care, luate în seamă, au dus la rezultate nesperate. Aşa, de exemplu, comisarul Apostolescu cel

puţin în trei cazuri a ajuns să-i descopere pe făptaşi numai pentru că a ţinut seama de sugestiile pe care i le-am dat.

— Vasăzică, de aceea zicea Catina că eşti omul poliţiei?, am întrebat cu o ironie al cărei tâlc abia mai târziu avea să mi se lămurească.

— Într-adevăr, ţi-a spus ea asta?

Întrebarea era cea mai bună dovadă că Rocambole nu sesizase ironia.

— De data asta poţi să mă crezi!

— Extraordinar! Fata asta e pur şi simplu un demon. Tare aş fi curios să ştiu cum a putut s-o afle. La dracu'! Şi eu care am crezut că e o taină bine păstrată!...

— Vasăzică recunoşti că eşti un informator al poliţiei?

— Am fost! îţi dai seama că astăzi nu mă mai pot preta. Dar pari scandalizat. Nu înţeleg de ce. Este şi asta o meserie ca oricare alta. Îţi mai iese, pe deasupra, un ban.

Nu ştiu ce exprima privirea mea. Dar în clipa aceea aveam impresia că abia atunci îl văd pentru prima dată. Rocambole continuă netulburat:

— Îţi spuneam, dar, că la început m-a interesat cazul în sine, hai să-i spunem din punct de vedere profesional. Recunoşti, sper, că nu era un caz obişnuit. De aceea, mă mir că Apostolescu – fără doar şi poate cel mai bun poliţist din câţi există în ţară – a abandonat partida fără să facă tot ceea ce putea face ca să elucideze acest caz, care i-ar fi adus o adevărată celebritate. Asta, mai ales, dacă avem de-a face, aşa cum pretinzi tu, nu numai cu un asasin, dar şi cu un spion.

— Cu un spion de mare clasă!, adăugai.

— Cu atât mai rău pentru Apostolescu. A trecut, cum s-ar zice, pe lângă marea şi unica şansă din viaţa lui de a deveni un adevărat Sherlock Holmes al ţării noastre.

Dar să revin la mine. Cred că tocmai acest interes profesional m-a ferit să mă pripesc, pentru că dacă m-aş fi pripit, nu numai că nu m-aş fi ales cu nimic, dar aş fi împărtăşit, sigur, soarta tatălui tău şi a lui Gorila. Din punctul meu de vedere, „cazul" ieşea cu totul din comun, pentru că nu era vorba să descopăr asasinul – îl cunoşteam

doar – ci mă interesa să aflu motivele care l-au împins pe acest domn respectat, bine cunoscut în lumea comercială a oraşului, să comită un asasinat ordinar.

Mi-am îndreptat cercetările în două direcţii. În primul rând, am căutat să aflu cât mai multe date în legătură cu acest domn, iar în al doilea rând, să adun de asemenea date în ceea ce-l priveşte pe tatăl tău. Aceste cercetări, duse pe două planuri, trebuiau, după socoteala mea, să se întâlnească undeva şi să-mi releve mie motivele pentru care fusese făptuită crima. Datele pe care le-am cules şi care-l privesc pe asasinul tatălui tău nu ţi le relatez, fiindcă mi-e teamă să nu te pun, fără voia mea, pe urmele lui. Iar acelea care-l privesc pe tatăl tău, de asemenea, nu are rost să ţi le înşir, pentru că le cunoşti, mi se pare chiar mai bine decât mine. Interesează, poate, să afli concluziile la care am ajuns în urma cercetărilor întreprinse, concluzii care privesc raporturile dintre asasin şi tatăl tău.

Pe scurt, iată care este punctul meu de vedere:

Între tatăl tău şi asasin au existat vechi şi trainice legături de amiciţie. Mai mult ca sigur că s-au cunoscut, cu mulţi ani în urmă, undeva, prin cine ştie ce meleaguri pe unde l-a purtat pe tatăl tău dorul de hoinăreală. Aceste vechi legături au fost reluate acum câţiva ani. Se pare că aceste legături, cordiale la început, încet-încet au început să devină încordate, poate din cauza lădiţei, poate din altă cauză. În orice caz, lădiţa a fost doar pretextul care a dezlănţuit drama. Trebuie să ştii că afurisita m-a încurcat cel mai mult şi din cauza ei nu am putut ajunge să-mi formez un punct de vedere care să mă mulţumească.

După părerea pe care mi-o făcusem, lădiţa aparţinea asasinului. Dar că ar fi conţinut o comoară, trebuie să mărturisesc, o clipă nu mi-a trecut prin minte. Am presupus că în lădiţă păstra hârtii compromiţătoare, pe care asasinul, poate cu vreun alt prilej şi cu mulţi ani în urmă, când nu era ceea ce este astăzi, o ascunsese în ruină. De existenţa lădiţei, precum şi de locul unde ea fusese ascunsă a ştiut tatăl tău sau a aflat ulterior printr-o împrejurare oarecare.

Ei bine, în momentul când relaţiile dintre cei doi s-au răcit, tatăl tău a căutat să pună mâna pe ea, pentru a-l determina pe asasin la sentimente mai bune. Cu alte cuvinte, am presupus că tatăl tău încerca, punând mâna pe lădiţă, să exercite asupra amicului său de altădată un fel de şantaj, adică exact ceea ce am făcut eu câteva luni mai târziu.

Nu ştiu prin ce împrejurare asasinul află ce urmăreşte tatăl tău, se ascunde în ruină şi când acesta soseşte înarmat cu un hârleţ să dezgroape lădiţa, îl înjunghie cu şişul şi intră din nou în posesia ei.

Iată, cam aceasta a fost, pe scurt, ipoteza pe care mi-am făcut-o. Acum însă, când ştiu că lădiţa conţinea aur şi când mai ştiu că asasinul tatălui tău este, pe deasupra, şi spion, îmi dau seama că… am construit pe nisip.

— Din tot eşafodajul pe care l-ai construit, numai un lucru rămâne valabil: că între ei a existat o veche prietenie care s-a cimentat în anii când tata a plecat de acasă să hoinărească pe mările şi oceanele pământului. Încolo, totul e numai fantezie.

— Bine, dar atunci care-i adevărul?

— Ai să-l cunoşti poate mai târziu. Acum continuă, te rog!

— Bine! în definitiv, nu eşti obligat să-mi spui decât ceea ce vei crede de cuviinţă. Mda! Ce voiam să-ţi mai spun? Stai că mi-am reamintit. Voiam să spun că, încă din perioada de informare, două lucruri mi-au atras, în mod deosebit, atenţia. În primul rând, că omul cu ochii albaştri – hai să-l numim de-acum încolo aşa – ducea o viaţă foarte retrasă şi se ferea să se facă zgomot în legătură cu persoana sa, iar în al doilea rând – şi asta mi se părea lucrul cel mai de neînţeles – că atât tu, cât şi mama ta îl interesaţi în mod deosebit. Abia după percheziţia efectuată la voi în casă mi-am dat seama de natura acestui interes. Am înţeles că asasinul se temea să nu găsiţi, ce anume nu ştiu, dar în orice caz ceva care constituia pentru el o primejdie.

Tot în aceeaşi perioadă am aflat de existenţa Catinei pe care, necunoscând cealaltă latură, aceea a spionajului, am

crezut că este numai amanta necredincioasă a omului cu ochii albaştri.

Şi acum, după ce cunoşti toate acestea, să-ţi mai spun cum am procedat ca să-l şantajez.

M-am anunţat la birou, dar nu m-a primit decât după ce i-am scris câteva rânduri, care sunau cam aşa:

„Cineva care numai din întâmplare a fost martor la incidentul care a tulburat plăcuta dumneavoastră plimbare prin port în noaptea de 16/17 iulie a.c. roagă să fie primit pentru a discuta unele probleme în legătură cu acest incident.”

Aşa cum ţi-am mai spus, citind rândurile de mai sus, m-a primit imediat.

Când am păşit în biroul lui, trebuie să-ţi mărturisesc, eram emoţionat, dar frică nu-mi era deloc, deşi privirea în care mă învălui, încă din clipa când am apărut în prag nu prevestea nimic bun. O privire înveninată de ură şi plină de o cruzime ca de fiară.

„Ei, acum să te văd, Rocambole!, mi-am zis. Cu o şansă ca asta nu te întâlneşti de două ori în viaţă. Trebuie să te ţii bine, trebuie să facă sluj în faţa ta. Dar, mai ales, trebuie să nu arăţi că ţi-e frică”.

Aşa mi-am vorbit îndreptându-mă spre scaunul din faţa biroului pe care mi-l indicase cu un cuţit de tăiat hârtie.

— Ce doreşti, tinere?, mă întrebă cu o voce parcă plictisită.

— Domnule, aţi citit bileţelul pe care vi l-am trimis, nu-i aşa?

— L-am citit, dar n-am înţeles nimic. La ce incident te referi?

— Ştiţi prea bine. E vorba de asasinatul din „Ruinele Mortului”.

— Şi ce mă priveşte pe mine această crimă? întrebarea fusese pusă cu atâta indiferenţă şi cu atât dispreţ, încât o clipă, dar numai o clipă, am rămas descumpănit.

— Am temeinice motive să cred, domnule... X, că vă priveşte mult, chiar foarte mult.

— Şi de ce crezi că m-ar privi?

— Pentru că – şi l-am privit drept în ochi – dumneavoastră sunteţi asasinul lui Andrei Mănăilă, omul care a fost găsit înjunghiat în dimineaţa zilei de 17 iulie în locul numit „Ruinele Mortului”.

Omul din faţa mea nici nu clipi măcar în faţa acuzaţiei pe care i-o aruncam. Doar un rictus de dispreţ i se ivi în colţul stâng al gurii.

— Şterge-o imediat, altfel te dau pe mâna poliţiei, şantajist obraznic şi prost ce eşti!

— Nu veţi comite o asemenea imprudenţă, domnule. Comisarul Apostolescu ar fi bucuros să afle ceea ce cunosc eu. Pot să vă afirm, dintr-o sursă foarte sigură, că poliţistul a pornit pe o pistă cu desăvârşire greşită şi dacă îl las să meargă mai departe, adevăratul asasin nu va putea fi descoperit niciodată.

— E destul de trist să constaţi că un tânăr ca dumneata poate ajunge până la un asemenea hal de decădere, pentru că nu e greu de bănuit ce urmăreşti. Trebuie însă să-ţi atrag atenţia, tinere şantajist, că nu e suficient să acuzi pe cineva că a săvârşit o crimă, dar că trebuie s-o şi dovedeşti.

Mă aşteptam la o asemenea replică, de aceea nu i-am rămas mult timp dator cu răspunsul:

— Ştiţi, sunt puţin prieten cu poliţistul care anchetează cazul, comisarul Apostolescu. De la el am aflat că asasinul a făcut imprudenţa să-şi lase amprentele pe plăselele şişului. Amprentele acelea corespund perfect cu ale dumneavoastră, domnule, şi, dacă doriţi, sunt dispus să punem rămăşag pe orice sumă.

Pleoapele omului din faţa mea clipiră mărunt de câteva ori, şi acesta fu singurul indiciu că nimerisem în plin.

— Şi dacă pierzi?

— Nu am să pierd! Dar cred că nu vă convine un asemenea rămăşag. Nu vă convine să mă duc şi să-i spun prietenului meu, comisarului Apostolescu: Nu mai pierde timpul, şefule, să cauţi în cazier cui aparţin amprentele,

fiindcă nu ai să le găseşti. Du-te mai bine şi ia amprentele domnului... X. Ai să vezi că ele corespund perfect.

— Ai mult curaj, tinere.

— Îmi place să joc tare!

— S-ar putea să-ţi frângi gâtul, nu crezi?

— Desigur că s-ar putea. Dar nu în jocul acesta, domnule. Mi-am luat toate măsurile să nu mi se întâmple nimic.

— Da? Şi cum ai procedat?

— N-are importanţă! Ceea ce pot să vă spun este că prietenul meu Apostolescu va fi imediat informat în cazul când mi s-ar întâmpla ceva.

Omul din faţa mea, strivind ţigara în scrumieră, întrebă plictisit:

— În definitiv, ce pretinzi?

— Din informaţiile pe care le-am cules despre dumneavoastră, reiese că sunteţi foarte bogat.

— Se exagerează! În orice caz, nu sunt sărac.

— Dimpotrivă, eu sunt foarte sărac!

— Te întreb pentru a doua oară: cât pretinzi? Spune-mi repede, căci n-am timp de pierdut.

— Cinci sute de mii de lei!, i-am răspuns fără să clipesc măcar.

— Eşti pur şi simplu nebun.

Suma mi se părea şi mie exagerată. Dacă aş fi cunoscut conţinutul lădiţei, mi s-ar fi părut, dimpotrivă, modestă. În orice caz, nu eram dispus să cedez cu una, cu două.

— Vi se pare suma exagerată?

— Enormă!

— Atunci vă fac o altă propunere. Îmi daţi la început o sumă forfetară de două sute de mii de lei şi câte zece mii de lei lunar, timp de doi ani de zile, ca subvenţie pentru gazetă.

Era cam acelaşi lucru, numai că aşa nu mai era obligat să-mi avanseze toată suma dintr-odată.

— Despre ce gazetă e vorba?

— Domnule, părerea unanimă a cunoscătorilor este că sunteţi un om de afaceri înnăscut. Despre mine, nu se

spune de către alţii – asta deocamdată – dar spun eu despre mine însumi că sunt un gazetar înnăscut. Iar ca s-o dovedesc trebuie să am gazeta mea. O gazetă care să nu fie o ciupercă oarecare cu apariţii fantomatice, pretext doar pentru nu ştiu ce lichea agramată de a ciupi ceva subvenţii de la primărie, ci o gazetă serioasă, cu apariţie zilnică. De fapt, suma pe care o solicit este pentru gazetă şi nu pentru mine. Datorită dumneavoastră, oraşul nostru va avea, în sfârşit, o adevărată gazetă, pentru că nici „Slova” şi nici celelalte fiţuici cu apariţii întâmplătoare nu se pot numi ziare.

— Şi cine va conduce această gazetă?, întrebă nu fără ironie.

— Eu!

— În prezent, cu ce te ocupi dumneata?

— Sunt colportor de ziare.

— E o înrudire directă între actuala dumitale meserie şi aceea pe care vrei s-o îmbrăţişezi, mâine, cu ajutorul banilor pe care încerci să mi-i smulgi.

Era evidentă ironia.

— Trebuie să ştiţi că aş fi cel mai cult gazetar din câţi există în oraş. Sunt elev particular în clasa a VII-a de liceu şi nu am de gând să mă mulţumesc numai cu atât. Găsiţi-mi printre gazetarii din oraş unul care să aibă atâta şcoală, cât mine, şi sunt gata să semnez că nu v-am făcut niciodată o asemenea propunere.

— Probabil că mi-aş pierde timpul zadarnic.

— Absolut zadarnic, domnule. Şi pot să vă asigur că va fi un ziar bine scris.

— De asta încep să mă conving, tinere. Un om cu îndrăzneala, ambiţia şi… tupeul dumitale, chiar dacă nu e în stare să aştearnă pe hârtie două rânduri, ştie să-i găsească pe aceia care i-ar putea scrie gazeta. Dar aş vrea să te întreb: gazeta asta pe care vrei s-o scoţi ce orientare va avea?

Am simţit că, deşi întrebase cu un ton degajat, răspunsul îl interesa în mod deosebit.

— Aveţi vreo preferinţă?, l-am întrebat cu îndrăzneală. Trebuie să vă mărturisesc, eu sunt la ora actuală – din punct de vedere politic – disponibil. Dacă aveţi vreo preferinţă, sunt gata să vă fiu pe plac. Personal, cred că, pentru binele lui, copilul care se va naşte nu ar fi prudent să se declare categoric de partea uneia sau alteia dintre tabere.

— Fără îndoială!... Dar să revenim la... afacerea dumitale. Mi-ai făcut două propuneri. În principiu, sunt dispus s-o accept pe cea de-a doua. Aş vrea însă să te întreb: ce garanţii îmi dai că pretenţiile dumitale de astăzi sunt cele din urmă?

— În afară de cuvântul meu, nu văd ce alte garanţii v-aş putea da.

— Cam prea puţin, nu?

— Cunoaşteţi dumneavoastră vreo alta care ar putea fi luată în consideraţie?

Omul din faţa mea se gândi o clipă:

— Poate, cel mult, o garanţie simbolică. Anume, să-mi semnezi o poliţă pentru dublul sumei pe care o vei primi, în felul acesta, ne condiţionăm reciproc. Dacă dumneata nu divulgi ceea ce ştii, nu fac nici eu uz de poliţă. Dacă vorbeşti, mă folosesc de poliţă. Accepţi? Oricum, eşti în avantaj.

M-am gândit o clipă. Într-adevăr, eram în avantaj. Desigur, l-aş fi putut sili să accepte fără condiţii. Dar, întrucât nu aveam de gând să mă transform într-un şantajist de meserie, am acceptat.

— Atunci totul e în ordine. Vrei acum banii?

— Aş prefera.

Deschise casa de bani şi-mi puse pe masă două pachete de bancnote.

După ce i-am semnat poliţa, în timp ce o împăturea, m-a întrebat cu un ton degajat:

— Şi când ai de gând să scoţi primul număr din gazetă?

— Nu mai devreme de un an. Când am s-o pornesc, nu vreau să mă poticnesc pe drum de nimic.

Rocambole, după o pauză, îmi spuse:

— I-am dat termen un an. Dar au trecut mai bine de doi până să apară primul număr al gazetei. Am avut ambiţia ca „Scrutător” să nu apară înainte de a-mi lua Bacalaureatul. Astăzi, după cât ştii, sunt student la Drept. Şi acum să revin la discuţia pe care am avut-o cu omul meu:

Cu un ton care se străduia să fie cât mai indiferent, mă întrebă:

— Ca unul care îţi voi subvenţiona gazeta, mi-aş permite să-ţi dau o sugestie.

— Sper că va fi o sugestie pe care s-o pot accepta cu multă plăcere.

— Cred că ar fi foarte bine dacă ziarul dumitale ar lua o atitudine favorabilă faţă de Germania. Dumneata, care pari să fii un tânăr extrem de inteligent, sunt sigur că ai înţeles încotro bate vântul. Şi ar fi păcat ca tânăra dumitale corabie – mă gândesc la gazetă – să pornească în prima ei călătorie cu vântul din faţă, în loc să-l aibă în spate, cum ar fi normal. Evident, nu ar fi recomandabil ca ziarul dumitale să ia o poziţie de categorică simpatie faţă de Axă. Mă gândesc doar la o atitudine decent favorabilă.

Ce părere ai?

— Sunt întru totul de părerea dumneavoastră că un ziar tânăr trebuie să ţină seama dincotro bate vântul. Şi întrucât nu pot ignora faptul că un vânt favorabil bate pentru Germania lui Hitler, o atitudine decent favorabilă – ca să folosesc excelenta dumneavoastră formulare – în nici un caz nu poate să dăuneze viitoarei gazete.

— În ciuda tinereţii dumitale, văd că te călăuzeşti în viaţă după principii foarte realiste. Şi dacă nu le vei abandona niciodată, îţi prezic o carieră strălucită nu numai în gazetărie, ci şi în politică.

Ne-am despărţit apoi în termeni foarte amabili. Amabilitatea pornea mai ales de la el Nu m-am lăsat însă înşelat de atitudinea lui binevoitoare. Şi nu m-am lăsat înşelat pentru că ochii lui, în ciuda zâmbetului de pe buze, mă fixau cu nişte priviri care, dacă ar fi putut, m-ar fi străpuns aşa cum şişul îl străpunsese pe tatăl tău. Iată, pe scurt – continuă Rocambole – cum a decurs prima şi ultima

întrevedere cu asasinul tatălui tău, omul cu ochii albaştri. Spun ultima, pentru că de atunci nici eu nu m-am mai dus să-l caut, nici el nu m-a mai chemat. Subvenţia lunară o depune regulat la bancă pe numele gazetei. După cum vezi, ne respectăm reciproc stipulaţiile prevăzute în înţelegerea care a survenit între noi doi. El n-are să se plângă de mine, eu n-am să mă plâng de el.

Rocambole tăcu. Îşi aprinse o nouă ţigară, privindu-mă triumfător. Mândru de el nu-şi mai încăpea în piele.

I-am evitat privirea, fiindcă îmi era teamă că ochii oglindeau ceea ce se petrecea în sufletul meu. Când Rocambole începuse să vorbească, aflând că el nu avea nici-o legătură cu cei care îl asasinaseră pe tatăl meu, mă bucurasem nespus de mult. Dar, pe măsură ce mi se destăinuise, bucuria se transformase întâi în amărăciune şi, acum, într-o vădită antipatie.

Vasăzică, acesta era omul pe care, cândva, îl admirasem: un Rocambole informator al poliţiei, un „turnător”, cum îl calificase – din cu totul alte motive – Catina, un Rocambole care, descoperind în mod întâmplător pe asasinul unui om nevinovat, în loc să-l denunţe, îl şantajează cu o sumă importantă de bani, un Rocambole ros de dorinţa de a parveni eu orice preţ, care se oferă să-şi transforme ziarul într-o tribună profascistă, convins că numai în felul acesta va urca sus, cât mai sus, pe scara socială, în fine, un Rocambole care, profitând de naivitatea şi vanitatea unui cioplitor de monumente funerare, îi sfeteriseşte economiile.

Cred că mai mult dintr-o pornire inconştientă de a avea confirmarea acestei presupuneri l-am întrebat:

— Şi ce-i adevărat din povestea pe care mi-ai îndrugat-o în legătură cu Sotir Manea, cioplitorul de monumente funerare?

— Povestea e adevărată aproape în întregime. Ea demonstrează cât de ridicoli pot deveni oamenii atunci când prostia se întâlneşte cu vanitatea. Acest caraghios de Sotir Manea, care o viaţă întreagă s-a privat de cele mai elementare plăceri ale vieţii şi care, economisind leu cu leu, a realizat o avere frumuşică, a fost suficient să-i gâdil puţin

stupida lui vanitate pentru ca să-mi pună la dispoziţie tot ceea ce a economisit o viaţă de om, mâncându-şi de sub unghie şi istovindu-şi la maximum calfele.

Ştiu, vei spune că nu am procedat cinstit înşelându-l. Dar, te rog să mă crezi, nu am deloc mustrări de cuget. Dimpotrivă, cred că am dat dovadă de slăbiciune atunci când am primit numai o parte din suma pe care se arăta dispus să mi-o pună la dispoziţie.

— Rândul trecut, când mi-ai vorbit despre el mi-ai spus că-l stimezi pentru că are un suflet în faţa căruia merită să-ţi scoţi pălăria, i-am amintit.

— Da, îmi amintesc, atunci aşa ţi-am vorbit de el însă atunci am trişat. Dar nu merită să discutăm prea mult despre bietul Sotir Manea. Ai citit reportajul pe care l-am scris despre el?

— Nu! Trebuie să ştii că nu mă număr printre cititorii „Scrutătorului” i-am replicat cu răceală.

— De ce?, se interesă Rocambole, şi pe fruntea lui apăru o boare de roşeaţă.

Ei, da! Avea dreptate. Vanitatea, când îşi dă mâna cu prostia, îi face pe oameni să devină ridicoli. Dar şi vanitatea singură îi poate face până şi pe oamenii cei mai inteligenţi să devină ridicoli.

— Pentru că nu-mi place vântul de care pânzele „Scrutătorului” tău caută să profite cât mai mult.

— Şi de ce nu-ţi place?

— Pur şi simplu pentru că nu-mi place fascismul. Nu place nici unui om cinstit.

— Parcă e pe plăcute!... Numai că, în timp ce eu caut să mă folosesc de el tu îl ignori pur şi simplu, ca şi când n-ar exista de fel.

— Ce te faci dacă mâine vântul începe să bată din altă direcţie!

— Nu cred în existenţa unei asemenea tendinţe. Se pare că e vorba de un vânt constant de care, profitând, poţi traversa întreg pacificul.

— Bine, dar oamenii mai au şi convingeri.

— Dragul meu, dacă cei de la care ar trebui să iau exemplu nu au convingeri, de ce le-aş avea eu? Numai naivii ca de-alde tine au astăzi convingeri.

Ei, dar nu are rost să pierdem timpul cu asemenea discuţii, după părerea mea, sterile. Vasăzică, nu ai citit reportajul. M-am amuzat teribil, scriindu-l. Am afirmat, nici mai mult, nici mai puţin, că bietul Sotir e un artist autentic şi că nenorocitele şi monstruoasele lui monumente funerare sunt adevărate capodopere. Ei bine, dragul meu, aş fi în stare să pun rămăşag că se vor găsi în acest oraş destui idioţi care, ducându-se să viziteze atelierul maestrului Sotir, vor vedea în oribilele lui pietre monumente de artă, pur şi simplu numai pentru că aşa le-am calificat eu în coloanele ziarului. Nu-ţi mai vorbesc de bietul Sotir, care cu lacrimi în ochi a venit să-mi mulţumească şi să-mi spună că sunt singurul care l-am înţeles. Delicios, nu? Bietul de el a şi început să se creadă un artist nedreptăţit şi să sufere din pricina indiferenţei şi ignoranţei mediului în mijlocul căruia este silit să trăiască. Dar să-l lăsăm în pace pe bietul Sotir…

— Acelaşi lucru voiam să-ţi propun şi eu. Vorbeşte-mi mai bine despre Catina.

Rocambole îşi boţi o clipă fruntea, parcă a ciudă.

— Catina asta mi-a dat cea mai mare bătaie de cap.

— Cum adică ţi-a dat bătaie de cap?

— Cum să-ţi spun? Niciodată nu am ştiut de unde s-o apuc. Aş putea spune că până astăzi n-am izbutit să-mi formez o părere definitivă despre ea. Mai adineauri, mi-ai vorbit de o organizaţie de spionaj, al cărui şef pare a fi asasinul tatălui tău. Dacă lucrul acesta este adevărat, atunci Catina este aceea care transmite ordinele în jos, către ceilalţi spioni. Necunoscând până astăzi acest lucru esenţial, comportamentul Catinei mi s-a părut contradictoriu, de neînţeles.

— Spune-mi, te rog, cum ai cunoscut-o şi de ce ai adus-o să locuiască la hotel?

Rocambole mă privi mirat.

— Cine ţi-a spus că am adus-o să locuiască la hotel?

— Băieţii!

— Nu-i adevărat! A venit singură. Eu am introdus-o doar în gaşca noastră.

— Şi de ce?

— Fiindcă mi-am dat seama că asta şi urmărea, până la urmă, s-ar fi introdus şi singură.

Nu ştiu dacă îţi mai reaminteşti, ţi-am spus însă că înainte de a-l vizita pe omul cu ochi albaştri am aflat de legătura care există între el şi Catina. Urmărindu-l am putut afla că s-au întâlnit de două ori, şi în ambele cazuri pe stradă. De fiecare dată întâlnirea părea întâmplătoare, dar nu m-am lăsat înşelat de aparenţe. Mai târziu, am descoperit că ei se văd şi acasă la el dar numai noaptea. Pentru vizitele acestea, Catina se foloseşte de o intrare dosnică, a cărei cheie o poartă totdeauna în poşetă.

Nici până astăzi n-am înţeles de ce s-au mai întâlnit şi pe stradă, de vreme ce se puteau întâlni acasă la el. Poate că lucrul acesta s-a întâmplat atunci când au avut să-şi transmită ceva urgent, care nu suferea amânare.

— Spune-mi, când ai încheiat afacerea cu asasinul tatălui meu, Catina locuia la hotelul vostru?

— Nu! Şi cred că a fost un mare noroc pentru mine că am aflat de legătura dintre ea şi omul cu ochi albaştri.

— De ce crezi că a trimis-o să locuiască la hotel?

— Exact, nu ştiu ce a urmărit. A făcut-o, oare, pentru a se convinge, prin Catina, dacă poate, sau nu, avea încredere în mine? Sau, crezându-mă un nătăfleţ, şi-a închipuit că va putea afla în ce măsură ar risca dacă m-ar trimite pe lumea cealaltă? Nu pot să-mi dau seama. Dar şi într-un caz, şi în celălalt, bine nu ar fi fost de mine dacă nu aş fi aflat la timp de legăturile dintre ei. Dar cum am avut şansa să aflu, am căutat să mă pun la adăpost de orice surpriză. Cum? Făcând-o să înţeleagă că nu aş rămâne nerăzbunat în cazul când mi s-ar întâmpla un accident.

— Şi crezi că ea nu şi-a dat seama că tu ştii despre ea mult mai mult decât vrei să arăţi?

— Nu, şi am să-ţi explic de ce. Catina a căutat să mă dea, cum s-ar spune, gata, jucând rolul unei îndrăgostite.

Dacă n-aş fi ştiut cine îmi este, poate că m-aş fi lăsat prins. Şi n-ar fi fost deloc de mirare. Catina e o fată frumoasă şi atunci când o fată frumoasă îşi pune în minte să te zăpăcească, nu mai e chip să-i rezişti. Tu ai cunoscut-o în perioada când începuse să umble cu rochia aceea murdară pe ea, nepieptănată şi nefardată, chipurile ca să-mi arate în ce hal de deznădejde o adusese refuzul meu de a-i împărtăşi sentimentele. Dar, la început, arăta cu totul altfel, pot să-ţi spun că nici sfântul Antonie nu i-ar fi putut rezista.

Vezi tu, dacă juca ea teatru, a trebuit să joc şi eu. Şi am jucat, cred, nu mai puţin bine decât ea. I-am spus că dragostea ei îmi face cinste, dar că, din păcate, nu-i pot răspunde cu aceleaşi sentimente, deoarece iubesc pe altcineva, o fată de care mă despărţeau două lucruri: cultura şi bogăţia. Începând să învăţ, în fapt, prima piedică era ca şi înlăturată. Cealaltă, bogăţia, eram pe punctul de a o înlătura şi pe aceasta. Pe ce cale? De spus, nu-i puteam spune, dar i-am dat să înţeleagă că cineva avea să-mi dea bani de bunăvoie. Şi, de asemenea, tot ca o confidenţă, i-am spus că îmi luasem toate măsurile în cazul în care cel ce urma să-mi dea banii avea să se răzgândească şi să mi-i ceară înapoi.

În esenţă, cam acestea i-am îndrugat, rugând-o să accepte prietenia mea, singurul lucru pe care i-l pot oferi, şi să mi-o acorde pe a ei.

E poate de prisos să-ţi spun că diavoliţa de Catina şi-a jucat, până la sfârşit, rolul magistral. A plâns să-şi rupă cămaşa de pe ea şi, printre hohotele de plâns, mi-a spus că va încerca să-mi fie prietenă, dar dacă nu va izbuti să-şi învingă sentimentele, să nu i-o iau în nume de rău, că din ziua aceea viaţa şi-a pierdut orişice farmec pentru ea, şi multe alte asemenea.

Începând de a doua zi, ca să mă convingă de sinceritatea sentimentelor sale, a început să umble aşa cum ai cunoscut-o şi tu.

„Dacă tu nu mă poţi iubi, ce rost mai are să mă fac frumoasă?”, mi-a spus ea într-o zi, când am făcut imprudenţa să-i reproşez neglijenţa.

Cam asta e tot ceea ce pot să-ţi spun despre Catina, încheie Rocambole, răsturnând în coşul de hârtii scrumiera plină cu mucuri de ţigări.

— Spune-mi, te rog – l-am solicitat, amintindu-mi de noaptea percheziţiei – dar de data asta adevărul, ce ai căutat la noi în noaptea când pretinşii poliţişti ne-au percheziţionat casa?

Pe buzele lui Rocambole înflori un zâmbet, iar ochii îi străluciră parcă a veselie.

— Ei, asta e o altă chestiune despre care intenţionam să-ţi vorbesc. Ţi-am spus, dacă îţi aminteşti, că faptul ce m-a intrigat în mod deosebit a fost că asasinul tatălui tău continua să se intereseze de voi. Ai să mă întrebi, poate, cum am ajuns să descopăr acest lucru. La început, ţinându-mă scai de omul cu ochii albaştri, pe urmă de Catina. O dată, în timp ce maică-ta era bolnavă la spital, el s-a furişat în casa voastră.

— Ştiu. Am dat peste el şi puţin a lipsit să mă trimită pe lumea cealaltă.

— Altă dată, urmărind-o pe Catina, am descoperit că o vizitează pe coana Aurica, roaba lui Dumnezeu. Câteva zile mai târziu am aflat de la tine că bătrâna filantroapă v-a vizitat, făgăduindu-vă un ajutor lunar de trei mii de lei. Nu ştiu dacă există vreo legătură între vizita pe care i-a făcut-o Catina şi ajutorul pe care îl primiţi de la coana Aurica – nu prea văd ce legătură poate să existe – dar asupra acestui lucru ar trebui să mai reflectez.

Pe urmă, s-a întâmplat percheziţia. Am aflat de ea în mod cu totul întâmplător. Am surprins în dimineaţa aceleiaşi zile o convorbire între Catina şi un individ pe care îl cunoşti şi despre care are să mai fie vorba în cele ce am să-ţi mai spun. Îmi uitasem acasă ţigaretul şi m-am întors să-l iau. Era pe la nouă dimineaţa, deci ora când nici unul dintre noi nu e de găsit acasă. Când am trecut prin dreptul camerei Catinei, am auzit murmur de voci. M-am oprit şi

am privit prin gaura cheii. Catina nu era singură. În cameră mai era cineva pe care acum îl vedeam pentru prima dată.

Crezându-se în siguranţă – de altfel la ora aceea aveau toate motivele să se simtă – vorbeau destul de tare şi astfel am aflat de percheziţia care se punea la cale pentru la noapte.

Iată, clar, motivul pentru care m-am găsit în noaptea aceea la voi în curte. Eram curios să ştiu cine va efectua percheziţia, aceasta pe de o parte, dar pe de alta, voiam să ştiu dacă vor izbuti să găsească ceea ce căutau.

— … Şi Catina? Pe ea ce a adus-o acolo?

Rocambole ridică din umeri:

— Nu ştiu!… Poate că era şi ea nerăbdătoare să afle rezultatul percheziţiei. Dar nu cred ca lucrul acesta să aibă o importanţă deosebită.

— Catina te-a văzut…

— Ştiu! Mi-ai mai spus-o!

— Dar ea? Ea nu ţi-a spus nimic?

— E prea deşteaptă ca să fi făcut o asemenea prostie. Relaţiile dintre noi au fost foarte nostime. Fiecare ştiam despre celălalt mai mult decât lăsam să se arate, dar niciodată nu ne-am hazardat într-o discuţie pe această temă. De altfel, nu e exclus ca, aşa cum eu am reuşit s-o urmăresc de multe ori fără să prindă de veste, şi ea să fi izbutit acelaşi lucru. Aşa că, până la urmă, nu ştiu dacă am dreptul să mă consider mai şiret decât ea. Singura mea consolare este că ea, urmărindu-mă, nu a putut afla mare lucru – pentru că nu aveam ce ascunde – pe când eu, de fiecare dată când am izbutit să mă ţin pe urma ei fără ca ea să mă simtă, nu am făcut-o zadarnic. Aceasta pentru a nu mai aminti că o dată le-am încurcat socotelile.

Ţi-am spus mai adineaori că pe individul cu care Catina punea la cale percheziţia îl cunoşti…

— E probabil unul dintre cei trei care ne-au întors casa pe dos. Poate acela cu ochii de veveriţă?

— Nici unul dintre ei. E vorba de individul acela care a venit să vă facă nu ştiu ce propunere…

— Prejan. Diavolul în haine de seară, cum l-a poreclit mama.

— Acela. Cu acest Prejan – fără îndoială numele e de împrumut – a fost un timp când Catina se întâlnea destul de des, în locuri unde nu te aşteptai. De câteva ori am încercat să-l urmăresc, să văd unde stă şi ce face, dar de fiecare dată mi-a scăpat, cum s-ar spune, printre degete. Într-o seară, o văd pe Catina că intră într-un cinematograf. Am avut cred un fel de presimţire, „ia, hai să vedem dacă nu se întâlneşte cu cineva”, mi-am zis. Am lăsat-o să intre, pe urmă mi-am luat şi eu un bilet. În sală, am descoperit-o cam pe la mijloc. Alături de ea, Prejan al tău. Stăteau unul lângă altul fără să-şi vorbească, fără ca măcar să se privească, parcă erau doi străini care îşi ignoră reciproc prezenţa. Ea răsfoia programul, el se distra trecând în revistă lumea din loji.

M-am aşezat în ultimul rând de bănci, lângă ieşire. Dacă amândoi sau numai unul dintre ei ar fi părăsit sala în timpul rulării filmului, de la postul meu de observaţie era imposibil să nu observ. Am avut o inspiraţie bună, pentru că nu mai târziu de un sfert de oră de la începerea filmului, Prejan al tău a părăsit sala.

M-am ţinut după el şi de data asta nu mi-a mai scăpat. M-am ţinut scai, până acasă la voi. Căci plecând de la cinematograf, acolo s-a dus.

— Vasăzică, tu ai fost acela care mi-ai trimis mesajul prin fereastră?

— Da, eu am fost!

— Şi de unde ai ştiut ce ne propune?

— N-am ştiut, şi nici astăzi nu ştiu. Dar nu mi-a fost greu să deduc – văzând cecul cu care o îmbia pe maică-ta – că e vorba de o propunere.

— Bine, dar scrisul nu semăna de fel cu al tău.

— Nu semăna, pentru că m-am folosit de mâna stângă. Dacă nu interveneam, primeaţi?

— Nu ştiu!... Poate că da. Era o propunere extrem de avantajoasă.

— Atunci îmi pare rău că m-am vârât. Asta înseamnă că vouă v-am încurcat socotelile.

— Nu trebuie să-ţi pară deloc rău. Propunerea, dar numai ca propunere, era extrem de avantajoasă. Dacă am fi acceptat însă, ar fi fost rău de noi. Dar, spune-mi, avertismentul acela a fost singurul?

— Nu înţeleg, ce vrei să spui?

— Nu mi-ai mai trimis, de data asta printr-un puşti, un alt bileţel prin care de asemenea mă avertizai de o anumită primejdie?

— Nu!

— Curios! Oare cine o fi cel de-al doilea prieten, binevoitor, nici eu nu ştiu cum să-i spun.

Rocambole ridică din umeri.

— În orice caz, ar trebui să bagi de seamă dacă, într-adevăr, e cineva care îţi vrea binele.

— Tu, Rocambole, prin avertismentul pe care ni l-ai dat, ne-ai scăpat dintr-o mare primejdie.

— Nu am tăcut-o ca să vă ajut. M-a amuzat să-i joc un renghi aceluia care l-a trimis la voi pe Prejan.

Am răsuflat uşurat. Răspunsul nu dezminţea pe acel Rocambole pe care abia de curând îl descoperisem.

Şi fără a trăda antipatia pe care o simţeam, l-am întrebat:

— În ceea ce mă priveşte, îţi mai sunt recunoscător şi pentru ceea ce mi-ai destăinuit astăzi. Mi s-au clarificat o mulţime de lucruri. Dar spune-mi: nu vrei să-mi destăinui sub ce nume se ascunde asasinul tatălui meu?

— Nu! Categoric, nu!

— Ţi-e teamă că ai să-ţi pierzi subvenţia? Rocambole îmi aruncă o privire mirată:

— Fără îndoială! Nu-i o sumă de lepădat şi eu am nevoie de bani. Ţi-am mai spus că nu vreau să calc primul înţelegerea care a survenit între noi doi. El joacă cinstit, joc şi eu. Ba, aş putea spune că eu joc mai puţin cinstit. De altfel, ca să fiu sincer, mi-e şi teamă. Şi te sfătuiesc să-ţi fie şi ţie.

Mi-am dat seama că nu-l voi putea convinge.

— Îmi pare rău că răzbunarea mea, din cauza ta, va mai întârzia. Dar ea îi va ajunge pe toţi: pe Walther, pe Catina, pe ceilalţi…

— Drept să-ţi spun, nu prea văd cum te-ai putea răzbuna pe toţi.

— Denunţându-i ca spioni!

— Eşti un mare naiv! De răzbunat, nu te poţi răzbuna decât, poate, numai pe asasinul tatălui tău, denunţându-l ca asasin, pentru că pentru activitatea lui de spion nu va păţi nimic, aşa cum nu vor păţi nici ceilalţi, dacă îi denunţi.

— Vrei, probabil, să-ţi râzi de mine.

— Ba deloc! Nu înţeleg… Tu pe ce lume trăieşti? Nu-ţi dai seama că Antonescu joacă aşa cum îi cântă Hitler? Crezi tu că dacă îi denunţi vor avea curajul să-i aresteze? Sau, chiar dacă îi vor aresta, o vor face pentru ca să le dea apoi drumul pe uşa cealaltă, grăbindu-se să ceară scuze Gestapoului… pentru deranj.

De aceea ţi-am spus că, dacă e vorba să te răzbuni, nu te poţi răzbuna decât pe Walther, şi nu acuzându-l de spionaj, ci de asasinat. Dar chiar şi aşa, dacă Walther ăsta al tău este un spion de care Gestapoul are nevoie, nu m-aş mira deloc dacă, din dispoziţii superioare, cei de la Chestură l-ar face scăpat.

Cu vreo doi-trei ani în urmă, răzbunarea ta ar fi avut sorţi de izbândă. Acum însă e problematică, foarte problematică. Bineînţeles, îţi rămâne singura şansă certă: să-ţi faci singur dreptate. Dar cred că o asemenea perspectivă nu-ţi surâde şi, dacă vrei să primeşti un sfat de la mine, nici nu ţi-aş recomanda-o. Ai înfunda tu puşcăria, în timp ce Walther şi banda lui şi-ar face, mai departe şi în linişte, meseria lor.

Şi Rocambole strivi ţigara în scrumieră.

Eram uluit şi deprimat în aceeaşi măsură. Oare, într-adevăr, pedepsirea vinovaţilor nu mai era posibilă? Nici măcar Walther nu puteam fi sigur că avea să-şi poată primi pedeapsa?

Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât îmi dădeam seama că Rocambole avea dreptate. Walther, care de douăzeci de ani servea serviciul de spionaj german, îşi

câştigase probabil suficiente merite pentru ca Gestapoul să nu-l repudieze.

De deprimat ce eram, am întrebat prosteşte:

— Crezi, într-adevăr, că nu vor îndrăzni să-i aresteze?

— Acum, după vizita lui Antonescu la Hitler, ar fi de mirare dacă s-ar întâmpla altfel. Ei, dar tu ai cumpărat numai. De vândut nu vinzi nimic?

— Ce-ai vrea să ştii?, întreabă-mă şi am să-ţi răspund.

— Spune-mi, de pildă, ce v-a propus Prejan?

Socotind că nu am vreun motiv deosebit să-i ascund adevărul, i-am povestit, pe larg, cum a decurs întrevederea. I-am răspuns, de asemenea, şi la alte întrebări pe care mi le-a pus, fără să-i ascund nimic.

Când m-am ridicat să plec, se făcuse ora zece seara. Rocambole, ca şi când atunci şi-ar fi adus aminte, mă întrebă, parcă amuzat:

— Încă o clipă. Aş vrea să te întreb: eşti sigur că omul cu ochii albaştri este un spion în solda Germaniei?

— Absolut sigur! Dar de ce mă întrebi?

— Pentru că…

— Pentru ce?

— Dragul meu, ţi-am mai spus că, într-o vreme, mi-am spart mult capul să-mi explic, clar fără să izbutesc, de ce a fost ucis tatăl tău. Chestia cu spionajul explică totul, explică şi alte lucruri pe care până acum nu le-am putut înţelege. Că omul tău şi al meu e spion, de asta nu mă îndoiesc. Numai că nu sunt prea sigur în favoarea cărei ţări face spionaj. Şi să-ţi explic de ce…

Rocambole se opri, îşi boţi fruntea ca şi când ar fi fost luminat de un gând neaşteptat, apoi, pocnind din degete, izbucni într-un hohot de râs, cum nu-l mai auzisem niciodată.

— Ei, da! Asta mi se pare mult mai probabil. Adineaori, începusem să-ţi spun că nu sunt sigur că face spionaj în favoarea Germaniei. Ei, bine, mi se pare mult mai probabilă ipoteza că joacă pe două fronturi.

— Adică?, am întrebat, neînţelegând ce vrea să spună.

— Că face spionaj şi pentru nemţi, şi pentru englezi. Ce te miri aşa? Dacă e spion de meserie, nu trebuie să vezi nimic neobişnuit în aceasta. Ştiu la ce te gândeşti, ştiu ce-ţi stă pe buze: şi pe ce mă bazez când afirm acest lucru? E adevărat?

— Nici nu era greu de presupus.

— Atunci află, dragul meu, că nu este o simplă presupunere. Ţi-am spus că a fost o perioadă când l-am urmărit pe omul nostru dintr-un fel de curiozitate pur detectivistică. Ei bine, cu acest prilej am descoperit că avea legături ingenios de bine camuflate cu un oarecare domn Wilkinson, consul al Argentinei, dar de cetăţenie engleză.

Ei bine, află că anul trecut domnul acesta a dispărut fără urmă. Cel puţin aşa a crezut toată lumea. Eu însă am aflat că a fost arestat sub învinuirea de a fi făcut spionaj în favoarea Angliei. Până astăzi nu am făcut nici-o legătură între meseria acestui domn Wilkinson şi întâlnirile misterioase cu omul nostru. Acum însă, când am aflat de la tine ceea ce am aflat, aş fi în stare să pun rămăşag pe orice că omul care l-a ucis pe tatăl tău slujeşte la doi stăpâni. Tu nu crezi?

— S-ar putea să ai dreptate. Şi în cazul acesta, abia ai un motiv în plus să-i divulgi numele.

— Ţi-am spus că e inutil să insişti.

— Bine, dar nu te înţeleg. Cum poţi fi atât de…

Şi mă oprii pentru că îmi era totuşi greu să pronunţ cuvântul care îmi stătea pe buze.

— Ce fel?, insistă Rocambole, privindu-mă dispreţuitor şi zâmbindu-mi cu un aer de strivitoare superioritate.

La rândul meu, îl dispreţuiam şi îl uram. Şi nu m-am putut stăpâni să-i spun, cinstit, ceea ce gândesc:

— Cum poţi fi atât de josnic?

— Crezi că mă simt jignit? Deloc! Mă consideri josnic? S-ar putea să ai dreptate. Dacă mă gândesc mai mult, sigur că ai dreptate. Ei şi? Tu nu eşti josnic! Tu eşti un băiat bun, un băiat cu convingeri. Chiar dacă nu ar fi vorba să-ţi răzbuni tatăl, pe tine, dacă ai fi fost în locul meu, datoria te-ar fi îndemnat să-l denunţi. Ce să fac însă dacă la mine

glasul datoriei e mut? Ce să fac, băiete, dacă nu am conştiinţă? Dacă nu am convingeri? Sau, chiar dacă le am, le-am pus de mult la naftalină, pentru că, făcând uz de ele, ar fi însemnat şi astăzi să vând fiţuica lui nea Marcel, în loc să fiu director al unui cotidian.

Ia hai să ne gândim la tine, mai bine-zis ce-ţi rezervă ţie viitorul. Peste câţiva ani termini liceul, dacă, bineînţeles, coana Aurica, între timp, nu-şi retrage „bursa”. Pe urmă, fie tot cu „bursa” ei, fie trăgând mâţa de coadă, ajungi cu o licenţă în buzunar. (Asta, dacă nu intrăm şi noi în război, iar în cazul că da, dacă nu te cureţi pe front. Fiindcă, din demnitate, sunt sigur că n-ai să vrei să intervin pentru tine, ca să-ţi aranjez o mobilizare pe loc).

Ei, şi cu patalamaua la mână ce vei face? Avocăţel pe sălile tribunalului în căutarea unui client? Belfer la Pomârla sau la Găeşti? Asta e ceea ce-ţi rezervă ţie viitorul. La altceva mai bun nu te poţi aştepta, băiete, decât numai dacă renunţi la convingeri, dacă accepţi să-ţi pui vată în ureche ca să nu-ţi mai auzi conştiinţa. (Şi fiindcă veni vorba de convingeri, trebuie să-ţi spun că ale tale încep să devină foarte primejdioase. Teamă mi-e că te paşte şi pe tine soarta profesorului tău de istorie, dacă vei continua şi faţă de alţii să-ţi exprimi convingerile cu aceeaşi stupidă cutezanţă cu care o faci faţă de mine. Rişti, băiete, să fii arestat şi, în cazul acesta, nu-ţi mai garantez că vei mai apuca să ajungi belfer la Pomârla).

Ei bine, eu m-am gândit la toate acestea şi, în mod deliberat, am acceptat să fiu o secătură. Da, nu te uita la mine atât de îngrozit. Sunt o secătură şi nu mi-e ruşine. Dimpotrivă, îmi fac din aceasta un titlu de glorie. Sunt o secătură fără conştiinţă. Din întâmplare dau de urma unui ucigaş şi în loc să-l denunţ, îl şantajez. Mai aflu că acest asasin este pe deasupra spion şi refuz, de asemenea, să-i divulg numele. Cu banii acestui asasin şi spion scot o gazetă în paginile căreia îl tămâiez pe Hitler, cu toate că îmi dau seama cine este şi la ce se mai poate aştepta omenirea din partea acestui zănatic. De ce fac toate acestea? Pentru că sunt convins că numai devenind o

secătură fără conştiinţă şi fără scrupule pot urca în vârful piramidei, pe când dacă aş rămâne un băiat cinstit ca tine, în cel mai bun caz aş putea râvni la un post de suplinitor la Pomârla, la acela de impiegat stagiar la vreo percepţie sau la vreun minister.

Da, măi băiete, ăsta sunt şi, te rog să mă crezi, nu mi-e ruşine de mine. Nu mi-e ruşine să-ţi spun că nu aş ezita o clipă să-ţi fac şi ţie nu ştiu ce mare rău dacă, bineînţeles, aceasta mi-ar ajuta în vreun fel să-mi realizez ţelurile pe care mi le-am propus.

Faţă de tine am fost sincer. Eşti singurul om care îmi cunoşti adevărata mea faţă. De ce am făcut-o? Pentru că, pe de o parte, te consider inofensiv, iar pe de alta, pentru că am vrut să te fac să înţelegi că, deşi îmi eşti simpatic, deşi aş vrea să-ţi dau o mână de ajutor, totuşi nu pot să-mi periclitez propriile mele interese.

Şi acum, să vedem ce se mai întâmplă cu gazeta. Ce mai reportaj aş turna dacă s-ar putea publica cele ce am discutat noi în seara asta!…

Câteva clipe mai târziu ne despărţeam, fără să ne mai strângem mâinile şi, probabil, amândoi cu aceeaşi convingere că niciodată nu vom căuta să ne mai revedem.

19
Fiul lui Monte Cristo

Între timp se întâmplaseră multe. Din ordinul lui Hitler, prin Dictatul de la Viena, o parte importantă din Ardeal era cedată Ungariei horthyste. După scurt timp, Carol al II-lea este silit să abdice. În locul dictaturii regale se instaurează dictatura antonesciană-legionară, dictatura asasinatelor şi a crimei. Dar numai după câteva luni, la începutul anului următor, bandele verzi dezlănţuie rebeliunea pe care proteguitorul lor de până atunci o înăbuşe în sânge.

Oraşul nostru, deşi într-o mai mică măsură, a cunoscut şi el crimele, jafurile şi schingiuirile făptuite de bandele legionare. Trecuseră cutremurătoare peste oraşul nostru şi cu toate acestea el părea neschimbat, la fel ca în toate primăverile de până acum: minuscul, tânăr, îmbătându-te cu mireasma salcâmilor şi teilor.

Şi totuşi, dacă oraşul rămăsese acelaşi, oamenii nu mai erau aceiaşi. Multe feţe îngrijorate, multe priviri umbrite de un fel de nelinişte înspăimântătoare. Acum întâlneai pe străzi mai multe femei decât bărbaţi, iar aceştia, cu excepţia bătrânilor şi copiilor, purtau uniforme, de la cele mai răpciugoase până la elegantele dolmane albastre şi cu găitane negre ale cavaleriştilor. Şi printre zecile şi sutele de uniforme româneşti, multe, din ce în ce mai multe uniforme nemţeşti, de la verdele frunzei până la albastru de sineală a acelora din Luftwaffe.

La noi încă nu era război. Dar până şi copiii simţeau că mult nu mai este până atunci. Ne aflam în primăvara nenorocitului an 1941.

În lunile care trecuseră, întâmplări mai deosebite au fost puţine în viaţa mea cea de toate zilele. Un eveniment trist care m-a zguduit profund a fost sinuciderea unchiului Iancu. Cei care l-au cunoscut au interpretat sinuciderea ca un act al unui iresponsabil. Toată lumea era convinsă că atunci când unchiul Iancu îşi zburase creierii fusese beat.

Poate că aş fi crezut şi eu la fel dacă nu aş fi stat de vorbă cu el câteva zile înainte de sinucidere. Nu-l mai văzusem de aproape un an şi când am dat ochii cu el mi s-a strâns inima de milă. Unchiul Iancu era doar o epavă a aceluia pe care îl ştiusem eu. Îmbătrânise, se buhăise, părul îi cărunţise, hainele atârnau pe el largi, boţite, murdare. Nimic nu mai rămăsese din fercheşul şi frumosul unchi Iancu, după care toate femeile întorceau capul pe stradă.

Între timp, îşi pierduse şi slujba. Nu ştiu care dintre edilii oraşului, pentru a nu-l lăsa cu desăvârşire pe drumuri, a pus o vorbă bună şi i s-a dat postul de paznic al „Castelului”. Castelul, de fapt turnul de apă, construit în grădina publică, era cel mai înalt edificiu din oraş şi unii naivi, dar cu un dezvoltat simţ al patriotismului local, se mândreau cu el.

Acolo m-am dus să-l caut într-o dimineaţă când nu am avut chef să merg la şcoală.

— Ai venit să mă vezi în noua mea reşedinţă?, încercă unchiul Iancu să glumească.

— Am venit să-ţi propun să te muţi la noi, unchiule. Propunerea pe care i-o făceam îmi venise abia atunci în minte şi cu toate că nu aveam asentimentul mamei, eram sigur că ea nu se va opune.

— Ce să caut eu la voi! Crezi că în halul în care am ajuns aş mai fi în stare să dau ochii cu maică-ta? Nu, băiete, n-ar exista o suferinţă mai mare pentru bietul meu suflet. Ar întrece-o pe aceasta de acum... Vezi ce-am ajuns? Supraveghetor al „Castelului”. Mi-e atâta ruşine de mine,

Ducule, mi-e atâta ruşine! Căci vezi, tocmai într-asta constă nenorocirea mea. Decăderii fizice şi de ordin social nu i-a corespuns una morală. Sunt conştient de halul în care am ajuns şi sufăr, încă sufăr. Mâine-poimâine, aceasta va fi o fază depăşită. Mâine-poimâine, mă voi simţi exact ca porcul care, bălăcindu-se în noroi, nu are conştiinţa noroiului în care se tăvăleşte. Atunci va fi bine. Dar, oare, voi putea rezista până atunci?

Şi unchiul Iancu, pe care niciodată nu-l văzusem plângând, plânse acum ca un copil.

Câteva zile după aceea, am aflat că şi-a zburat creierii. A fost singurul mijloc de a se salva de decrepitudinea morală care sigur ar fi urmat celei fizice.

Pe unchiul Iancu l-au îngropat într-o margine a cimitirului, unde mai odihneau trupurile şi altor sinucigaşi săraci. Opreliştile prevăzute de sfintele canoane ale bisericii erau ignorate atunci când era vorba de sinucigaşi cu dare de mână. Aceştia erau înmormântaţi în inima cimitirului şi în cavouri impunătoare şi trainice, parcă dinadins clădite astfel ca să dureze până la veacul cel de apoi.

Pe mormântul sărac al unchiului Iancu mama a sădit flori. Eu le-am stropit şi tot eu am meşterit o apărătoare contra ploii şi a vântului pentru candela de la căpătâi.

Şi într-una din zile, pe când mă duceam să ud florile de pe mormântul unchiului Iancu, m-am întâlnit cu groparul Tase. Mai îmbătrânit, cu faţa şi mai plină de zbârcituri, se ţinea tot drept şi voinic, în ciuda semnelor „de dincolo” care i se arătaseră.

— Ce mai faci, moş Tase?, l-am întrebat. Mă mai cunoşti?

— Cum să nu, domnişorule.

Ei, crescusem acum şi moşul nu mai îndrăznea să-mi spună „măi băiete”.

— Cum mai merge sănătatea?

— O mai duc, domnişorule. Cu ajutorul lui Dumnezeu, o mai duc.

— Păi, vezi? Ţi-am spus eu să nu te iei după semnele alea. Am avut sau n-am avut dreptate?

— Să nu râzi de semne, domnişorule, ascultă la mine că-s mai bătrân. Şi matale o să ţi se arate când o fi să ţi se apropie ceasul.

— Păi, la matale, de când ţi s-au arătat, au trecut doi ani parcă.

— Mda! E o ţâră de mirare, pesemne, că mai încurcă şi moartea socotelile câteodată.

— Adică, le-o fi încurcat cu matale?

— Teamă mi-e că da, domnişorule. Altminteri mi s-ar mai fi arătat vreun semn.

Păşea alături de mine, cu hârleţul pe umărul stâng, pufăind dintr-o lulea scurtă.

— Parcă atunci când ne-am cunoscut, moş Tase, nu fumai din lulea.

— Nu fumam!... Nu fumam!... Dar şi-a făcut cu mine păcatul o vădană de babă, de mi-a dat de pomană luleaua moşului ei răposat. Am încercat o dată, am încercat de două ori, până m-am deprins.

Tot mergând şi tăifăsuind, am ajuns în inima cimitirului, în apropierea capelei. În dreapta, cavoul coanei Aurica, impunător şi oribil. Şi, lucru la care nu m-aş fi aşteptat, ambele chepenguri deschise.

— Aţi făcut altă cheie, moş Tase?

Acesta, prinzându-mi privirea, începu să clatine din cap.

— Ce, parcă a fost nevoie de altă cheie? S-a găsit aia de se pierduse.

— Nu mai spune!

— Că s-a găsit, nu ar fi nimic de mirare. Dar închipuie-ţi, domnişorule, am găsit-o la locul ei, în cui, acolo de unde pierise. Safta, ţi-am vorbit eu matale de Safta, baba care vinde lumânări, spune că a fost lucrul dracului cu afurisita asta de cheie. Dar matale ce zici, că eşti om cu carte?

— De, ştiu şi eu, moş Tase?

Într-adevăr, ce i-aş fi putut spune? Puteam să-i spun că, dacă nu i s-au mai arătat semne „de dincolo” şi dacă apăruse din nou cheia la locul ei, era de presupus că spionii

nu mai aveau nevoie de cripta în care odihneau rămăşiţele pământeşti ale nefericitului fiu al coanei Aurica, roaba lui Dumnezeu?

— Poate că baba Safta o fi având dreptate.

Şi, luându-mi rămas-bun de la el am pornit-o, singur, pe una dintre aleile pe care mă plimbasem adesea cu Ingrid. Am străbătut aleea, mergând încet, şi tot timpul am avut impresia că păşesc alături de Ingrid. M-am dezmeticit când am ajuns la celălalt capăt al aleii. Am închis ochii şi i-am şoptit numele în gând. Cum mă mai durea sufletul! Dar durerea era acum altfel. Durerea făcea parte din fiinţa mea, era una cu ea. Dar aşa cum nu-mi simţeam în fiece clipă fiinţa, la fel nu simţeam clipă de clipă durerea.

Pe Ingrid n-o mai văzusem în toată perioada aceea lungă care se scursese. Nu m-am dus s-o caut şi nici hazardul nu mi-a scos-o în cale. Drumurile noastre niciodată nu s-au mai încrucişat. De altfel, nici nu doream s-o văd. Începusem să cred că Ingrid nici nu exista în realitate. Aveam pe cealaltă Ingrid, cea din închipuire, şi îmi era suficient.

De la colega ei, pe care am întâlnit-o pe stradă odată, am aflat că vara fusese plecată în străinătate cu tatăl ei.

— Ce să-i spun din partea dumitale?, mă întrebă înainte de a se despărţi de mine.

— Nimic!

— Sunteţi amândoi nebuni.

Nu eram nebun. Dar numai puţin a lipsit ca să devin nebun din cauza Ingridei.

Aceasta a fost tot ceea ce am aflat despre ea.

Cât priveşte pe Catina, parcă o înghiţise pământul. Am căutat-o, l-am întrebat pe Rocambole dacă nu mi-ar putea spune cum să dau de urma ei. Nădăjduiam că, spionând-o, voi ajunge să-l descopăr pe Walther. Dar Catina dispăruse şi, după toate probabilităţile, părăsise oraşul.

Într-o zi, spre surprinderea mea, Rocambole, pe care nu-l mai văzusem de luni de zile, mă opri pe stradă. Evitându-mi privirea şi vădit stânjenit, cu toate că încerca să pară prietenos ca totdeauna, îmi spuse:

— Bine că te întâlnesc. Dacă nu te găseam, trimiteam după tine.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimic. Dacă nu mă înşel, într-un timp te interesa mult să dai de urma Catinei, nu-i aşa?

Mă interesează şi astăzi. Ştii unde poate fi găsită?

— Am văzut-o astăzi, băiete, dar nu-i ştiu adresa. Dacă ţi-aş spune că era îmbrăcată în uniformă nemţească, ai să mă crezi?

— Imposibil!

— Cu toate astea, drăguţule, nu-ţi spun basme. Am văzut-o în uniformă germană, într-o maşină germană. Şi trebuie să-ţi spun că atât uniforma, cât mai ales bereta, pusă strengăreşte spre sprânceana stângă, o prindea foarte bine.

— Dar cum e posibil? Ce, e nemţoaică?

— Dacă poartă uniformă, înseamnă că e nemţoaică. O fi poate şvăboaică.

— Bine, dar asta e o sfidare. Tocmai în oraşul ăsta! O cunoaşte doar o lume. Multă, puţină, totuşi…

— Nu te mai indigna, naivule! N-ar fi exclus ca mâine-poimâine să mai vedem şi pe alţii îmbrăcând uniforma germană. Păcat că era în maşină şi n-am putut să-i vorbesc. Mi-ar fi făcut mare plăcere să-i ascult explicaţiile.

Rocambole fiind grăbit, ne-am despărţit repede. Am plecat şi eu spre casă, pentru că a doua zi aveam teză şi voiam să mai repet o dată toată materia. Dar zadarnic m-am chinuit vreo două ore. Nu mă puteam concentra deloc, pentru că mereu îmi apărea înaintea ochilor Catina îmbrăcată în uniformă nemţească. Până la urmă, dându-mi seama că pierd timpul zadarnic, am închis cartea şi am plecat să mă plimb.

Începuse să se însereze. Plouase mai devreme, dar acum se înseninase şi pe cer se arătau primele stele. Mirosea a pietre ude. Din grădini – în partea aceasta a oraşului toate casele aveau grădini – venea miros de liliac şi de frunză tânără. În centrul oraşului, de jur-împrejurul parcului şi, în

continuare, pe strada principală, ca o uriaşă reptilă, valul de lume care ieşise să se plimbe. La „Restaurantul Francez” şi la „Tofică”, cele două orchestre cântau pentru clienţii care ocupau toate mesele înşirate pe trotuarul lat. În stânga, în imediata apropiere a cinematografului de vară „Modern”, strălucea firma de neon a „Scrutătorului”.

Tocmai mă pregăteam să traversez strada, când am zărit-o pe Catina pe trotuarul celălalt, cam în dreptul redacţiei „Scrutătorului”. Ca să nu mă observe, m-am ascuns înapoia trunchiului unuia dintre platanii care se înşirau de-a lungul bordurii trotuarului. Am lăsat-o să se îndepărteze, apoi m-am luat după ea.

De data asta, Catina nu purta uniforma armatei hitleriste. Era îmbrăcată într-un taior gri, foarte elegant.

„Unde s-o fi ducând, oare?”, mă întrebam, străduindu-mă să n-o pierd din vedere.

Deodată, mi-am amintit că o mai întâlnisem prin cartierul acela şi inima începu să-mi bată, nici eu nu ştiam de ce. Dar, curând după aceea, mi-am explicat de ce: pentru că mă aflam în imediata apropiere a „casei cu stafii”, casa în care locuia Ingrid. Câteva minute mai târziu, Catina mergea pe strada Fregatei, iar eu, oprit la colţul străzii, aşteptam să se mai îndepărteze, ca s-o pot urmări.

Iat-o trecând prin dreptul „casei cu stafii”, iat-o cotind la dreapta, după colţ, de-a lungul zidului casei. Am grăbit paşii, ca să nu-i pierd urma. Când am ajuns în dreptul „casei cu stafii”, inima îmi bătea parcă să-mi spargă coşul pieptului. Casa zăcea scufundată în întuneric, parcă ar fi fost o casă în care nu locuia nimeni.

Două minute mai târziu, ajungeam şi eu la colţul străzii. Dar zadarnic am căutat-o cu privirea pe Catina. Dispăruse. Strada se întindea înaintea mea, lungă şi pustie. Era peste putinţă ca s-o fi străbătut într-un răstimp atât de scurt. Dispariţia Catinei nu putea avea decât o singură explicaţie: intrase într-una dintre case. Dar în care?

Furios pe mine, mi-am continuat drumul.

Şi cum mergeam de-a lungul zidului, deodată observ că aproape de extremitatea lui, era întretăiat de o portiţă de

fier, cu tăblii, de asemenea, din fier, care te împiedicau să vezi ce se petrece înăuntru.

Brusc mi-am amintit de cuvintele lui Rocambole:

Pentru vizitele acestea nocturne, Catina se foloseşte de portiţa care dă în spatele casei, portiţa o descuie cu o cheie care, probabil, şi astăzi se află în poşeta ei”.

Rocambole se referise atunci la întâlnirile pe care le avea asasinul tatălui meu, acasă la el cu Catina.

„Dumnezeule, să fie posibil? Nu se poate, nu trebuie să fie adevărat!”

M-am rezemat de zid, incapabil să mai fac un pas. Câteva clipe am crezut că mă voi prăbuşi de emoţie, de tristeţe, de deznădejde.

Dar totul n-a durat decât câteva clipe, poate câteva minute. Dar în acest crâmpei de timp, am trăit mult mai multe emoţii decât altcineva, într-o viaţă întreagă.

„Nu se poate să fie adevărat!”, mi-am zis. Dar încă înainte de a rosti cuvintele, mi-am dat seama că, de fapt, încercam să mă mistific. Şi, instinctiv – nu-mi amintesc să fi fost un act deliberat – am întins mâna şi am apăsat pe clanţă. Portiţa era descuiată. Dacă, într-adevăr, Catina se folosise de portiţa aceea, fusese atât de sigură că nimeni nu o urmăreşte, încât nici nu se obosise s-o mai încuie.

Am împins-o uşurel, ca să nu scârţâie, şi m-am strecurat înăuntru. M-am ghemuit la pământ şi am privit. Mă aflam în parcul din spatele casei. Casa era în dreapta, impunătoare. Numai trei ferestre erau luminate. Cât era de mare parcul, nu-mi puteam da seama din cauza întunericului. După foşnetul copacilor şi după dârele de lumină de la ferestrele luminate, părea să fie excepţional de mare pentru un parc particular.

În stânga, foarte aproape de locul unde mă aflam, era un fel de chioşc, sau ceva asemănător cu un pavilion, rotund şi cu geamlâc. Geamlâcul părea să fie din sticlă mată şi colorată. Era luminat, dar de o lumină atât de slabă, încât la prima vedere aveai impresia că îl luminează razele lunii. În imediata apropiere a chioşcului şi mai aproape de mine

se afla sera. Mi-am putut da seama că e vorba de o seră, pentru că era şi ea luminată.

Din locul de unde mă aflam, porneau două alei; una ducea spre chioşc şi seră, cealaltă spre casă. N-am pornit-o pe aleea care ducea spre casă. Chioşcul luminat îmi suscita mai curând curiozitatea. Dacă, într-adevăr, Catina venise să-l întâlnească pe Walther, atunci nici că putea exista un loc mai potrivit decât chioşcul cu geamlâc.

Fără să ezit prea mult, am pornit-o într-acolo, călcând pe iarbă, ca să nu fac zgomot.

„Dacă mă descoperă, mă ucide şi pe mine…”

N-aş putea spune că nu-mi era frică. Dar, în orice caz, mult mai puţină decât s-ar crede.

Ca să ajung la pavilion, trebuia să trec pe lângă seră. Dar chiar dacă drumul meu nu ar fi trecut pe acolo, întrucât era luminată, tot ar fi trebuit să mă asigur, în prealabil, dacă nu mă păştea vreo primejdie dinspre partea aceea.

M-am apropiat de seră, mergând de-a buşilea, şi când mai aveam numai câţiva metri până acolo, m-am culcat în iarbă – cred că era gazon – şi am început să mă târâi, făcând un ocol pentru a evita latura unde era şi uşa, care dădea în seră. Instinctul mă călăuzi foarte bine, pentru că acolo locul îmi oferea şi posibilitatea unei ascunzători. Se aflau stive de glastre goale, lăzi cu pământ de grădină puse una peste alta, două roabe, târgi, hârleţe, lopeţi. Când am ajuns, fără nici un fel de incident, am stat să răsuflu un pic, apoi m-am ridicat în genunchi şi am privit înăuntru, în seră.

… Şi atunci i-am văzut: pe Catina şi pe Walther, asasinul tatălui meu!

Catina stătea pe un fel de scaun de campanie. Walther, în picioare, tocmai îi arăta un trandafir mare, roşu, de culoarea sângelui. Nu era sezonul trandafirilor, şi cu toate acestea, în seră, pe nişte tulpini delicate, se legănau şase trandafiri, mari şi roşii cum nu cred să mai fi existat alţii la fel în nici-o grădină din oraş.

„Grădinarul diavolului!”, îl numise odată Barba Panaiotachi pe asasinul tatălui meu.

Dar Walther, care era încins peste mijloc cu un şorţ de grădinar, nu avea nimic demonic în trăsăturile chipului său. Privindu-l îmi dădeam seama cât de bine îl creionase tata, atunci când se destăinuise pe filele Bibliei. L-am recunoscut după statura uriaşă, după ochi, după părul blond, încărunţit. Ochii aveau în lucirea lor un fel de cruzime, care te făcea să te înfiori când îi priveai.

Walther vorbea arătând către trandafirul pe care, fără să-l rupă, îl prinsese între degete. Ce spunea, nu puteam auzi. Catina îl asculta cu evlavie parcă. Pe urmă, când el conteni, Catina se plecă să miroasă trandafirul. Şi în timp ce sta aşa aplecată aspirând mireasma trandafirului sângeriu, Walther o mângâie cu palma pe păr. Catina mirosea mereu trandafirul, de parcă nu putea să renunţe la această plăcere. Dar mi-am dat seama că o făcea numai pentru ca palma lui Walther s-o mai mângâie pe păr.

Pe urmă, săltându-se în vârful picioarelor şi înlănţuindu-l cu amândouă braţele, Catina îl sărută pe buze îndelung, parcă o veşnicie.

Am închis ochii să nu-i mai văd, pentru că în clipa aceea îi uram pe amândoi deopotrivă şi, dacă mi-ar fi stat în putinţă, i-aş fi ucis. Când am redeschis ochii, i-am văzut îndreptându-se spre ieşire, braţ la braţ, ca nişte tineri logodnici, părăsind sera, Walther stinse lumina. Câteva minute le-am auzit paşii pe pietrişul aleii, am auzit apoi uşa de la pavilion deschizându-se şi închizându-se şi pe urmă liniştea mă învălui din toate părţile. Am mai aşteptat câteva minute şi, aproape cu aceleaşi precauţii ca şi la venire, m-am îndreptat spre portiţă.

Nu mai avea nici un rost să rămân. Cei doi spioni şi amanţi se încuiaseră în pavilion, fără îndoială pentru tot restul nopţii. Înainte de a părăsi parcul am privit spre casă. Cele trei ferestre erau încă luminate. Înapoia uneia dintre ele, Ingrid învăţa poate şi ea pentru teza de a doua zi. Şi poate că atunci când avea să se culce, înainte de a închide ochii, în gând va ura noapte bună tatălui ei pe care ea îl credea omul cel mai bun şi cel mai cinstit din câţi existau, dar care, în realitate, nu era decât asasin, spion şi amant al

unei alte spioane plămădite, la rândul ei, dintr-un aluat nu mai bun.

„Sărmană Ingrid!”, am murmurat şi, deschizând portiţa, am ieşit în stradă.

Am umblat mult pe străzi, fără gânduri sau, în orice caz, cu gânduri de care nu-mi mai amintesc. Acasă, am ajuns abia spre ziuă. Mama mă aştepta. Era, biata de ea, toată numai spaime şi nelinişti.

— Ducule, ce-i halul ăsta în care vii acasă? Te-ai îmbătat?

Abia acum mi-am dat seama că eram într-un hal fără de hal pantofii îmi erau plini de noroi, cu noroi eram murdar pe pantaloni şi tunică. (Mă târâsem doar până la seră.)

— Nu, mamă, n-am pus în gură un strop de vin. M-am întâlnit însă cu un strigoi şi, fugind ca să scap de el m-am împiedicat şi am căzut.

Şi fără alte explicaţii, am intrat la mine în cameră.

— Doamne, de ce trebuie să fie atât de ciudat băiatul ăsta!, am mai apucat s-o aud pe mama vorbind singură.

A doua zi, nu m-am mai putut da jos din pat. Nu am putut nici în zilele următoare, timp de zece zile. Nici astăzi nu ştiu de ce boală am zăcut, nu ştiu dacă mi-a fost şi trupul bolnav sau numai sufletul. Nu ştiu pentru că nici medicii n-au ştiut să-i spună mamei întâi, şi apoi mie, când i-am întrebat.

Poate că în alte vremuri, când oamenii pretindeau că stau la taifas cu Dumnezeu şi cu îngerii, când erau în stare să ia un copac drept un demon, sau umbra unei păsări de apă drept o naiadă, mama şi cele câteva vecine care s-au rânduit să mă vegheze în timpul bolii ar fi fost încredinţate că în cele zece zile cât timp am zăcut între viaţă şi moarte, cum în mod exagerat se exprimase mama, am fost posedat de diavol. Da, în alte vremuri, aşa ar fi crezut şi, în loc să mă îndoape cu medicamente, ar fi chemat vreun popă bătrân să-mi citească molifta de alungare a duhurilor necurate.

Dar dacă spiritul meu nu a fost posedat de nici un demon, în schimb a fost pradă unui coşmar care a durat

zece zile şi zece nopţi. Nu mi-l amintesc în întregime. Dar dacă închid ochii şi mă concentrez, încep să-mi reamintesc personajele înspăimântătorului vis. Tata, Ingrid, eu, Walther, Catina. Da, acestea au fost personajele visului. Şi, cu toate că nu-mi amintesc în întregime visul, totuşi el s-a desfăşurat cu început şi sfârşit, ca într-o dramă sau ca într-o tragedie antică, poate mai curând ca într-o tragedie antică, pentru că n-a lipsit corul. Corul era format din Gorila, din Băţ, din Sugiuc. Ei, personajele din cor, în timp ce se desfăşura acţiunea propriu-zisă, alergau ca nişte bezmetici, fiecare cu câte un teanc de ziare sub braţ şi strigau să-şi rupă plămânii: Spiciala!... Idiţie spicială! Tatăl Ingridei l-a înjunghiat pe tatăl lui Ducu! Spiciala! Tatăl Ingridei, asul spionilor! Idiţia!... Idiţia spicială!... Marele cerealist şi armator Horace Richter, spion şi asasin... Spiciala!... Catina, spioana hitleristă, amanta spionului nr. 1 Walther... Spiciala!... Eleva Ingrid Richter îşi zboară creierii cu un foc de revolver... Spiciala!... Idiţia spicială!...

Acestea erau cuvintele pe care le urla corul mereu, mereu, obsedante, înnebunitoare, în timp ce noi, eroii, eroii tragediei, ne debitam rolurile pe scena fantasmagorică de pe tărâmul visului.

Cum mai hăuleşte furtuna!... Cum se mai tânguie copacii în grădina publică... Olanele smulse de pe acoperişuri se sparg de caldarâm... Tata, cu hârleţul subsuoară, merge împotriva furtunii... Merge cu un umăr înainte, să despice carnea nevăzută a uraganului... „Întoarce-te, nebunule căutător de comori! Întoarce-te Monte Cristo!”, îi strigă furtuna şi se învârtoşează mai mult, doar, doar l-o întoarce din drum... Dar tata nu aude, nu înţelege ce-i spune furtuna... Nu-şi dă seama că furtuna s-a dezlănţuit să-l oprească din drum... Şi iată-l ajuns la „Ruinele Mortului”... O hârcă luminoasă, de parcă ar fi fost unsă cu fosfor, pluteşte prin aer şi se opreşte la un pas de tata... „Întoarce-te. Monte Cristo, moartea te pândeşte, întoarce-te!”... „Taci, hârcă afurisită, căci pe mine nu mă sperii!”, îi spune tata, ameninţând-o cu hârleţul. Hârca clămpăne din maxilarele goale: râde! Râde întâi ca Barba

Panaiotachi, apoi râsul acoperă zgomotul furtunii şi râsul acela seamănă cu râsul vrăjitoarelor din mlaştinile de la Forres. Tata intră în ruină... începe să sape... Deodată se-aude un strigăt de moarte... Alerg prin noapte... Alerg ca un bezmetic şi aud înapoia mea alţi paşi care aleargă. Cine mă urmăreşte, cine?... „Opreşte-te, Ducule, eu sunt, Ingrid. De ce fugi de mine?”... „Tu eşti, Ingrid? Ce bine că eşti tu, Ingrid!”... Suntem în port... Ne aşezăm pe un morman de odgoane care miroase a catran. „De ce fugeai, Ducule?”„Mă urmărea, Ingrid!”„Cine, Ducule?” „Tatăl tău. Voia... Şi în gând: voia să mă omoare, Ingrid”. „Dar cum se poate, Ducule, să te sperii de tata? Dacă te iubesc eu, te iubeşte şi el. Tu nu ştii ce om minunat e tata. Nu există un alt om mai bun, mai cinstit, cu un suflet mai nobil. Îl iubesc aşa de mult, Ducule dragă! Vezi tu, alţi copii au mamă, au tată. Dragostea şi-o împart între amândoi. Dar eu nu-l am decât pe tata. Şi îl iubesc şi cu dragostea cu care aş fi iubit-o pe mama”... „Ingrid, mă doare sufletul că trebuie să ţi-o spun, dar tatăl tău nu e aşa cum îl crezi tu. Tatăl tău e un asasin ordinar. L-a omorât pe tata, care i-a fost prieten, frate de cruce şi care i-a salvat viaţa de două ori. Tatăl tău e un spion vechi, înrăit. De douăzeci de ani e în solda serviciului de spionaj german. A făcut spionaj nu ştiu prin care ţări şi acum aici, la noi. Înţelegi? E vorba de ţara mea. Îl slujeşte pe Hitler! Nero a fost nebun şi a dat foc Romei. Hitler e nebun şi a incendiat întreaga Europă. Vezi ce s-a ales de Cehoslovacia, de Polonia, de Belgia, de Olanda şi până şi de mândra şi marea Franţă. Tatăl tău face spionaj aici, în ţara mea. Tatăl tău vrea ca şi ţara mea să aibă soarta ţărilor pe care ţi le-am înşirat”... „Ce tot spui, Ducule! Nu se poate, tu te înşeli. Tata nu este în stare să strivească o muscă. Tata e un priceput om de afaceri. Dar nu e, nu poate să fie un spion. Nu l-am întrebat niciodată, dar sunt convinsă că tata îl urăşte pe Hitler, la fel ca tine şi ca mine, Ducule!”

Ingrid tace... „La ce te gândeşti, Ingrid?” Ingrid nu răspunde... Ingrid! Ingrid!... A murit Ingrid! Am ucis-o pe Ingrid. Am ucis-o cu adevărul cuvintelor despre tatăl ei... O

iau în braţe şi încep să merg, nici eu nu ştiu unde. Am ucis-o pe Ingrid! Şi mă înăbuşă plânsul. Nu-i adevărat, n-a murit Ingrid!... Ingrid în rochie de mireasă... Catina îi potriveşte beteala. Şi râde. Râde ca o nebună, ca o isterică... „De ce râzi, domnişoară?”, întreabă Ingrid... Dar Catina nu-i răspunde, continuă să râdă ca o bezmetică... Eu sunt aproape, dar între mine şi Ingrid e un perete de sticlă... Eu o văd, dar ea nu mă vede şi nici nu mă aude... „Ingrid – îi strig eu – n-o lăsa să-ţi potrivească beteala. Goneşte-o, Ingrid!” Dar Ingrid nu mă aude... Doamne, dacă aş putea sparge peretele ăsta de sticlă! Izbesc cu pumnii în el dar pumnii mei lovesc în gol. N-a fost nici un perete... Catina, când mă vede, râde mai tare... Râde şi face piruete repezi, din ce în ce mai repezi, şi deodată nu mai e Catina, ci o eşarfă care se ridică şi se preface într-un nouraş alb... „Uf, bine că am scăpat de ea!” O iau în braţe pe Ingrid. „Ingrid, mireasa mea frumoasă!” Dar uite-l pe tata. Tata e îmbrăcat cu nişte pantaloni de doc albastru, cu o haină tot de doc... În cap poartă o şapcă de piele, la fel cu aceea a lui Barba Panaiotachi. Ce tânăr e tata... Eu nu l-am apucat aşa de tânăr... „Uite-o, tată, pe Ingrid”. Tata însă nu vrea să se uite la ea. Tata e posomorât. Ochii lui mă privesc mustrător. Ochii lui poruncesc... „Tată, dar o iubesc mai mult decât viaţa”. Tata continuă să mă mustre cu privirea, ameninţător... Intru pe portiţă în parcul „casei cu stafii”... Cheia mi-a dat-o Ingrid... Ingrid mă aşteaptă... „De ce ai întârziat, Ducule?” „Dimpotrivă, am venit mai devreme, Ingrid”. „Dacă s-ar putea, Ducule, să nu mai pleci niciodată de lângă mine”... Ingrid mă ia de mână... Mă duce până în imediata apropiere a pavilionului... „Ducule, înăuntru e tata. De ce se închide acolo câteodată? Ducule, tata e un om bun?” „Ingrid, e mai bine să cunoşti adevărul. Tatăl tău este...” Dar, iată, mi se arată tata. Tata duce degetul la buze... „Nu trebuie să-i spun, tată? Şi tata îmi face semn că nu”... „Da, Ingrid, tatăl tău e un om bun!” Tata dă din cap şi zâmbeşte, apoi îmi face semn să-l urmez... „Te las acum, Ingrid. Mă cheamă tata”...

Când am deschis ochii, mai bine-zis când în a zecea zi am fost conştient că am ochii deschişi, mama stătea la căpătâiul meu pe un scaun. Era slabă şi palidă ca atunci când m-am dus cu unchiul Iancu s-o scoatem de la spital.

— Am fost bolnav tare, mamă?

— De zece zile zaci între viaţă şi moarte, băiatul meu.

— Dar acum să ştii, mamă, că nu mai sunt.

— Dacă vorbeşti, înseamnă că s-a îndurat Dumnezeu.

Nu mai eram bolnav. M-am ridicat în capul oaselor, apoi m-am dat jos din pat şi am început să mă plimb prin cameră. Mama se uita la mine şi nu-i venea să creadă.

— Culcă-te, Ducule, să nu ţi se întoarcă boala.

— N-ai nici-o grijă, mamă, că nu se mai întoarce.

Fereastra era întredeschisă. Am deschis-o larg şi am aspirat adânc. Mi-am umplut nările cu mirosul Dunării, cu mirosul portului.

— Ce frumos e afară, mamă! Tare aş mai avea chef să dau o raită prin port.

— Nu te las, Ducule, să ştii!

— Bine, mamă, stau acasă. Dar dă-mi ceva să mănânc să mai prind puteri. Tare mai mi-e foame!

Mama, care nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, auzindu-mă că-i cer de mâncare, alergă la bucătărie să-mi pregătească ceva.

Mai pe seară a venit şi medicul. Nu păru nici el mai puţin mirat găsindu-mă la fereastră, cu o carte pe genunchi, îmi vorbi de minunile pe care le poate face un organism tânăr, mă bătu pe umăr, recomandându-mi ca, pe viitor, să fiu cuminte – nici astăzi nu-mi explic rostul acelei recomandări – şi plecă. Am rămas cu mama. Biata mama, deşi trecuseră mai multe ore de la vindecarea mea „miraculoasă” – cum îi plăcea ei să spună după aceea – încă nu se obişnuise. I se părea tot că visează. Mereu se uita la mine uimită şi-mi zâmbea.

— Cât am delirat, mamă, trebuie că am spus o mulţime de prostii, nu-i aşa?

Mama avu o ezitare înainte de a-mi răspunde.

— Ce vrei, aşa se întâmplă atunci când are omul fierbinţeală. Ai spus tu multe, dar cine avea mintea la ele? Mereu ai pomenit un nume… de fată. Cine-i, Ducule?

— Nu mai e, mamă. A murit!

Şi mama fu convinsă că mă îmbolnăvisem din cauza morţii fetei pe care o îndrăgisem, pe urmă, mama mă lăsă singur.

— Să te culci, Ducule. Abia te-ai pus pe picioare şi câtva timp va trebui să dormi mult, mult. Somnul face bine. Iaca, eu, dacă nu mă simt în apele mele şi dorm mai mult decât de obicei, după aceea mi-e mult mai bine, de parcă aş fi luat nu ştiu ce doctorii.

Şi totuşi mama nu auzise de hipnoterapie.

— N-ai grijă, am să mă culc îndată. Noapte bună, mamă! N-a apucat mama să se dezbrace, că eu am şi stins lumina, deşi nu-mi era deloc somn. Cu mâinile sub cap, am început să mă gândesc la descoperirea pe care o făcusem în parcul „casei cu stafii”. Dar mă gândeam aşa cum te gândeşti la o întâmplare dureroasă, care a trecut de mult. Constatam că de mult luasem o hotărâre şi că nu mai rămânea decât s-o pun în aplicare.

Şi fiindcă nu aveam nici un fel de ezitare în privinţa justeţei acelei hotărâri, m-am dat jos din pat, am aprins lumina şi, aşezându-mă la masă, am scris, fără nici un fel de poticnire, rândurile care urmează, de parcă nu aş fi făcut altceva decât să aştern pe hârtie ceea ce îmi dicta cineva:

Domnule,

Fiica dumneavoastră, care nu şi-a cunoscut mama, a revărsat asupra dumneavoastră şi prisosul de dragoste care se cuvenea aceleia care i-a dat viaţă. Ea vă iubeşte nespus de mult, dar nu pentru faptul că-i sunteţi tată, ci pentru că este convinsă că nu există un alt om mai cinstit, cu un suflet mai bun şi mai nobil decât al dumneavoastră.

Dacă fiica dumneavoastră ar afla că tatăl ei – pe care îl iubeşte ca pe un Dumnezeu, este, în realitate, un asasin care şi-a ucis şi jefuit prietenul, fratele de cruce căruia îi datora în două rânduri viaţa, dacă ar afla că tatăl ei este un spion în solda unui monstru dement – Hitler – dacă ar afla toate acestea, bănuiţi, oare, ce se va întâmpla?

Vă cunoaşteţi, oare, în aşa măsură copila ca să vă daţi seama că-i va fi peste putinţă să vă vadă prăbuşit de pe piedestalul pe care v-a înălţat dragostea şi naivitatea ei, şi că nu va putea supravieţui ruşinii de a vă vedea, poate, arestat şi judecat pentru vina de a vă fi înjunghiat prietenul, pe Monte Cristo? (Spun poate, pentru că s-ar putea ca stăpânii pe care îi slujiţi şi care astăzi sunt adevăraţii stăpâni ai ţării să intervină pentru dumneavoastră).

Dacă nu vreţi să adăugaţi la vina asasinării tatălui meu pe aceea a morţii fiicei dumneavoastră, atunci nu vă rămâne decât o singură cale: să fiţi propriul dumneavoastră judecător şi să aveţi curajul de a ispăşi.

Vă dau răgaz patruzeci şi opt de ore ca să puteţi asigura viitorul fiicei dumneavoastră. Dacă după trecerea acestui termen veţi mai fi încă în viaţă, fiica dumneavoastră va cunoaşte adevărul despre tatăl ei, iar primul procuror va primi dovezile certei dumneavoastră vinovăţii.

De asemenea, ziarele pe care patronii pe care îi slujiţi nu au izbutit să le cumpere vor demasca tripla dumneavoastră vină: de asasin, spion şi jefuitor.

Fiul lui Monte Cristo

P.S. – Deoarece s-ar putea ca meseria pe care o exercitaţi de atâţia ani de zile să vă fi pervertit în aşa măsură sufletul încât, aşa cum v-aţi putut ucide şi jefui prietenul, să acceptaţi a deveni ucigaşul, de fapt, al propriei d-voastră fiice numai spre a vă salva

viaţa, ţin să vă atrag atenţia că e foarte probabil ca şefii de care ascultaţi – mă refer la cei de la Gestapo – să nu ţină seama de această dorinţă, dacă vor afla – şi vor afla de la mine – de legăturile pe care le-aţi avut cu un oarecare domn Wilkinson, fost consul al Argentinei, arestat sub învinuirea de a fi făcut spionaj în favoarea Angliei.

Am vârât foaia de hârtie într-un plic, am scris adresa pe el şi, după ce am ascuns plicul în cartea de istorie, am stins lumina şi m-am culcat. Cred că am adormit repede. Îmi amintesc însă că, înainte de a mă fura somnul, câteva clipe mi-a plutit pe dinaintea ochilor imaginea Ingridei. O Ingrid tristă, tristă, cu ochi plânşi, dar mai frumoasă ca oricând.

Şi îmi mai aduc aminte că am vorbit tare, de parcă m-ar fi putut auzi:

„Altă soluţie nu există, Ingrid. Tatăl tău trebuie să-şi primească pedeapsa!”

A doua zi dimineaţa, ca să pot ieşi în oraş, a trebuit să-i făgăduiesc mamei că mă voi întoarce într-o jumătate de oră. De altfel, nici nu aveam nevoie de mai mult timp pentru ceea ce îmi propusesem să fac.

Cu scrisoarea în buzunar, m-am dus la birourile lui Walther, alias Horace Richter, cetăţean elveţian. Birourile firmei „*Horace Richter et comp. S.A.*“ erau pe strada Misitiilor. Am predat scrisoarea, pe plicul căreia adăugasem menţiunea „confidenţial – personal”, pe urmă m-am întors acasă, spre marea satisfacţie a mamei, care nu se aştepta să fiu chiar atât de punctual.

Şi fiindcă mama mă lăsă singur ca să-şi vadă de treburile ei la bucătărie, m-am pus să redactez scrisoarea către primul procuror.

Am închis scrisoarea în plic şi, în aşteptarea expirării termenului ultimativ, am ascuns scrisoarea.

Pe urmă, am mai scris o scrisoare, de data asta adresată mamei, prin care îi dădeam instrucţiuni ce trebuie să facă în cazul când mi se întâmplă ceva. Pe plic am adăugat; *Se va deschide în cazul morţii sau dispariţiei mele.*

Redactarea acestor scrisori mi-a ocupat toată dimineaţa şi câteva ore după-amiaza. Restul timpului mi l-am petrecut citind sau sporovăind cu mama. Ne-am culcat amândoi foarte devreme.

Dimineaţa, când m-am trezit, primul meu gând a fost: „Au trecut douăzeci şi patru de ore. Mai am tot pe atâtea. Oare se va hotărî?”

Ziua a fost lungă, nesfârşit de lungă. Am căutat să-mi omor timpul în fel şi chip. Citind, învăţând, făcând ordine în mica mea bibliotecă sau stând de vorbă cu mama. Bineînţeles, prima grijă a fost să-mi procur ziarele locale, pe cel de dimineaţă şi pe cel de prânz. Dar în ele găsii orice, în afară de ceea ce mă interesa.

În sfârşit, ziua trecu. A doua zi, dimineaţa, m-am îmbrăcat şi, cu scrisoarea către primul procuror în buzunar, am plecat în oraş. Când am ajuns în centru, orologiul arăta ora nouă dimineaţa. Termenul ultimativ expirase de o oră.

Dar tocmai atunci, din localul tipografiei unde se tipărea ziarul lui Rocambole năvăli în stradă o ceaţă de vânzători de ziare, în frunte cu Sugiuc.

— Spiciala! Idiţie spicială. Fioroasa crimă din strada Galaţi. Spiciala!

— Spiciala! A apărut spiciala! Groaznica sinucidere a marelui cerealist Richter! Spiciala, Iediţie spicială!

— În sfârşit!, am murmurat, trecând strada ca să-mi procur ziarul.

În pagina întâi, am citit următoarele:

IMPRESIONANTA SINUCIDERE A UNUI CUNOSCUT OM DE AFACERI

Ieri, către orele 16, în locuinţa sa din strada Fregatei nr. 11, şi-a zburat creierii cu un glonte de revolver marele cerealist şi armator Horace Richter. Din cercetările întreprinse de organele în drept reiese că sinucigaşul a recurs la acest gest funest fiind suferind de o boală incurabilă.

Vestea care s-a răspândit ca fulgerul încă de aseară a stârnit consternare şi regretele unanime ale tuturor acelora care l-au cunoscut, apreciat şi stimat pe cel care a fost Horace Richter.

Parchetul a autorizat înmormântarea care va avea loc mâine, orele 16 d.a. Cortegiul funebru va porni la orele 15 de la locuinţa defunctului.

Am mototolit ziarul şi l-am azvârlit. Se întâmplase, deci, aşa cum prevăzusem. Nu simţeam nici un fel de satisfacţie, dar nici părere de rău. O clipă, din nou îmi pluti pe dinaintea ochilor imaginea Ingridei, plânsă, îndoliată, dar numai o clipă.

„Dacă nu s-ar fi întâmplat aşa, într-o zi tot aveai să afli cine este în realitate tatăl tău, pe care îl adori ca pe un Dumnezeu”, i-am vorbit în gând.

M-am întors acasă, pe drum s-a luat un căţel după mine. O corcitură rezultată din încrucişarea raselor: spitz şi fox sârmos.

— Ce-i, măi cuţule, eşti şi tu singur? Haide, vino cu mine!

Şi căţelul, ca şi când m-ar fi înţeles, s-a ţinut după mine până acasă.

— S-a luat după mine, mamă. Tot nu avem noi câine.

— Săracul de el – îl căină mama – tare e mic şi jigărit! Ce nume să-i dăm?

— Să-i zicem Bijucă.

Şi din ziua aceea Bijucă s-a aciuat pe lângă casa noastră. A doua zi m-am dus la şcoală. Dar n-am putut fi deloc atent la explicaţii.

„Astăzi îl înmormântează!” Gândul m-a obsedat tot timpul.

Acasă, am mâncat în silă şi m-am culcat. Nu ştiu, poate că am adormit. M-a trezit din somn zvonul clopotelor de la biserica Sf. Arhangheli.

„Probabil că a pornit cortegiul!”, mi-am zis, uitându-mă la ceas.

Într-adevăr, era ora când cortegiul trebuia să pornească.

Am sărit din pat, m-am îmbrăcat repede şi am plecat. Am luat tramvaiul spre cimitirul catolic.

Am ajuns cu mult înaintea cortegiului. În poarta cimitirului câţiva gropari, clopotarul şi o bătrână care vindea flori aşteptau cortegiul. Vorbeau între ei cu însufleţire şi păreau bucuroşi. Pesemne, pentru ei înmormântarea unui om bogat însemna un eveniment deosebit. Erau atât de preocupaţi şi de voioşi, încât nici nu m-au băgat în seamă când am trecut pe lângă ei.

Am luat-o la întâmplare pe una dintre alei. Intram pentru prima dată în cimitirul catolic, dar nu-mi plăcea. Arăta, într-adevăr, ca un lăcaş al morţilor. Aici, nimic nu-ţi amintea de viaţa de dincolo de ziduri.

Când au început să bată clopotele, am ştiut că sosise cortegiul funebru. M-am ascuns înapoia unui monument funerar din imediata apropiere a gropii care fusese pregătită şi am aşteptat. Din ascunzătoarea mea am văzut sicriul impunător purtat de patru ciocli în ţinută de mare doliu, am văzut-o pe Ingrid îmbrăcată în negru, susţinută de braţul mătuşii ei, Hilda.

N-o mai văzusem de aproape doi ani. Era palidă Ingrid, dar mai frumoasă chiar decât Ingrid din închipuire. Şi am simţit că încă o iubesc şi că voi continua s-o iubesc până la sfârşitul vieţii mele.

N-am putut-o vedea decât o clipă, pentru că mulţimea de curioşi năpădise din toate părţile, pe urmă, s-a făcut deodată linişte. Numai în apropierea mea un domn cu chelie strălucitoare murmura vecinului său, trecând în revistă asistenţa:

— Au venit şi Portalos, şi Margulis, şi Catzicas şi Asimachis… Măi, măi, toată elita!…

Cioclii îşi pregăteau funiile, mulţimea tăcuse. Şi atunci s-a auzit un hohot de plâns, deznădăjduit, sfâşietor. Am recunoscut plânsul Ingridei. Ca să nu înnebunesc de durere, am fugit.

Acum, când povestesc toate acestea, îmi sună încă în urechi hohotul sfâşietor şi deznădăjduit al lui Ingrid.

În ziua următoare, la prânz, când mă întorceam de la şcoală, am întâlnit-o pe Catina. De fapt, nu e bine spus că am întâlnit-o, deoarece ea venise să mă caute.

Când am văzut-o, am simţit o strângere de inimă. A fost o presimţire, dar atunci nu mi-am dat seama.

Catina era palidă, avea cearcăne la ochi şi buzele-i nefardate erau aproape vinete.

Când mă văzu, veni în întâmpinarea mea şi, fără să răspundă bineţelor mele, îmi spuse:

— Am venit înadins ca să te întâlnesc. Vreau să-ţi vorbesc. Vino cu mine.

— Unde?

— Undeva, unde putem sta de vorbă, nestingheriţi, un sfert de oră.

— Nu s-ar putea să amânăm pe mai târziu? Mama mă aşteaptă şi are să fie neliniştită dacă voi întârzia.

Simţi ezitarea mea. Râse batjocoritor:

— Ţi-e frică să vii cu mine? Nu-i nimic, propune tu unde am putea sta de vorbă.

— Ştiu şi eu! Dacă îţi convine, haide în grădina publică. Stăm pe o bancă…

Catina se gândi o clipă:

— Bine, fie şi în grădina publică.

Şi o porni înainte. Am ajuns-o din urmă şi am mers alături. Am simţit-o înverşunată lângă mine. M-a privit în treacăt şi în ochii ei am citit ură. O uram şi eu.

„Oare ea ştie?”, m-am întrebat în gând.

Catina tăcea. Tăceam şi eu. Într-un târziu, am întrebat-o:

— Nu te-am văzut de mult. Ai fost plecată?

— Da, am fost plecată. Cred că nu mi-ai dus dorul.

— Nu, desigur! Aş minţi dacă aş afirma contrariul. Ştii doar foarte bine că nu prea avem motive să ne simpatizăm reciproc.

— Desigur că ştiu, dar mă surprinde că mi-o spui abia astăzi. Eşti un mare ipocrit!…

— Mă simt obligat să-ţi amintesc că ipocrizia de la tine am învăţat-o. Adu-ţi aminte cu ce aer nevinovat îmi cereai

să am încredere în tine ca într-o adevărată surioară. Adu-ţi aminte cum mă solicitai să-ţi fiu frate.

— Îmi aduc perfect aminte. Dar de ce mi le spui tocmai astăzi?

— Pentru că astăzi, pentru prima dată, simt că te-ai plictisit să joci un rol care, crede-mă, nu te-a prins niciodată. Îţi spun astăzi, pentru că astăzi nu mai încerci să-mi ascunzi ura pe care mi-o porţi.

— Vasăzică, simţi că te urăsc! Asta e bine!

— Dar tu simţi că nu te urăsc mai puţin!

— Atunci e cu atât mai bine!

Şi Catina începu să râdă cu un râs care suna fals.

— Nu ştiu ce vrei să înţeleg.

— Ai să afli. N-ar trebui să fii aşa grăbit. Şi din nou se auzi râsul fals, oribil de fals.

Peste câteva minute, ajunserăm în grădina publică. La ora aceea a prânzului era pustie. Numai la intrarea principală bătrânul Ali pirotea lângă căruciorul lui cu rahat, pistil, năut şi acadele de toate culorile.

Am traversat grădina până am ajuns la aleea teilor. De acolo, jos, în vale, se vedeau portul, Dunărea şi, dincolo, împărăţia sălciilor.

— Să stăm puţin!, mă invită Catina, aşezându-se prima. Am o scrisoare pentru tine, îmi spuse, întinzându-mi un plic alb şi pătrat.

— De la cine?, am întrebat întinzând mâna după plic.

— Citeşte şi ai să afli.

Scrisul de pe plic îmi era necunoscut. L-am deschis şi am citit următoarele rânduri, pe care le reproduc din memorie, deoarece nu mai păstrez scrisoarea:

Meseria pe care o practic de mai bine de douăzeci de ani, aşa cum prea bine ştii, şi pe care la început am detestat-o, aşa cum o deteşti şi dumneata – pe bună dreptate în cazul dumitale – dar pe care ulterior am îndrăgit-o, m-a învăţat să consider viaţa ca o competiţie în care cel inteligent şi puternic totdeauna câştigă.

Între mine şi dumneata de patru ani de zile se desfăşoară tot un fel de competiţie, la început fără ca măcar să prinzi de veste, apoi, după toate probabilităţile, şi cu ştiinţa dumitale. În ce constă această competiţie? Între hotărârea mea de a te înlătura din calea mea, momindu-te cu o situaţie la care nici n-ai visat şi cutezanţa dumitale de a nu te da de o parte, tocmai din dorinţa de a-ţi răzbuna tatăl.

În această competiţie, cel învins nu ar fi putut să fie altcineva decât dumneata, dacă aş fi folosit arma cu care am ieşit învingător timp de douăzeci de ani: lipsa de scrupule. Dar pentru prima dată în cariera mea m-am găsit în situaţia de a nu mă putea folosi de această armă. Şi am să-ţi explic de ce s-a întâmplat aşa.

Dumneata eşti prea tânăr pentru ca să înţelegi preţul adevărat al prieteniei. Să ştii că sunt multe feluri de prietenii. Dar nici una nu valorează mai mult decât aceea care se cimentează în clipele când moartea te pândeşte din toate părţile, aşa cum s-a întâmplat cu prietenia dintre tatăl dumitale şi mine.

Vorbesc de prietenie şi totuşi mi-am ucis prietenul. Cum a fost posibil acest lucru? Aş putea găsi o sută de justificări. Dar nu asta are importanţă, pentru dumneata, de vreme ce l-am ucis. Important e ce s-a întâmplat anume după aceea. Ştii, târfele, la bătrâneţe, iau calea bisericii; tâlhari celebri, cu zeci de vieţi pe conştiinţă, au sfârşit prin a îmbrăca rasa monahală; alţii, care o viaţă întreagă au strâns bogăţii istovindu-şi semenii pentru o simbrie de mizerie, devin dintr-odată filantropi, întrecându-se în acte de caritate. Tot aceştia, procedând astfel, încearcă, fiecare în felul său, să-l şantajeze pe Dumnezeu, de existenţa căruia sunt, bineînţeles, convinşi.

Ei bine, tocmai de aceea ţi-am spus că important e ceea ce s-a întâmplat cu mine după ce l-am ucis pe

bunul meu prieten Monte Cristo. S-a întâmplat că am încercat şi eu să şantajez, dar nu pe Dumnezeu, în care nici nu cred, în primul rând pentru că nu-mi convine să cred, ci propria mea conştiinţă.

Cum să-ţi explic? De mai bine de douăzeci de ani, conştiinţa m-a lăsat în pace. Eram convins că nu am, şi pot să te asigur că nu i-am simţit niciodată lipsa. Îmi spuneam că, dacă există, într-adevăr, ar fi fost imposibil să nu se fi făcut cunoscută prezenţa ei în atâţia amar de ani. Pentru că, trebuie să ştii, în meseria pe care o practic, crima împotriva tatălui dumitale nu a fost singura. Ca să fiu sincer, pot să-ţi afirm că niciodată nu am avut oroare de sânge. De aceea, ori de câte ori a fost nevoie să folosesc revolverul, sau orice alt mijloc pentru a-mi pune pielea la adăpost, nu m-am dat înapoi. Cea mai bună dovadă o ai în faptul că nu m-am dat înapoi să mă scap de Monte Cristo, faţă de care, îţi repet, am nutrit o sinceră prietenie.

Poate că numai datorită acestui sentiment, conştiinţa, pentru prima dată, a ţinut să-mi aducă aminte că totuşi există.

Conştiinţă!... Ştiu eu? Oare conştiinţă înseamnă unele regrete care, din când în când, mă sâcâie? În orice caz, datorită acestor regrete, nu am putut folosi faţă de dumneata arma pe care, ori de câte ori am folosit-o, mi-a adus – aşa cum de altfel ţi-am mai spus – victoria: lipsa de scrupule.

Fiindcă eşti fiul fostului meu prieten Monte Cristo, întâlnindu-te de mai multe ori în drumul meu, în loc să te strivesc, am căutat să te dau de o parte, cumpărându-te. Am trimis pe cineva să vă ofere o situaţie în străinătate, cum nici nu aţi fi, putut visa. Doar pretextul a fost fantezie, fondul nu. Plecând în Franţa, aţi fi găsit suma de bani pe care v-a făgăduit-o inexistentul fabricant de jucării, monsieur Bazain.

Ei, dar la dracu'! De ce să nu fiu sincer cu dumneata acum? Află, tinere, că lucrurile nu s-au întâmplat aşa. Vreau să spun că dacă am încercat să te îndepărtez din cale, cumpărându-te, n-am făcut-o din scrupule, din condescendenţă faţă de fiul fostului meu prieten Monte Cristo. Oferindu-vă, în numele inexistentului monsieur Bazain, o situaţie excepţională, acolo, la Paris, am urmărit un anumit scop:

Fără să bănuieşti – şi îmi place să cred că aşa s-a întâmplat – mi-am putut da seama că eşti un tânăr inteligent, extrem de perspicace şi, mai ales, cu mult, cu foarte mult sânge rece. Asemenea însuşiri, cumulate la un singur ins, nu se întâlnesc prea des. Pe de altă parte, sunt însuşiri indispensabile pentru cineva care îmbrăţişează meseria pe care o practic.

Ei bine, descoperind la dumneata toate aceste calităţi, m-am gândit să fac din dumneata fiul meu spiritual. Cu alte cuvinte, să te iniţiez în meseria mea. Cum aş fi procedat? Simplu! Peste câţiva ani, să zicem, când aveai să ajungi la majorat – sau poate chiar înainte – monsieur Bazain trebuia să apară şi, punându-te în faţa unei situaţii catastrofale în care avea să se găsească mama dumitale – de pildă, arestarea ei iminentă pentru vina de a se fi folosit în mod fraudulos, ani de zile, de bunuri mobile şi imobile, care nu-i aparţineau – să te silească să accepţi o meserie la care, din proprie iniţiativa, probabil, niciodată nu te-ai gândit.

Acesta a fost adevăratul motiv pentru care l-am inventat pe monsieur Bazain. Desigur, atunci când am văzut că refuzaţi oferta pe care v-am făcut-o, ar fi trebuit să nu te mai cruţ. Totuşi, te-am cruţat. De ce? Probabil pentru că mi s-a părut umilitor să mă tem de un copil ca dumneata.

A fost prima prostie pe care o regret profund. Da, te-am cruţat fiindcă n-am vrut şi n-am putut să accept că într-o zi jivina inofensivă care erai, avea să

crească mare, cu gheare şi colţi, şi că atunci se va repezi să sfâşie, lucru care s-a şi întâmplat.

E drept că ai fost ajutat de hazard, pe când eu persecutat tot de o teribilă neşansă. Altfel, nu-mi explic de fel cum de ai izbutit să descoperi adevărul. Ai găsit, oare, cele câteva rânduri pe care i le-am scris tatălui dumitale? Ele ar fi putut fi de vreun folos comisarului Apostolescu, dar nu dumitale. Pentru că în nici un caz rândurile acelea n-au putut să te pună pe urmele mele. Totuşi, precaut, de două ori am căutat să intru în posesia scrisorii pe care i-am trimis-o. O dată personal – şi spre regretul meu a trebuit să te ciocănesc puţintel în cap – a doua oară prin nişte prieteni ai mei. Dar ambele încercări s-au soldat cu eşecuri.

A doua greşeală pe care am făcut-o cu dumneata a fost că mi-a plăcut ca eu, ucigaşul lui Monte Cristo, să mă arăt mărinimos faţă de fiul său. Te rog să reţii: mi-a plăcut să mă arăt mărinimos. Mai ales că mărinimia aceasta nu mă costa nici un ban. A fost suficient să pronunţ numele mamei dumitale pentru ca prietena mea, coana Aurica, fiindcă îşi risipeşte averea şantajându-l pe Dumnezeu într-un asemenea stil, încât nu ştiu în ce fel acesta i-ar putea rezista, în cazul când ar exista, să vă pună la dispoziţie o modestă subvenţie lunară.

Da, a fost cea de-a doua greşeală, pentru că fără această subvenţie, care ar fi fost soarta voastră, a dumitale şi a mamei dumitale? Mai ales în ceea ce te priveşte, te-ai fi dat la fund, ai fi ajuns o haimana, poate cu cazier la poliţie. Şi, trebuie să recunoşti, de o puşlama nu aş fi avut în nici un caz motiv să mă tem, în nici un caz ea nu ar fi fost în stare să conceapă o asemenea răzbunare ca aceasta pe care mi-ai pregătit-o.

Dar, comiţând aceste două greşeli, pe care nici nu-ţi închipui cât de profund le regret, am dat posibilitate ca mica jivină care erai să crească. Şi

atunci când i-au crescut ghearele şi colţii, s-a repezit să sfâşie.

... Şi din prima rundă am fost la pământ. Ţi-ai calculat magistral lovitura. Asta la vârsta dumitale!... Ai merita, zău, felicitări. Datorită dumitale, am descoperit nu numai că am o fiică, dar ce fel este această fiică a mea. Dumneata ai dreptate: fiica mea m-ar dispreţui. Da, ea mă crede cel mai bun şi cel mai cinstit om de pe faţa pământului şi, dacă ar afla adevărul, ar muri de ruşine şi de durere.

Mă întreb, cum de ai putut să cunoşti atât de bine sufletul fiicei mele? Şi mă mai întreb cum de a fost posibil ca să trăiesc zi de zi lângă fiica mea şi totuşi s-o cunosc atât de puţin?

M-am întrebat adesea ce s-ar întâmpla dacă fiica mea ar afla adevărul în legătură cu meseria pe care o practic, dar de răspuns nu mi-am răspuns niciodată. Poate de aceea am căutat – şi am izbutit până acum – să n-o las niciodată să bănuiască măcar dubla mea existenţă.

Şi iată că dumneata, sesizând atât de bine sufletul fiicei mele, mă ameninţi că-i vei dezvălui adevărata mea identitate, în cazul când nu voi înţelege să ispăşesc singur pentru crima pe care am comis-o împotriva tatălui dumitale şi a prietenului meu, Monte Cristo.

Sunt nevoit să recunosc, tinere, că eşti generos. Pentru că ai fi, putut să loveşti mai năprasnic, să loveşti în mine şi în fiica mea, deopotrivă. Pe ea ai cruţat-o. Pentru că moartea mea o va îndurera mult, dar n-o va ucide, pe când ruşinii, aşa cum bine ai prevăzut, nu i-ar putea supravieţui. Ai fost însă generos şi faţă de mine, lăsându-mi dragostea şi stima fiicei mele, care niciodată nu va afla motivul adevărat care l-a determinat pe părintele ei să se sinucidă, motivul adevărat pe care nici dumneata, din cele ce cunoşti până acum, nu-l bănuieşti.

Presupui, probabil, că m-am hotărât să închei socotelile cu viaţa tocmai pentru a nu-mi pierde fiica, şi, odată cu ea, dragostea şi stima ei. Ei bine, nu! Dacă numai ameninţarea aceasta ar plana asupra mea, m-aş încumeta s-o înfrunt, în speranţa că, poate, speculând naivitatea şi buna ei credinţă, aş izbuti s-o înşel în vreun fel oarecare. Altceva însă mă obligă să mă folosesc de revolverul pe care până acum l-am folosit numai pentru a ridica vieţile acelora care, stându-mi în cale, o primejduiau pe a mea.

În post-scriptumul scrisorii pe care mi-ai trimis-o aminteşti de legăturile pe care le-aş fi avut cu un oarecare domn Wilkinson, arestat sub învinuirea de a fi fost spion în solda Angliei. Şi adaugi că, dacă nu voi înţelege să trag singur consecinţele pentru crima comisă împotriva tatălui dumitale, „stăpânii" mei vor fi, informaţi de legăturile pe care le-am avut cu acest Wilkinson. Din nenorocire, ei au aflat de aceste legături. Sunt convins că ei ştiu cu mult mai mult decât ştii dumneata, care, şi în această privinţă, mă uimeşti cu extraordinara dumitale capacitate de informare.

Şi cum ei nu se aşteptau ca tocmai eu să le fac o atare festă, ar însemna să fiu un mare naiv dacă aş crede că ei vor lăsa nepedepsită o asemenea faptă. (Sunt informat, de altfel, că au şi hotărât lichidarea mea).

După cum vezi, ultimatumul dumitale îmi parvine într-un moment când, chiar dacă l-aş respinge, răzbunarea dumitale tot ar fi înfăptuită, indirect bineînţeles, prin grija acelora pe care, dacă nu i-am slujit în exclusivitate, în orice caz i-am slujit cel mai mult.

Cum însă nu sunt dispus să le dau satisfacţia de a mă trimite ei pe lumea cealaltă, sunt nevoit să accept ultimatumul dumitale, care are cel puţin avantajul că-mi lasă dragostea şi stima fiicei mele.

... Şi acum ar trebui să termin. Mă simt obligat să adaug câteva cuvinte în legătură cu acea comoară. Din capul locului ţin să precizez că resping una dintre cele trei acuzaţii cu care închei scrisoarea ultimativă pe care mi-ai trimis-o şi, anume, aceea de jefuitor. Am intrat în posesia comorii fără voia mea şi a fost, într-adevăr, o întâmplare de-a dreptul stupidă că bietul Monte Cristo, care atâta şi-a dorit-o, a avut acest fantastic ghinion s-o descopere abia atunci când, practic, nu mai putea să se folosească de ea.

De drept, comoara vă aparţine: dumitale şi mamei dumitale. Dar, întrucât îmi place să cred că nu vă veţi putea atinge de aurul dobândit cu preţul vieţii tatălui dumitale, prefer să-l păstrez. Şi fiindcă sunt cu desăvârşire lipsit de prejudecăţi şi superstiţii, mai ales atunci când e vorba de o comoară a cărei valoare mă feresc să ţi-o aduc la cunoştinţă, ca nu cumva să te duc în ispita de a dori aurul mânjit cu sângele tatălui dumitale, sunt convins că, dimpotrivă, comoara, împreună cu ceea ce reprezintă averea mea personală vor constitui pentru fiica mea un sprijin mult mai puternic decât acela pe care i l-aş fi putut eu oferi rămânând în viaţă.

Când am sfârşit de citit şi ultimul rând, am dat să rup scrisoarea, dar Catina, pironindu-mă cu ochi înveninaţi, îmi spuse:

— De ce o rupi? Crezi că am să ţi-o cer ca s-o citesc? Am citit-o înaintea ta.

— Totuşi, îmi era mie adresată.

— Asta nu are nici-o importanţă.

— Da, am uitat că în meseria ta nu are nici-o importanţă să deschizi scrisori care nu-ţi aparţin.

Catina îşi muşcă buzele, aruncându-mi din nou o privire înveninată.

— Aveam motive speciale să iau cunoştinţă de conţinutul acestei scrisori, care trebuia să-ţi parvină prin poştă.

— Ştiu care sunt acele motive speciale. De fapt, nu e vorba de mai multe, ci doar de unul singur.

— Nu cred că-l ştii... Dacă l-ai şti, în loc să te ţii aşa de semeţ, ai simţi toată ura mea şi te-ai cutremura. Ah, dacă Horace m-ar fi lăsat, de mult ţi-aş fi strivit capul, pui de viperă.

— De ce îi spui Horace? Ţinând seama de raporturile care au existat între voi, cel puţin ţie ar fi trebuit să-ţi dezvăluie adevăratul său nume. Dar ţi-l pot spune eu: se numea Walther.

— Nu-mi spui o noutate. Numele de Horace îmi place mai mult. Vasăzică ştii că l-am iubit?

— Am ştiut că între voi au existat anumite relaţii...

— L-am iubit!

Şi ochii Catinei se umplură de lacrimi.

— Nici nu poţi să-ţi dai seama cât rău mi-ai făcut!... Spune-mi, cel puţin, cum ai aflat? De la Rocambole? El a trădat, deşi l-a plătit ca să tacă. Lasă că are să mi-o plătească el!...

— Rocambole nu are nici-o vină. Îţi voi spune cum am descoperit adevărul numai dacă îmi vei risipi şi tu unele nedumeriri pe care le mai am şi acum.

Catina se gândi o clipă, apoi zâmbind cu un zâmbet plin de cruzime, care mă înfioră fără voie, făgădui.

— Îţi aminteşti de Biblia pe care...

— Cum, nu cumva tu ai fost acela care mi-ai furat-o?, mă întrerupse Catina.

— De ce să folosim cuvinte care nu exprimă realitatea? De fapt, tu ai furat Biblia şi eu nu am făcut altceva decât să reintru în posesia ei.

— Şi eu, care am crezut că mi-a furat-o...

— Cine?

Catina din nou se gândi înainte de a răspunde.

— Gheorghiţă, chelnerul.

— În legătură cu acel individ, aş vrea să te întreb şi eu ceva. Dar nu acum, ci mai târziu. Deocamdată să-ţi răspund la ce m-ai întrebat. Ei bine, află că pe filele Bibliei tata dezvăluia tot...

— Imposibil! Am cercetat Biblia, filă cu filă, dar nu am găsit un singur rând scris.

I-am explicat de ce nu găsise.

— Dar dacă am izbutit să-l identific pe Walther în persoana lui Horace Richter, aceasta numai mulţumită ţie.

— Mie?, se miră Catina.

— Da, ţie! Te-am urmărit acum câteva zile, în seara când te-ai dus acasă la el. Ai uitat descuiată portiţa... Am intrat după tine în parc. V-am văzut în seră şi l-am recunoscut după semnalmentele pe care le dădea tata în spovedania din Biblie. Restul...

Catina îşi acoperi faţa cu palmele.

— Cum nu te-am simţit pe urmele mele!... Te-aş fi ucis!, murmură de sub căuşul palmelor.

— Te-am mai urmărit şi altă dată şi tot nu m-ai simţit. Ba încă atunci am fost doi.

— Când?, întrebă ea, privindu-mă.

— În noaptea când i-aţi făcut de petrecanie, în cimitir, lui Gheorghiţă, chelnerul.

— Ai fost de faţă?, întrebă, privindu-mă cu un fel de uluială amestecată parcă şi cu puţină admiraţie.

— Da, am fost de faţă. Dar de ce l-aţi ucis? Era doar şi el unul dintre ai voştri.

Catina râse amuzată.

— N-a fost niciodată omul nostru. E drept, l-am folosit uneori pentru unele treburi mărunte, pe urmă, l-au cumpărat cei de la Siguranţă. Noi am prins de veste şi am început să-l suspectăm. Dar, şiret, nu s-a trădat prin nimic. Dacă ar fi fost şi deştept pe cât era de şiret... Mai ales în noaptea aceea a călcat în strâchini, şi rezultatul îl cunoşti: a plătit cu viaţa.

— Vrei să-mi spui şi mie cine era individul acela îmbrăcat în alb ca să treacă drept stafie sau fantomă?

— Îl cunoşti!

— Poate unul dintre cei trei tâlhari care ne-au percheziţionat casa?

— Nu! Prejan!

— Nu mi-aş fi închipuit. Spune-mi, mult timp v-aţi mai folosit de criptă? De multe ori mi-am spart capul să înţeleg la ce v-a trebuit, dar n-am izbutit. Întrucât, acum, n-o mai utilizaţi, ai putea să-mi spui ce făceaţi voi acolo?

— Am avut acolo instalat un post de radio-emisie. Dar de unde ştii că nu mai utilizăm cripta?

— Ştiu!

— Da, n-o mai utilizăm. Ne găsim într-o situaţie când începem să ne simţim ca acasă. Nu mai e nevoie să ne ascundem prin cimitire. Datele care ne interesează le căpătăm aproape oficial.

— Din nenorocire!…

— Din fericire! Pentru voi, pentru ţara asta. Altfel, aţi fi împărtăşit şi voi soarta Poloniei, Belgiei, Olandei…

— De ce spui voi! Dar tu ce hram porţi? Eşti şvăboaică?

— Sunt o fată germană!

Şi nările îi fremătară, ridicol, de mândrie.

— Atunci se explică de ce ai îmbrăcat uniforma armatei hitleriste. Credeam că este numai o… deghizare.

Catina mă privi din nou cu ură.

— Tu, care eşti un băiat deştept, bănuieşti de ce ţi-am spus toate acestea?

— Nu!

— Nici de ce am ţinut să stau de vorbă cu tine!

— Tot nu!

Şi la fiecare întrebare simţeam cum creşte în mine neliniştea.

— Nici de ce am ţinut să-ţi înmânez, personal, scrisoarea, în loc să ti-o expediez prin poştă?

— (!)

— În scrisoare, Horace îţi spune că ai câştigat competiţia pentru că el nu mai putea dispune de arma cu care a câştigat totdeauna: lipsa de scrupule. Ei bine, mie nu-mi lipseşte această armă, pui de năpârcă! Mi-ai ucis omul care mi-era mai drag ca orice pe lume, şi din cauza aceasta trebuie să plăteşti. Ei, da! De aceea am ţinut să stau de vorbă cu tine. Ca să-ţi spun că trebuie să mori şi tu, câine!

Şi, fulgerător, scoţând un revolver din buzunarul pardesiului, îl descărcă în mine, de la o distanţă nu mai mare de doi metri.

M-am prăbuşit şi, îmi amintesc, înainte de a-mi pierde cunoştinţa, ultimul meu gând a fost la Ingrid.

20
Împărăţia dintre sălcii

Hazardul a făcut ca, deşi grav rănit, să scap cu viaţă. Am zăcut în spital şase luni de zile. Am scăpat eu cu viaţă, dar, în schimb, s-a prăpădit mama de inimă rea. În ziua când am părăsit spitalul primul drum pe care l-am făcut a fost să trec pe strada Fregatei. Pe zid, lângă intrare, şi pe ferestrele cu vederea spre stradă, câteva bilete galbene anunţau că locuinţa este de vânzare. Am sunat la sonerie şi, după ce am aşteptat multişor, a apărut şi intendentul.

— Bună ziua, moş Mitru.

— Bună ziua, domnişorule!, îmi răspunse, măsurându-mă din cap până în picioare. Ei, dar de unde mă cunoşti matale?

Nu-şi mai amintea de mine.

— Mi-a vorbit domnişoara Ingrid de dumneata. Eu sunt fratele unei colege de-a domnişoarei. Vrei să-mi spui, de mult s-au mutat?

— Demult! Cam la o lună după ce s-a prăpădit domnu'. Au plecat, duduia şi duduca Hilda, în străinătate, în Elveţia. Au vrut să mă ia şi pe mine, dar n-au putut să capete paşaport şi pentru mine.

— Moş Mitru, vrei să fii bun să-mi arăţi şi mie casa?

— Ţi-arăt, domnişorule, de ce nu? Dar nu prea ai ce să vezi. Căci e goală casa.

— Nu-i nimic. Vreau s-o văd, aşa, goală.

Moş Mitru m-a purtat prin toate camerele.

— Asta a fost odaia domnişoarei Ingrid.

Pentru ca să văd odaia în care a locuit Ingrid, cerusem să-mi arate casa.

Era o cameră de mărime obişnuită, cu vederea înspre parc. Am privit pe fereastră, afară, în parc. Mi-am dat seama imediat că, în noaptea când pătrunsesem în parc pe urmele Catinei, cele două ferestre de la camera Ingridei fuseseră luminate.

— Moş Mitru, vrei să-mi spui şi mie cum arăta camera asta pe vremea când era locuită de domnişoara Ingrid?

Moş Mitru se uită la mine lung şi compătimitor.

— Păi – începu el oftând – aici era studioul, acolo dulapul, acolo…

Îl ascultam cu ochii închişi. Şi, sub pleoape, pe măsură ce descrierea seacă a lui moş Mitru se desfăşura, începeam să văd încăperea aşa cum arătase atunci când fusese locuită de Ingrid. O clipă am avut iluzia că o văd şi pe Ingrid pieptănându-se în faţa oglinzii.

Curând după aceea, am plecat, mulţumindu-i bătrânului, şi de atunci nu l-am mai văzut niciodată.

Pe urmă, au mai trecut câţiva ani. Anii crunţi de război, cu prăbuşirile, cu dezastrele şi revoltele din sufletul fiecăruia. Armistiţiul m-a găsit la şcoala militară din Târgovişte. Şcoala a plecat pe front şi am participat la primele lupte contra nemţilor, pe urmă, am primit ordin să ne întoarcem la şcoală, pentru a fi demobilizaţi. Am cerut să rămân pe front, ca voluntar, şi cererea mi-a fost admisă. Am fost vărsat unui regiment de infanterie. Până la luptele de la Oarba, am fost încheietor de pluton, iar în timpul luptelor acelea grele, am primit comanda plutonului, care număra numai o jumătate din efectiv. Oarba a însemnat, pentru regimentul nostru, momentul cel mai sângeros din întreaga campanie.

Din septembrie, anul de graţie o mie nouă sute patruzeci şi patru, şi până în mai, anul următor, când capitularea nemţilor ne-a găsit la optzeci de kilometri de Praga, am fost

mereu în prima linie în calitate de comandant de pluton şi, în ultima parte a campaniei, comandant de companie.

Am participat la zeci de lupte, am văzut căzând în jurul meu cei mai buni oameni sfârtecaţi de proiectile, străfulgeraţi de gloanţele armelor automate, de zeci de ori moartea mi-a dat târcoale, dar, până la urmă, întâmplarea a făcut să scap neatins. Poate şi pentru că niciodată nu mi-a fost frică de moarte. Se pare că moartea îi iubeşte, şi nu-i cruţă tocmai pe aceia care se tem mai mult de ea. Hitleriştii se cramponau de fiecare poziţie cât de cât favorabilă, dezlănţuind asupra noastră toată capacitatea de foc de care dispuneau. Ca să-i scoatem de acolo, trebuia să-i luăm de multe ori în vârful baionetelor sau să-i piseze artileria arând, literalmente, pământul.

Şi tot luptând aşa, am străbătut întreg Ardealul, am trecut Tisa, am străbătut pusta şi, înaintând pe direcţia nord-vest, am ajuns, după lupte grele, în care regimentul nostru a sângerat mult, forţând trecerea de la Iabloniţa, pe teritoriul Slovaciei.

Aici, au fost nu puţine cazurile când înaintarea noastră a fost uşurată de acţiunile partizanilor slovaci. Coborând din munţi, noaptea, sau chiar în plină zi, atacau trupele hitleriste în retragere, cantonate prin sate. Nu o dată ni s-a întâmplat ca, punând stăpânire pe vreun sat, să găsim cadavre de soldaţi nemţi pe uliţele satului, sau prin curţile oamenilor, ciuruiţi de pistolarii slovaci.

Şi îmi amintesc de un asemenea sat mare şi frumos. De trei zile şi trei nopţi nu mai ştiam ce-i odihna, mereu pe urmele nemţilor care se retrăgeau.

Am pătruns în dispozitiv de luptă. Oamenii mei înaintau pe uliţe şi prin grădinile oamenilor. Cum am pătruns mai adânc ne-am dat seama că pe acolo operaseră şi partizanii. Am găsit cadavre de hitlerişti pe uliţe şi prin grădini, probabil că nemţii, fiind mai numeroşi, îi obligaseră să se retragă, dar se cunoştea că, înainte de a se furişa în munţi, partizanii făcuseră treabă bună.

Acolo, în satul acela, sub umbra unui măr mare şi rotat, am văzut, în timp ce înaintam, cadavrele a trei soldaţi

hitlerişti. Printre ele era şi acela al unei femei. Am recunoscut-o imediat pe Catina. Automatele partizanilor o prăbuşiseră cu faţa în sus. Un glonte îi pătrunsese drept prin mijlocul frunţii. Sângele i se prelinsese pe frunte înspre tâmple. Alte gloanţe o nimeriseră în piept, pentru că tunica îi era scoarţă de sânge. Chipul, cu trăsături crispate, exprima groază. Puţin mai încolo, zăcea cadavrul unui alt neamţ. Nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani. Era cu capul gol – casca se rostogolise câţiva paşi mai încolo – şi avea un păr blond, parcă ar fi fost de aur. Murise cu ochii deschişi, nişte ochi mari şi verzi, cu gura întredeschisă şi eu buzele strânse de i se vedeau dinţii. Privindu-l, o clipă am avut iluzia că nu e mort şi că, răsturnat pe spate, priveşte cerul cu ochii lui verzi şi mari, gata să izbucnească într-un hohot de râs, de parcă acolo, sus, pe bolta cerului, ar fi văzut nu ştiu ce lucru caraghios. Pe celălalt german, moartea îl încremenise cu mâinile cruce peste pântece şi cu genunchii la gură. Am înţeles că gloanţele automatului îi ciuruiseră abdomenul. Lângă fiecare zăcea câte un automat. Nu mi-a fost greu să înţeleg cum se petrecuseră lucrurile. Catina, cei doi, poate şi alţii se aflau în casă atunci când partizanii au atacat satul. Au năvălit afară, căutând să scape cu fuga. Dar nu au mai avut când, pentru că automatele partizanilor i-au doborât pe când se pregăteau să fugă prin grădină.

Uniforma Catinei – foile şi tunica – era nouă şi dintr-o stofă fină. Noi erau şi uniformele celorlalţi doi. Asta însemna că nici unul dintre ei nu fusese luptător în prima linie. Mi-am aruncat prin fereastră privirea în casă. Se verifica ceea ce bănuiam. În casa aceea fusese instalat, fără doar şi poate, unul dintre birourile vreunui comandament. Am văzut o maşină de scris portativă cu o pagină pe jumătate scrisă şi o casetă de fier, care aducea cu un fel de clasor.

Am aruncat o ultimă privire Catinei şi m-am grăbit să-mi ajung din urmă oamenii, care se depărtaseră.

Am ajuns la celălalt capăt al satului, fără să pierd un singur om. Am crezut că acolo ne vom opri, dar agentul de

legătură îmi aduse ordinul comandantului de batalion să continui urmărirea inamicului. Până seara, am mai trecut prin două sate. În sfârşit, în cel de-al doilea, ne-am oprit, pentru regrupare, întreg regimentul.

Ce ciudat e câteodată hazardul.

… Şi într-o zi, între om şi moarte n-au mai fost trânte. Tunurile au amuţit, armele automate au încetat să croncăne.

Nemţii capitulaseră necondiţionat. Ne-am îmbrăţişat, am chiuit, am jucat sârbe şi hore şi la prima ocazie ne-am îmbătat.

Pe urmă, ne-am întors acasă. Acasă? Nu prea aveam casă. Mama murise, eram singur, şi când m-am dat jos din tren, nimeni nu m-a întâmpinat în gară. În drum, am făcut un ocol să văd „casa cu stafii”.

Biletele cu menţiunea *de vânzare* se îngălbeniseră, literele abia se mai cunoşteau, dar erau tot acolo. Nici unul dintre superstiţioşii mei concetăţeni nu se putuse decide să cumpere sau să închirieze casa.

Am privit-o şi m-au năpădit amintirile, pe front, nici măcar pentru amintiri nu avusesem timp.

„Ei, de acum, voi avea timp destul!” mi-am zis, continuându-mi drumul.

Dar nu prea a fost aşa. Erau atâtea de făcut, atâtea de schimbat. Mai ales atâtea de schimbat… M-am avântat în luptă.

„Am fost soldat disciplinat în acele altfel de bătălii care s-au dat şi o neînsemnată contribuţie la victoriile pentru triumful vieţii am avut şi eu”, mi-am spus încet, ca să nu aud decât eu însumi.

Apoi, într-un an, prin o mie nouă sute cincizeci, am fost trimis cu treburi în Elveţia. Treburile pentru care venisem m-au purtat şi prin Zurich, oraşul acesta care la început nu-ţi place, dar al cărui farmec, aş spune cuminte, începi să-l descoperi abia după ce te obişnuieşti cu el.

Şi iată că într-o zi, într-un magazin de jucării, hazardul îmi scoate în cale pe Ingrid. Ingrid, şcolăriţa de altădată,

era acum o femeie tânără şi frumoasă, atât de frumoasă încât o clipă mi s-a oprit răsuflarea.

Ne-am zărit reciproc în aceeaşi clipă şi tot în aceeaşi clipă am pornit unul spre celălalt.

Mi-a întins amândouă mâinile, i le-am strâns şi i le-am sărutat pe rând.

— Ce mult mă bucur că te întâlnesc, Ducule!

— Ingrid, acum ştiu de ce n-am murit pe front. Fiindcă mi-am dorit atâta să te văd, o clipă măcar. A fost atâta pustiu în mine, Ingrid.

În clipa aceea, un băieţel, să fi avut cinci ani, care privise o vitrină cu nişte maşinuţe de diverse tipuri şi pentru diverse întrebuinţări, veni spre ea în fugă:

— Mămico, am văzut o maşină pe care eu n-o am. Vrei să mi-o cumperi?

— Bine, Ducule, am să ţi-o cumpăr. Dă mâna cu domnul. E un prieten vechi şi îl cheamă şi pe el tot Ducu.

Copilul semăna uimitor cu mama lui, era de o frumuseţe serafică.

— Bună ziua, domnule Ducu!

Am strâns mânuţa care mi se întindea şi în clipa aceea am auzit cum îmi geme sufletul. Iluzia a fost atât de perfectă, încât, speriat, m-am uitat la Ingrid. Dar temerea mi-a fost zadarnică. Ingrid nu auzise, nici nu era posibil să audă geamătul sufletului meu.

Am ieşit împreună din magazin.

— Eşti grăbit, Ducule?

— Nu, Ingrid. N-am nici-o treabă.

— Să mergem atunci puţin pe jos.

Am plecat împreună, păşeam alături de Ingrid, într-un oraş străin. Înaintea noastră copilul, copilul ei... Nu, nu era vis. Totul se întâmpla într-aievea.

— Mă bucur, Ducule, că ne-am întâlnit, că trăieşti...

— Nu toată lumea a murit pe front, Ingrid.

— Dar nu la front mă gândesc. În ajunul zilei când trebuia să plecăm am aflat de... accidentul acela. Mi s-a spus că doctorii nu mai aveau nici-o speranţă că vei scăpa cu viaţă.

— Totuşi, am scăpat. Am fost şi pe front şi tot n-am murit.

— Eu te-am crezut mort... Şi te-am plâns mult, mult, Ducule. Oare îşi bătea joc de mine Ingrid? Şi o clipă am urât-o.

— Minţi, Ingrid! Ca să mă plângi, ar fi trebuit să mă iubeşti. Or, tu m-ai alungat ca pe un câine.

— Vrei, Ducule, să intrăm puţin în parc? Am intrat într-un parc. Nu ştiu ce parc era, nu ştiu cum se numea, nu ştiu cum arăta. Nu-mi amintesc decât de o alee şi de o bancă, aceea pe care ne-am aşezat.

— Ducule, tu joacă-te cu fetiţa aceea. Ducu cel mic plecă să se joace cu fetiţa care bătea o minge mare, mare.

— Ducule, îţi aminteşti de jurământul pe care l-am făcut atunci când m-ai dus pentru prima dată în împărăţia dintre sălcii? Să ştii că nu l-am călcat niciodată!

— Vrei să-ţi râzi de mine, Ingrid!

— Nu, Ducule! Acum poţi să cunoşti adevărul. Ascultă: Într-o zi, moş Mitru vine să-mi spună că o duduie vrea să-mi vorbească şi mă roagă să ies până la poartă. L-am întrebat de ce n-a invitat-o în casă. Mi-a răspuns că a făcut-o, dar că duduia a refuzat. Curioasă, m-am dus s-o întâlnesc. Am invitat-o, la rândul meu, dar tot n-a vrut să accepte.

— Am să-ţi comunic un lucru foarte, foarte confidenţial, mi-a spus ea. Vrei să mă însoţeşti câteva minute?

Am acceptat, bineînţeles. Fata aceea era foarte frumoasă şi avea un aer straniu.

— E vorba de prietenul tău, începu ea după ce merserăm câtva timp fără să ne vorbim.

Deşi mă vedea pentru prima dată, mă tutuia, dar trebuie să-ţi spun că lucrul acesta nu-mi displăcea.

— De Ducu?, am întrebat eu.

— Da, de el îl iubeşti mult?

— Mai mult decât pe tata. Şi trebuie să ştii că pe tata îl ador, i-am răspuns.

— Îl iubeşti atât de mult încât ai putea să renunţi la el?

— Dacă îl iubesc, de ce să renunţ la el?, am întrebat, neînţelegând ce vrea să spună.

— Dacă ai şti că viaţa lui e în primejdie şi că singura cale ca să trăiască este să renunţi la el ai renunţa?

— Aş renunţa. Dar nu înţeleg. Oare din cauza mea viaţa lui e în primejdie?

Fata aceea stranie, luându-mi braţul, îmi şopti de parcă i-ar fi fost teamă să n-o audă cineva.

— Jură-mi că ai să păstrezi secretul şi am să-ţi spun.

— Îţi jur!

— Că, orice s-ar întâmpla, ai să păstrezi secretul chiar faţă de el?

— Îţi jur pe iubirea ce i-o port!

— Bine! Atunci ascultă: tu ştii că tatăl lui a murit asasinat?

— Da, mi-a spus!

— Dar nu ţi-a spus de ce a fost asasinat. Şi nu ţi-a spus pentru că nici el nu ştie. Eu ştiu. De unde ştiu, nu are importanţă. Să nu-mi ceri să-ţi spun, fiindcă nu pot. E un secret care nu-mi aparţine şi... şi mi-e pur şi simplu frică să vorbesc. Ce pot să-ţi spun este că asasinarea tatălui său a fost doar începutul, primul act dintr-o dramă care urmează să se joace de acum încolo. Şi în această dramă lui i s-a hărăzit rolul principal.

Ei bine, tu îi primejduieşti viaţa, fiindcă îl împiedici să joace rolul pe care i l-a destinat... acela care l-a ucis pe tatăl său. Vrei să ştii în ce constă acest rol? Ei bine, află că Ducu al tău va trebui să se însoare cu altcineva, cu o fată care îi va aduce ca zestre câteva milioane. După aceea... Ei, dar mai mult de atât nu pot să-ţi spun. Dacă îl iubeşti, dacă nu vrei să moară, trebuie să renunţi la el.

— Bine – am întrebat – dacă eu sunt piedica, de ce viaţa lui şi nu a mea este în primejdie? Asasinul ar trebui pe mine să mă înlăture şi să-i cruţe lui viaţa.

Fata mă strânse de braţ, înfigându-şi unghiile în carne. Cu greu m-am abţinut să nu plâng.

— De ce mă sileşti să vorbesc – şuieră ea printre dinţi – mai mult decât trebuie? De ce întrebi, de ce? Pentru că ucigaşul tatălui său atâta aşteaptă. Ei, gata! Mai mult decât atât nu-ţi pot spune. Îţi jur însă că nu te mint. Dacă nu

renunţi la el Ducu al tău va muri în foarte scurt timp. Deocamdată, duşmanul lui nu a prins de veste că vă iubiţi. Dacă află…

— Bine, dar tu – am întrebat-o – de ce îi porţi atâta interes? Nu cumva îl iubeşti şi tu?

— Proastă ce eşti! Cum aş putea să-l iubesc? E doar mai mic decât mine. Dacă vreau să-i salvez viaţa, e pentru că în felul acesta mă achit de o datorie faţă de tatăl său care, într-o anumită împrejurare, mi-a salvat viaţa. Acum eşti lămurită?

— Da! Dacă l-ai fi iubit, aş fi simţit.

— Şi accepţi?

— Da!

N-am ezitat o clipă, Ducule! Era vorba de viaţa ta.

— Dar el te iubeşte mult. Nu va renunţa uşor la tine. Poate că nici tu, deşi acum pari hotărâtă, ai să începi să şovăi. Cel mai bine ar fi să nu-l mai vezi niciodată.

— Dacă e vorba de viaţa lui, nu voi şovăi. Ştiu eu cum am să procedez.

— Bine, mă încred în tine. Sper că-l iubeşti atât de mult ca să ai curajul să renunţi la el.

După aceea m-a condus înapoi, până acasă. La plecare, m-a sărutat. De atunci, n-am mai văzut-o niciodată, pe urmă, ştii ce s-a întâmplat. Mi-am ţinut făgăduiala. Asta e tot.

Ingrid tăcu. Simţeam că aşteaptă de la mine un cuvânt, o explicaţie, şi nu eram în stare să-mi descleştez maxilarele.

„Numai Catina a putut fi în stare de asemenea cruzime”, îmi tot ziceam în gând, simţindu-mi sufletul tălăzuit de o cumplită deznădejde.

— Spune-mi, Ducule, ce a fost adevărat din toate acestea?, întrebă Ingrid ceva mai târziu, înspăimântată, cred, de tăcerea mea.

Nenorocirea era că nu-i puteam spune adevărul, că trebuia s-o mint.

— Nu ştiu, Ingrid, nu ştiu! Ceea ce ştiu e că n-am cunoscut nici o fată cu milioane şi că nici nu m-am însurat cu vreuna.

— Dar fata aceea care a încercat să te omoare, cine era? Ai iubit-o?

— Nu, Ingrid. Atunci am văzut-o pentru prima dată. Cred că era o nebună!

— Nu crezi că s-ar putea să fi fost aceea care mi-a cerut să renunţ la tine? Cum arăta, Ducule?

— Bine nu-mi prea amintesc, Ingrid. Cred că era… Şi am început să-i descriu pe cineva care să nu aibă nici-o trăsătură asemănătoare cu a Catinei.

— Nu, aceea arăta cu totul altfel. Dar dacă am renunţat la tine. De ce totuşi au încercat să te omoare?

— Poate că nu are nici-o legătură una cu alta. Dar nu asta e important. Important e că fatalitatea sau hazardul a complicat înadins lucrurile, ca să ne despărţim pentru totdeauna.

— De ce, Ducule, nu au toţi oamenii parte de dramul lor de fericire?

— Nu ştiu, Ingrid! Tu, într-un fel, ţi-ai găsit-o pe a ta.

Şi am privit după Ducu cel mic, acum bun prieten cu fetiţa, o gâgâlice blondă şi un pic pistruiată.

— E un reproş, Ducule?

— Nu, Ingrid! E realitatea.

— N-aş vrea să crezi că m-am resemnat cu uşurinţă. Am aflat de ceea ce ţi se întâmplase câteva ore înainte de a părăsi pentru totdeauna oraşul. M-am interesat şi mi s-a spus că nu vei trăi. Am fost, poate, laşă că am plecat. Dar nu aş mai fi putut îndura să văd cum îl înghite pământul pe cel de-al doilea om pe care îl iubisem.

Plecând, te-am plâns ca pe un mort şi ani de zile, până astăzi, aşa te-am crezut, pe urmă, într-o zi, am cunoscut un om de o bunătate infinită, căruia am acceptat să-i fiu soţie, pentru că nu mi-a cerut să-l iubesc. El a înţeles. E un om eu minunate însuşiri sufleteşti, căruia am să-i rămân totdeauna credincioasă, tocmai pentru că îl stimez. Asta e tot. Dar tu, Ducule? Care e viaţa ta?

Am ridicat din umeri. Era o întrebare la care nu-mi era uşor să răspund.

— Viaţa mea, Ingrid? În primul rând, după cum constaţi, după ce am plutit între viaţă şi moarte câteva luni, până la urmă viaţa a fost mai puternică şi a învins. Odată cu toate rănile trupului s-au cicatrizat şi cele din suflet. Te-am urât, poate că în gând te-am mustrat de multe ori, dar n-am încetat o clipă să te iubesc, Ingrid. M-am resemnat, aşa cum până la urmă se resemnează şi orbul cu gândul că nu va mai vedea niciodată lumina. Mi-a ajutat şi frontul. Pe urmă, când m-am întors, m-am vârât într-o altfel de luptă. (Eşti la curent, sper, cu evenimentele care s-au întâmplat la noi în ţară). Totuşi, am rămas singur, Ingrid. Au trecut anii, Ingrid, s-au întâmplat atâtea, dar n-am încetat o clipă să te iubesc. Acum te-am regăsit, pentru ca, mâine, să te pierd din nou, pentru totdeauna.

… Şi, Ingrid, mâine, din nou n-am să-ţi mai pot spune decât în gând: Ingrid, azi eşti mai frumoasă decât ieri!…

— Taci, Ducule, taci!

— Am tăcut, Ingrid. Iartă-mă! Ne-am ridicat să plecăm.

— Condu-ne, Ducule!

Dar n-am luat-o pe acelaşi drum pe care am venit, ci în direcţia opusă. Aleea pe care mergeam era largă, cu copaci pletoşi.

— Ducule, ia-mi braţul. Hai să ne închipuim că mă conduci de la şcoală. Vrei?

I-am luat braţul… Şi cât am mers pe aleea aceea, am simţit-o rezemându-se de braţul meu pe Ingrid cea de altădată, fata cu ochii de aur, şcolăriţa cu uniformă pepită, largă şi lungă, aşa cum decretaseră nişte profesoare bătrâne, dar care nu izbutea să ascundă frumuseţea trupului ei, pe care nu-l cunoscusem şi pe care nu aveam să-l cunosc niciodată.

Când am ieşit din parc, la o staţie de taxiuri, ne-am despărţit.

— Adio, Ingrid!

— Când pleci, Ducule?

— Mâine-dimineaţă. Plec la Geneva şi de acolo o să iau avionul.

— După-amiază ai treburi?

— Am o întrevedere importantă. Minţeam.

— Credeam că eşti liber. Te-aş fi invitat să-mi cunoşti soţul.

— Îmi pare rău, Ingrid. Transmite-i cele cuvenite din partea mea.

— Adio, Ducule!

— Rămâi cu bine, Ingrid!

I-am sărutat mâna. L-am sărutat pe Ducu cel mic. S-au urcat în taxi. Mi-au făcut amândoi semn de rămas-bun cu mâna, apoi nu i-am mai văzut.

A doua zi, dimineaţa, mă aflam în trenul care avea să mă ducă la Geneva, priveam forfota de pe peron, când deodată am descoperit-o pe Ingrid, care abia sosise. Am coborât din vagon, ieşindu-i în întâmpinare. Nu ne-am vorbit. Ne uitam numai unul la altul şi ne-am mângâiat mâinile, pe urmă, în clipa când trenul începea să se pună în mişcare, Ingrid m-a sărutat şi a fugit. M-am agăţat de scara vagonului, căutând-o cu privirea. Se oprise puţin mai încolo, şi cu mâna îmi făcea semn de rămas-bun.

Am fluturat şi eu degetele şi am murmurat:

— Astăzi eşti mai frumoasă decât ieri, Ingrid!

... Şi viaţa a curs mai departe... În fiecare primăvară, când Dunărea vine mare şi se revarsă hăt, departe, inundând împărăţia dintre sălcii, mă urc într-o bărcuţă şi pornesc într-acolo. Vâslesc, tăind curentul pieziş. Când închid ochii, o văd pe Ingrid la pupă, în uniforma ei pepită, odihnindu-şi mâinile în poală, mâinile ei care, atunci când le luam în palme, mi se păreau că zvâcnesc speriate, asemenea unei păsăruici.

Apoi încet-încet, ajung în împărăţia apelor dintre sălcii, îmi conduc bărcuţa spre o salcie, o salcie bătrână şi pletoasă pe care aş recunoaşte-o dintr-o mie. O priponesc de o cracă groasă şi ascult.

Şi deodată aud:

— Ducule, oare împărăţia asta a apelor o fi având vreo crăiasă?

— Poate că da, Ingrid. O zână mică, mică, doar cât degeţelul tău cel mic.

— Strig-o, Ducule!

Şi gândul meu o strigă:

— Crăiaso!

— … iaso!, îmi răspunde ecoul apelor. Apoi aud vocea Ingridei:

— Crăiasă a apelor! Primeşte jurământul meu: îţi jur pe sufletul mamei mele că am să-l iubesc atât cât voi trăi numai pe Ducu. Îţi jur pe sufletul mamei mele că, până la sfârşitul vieţii, nu voi aparţine decât lui Ducu. Dacă îmi voi călca vreodată jurământul, să fiu blestemată, zână a apelor!

— Dar ce auzi tu, tăticule, de asculţi aşa?

Vraja s-a risipit. Mica mea Ingrid stă la pupă cu mâinile odihnind în poală şi se uită la mine cu o uimire de om mare.

— Ascultam pe crăiasa apelor, fetiţa mea.

— Există o crăiasă o apelor?

— De bună seamă că există.

— Şi cum o cheamă?

— O cheamă ca şi pe tine: Ingrid!

— Dar eu de ce n-o aud?

— Când ai să te faci mare şi ai să vii aici, poate că ai s-o auzi… Atunci tăticul tău are să fie bătrân şi n-are să mai aibă putere să tragă la rame.

— Atunci cine are să mă aducă aici?

— Ei, s-o găsi cine să te aducă, n-ai tu grijă!

— Tăticule, eu nu vreau să îmbătrâneşti niciodată!

— Bine, Ingrid, fetiţa mea! Dacă tu nu vrei, tăticu’ nu are să îmbătrânească.

… Şi mai ales n-are să îmbătrânească niciodată dragostea lui pentru Ingrid, fata cu ochii de aur şi cu uniforma pepită.

Sfârşit

Cuprins

1 CĂUTĂTORUL DE COMORI.....2

2 DUCU NĂUCU – PĂR CĂRUNT.....30

3 ŞUNCĂRICĂ ÎNTUNECĂ FAIMA LUI TERENTE.....47

4 LUNA ŞTIE, DAR NU SPUNE.....75

5 ROCAMBOLE, GORILA, CONTESA MARIŢA ET COMP.....95

6 ASASINULUI ÎI PLAC TRANDAFIRII.....120

7 COANA AURICA, ROABA LUI DUMNEZEU.....158

8 ÎN NUMELE LEGII, DESCHIDEŢI!.....183

9 COMOARA PIRATULUI.....210

10 TRANDAFIRUL MORŢII.....240

11 DIAVOLUL ÎN HAINE DE SEARĂ.....273

12 GORILA PLEACĂ ÎN JUNGLĂ.....307

13 FATA CU OCHI DE SFINX.....339

14 UIMITORUL AVATAR AL LUI ROCAMBOLE.....366

15 DACĂ ŢI-E DRAGĂ VIAŢA.....390

16 CÂNTAREA CÂNTĂRILOR.....423

17 BIBLIA ÎŞI DEZVĂLUIE TAINA.....450

18 DESTĂINUIRILE SENZAŢIONALE ALE LUI ROCAMBOLE.....495

19 FIUL LUI MONTE CRISTO.....535

20 ÎMPĂRĂŢIA DINTRE SĂLCII.....568

Cuprins.....581